

Cu

TEL. 1156

శ్రీ మదాంధ్ర మహా భారతము

కవి త్రయ ప్రణీతము

విరాటోద్యోగ పర్వములు

Vol. 42086
1990

Cu

SRI
MADANDHARA MAHA
BHARATAM
URUTHA UDYOGA PARVATH

By
K. V. T. R. Y. A. M. U.

DWARAKANATH & CO.,

9, Gopalakrishna Road, Madras-17

మహా భారతము నశేషజనసాధ్య తమ మూల్యం
బునం బ్రకటించి భగవత్సేవ నొనర్చుటయే
ప్రకాశకుల లక్ష్యము. తత్కథా సూత్రధారి
యగు శ్రీ కృష్ణున కియ్యది సమర్పణము.

ద్వారకానాథ్ అండ్ కంపెనీ.

SRI
MADANDHARA
MAHA BHARATAM.

విషయ సూచిక

1

విరాటపర్వము - ప్రథమశాస్త్రము.

గ్రంథాది పఠ్యాది

కృత్తినిర్మాణప్రస్తావన	639	1
కథాప్రారంభము	642	4
భీష్ముడు పాండవుల నూరార్చుట	643	5
పాంచాలిపాండవులు దము మెలంగవలయుననుల నిక్కయించుకొనుట	645	7
భీష్ముడు పాండవులకు శిష్యాగృహము చెప్పించుట	649	11
పాండవులు పాంచాలిలోఁ జరిపించినగరంబునకు బయలుదెఱచుట	651	13
పాండవులు దనురూరయుగంబుల శమివృక్షమునఁ దెట్టుట	653	15
ధర్మరాజు సన్న్యాసివేషమున విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట	655	17
భీష్ముడు వంటలవాఁడై విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట	657	19
అర్జునుడు వేడిరూపమున విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట	659	21
వసుఁడు దశ్వపాలకుఁడై విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట	661	23
సహదేవుఁడు గోపవేషమున విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట	663	25
ద్రౌపది మైరంగధ్రవేషమున సుదేష్ణుఁ గొలువ వచ్చుట	664	26

విరాటపర్వము-ద్వితీయాశాస్త్రము.

భీష్ముడు మునినితో యుద్ధము శేయుట	669	31
కీచకుఁడు సుదేష్ణువలన ద్రౌపదితెలుఁ దెలుంగఁ గొనుట	672	34
ద్రౌపది కీచకునితోఁ బరుషవాక్యములు వచుట	673	35
కీచకుఁడు ద్రౌపదియందలిహేమాయనఁ బరిరేపించుట	676	38
ద్రౌపది కీచకునింటికెఁ గల్లు దేరం బోవుట	678	40
కీచకుఁడు ద్రౌపది బట్టకొనుటకు వెంటఁ దగులుట	680	42
ద్రౌపది తనభంగపాటు విరాటానితోఁ జెప్పుట	681	43
ద్రౌపది భీమసేనుతోఁ దనభంగపాటు శిష్యుఁడవలెచెందుట	684	46
ద్రౌపది భీమునితో ధర్మరాజుమహిమ చెప్పుట	686	48
ప్రభాతకాలవర్తనము	691	53
ద్రౌపది భీమునితోఁ గీచకుఁడు వర్తనపాలకుఁ డాబోవుటం చెప్పుట	695	57
కీచకుఁడు ద్రౌపదియందలిహేమాయనఁ బరిరేపించు నొందుట	697	59
కీచకుఁ డుద్వానవనంబున విహరించుట	698	60
నూర్భాగముయవర్తనము	700	62
భీమసేనుఁడు కీచకుని సంహరించుట	702	64

విరాటపర్వము-తృతీయాశాస్త్రము.

ఉపకీచకులు ద్రౌపదిం దమయన్త్రవలయతోఁ గట్ట దహించుం గొనిపోవుట	705	67
భీముఁ డుపకీచకులం జంపి ద్రౌపదిని విడిచించుట	707	69
ద్రౌపది యగ్నిమునితో సుజ్ఞాతము చెప్పుట	709	71

	గ్రంథాది	పర్వాది
దుర్యోధనుని పేరుల వారు పాండవుల పెదకి కానక వచ్చుట	711	73
భీష్ముడు దుర్యోధనునితో ధర్మరాజును గుణంబులఁ జెప్పట	713	75
సుకర దక్షిణగోత్ర హణులు సేయుట	716	78
విరటుండు సుశర్మమీఁద యుద్ధము సేయుఁ బోవుట	717	79
విరాట సుశర్మల పై న్యాయము సంఘంబుగాఁ బోరుట	719	81
విరాటుండు సుశర్మమీఁద దవరభంబుఁ దోలించి పోరుట	722	84
పాండవులు సుశర్మ నోడించి విరాటుని విడిపించుట	724	86
ధర్మరాజు సుశర్మను సవరించుటగా విడిపించుట	726	88

విరాటపర్వము - చతుర్థాశ్వాసము,

భూమిపయఁడు గోవుల విడిపింపఁ గారవులతోఁ బోరుటనుఁ బో వెచ్చుట	728	90
ఉత్తరుండు బృహన్నలు దవకు పారథిఁ గాఁ జేసికొనుట	731	93
ఉత్తరుండు కురుపై న్యాయము గనుంగొని ధన్వంత్రుండు దనుట	732	94
అర్జునుఁ డుత్తరుని దవకు పారథిఁ గాఁ జేసికొనుట	735	97
అర్జునుండు శమివృక్షనిష్ఠి పుం దైన గాంధీవంబుగొనుట	737	99
అర్జునుఁ డుత్తరునకుఁ ద మ్రైతీంపించుట	739	101
ఉత్తరుండు బృహన్నలు వర్జునుఁ గా వెలుంగుట	741	103
అర్జునుఁ డుత్తర పారథికం దైన వరభం దెక్కి కేవల శ్రమ పూరించుట	743	105
దుర్యోధనుండు శ్రోణాచార్యుల వధ సేపించుట	745	107
కర్ణుండు కృపాచార్య వధ సేపించి పలుకుట	747	109
భీష్ముఁ డర్జునున జ్ఞానవాసవతనపరపరాప్తి నిష్కర్షించుట	749	111
శ్రోణాచార్యుఁ డర్జునుం బూచి ప్రశంసించుట	751	113
యజ్ఞాచారంభము	752	114

విరాటపర్వము-పంచమాశ్వాసము,

అర్జునుఁ డుత్తరునకుఁ గారవపేరుల జేటుజేటు నిరూపించి చెప్పట	754	116
అర్జునుండు కారవ పై న్యాయము నులుమాడుట	756	118
అర్జునుండు చిత్రాంగదు ప్రభృతి కుమారుల నిల్పించుట	761	123
కర్ణాదునుల ద్వంద్వయుద్ధము	762	124
అర్జునుండు శ్రోణాచార్యులతో యుద్ధము సేయుట	764	126
అర్జునుఁ డత్సభామితో యుద్ధము సేయుట	766	128
అర్జునుండు కృపాచార్యులతో యుద్ధము సేయుట	766	126
అర్జునుండు భీష్మునితో యుద్ధము సేయుట	768	130
అర్జునుండు దుర్యోధనునితో యుద్ధము సేయుట	770	132
అర్జునుండు దుర్యోధను నుపాలంభించుట	771	133
దుర్యోధనుండు పరాజితం దై మరలి తనపురంబునకుఁ బోవుట	773	135
విరాటుఁ డుత్తరుండు కురుపై న్యాయము గలుపఁబోవుట విని చింతించుట	775	137
విరాటుండు గుంపని పాకె గొని వ్రేయుట	777	139
విరాటుఁ డుత్తరుని సమరప్రకారం బడుకుట	779	141
అర్జునుఁ డుత్తరునకు బాహ్యుపా నికలు గాఁ గురువీరులతోఁ బరంబు లిచ్చుట	781	143
అర్జునుండు విరాటునకుఁ ద మ్రైతీంపించుట	783	145

విషయసూచిక

	గ్రంథాది	పర్వాది
విరాటనకు భీముఁ డగును నెఱింగించుట	784	146
విరాటనిమంత్రిను లుత్తరను బాండ్వులయొద్దకుఁ దోడ్చెచ్చుట	786	148
శ్రీకృష్ణుఁడు బలదేవాలయలోఁ బాండవులఁ జూడ వచ్చుట	798	150
ఆభిమన్యునివివాహమహోత్సవము	789	151

విషయ సూచిక

ఉద్యోగపర్వము-ప్రథమాశ్వాసము.

శారత్రిగి దుర్యోధనుకడకు దూరం బంపఁ గూడ దని చెప్పట	795	3
ద్రుపదుఁడు దన పురోహితుని దుర్యోధనుకడకు దూరగాఁ బంపుట	797	5
అర్జునుఁడు క్రిక్కుఱునిం దనకు సహాయునిఁగాఁ గోరికొనుట	799	7
దుర్యోధనుఁడు శల్యసాహాయ్యుఁలు గోరుట	800	8
శల్యుఁడు పాండవులఁ బొడ నుపహ్లావ్యుఁబునకు వచ్చుట	802	10
ఇంద్రుఁడు వృత్రాసురునితో యుద్ధము సేయుట	803	11
దేవతలు నహుషుని సురరాజ్యాభిషిక్తునిం జేయుట	805	13
ఇంద్రుఁడు నహుషునితో విశేషము మాచి మఱుంగువడుట	807	15
అగ్నిదేవుఁ డింద్రుని చెడగి బృహస్పతికిం చెబుట	809	17
అగస్త్యుఁ డింద్రునకు నహుషునివద్దకుఁ చెబుట	811	19
ధృతరాష్ట్రుఁడు సంజయునిఁ బాండవులయొద్దకుఁ బంపుట	816	24
సంజయుఁ డుపహ్లావ్యుఁబున నున్నపాండవులయొద్దకు వచ్చుట	817	25

గ్రంథాది - పర్వాది

ఉద్యోగపర్వము-ద్వితీయాశ్వాసము.

సంజయుఁడు ధర్మబ్రాహ్మణివల్లలను ధృతరాష్ట్రునివలనఁ చెప్పట	829	31
నవత్యువాలుఁడు ధృతరాష్ట్రునివలన ధర్మతత్వ ప్రయోగము చెలియఁ జెప్పట	838	40
ప్రాతఃకాలవర్ణనము	839	41
సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రునితోఁ బాండవుల తోడంగు చెప్పట	840	48
సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రునివలనఁ గృష్ణుఁడు సెప్పినమాట తెలింగించుట	841	49
భీష్ముఁడు గర్జునివర్ణయందు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పట	845	53
ధృతరాష్ట్రుఁడు భీమసేనాదులపరాక్రమము దలంచి దుఃఖించుట	848	56
దుర్యోధనుఁడు దండ్రుతోఁ స్వపక్షపీఠులసామర్థ్యము చెప్పట	849	57
సంజయుఁడు దుర్యోధనునకు ధర్మరాజునివర్ణయం చెలింగించుట	851	59
ధృతరాష్ట్రుఁడు దుర్యోధనుతోఁ సంధిసేయు మని చెప్పట	854	62
దుర్యోధనుఁడు తండ్రితోఁ దనబలపరాక్రమములు చెప్పట	855	63
కౌరవులు భీష్మునిపై రోషముచేత నస్త్రసన్నాసము సేయుట	858	66
కృష్ణునివైవాహికఁడు ధృతరాష్ట్రునియొద్దకు వచ్చుట	859	67

ఉద్యోగపర్వము-తృతీయాశ్వాసము.

క్రిక్కుఱునిరాయబారము	864	72
క్రిక్కుఱుఁడు ధర్మరాజుతోఁ గారవులదుర్జయము సెప్పట	867	75
క్రిక్కుఱుఁడు భీమసేనుని గారవులతోడియుద్ధమునకుఁ బురికొల్పుట	869	77
అర్జునుఁడు క్రిక్కుఱునితోఁ దనయభిప్రాయములు చెప్పట	870	78
కౌపది కృష్ణునితోఁ దనమున్ను కడివత్తింకిపాట్లు సెప్పట	873	81
క్రిక్కుఱుఁడు కౌపది నూరార్చుట	875	83

	గ్రంథాది	పర్వాది
శ్రీకృష్ణుడు నారదాదిమహామునులం గని సంభాషించుట	878	86
ధృతరాష్ట్రుడు వివరుతో శ్రీకృష్ణునిరాక చెప్పి సంభాషించుట	879	87
శ్రీకృష్ణుడు ధృతరాష్ట్రునిమందిరమునకుఁ బోవుట	881	89
శ్రీకృష్ణుడు గుంతిచీవి నూలుడించుట	884	92
శ్రీకృష్ణుడు దుర్యోధనునితో సంభాషించుట	885	93
శ్రీకృష్ణుడు విదునునితో సంభాషించుట	888	96
శ్రీకృష్ణుడు ధృతరాష్ట్రునితో సంభాషించుట	890	98
శ్రీకృష్ణుడు పాండవులు చెప్పినమాటలు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పట	891	99
కన్దుండు దుర్యోధనునితో గరుత్మంతునివృత్తాంతము చెప్పట	893	101
దుర్యోధనుడు నారదాదిమునులమాటలు వివక నిరాకరించుట	896	104
భీష్ముఁడు దుర్యోధనునకు హితము చెప్పట	898	106
శ్రీకృష్ణుడు దుర్యోధనునితో మున్నెత్తుడు సేవనగుణములు చెప్పట	900	108
దుర్యోధనాదులు శ్రీకృష్ణునిం బట్టికొని వెంటఁజెల్లఁ దలంచుట	902	110

ఉద్యోగపర్వము-చతుర్థాశ్వాసము.

కృష్ణుండు గుంతియింటికిం జని యాయనుతో మాటలాడుట	906	114
శ్రీకృష్ణుడు కన్దుని చనినభంగం చెల్లించుకొని కొన్నిరహస్యాత్మకము పలుకుట	907	115
కన్దుండు శ్రీకృష్ణునకుఁ దగినయుత్తరము లేచుట	909	117
గుంతిచీవి గగనున నతండు తనపుత్రుం దనుట చెబుట	911	119
శ్రీకృష్ణుండు ధర్మరాజునకుఁ శారవనగ్రం బుట్టినవిశేషములు చెబుట	913	121
ధృష్టద్యుమ్నాదులకు సేనాసాముకర్తవ్యము నిర్ణయించుట	915	123
పాండవులు శారవులతోఁడియుద్ధమునకు వెడలుట	917	125
దుర్యోధనుడు ద్రోణప్రభృతుల సేనాపతులం లేయట	919	127
బలరాముండు పాండవుల వీడ్పొని వీరధూత్ర బోవుట	922	130
రుక్మివృత్తాంతము	923	130
సంజయుండు ధృతరాష్ట్రుని కులూకుండు పాండవుల వాదనమాటలు చెప్పట	923	131
భీష్ముండు శారవనేషలో సతిరథముహారథాలు నిరూపణము సేయట	926	134
భీష్ముండు కన్దుని వర్గధనుం దని చెప్పట	928	136
భీష్ముండు పాండవపీఠులం దతిరథముహారథాలు నిరూపించి చెప్పట	929	137
భీష్ముండు దుర్యోధనున కంబోపాఖ్యానము చెప్పట	931	139
పరశురాముం దంబుం దోడుకొని భీష్మునియొద్దకు వచ్చుట	934	142
భీష్ముండు పరశురామునితో యుద్ధము సేయట	935	143
భీష్మునకు పడువులు స్వప్న సాక్షాత్కారమున మోహనాస్త్రం బిచ్చుట	937	145
నారదుండు భీష్ము కంబవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పట	939	147
ఇఖండి యుద్ధవివరం బరుచుకర్తవ్యము వొందినవృత్తాంతము	942	150
మూలకర్ణునకుఁ గుఱేరునివలన క్రియము గలుగుట	943	151

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

విరాటపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

యన గారి నాఁ బరఁగున చెల్వకుఁ జిత్తము వల్లవింప భ
ద్రాయిరేమూర్తి యై హరిహరం బగునూపము దాల్చి విష్ణురూ
పాయ నమ శ్శివాయ యని న పల్కెడుభక్తజనంబువైదిక
ధ్యాయిత కిచ్చ మెచ్చుపరతత్త్వముఁ గొల్పెద నిష్టసిద్ధికిన్.

కృతినిర్మాణప్రస్తావన.

వ. అని సకలబ్రహ్మస్థానంబు సేసి తత్ప్రసాదాపాదితకవితత్వతత్త్వనిరతిశయాను
భావానందభరితాంతకరణుండ నగు చుండి యొక్కనాఁ డిట్లని పితర్మించితి. 2
శా. విద్వత్సంప్రవసీయభవ్యకవితావేసుండు విజ్ఞానసం
పద్విఖ్యాతుఁడు సంయమిప్రకరసంగభావ్యామభావుండు గృ
ష్ణద్వైపాయనుఁ డర్థిలోకహితనిస్సంబూని కావించె భ
ర్తాద్వైతస్థితి భారతాఖ్య మగులేఖ్యుం బైనయామ్నాయమున్. 3

క. వేదములకు నఖిల స్పృశి, వాదములకు బహుపురాణవర్గంబులకుఁ
వా దైవచోటులను దా, మాదల ధర్మార్థకామమోక్షసిద్ధికిన్. 4

వ. అదియును. 5

ఉ. ఆదరణీయసారవిభిఘ్నార్థగతిస్ఫురణంబు గల్గి య
ప్రాదశపర్వనిర్వహణసంధ్యత మై పెను పొంది యుండ నం
దాదిఁ బొడంగి మూఁడుకృతు న్ లాంఛికవిత్యవిశారదుండు వి
ద్యాదయితం డొనర్చె మహితాత్ముఁడు నన్నయభట్ట వశిరత్. 6

మ. హృదయాశ్లాఘి చతుర్థ మూర్తితకథోపేతంబు నానారసా
భ్యుదయోల్లాసి విరాటపర్వ మట యుగద్యోగానుబంధ గూడఁగాఁ
బదియేనింటిఁ దెనుగుబాస జనసంకప్తార్థంబు బై పెంపునం
దుది ముట్టఁ రచించుచు టొప్పు బుధసంతోషంబు నిండారగన్. 7

- క. అని రచనాకౌతుకమున, మన మలరంగ విప్రబంధకమండలి కథివా
ధునిగా నేవురుషుని, బే, ర్కొనువాడనొ యనుతలంపు శ సూరినమదిలోన్. 8.
- వ. ఇంచుక నిద్రించునమయంబున, 9.
- సీ. మజ్జనకుడు సకమాన్యగౌతమగోత్రమహితండు భాస్కరకమంత్రితనయుఁ
డన్నిమాంబాపతి శ యనఘలు కేతన, మల్లన సిద్ధనామాయ్యవరుల
కూరిమితముండు శ గుంటూరివిభుడు కొ, మనదండనాథుండు శ మధురకీర్తి
విస్తరస్థానఁ జాగవత్తబసూత్రవ, విల్రేఖలుండు సాంగకవేదవేది
తే, యరిఁ గల వచ్చి వాల్మీర్య శ మతిశయిల్లి, నన్తదీయప్రణామంబు శ నాదరించి
తుష్టి దీవించి కరుణార్ద్రాకృష్టిఁ జూచి, యెలమినిట్టివి యానతిశయిచ్చె నాకు.
- వ. "కే మస్థిమాలాం కిము కాస్తుభం వా, పరిష్క్రియాయాం బహుమన్యసేత్సమ్.
కిం కాలకూటాకి కిము వా యశోదా, స్తస్యం తవ న్నానువద ప్రభో మే" యని
నీవు జొల్లి రచింపించినపద్యంబు గాఢాదరంబున నవధరించి భక్తవత్సలుం
డగుహరిహరనాథుండు నీచేస దయాళుం డై యులికింజేసి నిన్నుం గృతానుని
జేయం గార్హస్థి యయి నాకలోకనివాసి యయిననాకుఁ దనదీవ్యచిత్తంబునం
గలయక్కారుణ్యంబులెఱుం గెఱుంగునట్టికై క్రిం బ్రసాదించి నన్ను నాకర్షించి
కొలిపించిగొని వీడె విజయంచేయు చున్నవాఁ డనుచుం జూపుటయు నవిశేషనం
భ్రమసంభరితహృదయండ్ నయి యవ్వలనుం గనుంగొనునప్పుడు. 11
- సీ. కరుణారసము వొంగి శ తోరఁగెడుచాడ్పున, శశీలేఖ సమ్యతంబు శ జాలువాఱ
హరిసిలపాత్రిక శ సురభివందన మున్నగతి నాభి ధవనపంకజము మెఱయ
గుఱి యైనచెలువున శ నెఱసినలోకర, యె గ మన గరళంబురచాయ కోపఁ
బ్రథమాద్రిఁ దోలెంచుకభానుబింబము నా ను, రమ్మనఁ గొస్తుభకరత్ని మొప్పు
తే, సురనదియును గాళిందియు శ బెరిసినట్టు, శాంతిపూరంబు శోభిల్లశశాంతమూర్తి
నామనంబు నానందమగ్నముఁగఁ జేయ, నెలమి నన్నిధి చేసె సకల్యేశ్వరుండు. 12
- వ. ఏనును భక్తమయం బగుసాష్టాంగదండప్రణామం జూచరించి కొండొక చొలంగి
వినయావనతుండ నై లలాటపరిభాగంబున నంజలిపుటంబు ఘటించి నయనం
బులు నవయవంబులును బ్రమద బాష్పనలివిలులిరింబులును బులకచటలపరి
కలితంబులునుం గా నంతంత నిలిచిన నద్దేవుండు. 13
- క. అనుకంపాతిశయంబున, దనదక్షిణానత్రమును సుకథాగోచియ కా
నను వింత లేక చూచి వ, దనమున దరహాసరసము శ దగు కొత్తంగన్. 14
- ఉ. వైదికమార్గనిష్ఠ మగునవ రసముం దగ నిర్వహించుచు
నేర్పరము లేనిధిక్తి మది శ నిర్మలవృత్తిఁగఁ జీయు చుండ ము
హ్యవిరంతర స్తరణాతర్కరభావముకల్పి నాత్మన
మ్రోదముఁ బొందఁ గావ్యరసముం గొనియాడుచు నుండు దెప్పడున్. 15

వ. అందును.

16

క. పారాశక్యనికృతి యయి, భారతి మనుషేరః బరఃసుపంచమవేదం

బారాధ్యము జనులకుఁ ద, ధౌరవ మూహించి నీ వసఖండిర భక్తిన్ 17

తే. తెనుఁగుబాస విని ర్నింపఁగి దివుడు టరయ, భవ్యపురుషార్థతరువక్యోఫలము గాదె
దీని కెడఁనియ్యకొని వేడ్కనూని కృతిప, తిర్వ మర్థించి వచ్చితిఁ గి దిక్కశర్క.

వ. అనిన నద్దివ్యవచనామృతంబు నాయుల్లంబున వెల్లిగొనినఁ బునఃపునఃప్రణా
మంబు లాచరించి యప్రమేయప్రభావభావనాతీతం దియ్యును నప్పరమేశ్వరుం
జాశ్రితులకు నత్యంతసులభం దని బుధులవలన వినియునికింజేసి ననుబోటిబాల
స్వభావునకు నిట్టిమహాసేయమహిమ దొరకొనుటయుం గలుగున కాక యని
తలంచుచు నవ్వీభునకు విన్నపంబు పేయువాడ నయి కొమ్మనామాత్యునాననం
బాలొకించి తదనుమతి వదసి యిట్లంటి. 19

క. భూరిభవత్కారుణ్య, క్షీరాంబుధి నామతచ్ఛచి త్తంబున వి
వ్రార మహితముగ నునిచితి, వారయ నచ్చెటవు గాదె కి యఖలాండవతి. 20

ఉ. ఇంతకు నేర్చునీకు నొక కియింతటిలోన మదీయవాగి న
త్యంతవిభూతిఁ బెం పెనఁగునట్టినినుం గొనియాడఁ జేత దా
నెంతటిపెద్ద నీకనుగా కి నిట్లు పదస్థుడ నైతి నింక జ
న్తాంతరదుఃఖముల్ దొలఁగునట్లుగఁ జేసి సుఖాత్మఁ జేయవే. 21

వ. అని యుపలాలితం దగుడింభకుండు దవకొలంది యెటుంగక మహాపదార్థంబు
వేడువిధంబున బ్రహ్మాండస్థితిం గోరి సర్వాంగాలింగితమహితలం బగునమ
స్కారంబు పేసిన నజ్జగన్నాథుండు. 22

తే. జననమరణాదు లై నసంకపారదురీత, ములకు నగపడ కుండంగఁగిదొలఁగు తెరువు
గనుపెలుంగునీ కిచ్చితివనిన లేచి, నిలిచి సంతోష మెద నిండ కి నలవుకొనఁగ.

వ. మేలుకాంచి. 24

క. ఎలమియు నచ్చెరువును సరి, నెలసి పొదలుమానసమున కి నంతయుఁ బ్రాజ్ఞే
గలుగోనఁ గన్న చందము, దలంచుచు నుడిలి వి భక్తితాత్పర్యమునన్. 25

వ. తదనంతరంబు. 26

ఉ. ఇట్టిపదంబు గాంచి పరకమేశ్వరునిం గృతినాథుఁ జేసి యే
పట్టునఁ బూజ్యమూర్తి యగుకభారతసంహితఁ జెప్పఁ గంటి నా
పుట్టుఁ గృతార్థతం బొరసెఁ కి బుణ్యచరిత్రుడ నైతి నవ్వీభుం
గజైదఁ బట్ట మప్రతిమకాదుగిర్యమహావిభూతికిన్. 27

ఉ. కూర్పుట మాత్సరత్నమునకేకుం గనకంబునకుం దగుకొదనా
భ్యర్చిత మైనభారత మకపారకృపాపరతింత్రివృత్తిమైఁ
బెచ్చినదేవదేవునకుఁ కి బ్రీతిగ నిచ్చుట సర్వసిద్ధి నొ

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

- శ్రీవిభవభంగిః శైవీ వరశేషేయః పద్మేంద్ర భ క్తకోటికన్. 38
- వ. ఇది యనన్యసామాన్యకారం బగువరమధర్మప్రకారంబు. 39
- ఉ. కావున భారతామృతము కర్ణపుటంబుల వారి గోలి యాం
భ్రావలి మోదముం బొరయ్యవలయు సాత్యవతేయభంజ్యుతి
శ్రీవిభవాస్వదం బయినచిత్తముతోడ మహాకవిత్వదీ
హేవిధి నొంది పర్యమంబు కన్యములక నయించెదం శృతులే. 80
- వ. అని పూని యాద్యశంబు లగుపుణ్యప్రబంధంబులు దేవసన్నిధిం బ్రశంసించు
టయు నొక్కయారాధనవిశేషం బగుటంజేసి. 81
- ప స్థం ర ము లు.
- క. ఓంకారవాచ్యునకు నన, హంకారవిరూఢభావనారాధ్యునకున్
హింకారమయమనోజ్ఞ, లంకారోల్లాసనిర్మలాలిత్యునకున్. 82
- క. త్రిభువనసుకద్యధవంజర, విభవమహితంబు నమ స్తవిష్టవని
కభుజంగవతి కభలంక, వభిన్నరూపునకు భావనాశీయంబున్. 83
- క. శ్రుతిశీమంతమునకి నా, శ్రితవాంఛాపూర్తికరణదీంతామనీ కా
నతమతతమోద్యమనీక, గ్రుతభాషణమనీక లోకనీయమనీకన్. 84
- క. వరమశేషునిరతనయమి, వరమాచన కుముదహాసవిధనచంచ
చ్ఛరణసఖచంద్రికావి, స్ఫురణాదిత్రప్తకారకోభాద్యునకున్. 85
- క. హరిహరనాథునకు మరు, త్పరిదాకల్పితమనోజ్ఞచరణశిరస్సుం
దరమూర్తికి భావనత, త్పరచేతోయ కథక్రవరతంత్రునకున్. 86
- క భా గ్నా కం థ ము.
- వ. ఏను విన్నపంబు నేయుతెఱంగుగా వంశస్సన్నిధిం గలిగించుకొని యమృత
కావ్యంబువర్ణంబు సంగతంబు చేసెద 87
- క. శరణాగతసంశ్రితభయ, హరిగా మరవికరశేఖరచక్రమణి
స్ఫురణాపరిచయరంజిత, చరణావనమాలికాభుజంగభరణ 88
- క. అజగవశాన్తాంకృత, భుజగర్వవిరస్తదైత్య భూమస్తుత్యా
త్రిజగద్ధారణవిత్త్యా, భుజగసమాచరితశయన భూషణకృత్యా. 89
- క. జలనిధిహిమవహ్నాధర, కలితజననకేరికాయకవ్యకౌవ్య
క్రలలితసౌందర్యస్ఫుర, నలభయతేనుస్త్రీసనాథ భరిహరనాథా. 40
- వ. దేవా దివ్యచిత్తంబున వవధరింపుము. 41
- అ. కథ జగత్ప్రసిద్ధ క కావున, బూర్వప, ర్వాభయ క్తి పియవల్లభుడల
యత్ని మించుకంత క యయినను వలవదు, వలసెట్లు నెప్పు క వచ్చి యుండు.
- వ. మహాభారతంబు సమస్తదురితామహంబును పరిమలసేవాసంబునుం గావున
నొక్క మహాఫలంబుగారి జనమేజయుండు శృష్టిద్రవ్యాయన మహామునికామధ్యం

ను వడసి తడియి యశిష్యుం డయిన నై శంపాయనువలన వినినకథ యగుటంకేసి
తర్పణారంబు వడివడ వడి యెట్లనినం బరమపవిత్రు లగుపాండువుత్తలచరిత్రం
బుపాశ్వాసనసహితంబుగా వ్యాఖ్యానంబు సేయుచుండ వారలవనవాససమ్యగను
ష్ఠానంబు నవి స్తరంబుగా విని జనమేజయుండు నైశంపాయనున కిట్లనియె. 43

చ. మహితసముజ్జ్వలాకృతులు శి మాసథనుల్ జనమాన్యు లుగవా
సహితము గాఁగ జేమగతి కి సమ్యుపాయనిసూధవృత్తిమై
నహితుల కప్రభవ్య మగునాపదుమూఁ డగునేడు మత్సరా
మహాలు చరణిది రంతయుఁ గ్రసంబులున నా కెఱుంగఁగఁ జెప్పమా. 44

క. అని యడిగిన నైశంపా, యనుఁ డిమ్ముతేంద్ర చంగుననధికౌత్సుక్యం
బునకలిమికిఁ జనన్యాశయంబున గాధావరము భరితము గ నిట్లనియెన్. 45

ప. సాండ్వులు వనవాసంబు సముచితంబుగాఁ జలిసి పండ్రెం డగునేటికడపటఁ
డనుకు ధర్మదేవతాసమాగమం బయినం దర్పిసానంబున నజ్ఞాతవాసంబునకు
భంగంబు గా కుండి వరంబు వడసి యంతకు మున్న తమవెనుక నడవులం
డిగునుచు నన్నిచోత్రంబులఁ దోవన కొని నర్హిభూమిలో త్రములు దమ్ముం
బరివేష్టించి యుండఁ దా రనుపంపం బూనినపని వారల కెఱింగింపం దలంచి
కరంబులు మొగించి నవివయంబుగా నిట్లనిరి. 46

సీ. తెల్లంబు గాడెమీ కి కెల్ల సుయోధను, చేసినకుటివిశ్చేష్టిరంబు
లకట మాతో జూను కి నడవుల విహమలఁ బొందితి రొకభంసిఁబోయెఁ గాల
మిది వదుమూఁ డగునేడు మా కజ్ఞాత, వాసంబు నలుపంగ కి వలయు నిందు
ధార్తరాష్ట్రులు సూతశతయనాబలులును, కెఱుపన వేతురు కి చిన్ననన్న

ఆ. యెఱిగిలేనిఁ గాల కి నెల్ల వాటిల్లు న, ట్లగుట మమ్ము వింక కి నతిరహస్య
వృత్తిమై విరక్తవిఘ్నముల నై చరి, యింపుఁ డని యనుగ్రహింపవలయు. 47

వ. అని చెప్పి రట్టిగతుయంబున ధర్మవందనుడు వివల్లవ్యాధియుండె. 48

క. ఒకనాఁ డేమును నావడ, లకు విమమరఁ గాంచి విప్రశ్రం జట్టలఁ బె
ట్టికొనినుఖముండఁ బడయుడు, మొకో యిచ్చాటెందుఁ గలదోయెరు లెవ్వరికిన్.

ప. అని డగ్గుల్లిక నెట్టి నుఁఖవరవతుం డగులయు నమ్మహిమరవరులుం దమ్ములు
నలిచి నాశాస్తినిచు చుండఁ దత్పాశ్చర్యంబున సున్నఘోమ్యుండు దదీయవిహ
దాపనోదంబు సేయం దలంచి యిట్లనియె. 50

భోమ్యుని పాండవుల మరణము.

ధర్మనిరూపకస్యిమిన కి ధైర్యమునా మహానియవృత్తి స
ర్వవిధిక్లంఠం బయరఁతామహిమన్ వృక్షబుద్ధి నెవ్వఁడు
ధర్మపాటి నా రెంఁగి కి ధాత్రి బ్రహ్మిణిఁడ నై నయట్టిసి
పేర్కె నిడ మర్రితలకి పొల్లనకుఁ దురపిల్లు టారయన్.

వ. అట్లుం గాక.

క. దేవతల కైన నొక్కొక, చో వలయున కాదె శత్రుసూదనవిధికా
లావా ప్తికి మును దమన, ద్భావంబు లడంచి యుడుగఁగబడి యుండంగన్ . 51

సీ. నిషధాద్రియం దనిశమిషపతి ప్రచ్ఛన్న, నంచరణమున వర్జితులయ్యును
నతిగిగర్భంబున శీ నవతార మై పాము, నాకారమున హరి శ యడఁగుటయున
జననియూహప్ర దేశంబున నతినిశూ, ధంబుగా నొద్దుండు శ డాఁగుటయును
ధేనుశరీరవిశ్రీనుఁ డై యజ్ఞత, చర్య మార్తాండుండు శ నలుపుటయును

ఆ. వినమె యిట్లు పడినవీరలు వదవడి, తమకు నగ్గ మైనకలతి జయింప
రెట్లు ప్రబలి రిపుల శ నీవును నాపద, కోర్చి భంగపాలు శ దీర్చికోనుము. 52

క. అనవుడు నప్పులుకులు విని, తనచిత్తముకలక దేటి శ ధర్మతనూజం
డనుజన్తులదెసఁ జూచిన, ననిలసుతుం డిట్లు లనియె శ నారనితోడన్ . 53

మ. భవదాజ్ఞాదృఢబంధసంయమితశుంభ ద్యేగ మై కాక నాఁ
డవలెన్ మనయర్జునద్విపము కోర్కెఁగా వేషదుర్దాంతద
ర్శవిలాసోద్భటభంగి నే పడరి కౌరవ్యాంబుజశ్రీఁగఁ జ
క్కునడం జేయదె యొక్క ప్రేల్చిన నీకున్ నేడ్క సంధిల్లఁగన్ . 54

వ. అనిన విధ ధర్మనందనుండు దెలి వొందిన మొగంబుతోడ శిరఃకంఠంబు సేసె
నట్టిసమయంబున నవ్వొప్పు లండఱు నొక్క మొగిన మీతలంపునకు దైవం బన
కూలంబు గావుత మని పాండుపుత్రుల దీవించి పునర్దర్శనం బయ్యెడు మనుచు
విడ్డొని నిజస్థానంబులకుం జనిరి తదనంతరంబ బాహ్యపరివారం దెల్లను సమ
చితప్రకారంబున వీడుకోలు వడసి తమతమపొందుబట్టుకుం బోయిన. 55

ఉ. తమ్ములు ధౌమ్యుడుఁ సతియుఁ శ డా నరదంబులతోడఁ గ్రోతమా
త్ర మొకచోటి కల్లఁ జని శ ధర్మతనూభవుఁ డందు వాటిరే
యిమ్ములఁ జల్పి వేగుటయు శ నీపితకార్యము సేయఁగా విచా
రమున నున్నచో నమరకరాజతనూభవుఁ జూచి యిట్లనున్ . 56

క. మన మొక యేవుర మీయంగనయుం దో నరుగు దేరఁగ నెయ్యెడఁ బో
యిన నెఱుంగ కుందుదురె యిద్దినములు గడవంగ నెద్ది శ దజు గయ్యెడినో. 57

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 60

తే. ధర్మదేవత నీనుసర్తకర్మమునకు, మెచ్చి యెంతయుఁ న్నిత్యమై శ విచ్చినట్టి
వరము గలుగంగమనమేమివర్తనమున, నెవటనున్ననునొనుటకుఁ నెఱుంగ నగునె.

వ. కురుజనపదంబుచుట్టం బొంచాల చేది మర్త్యనాశ్వనిదేహ బాహ్నిక నశ్చార్ద్ర తూ
రసేన కళింగ మగధదేశంబులు నుభయంబులు జనాక్షిణ్యంబులు నశినిర్భంబులు నై
నివాసయోగ్యత గలిగి యున్నయని యని విందుము పానియందు మీకుం
జూడం బోలినయెడఁ దగినచందంబున నిలుచువారము గాక యనినం చియం

విరాలవర్ణము, ప్రథమాశ్వాసము

- ర. అగు నది యట్లద నైవము, దగ నిచ్చినయవ్వరంబు క దప్పుని మనకున్
విగతభయవాసయోగ్యం, బుగ నొక్కడ సెవ్వఁ డిపుడ క పోవఁగ వలయున్.
- ల. నాకుఁ బాడ మత్స్యేశ్వరపతి సద్ధర్మ, వర్తి నుజనహితఁ డరవార్యభాషు
బలుఁడు గాన యతనిశాల నందఱుఁ దగ, నై నమనల నిలుచు క ట్టమతంబు. 64
- పాంచాలిపాండవులు డమమెలంగవలయుపనుల నిక్కయించికొనుట.
- క. మనలోన నెవ్వఁ డెవ్వఁ డె. పనివెంటను విరటుమనము క వడయుద మది యె
ల్లను నేర్పరించి యందఱుఁ, దనతనమది నున్న తెఱఁగు క రథ్యము చెప్పుఁడా. 65
- వ. అనిన విని సవ్యసాచి నవితర్కంబును నవిపాదంబును సగౌరవంబునుం గా నతని
నుపలక్షించుచు ని ట్లనియె. 66
- సీ. మహానీయమూర్తియు కమాన వైభవమును, సౌకుమార్యంబును క సరళతయును
మార్దవంబుఁ బ్రభుత్వైకమహిమయు నపగత, క లక్షత్యంబును క గౌరవంబు
శాంతియు దాంతియుఁ బజగంబు భోగంబుఁ, గారుణ్యమును సత్యసారతయును
ధర్మమయక్రియాశతత్పరత్యంబును, గీర్తిధనార్జనకీర్తిడనంబుఁ
- ల. గలిగి జనుల నేలఁ క గాని యెన్నండును, నొరులఁ గొల్చి తిరుగ క వెరపు లేని
యట్టిసిపు విరటు క నెట్టిచందంబున, ననుచరించువాడ క వధిప చెప్పుమ. 67
- క. అనినం దమ్మనినెప్పున, మునఁ బుట్టినవగపు ధావశమున నెఱిగియు గీ
టునఁ బుచ్చుచుఁ బ్రస్తుతికా, ర్యవిరూపణాకరయ మెఱయ క నతఁ డి ట్లనియెన్.
- క. స్నాన్యసివేషమున రా, జన్మనిఁ గని యెప్పుడుఁ గొలిచి క సభ్యత్వమునన్
మాన్యుడ నై పుణ్యకథా, విద్యాన మొనర్చు నతనిశేషకుఁకకుఁ దగన్. 69
- క. శ్రౌతస్తార్థమిత్త, జ్యోతిర్విద్యలు వహించి క యోగ్యసమయసం
జాతప్రాగల్భ్యుడ నై, చాతుర్యము మెఱసి మానవసం బలరింతున్. 70
- క. ఆతనితో నొక్కొకమరి, కౌమారాలవృత్తికిం దగఁగం దొడగి మృదు
ద్యూతంబునఁ గ్రిపింతుం, తేలోముద మొదవ నక్షశిల్పప్రాప్తిక్. 71
- తే. మగిమయములుగలకౌరవమయములునును, వర్ణమయములునాదిగోపలయునట్టి
యడ్డసాళులు గలవు నా కభిమతముగ, వానిఁ గొనిపోయిచూపుమకవరునతోడ.
- వ. మఱియు నవనశోచితంబు లగువినోదంబులం బ్రమోదంబు పుట్టించుచుఁ
బ్రసాదంబునకుం గాత్రుండనై కంకుం డనురామధేయంబు ధరియించి చరియిం
తు నయ్యుర్వ్యగ్రుండు మహుర్వవర్తనం బడిననీయు ధర్మపుత్రుతోడమైత్రిం
దగిలి యతనిశాల వసియింతు ననం గలవాడ నని చెప్పి యనిలతనయ నివీక్షించి
రత్నాలజనితం బయినభేదంబునం దొరఁగ నమకట్టుబాష్పజలంబులు మగుడ
నింకించుచు నిట్టుిత్పు లడంచి నైర్వం బవలంబించి యి ట్లనియె. 73
- సీ. కడిమిమై సౌగంధికమున యక్షులమద, మదఁచి కృష్ణకుంబువ్వుక ల్లు దెచ్చెన్

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

- గిహారదానపు క నమ్మయి నిర్దించి, విగరికంటకముఁ గావించె వనము
బకదైత్యుఁ డొడరి యాభంగి రూపఱు జేసి, రక్షించె నేకచక్రాపురంబు
నచ్చాటఁ బ్రబలు జలలాసురు నడరి దం,డితుఁ జేసి మనలఁ బెట్టించుకొనియె
తే. నిరేడు పుట్టినకోలెను క ననక మెనఁగు, దర్పమునన వ రిట్లునుకదగ్రహృదయుఁ
డకటయొరుచి త్తమునకొక్కనెట్లుగాఁగ, మెలఁగియేమివిధంబునఁగొలుచువాడు,
వ. అనిన విని భీమసేనుం డిట్లనియె. 75
- తే. ఏను వంటలవాడ నై క యానరేందుఁ, గొలిచి గరగరగాఁ గూడుకూర చిత్త
మునకు వచ్చినచందంబుననెన యొనర్చి, నేర్చి మెలఁగుదుఁ గరము విశేసితి మెఱసి.
డి. అటరసంబులం జవులఁయండలిక్రొత్తలు పుట్ట నిచ్చుట
నేతాకభంగిఁ బాకములు క విన్నను వొప్పఁగఁ జేసి చేసి న
స్థితఁగ బానసీని నొకఁనిం బురిఁ గాననియట్లు గాఁగ మే
గాతీయ వెట్టి యైన నొడికంబుగ వండుదు నెల్లగూరలున్. 77
- తే. పజీయవాపంగఁ దునియఁగావెఱువవలయు, నెడలఁ గాల్గులఁ జేతులఁగొడలఁబట్టి
కడఁగి యనువుగఁ జేసి స్త్రాఁయ్యుడుదుఁగాని, కల్లి గొడలి యడుగ నేఁగట్టియలకు.
క. సూపాధ్యక్షుడు గలిగిన, నాపునుషునితోడ నభ్యు క మనునట్లుగ నే
నేపాలు నైన నడవఁగ, నోపుదుఁ ద త్తద్విధప్రయోగములమెయిన్. 79
- వ. అట్లుం గాక 80
- తే. జెట్టితండంబుతోడఁ జేమట్టి హఠాంత, కారి విజేచినయట్లు నగ్గలిక విఱుతు
లాఁగు వేగంబు మెఱసి బలంబు నెఱపి, ముల్లుతనమున మెప్పించుమనుజవిభుని.
క. వెక్కండ్ర నొక్కవారను, నుక్కట భంజంతుఁ జంపు క టునుగుదు రాజుం
దక్కటిచూపలు లెంతయు, వెక్కనపడఁ జిత్తగతుల క విహరింతుఁ దగన్. 82
- చ. అదియును గాక కోలుపులి క నైనను గారెనుపోతు నైన ను
ప్రదకరి నైన నుగ్రమృగకనాథుని నైనను గిట్టి ముట్టి బె
ట్టిదముగఁ గాలఁ గలను గడించెమగంటిమి యుల్లపిల్లఁ బ
ట్టుదు నడఁగంగ మాత్స్య్యుడు గడఁగ వెఱఁ గందుదుఁ చిచ్చలించుగన్. 83
- వ. ఇట్లు నానాప్రకారంబుల సరేనిమనంబు వడయుదు వలయు డనుసమాభ్యు
వహించు నమహాపతి నీ వెవ్వరివాడ వని యడిగెనేని, బాండవాగ్రజునకు
బానసంబు సేయుదు ననం గలవాడ ననిన విని ధర్మజుం డమ్మెయికి నమృతించి
బీభత్సు వీక్షించి ఘూర్ణమానమాననం డగుచు నిట్లనియె. 84
- డి. బాండవ మేర్చె దేవతలుఁ క గాననియాశ్వదుఁ గాంచె దోర్బలా
ద్దండమహాసురప్రతఱిదర్ప మడంచి ప్రియం బానర్చి యా
ఖండలుఁ దున్నగద్దియసగంబున నుండె మహానుభావుఁ డీ
రం దొకమర్దుఁ జేరి యనుకదాత్రిత నెమ్మెయిఁ గొల్పువాడొన్ 85

విరాటపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము

౧. అనుమాటలు విని సంక్రందనవందనుఁ డిట్లు లనియె శ నై వంబుకలంబున నాకు నొక్కచందం, బను నై యున్నయది దీని క నాఁగా దనుఁడా. 86
౨. అమరనగరంబున కరిగినయెడ నార్యశి సన్ను సపుంసకుంఁగా శపియించిన నాకు నాకేసుండు గరుణించి యీశాపఫలంబు భవదజ్ఞాతవాసవత్సరంబున ననుభవించి రక్షనంతరంబ శాపమోక్షంబు వడియు మని దీవించెం గావునఁ జెడితనంబు దాల్చి గాహులదీర్ఘత్వంబునకు గుణకింబులకుఁ గంచుకంబును శంఖవలయంబులును మాటు సేసికొని విరాటుకడకుం జని. 87
౩. డిత్తముకన్యాదనులకు, వృత్తము గజపంగ నాకు క నేర్పు గలదు తద్యస్తత్తమునకు న న్నేలుము, చిత్తమునకు నెక్క బనులు క సేనెడ నగున్. 88
౪. అని కొలిచి యే బృహన్నల, యనురామముతోడఁ గన్యకాంతప్రభు వర్తన మొనరించుచు లాసిక, లనమున నివుగుండ నై యిరిని మెచ్చింతున్. 89
౫. మానవపతి న న్నెక్కడి, దానపు నీ వనియె నేని క ద్రావడికడ నుచ్చానంబు వడసి మెలగుచు, నానగభుల సృత్యగురువ క ననఁ గలరాగడన్. 90
౬. అనిన నిది వోలు నని యియ్యకొని యజాత, వైరి యల్లన నకులునివలను సూచి నెవ్వనంబున నుమ్రలేకమ్ము గదుర, నెలుగుచందంబు వేటుగా నిట్లు లనియ్యె. 91
౭. ఒప్పెడుమేనుఁ బెంపు గలఁయుల్లము నాగరికంపుఁడందముం జెప్పక చూప కీతనివిశేషముఁ దలెఱుఁ గొల్పు లంతయుఁ దప్పరి మేమి సేయుఁ గఁడిందివిచారము పుట్టి నెట్టిరం దవ్వరి సంచరించునొకొ క యన్య లెఱుంగక యుంచున్లుగన్. 92
౮. అనిన నవ్వులుకులకు నకులుం డి ట్లనియె, 93
౯. అశ్వశిక్షకుండ క నై మత్స్యభూవిభాఁ, గొలుచువాఁడ గుఱ్ఱములకు వలయు లెఱుగు లెల్లఁ జాల క నెఱుగుదు యాపుగా, నరయ నేర్తువానిసనుదినంబు. 94
౧౦. గోడిగజాతితోఁగ గొడమపెంబుల నేర్చి, మావుల పాత్రించుమార్గమంబుఁ ద్రాళ్లఁ బట్టింపంగఁ క దటి యైనకొడమల, సంచంబు లెఱిగి శిక్షించునేర్పుఁ గన్యలఁ బదిలంబు క గానిగుఱ్ఱంబులఁ, గ్రాత్రముట్టున కియ్యకొలుపువెర్వుఁ బెనగుశూకలములఁ బిరుదుతనంబులఁ, జలము దింపక తీర్పఁ క జాంబుయనుతే. నలవరించినవాఁడలాఁయముననున్న, యపుడు దొడ కించుకములేనియల్లుగాఁగ మాటిమాటికిఁ బరికించి క మందడిల, కెల్లనూటల యగుచు వకెల్ల నేర్తు. 95
౧౧. దామగ్రంథి యనఁగ నొక, నామము మ్మెక్కొనువాఁడ క నాతోఁగినిధం బామనుశ్రేణ్యుఁ డడిగిన, నే మీకడివాఁడ నందు క నిది వెఱఁ గథవా. 96
౧౨. అనినఁ గడులెన్న యని నె, మ్మనమున నూటడి విధుం డఁమానుష శేషధనుఁ డగుసహదేవుఁ గనుం, గొని యిట్లను వగలు మిగిలి క కొండలపఱుపన్. 97
౧౩. అకుటిలుఁ జార్యసమృతుఁ డపహంకృతిదూరుడు నీదిని ర్లలా

- త్తుడు దనవద్యశీలుడు సభర్తుడు దాంతుడు గొంతి ముద్దుసే
యకొడుకు మేను తేత దవయుల్లము మేత్తన యిట్టిమూతఁ జె
ట్టాకొ యొరు నాశ్రయించు విధి క యోపదె యెవ్వరి నెట్లు సేయఁగన్ 98
- క. అనుకు నతఁడు దనచిత్తం, బునఁ కొంచినవిధము ధర్మపుత్రునితో ని
ట్లని చెప్పె నాతనికిఁ బుట్టినయ్యత్తలపాలు గొంత కడిందుపడంగన్. 99
- క. కీలారితనమునకు నేఁ, జాలుదు నని కొలిచి మత్స్యజనపాలుకడన్
మే లగునడవడిఁ దంత్రి, చాలుం దనుపేరితోడఁ క బరఁగుదు నధిపా. 100
- సీ. వంజుల నైనను క నల సేర్పడఁగ నొక, భంగిఁ జేవఁగఁ జేసి క చాడి గొనఁగ
బడుగుల నైనను క బాటించి పరికించి, గోమున మై గండకొవ్వ దేజుఁ
దెవులుగొంటుల నైనఁ క దేచ్చునంకటమున, కోపి ముంగటియట్ల క చూపుసేయ
నట్టల నైనను క నలు వైనవెరవున, ముట్టె యంటఁగఁ బట్టి క కట్టి విడువఁ
అ. బిడుకఁ గడుపు సేర్పకబెడరు వావఁగ నీరు, మేపు గలుగునెడకుఁ మెలఁగ వెలువ
మృగము నరయ ముచ్చలేవగలునుగొట్ట, నేర్తుఁ బసికిఁ జాలకగూర్తు నేను.
వ. నన్ను విరాటుండు ముచ్చు నీ వెం దుండు దని నిరూపించెనేని యుధ్విడుగోష్ఠం
బుల కధిపతాతనై యుండుదు ననియెడ నని పలికినఁ గాంతేయాగ్రహం దీనియుక్తం
బగునని యనుమతిసేసి పాంచాలిలోకించి కన్నాంతరంగుం దిగుచు నిట్లనియె.
చ. ఇది గడుముద్దరాలు పను క లేమియుఁ జేయఁగ నేర దెంతయున్
మృదు వొకకీడుపాటునకు క మేకొనఁ జాల దుదాత్తచిత్త యొం
టి దిరుగుదాని కోర్వ వొకకటిం దను దా నవరించుచొ ప్పెఱుం
గదు తగ నొండులం గొలువఁ క గా వెర వెత్తెయిఁ గల్గు నక్కటా. 103
- క. అనిన నతనిచిత్తంబున, వెనుఁబాటంతయును బాయక వెరవుకలిమి యె
ల్లను దెలియునట్లుగా ని, ట్లనియెం బాంచాలి యాచిత క మగుచందమునన్.
- క. సైరంధ్ర)వేషంబునఁ, జేగుచు సంకెపురంబుఁచెంతకు న న్నా
భారమనుదేవి యెంతయు, గారవమునఁ బిలువ సంపఁ క గా వినయమునన్
- క. కని కొలుపు సేసికొని మా, లిని నాఁ జని సాధ్య యిది మఱిమనవృత్తు
బునపొంతఁ బోవ దెన్నఁడు, నను ప్రేక్షకదసంబు దోచునట్లు చరింతున్. 106
- సీ. కలపంబు లభినవగంధంబులుగఁ గూర్చి, తనువున నలఁడుదు క ననువు గాఁగ
మృగమదపంకంబు క మృదువుగా సారించి, తలకంబు వెట్టుదుఁ క జెలుపు మిగులఁ
బువ్వులు బహువిధంబులఁ గట్టి ముడి కొక్క భంగిగా నెత్తులు క పట్టి యిత్తు
హారముల్ మెఱయ నోయ్యారంబుగా గ్రుచ్చి, యందంబు వింతిగానలవరింతు
అ. వివిధశిల్పములఁ బ్రసీదా నై మఱియును, వలయుపనులవెంట క మెలఁగ నేర్తు
మత్స్యరాజమహిషీమనమున ముక్కువ, నెలకొనంగ నిట్లు క గొలువ నేర్తు. 108
- క. మును నీ వెచ్చొ నిలు తే, పనిమొయ వ రిల్లు దనినఁ క బాంచాలిఁ న

- వనుచారికి నై తగఁ బం, చివగడువపుఁబనులు నేర్పి క చేయుదు నందున్. 108
- వ. అనవుడు ధర్మవందనుడు ద్రుపదశంకన కి ట్లనియె. 109
- క. మనవంశంబునవృత్తం, బును బెంపును గానఁ జాలుకృత్యసతివి దు
ర్జను లగుతేలువలతలపులు, గనుఁగొని యేమిటక మెలఁగఁగ వలయుఁజూచి.
- వ. అనిన విని యాజ్ఞ సేవి యనాదరమండ స్థితసుందరవగనారవింద యయి యతని
కి ట్లనియె. 111
- క. ఆరయ నందును గౌరవ, భారం బెడలంగ నీక క పాచిత్రత్యా
చారముమై వర్తితుడు, సైరంధ్రీజాతివారు క సౌదమ్యమునన్. 112
- క. కావున నుచితము లగు నా, కావెంటం గొలిది తిరుగునవ్వడు మితభా
షావీరచనమును వ్రతసం, భావనమును గౌరవంబు క బాపభయంబున్. 113
- క. అని చెప్పిన విని యగుఁ బో, ముని కైకొని ధర్మరతనయఁ క డండఱమును ని
ట్లనపాయత వర్తిల్లున, మని తమ్ములతోడ నిర్వృత్యంబుగఁ బలికెన్. 114
- వ. ఇవిధంబునఁ గార్యంబు నిర్ణయించి మనయగ్నిహోత్రంబుల నెల్ల ధౌమ్యులు
రక్షించువారు వంటలవారును మహావనాధ్యక్షులును బాంచాలీపరిచారికలును
ద్రుపదుపురంబున నిలుచువారు రథంబులు గొని యింద్ర సేనాదు లై ససారథులు
ద్వారకానగరంబున కరుగువారు వీ రెల్లను దక్షైవ్యురై నను మనవార్తలడిగిరేని
దైవ్రతవనంబున హస్త విడిచి పోయి రట యెఱుంగ మనం గలవా రని చెప్పి
యిట్లెఱుంగున నధ్యక్షపరిచారికలంబు నెల్ల నియోగించి వీరుహొలిపె నయ్యవసరం
బున ధౌమ్యుండు పాండుకుమారుల కి ట్లనియె. 115
- ధౌమ్యుండు పాండువులకు సేవాధర్మంబు లెఱింగించుట.
- క. ఎఱిఁగెడువారికి నైనను, గజపక తక్కు రుచితప్రకారము శుభముం
గొలులు హితంబు లట్లగుట నం, దఱకును బెప్పంగ వలయుఁ క దగియెడుబుద్ధుల్.
- వ. అదియునుం గాక. 117
- తే. కారవాన్వయజాతు లై క గౌరవమునఁ, బెరిగినట్టిమీ రొండొకనరునిఁ గొలిది
మనలి వర్తిల్లి నూనానమానములకు, నోర్చి యడఁకువతోడనయినికి యరిది.
- క. వాలి వివిధాస్త్రశస్త్ర, జ్వాలల తెలుఁ గొందుపాండవజ్వలసం బా
భీత మండం దొడరినఁ, గాలవిరోధంబు మఱచి క కార్యముఁ దప్పన్. 119
- వ. కావున మీకు నప్రమాదార్థంబుగా నానేర్చినవిధంబున నుపదేశం బవశ్య
కర్తవ్యంబు రాజులం గొలిది యెమ్మెయి నయినను బ్రదుకుదనంబులు గీడునుం
బారయ కుండునట్టిపాధారణానీతి సంక్షేపరూపంబున నెఱింగించెద సావధానుల
రయి వినుండు. 120
- క. తగఁ జొచ్చి తనకు నర్హం, బగునడఁ, గూర్చుండి రూప క మవికృతవేషం

- లుగ నమయ మెఱిగి కొలిచిన, జగదీశ్వరభువనకలఁడుఁ నమ్మాన్మృతగున్. 121
- క. వరనాథుఁ గొలిచి యలవడఁ, దిరిగితి నా కేమి యనుచుఁ ; దేకువ లేమి
మరియాద దప్ప మెఱిగినఁ, బురుషార్థంబునకు హవిఁ కి పుట్టక యున్న. 122
- ఉ. రాజగృహంబుకంటె నభిర్రామముగా నిలు గట్టఁ గూడ దే
యోజ నృపాలుఁ డాకృతికి న నొప్పునవేషము లాచరించు నే
యోజ విహారముల్ సలుప న మల్లమునం గడువేడ్క నేయు నే
యోజ విదన్ధుఁ డై పలుకు న నొడ్డులకుం దగ దట్లు నేయఁగన్. 123
- క. పుత్రులు పౌత్రులు భ్రాతలు, మిత్రులనరు రాజు లాజ్ఞఁ కి యిలివచోట
శత్రులకాఁ దమయలుకకుఁ, భ్రాత్రము నేయుదురు నిజశుభిధిపింపఁటన్. 124
- క. చనువానిచేయకార్యం, బున కిడ్డము సొచ్చి నేగుపున మెలగుచుఁ దా
నునుబయిఁ బూసికొనుటఁ దన, మునుమెలగిన మెలకువకునుఁ ముప్పుగులిదపన్.
- అ. రాజనొడ్డఁ బలుపుఁరకు సంకటము గాఁగఁ, దిగుగుపనుల కెంతలేద మయిన
వాని బుద్ధిగలుగునా రొల్ల రది మీఁదఁ, జేలు దెచ్చు లెల్లు న సిద్ధ మగుట.
- క. ఊరక యుండక పలుపుర, తో రవ మెనఁగఁగఁ బలుకఁ ; దొడగుభక్త మఱిం
జేరువ గలనాగరికులుఁ, దారుఁ గలసి పలుక వలయు ; ధరణీశుకడన్. 127
- క. వే తొక లెఱిగెను నొకలకు, మా తాదక-యనికి లెస్స ; మనుజేంద్రుకడం
దీక్షమి గలచోటులఁ దా, మీటి కడగి వచ్చి పంపు ; మొనికొన వలయున్
- చ. ధరణీపుచక్రగ బ్రెమగు న దక్కి పిఱుందును గానియట్లుగా
నిరుగెలనం దగం గొలిచిఁ ; యే మనునో యెటు సూచనొక్కొ యె
వ్వరిదెస నెవ్వ జేరలఁపు న చచ్చునొ యీతని కంచుఁ జాడ్కి ను
స్థిరముగఁ దన్తుభింబునన న చేర్చుచు నుండుట నీతి కొల్పునన్. 129
- క. నగళులలోపలిమాటలు, దగునే వెలి నుగ్గడించఁ ; దన కేర్పడ నొం
డుగడం బుట్టినఁ బతి విన, నగుపని చెప్పెడిది గాక న యీతనితోడన్.
- క. అంతిపురముచుట్టటికం. జెంతయుఁ గీ దంతకంటె ; నెగు రదీయో
పాంతెచిరకుబ్జవామన, శాంతాదులతోడిపాంచుకలిమి భటువకున్.
- అ. ఉత్తమాసనములు న సుత్కృష్టవాహనం, బులును గరుణఁ దమకు ; భా-
దీక తార యెక్కు న లెంతటిమన్నన, గలుగు వారి కై ననఁ గార్య మన్
- క. మన్నన కుబ్బక యవమతి, ద న్నొందిన సుక్కుబడక ; ధరణీశుకడ
ము న్నున్నయట్ల మెలగిన, యన్నరునకు శుభము లొదవు ; నాదద
- క. జనపతి యెవ్వరి నైనను, మనుషఁ జెలుపఁ బూని యునికి ; మదిఁ దెలియ
గెనయ్యేనిఁ దాను వెలిపుచ్చునె మునుము స్పృహలఁసుండును ధానిన్. 130

ఎండకు వాన కోర్చి తనకయిల్లు ప్రవాసపుజోటు నాక యా
 కొండు నలగుదున్ నిదురకం దటి దప్పడు డప్పి వుట్టె నొ
 క్కండన యెట్లాకో యనక కార్యము ముట్టినచోట నెలినా
 తం డొకచాయ చూపినను కి దత్పరతం బని నేయు టా పుగున్ 135

తా నెంతయాపు డైన మ, హీనాయకునాము పామునెములుగా లో
 నూనినభయమునఁ బొరయక, మానినఁ గా కేల కలుగు క మానము బ్రదుకున్.
 ఆవులింత తుమ్ము కి హాసంబు నిష్ఠివ, నంబు గుప్తవ ర్తనములు గాఁగఁ
 జలుపవలయు నృపతీగొలు వున్నయెడల బా, హిరములైనఁ గెలవకెక్కు లగుట.
 వైరులదూతలు నెర వగు, వారు విరాక్తులుఁ బాపవర్తులుఁ దమకుం
 జేరువగా న ర్తించుట, నేరమి తునిఁ జోయి చేటు కి నిందయు వచ్చున్. 138

వసుమతీశుచాల కి వ ర్తించునేమంగు, తోడ నైన దోమకతోడ నైన
 వైర మగుతెఱంగు కి వలవదు తా నెంత, పూజ్యు డైన జనులపొందు లెస్స.
 కలిమికి భోగముల కదా, ఫల మని తను మెఱసి బయలుపడఁ జెల్లుగ వి
 చ్చలవిడి భోగింపక నే, డ్కలు నలుపఁగ వలయు భటుఁ డకడంకువతోడన్. 140

అని యిల్లు పురోహితుండు సేవాధర్మం జెఱింగించిన ధర్మజభీమాద్వననకులసహ
 దేవులు ప్రసన్నచిత్తు లై యిట్లనిరి. 141

తల్లియుఁ దండ్రియు వైవము, నెల్లనుపృజ్జపము మిఱ కి యిల్లు గొలిచి న
 ర్తిలెడుతెఱంగు లెంతయుఁ, చెల్లము పేసితిరి బ్రదికితిమి మిఱకుదాన్. 142

అనిన ధామ్యుఁ డిట్లు కి లనియె సేవత్సర, మొకడు నెట్టు లయిననుడిగి మడిగి
 సంకటముల కోర్చిర చరియించి యావడ, నిస్తరించి పిడవ కి నెగడ వలయు. 143

అనవుడు నట్లుల చేసెద, మని వారలు భక్తియుక్తి కి నతనికి నభివం
 దన మొనరించినఁ దగుదీ, వన లిచ్చె నతండు గాఢవాత్సల్యమునన్. 144

భూదేవోత్తమునాశీ, ర్వాదంబులఁ బ్రీతిఁ బొంది కి వారలు ప్రసా
 నాదరపగు లగుటయు న, మ్నాదావహాపుణ్యకర్తముల కుద్యమై డై. 145

అతఁడు నియతితోడ కి నగ్ని సముద్వలం, బుగ నొనర్చి కామ్యిపూజ దీర్చి
 యాననమయమంగళకారంబు లగుమంత్ర, సంఘములు దగ నెఱపించుచుండె.

పాండవులు పాంచాలిలోడ విరాటనగరంబునను బయలుదేలుట.

తదనంతరంబు శూరవహునకుం బురోహితునకుంబ్రదక్షిణంబుపేసి యమృహీసుధ
 వరేణ్యననుమతి వడసి పాండవులు పాంచాలిం బురస్కరించుకొని యాతండును
 తోడన యమగుదేరం గదలి శుభనిమిత్తంబులు నైకొనుచుం జని దశార్ణవేశం
 బున కుత్తరంబునఁ బాంచాలజనపనయీమ్యదిగ్భాగంబున పాశ్వతూరసేనవిష
 యంబులలోనం గాళిందీదక్షిణతీరం బొరసికొని పశ్చిమాభిముఖప్రయాణంబుల
 నెడ, నెడ వన్యాహారంబుల శరీరయాత్రలు నడుపుచు నానామృగవివిధవధవిహారం

బులనుమనోహరకుసుమకదంబగంధమకరందలిండునందోహసుందరతరుచ్ఛాయా
సేవపంబులను గమలపరాగవరంపరాధూసరితభామరజలాశయసమవగాహనంబు
లను సరిల్నింగజున్నానాద్యన్యస్థానంబులను బహువృతారపాదపగుల్లలకానలోక
నంబులను బక్షికులప్రకరానేకభంగివిరులాకర్ణనంబులను వినోదించుచు గానన
మాగ్ధంబుల సరిగి మత్స్యమండలంబుగడి సేరి ధౌమ్యుని వీడుకొని రవ్వప్రవసుండు
ను నొక్కపుష్పాశ్రమంబున వసియించె వారు మఱియు మాల్గు సారక యడవి
తెరవుల నడచి విరాటునగరింబున కనతిదూరం బగుకాంతారంబునం రజిమి
పోవునమయంబునఁ బథిక్రమంబు నూని యాజ్ఞ సేసి యిట్లనియె. 147

ఉ. డప్పి జరించె ప్రేలులపుటంబులు పొక్కఁ దొడంగె గోళ్లలోఁ
జప్పిలఁ జొచ్చె నెత్తునులు క చిత్తము నాకుఁ గడుగ నశంబు గా
దప్పర మిచ్చుటచ్చుటనునాగుల పచ్చిని నెంతదవ్వో
యిప్పటిభంగి నొక్కడుగు క నేగెనుదానికి నోర్వ నెట్లెయిన్. 148

వ. అనవుడు. 149

క. తనమదిఁ గడుగాయు భేదం, బును చిరిగొను చుండ ధర్మపుత్రుఁడు నకులం
గనుఁగొని క్రుపదస్పృహతనం, దనదేస యాతనికేఁ జూపి క తగ ని ట్లనియెన్. 150

అ. అకట మనము వచ్చినది గడుదవ్వ నే, డప్పరంబు సాత్త క మని తలంచి
తఱిమి నడచితిమి లకతాలస్వి యిది వడ, గొనియె మోచి తెమ్ము క తొంతదవ్వ.

క. అనిన విని పూని గ్రక్కునఁ, జనుదేరమి నరేఁడు దస్సఁ క చాలం దని న
మ్మనమున నెఱింగి యాతని, యనుజన్తునిఁ బనిచె నరేఁడు క నలసుం దయినన్.

వ. సవ్యసాచిం జూచి. 153

ఉ. ఇమ్మదిరాక్షి డస్సె మన క కేవలముగ విడియంగ నొందుచో
టిమ్మును గాదు నిక్కమున క కేమును డస్సితి మల్లు గాన నీ
వెమ్మెయి నైన దీని భరియించి పురంబుసమాపభూమికిం
దెమ్మని చెప్ప నాతఁడును క దెచ్చెఁ బ్రియంబునఁ బుష్పకోమలిన్.

క. మోచికొని వానవాల్తఁ, డాచెలువం దేర నిట్లు క లరిగి పురము దృ
గ్గోచర మగుటయుఁ దమ్ములఁ, జూచుచు వారలకు ధర్మసుతఁ డి ట్లనియెన్.

క. చక్కనిచిక్కనిమేనులు, నిశ్శోదండములు నైన క నలుఁగరె మన మీ
చక్కటి నిలుతమె శస్త్రము, లొక్కడ దాచుటకు వేషయోజనములు.

వ. అనిన నిది కార్యం బని మధ్యమపాండవుం డాసుమధ్య నొక్కకీరలసికతారలం
బున దించెఁ దక్కినవారలు సట్ల చేయుద మని నిలిచి రట్టియెడం బాండవాగ్ర
జంకు గాండివిచేతివి ట్లుపటించి యతని కి ట్లనియె. 157

క. మనశస్త్రాస్త్రంబులు ద, క్కినయవి యొకభంగి వీటికిని గాండివముం
గొనిపోయితిమేని సుయో, ధనునకు నగపాటు నిశ్చితం బూహింపన్. 158

వ. అనవుడు.

159

చ. ఇది పెనుబాముచందమున శ నెంతయు భీషణ మై జనంబులకొ
దెదరంగఁ జేయు నట్లుగుటఁ శ దెట్టి చనక వలయుం దలంచి నా
హృదయము దీనిఁ బాటుటకు శ నియ్యకొనం జొర దెట్లు సెప్పినం
దుది నొకచోట నై చుటయ శ శోచినకార్యము నయ్యెడుం గటా. 160

న. అని విలరించుచుం గిరిటి యుర్వియాడుచి త్తంబును తలం బుడిపికొని నిశ్చయించి
యాయుధంబులు నిక్షేపించుటయ కర్జంబుగాఁ బలికి యోగ్యులనిపూపణంబునకు
నలుదిక్కులం బరికించి ప్రేతభూమిపరిసరార్థ్యంబునందు. 161

సీ. నెగసినకొన లేచి శ నింగి యంతలెకు, నవలఁ ద్రోవఁగఁ దనకరాదుదానిఁ
జాగినశాఖ లాశాచక్రములకొలం, దులు బార నెట్టంగఁ శ బొలుచుదానిఁ
గవట లొండొంటితో శగదియుచు నెడములు, మ్రొగి ప్రబృంగసాంపురమిగులుదాని
లోనికొంపము పవళును పెనుబకటి, నొడవించి పొడలంగ శ నొప్పదానిఁ
శ. గనిమఁ బవమానవివిధ నశర్తనకళాను, వర్తి గాకఘూకారవర్షస్ఫూర్తి బార
భీతిపరిసరవర్తి నాశీలభుజగ, చండమూర్తి శమీరతులవక్రవర్తి. 162

చ. కని యమ్మహానుషీరుహంబు ధర్మసందనునకుం జూపి యిట్లనియె. 163

శా. పక్షివ్యాకులముం బరేనిలయోశాంతోధముకొ దాకిని
రక్షోభూతిపిశాచగోచరము దుర్గస్థంబు నై చూడఁ జ
త్త్రోధం బొనరించు నట్లుగుటఁ జెంతలెం జేర రా దీశమీ
వృక్షం దెవ్వరి కిందుఁ బెట్టుదమె వృక్షభీషాధ శస్త్రాస్త్రముల్ 164

క. పెనుబొడవుఁ బటపు జొంప, మును గలయది దీన నెల్లకపురుషులకుఁ బ్రయో
జన మొకఁడు లేదు పేరం, జనఁ బాడఁగ నరయ నెక్క శ సమకట్టంగన్. 165

ఉ. కావున దీనియం దిడుట శ కార్యము నైదువు తెల్లఁ శశచ
ర్తావృతసంచయంబుగ శశవాక్యలిగా నొనరించి కట్టినం
బోవకు దీనిది క్కొదులు శ భూవర నెమ్మది నూటడిల్లు మె
చో వసియించినం బిదవఁ శ బప్పుడుఁ గ్రమ్మట వచ్చి కైకొనన్. 166

పాండవులు దమయాయుధంబుల శమీర్యమనఁ దెట్టట.

వ. అని చెప్పినసందఱున తెఱంగునకియ్యకొనుటయునలెంప గాండీవంబు నవలొకించి.

చ. అనిమిషదానవాంబరచరరాదికబాతుల నెల్లఁ బోర ని
ధనువునఁ గాదె గెల్లు నముదగ్రవిశోధిభయావహంబు దీ
నిని నొక మానఁ గట్టి చనుననిశ్చయముం నగఁ శసె దైన మే
మనఁ గల దట్ల శాక యని శ యాత్త నలందురి మందచేష్టుఁ డై. 168

చ. ఎక్కు డించినఁ బాండవాగ్రజుండు. 169

క. ననుబకులప్రసకరంబును రిపుభంజనము రత్నభూషితరూపం

బును గురుదేశాల్లాదన, మును నగునిజకాన్తుకంటబుకామో పెదలించెన్ 170

వ. తదనంతరంబ భీమనకులసహచేవులదనఁ గనుంగొని. 171

సీ. పైంధవయతుపాంశాలత్రిగర్తుల, దీనన యోర్పించి శ మానధనుడ
సారాప్త నాధాదిశత్రులు దీనిచే, గాదె మర్రిను వైరి శ ఘనభుజుడ
కాళింగపాండ్యమాతగధుల నిర్జించుచో, విదియ కైదవు నీకు శ విదితయశుడ
యని క్రమంబున వార శ లండఱివిండులు, పెం పెసలార వేగ్యేట పొగడి

ఆ. గొనయములు వదల్చు శ ననుమతి సేయడు, వారు నట్ల చేసి శ తేరఁ బాప
ములును దొనలవే రక్షములునసిముద్దరా, ద్యాయుధములుఁ గూడఁగనతఁడుగట్టె.

వ. ఇట్లు పూర్వోక్తప్రకారంబునం బొదివి మహారంగంబులం బెట్టియలం బెట్టి కట్టు
చందంబున బంధించి వానింగొనుచు నయ్యజాతిశత్రుండు ధ ర్తదేవభూద శవసుం
డగుటంజేసి నిశ్చంకం బైనయంతరికరణంబుతోడ శమీన్యకీసచూరకహణం
జాచరించి. 173

తే. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశదిక్పాలచంద్ర
సూర్యవన దేవతాశత్రువులు లోనర్పి
దివియు భువియును జూచి ప్రార్థించి యొక్క
విపులశౌఖ నాయుధములు శ త్రేలఁ గట్టె. 174

వ. ఇట్లు గట్టి తదీయాధిపై వంశంబుల నుద్దేశించి నమస్కరించి. 175

క. నదునకు నాకుం దక్కఁగ, నోరులకు నొహపు సూప శ కన్నది నిమి
స్కరిత భుజగధంగి భయం, కరమాటలు దాల్చియుండఁగ నాఁకులుఁ
డ. భీముండు ధార్తరాష్ట్రకులభీషణరోహిణు చిత్త మెప్పు డె
ట్టె మద మెత్తువో యతనియాగ్రహవృత్తికి నొను గాక నొ
రేమెయి నైన వంచన వశపొంది నొలంకుట మన్నమాహితం
పేముఱి కుండఁగా నలయు శ నివ్వెనుమాన్యుముగోప నాతనిన్. 177

వ. అని వేడికొని వృషంబు డిగ్గి దాసకం బ్రవశీకంబు నచ్చి ప్రణమిల్లి భీమ
సేనుడెన మరలి చూచి పాంత్యవనచక్రవర్తింబుగా నతనిం గొఱిటం తర్పి యను
నయించి తమచేసినవిధంబు దన్నే దేశవర్తులయినగోపాలాదికృత్తవంబులకు
మటువెట్లం దలంచి వారిల కభిముఖులై పాండునందను లందఱు నిట్లనిరి. 178

చ. ఇది శతవృద్ధ మాజనని శ యిప్పడు మృత్యువుఁ బొందె నిట్లు సీ
యదాము కులస్త్రియు క్రమగు శ చున్ననసాతనధర్త మిట్టెటం
గ దహనకర్త మొల్ల మది శ గానిది గా మును నిశ్చయించి మా
మొదలిటివారొ నన్నవిధముం గొనియాడితి మేము నియ్యడనీ. 179

వ. అని యిట్లు పలుమఱుం దలియఁ బలికి శస్త్రాస్త్రంబులనిజేవణంబు నిగూఢం
బగుటకు నూఱికిల్లి యుచ్చేరువం బిచ్చివపశరంబు వడియనం జూచి సహదేవం

అనిచి ధర్మతనయుండు దానిచ ర్తం బొలిపించి శీతాతపవర్షపరిహారంబుగా నాయు
ధంబులం బొదివించి మఱియును దత్సమీపంబున వొక్క శుష్కశవంబు నేవలొ
కించి యిది యుంఛవృత్తి యైనమానవుక శేబరంబు గావలయు ననుచు నదియు
నుం గైదువులకట్టవయిం బెట్టి కట్టించె నివ్విధంబున సత్యంతగు ప్తి యాచరించి
దీనిదుర్గంధంబున వనచారు లెవ్వరుం శేర రని నవ్వుచు వార లచ్చోటు వాసి
విరాటపురాభిముఖు లై చనుచుండి యజ్ఞాలవాసకాలంబునం గమరహస్యవ్యవ
హారంబునకు ననువుగా నేవుర పేర్లును గ్రమంబున జయిండును జయించుండును
విజయిండును జయ శ్చేనుండును జయద్భలుండు నని సంకేతించుకొని యాజ్ఞసేసి
పురస్సరంబుగాఁ బుణ్యనదీతీర్థావతరణంబు సేసి లేదీయన్నానంబునం బథిశ్రమం
బవనయించి దేవపితృతర్పణమంగళజపహోమధ్యానాద్యమష్టానంబు లొనర్పిరి
తదనంతరంబ యక్కాంతేయాగ్రజండు ప్రాజ్ఞులుండయి నిర్మలచి త్రంబున ధర్మ
దేవతం దలంచి యిట్లనియె

180

ఆ. తండ్రి నీవు నాకు క దయతోడ నిచ్చిన, వరము చిత్తగించి క వలయు తెజఃగు
సమయసముచితముగతనముకట్టు మయ్య యీ, రాకుమారు లవిధిఁబోకయుండ.

న. అనుచు ననుజలదెనకుఁ దూర వగచి డగ్గునైక వెట్టి మఱియును. 182

ఉ. అంబరవర్తి వైనఁ గని క యక్షునిచే నగపడవీరిప్రా
ణంబులు మున్ను నిన్నడిగి క నల్గురకుఁ నయవిక్రమప్రభా
వంబులు పేఁడికొన్న నతివత్సలభావముఁ బొంది యాదరా
ర్థం బగుచూడ్కితోఁ నియహితేస్థిరభాషల నూఱడింపవే. 183

వ. అని తాను భూసురపరువరణఁ దేర సరిగిననాడు సరోవరతీరంబునం దనకుధర్మంబు
సేసినమన్నన దోఁప నతనికి విన్నవించినవాఁ డై కరకమలంబులు మొగిచి ఫల
భాగంబునం గదియించి సంప్రార్థనంబుగా వినయవినమితమ స్తుతం డగుటయుఁ
నదనుగ్రహంబునఁ బొండవార్గజం డున్నయనికన సన్న్యాసిరూపం బలవడి
భాతుపటదండకమండలుకలితమూర్తి యయ్యె సయ్యవసరంబున వా రందఱు
ముహూద్భుతం బంద పారివారికి నయ్యెవేపంబుల కనుగుణంబు లగునంబరాధరణ
మాల్యాద్యవకరణంబులు నన్నిహితంబు లయినం జూచి సంతసేల్లి యెల్లవారిం
గలయం గనుంగొని క్రమంబున నొంటిమై జనుదెం దని వియోగించి యతండు
నానావిధంబు లగునక్షంబులముడి కక్షంబున నిడికొని చచ్చి దైవయోగంబున
విరాటండు వెడలి వచ్చి బయలికొలు విచ్చుటం శేసి తదాస్థానంబు సేరం
బోవునప్పుడు.

184

ధర్మరాజు సన్న్యాసిజేషమువ విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట.

స. దవ్వలుఁ జూచి మత్స్యవసుఁధాపతి యీచనుడెంచు చున్నవాఁ

జెప్పడొ నాచుచూడ్కులకు క నెంతయు ప్రే గయి తోచె నెట్లెంత
 డివిష్టకు బొందెనో జగము క తెల్లను నేలగఁ జాలులేజ మా
 ముప్పై తోడితోడి యగుకొమార్తి యటంపునియొప్పు గంటి రే. 185

సీ. కరచరణాద్యంగశకంబు లేలొకో రత్నభూషణవృకరంబుఁబొందు దొఱఁగె
 నుభయసార్వంబుల కి నిభఘట లేలొకో, చనుదేవు సమదానినమితి మొరయఁ
 జాయుతొలుగు ము క చాయత వేత్తవా, స్తులమొత్త మేలొకో క తోడ రాదు
 ధనభారవత్తముల కి నజుగుగా నేలొకో, పట్టరు మా క్రికకప్రభలు వెలుగ
 తే. నితరు రా జగు రా జనుననింతమాత్ర, గాదు మూర్ఖాభిషి క్తవర్గంబుఁ దనమ
 చరణయుగ్మంబు గొలిపింపఁ కి జాలుసార్వభౌమువదవికిఁడగియెడుఁభంగివాడు.

క. మనకడకు నేమిటికి వచ్చెనొకో యే నిమ్మచాత్తురచెప్పిన పను తె
 ల్లను జేయువాడఁ గోరిన, కవశాంబరమణులు దలంపు క గడవఁగ నిత్తున్. 187

ఆ. మత్స్యవిషయరాజ్యోమహిమకు యుక్తుడు, గాఁ దలంచెనేని కి గారవమున
 నట్ల చేసి భక్తి కి ననుచరింతు నమాత్య. సుతనుహృత్పూర్వకయతిము గాఁగ.

వ. అని సమస్తజనంబులుఁ దగభిముఖు లయి భక్తియుక్తిం బ్రత్యుత్తానంబు సేయం
 దానును గద్దియ డిడ్డి యెదుగు చని సమస్కరించి యతినిమాశీర్వాదంబులు
 నైకొని సగౌరవంబుగాఁ దోడ్కొని చనుదెంచి సమంచితసమున్నతానందంబున
 నునిచి వినయావసతుం డయి. 189

డి. ఎయ్యది జనభూమి కల కి మెయ్యది మెయ్యది యున్నచోటుపే
 రెయ్యది మీర లిందులకు కి నిప్పును నచ్చివదానికిం గలిం
 బెయ్యది నాకు సంతయును కి నేర్పడఁగా నెజిఁగింపుఁ డున్నరూ
 పయ్యది నావుడక నరవకాగ్రహ కయ్యమిముఖ్యుడి ట్లనున్. 190

ఆ. ఉన్నరూప పలుకునన్నకు లెక్కడఁ, గలరు తోఁచినట్లు కి పలుకు వలుక
 నైనచంద మయ్యె కి సంతియ నా కంతి, పట్టి చూడఁ గలరె కి యెట్టివాడు. 191

వ. అని మందహాసంబు సేయుచు మఱియను. 192

క. నానావిధభూతమయము, మే నతిచంచలము మనము కి మొనుకొని నిక్కం
 బేనరునకుఁ జెల్లింపం, గా నగు సత్యంబు నడపుకృత ము మట్లండెన్. 193

వ. అనుచు మత్స్యనుహివల్లభు నవహాకించి. 194

క. ద్విజుడఁ గుఱువిషయవాతండు. సుజనప్రియుఁ డైనధర్మ సుతుసఖుడఁ బరి
 స్తజనాశ్రమకలితుండ మనుచువల్లభ యోగ్యబహువిదానోదకయండన్. 195

క. ద్యూతక్రీడకుఁ గొండొక. నేలం గపటమున నొవ్వనిజనంబులు నా
 చేతిధన మెల్లఁ గొని పరిభూతి యొనర్చిన విరక్తి కి పుట్టి పెడలినిన్. 196

చ. స్వప్నయవిద్యకుం దగననే ర్పలవద్దది గొంత కొంత ధ
 ర్మపదలసంగతి దగిలి కి మచ్చిగ నుండుదుఁ బేరు కంకుఁ జ

వపుఁగొలు వై న నాకు నిలువఁగ మది గొల్పదు గాన నిన్ను భూ
మిపతులలోన సాధుజనమిత్రుఁడు నా విని కొల్వ వచ్చితిన్. 197

వత్సరంబునఁ గడచున వ్రతము నాకు, దాని నీపాలఁ జల్పి యుత్సాహవృత్తి
మొఱయ నాకుఁ గృతఘ్నతః నెఱపి లొల్లి, యెగు సేసినవారి జగ్గియింపఁ బోదు.
అనిన విని సుప్రీతచేతమ్ముం డై విరాటుం డతిని కి ట్లనియె. 199

అట్ల చేయుఁడు రుచిరోన్నతాననములు
వాహనములు భోజనములు కి వస్త్రములును
వలయుభోగములును నెల్లకవర్తనములు
నాకు నె ట్లవిధమ మీకు కి నడపువాఁడ. 200

నాయనుచరులం దెవ్వఁడు, మీయెడ భయభక్తి లేక కి మిగిలి మెలఁగ నే
నాయధముని దండితుఁడ, కేయుదు నరఁ డెంతయుం బ్రకసిద్ధుం డయినన్.
అట్లుం గాక. 202

వెలయఁగ మర్వ్యరాజ్యచరకవిపరిపాలన సేయఁగా మదిం
దలఁచుట యెంతయుం బ్రియము కి దమ్ములుఁ బుత్రులు బంధులుం బ్రభా
నులును బలంబు సేను సుమతినోవిభుతుల్యుడ వై ననిన్ను మి
క్కిలి యగుభక్తిఁ గొల్పి కృతకృత్యతః బొందుదు మట్ల చేయవే. 203

అనిన విని దరహసితవదనుం డగుచుఁ బాండవాగ్రజం డతిని కి ట్లనియె. 204
ఏను పాపిష్యమ కుడుతును, భూనాయక నాకు శయ్య కి భూమియ యిమ్మై
బూని వ్రతంబులు సలిపెడు, వానికి నిన్నియును నిట్లు కి వలయునె చెపుమా.

అనిన విరటుఁ డిట్లు కి లనియె నెత్తెఱఁగున, నడవ నీవృ మట్ల కి నడచి మీకు
మనసు వచ్చినన్నిదినములు సలుపుఁ డి. చోట నదియ మాకు కి శోభనంబు.
ద్యౌరేణులదెసఁ గొండొక, ప్రీతియుఁ గల దట్లుఁ గాక కి పెద్దల రగుమీ
రే రెఱఁగున విహరించిన, తతో మోదంబు దగ వసించుఁడు నెమ్మిన్. 207

అని పలికి కాంతేయాగ్రజ సర్వంతసంతుష్టాంతరంగుం సేసి. 208

పారిఁ బారిఁ బ్రీతి రెట్టిగ సప్తపర్వవిలోకన మాచరించుఁ ద
గృర మగునద్వివేకమున కి భావనిరూపణ సేయుఁ గాతుక
స్ఫురణఁ గరంబు దర్శనముఁ కి బొంద నయంబునఁ జేర్చి వాక్యవి
స్తరచతురత్వ మేర్పడఁగ కి సల్లపనం బొనరించు నర్థితోన్. 209

ఇట్లు మర్వ్యమహీవల్లభుం డతినిం గలిసికొని పరివారింబును దానును దదీయ
సంభావనాతిత్పగుఁ డై యుండె నంత. 210

భీముఁడు వంటలవాఁ డై విరటుఁ గొల్వ వచ్చుట.

చట్టునఁ బోకచేరఁ బ్రట్టిభిక్షము సంకఁ, దగిలించి సురియతో కి విగియ త్రిండు
గట్టిననునుఁజేలక కి పుంఠియును దెన్ను, సేయంగ దాపలికచేతియందు

- బెడిదంపుగోలులు క బెడఁ గొండ బహువర్ణ, చిత్రితాజనము పైచీర గాఁగ
జూప తెల్లను దవరూపంబు చూడ్కికి, వ్రేలైన నత్యంతవిస్మయంబు
తే. బొందు చుండ నమీరణపుత్రుఁ డగ్గ, జుండు వోయినదెనఁ దప్ప క నొండువలస
సమదవారణపతిగమనమున మత్స్యధరణీవల్లభునభ చేర క నరుగుటయును. 212
- వ. అంతంత గనుంగొని.
క. ఉలుకును వెక్కసపాలును, దలకొను నెమ్మనములోడ క ధాత్రీరమణు
డలఘుభుజవిపులవత్తు, స్థలరేఖాకాంతిఁ బరవశత్యముఁ బొందెన్. 213
- వ. ఇట్లతనిరూపాతిశయంబున కొటవడి చూచుచు నిజాంతర్గతంబున. 214
- క. విహరింప మానవాకృతి, సహింబుగ మహికి నధిఁ క జనుడెంచినప
ద్దహితుఁడో హిమకరుఁడో శచీ, గృహమేధియై కాక యితఁడు క కేవలనరుఁడే.
క. ఏమికులంబునవాడొకొ, నామం బెద్ది యగునొక్కొ క నాభ్యుత్పలలో
నీమనుజోత్తముఁ దొల్లియు, నే మెఱుఁగుదు మనఁగ నిచట క నెవ్వరు గలరో.
క. అను చుండ నపతిదూరంబున కల్లన వచ్చి పవనపుత్రుఁడు మనుజేం
ద్రునకు జయశబ్దయుతముగ, విసయంబున మ్రొక్కి విన్నవించె నిభ్యుఁడై.
శా. దేవా నాలవజాతివాడ నిను నత్థిం గొల్వఁగా వచ్చితి
నేవాడతఁడే యొందుమై నెఱుగ నీచిత్తంబునన్ మెచ్చున
స్త్రీ వందం గడు నేర్తు బానసమునం క దిచ్చోటనే కాదు న
న్నేవీటక మిగులంగ నెవ్వఁడును లేఁ కడబ్బంగులం జూచినన్. 218
- క. పేరు వలలుండు గూడుర్, బీరయు నిడి సాకతంబు క సేసినఁ జాలుం
గోరినశంకకములు నా, నేరిమి దగ నెఱవి కొలుతు క నిశ్చలభక్తిన్. 219
- చ. అనవుడు మత్స్యభూరమణుఁ క జాతని కిట్లు నెల్లు శూద్రుఁ గా
నినుఁ దలఁపంగ వచ్చు ధరణీధరణిమయూర్తి వీవు నీ
కనుగుణ మైనయానమును కనానము రుచిరాతపత్రముం
జనవరికొల్ప నిచ్చెద గశజవ్రజముం బరికింపు పెంపుతోన్. 220
- క. అనుటయు మోఱకుచందం, బున మో మడ్డము గడల్ప క భూవిభుఁడు సభా
జనులు విన ననిలనుఁడు డి, ట్లనియెం బ్రస్ఫుటనిరర్థకాలాపములన్. 221
- డి. నా కవి యెల్ల నేల నరకనాథులకుం బ్రియం మొందునట్లుగా
బాకము సేయ నేర్తు జనకపాలక ధర్మసుతుండు పెద్దయుం
జేకొని యుండు బానసము క సేయవిధంబున కిచ్చ మిచ్చి పు
ణ్యకరమూర్తి వైననిను క నాతనిఁ గొల్చినయట్ల కొల్పెదన్. 222
- చ. పలసిన నేలు మేను బలవంతుఁడఁ గారెనుపోతు దంతి బె
బ్బులి మృగనాథునిం దొడరి క పోదుడు శూరత యుల్లసిల్లఁగా
దలమున లావు నిడ్ల మెయిదరముఁ బేర్చి పెవంగుబెగివ

బ్లుల విలుతుక్ వడిక్ గడియలోనన చూక్కికి వేడ్కు సేయుదున్. 223

గొలుపు గొన నొల్ల కుండుట, గలిగిన బొమ్మనుట యంతరకంఠును మేలే
వలసినకడ కేగెద నీ, తలఁ పెయ్యది యాన లిమ్ము శ ధరణీనాథా. 224

అనిన విని భూనాథుండు సానునయంబుగా నిట్లనియె. 225

ఇమ్మహానియరూపమునయేడ్చెటఁ గన్గొని వేడ్కు సీకు యో
గ్యమ్మగుభంగిఁ జెప్పితిమి శ గాని సరోత్తమ యొందు గాదు నీ
వెమ్మెయి నై నఁ నిల్పుటయ శ యిష్టము వంటలమేరవాడ వై
యిమ్ముల నుండు సూపజన శ మెల్లను నీ దగుపంపు సేయఁగన్. 226

అని హస్తోత్కర్షంబున, మౌన మలరఁగఁ బల్కి మత్స్యరమనుజాధీశుం
డనిలసుతు నేలే నారెడు, దనమనమున నూటడిల్లె శ దదవసరమువన్. 227

అర్జునుండు కేడిరూపమున విరటుఁ గొల్ప వచ్చుట.

కాళ్లయొప్పిద మాఁడుక త్తనుజ్వలము సేయంగ సంకులబాహు లంద మెడలఁ
గంచుక మంగంబుకాంతికి మాటుగా, మెడ హేమపట్టిక శ మెఱయ కుండ
వదనంబుకొమరు భావనఁ జేసి వేటుగా, నుదుటిపెం వలకలఁబాదువఁబడఁగఁ
బవడంపుజొత్తులఁ శ జెవులు రూపడఁగంగఁ, బాపటఁ దలకట్టుకభంగి గప్ప
మఁచు మటుఁగువడినకమాత్రాండుడునుబోలె, నీటు గవిసి యున్ననివ్వబోలె
వేషధారి యైనవిష్ణుండుబోలె న, వ్విరటుకొలుపు సేర శ నరుడు వచ్చె. 228

చనుదెంచి పేడితనమును, వనితారూపంబు నమర శ వాసవసుతుఁ డా
మనుజాధీశునకు సభా, జనులకుఁ దనుఁ జూపి మందరసంచారమునన్. 229

మెలంగినఁ గనుంగొని మత్స్యజనవిభుండు తనయొద్దివారలతో నిట్లనియె. 230

వనితావేషము గల్గి యున్నయది చెల్వొం బాఁడుచందంబు గా

దు నిరూపింప మహానుభావతయు నిశ్చోషత్యముక్ రాజసం

బును శోభిల్లెడు నెవ్వఁ డే నొకజగత్పూజ్యుండు గ్రీడార్థ మి

ట్లానరం దాల్చినరూపు గావలయు మీ శ రూపింపుఁడ యట్లగున్. 231

అనినఁ బరిజనంబులు విశ్రయంబు గడుర, నిశ్చయముసేసి పలుకంగఁగనేర్చు లేక

చూచు చుండఁగ నానవ్యసాచి సేరఁ, జని విరాటస్వపాలుతో శ నవినయముగ

నిన్నుఁ గొలువంగ వచ్చితి, గన్నియలకు నాట గఱవఁ శ గా నోపుదు వి

ద్యన్నత మన్నామంబు బృహన్నల యే బేడి ననుకు శ నతఁ డిట్లనియెన్.

ఆయతబాహులుక్ వెడఁడ శ యైనసమున్నతవక్షముక్ సరో

జాయతలోచనంబులుఁ బ్రసన్నముఖంబు నుదాత్తరేఖయం

గాయజఁ గ్రేణిసేయు ననఁ శ గొలికు మీటు ననంగ విశ్రమ

శ్రీయును బెంపునుం గలుగఁ శ జేసి విధాతృడు పేడిఁ జెనెనే. 234

- కా. మత్కోదండచయంబులోన నొకసకమ్మనార్హ చావెంబు భా
స్యత్కొండంబులు హేమచంద్రకకనకద్వర్తంబు నీ కెంతయు
సత్కారంబున నిచ్చి వాహనపరిమార్చారాకనంభావ్యనా
పత్కల్యాణునిఁ జేసి వైభవము దీర్చుంబు విజృంభింపఁగన్. 235
- క. ఏము నిను మత్స్యరాజ్యశ్రీమహిమకు నెల్ల యుక్తుఁడే శేయఁ దలంపట
గా మామనోరథమునకు, నీనూట విరుద్ధ మయ్యెననిది యెట్లొక్క. 236
- వ. అనిన విని యత్తుహీపతికి బృహన్నల యిట్లనియె. 237
- ఉ. అడుదనంబు నిక్కమున కారసి చూచిన లేదు పుంస్త్యముం
బోడిమి దప్పి యున్నది సకపుంసకజన్మ మవశ్యభోగ్య మై
వాడిమి గల్గుకావమున కేవలై బురాకృతకర్తభావ్య మె
వ్యాడును నేర్చునే తొలఁగ కైవఁగ నోర్వక పోవ నచ్చునీ. 238
- వ. కావున. 239
- తే. బండుపనులకు సెలవు లేక కునికిఁజేసి, యభ్యసించితి కైశవ కేమూడి గాఁగ
నండిలాసకవిధమును క నుండలియును, శ్రైక్ష్ణంబు తెలుగును క పేరణంబు.
- క. విశ్రుతివాద్యంబులు మం, జన్మతిసంభావ్యోదేశమగుతులు నిచ్చా
వాశ్రయములుఁ దజ్జప్యర, సాశ్రయములు నైనయభివేదయంబు తెలుగుదున్.
- తే. ఇన్ని తెలుగుల శ్రమము సేయుంతుఁ జతుర, తావిహింపము పైవపాశ్రయములన్
నట్టుబొజ్జ నై మెలగుదు క నగతులందు, నిపుణునై పద్మవిధంబున క నేర్తు నభివ.
- చ. అనుడు విష్ణు మైసప్యరయంబున గారిన మొంద నైపుణం
బున నుచితంబుమై నరసి క సాచ్చెము లేమి దదీయసేవ నై
కొనుటకు నిశ్చయించి లింగమాత్రు వివాటుడు పిల్వఁ బుచ్చె న
ర్తనమునకై బృహన్నలంఁ కదర్పరతిం దగ నప్పగింపఁగన్. 243
- వ. ఇట్లు రావించిన. 244
- సీ. అల్లదనంబున కేననువు మైకొనఁ జూచు, నడవు కాంతికి వింతకొదవు గాఁగ
వెడవెడ నూఁ గారి కేవల మై యేర్పడు, దేరనివసులలోన నాకు నిగుడ
నిట్లు ద్రుమము క నెరవులకలమేర, తెల్లను బిగి యెక్కి క యేర్పడంగఁ
దెలుపును గప్పనుకేవలయంగ మెలుంగెక్క, తారకంబులఁ గల్కిత్రవముదొడరె
- అ. జరణములును నమముఁ క జన్నులు గన్నులు, జవ్వవంబుచెన్ను క నివ్వటిల్లు
చునికిఁ జెలుపుచుండ క నుత్తర ననుమించె, నలకువిలుతుపువ్వకటమువోరె.
- అ. వచ్చి కొలువు సొచ్చి క నెచ్చెలిపించు నం, లేంత నిలువఁ బనిచి క యల్లనల్లఁ
గదిసి ప్రభవనితకై వడి ముద్దయ, ముద్దు వుట్టు దనకు క మ్రొక్కుటయును.
- చ. తగిలి కవుగలిపి జగదవీధుఁ దక్కమలాయరాక్షి న

మొగము మొగంటునం గదియ 1 మోపుఁ గరాండుకులం గవల మిం
పుగఁ బుడుకుం బొరిం బొరి వసపూర్వవిలోకన మాచరించుఁ గ
వృగుమ్మదుమాలి మజ్జలనఁజూకురచ్చేష్ట యొనర్చు వర్తిలిన్. 247

వ. ఇవిధంబునం దనగాదిలికూతు నుపలాపించి బృహన్నలదేశం గనుంగొని నాదర
దరహసితరుచిరావనుండై యిమ్మగువ నీకు నాట గజపం దగుపాత్రం బగునేయని
యడిగి తత్ప్రేరితచనంబులయందలినాగరికత్వంబునకుఁ జిత్తంబు రంజిల్ల మధుర
సల్లాపంబుసేసి కర్పూరసహితం బగుతాంబూలంబు వెట్టి చిత్తంబు లగుచీనాంబ
రంబు లిచ్చి మణిమయంబు లగునాభరణంబు లొసంగి సుభావించి యవ్విధుండు.

ఆ. నీవు చతురమతివి 1 నీకు నిక్కన్నియ, నవ్వుగింప నేల 1 యైన నాదు
హృదయ మతులు దీనికయెడఁ గడు నార్ద్రమైయుండుఁ గాన చెప్పరకుండరాదు.

క. నెచ్చెలులతోడ నెరియు, నుచ్చిగఁ దనయిచ్చ నాడ 1 మరగినయది యై
విచ్చలవిడి నింతకు ము, న్నిచ్చేడియ మెలగుశిక్ష 1 యెఱుంగనుమిచ్చి. 250

ఆ. జాల కేళిమీఁదికభరము గ్రమంబున, విడువఁ గలియందు 1 వేడ్క సానిసి
నయముతోడ నర్తనంబుల శిక్షింపు, నెలఁత కేడుగడయు 1 నీవ కాదె. 251

చ. అని యుచితంబుగాఁ బలికి 1 యంగనహస్తముఁ బట్టి తత్కరం
బునఁ గదియించి నీగురువుఁ 1 బొల్లి తగం గొనియాడు మెట్లు సె
ప్పె నలుల భక్తిమై నడవు 1 పెం పెన లారఁగఁ గూడుగూర చం
దనకునుమాదులుక నడపి 1 తప్పక యారసి గారవింపుమి. 252

ఆ. ఎల్లచుట్టములును 1 తల్లియుఁ దోడును, తెలియుఁ బరిజనంబుఁ 1 జెలువ నీకు
గురువ యింక నొక్కరేకొఱఁతయు లే దిందుఁ, తేరి బ్రదుకు బుద్ధిరకారమున.

క. మనయింట నిచ్చటచ్చో, టన కెచ్చట నైన నీబృహన్నల మెలఁగం
జనియెడుమానిసి తనమన, మున కి మ్మగునట్టిచరితమున వర్తించున్. 254

నకులుఁ డవ్వపాలకుఁ డై విరటుఁ గొల్వ వచ్చుట.

వ. అని యిత్రైఱంగున నయ్యిరువుర నొండొరులకు నప్పగించి పుచ్చినయనంతరంబ
నకులుండు. 255

ఉ. అంబుజముల్ నముద్యదరురణాంశునిఁ గన్నవిధంబునక వికా
సంబున నుల్లసిల్లి జనశ్చారునిలోచనముల్ నిజోజ్వలం
గంబున కర్థిమై నభిముఖంబులు గాఁ జనుడెంచి దైవయో
గంబున భూవిభుండు దురభగంబులఁ దేరఁగఁ బంచి చూడఁగన్ 256

వ. ఆస్థానంబు సేర వచ్చి ఘోటకంబుల నుపలక్షించు చున్న నన్న రేండుండు గనుం
గొని పరిజనంబుల కతనిం జూచి. 257

క. ఇతఁ డెవ్వడొక్కో హువు నిరతిశయ మై మనకును బ్రీతయం బొసఁగెడుఁ జూ
చితిరే చిత్తంబునుదా, తత గానగ్గ నయ్యెడుక వదనమునభంగిన్. 258

- క. తురగంబులఁ జూచువిధం, బరయఁగ నిరఁ డశ్వవిద్యుతయుదు నిపుణతా
స్ఫురణము గలవాఁ డగు బం. ధురమూర్తిపరాక్రమాన్నిఁతుఁడు గానోవున్.
- క. మీ రెఱిగినఁ జెవుఁ డీతని, చే రెఱుంగనియట్లు లైవఁ ॥ మె పారంగాఁ
జేరం జని యల్లన యొకఁ, దారసి యెఱుంగంగ జలయు ॥ ననుననుయముభన్
- క. చేరఁ జనుడెంచి పొండవ, వీరుఁడు మత్స్యధిపునకు ॥ వినతుం డై దే
వా రాజవాహనము లగు, వారువముల వరయ నేర్తు ॥ వల నేర్పడఁగన్. 261
- వ. దామగ్రంథి యనువాడ నాకు నశ్వవిషయం బయివచివడఁగల్గెనె బెల్లనుం గల
ధవధరింపు మని యిట్లనియె. 262
- సీ. అవయవలక్షణం శ బాయుఁప్రమాణంబు, గర్భంబు లింగితాకారములును
మాత్రాంతరము వయోమానంబు దేశకా, లోచితాహారప్రయోగభంగి
జాత్యనుసారశిక్షావిధి క్రమగతి, వ్యాయామసాత్త్వప్రసవర్తవంబు
ప్రమదవిపాదాదిరబహువిధచిత్తధ, ర్తము పోషణప్రకారము చికిత్స
- ఆ. పరిచితములు ధరణిపాల నీముందట, దూపురేఖ మెఱయఁ ॥ జావ నేర్తు
బవర మైన నాకుఁ శబని యేమి యనఁ జేరి, బలిమికలిమి నెఱవఁగదలపు గలదు.
- వ. అనిన విరాటుం డతనికి ట్లనియె. 264
- క. నీకుఁ డగుపదవి యిచ్చెద, నాకలిమికి నెల్ల రక్షణం బొనరింపం
గాక వాయుశిఖికుఁడి వను, నాకొలఁదియె యిట్లు పలుకుటనుచిత మరయన్.
- ఆ. అనుచు నకులుఁ డిట్లు ॥ లను దేవ తమతమ, నేర్పుపనులవెంట ॥ నెగడి బ్రమక
వలయుఁగాకనగరగదలము దప్పినమెలం, కువల కలుపు లియ్యకొనుట డగునె.
- ఉ. ధర్మసుతుండు వెంచె ననుఁ ॥ దాన తురంగమశాస్త్రశిక్షకుం
గర్భకుఁ జేసి యా త్తతురగంబుల కెల్లను నన్న యుక్తుఁ గా
నర్థిని నిల్పి యొగియుఁ బ్రేయంబును నాయెడి నాఁడువాటికిం
చేర్చి వహించుచుండ వడఁపెం దనతములలోనివానిగాన్. 267
- క. ఆవిధుఁడు రాజ్యసుఖి, లావిముఖత వెడలి బంధులం బొఱుగి యథే
ష్టావాసత బ్రుగుడువడి, పోవుట నెచ్చోటఁ గడుపుఁ ॥ శ్రామనో యనుచున్
- క. తిరిగి తిరిగి లోకోత్తర, చరితుఁడు సుదేనుండు మన్వేదపవిధుఁడు యుధి
ప్థిరునట్ల యనఁగ విని నినుఁ, గర మనురాగమునఁ గొలువఁగగా నిచ్చెనున్
- క. చనుడెంచి కాంచి నానె, ద్వివలెఱుగున విష్ణువంబు ॥ ససితి వత్సం
బనిగొనఁ దలఁచిన నేలెడి, దనుమానము గలిగెనేని ॥ నరిగెద వధి
- వ. అనపుడు.
- ఉ. అనరనాథుఁ డి ట్లనియె ॥ నశ్వములుం బరికించి యున్ని యిం
పేనిఁ దురంగశాలలకు ॥ నెల్లను ముఖ్యుడ వై రక్షియనా

నానియత్ర ప్రకారకకణింబులు ద్రిపుటు చున్నచారిము

న్నే నెటు లట్లు నీ వరసి శ యిచ్చ మెయిం బని గొమ్ము నెఱిఁతోన్. 272

క. అని చెప్పి యధికసమ్మా వసపూర్వము గాఁగ మత్స్యేశ్వరపతి మాత్రీ
తనయుఁ డగ నిల్చె నాఁడు, డనమదిఁ బ్రియ మండ వరనిరతిముం డంతన్.

పశుఁడై యుండు గోపవేంబున విరటుఁ గొండ్ల కమ్మట.

క. పావనశాంతత్యమ్మ నిజ, భావంబున నూష్ణలతయుఁ శ బ్రకటంబులుగా
నావిధుడు మనుజు వేమం, డై వచ్చెనొ శిఖ శరీర శ యయ్యెనొ యనఁగన్. 274

క. తలుగులపాది యొక దెనఁ బెయ్యలదామెన యొక్కవలన శ నను వై యుండఁ
మొల మోపి పెక్కుచుట్లఁ బలుద్రాటం జట్టి గోపభావం బమరన్. 275

చ. నునుసెలగోల నేగొని మననోహర మాతనమేను రాజుచూ
పును బ్రజచూడ్కులం దిగునఁ శ బుష్కరచ త్రానిభంబు లైనలో
చనముల మూర్తి దెల్పఁగ నసంభ్రమతం జనుడెంచె వల్ల న
ల్లన వెడఁగితి బోవ జనులఁ వెగ డయ్యెడుదృష్టిఁ జూచుచున్. 276

వ. ఇట్లు వచ్చి మత్స్యమహీవల్లభ నంతంతం తేరి వినయావనతుం డగుచు నిట్లనియె.

క. నీవనులఁ గావఁ బెట్టుము, భూపాలక నన్ను నేను శ బూని యరసిన్
గోపం క్రులు రుజ వడ వొడు, చేనడ వెప్పఁడును డప్పి శ కేప్పడ వెచటన్. 278

తే. తొఱఁగువో కుండ మెకములు శ గలవ కుండఁ

బాఁడి దఱుగక యుండ వాకపాటిగొల్ల

లిచ్చ మెచ్చ నీదృష్టికి శ నెక్కఁ గడుపు

నరయ నేత్తు న స్నేలుము శ ధరణినాథ. 279

న. అనిన విరాటుండు పాడవావరజన కి ట్లనియె. 280

ఉ. ఎక్కడిమాట గొల్లతన శ మించుక యేనియు లేదు. నీదెసం

జక్కనిమేను నీగఱువఁచందముఁ గాంతియుఁ జూడ వచ్చిన్

నిక్కువ మీత్ర సూర్యకళిని రలవంశజు లైనరాజులం

దొక్కచుహనుభావుతనయందపు గావలయున్ సగోత్రమా 281

అ. నలయపడనియందు శ నిలిచి నారాజ్య మంతయును జక్కఁ బెట్టినయము విక్ర
మంబు నడపునంతమానిసి వై యుండి, కుచ్చితంపుటకు శ కోరఁడగునె. 282

వ. ఉత్తమతాపానంబులు మహానీయానుధంబులు నిచ్చెడ మత్స్యదేశంబున భవ
దభిమతస్థలం బొసంగెడ మదీయమండలసేనాపరిపాలనంబు సేసి వర్ణింము. 283

క. అనవుడుఁ బొందునృపాలక, తనయుడు మ్రొక్కుచు విరాటధరణీశున కి

ట్లను హీనకులుండ బాలుండ, మును నాగరికంపుఁగార్యములవెర వెఱుగన్.

అ. పసులఁ గాచి కాని శ బ్రదుకఁ గొరవులస్త్రా, తలము మున్ను నేను శ ధర్మపుత్రు

పశుగణంబు నెల్లఁ గలఁబడు నవ్వుహి వరునిచి త్రిమునకు క వచ్చువాడ. 285

చ. తంత్రిహుం దనం బరఁగివవాడ నాచేతం గ్రేవులు పురాణించుటంజేసి కొం
దొక కాలంబువన కడుపులం బెనుయ నేనగునని కై కొనినయాబోతుపంచితంబు
మూర్ఖునినను బై గాలి వీచివను గొడ్డునకై నం జూలు నిలుచు నుంగిడి యదురు
ద్రిక్క యనువానికి నాపేరు పెప్పినం జూలు మఱియును బసికి వలయుచెఱుగు
లెల్ల నెఱుంగుదు వే తొక్కపనికిం గాను గాని యే నీవెంట నీమనసు వడయు
జూలుదు నావలనం బ్రయోజనంబు గొనవలయు నేని నొందునూటలు దక్కి
పనులం బరికింప నియోగింపుము. 286

చ. అనుటయు నెట్టకేలకు ధర్మరాధిపుఁ డట్టుల కాక యంచు నా
తనివదనంబు నూచి యుచితం. భగు నేని బ్రియంబు యేని నె
ట్లును గురుకార్యవర్తనములు రుచియింపక యుండు నేని గొ
ధనముల కెల్ల రక్షణము క దర్పితం దగఁ జేయు ముఖ్యతన్. 287

క. మున్ను గలగోపవర్గము, నిన్నుం గని కొలిచి భక్తి కే నీవని నేయక
మన్ననమానిసి వై నీ, ప్రన్నం గడు మేల కాక క యొప్పుమి గలదే. 288
తొపతి పైరంధ్రవేషమున కుడెన్లఁ గొలువ వచ్చుట.

చ. అని పలికి యతనియభిమతంబు నలిపి నిలిపె నట్లయ్యెపురును విరటుం గొల్పిరి
తదనంతరంబు. 289

క. గారవమున నిడదేళా, చారముమై నల్లి యున్నజడ యగుకబరీ
భారంబు విచ్చి తిరముగ, పైరంధ్రీజాతివేషసముచితభంగిన్. 290

క. వలపలిదిక్కున కించుక, మలఁగంగాఁ దుఱు మీడి కుఱుమాపునుబుట్టం
బలవడఁ గట్టి జరరవ, ల్మలమున నెవ్వఁగొడన్నుఁగవ గప్పి తగన్. 291

క. పరిచారికాత్వరేఖా, పరిణతి దనమేన నచ్చవడుభావనకుం
దిర మై తలకొనునంతకి, కరణములోఁ బరము ద్రుపదకన్యక సాచ్చెన్. 292
చ. ఇట్లు సాచ్చెన. 293

సీ. పటమొయిల్ గప్పినఁ బాడఁజినునుఁగాంతి, గదలివయమృతాంశుకళయఁబోలే
బెనుమంచు మీఁదఁ బర్యవసానము దప్పి, చెలువు గుండనసరోజనివిధమున
ధూమంబు వొడివిదఁ క దుఱఁగలిమెఱుంగులు, వలఁగి మాసివడిపరకలికపగిది
ధూళి పైఁ బారసినఁ క దొంగలించుట మాని, లావణ్య మెదలినశలతికభంగి
తే, గంధకారికావేషంబుకతన మూర్తి, యుజ్జ్వలత్వంబు ముఱుపడికయుండఁబాండు
తనయమహిషియందితగతిఁ క జనఁగ రాచ, విధిఁ జారజనంబు లకవ్వలఁదిఁజూచి
డి, రోహిణి యొండె నొండెను నేరుంధరి గాక మనుష్యకాఠియే
యీహరిణాపీ చెల్వమునయే దైట మాడ్కుల నాచికోరి కా
చా హితకారవం బగుశుభాంగము దేజముఁ బాడ బుద్ధి గు

- దేహముఁ బొందుచున్నది సరళిజన మిట్టిదె యెజ్జగంబులన్. 295
- వ. అనుచు సంసంతం జేరి. 296
- క. నీ వెవ్వ యేమిమిక్తై, యేవలనికిఁ బోవు చునికి శ యిది నావుడు న
దేవియు సౌముఖ్యము సంభావనముం దోష నుచితశ్రద్ధంగిం జెప్పెన్. 297
- అ. నీను గట్టువాలుకదాన నా కెవ్వరు, గడుపుకూడు వెట్టి శ కట్టఁ జీర
యిచ్చి సాకలమున శ నేలుదు రట్టివా, రలకుఁ బనులు పెసి శ మెలఁగుంబుది 298
- క. వచ్చిత ననవుడు వివి జను, లచ్చెరువును సందియంబు శ నడరెడుమదితో
నిచ్చెలువ కడుపుకూటికి, నెచ్చటనే నిలుచునట్టై శ యిది పలు కగునే. 299
- వ. అనుచుం గనుంగొనుచు ముసరికొని చను చుండం బొంచాల్పరాజనందన రాజ
మందిరంబుచక్కటికి నరుగునవసరంబున. 300
- క. ముద మొదవ రమ్యహ ర్త్యము, తుదినిలువునఁ బ్రణయసఖులతోడ విహారా
స్థుడ మగు నెలవున మెలఁగెడు, నుదేష్ట తజ్జాలకములఁ శ జూచెం ద్రివిన్. 301
- వ. ఇత్రైతంగున మత్స్యరాజమహిషి త్రాపదీదేవి నాలోకించి కుతూహలంబున. 302
- ఉ. ఎక్కడనుండి యెక్కడకు శ నేగెడినో యిది యొక్కకాంత రూ
పెక్కుడుపెంపుసాంపు మన శ కేర్పడు చున్నది దా వినిత యై
స్రుక్కుచు నీవభామినులతోపునఁ బల్కెడుఁ బౌరులుం గడు
వెక్కన మంది చూచెదరు శ వేగమ తోడ్కొని రండు నమ్మితోన్. 303
- క. అని పలికి పనుపఁ బ్రాణం, గన లిరువురు వోయి ద్రుపదకన్యకతో ని
ట్లనిరి విరాటుమహిషి నినుఁ, దనపాలికిఁ దిలువఁ బంపె శ దయ పెం పెసఁగన్. 304
- వ. అనవుడు. 305
- క. తనతలచీర యరసి య, వ్యనితారత్నంబు వినయశ్రవై భవము సతీ
తను వొందినచందంబునఁ, జనియెం గేకయనుతానుశాసకలబడిన్. 306
- వ. ఇవిధంబునం జని సాధంబునుపరిభాగం జెక్కి 307
- నీ. పదతలంబులకెంపు శ పరఁగినతలము కుం, కమలిప్త మైనచందము వహింప
నంగంబునునుఁగాంతి శ యడరినగోడలు, వేదులు మణిమయవిధము నొందఁ
గనుఁగవమెఱుఁగులు శ గదిరినముందఱఁ, బుష్పౌపహారంబుశ్రావ్యు దాల్చి
వేసలికప్పు పర్యవసాదు నీలదు, కూలంబుమేల్కట్టుకొమను నడియఁ
- తే. దాను పొచ్చినకతన మత్స్యక్షీతీశు, నింట నిష్ఠైయి గ్రొత్తియొ శ్చెన్నక మెసఁగ
నమ్మహాదేవి యున్నెడ శ కల్లనల్లఁ, బొందురాజతనూభవపత్ని యరిగె. 308
- వ. కేకయరాజనందనయును. 309
- చ. కనుఁగొని గారవంబును మొగంబును గేలుఁ బుర సారముం
దనువును నన్యభావమును శ దంతమరీచులు సామినిగ్గమం
బును దనలోఁ గడల్కొనఁగ శ భూరితరాదర శేఖ నిందు ర

- మనవుడు నంత నంత ద్రువదాత్ జ సీరి విసీతి నిచ్చినన్. 810
- క. అపాదమ స్తకము త, దూప్యము విషీంచుచుం గురతూఫల మదరగ
భూపాలమహాపి యి ట్లను, నాచాలతుకతోడ నుచిత శ మయ్యెడుభంగిన్. 811
- అ. ఏది కలము నామ శ మెయ్యరి యెవ్వరిదాన వేమిపనికిఁ క బూని యివ్వ
డచలు బుద్ధిఁ దలఁచిరయేగెద వింతయు, నెలుఁగఁ జెప్ప మాకు మెలుఁగుఁబోడి.
- వ. అనిన విని యాజ్ఞ సేని యి ట్లను నేను సైరంధ్రీజాతిసంభూత నభిదానంబు మాల్చి
పురుషపంచకననాథ వై యుండుదు నొక్కకారణంబున నుద్ధతు లగువిరోధుల
చేతం బతులనన్నిధిం దలవట్టి యాద్యంబడి వసంబునకరిగి వ్రలంబుమై వల్లభగహ
లంబుగా వన్యాహారంబులం గాలంబు గడపుచు బ్రహ్మచర్యంబు నడపితి నిట
మీఁద నియమాచరణంబునకు నొక్కసంవత్సరంబు గొఱంత గలదు నీవు ధర్మ
వర్తిని వని వినుటంజేసి నానేర్పుపనులవెంటి నీకడ నిలువం దలంచి యిందు
వచ్చిలి ననవుడు సుదేష్ట యి ట్లనియె. 813
- క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరకిన్నరయక్షసిద్ధరతులులగాఁ నీ
వరయఁగ నొక్కత వగు ది, వృథకిం జనుచేరఁ గలము శ బొంకక చెపుమా. 814
- క. అనుటయు దరహాసితము మో, మునకుఁ మోడవుగాఁగ బలుకుకముగ్ధయ యేఁ గృ
ష్ణునిదేవి సత్యభామకుఁ, బని సేయుదుఁ దొల్లి పిదపఁ శ బాంచాలికడన్. 815
- తే. తగవుమై బరిచారికాధర్మములకు, నెల్లఁ జాలి వర్తించితఁ క దల్లి వినుము
నాకుఁ బ్రాణంబు ప్రాణమోనన్నఁ దన్న, కాఁగ భావించి యాదేవి కారవించు.
- వ. నీవును. 817
- క. నీచము లయ్యెడుపరులకు, నాచాలమి యెఱిగి మన్ననకుఁ వాత్రిముగా
నీచిత్తంబునఁ గైకొని, యాచారము దప్ప కుండ శ వరయుము వన్నున్. 818
- వ. అని యిట్లు దేవజాతి యనుసందియంబు వాయం బలికి మఱియును. 819
- (క) కలపములు గూర్చ బహువిధ, శిలకంబులు వెట్టి వింతరేచువునఁ బలు పు
వ్వలు గట్టికట్టి మోడ్వఁగఁ, దల ముడువఁగ సురులు గ్రువ్వఁగ దద్దయు నేర్తున్.
- మ్ర. అనినం శేకయరాజసందన ప్రభూతాశ్చర్య యై యి ట్లనుగ
విను నీరూపము సూచి మానృపతి యుగ్ధిష్ణురూ నే నెమ్మియుం
బనిగొందుం దగ నింతులుం దగిలి నీకడఁ జూడ్కి నొక్కొచ్చి నె
మ్మనముల్ విన్నయ మండఁ జూచెదరు భావమా పల్కు లిం కేటిన్. 821
- తే. దుర్భర వగునినుఁ గర్కటి, గర్భము ధరియించునట్లు శ కైకొని నాకై
నిర్భరవిధ్వంసదశా, విర్భావము దెచ్చికొనుట శ వెర వై యున్నే. 823
- అ. అనిన నీతలంచినట్లు కా దేర్పడ, వినుము నాదుపతులు శ వెరపు లావు
నలఘువిక్రమంబుఁ క గలుగుగంధర్వు లే, మఱుకు వన్ను నొక్కమాత్ర యైను.

1. సీచమతి నన్ను నెవ్వఁడు, సూదిన నారాత్రిలోనఁ ద జూతుడు దెగఁ దా
రాచపలు హరిహరాములు, గాచిన బలవిక్రమములభిర్యము లైనన్. 824
2. బంధుకఠంబులు శౌర్యమే, బాంధము లై శక్తిసంపదాభీలతమై
సింధురసదృశత నున్నను, సంధులసంధు లెడలించి త చంపుదు రతనిన్. 825
3. కావునఁ బురుషులు నాకడం దేటి చూడను వెఱుగు రదియునుం గాక. 826
4. నాచిత్తము తాదృశులకు, గోచరమే యస్య దీయశకులజన సంతి
తాచారమహిమ యట్టిది, యే చెప్పకు తద్విధాతిశహినవచనమున్. 827
5. మనమున నూఱడిల్లు మనుకమానము మానుము నన్ను నేలు మే
పనులు నుదాత్తనాగరికకథంగుల నీమది కెక్కునట్లు నే
ర్పును భయభక్తులు మెఱయ త దూపుగఁ జేసెదఁదజ్ఞు లైనస
జ్జనులు నుతింప వర్తనము త సాధులు వృద్ధులు మెచ్చఁ జెప్పెదన్. 828
6. ననుఁ గుచ్చితంపుఁబనులకుఁ, బనపక యెంగిలికి లోనుకపలుపక తగుమ
న్ననతోడ నరయువారల, కనురాగము నెఱపి నడతు త రస్సత్పతులున్. 829
7. అనిన సంతసిల్లి త యద్దేవి పైరంధి, మాఱడిల్లఁ బలికి త యునిచిగొనియె
నంతిపురముచరిత త కలవడ మెలఁగుదు, నుండె నవ్వధూటియును ముదమున. 830
8. ఇవ్విధమున నయ్యెపుడు, నవ్వెలఁదియు సకలజనుల త కజ్ఞాతముగా
నవ్విరటువోలఁ బ్రమదము, నివ్వటిల ననించి రుచితనిర్భృతత్వమునన్. 831
9. అనిన విని వారలవర్తనం బలమీఁదఁ దెల్లినతెఱం గెఱింగింపు మని యడిగిన. 832
10. బాంధవశాస్త్రవాకలితభావభవా భవపాత బంధసం
బంధవిరామరామ పరిపక్వవివేకనిరూఢభక్తహృ
ద్గ్రంథవిభేదనా పరమశకరుణికా పరిమాణదూర దుః
ఖేందనపావకాయితసమీక్షణా చైత్రమహాద్భుతప్రభా. 833
11. త్రిన్నమయత్వాదివిరా, మోన్నతివాఙ్మనసదూర త యోగి స్థేరా
భిన్నాభిన్నాకార, చ్ఛన్నాత్మీయప్రకార త జగదాభారా. 834
- మూలిని. కమలభవకీరీటగ్రామపద్మావలీసం
గమసుభగపదాబ్జా త గాఢభక్తిప్రకార
ప్రముదితమునిశశ్వేద్యావనాగమ్యరమ్య
క్రమపరిణతమూర్తి త శ్రోతశాఖాగ్రవర్తి. 835
- గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామార్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ
తిక్కనసామయాజప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున విరాటపర్వంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము. 836

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

వివాటపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

మదపాంగాలోకన

ధామసకృత్సంగరూఢతాదృశవిభవో

ద్దామాశ్రితలోకాలో

కామయన్తిర్హరణనిపుణ శ్రీ హరిహరనాథా.

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్టియెడ ధర్మహానుండు సభా
జనంబులయుల్లంబులు రంజిల్లి రాజునకు వినోదంబులు వివిధోదాత్తప్రకారంబులు
జలుపుచు నొక్కొక్కమాట మధురప్రసంగంబుగా నాడిననె తలంబున గెలిచిన
విత్తంబులు దముల కొసంగుచుండు వాయునందనుండు వంటకు మిగిలినమాంసం
బు లమ్మ నెవంబున నిచ్చులు సహోదరులకు నిచ్చు చుండు వివ్వచ్చుండు సంగీత
ప్రసంగంబున మెచ్చువడసినకనకాంబరాదులు సోదరులకుం జేర్చు చుండు నకు
లుండు దురంగంబులగ్రాసంబులం గవినధనంబులు తోడంబుట్టువులకుఁ జెట్టు
చుండు సహదేవుండు గోవులం జూచి భూషల్లభుండు సంతసిల్లినసమయంబున
సముపార్జితంబు లగుపదార్థంబు లన్నియు నన్నలవశంబు సేయఁచు వారలకు
గోరసంబులం దుట్టి సలుపు చుండు క్రౌంచది దన్నరసికొని తిడుగు చున్నవీరులం
గన్నులారం జూచుచు నుచితంపునడవడి మెలంగు చుండు.

2

శ్రీ. ఇట్లు దమలేమవ రిల్లుకనెడల సకల

జనములకు హృదయానురంజన మొనర్చి

తాల్చి పుయిలోట యడఁకువ శ్రీ లెగవు మెలపు

నెఱిఁడెఱంగును బాటంప శ్రీ వేర్పు గలిగి.

3

ఉన్నతతీ వివిధదేశో, తృన్నులు నర్భుతవిధాయిబలవిక్రమసం

సన్నులు నగుమల్లులు విభవోన్నతుఁ డగువిరటుపాల శ్రీ నుదృఢవృత్తిన్.

4

క. తమలోన మాటలాడెడు, సమయంబున నొక్కరుడు విశేషాలోరస్కుం

డమెతబలుడు పంచాసన, సమమూర్తిస్ఫూర్తి యధికశ్రవంరంధమునన్.

5

- అన్నరపతిక క్షేమకర నిల్చి భుజాస్పాలనంబుఁ జేసి యిట్లనియె. 6
- వలనాటును సెఱఁగులనృపులకొలుపు, లందు నేను వర్తించితి శ నవనినాథ
యగ్గలించి నాయెదుర జాకహపులించి, కడఁగఁ జాలెడుమల్లులఁ శ గాన నెందు.
- అనునెడ వానియుగ్రసమరదాకృతియుం బలువాక్యవృత్తియుం
గని విని మల్లు లెల్ల భయశకంఠితమూర్తులు దాల్చి మాటు వ
ల్కను గను విచ్చి చూడను మొగం జెగయింపను జాల కున్న న
జ్జనపతివేడ్క మ్రోడుపడుచందము గాంచి యుధిష్ఠిరుం డనున్. 8
- ఏదికి మార్కొనఁ జాలెడు దానికిఁ దగువాని ధర్మతనయునిపురిలో
నానానియుద్ధలంపటు. నే కొక్కటి గాని విప్పు శిండుల కతఁడున్ 9
- మనభావేఁడు వలయుం, దనుకూర్పుడు నాకుఁ దెల్ల శ మధికబలులన్
ర్చికవాఁ డనేకమల్లుల, నిను మెచ్చింపంగఁ జాలు శ నిజ మిది యధిపా. 10
- అనవుడు భూపతి పిలువం, బనిచె నరవి నరఁడు నపుడు శ భయభక్తులతోఁ
జనుదలచి మల్లవర్గము, గని పై వెఱుగంగ నిలిచె శ గౌరూహలి యు. 11
- ఇట్లు నిలిచినపననతనము నవలోకించి యవనవల్లభుం డమల్లముబ్బుం జూసి
యితినితోడియుద్ధింబునకు సన్నద్ధుండవు గ మృనిన నరండును ధర్మతనయుకనునన్న
గయింపొని ముదుర్వ్యవభునకు పనయంబుతో నిట్లనియె. 12
- తే. అశ్వ ధర్మజుల నున్నప్పు డితిని, నెడుకకుఁ దగఁ జెఁగుదు శ మింత వైస
నెట్టిమల్లులతో నిప్పు శ డట్టువోలె, సిదు వేడ్కకుఁ జెనఁగద శ నేర్పినట్లు. 13
- మీఁడు మల్లునితో యుద్ధము చేయట.
- వ. అని మెత్తక యియ్యకొని గగించి గజాలస్యంబున నంగణంబు సొచ్చి భూపాలుని
ముందట భుజాస్పాలనంబు సేసి మ్రొక్కి మరలునెడ నంతకు మున్న యమల్ల
వరుండు నరపతియనుమతి వడసి కృతపరికరబంధుండై యరుగుజెంచి యచ్చట
నుదికించేసి యతండును ననిలసుతండునుం బరస్పరమూర్తుల నవలోకించి యుద్ధ
రంగంబునున్న పాలప్రదేశంబుల ధరియించి శిరంబులపైఁ జల్లుకొని రెండు
సేతుల మునిత్రెల్లను గొండొక వుచ్చికొని యొండొరుల దనకు వైచి యున్నతంబు
లగునవనవ్యకరంబుల నాకుంచితనవ్యబౌహుతలంబుల నప్పలించుచున్నట్లు గలసి
యొక్కరుండి మల్లచఱచినచందంబున ఏ శేర వింతతానకంబుల నిలిచి కదిసిన
యప్పుడు వృకోదరుండు. 14
- ఏ. ఉపతాయిలోఁ దన శ కొడవినతోరహ, తము మాసి ప్రేయక శ నమదవృత్తి
బాసి క్రమముఁ జేరు శ బలువిడి వాడు పై, నెడిసిన దరగక శ యవనిఁ గ్రుంగి
నిలుచు నొత్తొరువున శ వలచినయవ్వుడు, గొనిపోవు నవలీలఁ శ గూల వైచు
జరికి పట్టిన మనుశసన్నపువిన్నాణ,ములు దొరకొన్నను శ ముట్టఁగొనఁడు
- తే. కాలిచెనఁ జొర వచ్చుట శ గానిపించి, యుదుగు నీసానఁ బట్టియు శ నుప్పలించుఁ

బోన నిచ్చు మగుడ నేచి పోర జేరు, నడల సరిపేయ నగుతడ పిక హత్తు.
వ. మఱియు న నేకగతులయోజలు మెలయుచు గొండాక సేపు విరాటునకు వినో
దంబు సలిపి. 16

అ. కచ్చ యమరః బట్టి క కాళ్లును చేతులు, ప్రేల మత్తగజములీల మెలయ
ముష్టిబలుపు నెలయ ప ముక్కున వాతను, నెత్తు రొలుక మల్లు నెత్తి నైచె.
వ. ఇవ్విధంబున విసరి నేలతో ప్రేసి వీపున మండివెట్టిన. 18

క. పెలుకుటి తాళం బీ మదిఁ, దలఁచి యనువు గాక ధరణిఁతలముఁ గరతలం
బుల నప్పళించె వాడ, కొల్లులు వార్వఁగ విడిచి మెలసెఁ గుంతీసుతుఁడున్.
వ. ఇవ్విధంబున మహాబలుపట్టి యాజెట్టి నెట్టన గెల్పిన మత్స్యవతి మెచ్చి తన
కిచ్చినధనంబు లచ్చటిజనంబుల కిచ్చి నిజనివాసంబునకుం జనియె మఱియు
నిత్రొంగున నతనికి వేడ్క నలుపు చుండుఁ జిక్కనిమల్లులు లేనితేటి సంతిపురంబు
నింతులు సూడ నయ్యనసకాంతుండు పోరింప శార్దూలసుండాదులతోడ
నీడంబోక పెనంగి భంగంబునకుం దెచ్చి మెచ్చించు చుండు. 20

క. పెలవారలు దమమెలఁగెడు, తెలుగులు దొరతోన్న వింత తెరువులనేర్చుల్
మెలయుచుఁ బడిచి తము నొనఁవొటపు గలిసి మాచ్యవ్యత్తిఁనుండుదురు దగన్.
వ. ఇట్లు పాండివులు పాంచాలిసహితంబుగా విరాటునగరంబున వర్తించుచుఁ గతి
పయదినంబులు నొత్తంతగా నేడుకాలంబు గడపెననుమయంబున మత్స్యవతి
మఱిందియు దండినాధుఁడును గీచకాగ్రజండును దూపాభిమానియు నానాభరణ
ధరణీలుండును దుర్విరగ్ధండును బలగర్వితుండును నగుసింహబలుండు తనయప్ప
సుదేవుకు మ్రొక్కిం జనువా డదైవి కనతిదూరంబున నున్నద్రుపదరాజ
సందనం గనుంగొని. 22

ఉ. అక్కడ మనచెప్పుమున ప నాత్తుకు ప్రే గయి పొల్చుపొల్చిపై
నెక్కినుచూడ్కిఁ గ్రమ్మఱుపక నేరక యూరక నిల్పెఁ గాఘుచే
జిక్కిన నెమ్మనంబుఁ గడుఁ ప జేడ్చుచూసముఁ జేష్టితంబులం
దక్కినయంగముం దలఁతుఁడైర్యము నై యతఁ డప్ప డయ్యెడన్. 23

తే. ద్రావదీరూపమునునురిఁగితిల తనదు, ప్పాదయ మనుమ్యగ ను త్రతీనదుదిలకొనుచు
గాముఁ డనుబల్లిద్రపుపేటకొనిబారఁబడుట కెంతయు నాసింహాబలుఁడు దలరి.
వ. నిజాంతర్గతంబున. 25

ఉ. ఎందును నిట్టిహపు నరు ప తెవ్వరుఁ గాంచిరె నాక కాదు శుం
క్రందనసూతకం దగిలి ప కన్దానఁ జాలదె డిన నిందిరా
నందననాజ్ఞ పుచ్చి భువనంబులఁ బ్రబృదె యి యిహదరిం
జెందఁగఁ గాన్పు గాదె ఫలసిద్ధి పురాతనపుణ్యవృద్ధికిన్. 26

సీ. ఇయ్యంతిప్రాపున ప నయ్యనంగుడు వార్వఁగిసు నై నను దక్క ప నేల కున్నె

యిన్నాతిచెలువంబు శ గన్నశచీప్రియుం, జై నను గనుకలి శ నవయ కున్నె
యిత్తెన్వి కెన లేమి శ కెదిరి పన్నిదము భా, పావిభుతో నైన శ జజవ రాదె
యిత్తలోదరిబివిర లేశున కిందిరా, పతి నైన మెచ్చక శ పలుకఁ జనదె
కుసుమబాణునిబాణముల్ శ గూడ నైదు, గరఁగి నేరిమి వాటించి శకరువుగట్టి
పోసి చేసి చైతన్యసంపుటము దగ ఘటించిరో కాక యిట్టిచేడియలు గలరె.
ఈనెలలే గన్నమ స్వధుఁ, జైన జగురుగొడుగుఁ బువ్వురటమ్ములపొదులున్
లోనుగ సెజ్జలు నేయం, దా నియమింపండె విరహాతాపముపేర్చిన్. 28

లని వెండియు. 29

దీనిజ స్తంబునఁ శ నేజంబు నొందిన, యింతయుఁ బలియును శ నెవ్వరొక్కొ
దీనినామాకృతిగా నోచి పడసిన, యిం పగువర్ణంబు శ తెవియొక్కొ
దీనివల్లభుఁ డనఁగా నిల పాబగుసాం, పెనఁగ వ ర్తిల్లువాఁ శ డవ్వఁడొక్కొ
దీనివసించుటఁ శ దా నొప్పి పెంపున, నేపారుమందిరం శ బెడ్డియొక్కొ
దీనిఁ బొందఁ గాంచుఁ జెఱఁగు నా కెయ్యది, యొక్కొ యిట్టిపనికి శ నూఱడిల్లి
తోడుకొనఁగ నిచట శ నీ డగుచుట్టంబు, దడవి యెట్టులొక్కొ శ పడయువాడ.

అని యని యగ్గడించు ధృతి శ యల్లల నాడినఁ దల్లడించుఁ జై
కొనుతలఁ పోరగించు మదిఁ శ గోట్కలు పేర్చిన నప్పళించు నె
ట్టన లెగ నగ్గలించు నచరటఁ జనులం బరికించు బుద్ధి దూ
లిన వెన నెంతయుం గళవరళించు మనోబవికారమగున్. 31

మాసినచందముఁ దనుఁ గని, రోసినడెందంబుఁ గలతేరుకె నెఱుంగఁడ వి
ట్టేసినమదనునిచే ధృతి, వాసిన బెగ డొందు సింహాబలుఁ డట్టియెడన్. 32

వెఱవక ననుఁ జూచి శ వీఁ డని యెడఁ గలు, పించిన నొండొండర చెమట వొడమ
ననుచితకృత్యంబు శ లాచరించువిధాత్మ, బలిమికి నెవ్వెఱపాలు దోచ
నిచ్చట దిక్కు లే శ రెవ్వరు నా కను, భయమున మేనఁ గంఠంబు వుట్టఁ
జేయంగ నేమియుఁపాయంబు లేమి నా, ననమున వెల్లఁదనంబు గదుర

శ. నున్నపాంచాలిఁ గనుఁగొని శ యన్నరాధ
ముఁడు వివేకవిహీనుఁ జై శ ముదితుఁ డగుచు

మదనవికృతియకాఁ దనకేమిది దలంచి

రాగసాగరపూరనిశ్చర్తగుఁ డయ్యె. 33.

అయ్యవసరంబున. 34

1. పాలితుకకాంతి యింత పాలి శ వోవఁగ నీ కెనలారుతార వి
శ్వలతఁ గడంగి క్రోలికొనఁ శ జాలుటఁ గీచకముఖ్యులొచనం
బులు నయనం ప్రధాన మనుశ్చూర్వవచస్సిత దప్పకుండఁగా
నెలమి నహించె నక్కఱ గలరయింది యవర్ణము ఛిక్కరించుచున్. 35

క. అప్పయఁ బరిజనములుఁ దనుఁ, దప్పక కనుగొనుచు నుండఁ కదగ వేదికరం
బాప్సరితమకము చిత్తముఁ, గప్పికొనుట నుత్తలంబు క గదురఁగ నచ్చోన్. 36
సీ. తనవంగిమవ్వంపుఁ దనులత నెనఁగెడు, నునుఁగాంతివెల్లువ క మునుఁగఁ బాటఁ
గినలయహస్తకెఁగల నేపారుకొ, మ్మి చను లేయెండ క మిగులఁ బర్వఁ
గమలాస్యమున్దు మొగంబులేమెఱుఁగుల, మొత్తంబుపరి చుట్టు క ముట్టికొనఁగ
ధవళాక్షితొంగలితలచుటెప్పలచెన్ను, క ప్పనుచీకటి క గవియుదేర

తే. బెగ్గలం బంత కంతకు క నగ్గలింప, నొదవుచెమటతోఁ జిత్తంబు క సెదరి యెందు
మెలఁగఁ దలఁపేది యాసింహాబలుఁడనంగు, పట్టియాడెడుజంత్రింబునపడినుండ.

కీచకుడు శుశ్రేణులన దౌగ్ధపదితెఱం గెఱుంగఁ గోరుట.

వ. ఇట్లు కందర్పదర్పగోచరుం డై నకీచకుండు నిజసహోదరివలన సక్కినులికల
రూపు డెలియం దలంచి దానిదెసం దగిలినదృష్టి యెట్టకేలకుం దిగిచీకొని చని
యదేవికిం బ్రణమిల్లిన. 38

క. కాంచనవీరము నెట్టఁగఁ, బంచి స్త్రియము చూడ్చి మునుఁగునవడఁ దను సంధా
వింతునెడ నాతఁ డప్పకుఁ, బాంచాలిం జూపి వేగనపడి యిట్లనియెన్. 39

ఉ. ఇయ్యరవీందగంధికుల క మేమి చరిత్రముచంద మెట్లు పే
రెయ్యది నాథుఁ డెవ్వఁ డిది క యెచ్చట నెప్పుడు నుండు నిప్పు దా
నియ్యెడ కేఁగుచేవలయు క లేపని సేయఁగఁ బూని దీనిపై
నెయ్యముక ల్తి యేకొలది క నీమది కింతయు నాకుఁ జెప్పమా. 40

క. అనవుడు నయ్యంగన యితఁ, డనంగశరదలితహృదయుఁ క డయ్యె నకటయీ
తనిచిత్తవృత్తి మరలుప, ననురూపం బగునుచాయ క మది యెయ్యదియో. 41

వ. అని తలంచుచుఁ గీచకునిమాటలు గీటునం బుచ్చి యొండుపలుకులు జరపిన
నతండును సత్వహీనుండు గావున సత్యకుం డై క్రమ్యతీ ద్రాపది యున్నయెడకుం
జని యానమీపంబున నట్టాడుచు నవ్మానవతితో నిట్లనియె. 42

క. ఇవ్వసుమతి నేపాలఁతుల, కివ్వధమునఁ జెలువు గలదె క యెన్నండునునీ
వెవ్వరితనయవు నీవతి, యెవ్వఁడు పే రేమి సెప్పు క మిందునిభాస్యా. 43

వ. అనిన నప్పలుకులు వినియు వినమి భావించి యప్పాంచాలి నిర్వికార యై
యూర కున్న నచ్చపలుండు వెండియు నిట్లనియె. 44

సీ. తెలిగన్నఁగవకాంతి క పాలు పార నించుక, గను విచ్చి చూచినఁ క గాదె యబల
చెలువంపు నెత్తాము క నెలమినాం పినుమడి, గా నల్ల నవ్విసఁ క గాదె యంతి
దంతమా క్రికరుచి క దలకొన మఱుమాట, పలికినఁ గాదె యుత్తలదళాక్షి
యల్లంబుసరసత క డెల్లంబుగా లీలఁ, గైకొన్నఁ గాదె పంకకరూపదన

అ. యనుచుఁ జూచుఁ జేరు క నమ్ముగపలుకులు, వినఁగఁ గోరుఁ గేలు క దనదుకేలఁ
గీలుకొలుపఁ దలఁచుఁ క గీచకాధముండు ని, జానుర క్తి దెలుప క నప్పలిండు. 45

వ. ఇట్లు దాన తమకంబున వడిగోనుచు నప్పు డయ్యంగనయింగిలం బూహించు
వెరపు మాలి మోయును. 46

సీ. ముదలి నీమై చక్కఁ గజుచుట కోడడఁ, గనుఁబాటు వారయనో శయనితలంచి
మది నిగిర్చినమాట శ మగువ నీపెంపునఁ, గుదిసి నానాలుకరేరుడికి రాదు
వడఁది నీకరములు శ పట్టంగఁ దిరిరి శం, కించి వడంకెడు శ శేలు సూడు
నెఱి నిట్టి దని యింతి శ నీనెమ్మనం బెన్ని, భంగుల నరసివఁ శ బట్టువడదు

తే. చెలువ యింక నొక్కించుక శ సేపు నీవ

నాదరంబున నెప్పటికీయుట్ల యన్న

మన్మథుఁడు సమయించిన శ మగుడ వన్నఁ

బడయ వచ్చునె యెన్నియోపాయములను. 47

వ. అని తనయభిలాషంబు తేటవడం బలికిన నబ్బోటి కలుపించియు దుర్వారం బైన
పరిభవవికారంబు కోప కుండఁ దన్నుం దాన యపశమించుకొని వీడు దురభి
మాని యై యున్నవాడు వేగిరపాటు వలను. గాదు వెరపుతోడన తప్పించు
కొన వలయు నని తలంచి యతని కిట్లనియె. 48

క. నాయన్నబాము దలఁపవ, యాయెడ లీనీర యిట్టికేయేవపుడందం

బోయన్న మదనవికృతిం, జేయు ననుట యెంతయును నిశ్చింతము గాదే. 49

తే. చనునె యివ్వాట లాడ నశజ్జనుల కాఁడుఁబుట్టువులతోడ నీవును శ బుట్టినాడ
వట్లుఁ గాకయు సీనవంశశాభిజాత, నైనవతివత్ని నగు నన్ను శ వడుగఁ దగునె.

క. అని వీడఁగఁ బల్కిన న, మునుజాధముఁ డంతఁ బోక శ మదనోన్మాదం

బునఁ దన్ను నెదిరి నెఱుంగక, వనితకు నిట్లనియె గారకవంపుఁబలుకులన్. 51

సీ. నెత్తెన్నికేకులకేమె త్తడనము దెచ్చి, యచ్చునఁ బెట్టిన శ ట్లంద మొంది

చక్రవాకంబులకేచందంబు గొనివచ్చి, కుప్పలు పేసిన శ ట్లాప్పు మెఱసి

చందురునునుఁగాంతికం దేర్చి కూర్చి బా,గునకుఁ దెచ్చినయట్లు శ గొచురుమిగిలి

యభికులంబులకప్పు శ గలయంతయును బుచ్చి, నాటు వోసినధంగి శ నవకమెక్కి

తే. యంఘ్రితలములుఁ గుచములు శ నాననంబుఁ

గజభరంబును నిట్లున్న కరుచిరమూర్తి

యనుపమానభోగములకు శ నాస్పదంబు

కాదె యీత్రిప్పు లేటికిఁ శ గమలవదన. 52

తే. నీవు దుష్టతాతి గామికి శ నీవ సాక్షి, పంసలేసంగమున వచ్చుకపాపమునకు

నోరుతును గాని పైరింప శ నోపఁ బచ్చ, విలుతుమౌవులతాకున శ కలగుఁబోడి.

క. అనునప్పులుకుల కయ్యంగన కోపము గదిరి నీయ శ గావున జంకిం

చినఁ గాని మెత్తఁబడి పోఁ, డని మనమునఁ దలఁచి యిట్లు శ లనియెరి బెలుచన్.

కావని కీడనునోఁ బురుషవాక్యములు మఱుట.

కా. దుర్వాలోద్యమబాహువిక్రమరసాస్త్రాకప్రతాపస్ఫుర

ధర్వాంధప్రతివీరనిర్దళనవిరద్యాపారగుల్ మత్తుతు

శ్రీర్యాణాకృతు లేవు రిప్తు నిను దోశర్థిలక వెసం గిట్టి గం

ధర్మ్యల్ మానముఁ బ్రాణముం గొనుట లేకధ్యం బెమ్మెయిం గీచకా. 55

తే. అనుడు నతఁ డిట్లు అనియె నార్యతులబాహు

బలము జెనయంగ భవదీయశపతుల కాదు

మూఁడులోకంబులందు నెరవ్వఁడు లేడు

నిక్కువం బింత నమును శ నీరజాపీ 56

వ. అనిన విని పైరంధ్ర పైరణ దక్కి ధక్కిరించి యిట్లనియె. 57

క. చనుఁ జన దని చూడక యం.దనిపూతులపండ్లు గోయఁగ దలంచుట హితమే
మును చెడినరావణాకుల, విని యెఱుంగ నె యెన్నఁడును విరవేచిహినా. 58

తే. ఇద్విధంబునఁ బలికిన శయినిపలుకు, గాన నేరక తమయవ్యక్తకథ మగుడ
నరిగె నెవ్వగ మనమునఁబరిగొనంగఁ జిన్నబోయిన మొగముతో న్నిహబలుడు.

క. చని మదనాగ్నిబాళలు, దనుకఁగ నిట్టూర్పుగాద్యురదండడి నిగుడం
దను సూరార్పఁగ సఖకారఁ, కొనమికి వెనుబడుచుఁ గీచకం దానతితోన్. 60

వ. ఏ నవ్వుడు నీకుం జూపి యన్వయనామధేయంబు లడిగినయప్పొలఁతవలసం
జిక్కి చిత్తం బుత్తలపడు చున్నయది యిట మీఁద నీవ యెఱుంగు దయ్యింతి
యింతపేపు నీచేడువ నుండి యిప్పు డెట మెలఁగె నని యడిగిన విని యతనివేగిర
పాటు సూచి శరకంపంబు సేయుచు నుదేష్ట నిజాంతర్గతంబున. 61

తే. రాగరసమగ్నుడయ్యెపైరంధ్రఁ జూచి, యకట దీప నింకేమియరపాయమగునో
వలకు లేక దన్న నుడిగెడురవాడ వీడు, మాయచైవమ యే సేమిరసేయదాన.

వ. అయిన నాసేర్పుకొలందిఁ దగిన తెఱంగున వారించి చూచెడం గాక యని యూ
హించి యిట్లనియె. 62

సీ. లలితంబు లగుమట్టిరయలచప్పు డింపార, నంచకై నడి నడ శ నల్ల వచ్చి
యెడమేని నెత్తావీరసుడియంగఁ బయ్యెర, సగము దూలించి పైకేమగుడఁ దగిచి
సోలెడు నెలదీఁగలేలఁ గ్రాలుచు వింత, చెలువంబు దలకొనఁ శ తేరి నిలిచి
తెలిగన్నఁగనమ నెచ్చెలి యెనలేతన, వ్యాలయంగ సరసంపుఁబలుకు వలికి

తే. మెఱయు చెయ్యల రాగంబు శ మెయికోసలగ

నడఁద సొగయించుమాటల శ నెలమి మిగుల

నిన్ను ననురక్తఁ గొలుచునశ్నెలఁత లుండ

నీరసాకార పైరంధ్రఁ శ గోరఁడుగునె. 63

వ. అనిన నవ్వుకులదెస ననాదరంబు సేయుచు నచ్చేడియం జూచి కీచకుండిట్లనియె.

క. నాకొలుపువార కా ర, న్నాకేశుం గొలుచునంగ నలలలో నైన్

లేకునికి నాకుఁ దెల్లం. బాకొమ్మకు నీడు వోల్పు శ నయ్యెడునుదతుల్. 66

సీ. గండుమీలకుఁ బుట్టి శ కాముబాణములతోఁ, గలసి యాడెడునట్టికన్నుఁగవయఁ
బినకాండములశిక్షఁ శ బెరిగి లేఁదీఁగల, మెచ్చక యున్నట్టికమ్మకుకరములుఁ
జగురులతో నుధి శ సేసి యంబుజముల, పై నెత్తి చనునట్టికపదతలములుఁ
గలకంఠములచేతఁ శ గఱచినవిద్య వీ, గల కిచ్చునట్టికత్తికన్నయెలుంగు

తే. నల్రైఱంగునరేఖయు శ నవ్విధంబు, గఱవచందంబు నమ్రైకలికితనము
నట్టిచెన్నును పైరంధిరయంద కాక, కలవె యొరులకు నెఱుఁగక శ పతికి తలల.

వ. కావున నాయెలనాఁగ నేమియుపాయంబుననైన నన్ను జేర్పవై తేనిఁ గందర్ప
దర్పంబున నలందురి వండుదు ననిన నప్పెలంది వెండియు నిట్లనియె. 68

తే. ఆయురైశ్వర్యోట్టల శ నపహరించు
పరసతీసంగమము ధర్మరేఖమునందుఁ
బరఁగువారలు పరిహరింపంగఁ గనియు

వినియుఁ దెలియవె యిది దుర్భ్యవేక మగుట. 69

సీ. పతి యెఱింగినఁ దనకృతాంబుపై నచ్చు, ననుభయంబున నుల్ల శ మదరు చుండ
జనులుగారచినమానుషముదూలుఁదనకను, పుయిలోటమున మోమురపుల్లగిలఁగ
బోటికిఁ దోచినఁ శ బాలియుఁ దేకువ యను, వెగడునఁ తెయ్యులునీడుపడఁగ
బంధుల కకపడ్డఁ శ బాయు నన్వయ మను, కలకమ్రుఁ జెనుటలు శ గ్రమ్మదేరఁ

తే. గ్రీడదెనఁ గాతుకం బురికయాడ రతుల, చవులు గొనియాడ నేనిరజారపొందు
హృదయమున కింపు సేయమి నెఱుక గలుగు, వారు దీనిసుఖంబుగాఁగనోర రెందు.

వ. అదియునుం గాక. 71

క. బలవిక్రమనంపన్నులు, గల రేవురు దానిపతులు శ గంధర్వులు వా
రలఁ దలఁచిన నాచిత్తము, దలఁకెడు వది యేల నీకుఁ శ దమ్ముడ చెపుమి. 72

తే. కాని తెరువునఁబోయినఁగలుగునయ్య, బ్రదుకుచవియెంతయైన నర పథ్యములకు
వేడ్క సేయుదురయ్య విశవేషు లెవ్వి, ధమున నాబుద్ధి వినవయ్య శ తమక ముడిగి.

క. తనవుడు నమ్మాటలు దన, మనమునకు నహింప రామి శ మల్లడిగొనుచు
మనసిజపరతంత్ర ని, ట్లని పల్క ను దేన్నతోడ శ నతఁ డుద్ధతుఁ జై. 74

మా. పదిలా యే నొకపల్కు వల్లెదఁ జతుర్రాశిమధ్యంబున
ఘనబాహుబల మొప్పు నన్ను నెదురంగ నొక్కఁడు శ లేమి యె
వ్వనికిం దెల్లము గాదె దానిమగలక శ వజ్రహతిం గూలుశై
లనికాయం బన మద్భుజానమనత్రీలక గీటడంగించెదన్. 75

ఉ. బుద్ధులు సెప్ప తెల్ల నటు శ పో విడు మెమ్మెయి నైన సౌఖ్యసం
సిద్ధి యొనర్చు నాకు నెడ శ సేసినఁ చాపము రూపునూపు నా
వృద్ధియ కోరుదేని నవిశవేకివి నీ వని నన్ను ని ట్లనం

బద్ధము లైనవాక్యములు శ పల్కక వే విలిపింపు కోమలిన్. 76
 తే. అనుచు దైన్యంబు నొందెడునాననంబు,తోడ దిగ్గవ లేచి యశతోయజాక్షి
 చరణపీఠంబుకడఁ జక్కఁగఁబాగిమొక్కి, యున్న నడ్డేని గమఁగొనిచిన్నఁబోయి.
 ఉ. ఆవల వచ్చునాపదల శ కన్నిటి కోర్చి లతాంగిఁ గూర్చి కా
 కీనెడమాటలకా మరలఁ శ డెన్నివిధంబులఁ జూపి చెప్పినం
 గావల మైనవీడు దగుఁకార్యము వట్టునె వీని కెమ్మెయిం
 జాపు నిజంబు మన్తధునిశాతశరంబుల నైన నక్కటా. 78

క. అని మనమునఁ దలపోయుచు, దనతమ్ముని నల్ల నెత్తి శ దండడి దొరఁగం
 జనుదెంచునశ్రువారము, కనుఁగవలో మ్రింగికోరుచుఁ శ గామిని పలికెన్. 79
 ఆ. ఇంత దలర నేల శ యెమ్మెయి నైనను, గొమ్మ వలవరించి శ కూర్చు టగుడె
 యుమ్మలంబు దక్కి శ యూటటతోడ నీ, వేగు మసలవలవ శ దింక చివట. 80
 క. ఆనవమున కని నీదుని,వాసమునకు దివములో నశవస్థంబును నే
 నానుదతిం బుత్తెంతు ని,బాసక్తి ఫలింపఁ గొటలు శ మభిమతకేలిన్. 81

కీచకుండు ద్రావడియందలిహిసాంబునఁ బరికించుట.
 వ. అనిన విని కీచకుండు ముదితహృదయం దయ నిజనవసంబునకుం జని వివిధ
 మధురసంబు లొనరించి సమచితఃఖాద్యంబులు సమకట్టి తత్ప్రదేశంబు విజనంబు
 గావించి యొక్కరమ్యస్థలంబున నుండి పాంచాలినలనితగులు చిత్త్రంబు మత్తల
 పటుపం దలరి నెవ్వగల కగపడి తలపోతలకుం జొచ్చి దుర్విదగ్ధుండు గావున
 సముగ్ధకుం దననన్నిధిఁ గామవికారంబు వుట్టుట గలుగ భావించుచు. 82

నీ. కేలిమై నొక్కట శ లీలఁ శ్రేష్ఠతీకెడు,వాలుగుసోగలర నేలుదెంచి
 కరువలినుడియమిఁ శ గదలక చె న్నొందు, నెఱవిరితమ్ముల శ నుఱక తెగడి
 తెడఁ గొందఁ దుడిచిమైఁ శ దొడసినవలరాజు, వాలికమాపులఁ శ దూలఁ దోలి
 పొలపంబు మెఱసి దిక్కులఁ గాంతిపూరించు, క్రొక్కరుమెఱుఁగులరనుక్కడంచి
 తే. తనవిలోచనములు నాదుశమనము నాచి
 కొనఁగ నయ్యింతి నను గనుఁగొనియె నాత్తఁ
 గైకొనియె రాగరసమునఁ శ గడఱుకొనియె
 మదనవికృతి బయల్పడ శ మదిలకొనియె. 83

ఉ. చిత్తము మెచ్చి నావలనఁ శ జిక్కఁగ వెండియు నాలతాంగి య
 చ్చొత్తినయల్లు నాకుఁ దనశయిల్లము దెల్లము సేయ కున్ని దా
 నత్తజీ గ్రొత్తకా న్నగుట శ నడ్డము సొచ్చిన సిగ్గుచెంపు న
 న్నుత్తల మందఁ జేయుటకునో తలపోసి యెఱుంగ నయ్యెడున్. 84

తే. అనుచుఁ గొందలపడుకోట్లు శ లగ్గరించి
 చిట్టమాట్టాడు చుండ నశచ్చెలువఁబలుపు

దగిలి తనయిచ్చ బాటుచిర తులుజు

నరిగి యిట్లును పక్కిచోకాధముండు.

85

సీ. లీల నాముండల శ నారేమ వొసినఁ, జూడ్కిఁ జబ్బవకమాట గాదె

కను విచ్చి పన్ను నారేనుమధ్య పూచినఁ, దనువున కమృతసేవనము గాదె

చిటునవ్వ బెరయ నశచ్చెలువ నాతోడఁ బ,ల్కినఁ జెవులకు రసాయనముగాదె

యెలమి వచ్చెలత న శ న్నలయింపఁ దివిరిన, నెడఁద కానందంబు శ నిక్కగాదె

తే. యాచితంబిని మక్కువ శ ననఁగి పెనఁగి, యింపు పొంపిరివోవ న శ న్నేలికొనఁగఁ

దలఁచి పొందిన నది జ న్నశఫలము గాదె, యనుచు వలరాజుబారికి శ నగ్గమయ్యె.

ప. మఱియు పనేకభంగుల ననంగవిభ్రమంబుల కనురూపంబు లై నబహువిధప్రలా

పంబులం బొద్దు గడపుచు పమ్మదిరాక్షిరాక కెదురుచూచు చుండె పక్కడఁ

బాంచారి రావించి సుదేష్ట తృప్త భావించుచు నిట్లనియె.

87

క. ఒడ వెదుతృప పెల్లిదమున, వడనము పలువట్లు వట్టె శ వాసిరరాజ

న్నదిరారస మానఁగ నా, హృదయంబున వేడ్క యెసక శ మెసఁగెడుఁ దరుణి. 88

క. కేచకునియింట నెప్పుడు, వాచవి యగు బహువిధంపురవాసుని గలుగుక

వే చని యిచటికిఁ గొని ర,మ్మ మోతము గాని నీగ్రహమవేగంబుక.

89

ప. అనవుడు.

90

ఉ. ఉల్లము కల్లడిల్లఁ దను శ పుద్గతఘ ర్షణంబు చాల్పుచుక

డిల్లపడంగ నా కిది గగడిందివిచారము వుట్టె నందుఁ బో

నొల్ల పనంగ రా దచటి శ కూరక పోవను రాదు నేర్పు నం

ధిల్లఁగ దీనిఁ బాపికోనుగదీపన మెట్టిదియొక్కొ దైవమా.

91

ప. అని తలంచుచు డోలాంకోలితమాసన యగుచు నవ్వానిని సుదేష్ట కిట్లనియె.

ఉ. ఉత్పలగంధి ప న్నుడుగు శ మొడ్లను బింపుము కల్లు చేర నే

సత్పథవృత్తి నీకడన శ సంతతముక బహుమానపాత్ర నై

తత్పరతం జరించి యుచితరంభఁబనుల దగఁ జేయఁగాక దు

వ్యత్పరివార యోగ్యపరివారముమై జనునట్టిదాననే.

93

క. అతివ తగునవ్వు నీగృహ, మఱిని ర్లచరితభరిత శ మిని యీయెడ మ

త్పతులయనన్నిధి నై నను, మతి నూఱడి యున్నచోట శ మన్నన దప్పన్.

94

ఉ. సాధులు చేరి నెమ్మిగ నిశఙ్గిరవృత్తము దుష్టకోటిచే

బాధలు బొంద కుండఁ దమశపాల వసించినఁ బెద్దవారు ది

త్కై ధరియించి వారి కొకకయాపద పుట్టక యుండఁ గాచు బో

పై ధరఁ గీర్తి కెక్కడె యశాచయము సేసిన నింద పుట్టడే.

95

అ. ఎవ్వరేనియింటి శ కెద్దియే నొకటికి, పన్నుఁ బంపఁ దగునె శ నిన్ను నాడ

కొలుచు నెడ ననుష్ఠ శ గొననె నీచము లగు, పనుల కేను జాల శ కునికి పెప్పి.

- క. అనిన విని యనుచితంబున, కనయము శంకించెయను లగలాంగి మదిం ద
మునివలనంత దలచి యి, ట్లనియెం బొంచాలితోడ శ సాదరవృత్తిన్ 97
- డి. అక్కట యేను వేడ్కపడి శ యానెడువాసన మర్థిఁ జేరఁ గా
నొక్కనికృష్ణ బంచుటకు శ నోపక చెప్పిన దీని నీవు గో
సెక్కఁగఁ జేసి నిన్ను నతిరహీనవిధాననియుక్తఁ జేత గా
నిక్కమ యుమ్మలించి తిది శ నెయ్యముతియ్యముక ల్లియే సఖి. 98
- క. అది లాఁతియిల్లెనినుఁ దమ, హృదయంబుల నెవ్వరేని నెఱుంగరె యేఁ జె
వ్వదు నీమపెంపు నినుఁ గ, న్నది మొదలుగ నెల్లవారి శ కయ్యైభంగిన్. 99
- క. అని మఱియుఁ బెక్కుభంగుల, దనుఁ బ్రార్థింపంగ ద్రుపదశతనయకుఁ జిత్తం
బున నింకఁ బెద్ద పెనఁగం, జన దీయమతోడ ననువిచారము పుట్టెన్. 100
- వ. ఇట్లు దోచినలంపునంజేసి. 101

త్రావడి కీచకునిటికిఁ గల్గి జేం పోవుట.

- చ. మన మురియాడు చుండ ననుకమానముతోన సుదేవుఁ జూచి నీ
వనయముఁ గోరినట్టిపని శ యర్థమెయిం జని చేయఁదానఁ గా
కనుతనమాట కప్పలఁతి శ హర్షముఁ బొందుచు నంది యిచ్చుకాం
చనచమకంబు వుచ్చికోనిర చారువిలోచన యార్తమూ ర్తియై. 102
- వ. చనుచుండి నీచహృదయుం డగుకీచకుండు దనయెదుర నప్పు డాడినకర్ణశూలంబు
లగుమాటలమీఁదం బిడుగు పడినవానిఁ గొఱవిం జూడిన తెఱంగున సుదేవుఁ ద
న్ననుచితవ్యాపారంబునకు నియోగించుటకు నిర్వేదనంబుం బొంది. 103
- చ. అలమటఁ బొందు మాయవిధియూ యని వైవము దూఱు ని వ్రజిం
గలరాకొ నాకు ది క్కను మొగంబున నశ్రులు వెల్లిగొల్పుఁ దొ
ట్టిలఁబడు జల్లనం జెదరుఁడెందము గూడఁగఁ జెచ్చి నన్నుఁ శే
వలమున ముట్ట నెవ్వరికి శ వచ్చు ననుం గలఁగున్ వెనుంబడున్. 104
- వ. అట్టియెడ. 105
- సీ. దైవ్యంబులెలపోత శ దలకొన్నఁ జెలువ కా, ననమున వెల్లదనంబు గదిరె
భయరసవేగంబు శ పైకొని ముట్టినఁ, గాంతకుఁ దనులరఁ శ గంప ముదరె
బెగ డంత కంతకు శ మిగిలిన సింతికి, బదముల నట దొట్టురపాలు బెరసె
దల్లదం బొందినఁ శ దన్నికి నవయవం, బుల నెల్ల ఘర్జాంబురకళిక బెసఁగె
- ల. దలకు పుట్టె గొంతుగొలఁదికి మీఱె వె, న్నాఁటి దోచె ముట్టురపాలు దొడరె
వెఱుగుపాలు దనికెర నెఱుగాడె నొవ్వనె, వ్యగలు వగల నీనెర దిగులు పొదివె.
- వ. ఇవిధంబున ద్రుపదపుత్రి దురవగ్ధం బొందుచు మహాపదలకుం బరిహరణంబు
హరిస్త రణంబు యని తనహృదయపుండరీకంబునం బుండరీకాక్షు నిక్షేపించుకొని
సుదేవుఁడొరంబు వెలువడి దినకరుం గనుంగొని వివయవినయతో భ్రమాంగ

మై నిజాంతర్గతంబున.

107

తే. పాండువుక్తుల కేను దరప్పనిమనంబు, గలుగుచాననయేని నోరకమలమృత్యు
కీచకునిదెన నన్నొకకీడుతెగువు, వారయ కుండఁగ రక్షింపు శ కరుణతోడ.

వ. అనుచుర గేలు మొడిచిన.

109

క. తరణియు దుఃఖిత యగున, తగుణిం గాచుటకు నత్యుదగ్రభూజాది

స్ఫురణాధ్య నొక్కరక్కమఁ, గరుడార్ద్రమునస్కుండగుచుగ్రక్కునఁ బనిచెన్.

వ. వాడునుం బని పూని యంబరంబున నదృశ్యాకాథం డై వచ్చి నిలిచె. 111

తే. ఇట్లు ప్రార్థించి పాంచాలి శ యెట్టకేని, సింహబలుమందిరం బల్లఁ శ తేర నరిగి
యెల్లఁబోవును బెబ్బలిరయున్నపొదరు, సామృతేడిచందంబునఁబోవుటయును.

ఉ. అంబునహాక్షి వచ్చు తెగు శ వారయఁ గీచకముఖ్యుఁ డప్పు దె

ల్లంబుగఁ జూచి యుల్లముకలంకయు వారక మేన వెమ్మతా

వంబును డిగ్గఁ ద్రావి గనుకపాటుచు నుత్కటసంభ్రమంబు హ

ర్షంబుఁ జెనంగొనంగ నతిచంచలభావపరీతమూర్తియై.

113

క. చిడిముడిపడుచు నెదురననఁ, గడఁగుచు హారములు చక్కఁగఁ ద్రోచుచు మ
ల్లడిగొనుచు దుర్వలాసం, బొడలికిఁ నొడఁగూర్చు చుండ శ నుగ్ధలి యంతన్.

వ. నిత్యి దేశంబునకుం జని.

115

తే. దేవి తృప్త వుట్టి వారుణి శ దేరఁ బనుప, నరుగుదెంచితిఁ బోయింపుఁ శ దనిన నింతి
సమ్మెగంబున దృష్టులు శ నిలిపి తమక, మడర ని ట్లను నాకీచరకాధముండు.

క. దేవితృప్త దీర్ఘఁ బూనితి, వావెలఁదినహోదరుండ శ నగునాతృప్త శీ

లావతి నీమసునసం, భావనమెయిఁ దీర్ప కునికి శ పాడియె చెపుమా. 117

సీ. కాంతి దళింపునీకడకంటిచూడ్కితోఁ, బొందఁ గాననిమేనుఁపొగులుటయును
దీపాకునీపల్కు శ దెల్లంబుగా వినఁ, గాననిమీనులు శ గంతుటయును

నిం పగునిచెయ్యు శ తెలమమైఁ గొనియాడఁ, గాననికోర్కూలు శ గనలుటయును

సాగయించునీకేళి శ దగిలి యానందంబుఁ, జెందఁ గాననిమది శ గుంతుటయును

తే. బాయ నాదగుజన్మంబు శ ఫలము నొంద, భావజన్మనిపూనికి శ పార మెయ్య
నన్ను బంటుగా నేలుము శ నలినవదన, యింక నీసిగ్గుచెరయాలశమేల నీకు. 118

వ. అనవుడు.

119

తే. చెలున యప్పులుకులు పెడరచెవులఁ బెట్టి

ధీర గావున విగతవికార యగుచు

మదిర వోయింపుఁ డద్దేవి శ యెదురుచూచు

నలుగుఁ డడ వైన మగుడఁ బోరవలయు ననిన.

120

చ. మదిర సుదేష్టపాలి కొకరమాత్రన పుచ్చెద నాడ్డచేత నిం

పొద వెడునట్టిదీనిచవి శ యుల్లము సొక్కఁగ నాను మీపునీ

- వదనసరోజసారథ మరవారణ నన్నును గ్రోల నిమ్ము బె
ట్టిమః దగుకామూపుటః దోగడింబడ కుండఁగఁ గావు మిత్తటిన్ 121
- క. కరితురగరథసమితిఁ బొం, పిరివోయెడువాడులమ్మిఁపెంపున కల్లన్
సరసిమహావదన నీవ కు, దురుగా నొనరించెదం గుఱూహల మెనఁగన్. 122
- క. దుచిరమణిభూషణంబులు, నుచితవిహార ప్రకారయోగ్యాగార
ప్రచయము నుండరగణితా, నిచయము నొప్పించువాడ నీకుం దహణి. 123
- క. నాకులకాంతల నెల్లను, నీకుం బని సేయఁ బనిచి నెయ్యంబున నే
నీకనునన్నన మెలఁగద, నేకార్యం బైన పడపురమీవ తగంగన్. 124
- వ. అనుచు సింహబలుండు దనయంతరంగంబున నంత కంత కగ్గలించుతమకంబునఁ
దన్నుఁ దా నెఱుంగకఁబయిం బడి పట్టికొనిన. 125
- క. తనుఁ గాచి నెనుక వచ్చిన, దనుజమహాబలము తనమరతను వొందిన నా
తనితే విడిల్పి రథసం, బునఁ దనందీరము ద్రుపదశ్రుతిక పెడలెన్. 126
- వ. ఇల్లుద్రోచి పోయినం గీవకుండు వెనువెంటం దగిలిన నమ్మగువయు మరలిచూచి
భయభ్రాంత యై యెవ్వలనికిం బోదునో యని తలంచి దైవయోగంబున విరాటుం
డప్పుడు గొలు వునికింజేసి తత్సభాభాగంబుదెనకు వెళం బాటినం గామాయత్త
చిత్తుండును గర్వోన్మత్తుండును గావున జననమూహంబు సరకు సేయక రహస్య
ప్రకాశవిభేదనిచారంబు దక్కి. 127

కీచకుండు ద్రౌపదిఁ బట్టుకొనుటకు వెంటఁ దగులుట.

- సీ. సమదవారణము జంకగమలత వెనుకొని, సరథిసంబునఁ బట్టఁ న జనువిధమునఁ
గ్రూరదానవుడు భూచారినిర్జరకాంతఁ, బాదున రయమ్మునఁ న బోవుభంగి
ఘోరగృధ్రము సుకుఁమారనాగాంగనఁ, బటుగతి నొడియంగఁ న బాఱుకరణిఁ
బ్రబలబిడాలంబు న బాలశారికమీద, నడరి సత్వరముగ న వరుగుమాడ్కి
తే. సింహబలుఁ డత్యుదగ్రుఁ డై న చిగురుబోడి
పజ్జ గడువడిఁ దగిలి కోపంబు గదుర
నొడిచి తల పట్టి తిగిచి మహోగ్రవృత్తిఁ
గొంకు కొన రించుకయు లేక న కూలఁ దాచె. 128
- వ. అట్టియెడఁ బాంచాలీపీఠకుం దైవరాక్షసుం దతని డొల్ల ప్రేసిన. 129
- కీచకుండు ప్రేమపడి తన, నీవపుడెన యెరు తెఱుంగ న నేరక యుండన్
లేచి వెనుకఁ జని విస్తయఁగోచరుఁ డై యసురకతనఁ న గుంతియఁ దగుచున్.
వ. ఒడుపు దప్పినమహానాగంబునుంబోలె నిట్టూర్పు నిగుడ నిట్టలం బగుకోపంబు
పెల్లన మల్లడిగొను చుండె నయ్యవసరంబున. 131
- క. రానును సన్నయు వయ్య, ప్థానమ్మున నుండి తనవరతయఁ దనవ్యాం

బై నమనోవల్లభయవ, మానము నాసింహులునిమదవృంధమున్ 132

కనుగొని కోపతేగమునఁ క గన్నుల నిప్పులు రాల నంగము

ల్లనరఁగ సాంధ్రపుర సలిలంబులు గ్రస్తు నితాంతదంతే

దనరటదాస్యరంగవికటభ్రుకుటీచటులప్రవృత్త

ర్తనఘటగా ప్రకారభయదస్సురణాపరిధమూర్తియై. 133

శలయు వింగియు క చాళముల్ గాఁజేసి, యేపున రేగి వాఁయించి యాడఁ

గులపర్వతంబులు క గూల్చి యొందొంటితోఁ, దాఁకంగ వీకమై పదన్ని యాడ

నేడుసాగరములు క నిక్క డక్కడఁ జెట్టి, పలుచనిపొంపి మై క పలఁదిగొనఁగ

దిక్కులు నాలుగు క నొక్కచోటికిఁ దెచ్చి, పిసికి పిందలి సేసి క పిడుచగొనఁగ

తే. మిగిలి బ్రహ్మాండభాండంబు క పగుల ప్రేయ

నప్పళించుచుఁ బ్రళయకాళిలానలమున

గండరించినరూపంబుకరణి భీముఁ

డటభయంకరాకారత క నశిశయిలై. 134

వ. ఇట్లు పేర్చినకోపాటాపంబున నవిచారిత్రసమయవర్తనం దయి వృక్షోదరుండు

కీచకుని గీటదంగింపం జూచి తత్సంబంధబద్ధుండును నాజ్ఞాపరిపాలకుండును గావున

మత్స్యపతిఁ దనయలుకల్గనివానినకాఁ దలంచుచు వచ్చేరువ నున్నయున్నర

వృక్షంబు నిరీక్షించి యాననంబు పల్లటిల్ల ధర్తనయం గనుంగొనిన నరండు

దననయనాకారంబున వారించి యిట్లనియె. 135

మ. వలయు డెక్కడఁ జూచె నొండెడ నసేవ్యవృత్తజముల్ పుట్టవే

ఫలితం బై వరకాళి లొప్పుఁగ ననశల్పప్రీతి సంధించుచు

విలసచ్ఛాయ నుచాశ్రితప్రతికీక క విశ్రాంతి గావింపఁగాఁ

గలయీభూజము వంటకట్టియలకై క ఖండింపఁగా నేటికిన్. 136

తే. అని నిసూధభాషణముల క నయ్యజాత, శత్రుఁ డనిలజాకోపరశనంబుపేర్చి

ంచెటిచె నయ్యన్నదమ్ములచేష్టితములు, దెల్లముగ నల్ల సూచుచు క నల్ల రేచి.

సీ. ఎలదీగఁ గప్పిన క లలితపరాగంబు, క్రియ మేన మేదినికరేణు వోప్పుఁ

జంపకంబున నవరసారభం జెనగెడు, కరణి నాసిక వేడికిగాడ్చు నిగుడఁ

దోయజదళములత్రుది. మంచు దొరఁగెడు, గతిఁ గన్నుఁగవ నశ్రుకణము లుధుల

నిందులింబముమీఁదికొందుచందంబునఁ, గురులు నెమ్మొగమున క నెరసి యుండ

తే. సర్వజనవంద్య యైనపాంశచాలి సింహ, బలునిచే నివ్వధంబున క భంగపాటు

దనకు వచ్చిన నెంతయు క బైవ్య మొంది, యవ్వరాటునిసభఁ జేరకనరిగి నిలిచి.

క్రొవడి కనభంగపాటు విరాటనితోఁ జెప్పట.

డి. పంపినకోపమున్ సమయభంగభయంబును నగ్గలించి యు

ల్లంబు పెనంగొనంగఁ బతుకలం దగ నభ్యులఁ జూచుమాడ్కి నూ
తం బగుచూడ్కి నాద్రుపదుకన్నియ నూచి సభాజనప్రతా
నంబును మత్స్యనాథుఁడు విశనంగ నెలుంగు చలింప నిట్లనున్.

139

సీ. నిఖలధర్మాధర్మ నిపుణంబు లైనతన, ధాంతరంగంబుల కే నభిరయిల్లి
శిష్టసంరక్షణోద్యునిగ్రహముల, నీతి వాటింపంగ కే నన్న గనిగి
నకలకస్తాస్త్ర స్రసంతయములఁ బరమాద్యులెంబు నేయపరిశ్రేమంబు చాల్చి
దుర్దమప్రతిభలకమర్దన క్రేడమై, జతురులు నా నెందు కే నుతికి నెక్కి

తే. యున్నగంధర్వు లేపురునన్ను నిట్లు, లోకండు పలువంగ నూరక కే యునికి నూడ
నచ్చెరువు గాదె యెవ్వరియందురింకఁ, బరిభవంబునఁ బొందక కే బ్రదుకువాడు.
క. ఈనరపతియాస్థానము, లో నొక్కఁడు దైన ధర్మరూప భయమునం
బూని తగ వైనవెడవలు, కైనను బలుకంగఁ జాలఁ కే డెవ్వరు నకటా.

141

ఉ. ఇందఱుఁ జూడఁగా నిచట కే నిమ్మెయి నన్నుఁ బలివ్రతాగుడా
స్ఫుండితవర్తనం బరమకసాధ్య ననిందితకీలఁ గీచకుం

డెందును నెట్టియంగనల కే నెవ్వరుఁ జేయనియట్లు నేయఁగాఁ
గొందఱ కైన నిట్లు కృపకుం దతి గా దటె యేమి సెవ్వమన్.

142

ఉ. విసను మత్స్యదేశమునశయాజ్ఞ కిలం దొడయుండు గాన నా
కీనరనాథు డూఱఁ దగు కే నెయ్యదియేని నధర్మ మెవ్వ రెం
దైన నొనర్చినం బ్రభువు కే లారసి దండన మాచరింతు రి
చ్చో ననుఁ దన్నఁ గీచకుని కే జూచియు నూరక యున్ని పాడియే.

143

చ. అనుడు విరాటుఁ డుల్లమున కే నక్కటికం బొలయంగ నంగనం
గనుఁగొని కీచకుం గివియతగాఁ దగునత్తము లేమిఁజేసి సాం
త్వనములు వల్కి రోషభరితస్థితిఁ గంపితమూర్తి యైనయా
తనిమది కుందు వాసిన నతండును బోయె నివాసభూమికిన్.

144

వ. అట్టియవసరంబున.

145

సీ. శుభలక్షణాంగి యీరసుందరి పైరంభి, యగు ల్లాకో యని కే వగచువారు
నిమ్మెని కక్కట కే యిట్టిది సేసెనె, హయదైవం బని కే మఱుచువారు
నింతకీ డొనరించెనే రాజు నూడ నీ, మహితేకుం దని కే దూఱువారు

దేవియుపేక్షయ కే మావెయియనుకు ని, ప్పొలుచుచ్చుట యని కే ప్రందువారు
తే. నగుచు సభవార లందఱు కే నంత నంత. నల్లనల్లన గుజగుడ కే లాడు చుండి

గుల్లముల నిండి ఖేదంబు కే వెల్లివిరిసె, నాఁగ మోముల విన్నచోనంబు గదుర.

ఉ. అప్పుడు ధర్మసూతి హృదయంబు కలంగ లలాటభాగముం
గవ్వంగ ఘర్షవారి యధికం బగురోషము నొంది యుండియుం
దప్పంగఁ క్రోచికొంచుఁ దనకర్మైర్యముపెంపున నిర్వికారుఁ డై

యెప్పుడుఁ దాను బలు నలుఁ శ శేర్వడ ద్రాపదితోడ నిట్లనున్, 147

జననాయకుండు నీగుభవాతు నీ దగు, తెఱఁ గల్ల నెఱిగిరి శ తెఱవ యింక
మానక యీవలుకమాట లాడఁగ నేల, చనుము నీవు సుదేష్టసదనమునకు
నీవరాధవమునఁ శ గోపింప నేర శే, గంధర్వులకుఁ దటి శ గాదు గాక

మయ మెయ్యదియేనిఁ శ దమకును నీకును, మును గల్గినట్లైనఁ శ గినియ రించట
శే. గాన నాథుల దూఱంగఁగదా వినుము, నతికిఁ దా నెంత వడియును సభలలోనఁ
దడవుగా నిల్చి యిట్లు లుకద గ్రవృత్తి, శంక నెడి ధిక్కరింపంగఁగదను నచెవును.
1. అని యిట్లు పెప్పినధ రతనయునిపలుకులు విని వెండియు పైరంధి యచ్చట
గడలక నిలిచి యెద్దియేనియుం బలుకం దలంచినం జూచి యతండు మఱియు
నిట్లనియె, 149

2. పలుపోకలఁ బోవుచు విచ్చలవిడి నాట్యంబు సూపుకొచ్చున నిచటం
గులనతులగఱువచండము, వొలఁగఁగ నిట్లనికీ దగునె శ తోయజవదనా. 150

3. అనిన విని పాంచాలి పాభిప్రాయంబుగా నతని కిట్లనియె. 151

4. నాదువల్లభుండు శ నలుఁ డింత నిక్కంబు, పెద్దవారియట్ల శ పిన్నవారుఁ
గానఁ బరులవిధము శ కాక యే శైలూషిఁ, గా నవంగ రాదు శ కంకభట్ట. 152

5. అట్లగుటండేసి నాకు నాట్యంబును బరిచితంబ మత్పతి శైలూషుండ కాదు
కిరవుండునుం గావున హదరియానికి గఱువతనం పెక్కయదియనుచు నచ్చట
వాసి తనచి త్తంబున. 153

6. న న్నిటు లాదురామసదనంబునకుం జరు మన్నజంత కీ
బన్నము లన్నియుం దెలిసి శ ప్రియిడనే యని పోయె నార్త యై
కన్నుల బాష్పపూరములు శ గ్రమ్మఁగ మోమున దైవ్య మొండఁగా
నన్నలినాక్షి తొట్రిలుచు శ నంగము చూల సుదేష్టపాలికిన్. 154

7. చనిన నయ్యెలనాఁగయు శ సంభ్రమంబు
దెచ్చికొని తా నెఱుంగనితెఱుగు చాల్చి
శోభమున నుమలించి పాంచాలితోడ
నలుఁగు వే తొకభంగిగా శ నిట్లు లనియె. 155

8. ధరణిపరాగంబు శ వారసి ధూనిత మై, చేడియ నీమేను శ చెన్నుఁ దఱిగెఁ
జిత్తంబు తలపోతఁచే వాడు పొదవిన, చెలువ నీనెమ్మొము శ చిన్నబోయెఁ
బ్రసేదమునఁ దోగి శ ఫాలంబులో నంటి, యుగ్గలి నీకును శ లొప్పు గండె
గన్నిరు వట్టోడ్లి శ కాంతి యెంతయుఁ గొన్న, వెలది నీకనుఁగన శ విన్న నయ్యె

9. నేది కారణముగ శ నవ్య రెచ్చట నీ, కేమికి దొనర్చి శ రెట్టిపాటి
సాహసీకులొ వారిఁ శ జంపుదునొంపుదు, భంగపలుతు నిడుమనపలుతుఁ జెటుతు.

10. ఇతైఱంగు నాకుం జెప్పు మనిన నీ వెఱింగియు నెఱుంగమి భావించిన నింక నే

- మని పలుకం గలదాన నై నను విను మని పైరంధి) యి ట్లనియె. 157
- మ. నను నీ వప్పుడు సూతుమందిరమున క్క న్నద్యంబుఁ దె మ్మన్నఁ బో
యిన నాతం దవిసితి నేసివను శే క యీ కేను మత్స్యార్పణి
శునియాస్థానముదిక్కు వే చనిన నకచ్చోఁ దీవ్రకోపంబున
స్వెనుకం గూడఁగ ముట్టి పట్టికొని తక్కినం బల్కు లిం కెటికిన్. 158
- వ. అని యేర్పడం బలికెన. 159
- ఉ. భేదము దక్కు మీక్షణము క్కీచకు దండియఁ జేసి నీకు నా
హ్లాద మొనర్తు నే నని నభయంబునఁ గేకయరాజపుత్ర య
త్యాదరవృత్తితో ననునయం బొనరించిన నయ్యనభయం
చాదినిపూర్ణి పాండుసుతశేవల్లభ యాలము నేసి యి ట్లనున్. 160
- క. నీ వింత యలుగ నేటికి, నావంతయుఁ బారజనమనకభేదము నొ
క్కావంత ద్రిక్క కుండఁగ, లావంతులు మత్సరాలు గలెడు పగ దీర్చున్. 161
- క. అనిన సుదేష్ణయుఁ దత్పరి, జనములు వెఱఁ బొంది యెన్నికసాంత్వనములు పె
ప్పినఁ దేజద మజ్జనభో, జనములకుం జొరద ద్రువదనసంభవ యెట్లున్. 162
- వ. అట్టియెడ సుదేష్ణ నేయునది లేక నివ్వెఱఁ గంది యుండఁ దక్కటియంగనలును
గీచకునిచతవ్యంబు దలంచి వానిచేటున కొడంబడిరి పరిధివాసలసంతప్త యైన
పాంచాలి నిజశేయనస్థానంబునకుం జని లేల్పంబుపై మేనున్నచి యపాంగంబులఁ
దొరఁగుకన్నీరు చెవులొలంకులు నిండ నెవ్వగలు నివ్వటిల్లం దలపోయి చుండి.
- క. ప్రబలుం డారయ నాసిం, హబలుం డారని జముంప క్క ననిలతనయుభా
హబలంబ చూడఁ దగు దై, వబలంబును నారనిక నశవశ్యముఁ గల్గున్. 164
- క్రౌపది భీమసేమతోఁ దనభంగపాలు చెప్పి పరిపించుట.
- వ. ఇట్లూహించి రాత్రిసమయం బగుటయు సమ సదవంబుఁ గ్రమంబున నిద్రిం
పం దొడంగినం దానును కయ్యారలంబు విడిచి మేనిధూరి గడిగి భారపరిభావ
పరీత యై మహాననగృహంబున సుప్తా దై నవ్యకోదరుకడకుం జని. 165
- ఉ. నన్ను బరాధవించి నదకనంబునకుం జని కీచకుండు ము
న్నున్న లేతంగు దప్పక సుకేభోచితశేయ్యను నిద్ర సేయ నీ
కన్ను మొకుడ్చునూజటకుఁ క్క గారణ మెయ్యది భీమసేన మీ
యన్న వరాక్రమంబు వల క్క దన్ననొకో దయ మాలి తక్కుటా. 166
- వ. అనుచు మందమందసంభాషణంబుల సుబోధించుపాంచాలిపాణిస్పర్శంబున మే
లుకని యిది యెవ్వ రనవుడు నే ననునవ్వానినియెలుం గెటింగి భీమసేనుడు

యాజ్ఞ సేవి కీచకుడురాచరణంబు నాకుఁ బ్రకటించి వాని నిర్జింప నియోగించునది
యై యరుగుదొంచెం గావలయున నైతఁ గి నైతవ దాన చెప్ప విందు నని తలంచె.
ఇంతపూ డేల యిచ్చోటి కి కేగుదేరఁ, గారణం బేమి యెవ్వఁకుఁ కి గావకుండు
నట్లుగాఁ జనుదొంచి తె కి యంబుజాక్షి యనిన నయ్యింతి యిట్లుననెనితోడ.
ఎఱిగి యెఱింగి న న్నడుగ కి నేమిటి కిప్పు డెఱింగి యింతకు
న న్నడుగుట గల్గెనే నది విశనం బని లే దట గాక యున్నరూ
పెఱిగియు నేన చెప్ప విన కి నిష్ఠము గల్గుట చాల లెస్స యు
త్తరఁ నెఱిగించెదన్ వినుము కి లెల్లముగా మొదలెల్లనుండియున్. 169
అధిపుమఱిది సింహబలుఁ కి డప్పుకు మొక్కిగ్గఁగ వచ్చి నన్ను న
త్యధికమనోజరాగమతి కి యై కనుఁగొందుఁ గడంగి యెన్నియే
విధములఁ బల్కి నాకుఁ దనవిన్నను వెల్లను జూపి చెప్పి మా
నధనవిహీనతం జెనకిననం గడు నేవము వుట్టి యయ్యెడన్. 170
విడియం బలుకఁగ వెండియు, నుడుగక కీచకుడు మన క్రోన్దాదము ద
న్నదరిన న న్నడుగుటకుం, దొడరినఁ గోరించి వానితో నిట్లంటిన్. 171
దుర్వాకోద్యమబాహువిక్రమరసాస్త్రకృతతాపస్పర
గ్ధర్వాంధప్రతివీరనిర్ధనవిద్యాపారగుల్ మత్తు
నీర్వాణాకృతు లేవు రిప్పు నిను దోడ్తీలగ్ పెనగ్ గిట్టి గం
ధర్మల్ మానముఁ బ్రాణముం గొనుట లేకధ్యం బెప్పెయిం గీచకా. 172
అనిన విని వాడు గొన్నిప్రల్లదంబులు వలికిన నేనును దత్కారోచితవచనంబులం
ద్రోచి పుచ్చినం బోయెఁ బదంపడి పాపార్త యైననుదేష్ట దనకు మదిరారసంబు
దేరం గీచకనివాసంబునకు నన్నుం బనిదినం బోవుటకొడంబడక యెన్ని సెప్పిన
నన్నింటికి నన్ని సెప్పి నిర్బంధించినం బెద్ద పెనంగ వొల్లక నామనంబున న న్ని
వ్వరికి నేమి నేయ వచ్చు నని మీలాపు నచ్చి సూతునింటికి సురకుం బోయిన.
కొన్ని వెడమాట లాడుచు, నన్ను నరెడు చెట్టనట్టిసం ద్రోచి వెసం
జన్మి వెనుకొనుటయును మీ, యున్నెడ కే నవును సంధిగ్రహపేతగతిన్.
పాటు లెంచిన నక్కులగ్పాంసనుండు, గోప మడరింగ వెనుకన కిహుడ ముట్టె
నట యెటుంగుడు నీవు మీరయన్న పెద్ద,రనముఁ జూచితి నేమందుననెలతనయ.
మీసుభలత్వముగ్ బలము కి మిన్నక పోవఁగ దుస్ససేనుఁ ద
ట్లానధరోన నగ్ బటిచె కి సంతియ కాక జయద్రథుండు సం
ప్రాసధరంబు లే కనుచితరం బొనరించినఁ జెల్లి పోయె నే
డిసభికుల్ గనుంగొనఁగ కి నిట్లయితిగ్ వగ నాకు వింతయే. 176
అకట యాడుకూయనాలకూయను లాఁతి,వారికై న నరయ కి వలయు ననిన

- నన్ను గీచకుండు కి దన్నంగ నట్టులు, నూడ నేర్చి ధర్మసూను చవుడు. 177
- వ. అనిన విని యతం డిట్లనియె. 178
- ఉ. కీచకుఁ డట్లు న్నిడు పరికింపక నిన్నుఁ బరాధవింపఁగాఁ
జూచి మహోగ్రకోపవివశంబు దగునన్నును జూచి ధైర్యహీ
మాచలుఁ డైన ధర్మమతుఁ కి డన్నయి వారణ నేయ కున్న నే
నీచత వాని మత్స్యవిభునిం బరివారము నున్న నేనినన్. 179
- వ. ఆ సంగంభంబున సమయభంగంబుగా ననంబులు మనల నెఱింగిరయ్యె 180
- క. ముండటిభంగిన కానల, యందు వసింపంగి వలచె కి యది నీవును నే
నుం దెచ్చినయావకగా, నింసింపరె యెల్లవాగు కి నీరచవదరా. 181
- వ. కావున సత్యవ్రత నిష్ఠుం డనుయధిష్ఠిండు పొగ డిరుందగువాఁడుగాని దూఱు
నడ నర్హుండు గాఁ డని నెఁదియు నిట్లనియె. 182
- క. పరిభవకరుఁ డగుకీచకుఁ, బరిమాన్యుట యావుడు గడవఁబడియెనె యిచ్చె
దురస్థి నేల ప్రేత్తిడి, బొరిగొని నీమనముకలక కి పుష్టు లరాంగీ. 183
- వ. మనల నెవ్వరు నెఱుంగ నుండునట్టితెఱుగు వలనాయ వెలయుఁ గాక పగయి
భంజించుట యెంతటిపని యనిన విని యెఱ్ఱుఁడని యిట్లనియె. 184
- క. గొంతికి నంత వెఱవ మీ, కింత వెఱవ దైవమునకు కి నంత నెఱవ న
త్యంతకలుషాత్మ విరటుని, కాంతకు నే వెఱయె బనులు కి గావించు నెడన్. 185
- చ. కీచకుఁ జాల కెంతయును కి గీర్వనకి నామమహిమ తెల్ల న
మ్మునఁ గలయంగ నిట్లు లోకకీమాధునిచే నుండ బోయి కోలునా
యెనె యధిమాన మర్వగుభక్తే డై డావము గొంతలఱులం బొం
డిన ధృతి మాలి యే బలికఁగొని నగ నెల్ల నెఱింగి యుండియున్. 186

(ద్రాపది కీచునిగో, ధర్మరాజువారిమ నువ్వుట.

- వ. ఇట్టిద కాని సమస్తజన్మమయ్యుం డగుపాండివాగ్రజ నిక్కంబ నింసింపిన
దానం గా నని పలికి మఱియును. 187
- క. ధర్మసేనాధిపుసంతతి, ధర్మనిరతి మనము బ్రదుకఁ కి కలంచుట యరుదె
నిర్మలుఁ డగునారనిన, త్కర్తవ్యునఁ గాఁ బ్రముఖ కి ధార్మిక నెల్లన్. 188
- నీ. చనునె వేతాకని కకజాతశత్రుం డను, లేక నిర్వివరముల! నుంపు చాల్చు
రాజసూయమహాధ్వజరము గోగి నేయఁగఁ, కీలున కెఱుఁపరికీర్తిపయెలకు
ధర్మైకనిరతుఁ డాతం డొక్కఁడులే మానె, యవఁ డని మోగులకునలనియగునె
నిత్యవ్రతంబుగా కి నత్యంబు పాటించ, వచ్చున యెదుల కెవ్వరికి నైన
తే నయ్యధిష్ఠినిగాంధీర్య కి మతవిస్తార్య, బలియ నొండట గలుగు నేయతఁడుకీర్తి

- ధరుడుకరుగో త్రుడుమహీసురసమృద్ధి, కరుడునిజవంశకరుడుపరకారపరుడు.
క, కలిమికి నొప్పునుగియు, బలిమికి దొడ వైనయట్టిబలగము నై లో
కులది త్రములకు ప్రే గగు, కొలది మనక గొంతి పెద్దకొడుకున కమరున్. 190
- సీ. ఎవ్వనివాకిట క నిధిమదవంకంబు, రాజభూషణరజోరాజి నడగు
ఎవ్వనిచారిత్ర క మెల్లలోకములకు, నొజ్జ యై వినయంబునోజుపు గజపు
నెవ్వనికడకంట క నివ్వటిల్లెడుచూడ్చి, మానితనంపద క లీను చుండు
నివ్వనిగుణలత క లేడువారాసుల, కడపటికొండపైఁ క గలయఁ బ్రాకు
తే. సరిఁడు భూరిపుతాపమహాప్రదీప, దూరవిఘటిలగర్వాంధరకారవైరి
వీరకోటిరమఃఘృణి వేష్టితాంఘ్రి, రలుఁడు కేవలమర్జ్యుడెగర్తసుతుఁడు. 191
- ఉ. అట్టిమహాత్ము డొక్కనికి క నాశ్రితుఁడై వెడగూడు జీరయం
బెట్టగ నిల్చి వాని మదిఁ ప్రీతికి నీడగువృత్తి బేరునుం
బట్టును మాలి యిప్పు డిటు క బ్రుంగుడుపాటునఁ బొందఁ జూచి నా
తెట్టు మనంబు పట్టు ధృతి క యెఱ్ఱెయిఁ దూలక నిల్పుఁ జెప్పమా. 192
- డి. నీవలమూఁపులావు మును క నేల వహించిననాగకూర్తగో
త్రావనిధృద్దిశాకగుల క కారయ నూటటపట్టు గాదె సం
భావన భూజనంబులకుఁ క బండుపు గాదె మహోగ్రకోపరే
భావిధవంబు నైరులకుఁ క గాలముచేరువ గాదె పావనీ. 193
- తే. బకహిడింబకిమ్మిరులఁబాహుబలము, నాజరాసంధునుగృధరస్వాతిశయము
లోకభీకరములు విజరమీకరములు, నైన నీకరములకు లోనయ్యెఁగాదె. 194
- రి. అట్టినిపు వంటకట్టియలకు లావు. నూపు చుండ నెవుమఁ క జూచి చూచి
వగతు నదియుఁ గాక కలగ వేది యన్యుత్సృ. మేదినిశ్వరుఁడు వినోదమునకు.
మ. మహిషవ్యాసుగజాదిసత్త్వచయముకొ క మల్లన్రజంబుం గృపా
రహితుం డై యెదు గొడ్డునుక వరుసఁబోరం జూచు ని న్నెప్పుడు
మహాసీయం బగునీశరీరము జగన్మాన్యంబు నీచక్రియా
ఘిహితం బై నకుజీవనంబు విధి గానించెం గటా దీనికిన్. 196
- వ. అని మఱియు నిట్లనియె వినేకహీనుం డగువిరాటుండు నిన్నుం బోరించుచున్నకు
నిజాంతిపురకాంతలకు వినోదంబు నేయ వారల రావించిన నేనును సుదేష్టతో
నడుగులెంచి చూచు చుండుదు నయ్యవనరంబున. 197
- క. ధరమున నీపోరకునెడఁ, బరమవిషాదంబు నీవు క బలిమి మెలసి యు
ద్ధరవృత్తి జయము గొనినం, బరితోషముఁ బొందు నన్నభావించి మదిన్. 198
- వ. ఊహించి సుదేష్టయుఁ దత్పరిజనంబులుం దమలోన. 199
- క. వలలునిదెన మూలనిచూ, దుక్కులతెఱఁ గెడపొందుఁ దెలిపెడుం గంటిరే వీ
రలు వచ్చినసమయంబును, దలఁపఁగ నొక్కటియ యివ్విధం బెట్లొక్కో. 200

వ. అనుచుం గలదు లే దని పెక్కువిధంబులం దలపాసి గుఱగుజలు నోపు చుండుదు
రట్టియెడ, 201

తే. మరగిసిమూర్తిపైగన్నగమనముదగిలి, యుండ నేమటియండియొక్కొక్కమాటు
దలచిగొని వారిదెనమదినిలుపునప్పు, డెఱుగెగువాటనా తెఱుగెఱుగుల్ల.

వ. కావున మదీయపరిభవాతిలేకంబునకు'నిపుత్రేకించినజనంబులు మనల భేదించుదు
నీకుం బోలినభంగి రహస్యభంగంబు గాకుండ నరిభంగంబునయు మని వెండియు.

సీ. తోడరినహరు నైన శ దోర్బలంబునఁ దన్ను, మిగులంగ నీఁ దనుకేమేలిమాట
యమరేంద్రునధాననమునకు నైన న, ధ్వుం డెంతయును ననుకూఢిమాట
జమునిల్లు సొచ్చినకంఠువు నైనను, గాచు నెఱ్ఱెయి ననుకూచమాట
దనుఁ గోరి యూర్వశి శ దాన వచ్చిన నైన, లోలుండు గాఁ దనుకేమేలిమాట

తే. శౌర్యవైభవప్రాభవ శౌచములకు, నొరుల కైనఁ గైవార మై శ యెల్లనిల్లు
నొక్కరుని కిది యెల్లను శ నిక్క మట్టె, యెందుఁ గలుగునె యెప్పుడునీడువాడు.

క. ఆపార్థుడు భరతావ్యయ, దీపకుఁ దమరేంద్రునుతుడు శ దేవోనిధి వి
ద్యాపారగుండు వినుతి, వ్యాపారుం దావదలకు శ నగ్గం బయ్యెన్. 205

చ. అరయ నతండు మానధనుఁ శ డక్కట రంగమునందు విల్చి ముం
దరులకు నాట సూపెడువిధం బరిదీనము దానిఁ జూచి యే
బురపురఁ బొక్కుదుం గడుపుఁ శ బోచిగొనన్ లభ్యువృద్ధి కియ్యెయిం
జొర నగువాడె దేవపతిసూనుడు దైవముచేత నూచితే. 206

చ. మగలకు మేటి యైనబలమర్దననందనుఁ లేడిఁ జేయఁ గాఁ
దగునె విధాతే నీకు నని శ దైవము దూఱుడు నోర్వ రానినె
వ్యగ దలకొన్న నెంతయును శ వందుదు విధురవస్థ యెన్నఁదో
తెగు టని నెంతతంబును మనదీం దలపోయుడు నేమి సేయుదున్. 207

సీ. తనయొప్పెదురఁ గన్నలేదగిలియెవ్వరికై న, మలఁగి కమ్మఱజూడవలయువాడు
తనవ ర్తనము విన్న శ మునిజనంబుల కైన, నలవరించుకొనంగ శ నలయువాడు
తనబంటుతన మాజి శ గనిన మాడ్చుర కైన, బలుమాటు నగ్గింపవలయువాడు
తనవితరణకేళి శ వినినఁ గల్పకతరు, పుల కైనఁ దల యూఁప శ నలయువాడు

తే. నకులుఁ డొరులకు నశ్వశిక్షకుఁడుగాఁగ, నగునె యాతనిమస్తినిశ్చయమిదియె
గాంచి కన్నీరు డించుచుఁ శ గడవ రాని, దైవభుటనకు నొత్తుఁ జిత్తంబులోన.

శా. ఆరూపం బవికార మాభుజబలం శ బత్వంతనిర్గర్వమా
శూరత్వంబు దయారసానుగత మాశుంభల్లియాజ్ఞాన మా
ర్యారంభప్రతికూలవాదరహితం శ బాయిగి సమ్మానవి
స్తారోదాతైము మాద్రిపిన్నకొడు కేతన్నాత్మజే మాడఁగన్. 209

క. సుకుమారుఁ డతఁడు గోపా, లకవృత్తి వహించి యడవులం గ్రుమ్మరు చు
న్నికి నాక కాదు పగవా, రికి నైనను నకట మన మురరియదే వగలన్. 210

ఉ. ఏనును మీరుఁ గానలకు శ సేగునెడఁ ననుఁ జేరి యెంతయుఁ
దీనత దోహఁ గుంతి సహాదేవుని నిల్లడ వెట్టి నాకు న
మ్మా నిను నమ్మి చాల విషమమం బగువివ్వనవాస మీతఁడుం
బూనఁగ నియ్యకొంటి నని శ బోరన నశ్రులు గ్రమ్మ చుండఁగన్ 211

వ. మఱియును. 212

చ. కడుఁబసిబిడ్డ వీఁ డొకటి శ గా దవు నా సీటుఁగండు ముంద రె
య్యెడ నొకపా లెటుంగఁ డెద శ యెంతయుఁ గోమల మెప్పు డైన నేఁ
గుడువఁగఁ బిల్లుఁ గాని తనశకుం గలయాఁకటిప్రా డ్దెటుంగఁ డీ
కొడు కిటు వోకకుఁ మనము శ గుండెడు విఁ గని యూఱగిల్లెడున్. 213

తే. ఎప్పు డెయ్యెడ నేమిట శ నెట్టు లరయ, వలసె నమ్మెయి నారయ శ మలసి డస్సి
నొచ్చియైనను నేమిట శ కిచ్చఁ గలఁచి, తడమి నాచేత దీవన శ పడయు మమ్మ.

వ. అని యప్పుగించె నేనును వనవాసకాలంబున నానెప్పువిధంబున మీకు నెల్లను
గారా మైనతమ్ముని నమ్మెయిం బరికించికొని వచ్చితి నిపు డజ్ఞాతవాసాయాసితుం
డగునతని నాకు ననుసరింప వెరవు గామింజేసి చేయునది తేక చింతిల్లు చున్న
దాన నాతెఱంగు వినుము. 215

సీ. ద్రుపదభూవిభుఁడు పురస్కలకంఠె నెంతయుఁ, బెంపు సేయుచు గారవంపఁ బెరిగి
కుంతిమహా దేవికోడం డ్రలోమల, నగ్గలంబునఁ గొనిపోయాడఁ బరఁగి

ప్రాణంబులకు నెల్లఁ శ బ్రాణంబుగా మీరు, నెయ్యంబు తియ్యంబు శ నెఱప నడచి
నిదంధ్రులమాటుగాఁ గొని జను, లనిశంబు భక్తి సేయంగ నెగడి

మంబుల శ రూఢి కెక్కు, నట్టికొడుకులఁ గని భరతావ్యయంబు
యిల్లుగానతికయిల్లి. తగవుమై బాంధవులచేతఁ బొగడువడసి.

దగురాజుమాయమునఁ బూర్ణదేవతాకోటి కె

శ్రీ యోనర్పితారిదయఁ గల్గ్యానాత్మ నై పుణ్యవ

శాలుకోడ లనఁగా శ రాజవ్యమావ్యప్రియాం

గవలఁ గంటి నతిలోకం పై నమీమన్నవన్. 217

ఉ. ఏను చు యెప్పుడు సీచితరప్రచారముం
బూని నికృష్ట యెత్తె తగ వేది యెంతయుఁ
దీనతఁ బొంది యిమ్మెయి సురదేవుఁడున్ గనునన్నఁ జేయుచుఁ
హీనత నున్ని మీకు వగ శ సేమియుఁ లేయద యేమి సేయుదున్. 218

క. పది పంపఁ గాని యొకతకుఁ, బని సేయ నెఱుంగ నన్నఁ శ బనిగొనునెడఁ బాం
డునియగ్రమహిమి గొంతుచు, బని గఱపెడుచందమునన శ పనుచు లెఱుంగ వే

- ఉ. ఒల్లరు రాజుదేవులును ॥ నొడ్డులు రాచినచందనంబు మే
నెల్లఁ జెమర్పఁగా వలయు ॥ కేసు శ్రమంపడి నిల్చి నిల్చి య
ల్లన మార్దవం బొనరుకనట్లుగ నెట్టుకునేని రాచి మీ
తల్లికి భక్తిఁ బెట్టెడువిధంబునఁ జెట్టుదు బ్రహ్మఁ దిట్టుదున్. 220
- ఉ. నున్నదనంబుగా నలుగు ॥ నూటియుఁ జందన మట్లు రాచియుం
బన్నుగఁ గ్రొత్తలైనకలకపంబులు గూర్చియు నానుదేష్టకుం
గన్నులనన్నులం బనులు ॥ నైకొని వారక చేయుచుండుట
మున్నటు లున్నపాకెతలకముల బలుగాయలు గాచెఁ జూచితే. 221
- క. అనుచుం దొరఁగెడునశ్రుల, మునిగినమో మతనివక్షమునఁ జేర్చిన న
వ్వనితయవస్థయ తాల్చుదు, ననిలసుతుం డడలె డెంద ॥ మలమటఁ బొందన్. 222
- తే. అట్టియెడఁ దన్నుఁ దాన యూరరాత్రికొనుచు
నంబుజానన నెమ్మెగ ॥ మల్లఁ దుడిచి
యనునయించి తిత్కరములు ॥ దనమొగంబుఁ
గదియఁ జేర్చుచు నిట్టూర్పుకొన్న నిగుడ. 223
- వ. చింతాక్రాంతం డైనకొంతేయునకు నయ్యితి యిట్లనియె. 224
- తే. ఇందఱకు నిన్నిభంగుల ॥ నిడుమ గుడువ, వలసె ధర్మతనూభవునవలనఁజేసి
దాయ లొడ్డినమాయజాగదంపురులుఁ బడి కలంబున కాళఁ దీకన్నాటు దెచ్చె
- ఉ. అక్కట మోసపోయి యడిగియాసలఁ జావక యున్నదాన ము
న్నొక్కెడనే దురంతదురితోర్కటబాధలఁ బెట్టి యున్ననా
కెక్కడి దుఃఖికాంతి గడ ॥ యెఱుఁట యెఱ్ఱెయిఁ గల్గి నేర్చు మీ
ముక్కున నూర్పు గల్గి నొకసమాధునిచేఁ బడితిన్ నభాగచిన్. 226
- క. మీ రేమి సేయుదురు డై, వారంభము గాక శుభము ॥ నశుభంబును నుం
సారులఁ దనతనతఱి నని, వారఁగ బొందంగ మాన్ప ॥ నవచ్చునె వానిన్. 227
- ఉ. కావున మీర లభ్యుదయకొనిన మొందుట యాత్మఁ గోరి యే
నేవిధి నైన నాపదల ॥ కెల్లన నొక్కెడ దాని కేమి యీ
కావర మైనకీచకుండు ॥ కామనిపిడియై డై యలంతులం
బొనక యేచి పట్టకొనఁ ॥ బోయినఁ దూలెదఁ గాక యిమ్మెయిన్. 228
- తే. వానిఁ దెగఁజూడ నైతేని ॥ వాయుపుత్ర, వపుగనుగొన నురిపైన ॥ నీర నైన
నగ్ని నైన విషంబున ॥ నైన నేను, మేను దొలఁగుదు నెట్టు నీరయాన సుమ్ము.
- వ. అనిన వ్యకోదరుండు చిటునవ్వు నవ్వుచు నిట్లనియె. 229
- వ. జలజదళాక్షి కీచకునిఁ ॥ జంపుట కిమ్మెయి ముట్టఁ బల్కఁగా
వలయునె యేను జూడ ననిరవారణ నిన్నుఁ బరాభవించి వా
డిల మన నింక నాంధ్రకును ॥ నెవ్వరు భంగము నీగఁ జాలువా

రలఘుమదీయభావముల ర మప్పుడ చూపనితప్పు సాలదే. 231

తే. ఎల్లి యెల్లవిధంబుల ర నెందు జొచ్చె, వేని నాధర్ తనయుండు ర తాన వచ్చి
యడ్డపడెనని నీవ పెంపొందుకగుణ, గాచి తేని నాచే బడు ర గీచకుండు. 232

వ. వానిదెసం జిత యావంత వలన దమ్మాటలు విడుపు మని యూజిల్లం బలికి
దుర్దశల నలందురున వ్వెలందికుండు వాపందలంచి యిట్లనియె. 233

సీ. చ్యవనునివాంఛకు ర సంయాతినందన, యిడుమల గుడువదె ర యడవిలోన
రాఘవుతోడ నరణ్యవాసము సేసి, సంతాప మందడె ర జనకతనయ
కుంభసంభవునకై ర ఘోరదుర్గముల లో, పాముద్ర యలజడిరేపాలు గాదె
నలునిపిటుండ గానల కేగి దమయంతి, మనుజులు వడనియై న్ములిక వడదె

తే. వారు పైరణ సేసి దుర్యోధన మైన, నిరతిశయదుశ్శిఖభారంబు ర నిస్తరించి
సౌఖ్య మొందరె నీవు నాశచందమునన, యాపదల కోర్చి సంపద ర లనుభవింపు.

వ. దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్త శకునిపైంధన ప్రముఖం బగుదుష్టలోకంబు నధోలోకం
బున కనుచునంతకు మదీయాంతరంగంబు చింతాభర భుగ్నంబును నవమానపంక
మగ్నంబును గోపాద్విగ్నంబును నై వేగిరపడుచున్నయది ధార్తరాష్ట్రులకుంగాలావ
సానం బైనయట్లు సమయకాలావసానం బయ్యె నజ్ఞాతవాసంబునకుం జొచ్చి పదు
నొకొండు నెలలు సని పండ్రెండవ నెల వ గొల్లుదున్నది దీనికొంతం దీక్షిస నీదువంత
యుం దీక్షు నూజిల్లియుండుము సింహబలుండు నిన్ను బరిభవించి మైమైతోన
యునికింజేసి యెల్లియుండెనక వచ్చు నీవుం గ్రమంబున నొడంబడుట భావించికొని
వానికి నర్తనశాల సంకేతప్రదేశంబుగా జెప్పి యొంటిమెయిం జనుదేర నియ
మింపుము వాడువచ్చిన నాసాబగునిందెగజూచి నీకుం జూపి నీచి త్తంబు వడసెద
ని త్రైతంగు దప్ప నొండువిధంబు గర్జంబు గా దిదియ నిశ్చయం బిట్ల చేయవార
మిమ్మాటలవలనం దప్పపు గాని వేగుచున్నయది జనులు మేలుకొంచి మన
లం గాంచి తేని వంచన బయలుపడినం గార్యంబు దప్పఁ గీచకవధంబునకుం
బూనిననామనోరథంబు దుదిముట్ట వలయు నిజశయనస్థానంబునకుం నొన్పని
శిష్యాతలంబు విడిచి యత్తన్నిం దక్షిమి కొన్నియడుగు లనిచి మరలి మూగు
తాత్త జండు కలుషితాత్మం డగుచు సెజ్జకు వచ్చెనచ్చెలువయుం దననిస్త్రించు నెడ
కుం బోయి పర్యంక భాగంబునం దనువు వైచి యంకిలి దేబిందెండునం గొంద
లంబుతోడినిశ్చయంబున నిద్రం బొరయనికనుదోయి మొగిల్చి యుండె నంత.

ప్రభాతకాలకర్తనము.

తే. ద్రుపదసందన పరిభవతదుశ్శిఖమునకు, నుల్లమున దురపిల్లుచు ర నున్న నరసి
వేడినిట్టారుపోయన ర వెడతె గొత్త తావి మూతులు విచ్చునో త్రవ్విమిరుల.

క. విచ్చెం దిమిరము గాఢులు, వచ్చె మధుపకులము లబ్జవనముల కురుల
జొచ్చె విరులు తరులతికల, నిచ్చె రథాంగములు వంత ర యెల్ల దొగలకున్.

- నీ. పెనకువఁ దనిసినతనువు లొండొంటితో, గీరించి నిద్రించి 3 మేలుకాంచి
తరుణులు బతులు వాఁతాయనంబుల నల్లఁ బోలుచువేఁబోకటిమలయపవను
నింపారుచోతుననిగుఱున్తుచి త్రంబు, తెలసి యొండొంటులపైఁ బోలుచునూడ్కు
లాదట నుపకరణావలి వెడవెడ, యాదరించుట రాగ 3 మడరఁ దొడరి
తే. కేలి సలిపిరి భవనదీప్తికలతన్ని, విరులనెత్తావి నవయంగ 3 బెరసి చెమట
పొడముమేనులతనికంపుఁగోచి తిఱచు, టూర్పుగాడ్పులవరిమళ 3 ముల్లసిల్లి,
తే. రాలి యన్నపుష్పప్రకరము విడిర్చి, చెన్నుగా నున్న సేసినసెచ్చ యనఁగ
వేగుటయుఁ జక్కనిన్నియుఁవిరిసివిశేడ, భారతజెలువొందె జూడ నంబరతలంబు.
- వ. తడవనరంబున నల్లనల్లన తెఱచి యిచ్చి యపులపులంబు ననుసంధాకారంబు దూరం
బులయందును లేకునికివలనం గడల్లపులించి నెరసి విరిసినం బాలుచుకలుకట్టలు
బోనిది క్కటంబులును నమఁచాసినకుందువలు రోసి యెత్తినమెడలును బచరించిన
చూడ్కులు నేడ్కులం గ్రం దైనదెందంబులు గలిగి మెలంగుచు నొండొంటి వీ
ట్టుగాంచియొడవునమ్మనంబునం గొడలుమేనులు తెరలుంచి పరమానందంబునం
జొక్కుచు జక్కనలు గలసి సాలసి వలిగేగిచెలంగుచు గేయింటియూఁకటిపెల్లన
గొడగొని కమిచి చంచువులం దిగిచి స్త్రించి యానుచు నిక్కడక్కడఁ బఱచినం
జక్కువడియున్నమృగాలశకలంబులవలన బాలచంద్ర శతాధిరామంబు లగుశంభు
జలమూర్తివిశేషంబులంబోనిసరోవరంబులును పడిగి వానినం బ్రభాతం బను
వితమానిసి మెలంగి ముసుంగు వుచ్చినట్లు మేలుకని యొకఁడు వొడల విడిర్చి
కూర్చికొని కలగొనం బలుకువులుఁగులయెఱుంగులవలన నొండొంటిం దెఱువు
కరణి నొప్పుధరణిదుహంబులును బరఁగునగుఁజయరాగపటంబు నవయుకెం
జాయ రంజిల్ల వికసిల్లురక్తారవిందంబుల దండడి నెగసి చరించుచంచరీకంబుల
యొకకల నెఱుల గిఱిగొనిక్రొత్తయగుకాంక్షిప్రవాహంబులు గడఁచుకొల్పుపుష్ప
ప్లు మచ్చిరాలుచుం బోలుచుమలయానిలంబునం గ్రామమన్వంపుఁదీవలఁ గడిచో
యి తొరగినవిరులవలన మీనకేతనపురాతనబాగాశాలంబోనిలతామండపంబు
లును మొగిడియు జనంబుసంధ్యాంజలిపుటకరణంబుల ననుకరించువిధంబునం
దర్శనీయంబు లగుకుముదవనంబులును నేమేనిసంబున నొండొంటుల మేలు
కాన్పరమగరమణిజనంబులనర్చాపంబులఁ బెరయదరహానంబులకొంటిఁ జెలు
పెక్కునట్లు తెలరాదుదీపంబులును మునుకడ వచ్చి యొకఁక సేయమికి వాతొ
యనవివనునిపంబు బుట్టినయలుకవిధంబున వేగుబోకట నంకురించు మదంబునఁ
గెంపు గడుదుట నిర్ద లేమి నని శంకింపక యింపునం గదియవిదగ్గవిటజనం
బులమనంబులం దిగుచు లలవాలోచనంబులును శేవకడ వనలక్ష్మీపురశ్రీ నలం
కరించువడువున నెడపడక యెల్లెడల నిగుడువిభాతకుసుమకదంబరిమళంబును
నై యున్నంత.

సీ. సీరజాకరములు ॥ నిష్ఠమైఁ జేసిన, భవ్యతేజమునకేఁగి మనంగ
దిననముఖాభినందితకృత్యము గ్గకం, బులయనురాగంపుఁజూచి వనంగ
హరిహరబ్రహ్మహానుభావంబు లొ, కొట్టి గాంగఁ గరఁగిననగుటిక యవఁగ
నతులవేద త్రయశ్రుతికాచయము వెను, పొందఁ బుట్టెడుమూలకలద మనఁగ
తే. నఖిలజగముల కన్దెల కేయగుచు జనన, మాజకరపుటహృదయసహజములకు
ముకుళసంబును జ్యోభణంబును నొనర్చి, భానుబింబంబు పూర్వాద్రికపై వెలింగె.
వ. ఇట్లు సూర్యోదయ మగుటయు సమయసముచితకరణీయంబులు వేగిరంబ నడపి
వేగిరపాటుతో సింగారంబు సేసికొని సింహబలుండు. 242

క. తనమదిఁ గదిరినతమకం, బునఁ జడిముడి పడుచు ద్రుపదకృత్రికపై నూ
నినవేడ్క దిగువ నొకటియుఁ, గనుఁగొననిన లేక మదనకంపితం దగుచున్.
వ. అతిత్వరితంబ సుదేష్టమందిరంబున కరుగుచు నంతరంగంబున. 244

ఉ. చయ్యన నేగి యంబుజవిశాలవిలోచనఁ గాంచి ప్రీతిమై
నయ్యెడ నేకతంబ హృదయం బలరం దగఁ బ్రక్తి యొక్కమై
నియ్యకొనంగఁ జేసి యెలఁయించెద నిక్కకుఁ దార్చి నేర్పునక
శయ్యకుఁ దెచ్చెదం గునుమకసాయకుపూనికి నేడ తీర్చెదన్. 245

క. అని యువ్విహారుచు వెను, జని కేకయరాజపుత్రినదనంబున వ
య్యునిమిమచాదువిలోచన, యనుకూపవిధాననిరత క యై యుండంగన్. 246

చ. కనుఁగొని యపు గ్రాత్ర యగుకౌతుకవృత్తి మునింగి పల్లటి
ల్లిసన్మతితోఁ గ్రమం బరయ ॥ లేనిమనంబు చలింప నచ్చట
జను లేడ యాట గాంచునెటి క సాలక గ్రక్కున వింతిఁ జేరఁగాఁ
జనియె విధాతృలబ్ధకవళంబునఁ బోవుమృగంబుచాడ్చునన్. 247

క. చనుటయు ద్రాపది యలేనిం, గనియుం గాననివిధంబు క నైకొని చిత్తం
బున బెదరక తనముండటి, పనినెరవున నుండ భీముకపలుకులయూతన్. 248

వ. అట్టియెడ. 249

సీ. ఎవ్వరితో నైన క నెలుఁ గెత్తి యొక్కింత, పని లేనివెంగలికపలుకు వలుకు
మట్టియ లొండొంటి కెట్టి దాకఁగ నేల, నందంద మునిగాళ్ల క నప్పరించుఁ
గడు వికారంబుగా క నొడ లెల్ల విలుచుచు, మలగి రి త్రకురి త్రసెలగి నప్పు
దాళంబుగాఁ గరకతలమునఁ బెలుచు గం, బంబు వ్రేయుచు వెడికపాట వాడు
తే. మలయు నంతంతఁ జేయఁ క పాలయు నింది,దన్నుఁ జూడమి కెంతయుఁడల్లడిల్లు
నిక్కడిక్కడఁ బడుఁ దగు కలినుమడింపఁ,జూచు న తన్నిఁ బొరిఁబొరిఁ కేగిచకుండు.

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబు లగుదుర్విలాసంబులు పేయడు నద్దురాత్మండు ద్రుపద
నందన దాయం బోయి. 251

ఉ. భాగ్యము గాదె నీచరణకప ద్దము లెప్పుడుఁ జేరి కొల్వఁగా

యోగ్యత గల్గెనేని నను శ నొక్కని నొల్లవో కామసౌఖ్యవై
రాగ్యము నీమనంబునఁ దిశరంబో నిజం బెఱుంగఁగఁ జెప్పు సౌ
భాగ్యము గుండునే మగలపై నొకయించుక చూడ్కి నిల్పినన్.

252

ఉ. అలము సేసి నారగుల శ మాటడిఁ బుచ్చగ నేల లేల న
న్నలి యనంతభోగముల శ నిచ్చమెయిక్ విహరింపు నిత్యం
క్షీలనికాలచాల మగుజీవన మంతయు నీమొగంబ కాఁ
బాలన సేయు మివ్వరముఃభామిను తెల్లను నిన్నుఁ గొల్వఁగన్.

253

ఉ. రాజుల నెల్ల నుగ్రసమరంబుల వై బిడి నోర్చి పేర్చి యీ
భూజనకోటి నా దగువిభుత్వసమగ్రత నాదరించి వి
ద్రాజితరాజ్యతంత్రములు శ పాలనసేయుదు నేన పీటికిఁ
రా జనఁగా నెవం బిడి విర్రాటునకుండగఁ గూడు వెట్టుదున్

254

వ. కావున.

255

క. నీ వొకత వేల యిలఁ బది, వేవుర నే వలచి పట్టు శ వెదకిన నడ్డం
బై వచ్చి వలదు నా నిం, దేవాడు మగండు దీని శ నెఱుగవ కంటే.

256

చ. విర్రాటుడు సూచు చుండ నిను శ వేవురముగదట నట్లు ద్రోవ నొ
క్కరుఁడును గాదు గూడ. దనఁగల్గెనె పోటరు తై నధర్త లే
వురు గల రంటి వారియలపుం జలముం గడగంటి నింక నె
వ్వరు గల రెట్లు దప్పె దనివారణఁ బట్టెన వెందుఁ జొచ్చినన్.

257

వ. అనిన నవ్వెల్లంది వీడు దమకించి యున్నవాఁడు నాయంత్రించుమాటలకు మున్న
కదియంబడినఁ గర్జంబు దప్ప. నని విచారించి.

258

తే. బహువిధంబుల నమ్రెయిఁ శ బలుకునతని

వలుకు లేర్పడ విని మెత్తఁబడినయట్లు

సుభగ మెయివడిచూపుగాఁ శ జూచి తనదు

హృదయ మెఱిగించు తెఱఁగున శ నిట్లు లనియె.

259

చ సల దని యెంత సెప్పినను శ వానిరి వై కడువేగపాటుమైఁ
బలుమటు నెల్లెడం దొడరఁ శ బాతెదు నీహృదయంబునట్ల కాఁ
దలంపు మనోజూపులకుఁ శ దక్కటిచి త్తములుం గడంగి వి
చ్చలవిడి సేత గర్జమె విహారము గోర్కికిఁ గానివానియె.

260

క. మగ లడఁకువ నుండక తమ, తగులమ పాటింతు రెట్టితగులం బైవఁ
మగునలయెడలన యడఁగుం, దగవు విడిచి యడిచిపడరు శ ధర్మముపేర్చిన్.

అ. ఇట్లు లగుట యెఱిగి శ యెల్లభంగుల రహ, స్థంబు గోలుపోనియట్లు గాఁగ
పడరునీదుకోర్కి శ కనుదూప మెట్టిది, యట్టిభోగభంగి శ ననుభవింపు.

262

చ. అనవుడుఁ గీచకుండు హృదయంబునఁ బొంగి లతఁగిలోడ ని

- ట్లను ధృతిఁ గోలుపుచ్చెఁ గుసుకమాయుధుఁ డేటివిచార మిట్లు లే
ప నగునె యైన నీ దయనకపం పెదఁ గైకొని చేయవాడ నే
యనువున నెప్పు డెయ్యెడ నిశబ్దాభివ్రతం బొడగూర్తు చెప్పమా. 263
- క. అని పలికినఁ బాంచాలియుఁ, దనయుకులం గీతకుండు కి దగులుట భావం
బున నిశ్చయించి యిట్లను, ననురాగాయత్తదిత్త క యైనదివోలెన్. 264
- ఉ. ఉత్తర లోనుగాఁ గలపరయోజముఖుల్ పగ లెల్లఁ బ్రీతితో
నృత్తముఁ తేసి పోవ మహానీయరహస్యవిధి నిశీధిన్
వృత్తము గోరువారలకు కి వేడ్కకుఁ బట్టగు చుండు నాగృహం
బుత్తమ మిత్తెఱంగునకు కి నొంటిమెయిం దగ నీవు వచ్చినన్. 265
- క. అనిన సతఁడు వికసిల్లుచు, నను నయ్యెయి నేలికొనిన కి నలినానన నీ
యనుమతి సేయనె యొక్కడఁ, జనుడెంచెద నేటిరాత్రి కి నమ్మదలీలన్. 266
- తే. ఇదియ నిశ్చయ మిహ్నూట కి వదలనుండు, మనిన నీవొక్కరుండవయ్యగుదేర
వలయు లేకున్న నయ్యెడ కి నిలుచుదానఁ, గానుజూ నిక్కువం బని కి పూనిపలికి.
- క. మన మియ్యెడఁ కి బెద్దయుఁ బ్రొ, ద్దనుమానము లేక మాట కి లాడుట దగ దీ
వును బొమ్మనును నా దగు, పని సేసెద ననియెఁ గమల కి పత్తేక్షణయన్. 268
- చ. సమయము నిర్ణయింప విని కి చంద్ర నిభానపలుకు లప్పు చి
త్తమునకు నింపు పెంపఁగ ముగదంబునఁ గీచకముఖ్యుఁ డాత్మకే
సామునకుఁ బోయె నమ్మదిత కి యచ్చట వెండియుఁ బ్రస్తుతిక్రియా
సముచితవర్తనంబుఁ దగఁ కి జల్పి మహానసకాలలోనికిన్. 269
- క్రాపది భీమనివోఁ గీచకుండు నర్తనకాలకు రాఁబోవుటం జెప్పటం.
- క. చని వెద వికసిల్లెడునా, ననపద్మముతోడ ననిలనందనునకు ని
ట్లనియెఁ జతురోక్తిరీతి య, తనిగూఢక్రోధవహ్ని కి దరికొల్పంగన్. 270
- క. నాకొఱఁత దీర్చి వచ్చితి, నీకొఱఁతయె యింక సూతురనిం దెగఁ జూడక
లోకము వంచింపను దగు, చీకటిరే యొదవ నేమి కి సేసెదొ చెప్పమా. 271
- ప. అనిన విని దరహాసితవదనుండుగుచు వ్యకోదరుం డి ట్లనియె. 272
- క. న న్నడుగ నేల నీవును, నన్నీచుండు నేమిమాట కి లాడితి రది నా
కున్నట్లు లెఱుంగఁ జెప్పము, ని న్నే మెచ్చించువాడ కి నీరజవదనా. 273
- ప. అనినఁ బాంచాలి సుజేష్ఠమందిరంబునం దా నుచితాచరణంబున నునికియు
సింహబలుండు సింగారించుకొని వచ్చుటయు రేయింటిమాటలవలనం దాను
బెదరమియు వాడు సామదానభేదదండంబులు సూపి పలుకుటయు దానికి
మెయికోలఁ భావించికొని క్రమంబునం దగినసంభాషణంబు సేసి నాట్యమండపం
బు సంకేతస్థలంబుగాఁ జెప్పి యొక్కగుండ వచ్చువాఁడని నియమించుటయు

నన్నరాత్తుండు ప్రముదితాత్ముం డగుచు రాత్రి సమయంబున నయ్యెడకు నొంటి
మెయిం జనుడెంచుపాఁ డై చనుటయుఁ దెలియం జెప్పిన సతండు పరమా
స్థానంబునం నొంది. 274

శా. కోగ్రం బప్రతికార మై హృదయముం శ గుందింప నత్యంతచిం
తాఘాతాత్ముడ నై ననాకుఁ బరమోత్సాహంబు సంధిల్ల దు
స్సంధం బై నవిరుద్ధకార్య మిటు లాశనన్నంబుగా సంఘటెం
త ధర్మాత్మజుఁ డాత్మ మెప్పుఁ బగ సాధింపంగఁ గా న్పల్పమే. 275

వ. అని పలికి కొంతొక విచారించి. 276

క. వెలునక సంకీర్తించిన, తెలుగున నయ్యెడకు నరుగురదెంచునొకో కొం
దలుఁ దెచ్చునొకో వెడఁ గై, యజీముజీ నలిపుచ్చునొకో రహస్యం బెల్లన్.

ఉ. బట్టిన పేరిల చేయు నవకాయంబు నయం బొడఁబొడఁ బట్కి ని
విట్టితెలుగునేయు మని / మేర్పడిఁ జెప్పిన వాని కర్తవ్యం
బట్టిననంతకుంబుననుభవం బరికించితి కాదె యింక ని
ట్ట ట్టనఁ బెట్టు లైన హృదయంబున నెక్కడిశంక పానికన్. 278

ఉ. వచ్చు మహాధన్వత్రి ననిరవారణ నొక్కఁడు నాట్యశాలకుం
బొచ్చు నవశ్యముకా దెడకి శ చూచి ననుం గని యుత్త సంకరం
బిచ్చు మదీయబాహుబలహీనబలుం డయి నీకుఁ బ్రీతిగాఁ
బచ్చు ననంతయం బిది నిరచారము లిన్నియు నింక నేటికిన్. 279

వ. అని నిశ్చయించి వ్యకోదరుండు వెండియు ని ట్లనియె. 280

మ. బలియుం డాసాబగుండు భావభవదర్శరృభాగ్రితుఁడై వచ్చి ని
శ్చలసర్వాంగత మన్న న న్నరసి సీతచందంబు గా కున్న నా
కులతం బొంచెడు నపు మండపము సంఘోభింపఁగా నేతుఁ గ
ట్టలుకక బెబ్బలి గోల వేసినటు లుగ్రాకార మేపారఁగన్. 281

క. ఎఱిగి పిలువనిన వెనఁ బై, కుటుకుదు సాళువము గాకి శ నొడిసినభంగి
వెలుపజవం బొదువుదుఁ బటి, పటిసేయుదు నీదుపున్ని శ పారం బెయిదన్.

ఆ. నాదుబాహుబలమూనకు మాటుకొనఁ జాలు, భుజబలంబు గలిగి బోక చిక్క
బెనఁగి నన్నుఁ గొంత శ గినియింప నోపెడు, చంద మైన వినుము శ సరసిజాషీ.

మ. అవనీచక్రము సంచలింపఁగ దివం శ బల్లాడ నాశాచయం
బవధూతంబుగ గోత్ర శైలినికరం శ బాకంపముం బొంద న
ర్ణవముల్ ఫహర్ణన మొందఁ గోధము గృతారథత్వంబు నొందించి చి
త్రవధప్రీతి వహించి సూతునకు రోగ్రం బేర్పడఁ జూపెదన్. 284

వ. అనినం బాంచాలి సంచలితస్వాంత యై నిజాంతర్గతంబున పరనితీప్రకోధంబు
గుప్తసాధనంబునకు బాధకం బగు నని బోధింపం దలంచి యి ట్లనియె. 285

ది. అన్వనివారు నవ్వ మహిమోదధిధగ్గ సుతుండు దివికే
నెవ్వగఁ బొంద భూజనులు శ నింద యొనర్పగ నే నొనర్చునీ
చివ్వకు దివు నల్ల మెయిఁ శ జేసినయావని గూఢవృత్తికే
ద వ్యగు నేని నియ్యనిచుకొనం బొడఁగూడియు నిష్ఫలం బగున్. 286

గ. కావున వంచన బాహర, పోవక యుండంగ మనరిపుం బరిమార్చు
గా పచ్చునేని నట్టిద, నాచల పటు గాక తక్కినను వలకు సుమీ. 287

వ. అనిన విని ద్రుపదనందనం బొందునందనుం డి ట్లనియె. 288

చ. మదమునఁ గీచకాగ్ర జూడు శ మాగ్నిని నిచ్చిన వీక మైమెయిం
గదిసితిమేని నవ్వకు ప్రకాశరహస్యవిశేదబుద్ధి నా
కొదవునె ధైవ నే దలఁచి శ యోజనధంగి సగూఢవృత్తిమై
బదిలము గల్గి తన్ననియ్యపాయమునం జెగఁ జాతు నాతనిన్. 289

క. అనవుడు జయలక్ష్మిం జే, కొను మని దీవించి యింతరేకుం గేకయనం
దన నన్ను దడవుఁ దడయం, జన దియ్యెడ నని లతాంగి శ సనియెంబ్రీతిన్.

వ. పూగురసుతుండును గృతనిశ్చయుం డై యుండె నట గీచకుండు గందర్వ
దర్శకోచకుం డై పరిజనంబుల వంచిచి యేకాంతస్థలంబున. 291

నీకుండు త్రాపయిందరిహామయనఁ బరితాపము నొందుట.

నీ. జామాక్షీరుచిరలారవగ్యంబు భావించు, దన్వంగిరూపు చిత్రమున నిలుపుఁ
గంబుకందర చెన్ను శ కై వడి దలపోయు, నంగనసోకుమార్త్యము దలంచు
భామినిసహజవిధ్రమ మెదఁ గీలించు, బడఁచెయ్యెలు మదిఁ శ బట్టుకొలుపు
నూనిదిగరువంపురమాటపొం దూహించు, దళిరాబ్జముఖినిన్నరేదనము మెచ్చు
తే. నడరి కోర్కెలు చిట్టుముక్కొడ వెడఁగు, పడినయల్లంబు పట్టునరేబలుపఁ దనకు
దశముగానున్న సంతయుఁవంతఁబొందు, జంతయెనకంబు వడిగొనిరేచిక్కునటుప.

చ. తలకు నలందురున్ నవయుఁ శ దాపధరంబున వెచ్చ నూర్చు మే
నలుయఁగ నొల్లఁబోవు వెగ శ డంచుఁ గలంగుఁ బరిభ్రమించుఁ గొం
దలపడుఁ దల్లడం బడరి శ ధైర్యము దూలిన చెగ్గడ్డిల్లి వి
చ్చలవిడిఁ బేర్చు నెవ్వగలనందడి డందము గంది చేడ్చుచున్. 293

వ. ఇవిధంబున మదవకచనదోధూయమావమానసుం దగుచు ని ట్లని విరక్తింంచు.

నీ. పడఁచి న న్నూటడఁ శ బలికెవధంగిన. నిచ్చమై నిక్క మి శ వచ్చుకొక్కొ
వచ్చి తొల్లిటియట్లు శ వడిఁ ద్రోచి పోవక, పోలఁతి యిం పెనలారఁబొందునొక్కొ
లిలపోత గలిగి యగ్నేలఁత నచ్చుటకు నొం, దొకవంత వట్టుకరేయండునొక్కొ
గంధర్వు లేవురు శ గల రని చెప్పు న, న్నెలఁతుకమాటలు శ నిక్క మొక్కొ

తే. తెజవచిడిముడిపాలు సుర దేవు యెఱిగి

వెడ్డఁ బని వంచుటదిగి రా శ్రీ విడుచునొక్కొ

మనసు నింపక నొజ్జ యై శ్రీ మరకములను

నవను వెఱిగించి నాకడ శ్రీ కనుచునొక్కొ.

295

డి. స్కీమహాలే నవ్వు చొకరసేమిమై నను ద్రోచి పుచ్చగా

నక్కమలాపీ పొందు దగ శ్రీ నాడి యెదిన్ నిజ మేది నేలార

యిక్కను రాక లేక్కిన సహించున నా మరు డట్లు లైన బా

కెక్కడిప్రాణ మేటితను శ్రీ వెయ్యది నిల్కడ యేటు సేయదున్.

296

క. అ ట్టల రాక తమ్ముం, గట్టడియే యాలతాంగి శ్రీ గామామరు నా

బెట్టి యచట బానిక మన, నెట్టు నిలచు దగవు విడువ శ్రీ నెట్టులు వేర్చున్.

297

డి. దానికి నేటినిక్కము వ్యర్థా పరితాపము దక్కి బాసమై

పూనికి దీగ్గద్రాచి వెను శ్రీ బోయెద నివ్వడ పోయి ముట్ట య

బ్రాసన బట్టి లేచి హృదయం బలరంగ ననంగతంత్రవి

ద్యానిపుణత్వ మేర్పటిచెడం బ్రమదాంబుధి వోలారెదన్.

298

అ. అనుచు నంచలించు శ్రీ నడియాన గ్రస్తుని, బాస దలచి ధృతికి శ్రీ బట్టువెట్టు

మరుని కోనాటించియిదియాడు దుడిముట్ట, గాన నిశ్చయించు శ్రీ గలగూడేలు.

వ. మజ్జియు నక్కొమలివలనిప్రేముడిం దగిలి.

300

నీ. పొడనూపిన టైన శ్రీ వడి బట్ట నమకట్టి, పరికించి కానక శ్రీ బమ్మరించు

మెలగినయ టైన శ్రీ బలికింప దలచి ని, రూపించి లేమి నశస్త్రులు వహించు

గదిసినయ టైన శ్రీ గొగిలింప గడంగి, యారసి బొం కైన శ్రీ నలత నొండు

నొడబడ్డయ టైన శ్రీ నడరి పైకొనఁ జూచి, చెన్నటి యగుట నిశ్చేష్టు బారయ

తే. అలితవివిధవిహారంబులకు లతాంగి, యెలసి పొలసినయ టైన శ్రీ నెలమి గలసి

యభిమతక్రీడ సలుపంగ శ్రీ నవ్వలించి, వెదకి రిత్తబయలే గని శ్రీ విహ్వలించు.

కీచకు దుర్వానవసంయన విహరించుట.

న. ఇట్లు బహుప్రకారంబు లగుమన్దభవికారంబున కగపడి వెగ డంది యమంద

సంతాపధరితాంతకరణం దగుచు సింహబలుండు పరిచారికాస్థారనంతసి ముచ్చన

భోజనంబు లొకధంగి నడిపినవాడై తదనంతరంబ మనోవేదనావనోదగారంబు

మందిరాశ్రమభూమికిం బని తత్ప్రదేశంబున.

302

చ. కమలవసంబుపొంత నునుకగా డ్చొకయించుక యాదరించు శ్రీ

త్తమునకు దానఁ దల్లడము శ్రీ దమ్ములయుం బని గారవంపుచూ

తేముకిడ నిల్చి నిల్చి యది శ్రీ తాపముఁ బెంచిన తేలవీవజ్జం

వముఁ బొరఁబాటు నం దలత శ్రీ పైకొనినా వెడలున్ వెనుంగుడున్.

303

అ. సుడియుగాలిఁ బువ్వఁబోడిఁ దమ్ముం గప్పనో, యనుచు లెగలించునగ్గలముగ

గురియునేనియలకు శ్రీ గొంతు లతాగుల్, తగుసమీపములకు శ్రీ నరిగి యరిగి.

వ. ఇ డైటంకున నొక్కయెడ నయినను గా లూదక లీలోద్యానంబు గలయం
గ్రుమ్మరుచు. 305

సీ. ఇం పైనప్రియ కాన శ నిచ్చి నిల్చినమధు, వాదట నానుమరత్నాలివిభుని
తెట్టుపకో పవరించి శ చుట్టఁ గ్రుమ్మరి మనో, రమ నియ్యకొలుపుమరరాశివిభుని
ఫలరస మొండొంటిర కెలమిఁజంచులనిచ్చు, మెయినచోక్కెడుశుకశ్రమిధునములను
గమిఁచాసి తలిరుజొంపమునకు మెయిమెయి, దాఁకంగఁ జనునీకరందంవతులను
తే. జూచి చూచి యుల్లంబున శ నేచి కోర్కు
లడరఁ జడిముడపడు మ్రానురపడు వెడంగు
పడు వెనుంబడుఁ దల్లడరపడు దురంత
చింతబారికి నగపడు శ సింహబలుఁడు. 306

వ. ఇట్టివలవంత నిక్కడక్కడ వడిఁ దిరిగి తిరిగి. 307

క. వగ ముట్టికొననఁ జిత్తము, వెగ డొందంగ మేను గలయ శ వెయ్యంగ భృతిపాఁ
తగల నొకతీవయింటికిఁ దగి యుండెడుచంద్రకాంతతల్పము సేరెన్. 308

క. అం దొఱగి కీచకుం డా యిందవరసయన నాత్మ శ నిడి వేడ్కమెయి
డెందము చని విచ్చలవిడిఁ గండర్బుఁడు వెట్టి యెయ్యగా నిట్లనియెన్. 309

సీ. కెంకేలు కేలితోఁ రగీలించి నెయ్యంపు, మాటలఁ దగుమఱుఁమాట లార్దు
గుఁచము లురంబునఁ శ గుడియించి క్రమమున, నిటిసనకొఁగట శ నిం పొనట్లు
నంగుళంబుల నల్లర నలకలు గబళించి, కెమ్మోవి యాని యెక్కింతుఁ గాయ్య
మనము మనంబునఁ శ నెనచి కేళికిఁ జొచ్చి, సతిఁ దేల్చు సౌఖ్యరసంపుట్టి
తే. దనివు మొద పైనఁ జగురొత్తురతమకమునకుఁ
బ్రాకు వెట్టుచు మగుడఁ బైఁ శ బడుచు నింతి
వింతధంగుల కెలయించి శ వెకలిఁ జేసి
యభిమతక్రీడనములకు శ నలవరింతు. 310

వ. అనుచు వెండియు నిగుడుమనోరథంబులను భావరతంబుల శిశిరోపచారంబులఁ
బ్రొద్దు గడపి కడ గానక. 311

క. మాయరవి యేల స్తంకఁడొకో యను ని త్తేల తడసెనో యనుఁ స్తంకం
బోయెడుఁ జూ యిప్పుడ యను, దాయ పతిచె నను మనోజ్ఞతామసుని
అ. దివమ కాని యింక శ భువనంబునం దిట, వట్టి రాత్రి లేనియట్లు గాఁగఁ
చేసె నొక్కొ విధి విశ శేషించి నాకకా, నేడ దివము పొగి శ నిలిచెనొక్కొ

తే. అనుచుఁ స్తంకింప రానిపూ ర్థరసి యరసి, శిశిరపర్యంకమున మేనుఁ సేర్చి చేర్చి
వంతఁ దలపోసి తలపోసి ర వనిర వనిరి, మిగుల వందురి వందురి శ పొగిలి పొగిలి.

సీ. తనికెడువారటంగులన నంత కంతకు, వెమ్ముచ్చ నునికికి శ విడుమరయును
గోలుమసంగెడుగోర్కులవెనువెంటఁ, బొటుచు నునికికి శ నూకటయును

వానిరె బోది వెడుకడగలనందడి బడి, యురయుచు నునికికి శ్రీ సుదాసువయును
నందంద కదిరెడుకోందలపాలుచే, దలగుచు నునికికి శ్రీ నిలుకడయును

ఆ. లేమిఁ దాల్చి గొనఁగలేక యలందురి, తనువు నింద్రియములు శ్రమనముధ్యసియుఁ
దనవశంబు గాక శ్రీ తల్లడపడి సింహ, బలుఁడు విషమబాణాఁబారిఁ బాతె. 315

క. ఇమ్మియిని నధికపరితా, పమ్మునఁ బరుసూతుహృదయఃపద్మం బలరం
దమ్మికోలంకులు మొగుడ వ, నమ్ములు సోలంగ దివసశనాధుఁడు గ్రుంకెన్. 316

వ. శరణంశరంబ.

317

సూర్యాస్తమయవర్ణనము.

క. ఇనుఁడు దనకడకు నేతెం, చినరాగముఁ బొందు టది యురచిత మనఁగాఁ గెం
పున మెఱసి పశ్చిమాశాం, గన జనసంభావనముల శ్రీ శారవ మందన్. 318

ఉ. చుక్కలు తోడుతోడఁ దలఁచూపఁ దొడంగె మనోభవుండు వి

ల్లెక్కిడి చక్రవాకములయిక్కలు రోయఁగఁ బొచ్చె నేల కెం
పెక్కును వచ్చె డీవియలయే డైట సోయగోమందె సందడుల్
దక్కె బురంబువీధుల మగదం బొలసెన్ విటచి త్తవృత్తులన్. 319

వ. పదంపడి జారచోరులమనంబు లలరం జండ్రాస్తమయం బగుటయు. 320

క. పెనుమి ట్టిది పల్లం బిది, యన కుండఁగ నోలమును బర్యలు నొక్కటిగాఁ
గనువిచ్చుటయును మోడ్చుట, యను సరిగాఁ దమము పర్వత నుర్విం దోడ్తోన్

వ. అప్పు డాకృతీదరి నృకోదరుకడకుం జని సమయం బయ్యె ననవుడు. 322

తే. అతఁడు పెండ్లికిఁ బిలిచినయట్లు వికచ, హృదయుఁ డై తలచిర యోయితమునేసి
ద్రుపదనందనఁ జూచి నాతొన వెనుక, నల్ల నంతంత నగుదురె తమ్మని కడంగి.

చ. గమనము పీఠ వేటొకవిశేషము వృత్తక సంగరశ్లోకాన్

ద్యమరభసాతిరేకము బర్యలుడు తిండుక లేక రోషసం

భ్రమ మొకయింత యెసఁ బరశభావనిరూప్యము గాక ద్రావదీ

రమణుఁడు వోయి విక్రమభుకరంధరతం దగ నాట్యశాలకున్. 324

వ. చని వివేకరహితుహృదయంబునుంబోలె దమోదూషితంబును విదగ్ధవనితా
ప్రేమంబునుంబోలె దుర్నిరూపంబును ఘోరాటవీభాగంబునుబోలె సుర్యును
ష్యంబును గాపురుషలక్ష్మీవిలాసంబునుంబోలె ననుపయోగ్యంబును సనభ్యస్త
శాస్త్రంబునుంబోలె దుర్గమంబును స్వప్నలభపదార్థంబునుంబోలె సదృప్తిగోచ
రంబును విషమకావ్యంబునుంబోలె సస్వప్నాలంకారంబును బాలితరాజ్యంబునుం
బోలె జారచోరహృద్యంబును నై నయాన ర్తనాగారంబుముఖభాగస్థంబు సేరి.

క. కెలగులుఁ బిఱిందిదెసయుం, గలయం బరికించి తనయరఖండితబాహు

బలగర్వమ యచ్చట మఱి, గలిగా మదమ త్తభద్రగజనదృశగతిన్. 326

శా. శాంతాశాంతాశాంతకుండలకీమఘనః సంభావలీరూపముం

- బ్రాంతాది ప్రవిభాగబోధరహిత ప్రాద్ధాన్యముం గాతర
స్వాంతస్రావకరంబు నై దురభివేశం జైనయాలోను ని
శ్చింతం జై సతికేలు నట్టికొని చోరచ్ఛూ భీముఁ డత్యుగ్రతన్. 327
- వ. ఇట్లు సొచ్చి తటియం జని మధ్యప్రదేశంబున విరాటనందనలీలాపర్యంకం బరసి
కని దాని కనతిదూరంబునం బాంచాలి నోసరిల నునిచి తా నాతల్పంబున నుండ
నంతం గీచకుండు. 328
- క. కై సేసి మదవిరాగోల్లాసంబున మేను పొంగ శ లఘుగతి నుత్కం
తానవపానవిభాన, వ్యాసంగతరంగితాంతరంగుం డగుచున్. 329
- శా. సింగం బున్నగుహాని కేతమునకు శ శీఘ్రంబున వచ్చుమా
తంగంబుం బురుడించుచుం బవనపుత్రస్వీకృతం జైనయా
రంగాగారము సేర వచ్చి మదిలో శ రాగంబు ఘూర్ణిల్ల నిం
తిం గాముం డిట తేజ యింతి కని యురద్యుతాంగజోన్మాదుఁ జై 330
- డి. స్వాంతయు బాహుగర్వసునరసంతిమిపాంధము గాఁగ శంక యొ
క్కంతయు లేక కీచకుఁ డరహంకృతి ముంగలి గాఁగ మండపా
ధ్యంతరభూమిఁ జొచ్చి తటియం జని యారసి సెజ్జ గాంచి య
త్యంతముదావహం బగుడు శ నందు రయంబునఁ గేలు సాచినన్. 331
- చ. ఘనతరళోపవేగమునఁ శ గంపము నొందునిజాంగకంబులం
దనదృతిపెంపుసాం పచలితంబులఁ జేయ సమీధుకూర్తిద
దనుడు దదీయచేష్టలును శ దద్యచనంబుఁచొప్ప నర్పదం
గనుమతి నూర కుండె నవిరకారనిగూఢనిజప్రకాశం జై. 332
- ల. కీచకాధముండు శ కిష్కిరవైరిపైఁ, గేలు నాచి యావిరశాలనయన
గాఁ దలంచి మేను శ గిడుపాజి నిట్లను, మదనఘూర్ణామానరహృదయుఁ డగుచు. 333
- చ. వనిత మనోహరంబు లగునవస్తువు లెల్లను వేడ్క సేటి నీ
కని నియమించి తెచ్చితిఁ బ్రియంబునఁ గైకొను మెప్పు నంగనా
జనములు నన్నుఁ జూచి మరతసాయకమున్ దమచిత్తస్పృహ లే
చినఁ గొని వచ్చి యిత్తురు విశిష్టధనంబులు నాకు లంచముల్. 334
- వీ. నాదురూపంబు మనసంబునఁ జిక్కిన, తరుణి ద క్కింతు నేల శ సరకు సేయ
నాదులావణ్యంబునకు నిచ్చ మెచ్చిన, యెలనాగ పైబడ శ కేల నిలుచు
నావిలాసంబులు శ భావింపఁ బడసిన, యింతి పుష్పాస్త్రుచే శ నెట్లు బ్రదుకు
నావివేకమున కానందింపఁ గనినయం, గన మెట్లు నిలుపునఁ శ గ్రాగ కుండు
- తే. మెఱయ నాయాదుమాటలుర తెజవపిండు, నుల్లములకు నింపారెడునరులుగావె
యెట్లు నీ వొక్కతవె నన్ను నేలుకొంటి, గాక మాట లిం కేటికిఁ శ గమలవదన.
- క. అరవుడు మనమున విచ్చి, యని యుచితనిగూఢభంగు శ లగుభాషణముల్

- దనప్రియ వినిపించుట కి, ట్లనియెన్ మృదురీతి భీముఁ య బాఠనితోడన్. 336
- తే. ఇట్టివాఁడవు నావున నీవు నిన్నుఁ, బొగడికొనఁ దగు నకట నాహాల్మియాఁడు
దాని వెదకియ నెయ్యెడరైన నీకుఁ, బడయ వచ్చు నె యెఱుంగక నపలికి డిట్లు.
క. నాయెడలు సేర్పినప్పుడ, నీయొడ లెట్లగునొ దాని నీ వెఱిఁగెదు త
న్నేయబలతోడిదిగాఁ, జేయఁ దలంచితివి తప్పు న సేసితి గంటే. 338
- క. నను ముట్టి నీవు వెండియ, వనితలసంగతికిఁ బోవునవాడవె యెసం
దను వేఁ బడసినఫలమే, కనియెడ విడె చిత్తభవనికారము లెల్లన్. 339
- మ. అనుచున్ గ్రుక్కున లేచి కోపకఠినం న బాహాస మాసూతు నె
ప్పున ముద్వేగముఁ బొందఁ జేయ బలసాత నుగ్రీనముజ్జంభణం
బున హనిం దల వట్టి వంచుటయు నేరపుం జేవయుం డోప వాఁ
డనుమానింపక బెట్టనల్పి కొని కోపాటోప దీప్తాంగుడై. 340
- భీమసేనుడు గీచకుని సంచరించుట.
- వ. గంధర్వుం డనుతలంపున. 341
- చ. పవనతనూజబాహువులు న సాణియగంబునఁ బట్టి వీరకమై
నవనిపయిం బడం దిగిచి న యంగము బానుల నూడినం గడున్
జపమున దండలాడితేఘోజంగముభంగి సముత్థితాంగుడై
యవయవముల్ ప్రకోపరధనసాతిశయంబునఁ బొంగ నుద్ధతిన్. 342
- మ. మగుడం గీచకుఁ బట్టి వాఁడును బలోన్మాదంబునన్ బాహుగ
ర్వగరిష్ఠం డగునాహిడింబరిపుఁ దీరప్రక్కండుడై పట్టి బె
ట్టుగఁ ద్రోపాడఁగ నిద్దఱున్ భుజబలాతోపంబుమై నొండొరున్
మిగులం బాలక కొంతసేపు వడి మేఁతుఁ బోరి దుగ్రాకృతిన్. 343
- వ. అట్టియెడ. 344
- క. తనయగపా టగు సేనుఁగుడు, రని సూతుఁడు సమయభంగ న మగుటకు భీముం
డును గొంతుచుఁ జవ్వడు సే, యనిగూఢవిమర్దనప్ర హారములఁ దగన్. 345
- వ. మల్లయుద్ధనైపుణ్యంబు మెఱయం గడంగి. 346
- సీ. తిగిచిన నడుగులు న దెరలక యొండొరుఁ, గ్రమ్ముట దిగుచుచు న గడిమి మెఱయఁ
బొడిచిన వెన బీటు న వోవక యొండొరు, నందంద సొడుచుచు న నవనిఁ బెట్టి
యొత్తిన బెగ్గలం న బొందక యొండొరు, బలువిడి నొత్తుచు న సలపు మిగిలి
యడఁగంగఁ బొడిచిన న నడిచిపా టించుక, యును లేక వీరక నొండొరుల నడచి
తే. యడఁగఁ బొదువుచు నలుక యంతలేత కగ్గ
లించి యాయముల్ నొంది కోశ్శీల నెఱపి
యల్లసిల్లిన స్తుక్కు కొంతదొంగుల రొద్ద

- క. కదియుచు బాయుచు బట్టుచు, నుడలుచుచు బడుచు లేచుచుడుగుచు వడిగొం
చొడ వెడుకినుకం గడుబె, ట్టిదముగఁ బెనఁగిరి చలంబు కడిపకన్. 348
- ల. ఇవిధమున నేచి శ యిరువురు బెద్దయు, బ్రాద్దు పోర వాయుపుత్రులము
దోడుతోడఁ బెరుగఁగోడఁగె నాకిచకాధమనిలాపు పిదపఁ ర దఱుగఁజొచ్చె.
- ఉ. దాని నెఱింగి యెంతయు నురదగ్రత నొబకవైరి గ్రక్కునన్
వాని నడంగఁ బట్టి పడ శ వైచి మహాగ్రత నాక్రమించె బం
చానన మేగముం బొడుపున ట్లరఁ దూర్జితశక్తి నుద్భటుం
డై నెగనెగ నమిరసురునల్లకుఁ బ్రా కిడినట్లు వీరతోన్. 350
- క. నెగయునెడ నగ మైనను, విగి యారుచుఁ బిఱుదుసనినఁ బిడికిట గొఱసం
ది గడు బెడిదముగఁ బొడిచెం, బగతుడు గను మిడిసి నేలఁబడి తన్నికొనన్.
- ల. పల్లవప్రసూనశలధరితం బగు, మ్రాను సూలఁ ద్రోయకను తగజము
పోల్కి వివిధరత్నభూషణభూషితం, డైనసూతుఁ సూర్యననిలసుతుడు. 352
- చ. వికృతపుణాపు సంప మది శ వేడుక వృట్టివఁ గిట్టి పట్టి మ
స్తకమును బీనదీర్ఘభుజశాఖలఁ బాదయుగంబు మేనిలో
నికిఁ జొర నుగ్గుగఁ దుఱిమి శ నించిన గ్రంథలతి త్తి యైనకీ
చకు ధరణీస్థలిం జదిసి శ చక్కనిముద్దగఁ జేసె దుష్టుఁ డై. 353
- క. తనకడిమికలిమి నచ్చియు, మనమునఁ దలఁ కడర సూతుమరణంబు గనుం
గొనుటకుఁ దల్లడపమస్త్రియ, వనిత కతనిచాపు సెప్పి శ వడిఁ గన్నాతన్. 354
- చ. అసలము గూడయత్నిమున శ నయ్యెడకుం గొని వచ్చి దానిఁ జ
య్యన వెలుగొండఁ జేయుటయు శ నచ్చెడవుఁ భయమున్ బ్రియంబునుం
బెనఁగొనఁగా గనుంగొనియె శ భీతమ్మగేక్షణ భీము డాయఁగాఁ
జని కడునక్కణం బయినశచందమునం బడి యన్నపీనుఁగున్. 355
- ఉ. చూచుచుఁ జేరి నేల్లిడుమశమం దల యూచి విలక్షచి త్ర యై
యాచపలాక్షీ ముక్కుపయి శ నంగుళసుం గదియించి దీనికై
కీచక యింత సేసితి ముగళత్వముఁ బొందుదుగాక యింక న
ట్లచిన నిట్లు గా కుడుగునే యనుచున్ వెఱు గందు చుండఁగన్. 356
- క. పూనిక నెఱిపితి సరియవ, మానముఁ బరితాపభరము శ మాన్పితి నిపు డీ
ప్లే పని మదిఁ బొంగెడుపవ, మానసుతుం డిట్లు లనియె శ మానినిలోడన్. 357
- క. చింతాశల్యము వాసెనే భుజబలోశక్తేకంబు నీ కెక్కెనే
శాంతిం బొందెనె రోషపావకుడు దుశ్శాస్త్రినిం జూచితే
సంతోషించితె యిట్లు గాక బ్రదుకన్ శ శక్యంబె దుర్వృత్తి నీ
చెంతం జేరినయట్టివీరులకు నాశచేతం బయోజననా. 358

- క. అనిన నిని సింహబలము, ద్విమ నవలోకించి ద్రుపదశరావతనయ యి
ట్టునుఁ దనమనమున నిండా, రిసపమోద్బంబు పెలి విరిసి పెరియఁగన్. 359
- సీ. కొలువులాపల నిన్ను శ కోప ము ట్లెత్తనఁ, దలఁకక నిలిచినశ్చైర్యమనిమ
నేఁ డిందుఁ జనుడెంచి శ నిర్వికారతఁ బ్రజ, కన్నులు గప్పినశరవంబు
మనవారిలోన నొకకని నైనఁ బిల్వకు, లాహంబు సేసినశసాహసంబు
లోకదుర్జయుఁ డగుసేకీచకునిని వేగి, ల్పిడి రూపు మాపినకడిమిసాలపు
తే. సూడఁ దలపోయ మెచ్చ సంస్తుతి యొనర్ప, నాదలంబె నీయ త్తమననాయకత్వ
మెఱిగి నినుఁ గొనియాడ నేరనెంతదాన, నుహిత విస్తయానందనిర్మగ్నవైతి.
- క. అనుపలుకులు కర్ణరసా, యనము లగుదు నయ్యుద్ధిష్ఠిరానుజాడు ముదం
బునఁ దేలి యింకఁ దడయం, జన దని ద్రావడికఁ జెప్పి శ చయ్యన నేఁగెన్.
- క. అనిన విని కీచకుడు స, చ్చివపిమ్మటఁ బుట్టినవ్విశేషము లెల్ల
వినువేడుక మన మలరెడు, ననఘా మేర్పడఁగఁ జెప్ప శ మరుటయుఁ బ్రితిన్.
- చ. పరమకృపావిధేయ నిరుపాధికచిన్దయకాయ గాఢవి
స్తరనిగమైకవేద్య గుణగత త్వవికారనియత్యభేద్య సం
స్తరణనిరస్తతాప ఘనశంసృతిసంతమసప్రదీప ని
ఘరభుజసారదానవనిషూదన భర్తలసప్రమోదనా. 363
- క. చతురానందమయా దు, ర్గతిగోగోద్గమచికిత్సకా భువనభవ
స్థితిసంహారకరా ని, ర్వృత్తిపర్యాపణపదారవిందవికాసా 364
- మాలిని. సురపరివృథమాదాశోభితత్నాంసునీచి
స్ఫురణసుభగపాదాంభోజసంచార కేళి
పరిచయకలనాలభ్యవ్యయాతీతసౌఖ్య
త్తరమునిజనహృన్మోదన రాశిప్రతాప 365
- గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కోస్తునామాత్యపుత్ర బుధారాధపనిరాస
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున విరాటపర్వంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము. 366

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః.

శ్రీమదాంధమహాభారతము.

విరాటపర్వము, తృతీయాశ్వాసము.

త్వశివాశ్వాసంబన

తత్త్వాశ్లేషాత్తశబలతాసంగతక

ర్వత్త్వాడికలితాత్తమ

పాత్త్వాహంకారభావ శ హరిహరనాథా.

1

ఉపశేషము క్రొవడిం దనుయర్చకముతోఁ గన్పివహించు గొని గావుట.

5. దేవా నైకంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియెఁ బవనలేనయుం డిట్లు నని
మహానరమందిరంబుపరిసరంబున శరీరప్రహళనంబు సేసికొని యనులేపనంబున
నస్రగంధం బుడిచికొని కృతకృత్యుండై శయ్యాశలంబునం గూర్చుండె నిట
గూడ్చి నేరియు భీమసేనుం డింతకు నంటయింటికిం బోయి నిశ్చింతంబున మండు
నని విశ్వయించి నర్తనశాల వెలువడి కావలివారలం బిలిచి.

2

6. నావతు లగుగంధర్వుల, చేపడి మృతిఁ బొందె వీఁడె శ సింహాబలుం డీ
పాపాత్ముఁడాడుఁడు ను, ర్వాహరఫలంబు గాంచె శ నని పలుకుటయున్.

3

7. వారు చుంధియించి కివడిఁ గొలదివియలు, గొనుచు నులివు మిగులఁగూడఁ బాతి
కృతకాలఁ జొచ్చి శ రత్తతి నాకల, కల మెఱింగి కీచకవ్రజంబు.

4

8. కడునెన వచ్చి దూపణీకరకాయము నున్నతెఱంగుఁ జూచి వి
ట్టడిలు మనంబులం గదిరి శ హా యనువారును జోద్య మంది మా
స్పిడియెడువారు నగ్రజనిశ్చయఁ బడి మూర్ఖులఁ బొందువారు న
య్యెడ కనుగంగ నోర్వక మగహిం తెఱచోఁ బరినియవారు నై.

5

9. ఉన్నంత బంగుడనంబులు నూడం బాతి కీచకశవంబుఁ గనుంగొని.

6

10. మానవకోటి నిట్టివినుమానవుఁబినుఁగు తైవవారి నెం
డైనను గంటమే యకట శ యాఱిడి న మ్మయి పోయె దుర్బలం
బైనవలంబు గానితెకు శ నై నెన కిత్తఱిఁ దోడు గాద యు
క్తినిమనంబు గీడు పరికించునె కొవిడనఁ జేటు దప్పనే.

7

తే. కరము లెయ్యని శిరమేది గాఢ జెవట, బొచ్చె గంధర్వవకులచేరజచ్చువాగ
తెల్ల నిట్టలు యగుదురో యితనితోడి, యెలకఁ జేసిరొ యిది గడునక్కఱంబు.

న. అని వెండియు బహుప్ర కారములం బలుకుచు శోకవిస్తయమీతచేతన్ము లయి
యన్నంత సొక్కయుమకిచకుండు నిజసహోదగులం జూచి.

క. మన మెంత పనవి పిలిచిన, విన నేర్పునె సింహబలుడు క పేగమ యితనిం
గొనిపోవఁగ వలయుం గా, కని యందఱఁ దేర్చె ననునకరొలాపములన్. 10

ఉ. సూతులు దాని కియ్యోనునమం దనుయన్నకు నన్ని యేర్పువా
ర్త తగ వాచరించునెద క నల్లన ప్రాపది పీఠచందమున్
సూతము గాక యంచు. నొకకవో దనుచేరుచ నున్నఁ గాంచి సం
జాతమహోగ్రకోపు లయి క చాగువిలోచనం బట్టి మోరతన్. 11

క. పెడగేలు గట్టి పాపపు, బాడ వగు నిది గాడ యితనిం క బాడ వడఁగించె
నెడగూడ దీని నీతని, యెడలిపయిం బెట్టి కాల్పు క డాచితం బరయన్. 12

వ. అని విగాఢుని కెఱింగించి చేయువా నై యంతకు మున్న యీవృత్తాంతం బంత
యు విని సంక్షుభితహృదయుం డై యున్నయతనిపాలికిం బోయి. 13

తే. నిల్లభంగుల పైరంధ్ర క నేము పంప, బలునితోఁ జంపువాఁడై క తలచి నేను
నెఱుంగఁ జెప్పంగ వచ్చితమీవు పంప, నట్లు మన్నన మాకు నెవలయు ననిన.

న. అతండును దనమనంబున నియ్యుపకేవకులచందంబు సూడ నేను వారించితి నేనియు
నుమగం గలవారు గా రని యూహించి వారలం గలయం గనుంగొని యట్లు
కాక మీకుం బోలిన తెఱంగు నేయుం డనిన నదియ యనుమతగాఁ జైకొని
సరభసంబునం జనుదెంచి. 15

ఉ. అంగజరాగమయ్యఁ డగునన్నకు నివ్వెయి నై నఁ ప్రేది నే
యం గలవార మీదఱభి క యాతనితోడన ప్రియఁ గాక యం
చుం గొనిపోయి దైవ్యమున క సూతనిపేనుఁగుమాండఁ బొందుపు
క్రాంగనఁ బెట్టి కట్టిరి ద్దయాపరివర్జితచి త్తవృత్తు నై. 16

చ. అశుచియుఁ గప్పుడుఁ లఘువు క నై ననిజాగ్రజమేనితోడ ని
త్యశుచియుఁ బ్యూత్రీలయు నుదాత్తయు నాఁ జనునింజిఁ గొంచుఁ గ
ర్మతమఱి గీచకుల్ బహుముఖంబుల బాంధవవిప్రలాపముల్
దిత లద్రుచుం జెలంగఁ గరదీపనికాయము ప్రజ్వలిల్లఁగన్. 17

క. పితృవనముదెనకుం జన న, య్యతివ భయభాగితచిత్త క యై బాష్పజలో
ద్గతి మొగముఁ గప్ప నిట్లని, యతిరావముగా నొనర్చె క వాక్రందనమున్. 18

ల. అనద నైతి నిచట క నాలికుయ్యాలింపు, డకట మీకు గలుగ క వాక్రమించి
నను గాని మానవగతు వినియి, పొలుకు పేక గంధర్వముచు వారు. 19

- ఉ. ఆనతవైరి యోజయ మహాద్భుతవిక్రమ యోజయంతే దు
రానవిఘ్నార్థమానరిపురమర్దన యోవిజయాభిధాన తే
సోనిహతాహితప్రకటరశూరిగుణప్రతిభాన యోజయ
త్యైవ విరోధిబాహుబలభృంభణభంజన యోజయద్బలా. 20
- సీ. తోడగినపని చలం క బెడపక యతినుమ్మరం లైనె గడ జేచ్చరప్రభువులార
పెనగిన నైవస్వరతుని నైనె గడిమిమై, ప్రేల్చిన బరిమార్పురవీరులార
శరణార్థి యగుదున్ద్రశాత్రవు నైసను, గరుణ రక్షించునరత్నుడుపులార
యనికిఁ బ్రాణంబు క లైనను డాచక, లేమకించి యుచ్చునునాడులార
తే. నాథులార గంధర్వరత్నంబులార, నన్ను నమోచును డమయన్నశనము
నందు బంధించివొని వెన క నడుగుచున్న, వారు రక్షించ వేగ రాకపలయు మీరు.
భీముఁ డుపకీచనలం బంపి దౌహరి విడిపించుట.
- చ. అని పలవించునయ్యెలుంగు. క లాపవమానతనూజఁ డేర్పడఁ
విని మది నాగువల్లభకు క వీంధ్రును గ్రమ్మట నింత సేసికే
యనుచు సరోవసంభ్రమిత క నాయిత మై వెనక బాటి వప్రలం
భున మొనరించె గుప్తముగ క గ్రక్కున ముట్టెడుదాసికిం దగ్గర. 22
- తే. ఇట్లు లంఘించిపోయి పరశేతభూమి, యెద్ద సలుదక్కులును జూచిఁబెంకెయన్న
తావనీజంబు వెటికి రాకద్రాతిరక, మడర భుజిభిరంబునశయం దమర్చి. 23
- మ. వికటభూమిటిఘోరఫాల కలితఁ నేవ్విదోద్బటుండుం బల
ద్వ్యత్యతోన్మద్యయుఁడుం బ్రమద్దనదశాపిగ్భావసంభావితం
గకుఁడుం జిత్తవిచారదోహలసమగ్రకోధవేగుండు నై
బకవిధ్వంసకుఁ డయ్యెడఁ నిలిచె శుంభభస్మాగ్నిస్ఫూర్తితోన్. 24
- వ. తదనంతరంబ. 25
- ఆ. సూతుశనముతోడ క నేతెంచు నెరవులు, దవ్వదవ్వలన యుగదగ్రగుఱ
కలితుఁ డైనభీముఁ క గనుఁగొని నడవక, నిలిచి రంతనంతఁ క గలంగబాటి 26
- మ. ఇదె గంధర్వులు వచ్చి ముట్టికొని రిం క కెల్లెక్కొ యంచుఁ భయం
బొదవం బల్లములందు డాఁగియు సమీకపోర్వీజముల్ ప్రాకియుం
బెదరం బాటియు నీరు సొచ్చియును నిశ్చేష్టం బదద్వంద్వముల్
గుడివడ్డం బెగ డొందియుఁ భరితసంహోభాన్తు లై రత్తిటిన్. 27
- ఉ. సూతులు భీతు లై ద్రుపదఁసూతినమేతము గాఁగ నగ్రజ
ప్రేరము వైచి వీటిదనఁ క బ్లంగఁ బాఱఁ డొడంగినఁ వడిఁ
వారసుతుండు ముట్టికొని క వారి బడల్పుడ ప్రేసి యందఱుం
తేతులతీట వో. సుఱుమురసీసె విశ్వాంభులవిక్రమంబునన్. 28
- ప. ఇవిధంబున సూతుయేవు దమోచును సమయించి శమితకోభం డై వచ్చి

పాంచాలీబంధమోక్షంబు గావించి యింక నిశ్చింతంబున సుదేష్టమందిరంబునకుం
జను మని యవ్వలంది ఏడుకొలిపి తానును వేత్తొక్కమార్గంబున మహానస
గృహంబున కరుగుచెంచె దత్తమయంబున విరాటుండు గీదకానుజులు గంధ
ర్వులచేత నిరవశేషంబుగా మృతిం బొంది రని విని చకితచేతస్కుం డగుచు
సహాగరమరణశోకాయత్తచిత్త యయినజీవితేశ్వరి నుచితాలాపంబుల ననున
యించి యిట్లనియె.

29

- అ. చంద్రవదన యింక శ సైరంధ్ర నివర్చులు, వాప నలయు నేహాభంగి నైవం
గాన నాదుపలుకుకాఁ జెప్ప వెడలుట, కనుగుణముగ నవ్వుకొనితొడ. 30
ఆ. పురుషు లాలతాంగిపారుపున బోయిన, కేటు నచ్చు గాన శ చెప్ప నేను
వెజురు నాడువాడు వెరవుతో మృదున బోరచన చెప్ప టరయగనుచితవృత్తి.
ఉ. అకమలాక్షిరూపమహిమానూతిశయంబు మనోహరంబు భో

గైకపరాయణుల్ పురుషు శ లంగజా డప్రతికారవృత్తి
స్వీకృతహాకుఁ డట్లగుటఁ శ కేటు పురంబునవారి చెప్పుదు
గా కేటు లుండు నిట్టియనగ్రాఫపుబొత్తు మనంగ వచ్చునే.

32

- క. అని నిశ్చయించి పలికిన, విని కేకయరాజపుత్ర శ విభుతలపు మనం
బునకుఁ బ్రియం బగుటయుఁ దైకొని యాపని యుచ్చేతేశకుం బూసె వగన్
క. అంతం గుంటినందన, పాంతాచింతామహాంధర కారముతో న

త్యంతంబు మచ్చరించెనొ, సంతమనం బనఁ బ్రభాతేశనమయం బయ్యెన్. 34

- వ. పనంపడి పద్మీన మోహమాతృగం డగుచుకాకరణం దుదయించె నట మున్న
పాంచాలీ నచేలస్నానంబు నేసి రాగాదివికారనివాసంబునం బ్రసన్న యయిన
బుద్ధియుంబోలె సింహబలప్రభృతీచకవిధ్వంసనంబునం దెలి వొంది మండలూ
నంబునం బురంబు నొచ్చి వాజపేధ నగునులంబునవృద్ధుడు.

35

- నీ. మనకీచకుల కెల్ల శ మూరి యై పుట్టిన, మనకీ వోయడు నని శ మామవారు
నద్దిగా నీకుఁ గ్రోవ్వలుగదే బాటె గా, నని తల నూపక శ యుండెనువారు
నలనోక గనుగొనియంతెరంగము బిట్ట, నెదర మాటుమొంగంబుఁజెట్టుచారు
నెనుచుగా వచ్చిన సంతయేనియు దివ్య, గలుగ వేచిక త్రోవఁ గోలుగువారు
తే. ముట్టబడి మేనఁ గంపంబుపుట్ట నొదిగి, యుండువారు గరంబుననుజర మప్ప
లించి యున్నగొ రక్కసకయంచు నుల్ల, మూలకువారునై పురజనంబులు గలంకి.

- చ. పులిఁ గనుగొన్న శేకులునుబోలె విభేది గలంగఁ బాట న
న్నలతుక యంతెరంగమున శ నిండినహాస్యరసంబు మోముపై
వెలివిరియంగ నీక చని శ వేచి మహానసశాలవాకిట

నిలిచినభీమసేను గని శ నయ్య మెదం బగురొత్తు చుండగన్.

37

- క. సనయంశన యగు నలుకుమఁ, జనువిధిమున నలవిధిక్కు శ చక్క నిరూపిం

గనుఁగొనక ద్రుపదస్వప్నం,దన యిట్లను నిజకృతార్థతం దెలుపుటకున్ 38
తే. కీచకులదెసఁ బుట్టినకీర్తిమంబు, పాచి నన్ను రక్షించినపరమధర్మ

రక్షకి గంధర్వపతికి నిగిరింతరంబు, భక్తియుక్తిమై బ్రగమిల్లి నీ బ్రదుకుదాన.
వ. అనిన విని యనిలనందనుండు నిగూఢవచనచాతుర్యధుర్యుండు డై యిట్లనియె. 40
చ. అతివ యపాయముం బొరయునవప్పుడు గావక తక్కినేని యా

పతి పతియే తలంప మగ్గపాడియె లోకముపాడియె భవ

త్పతు లిటు లాచరించుట గగ్గచా భవదీయమనోనువర్తన

స్థితి కుచితంబు వారల నుగతింపఁగ నేల నిసర్గవృత్తులన్. 41

క్రాపడి యడ్డుమనియో నల్లపంబు సేయుట.

తే ఇట్లు దమ్ము నిరూపింప నీ నితరజనము,లకు నశేక్యంబు గాఁగ సోల్లావరసము
ననుభవించుచు నల్లనల్లన లతాంగి, యరిగె నర్తనమండపోన పాంతమునకు. 42

వ. చని వివాహకన్యకలయాటఁ జూచుచందంబున నందుఁ బురందరనందనుం గనుం
గొనుచున్నచాలి నాలోకించి యతండును దానును దదభిముఖంబుగా వచ్చి
యక్కన్నియ లిట్లనిరి. 43

ఉ. కీచకకోటచేత నొకకీడును బొందక వచ్చిరమ్మ ని

స్వేదించదు ర్మదుండు జమునీనిం గొలువం జనెనమ్మ యంతఁ బో

కేచినసూతు లియొడలి నీ కింతయపాయ మొనర్తురమ్మ వే

తాచి విరోధులం దునుమఁ గా నిటు ముట్టుమరమ్మ నీపతుల్. 44

వ. అని తాను మున్ను విన్నకీచకవృత్తాంతంబున కనుగుణంబుగా నుపచారంబులు
వలుకు చుండ నాబృహన్నల పైరంధి) కిట్లనియె. 45

క. ఆపాపార్థులనచ, వ్యాపారక్రమము వార నీ లండలు మృత్యు
ప్రాప్తిను వైన తెఱంగును, నీపలుకుల నెఱుంగ వలయు నీ నలఁతుక చెప్తమా. 46

వ. అనిన విని పైరంధి) పాభిప్రాయంబుగా బృహన్నల కిట్లనియె. 47

తే. కన్నియల కాట గఱపుచు నీ నున్ననీకు, నకట పైరంధి) యిప్పు డేమయ్యెనేని
ప్రేద మెద నించుకయు లేమిఁ గాదెన స్థితావస్థంబులో నన్నిటు నీలదుగుటెల్ల.

వ. అనిన బృహన్నల యిట్లనియె. 49

క. నీ వలుగులపడుటకు దుఃఖ వేశము వొందనే నిరర్థక మగుని
య్యేవపుఁబుట్టువు వుట్టిన, నావగ పెవ్వరికి నెక్కు నీ నలినదశాక్షి. 50

క. నీలోడిపరిచయము లే, దే తలపోయఁగ ననింద్య నీ వెందును నీ వి
ట్లాతుర వగుటక నామది, నేతాపము లేదు నైజ నీ మెఱుఁగవు గంట. 51

వ. అని తాను నిజసహృదగులయట్లపోలే వేషాంతరంబు దాల్చినయంతియ కాక
యూర్వశి యిచ్చినశాపం బనుభవించుటకు శరీరాంతరపరిగ్రహంబు సేయుటండేసి
రిపుమర్దనంబు తనకు వేరవు గాకునికి గుప్తసాభిజ్ఞానంబుగాఁ దెలిపిన బలసూదన

- సూనుపలుకులు విని పాంచాలి యంత స్పృతకమనీయకపోల యగుచు నిట్లనియె.
- ఆ. అట్లు కాక యింత శయన నేల నీచుచి, నెఱుగు గొంత యేను క నెఱుగ కున్న
దానఁ గాను నగరఁ శ్రీదగవుమై నీవు వ, ర్తించుటయు కరంబుశ్రీయుము నాకు.
- వ. అనుచుం గన్యకాపరివృత యై యరిగి యతఃపురంబు సాచ్చి సహాధరమరణ
శోకాతుర యగుకై కేయికడికుం జనునప్పడు. 54
- సీ. ముదమున నెలమి సొం గోదవి నెఱ్ఱెగమునఁ, దోవంగ వచ్చినఁ శ్రీ ద్రావిడోచి
లలి నుల్లసిల్లుచు శ్రీ లలితలోచనదీప్తు, లడర నుంకించిన శ్రీ నాగి యాఁగి
సంతసంబున బాలిశము లగుచెయ్యులు, దొడరఁ జూచినఁ జేయ శ్రీ కుడిగి యుడిగి
మనమున నుబ్బుమై శ్రీ మాట నాలుకకు రాఁ, గడఁగిన నాడక శ్రీ కడవి కడవి
తే. ధీర యై యిట్లు నమ్మదఁ పూరమునకు, గలువతన మనుబలితంపుఁగట్ట వెట్టి
వెలదియెఱుఁగనియదివో లెవకృతిలేక, యల్ల నెప్పటియట్టులయరుగుటయును.
- క. భయశోకంబులు దనదుహృ, దయమునఁ చిరిగొన విరాటశ్రధరణీనాథ
ప్రియ సంభావన సేసే వి, నయపూర్వము గాఁగ ద్రుపదశనందనకుఁ దగన్. 56
- వ. ఇట్లుసంభావించియై త్రుణిందనపరిసరంబుననునిచిగొనితడియవదనంబవలొకించి.
- తే. నీవు చక్కనిదానవు శ్రీ నెలత ధైర్య
రహితచిత్తులు మగవాడు శ్రీ రాజు దీనిఁ
దలఁచి భయ మంది నిన్ను నీరవలచునెడకు
నరుగునట్లుగఁ బ్రార్థించి శ్రీ యనువు మనియె. 58
- వ. అని తనమనంబునం గదిరినయనుదవియొగతాపం బుత్కటం బగుటయు వెండి
యు నిట్లనియె. 59
- క. చిరుదు గలమగలు గల రని, తరమిడి చంపింపఁ జూచెదవు జనములు నీ
పారువునఁ బో వెఱతురు నూ, పురమును రాష్ట్రంబు వెడలి శ్రీ పా మ్మెండైనన్ 60
- వ. అనిన విని విరాటవల్లభకు సైరంధ్రి యిట్లనియె. 61
- ఉ. ముండటియట్లు యింకఁ బదురమాఁడుదినంబులమార్తకుఁ భవ
ప్రదిరవాస మియ్యగొనిననం గడలేఱు మదీయవాంఛ యం
తం దగఁ దోచి మత్పతు లుదాత్తమతిఁ భవదీయవాంఛితం
బుం దలకొల్పఁ జాలుదు రశ్రీపూర్వమనఃప్రమదరంబు సేకుఱున్. 62
- క. కృత మెఱుఁగుదు రుపకార, వ్రతమున వర్తింతు రెపుడు శ్రీ వదలరు కరుణా
న్విత లీనరపతికి శుభ, ప్రతిపాదకు లగుదు రేమీరభంగుల సైనన్. 63
- వ. కావున. 64
- క. సైరంధ్రి యిట్లు లనుటకుఁ, గారణము దలంప నేమి శ్రీ గా నోపునొ యం
చారసి బహుప్రకారవి, చారములకుఁ జొచ్చు టుడుగు శ్రీ సరసిజవదనా. 65

- దుదిఁ జెఱుపక ప్రాధన నీ, యుదుఁ గా కని నిశ్చయించు ర్ బుచితము నీకున్. 66
- చ. అనిన సుదేష్ట యిట్లనియె ర నం తవునంతరు మధ్యహంబునం
దునికిఁ సమ్మతించితి నిజోచితవృత్తిఁ జరింపు నాదునం
దనుల మదియవల్లభు నుదాత్తమతిం బరికించుకొమ్ము నీ
మనమున కెట్లు లూఱట నశమ స్తము నట్లుల చేసెదం దగన్. 67
- క. అని యూఱడిల్లఁ బలికిన, విని తొల్లిటియట్లు యుచితరవృత్తి గ్రహణం
దన యుండె నట్టియెడ ని, ట్లని మోసిరి జనులు పురమునందును భూమిన్. 68
- చ. విరటుమఱుది కీచకుఁడు ర విక్రమదుర్దముఁ డన్యపైశ్యభీ
కరమహనీయమూర్తి బలగర్వసముద్ధతచిత్తుఁ డెందు న
వ్వరు సరిలేడు వీని కన ర వాలినదండిమగండు నూడ న
చ్చెరు వగుచావు నచ్చె నటు ర సేసినవా రెఱ యెట్టివీరులొ 69
- తే. సింహబలుఁడు గంధర్వులరచేత నొక్క, సమీకిగా నిల్లు ఘోరంపుఁజాపు నచ్చె
నకట రిత్తు రిత్త మరత్సావనీశు, లావు గోల్పోయె నూతకులంబు వొలిసె.
౩. ఇవిధంబునం బ్రవర్తిల్లుజనవాదంబు గ్రమక్రమంబున సమస్తదేశంబుల సెరసి
చెల్లుచుండె నట్టియెడ. 71

దుశ్యోధనుని పేనులవారు పాండవుల వెదకి కానక వచ్చుట.

- పి. పాతకి యై సుయోధనుఁడు ర పాండుతనూజులు నల్పు చున్నయ
జ్ఞాత విధివ్రతంబు గలుగఁపంబుగఁ జేయఁ దలంచి పంచినక
భూతల మెల్లఁ జూచి మును ర నోయెడునప్పుడు సెప్పుకొన్ననం
కేతపుఁజోటఁ గూడఁబడి ర భేదముఁ బొందుచుఁ జారు లందఱున్. 72
- వ. మిగిడి వచ్చి హస్తపురంబు సాఁజెంచి. 73
- పీ. వరుస నేనుంగులు ర గురిసినదానధా, రావలి దగుకలరయంపి గాఁగ
రాజులసందడి ర రాసినతోడవులు, మురిసి రాలినహాడి ర మృగ్గు గాఁగఁ
గాంతలసంకులగతిఁ ద్రెస్సి నోరఁగిన, హారముల్ పుష్పావహారములు గ
నేమేమ యని యోలి ర నెత్తినపర దేశి, దొరలపావడములు ర తోరణము గ
జే. సహజమైనయలంకారసహితమనతిశ, యిల్లి మహనీయవైభవ ర మెగక మెసంగ
వఱులునరపతిమందిరద్యౌరభూమి, సేరి నరిగి యావేగులరవారు ప్రీతి. 74
- వ. సముచితంబుగాఁ బ్రవేశించి. 75
- తే. బ్రోణగాంగేయభానుమత్సూమకృపను, శర్తదుశ్వాసనులు సర్వపైశ్యపతులు
నార్యజనములుఁ గొలువమరహర్ష కాంచ, నోన్నతాసనమునఁ గొలుకపున్నచాని.
స్తగర. మాళిస్తక్సంగరంగర స్తథుకరపటలీమానసాకృష్టివిద్యా
శాలిస్సారాబ్ధరేఖాంబలిపుటకుటనాచారుఫలస్థలత్న
పాలశ్రేణీవిశాలాంబకమముదననీరబాంధవాయత్తనంద్ర
ప్రీతీలాగాధకాంతిఁ స్థితవదనరుచిస్ఫీరు నాగేంద్రకేతున్. 77

- వ. కని జయజయశబ్దపూర్వకంబుగా సాష్టాంగదండప్రణామంబు చేసి. 78
- క. మొగించిన చేతులు ముందల, నిగిడించి నితాంతవిషయనిరతిం జారుల్
దగ విన్నవించి రిట్లని, జగతీశ్వరునకు నిజప్రణామం బెల్లెన్. 79
- క. దేవరయానతిఁ బొడవు, లేవురు ప్రాపదియ నున్న యెడ యే మరయం
గా వెడలి వారు ననినను, హ వివేకంబులకుఁ బొలుతఁ గ నరిగితిని వెనన్. 80
- వ. అందు. 81
- ల. పరగుపొదగు పొదగుపల్లంబు పల్లంబు, మ్రాను మ్రాను దుర్గమంపుఁజోటు
దుర్గమంపుఁజోటుదొన దొన గుహ గుహ, యాది గాఁగ నెందు గ నగని యరసి. 82
- వ. ఒక్కయెడ నరదంబు లరిగినచోప్పు గాంచి దానివెంబడిం జని చని. 83
- క. కేవలసూతులతోడన, పోవుట గని వారిఁ జేరఁ గ బోవక యది యిం
కేవలకఁ బోవునొకొ యను, భావనఁ బోయితిమి దానినపజ్జన యేమున్ 84
- వ. అదియును ద్వారకానగరంబున కరిగిన. 85
- క. అందుల నుండుదు రనునానం బెల్లము గాఁగఁ బెక్కుచందంబుల ము
ట్టం దిరిగి తడవి కుంతి, నందనులం గాన లేక గ నానాధంగిన్. 86
- వ. విచ్చి పోయి సమస్తదేశంబులుం గలయం గ్రుమ్మరి కొండోకయు నుపేక్ష లేక
పరువుతోడిదకాఁ బరికించుచు బయలను నాలస్యంబు నక్కి యోలంబునట్ల
కోధించుచుఁ గీ డయిన నుదాసీనత యుడిగి మేలుచందంబున భావించుచు
వివిధప్రకారంబు లయినబహుప్రదేశంబులు రోసి కొంతేయులం గానక సుం
కేతస్థంబునం గూడికొని మావర్తించిన తెఱంగు దేవరకు నెఱింగించి యట
దివ్యచిత్తంబున నవధరించినభంగి సేయువార మై చనుదెంచితిమి మాకుం జూడఁ
బొడవులు పొడవడంగి లేకపోయిరి గాని యీలోకంబున నునికి గలిగిన నగపడ
కుండ నేర రిది ముక్కార్యంబునున్నరూపు మఱి యొక్కవిశేషంబునం బ్రియం
బంది వచ్చితిమి చిత్తగింపుము. 87
- సి. మత్స్యదేశాధీశుఁడగుఁడొరి గీచకునిఁ బు, జ్యోత్స్వలాక్ష్మి యగునొక్కవనిరి
కలమున నడుచేయి గ గంధర్వు లతిరహ, స్వప్రకారంబునఁ గ జంపి రదియు
నక్కడం బాయుధో వ్యవహార మేమియు, తేదు తిరంబు గా గ లేలు డొక్క
లోనికిఁ బొరఁ బ్రచి గ పీనుంగుముద్దగాఁ, తేల నైచిరి దుష్టశిత్తు లైన
తే. యతనితమ్ముల నొక్కరి గ నైన నచ్చి, పోవ నీక యారాత్రియ గ పొదివి చిత్త
నిహతిఁ జేగఁ జాచి యనిరూపణేయదుర్ని. వారవృత్తిమై నరిగిరి గ కార వేంద్ర.
- వ. విరాటుండు పగతుండు గావునఁ నదీయవృక్షనం. బెఱింగింప నలయు నని విన్న
వించితి మది యట్లుండఁ బొడవుల నన్వేషించుపని యట మీఁదం జిత్తగించు
తెఱంగు గాన తిచ్చునది యనిన విని యట్ల సేయుదము గాక యని వారలఁ బూనం

బనిచి కొఠసేపు చింతాక్రాంతం దై యష్టహీకాంతుండు మంత్రులం జూచి
యిట్లనియె. 89

సమయసముచితకృత్యంబు శ చక్కజేసి
పాండవులు రాజ్యమున కాన శ పడక మున్న
యరసి యెఱిగి యరగ్యంబునందుఁ దొంటి
యట్ల యిడుమలఁ గుడువఁ బో శ సమవలయు. 90

ఎఱుంగుట దుర్ఘట మెవ్విధి, నెఱుంగంగా వచ్చు మీర శ తెల్లను మీమీ
యెఱిగినచందంబున నా, కెఱిగింపుడు వారి వెదకి శ యెఱుంగుతెఱుగుట.

అనిన రాధేయుం డిట్లనియె. 92

వివిధదుర్నిరూపశవేషముల్ గైకొని, నిఖలదిశలయందు శ నిపుణువృత్తి
నెఱుంగునట్లుగా నశనేకులఁ బుచ్చిన, నెల్లి నేటిలోన శ నెఱుంగఁబడరె. 93

అనుపలుకులు విని దుశ్శాసనుఁ డేమియు సరకుగొనక శ సమదోవిలాసా
ననుఁ దై నిజాగ్రజన్తునిఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె గాధశగర్వస్ఫూర్తిన్. 94

వలవదు రోయఁ బాండవుల శ చా రొక యూటట లేని త్రిమృట
బల మఱి వన్యసత్త్వములరపాల్పడి చచ్చినచోటఁ బూరియు
న్మాలవదె యింత కిం కిట మృతనోముడ మృతనితంబు గాఁగ వి
చ్చలవిడి రాజ్యలక్ష్మిఁ దగుచందమునం గొనియాడు మున్నతిన్. 95

అనిన విని దరపాసితవదనుం డగుచుఁ గుంభసంభవుం డిట్లనియె. 96

తాత్రసమగ్రలార్యనుతరగౌరవదీప్తులు వర్ణనీయసా
భాత్రులుదాత్రదైవబలభవ్యులు దివ్యసమాను లాపృథా
పుత్రులు వారి నాపదలు శ పొందునె యోసిన నింక నైన నీ
ధాత్రిఁ గడంగి యారయువిధంబులు సెప్పఁడు నేర్పు లేర్పడన్. 97

భీష్ముడు దుర్యోధనునితో ధర్మరాజునుగుంబులఁ జెప్పట.

అనిన నాతనిమాట లాదరించి భీష్ముం డిట్లనియె. 98

నల్లవొ నిక్క మాడె నృపనందనుముందట ధ్రోణుఁ డొక్కఁడుం
దెల్లము వారు బాహుబలభేదబలదైవబలంబు లొప్పు వ
రిల్లుదు రమృహత్తుల కరరిష్టము లేమిట నెందు నేలపా
టిల్లెడు వారిఁ గాన్పను గరడించి తదీయమహానుభావతన్ 99

వారలును వీరలును నా, కారయఁగా నొక్కరూప శ యైనను గార్యం
బీ రెఱిగింప వలయు నని, కారవపతి నన్న నడిగె శ గాన నితనికేన్. 100

కలరూ పెఱిగింపంగా, వలయుం జెప్పెద మదీయవచనములు హితం
బులు గాఁగ నిశ్చయస్థితిఁ, దలఁచి యనుష్ఠింప బుచ్చి శ దుర్యోధనునికేన్. 101

బ్రాహ్మణభక్తియుఁజరహిత శక్తియు, నిర్మలమతియును శ నీతిరతియు

- సత్యభాషణమునకసాధుపోషణమును, జిరవితరణమునక సేవ్యగృణము
సన్సారతత్వము కను స్థితశీతము, నంచితోదయము గృహపాతిశయము
బంధుసంప్రీతియు కభవ్యవిభూతియు, కాస్త్రోపగమము సత్సలితదమము
తే. సజ్జన స్తవనీయసౌరజన్యములును, ధర్మసంచితవహుధనసాధనములును
గలుగు సత్తీణపుణ్యదోహతులుడు ధర్మసూనుడున్న దేశంబున సమానపులకు.
- క. మణియును నొక్కవిశేషం, బెట్టిగించెద నలవియున్నరయెడ గోధనముల్
మెలుగు గెక్కి పాడి నేమిం, గొట్టతనడక యుండె తేటి కురియుచు నుండున్.
- వ. కావున నిట్టిదేశం బిప్పు డెయ్యది యగు నందుఁ గుంతితనయుల నరయం బనుప
వలయు ననినఁ గృపాచార్యుం డిట్లనియె. 104
- క. అరయఁగ నయ్యెడు తెఱఁగుల, సరయుట కార్యంబు వారి క నాలస్యము లే
కరయునది పెక్కుభంగుల, సరసినఁ గోచెదరు గాక క యది యట్లుండెన్. 105
- ఉ. వారలు పూనినట్ల వనకవాసము నల్పిరి వీరు వేచిత
మూరయఁగా బయల్పడనియట్లుగ నుండెమవత్సరంబునుం
జేరువచేరువల్ గడచె క త్రములుం గలుమంబు లమృహ
వీరుల కీవృత్తులునెడ క వీరికి నూరక యున్ని గర్జమే. 106
- క. అలు చైనను బగతునిడెన, దలపు గలుగ వలయు ననిన క దర్శిజ్జ్వలదో
ర్చలు లగుకొంతేయుల మన, మెలమికలిమి నచ్చి యిట్లు క లేమట నగునే. 107
- చ. మనబల మెంత యంతయు సకమగ్రసముద్యమదుర్జయంబుగా
మునుమును గూర్చి తోడుపడుకొనూఁకలకుం దగుమై గ్రమక్రమం
బున నెఱిగించి రాఁ బనిచి క భూరిహుట్టల్లపై న్యజృంభణం
బున నెర వొంది యున్ని కురుభూతిని కిప్పటి కార్య మారయన్. 108
- అ. పొండురాజసుతులు క బాసమై నడివడి, గడచి కయ్యమునకుం క గాలుద్రవ్య
కున్నయట్లు లైన క నిన్నరనాథుతో, సంధి నేయు టొప్పు క సమచితముగ. 109
- క. ఏచి చలంబున నొంటికి, జూచిన నప్పటికి మనకుం జూడం గార్యం
బేచందంబునఁ దెఱఁ గగు, నాచాలుట కోర్వ వలయు క నది యట్లుండెన్. 110
- క. వారలు లేరట పో పెఱ, వారలఁ దగుభంగి మనకు క వశ్యులఁ జేయఁ
భూరిబలయుతుల మగుటయ, కారణ మనుటనుమతింబు క గాదే మనకున్. 111
- తే. ఇవిధంబునఁ దమతమరయెఱుగు తెఱఁగు
లందఱును బెప్ప విని కురుకనందనుండు
దగ విచారించి కార్యంబు తెగువ గాంచి
మెలమి వారలఁ గనుఁగొని క యిట్లు లనియె. 112
- అ. సింహబలుడు భీమకసేనుండు శల్యుండు, హలధరుడు సమానబలమువార
లొండొరులను గెలుచుకనత్సాహమును గల, రుద్ధతులును బాహూయధవరులు.

ఈనలుపురభుజశక్తుల, తో నవయఃగఁ జాలునట్టివోర్వల మెందుం
గానము గావున వీరల, లోనన యెండొరుల కని గెలుపు సమకూరున్. 114

తక్కినవార లాతేనికి శ దవ్యలచోటలవారు వాయుజుం
దొక్కడ యింక సింహబలుకనుద్ధతి మాన్పిన మాన్పువాఁడతం
డక్కడ నిల్వఁ గావలయు శ నాసతి ద్రౌపది గాఁగ నోపు వే
టొక్కరుఁ డాజి గీచకుల శ నోర్వఁగఁ జాలమి మీ రెఱుంగ రే. 115

గంధర్వులమనెనుబున, సంధతమనగూఢవృత్తి శ నవలనుతుఁడు X
ర్వాంధమతి యొననూతు న, బాంధవముగఁ జంపఁ గాక శ పరులకు వశమే. 116

పితామహుం దుపదేశించినలక్షణంబు లద్వేషంబునం గలిగి యుండు నని విందుము
పాండవులు ప్రచ్ఛన్నవేషంబున విరటుప్రోల వసియించినవారు గానలును సతండు
ను బ్రతిభటుం డయి భంగించు చుండుం గావున సతనియిం నె ప్పి హాయి తేదియ
గోధనంబుల గ్రహించిన ధర్మతనయుండును దమ్ములు నడ్డవడం బజలెంత
రయ్యవసరంబున మనము సమయభంగంబు సెప్పి వారలం గ్రమ్మఱం బం ద్రెండు
నత్సరంబులు వనవాసంబు నలువం బుత్త మత్తైవ పప్రతిహతంబుగాఁ జతురంత
భూచక్రం బాక్రమించి కేర్తనీయులమైవ నిల్లుదుము కుంతినందనులందు లేకతక్కి
న మత్స్యపతిసమస్తవస్తువులును జూఱకొంధ మదియను లాభంబ యెల్లభంగుల
నిప్పటి కిదియె కార్యంబు మీకు నందఱకుం బాడఁబోలునేని దీని కనుదూఱం
బగునుద్యోగంబు సేయుం డనినఁ ద్రిగర్వాశ్వశృంగం డగునుత ర నాలురఁ గర్ణ
దుశ్శాసనులతోఁ గొండాక ప్రసంగించి వారిలయనుమతి సవనీపతితో నిట్లనియె.

కేకయ సాల్వులు హోడుగ, నాకీచకుఁ డాజి నన్ను శ సవజితుఁ డేసెం
జా కుండ మున్న యొక పరి, నా కాతనితోడ భండనము లే దయ్యెన్. 118

భంగముతోడ నున్నననుఁ శ బంపు విరాటునిమీఁద భూమికిం
జెంగట నుండు నా దయినశీతపుటూళ్లు సంతతంబు వా
నిఁ గడు గానిసేయు సతనిం జెఱుపం దఱి యయ్యె ముట్టి స
ప్తాంగముఁ జూఱదెచ్చెద నశహంకృతి యెల్ల నడంచి వచ్చెదన్. 119

ఉద్బిడిన పనుల శ నూఁచముట్టుగఁ దెత్తు, సతండు వెనుక వచ్చి శ యడ్డపడిన
చోటఁ బొందురాజశూనుల నరయుదు, నెల్లభంగి దీని శ కేన తగదు. 120

3. అనవుడు. 121

4. బరవసముమైఁ ద్రిగర్తే, శ్వరుఁ డిట్లను టుచిత మింక శ జననాయకుఁ డ
పురుసున నాసతి యిచ్చెను, దొర లే మని రట్ల చేయఁ గుదిఁ గార్య మగున్.

5. అనునినసూనుమాట విని శ యందఱఁ గన్గొని పెద్ద లెల్ల ని
న్ననుమతి సేయ సైన్యముల శ నన్నిటఁ బన్నగఁ బంపు రెండుమే

కారచక్రంబును బద్ధపరికరకూబరాక్షయుగాద్యవయవంబును బ్రతికల్పితతురం
గంబును సన్నివేశితివివిధాయుధంబును సన్నద్ధసారథికంబును నైవరథం బెక్కి
గోగణపరణప్రదేశంబు పశుపాలకులం దెలియ సడుగుచు వెడలునప్పు డమ్మ
త్యవతియనుజన్మండు. 144

శాలోకస్తుత్యవిభాతి నన్యస్మత్సాక్షిలుంటాక బాహుబల

శ్రీకల్కి రథదంతిఘోరికథటరశ్రేణిసముద్ధాంతసే

నా కల్పద్వజవిద్రుమంబున సుహృద్యవ్రోధ్యముం దై శతా

సీకుండుదత్తి నేగుడంచె పళిలాలిసకంబు సుప్పొంగెగన్. 145

ఉ. ఆతనితమ్ముడైనమదిరరాశ్వంబు కర్ణగుళింపుశాసము

ధూతబహుతేజుపరిఘాసరితాంబర మైనవారణ

వ్రాతము గొల్చి రాగడగి శవచ్చె సముద్వలహేమవర్షని

ర్యాతిరుచిచ్చటాపటలరంజిత హేతిమహోగ్రసేన్యుడై. 146

తే. అతనియనుజండుసూర్యవర్తాహ్వయండు, సమనపైనికనానాస్త్రశస్త్రబహుశ
దీప్తిజాలక ప్రతిహతరదినకరాంశు, రాజు సైచనుడెంచె సంగరంధ మెసగ.

ఉ. తెల్లనిబోడు వెట్టుకొని శత్రుగతిం జనుడెంచె మత్స్యభూ

నల్లభునగ్రనందనుడు శవైవిమదాపహవిక్రమప్రకా

శోల్లసితుండు వన్యబల శముద్ధతి గొల్పుమృగేంద్రరేఖ

భిల్లుచు నుండ శంఖుడు విశ్రీఘణశంఖినాడ మొప్పగన్. 148

ప. మతియు సనేకయోధవీరులు వివిధవాహనారూఢులై గాఢసన్నాహంబు లగు
నిజప్ర్యాహంబులతో నేతెంచు చుండిరి విరాటుండు బలంబులం గూర్చికొను
లేలంపునం బురబహిరంగణంబునం గొంట్లోక సేపు నిలిచె నట్టిసమయంబున ధర్మ
తనయుం డనిలతనయమాస్తి తనయల సంతంతం బొడసూతి నీలువుం డని నిపు
ణంబుగా నియోగింపి తానును మత్స్యమహీవల్లభు నల్లన చేరి యిట్లనియె.

చ. ఒకఋషిచేత నాయుధసశముత్కర మెల్లను సప్రయోగమం

త్రకముగ సధ్యసించి సమశరంబునకుం గొఱ యైనవాడె గో

ప్రకరములక మరల్పుటకు శబంధులు సీవును బోవ నాకు నిం

టికడన యున్కి పాడియె ఘటంపంగె బంపు రథంబు చయ్యనన్. 150

క. అనిన విని యియ్యకొనున, మనుజాధీశ్వరునితోడ శ మతియు సతం డి
ట్లను, బవనతనయుం గనలం, గొని నేమరంబునకుం బోవ శ గోరెడుమదితోన్.

సీ. మనవలలుండు లోకేపున బంటుతనమున, జను లెఱుంగగ సజ్జీసన్నవాడు

మంచుగండు దామ్రుగ్రంథి యసమనం, గ్రామకేళిగాఢరకాయకుండు

వినుము తంప్రేపాలుడను దుర్దమారాళి, మర్దనచాతుర్యమహితభుజుడు

మాన్యును నీకలం శ ముఖ్యరకడకలకొళిడు తే వెఱుగుదుం శ గొంతగొంత

తే. యెక్కడగునట్టియరదంబు న్న లిచ్చి వీరి, ననికఁ దోకొని వోక కాఁర్యము నాకుఁ
జూడ ననవుడు మేదినిశనుండు హర్ష, నిర్భరాత్మకుఁడై శతాశ్రమముఁ జూచి. 152
వ. కంకవలలదామగ్రంథితంశ్రీ పాలురం జూపి యిట్లనియె. 153

మ. రథముల్ మంచివి గాఁగ నాలు గతిశీఘ్రస్యాప్తిసత్త్వములుం
బ్రథితం బైనతురంగమోత్కరము సంస్కృతామార్తాచాపంబు ల
శ్లేఢవర్తంబులు వీరి కిమ్ము రణలీలలాదక్షతీ మస్థనో
రథముం దీర్పఁగ వీర లోవునుకు దోర్దర్శనం బభిర్వంబుగన్. 154

వ. అనిన సతం డట్ల చేయును నని వారలం దోడ్కొనివని సమస్తంబును సన్నద్ధంబు
గావించి యంగరాగమాల్యాభరణంబుల నలంకృతులం జేసిసం గైకొని
తమతమయంతవట్టునుం గూడుకొని సూతకృత్యంబులకుం దార చాలి రథంబులు
దోలికొని చనుదెంచిరి తదనంతరంబ. 155

సీ. గంధదంతావళికర్ణమారుతహతీఁ, గాంతారములు చాఁచరకట్టు వడఁగ
రథఘోషమునఁ బ్రతిరవ మిచ్చునన్దులు, భయమున వాపోవుభంగి నుండఁ
దురగభురోద్ధూతగ్రహాలి ద స్మరిసిన, వననిధి పిండలిరవండు గాఁగ
బహుళపదాతిదుర్భరభార మడరిన, నురగకూర్తంబు లొండొంటిఁ బొంప

తే. సైన్యముల నడపించె నుత్తాహలీల, యతిశయిల్లంగ సురంభ న్న మగ్ధలింప
బరవసము మిక్కుటంబుగఁ బనులు నన్న, జూడ గైకొని యమృతస్వోజనవిధంకు.

వ. ఇట్లు చని కూడ ముట్టిన. 157

క. విరటుబలంబు ద్రిగఁజే, శ్వగుబలముం దెలఁగ నార్చి న్న వడిఁ దాఁకె భయం
కరనాద మేదురము లగు, శరనిధు లొండొంటిఁ దాఁకుచుండం బమరన్. 158

మ. గుణరావంబుఁ గృపాఘట్టసరవశ్శోభంబునుం గింకిణీ
కన్యకాన వ్యావృతహేమితస్వసములున్ న్న ఘంటానినాదాత్తహా
షణచానాపటుబృంహితధ్వనియు శశ్వద్దాఢ మై పేర్చినన్
రణనం బించుక దోష లేద బహుతూర్యశ్రేణీ నాపేనలన్. 159

విరాటసుభద్రలసైన్యంబులు సంకులంబుగాఁ బోరుట.

న. అట్టిసమయంబున. 160

సీ. ఒండొంటితోఁ దాఁకి న్న మండెమనవియును, జిందముల్ పొడిపొడిరసేయునవియు
గట్టిమైముఖువులు న్న దట్టముల్ గావించు, నవియును నెఱును నోనాడునవియు
నెట్టుచై బడి మేని న్న నెగయించునవియును, దల నేల దొల్లంగఁ గ దాఁకునవియు
నిరుమెయి దొలిచి బెర్రటిల దూఱునవియును, నలుపుర నేవుర న్న నాటునవియు
తే. సైన్యశరములు గనుఁగొనిర యూడి యూడి, నారదుండు పిచ్చలింపంగ న్న వీరకేళి
సలిపె నుద్ధతిమై ధనుర్బలము లడరి, లావు వెరవును నెఱయఁ జరలంబు మెఱయ.

వ. అప్పుడు సుధామలు గడంగి.

162

ఉ. ఏటుల మ్రొక్కువారిఁ గని శ యించుక కొంతక యన్తుపెంపునఁ

బోటులవారఁ బోవుభటభ్రంశపులన్ మది మెచ్చుచున్ నడిన్

ప్రేటులఁ గ్రీడ నల్పి పృథ్వీవిం బడువీరులఁ ద్రొక్కికొంచు నె

చ్చోటుల నైన సగ్గలికఁ శ బొత్తురు నెత్తురు వట్టు సేయుచున్ 163

సీ. ఒక్కయ పెక్కిం ప్రకృత్యేన విచ్చియుఁ, బొదివి చెటొకపోటువొడుచు నెడలుఁ

బలువు రొక్కనిమీఁదఁ శ బజవిన పైరించి, నళికి పైఁజెట్టక శ నిలుచు నెడలు

దళము దళంబుతోఁ శ దాకి యగ్గలికమై, నీడఁ బోవక ప్రేటులొడునెడలు

నోహరిసాహరి శ నుయ్యులచేరుగా, వెనుకొంచుఁ దెరలుచుఁ శ బెనఁగు నెడలు

ఆ. నై యనేకభంగి శ నాశ్వికసేనలు, బొమ్మ లాడినట్లు శ పోరు చుండ

నమరగణము సిద్ధశమితియు నేనుకఁ, జడల నిలిచి చూచి శ సంస్తుతింప. 164

వ. ఒక్కయెడ.

165

ఉ. ఒండొరు మీటుకోర్కీమెయి శ నొక్కట బాసలవారు సాచ్చినన్

రెం డయి పాయ యిచ్చినయరేప్రకరంబులు వేటువేట యు

ద్దండభుజాబలం బలరఁ శ దాకిన సంగడిఁ బాటు చుండఁగా

గం డమరంగ నిల్చి చెలిశకాం ద్రయి క్రమృత వత్తు రిద్దఱున్. 166

సీ. కరళీకరంబులు శ గరటగళద్దాస, తోయంబులును ధనాశ్రధూలి ప్రింగఁ

బొడవులనడి సన్నరయొడవల దెంచన, ములపెంపు గగనంబు శ గొలఁదివెట్టి

బృంహితద్వయము శ బృంహలఘునాననీ, రవములు దిక్కులు శ నవులఁ ద్రోవ

రోహుణాక్షులశ్రుచులును సిందూర, కాంతియు రవిదీ ప్రి శ గ్రమృతంప

తే. జోదులొక్కటవాలంపరసానగురియ, రొగ్గరసమాకృతులఁదాల్చిరణమొసర్పు

కరణి నత్తుగముగఁ గరళుబులుగడఁగి, కలను పేచుగు పెంటగాఁగలయ బెరసె.

ఉ. అక్కజ మైనకౌర్యమును శ నద్భుతసంపద నొందుశక్తులుం

జక్కనిమేనులున్ మొసరుఁ శ జల్వగుక్తదువులుం దగంగ ను

క్యె క్కినయట్టిమేటిమగ శ లించుకవారిణ తేక పోవరు

త్వెక్కిన మంద నొచ్చియుఁ జరలింపక పోరిరి పెక్కుభంగులన్. 168

సీ. నొగవాఁతోఁ దాకి శ పగులంగ సరదంబుఁ, బజవి యాతేరిపైకెఱుకువారు

రథ్యమున్ నడ్డ విరేరథు లయ్యు నసిముద్గ, రామల నడరి పోర రాదువారు

సారథి నొచ్చిన శ దేరును గడపుచు, నేయుచు గయ్యంబు శ నేయువారు

సరదంబుపై వ్రాలి శ యాలోనఁ దెలిసి త, న్నేసివారసఁ బడి శ నేయువారు

తే. న.ంచు రథికినికాయంబు శ లడరి యప్ర, మత్తినిబది తనవుత్తు బైరమగతనంబు

ఘోరమూర్ఖులు నైకొని శ పోరునట్లు, నల్పి పులకామకేళి సంగతులము గాఁగ.

చ. శిల్పికుహరము నరవాయి గొనక పెనంగు చుండు. 170

డి. భీకరబాణవర్షములఁ పెల్లన వైరులు పెల్లగిల్ల మా
ర్వకృతగర్జితంబు పృథివీవియదంతర మెల్ల నిండ ను
గ్రాశ్యుతిఁ గల్పనంక్షయమహాభముచందము నొందుచు శతా
సింహుడు దాఁకఁ గంకటమఃశిష్యుతివిద్యుమపాంతకాంతి మై. 171

తే. అతఁడు నానాస్తకారశః స్త్రాస్త్రనిహతి, నతులవిక్రమవిభవ మనర్థశముగ
యోధసారథియుగ్యసంయుతము గాఁగ, సూతురధములు వ్రేల్చిడి న నుగ్గుచేసె.

మ. మదిరాశ్యుండు గడంగి యన్నకు బలోన్మాదంబు రెట్టంప న
ప్రదరచ్యాలతికాక్రియాసమబిహార క్రీడనం బప్పు డొ
ప్పద మై యోగవియోగసంఘలు నిరూపింపంగ రా కుండుఁ గ

ర్ణదళోపాంతము వింతసేయ నడరెన్ శ కౌర్మంబు శోభిల్లఁగన్. 173

క. అడవి పడి రథచతుశ్చతి, పాడిసేసి పరాక్రమం బభివార్యం బై యే
ర్వఁడఁ గలిహయనగనికరము, బడలువడం దటిమె నలి నభివర్షు లార్వన్. 174

డి. మండలచారి మై రథ మహిమానుషవిక్రమలీల నొప్పు ను
ద్దండభుజాబలంబు పృథివీతంబు గ సత్తటిఁ దాఁకి సూర్యద
త్తుం దనివార్యశౌర్యగుణభుర్బుండు వీడ యనంగఁ బెర్చి వే
దండఘటావిచాటనవిరగ్ధశరఁ బొల్పె రణాంగణంబునన్. 175

డి. అప్పుడు శంఖుఁ డెంతయుఁ చ్ఛ్రియంబునఁ బెండ్లికిఁ బోవునట్లు మో
మొప్పుఁగ నస్త్రశస్త్రములయుల్లసనంబున శత్రునేత్రముల్
గప్పుఁగఁ జీకటుల్ రణముశీఘంబు నమస్తముఁ దాన మై రథం
బుప్పరవీడిఁ దోలికొని శ యుగ్గగతిం బఱఁచెంచి తాఁకినన్. 176

తే. మండరాచలచటలువిశ్రమర్దనమున, ఘూర్ణమాన మై గాఢసంక్షోభ మెసఁగఁ
దలఁకుజలనిధి నాఁ ద్రిగత రక్షితీశు, బలము దిరుగుడువడియె సంక్రమముగాఁగ.

వ. అయ్యవసరంబునం దక్కివదొరలును దలపడి యతిభీమంబుగా సంగ్రామంబు
సేయఁ దొడంగిన. 178

చ. అనుజతనూజమంత్రిసుభద్రాప్రజనంబులపోరు సూచి నె
న్ననమునఁ బొంగి మై పెనిచి శ మత్స్యమహీరమణుండు సారథిం
గనుఁగొని యల్ల గట్టిమొనఁ శ గ్రాలుచు నున్నత్రిగ రనాఘకే
తనమునఁచక్కటిన్ మనరరీథంబు వెసం జన నిమ్ము నావుడున్. 179

క. అగ్గలిక నతఁడు హయముల, పగ్గంబులు నడల విడిచి శ పటురయమున నా
మొగ్గరము దఱియఁ బఱపిన, మ్రగ్గెను రథపంచశతము శ మత్స్యధిపుచేన్.

మ. అవనీనాయకుఁ జూచి దేచి నలి వీరరావేశదుర్గాంత మై

కవిసేవ గుంఠభుశుండితోమరగదాభిజ్ఞాదిశస్త్రాస్త్రతీ
వ్రవిహారంబు విరోధిమర్దిషహసంశంభంబుగా నొక్కపె
ట్ట వడిం దద్బల మెల్ల నారనుడు వేడ్కం గుంచె సారింపగన్. 181

వ. ఇవిధంబున విరాటుండు దానును సేనయుం జేయం గలవాటను బరవసంబు
సేసి యొక్కుమడి నడకుటయుం దెరలి మరలివనిజనైస్యంబుదై న్యంబు గలయుం
గనుంగొని కోపాటోపంబునం గెంపు గడుగులోచనంబులుం బెం పొలయుభుజ
శిఖరంబులుం గలిగి సుకీర్తతానుం దమ్ముండు సంగడంబుగాఁ గోల్లలసేసి రథ
సమూహంబుతో విరాటపూహంబు నెదురుకొని. 182

క. బలవిక్రమములు మెఱయఁగఁ, దలపడి రథదంఢియవగదాతిచయంబుల్
గలను సుడివడఁగఁ దామర,కొల నేనుఁగు సాచ్చినట్లు శ గురువుగఁ బొచ్చె

ర. ఏలినవాని గాంచి మొన శ లెల్లను నెంతయు దర్ప మెక్కి యా
భీనిశాలహేతిరుచిభీకరలీల నెదిర్చి మత్స్యభూ
చాలకపై న్యరాజుఁ దలపడ్డ మహాగ్రతః జేర్చి యానమి
తేల్చి వియద్చరప్రతికేక వెఱు గంపఁగఁ జేసె నెంతయున్. 184

త. కడిమి మెఱయంగఁబోయిత్రిగ ర్తనాథు,రథముఁగనుంగొనికడఁగివీరరాటవిభుఁడు
వరపునకు నల్లినట్టుల శ సరకుగొనక, యతులరథనాటికేకత శ నతనిఁ దాఁకె. 185
విరాటుండు సుశర్మమీఁదఁ దవరథంబు పోలించి పోయెట.

వ. ఇట్లు దలపడి. 186

మ. పటువేగం బగుశాలభల్లచయసంగపాతంబునన్ మింట మి
క్కుట మై మంట ధగధగధగ యనం శ గోపంబు నూపంబు లై
చలులక్రీడఁ జరించునట్లిపురుగు శ శైవ్యోన్నతిం బోర దు
త్కటదర్శోద్ధతు లై పరస్పరజయాశాంతం బ్రచండంబుగన్. 187

క. తదవసరంబున నొక్కటఁ, బదియమ్ములు దొడ్డి త్రిగ ర్తపతివహంబున్
వదనంబు నేసి విరటుండు, మదమునఁ దురగముల నేసి శ మఱియుఁ బదింటన్.

క. ఇంచుకయు నీడఁ బోవక. కాంచనపుంభుప్రకాండశరాణిస్థాయ
త్పంచాశద్బాణంబులు, నించె నతఁడు మత్స్యమేదిసేవతిమేనన్. 189

తే. దొరలు దలపడ్డనాహవగోహలమున, సుభయబలములుఁ దమకించియోర్వితక
శలయబెరసి భూరేణువుకతన రాత్రి, గాక మున్న యెండ్లొరువులఁ గిగానైరెరి.

క. శీతములఁ బెల్లు దొరఁగుశో,భీతము రజిపటల మహించి శ నెఱసిన నరుణ
ద్యుతిఁ దమమ వాపువేకువ, గతిఁ దల్పెమయం బతిస్త్రకాశత నొప్పెన్. 191

ఉ. దానికిఁ జిత్తవృత్తులు ముగదంబునఁ బొందఁగ మేను లుబ్బఁగా
సేసలు రెండు నుద్భటవిజృంభణతక్ వివిధాస్త్రఘట్టన
ధ్వానము దిక్కులం బరఁగఁ శ దాఁకి రణం బొనరించె న త్తక్

- భానుడు పశ్చిమాత్మ గనకపత్నీః దలిర్చినమావిష్ట్రా కనన్. 192
- క. సమరంబున భటాలు గడు, స్కృమ మొందిరి తమము గవిశ్రసం గాని సము
న్యమనరంభ ముడుగ రిది, సమయం బని లొలగినట్లు క సవిత్వంబు గ్రుంకెన్. 194
- వ. తదనంతరంబ.
- క. ముఱిముఱిచీరటియప్పడు, నభిముఱి భటలుడుగ కడరి క యని సేయంగా
నెఱసి తమ మెల్లయడఁ గ్రక్కఱిసిన మఱి పాసి నిలిచి క రింతను నంతన్. 195
- వ. ఇట్లుభయపైసిగులు సొంద్రసంతమనంబునం జేయునదిలేక సంగ్రామంబు దక్కి
తమకం బెక్క నొక్కింతని పూర కున్నంత. 196
- క. తనమనుమలు పాండుతనయు, లని సేతకు వేడ్క సేయు క టాత్మఁ గని తమం
బున వారు మెఱయ రని వచ్చినక్రియ శశి పూర్వకై లగ్నిభరం బెక్కన్. 197
- క. వెలుగు గని కడఁగి ముకువా, గులుఁ బోరికి బొచ్చి మత్స్యవంశుఁడగుఁడును న
గ్గల మగుమగఁటిమసొంపునఁ, వలపడియె నుశేర్త తోడఁ క చదనుజతోడన్. 198
- చ. తలవడి పోర పారియరదంబు లనేకము లొక్క పెట్ట యు
ట్టలపురయంబునం బొదిచి క దాసఁ గడంగి వడిం ద్రిగర్తనా
ధులు నిరుదేరుఁ దద్రథముతోఁ గదియించి తదీయపారథిఁ
బలువిడిఁ గూల్చి రిశ్యములప్రాములుం గొని రుగ్రుమూర్తు లై. 199
- వ. ఇవ్విధంబున విరాటుండు నిరథుం డగుటయు. 200
- చ. అతిరథసంబుమై నడరి క యాతనిఁ బట్టి సుశర్మ వెల్పు నా
ర్చి తనరథంబుపై నడి యుగ్గేషబలంబులు నట్టెనన్ భయ
ద్రుతగతిఁ బాఱెనన్ విజయద్రుదుంధు లొక్కట మోయి విక్ర మో
ద్ధతివిధనంబునన్ మది మరణం బొలయన్ మరలెన్ మహోద్ధతిన్. 201
- వ. అట్టియెడ ధర్మ తనయుం డనిలనందను నవలోకించి సత్వరం బగుచి త్తంబుతో
మత్స్యవిధునివలను పూపుచు నిట్లనియె. 202
- తే. ఇతనియాశ్రయమున మన కి మెల్ల బ్రదికి, యున్నవారము గావున కి నుగ్రరథుల
చాలునడకుండవిడిచి పర బాడియితని, నెందుమెందుమురధరయక మెనక మెనక.
- చ. అనవుడు సేను నెంచుచు మరణబలనందనుఁ డప్ప డన్న కి
ట్లను నిడ నాలవృత్తము రగియంబున కీస నరాతిసేన డొ
ల్ల నడచి యీనుశిర్గునిబోలంబుఁ జలంబును మాన్చి యవ్వీరా
టని విడిచిం దెవన్ రణవర్జుశ్యము పైరులు పిచ్చలింపఁగన్. 204
- తే. నీవు దమ్ములు నొక్కడ కి నిలిచి చూచు
చుండుఁ డని ముక్కుటయుఁ బుయిలోటతోడఁ
గీచకారాతిఁ దప్పక కి చూచి నగుచు
సతని కి ట్లని చెప్పి ధర్మాత్మ జుండు. 205

- క. తరువు వెను బెటికికొని నీ, వురవడిమై గవిసి తేని శ నుభయబలము న
చైరు వందుచు హుచి వృకో, దరుడ వగుట యెఱుంగకున్న తద్విధ మేలా. 206
- న. కవలు నీకు జక్ర రక్షకులుగా లోక సామాన్యంబు లైనచాపకృపాగదాదు లగు
నాయుధంబుల విరోధివధం బాపాదించి వేవేగ నిరాట విడిపింపుము. 207
- చ. అనుపలు శంకుశంబున క్రియం గుదియించిన నిల్చి భూరుహం
బునదెన నోక మ త్తగజశృంగవుచందమునన్ సమీరనం
దనుడు శరీర దోళనవిధాపరిశోభితవిక్రమోద్యమం
బున విలసిల్లి యిట్లు లను శ భ్రాకుటి ఫాల మలంకరింపఁగన్. 208
- క. మీపనిచినట్లు చేసెద, నేపారినవైరిబలము శ నెల్లను బాహ్
టోపమున నోర్చి మత్స్యమహిపతి విడిపించి తెచ్చి శ యిచ్చెద మీకున్. 209
- న. అనిన నిని శౌంతేయగ్రజుండు సంతసిల్లి తమయంతవట్టునుం గూడుకొని. 210
పాండవులు సుశర్మ నోడించి విరాటుని విడిపించుట.
- తే. తాను మున్నగ శాస్త్రవసేనమీఁద
రథము లొక్కటఁ బఱపిరి శ పృథివి యన్రువ
నుటక యేచి త్రిగతులు శ నుద్ధతముగఁ
జెలఁగి మార్కొని పొదివి సంగతులము గాఁగ. 211
- క. ఏయుచుబొడుచుచుప్రేయచు, నాయుచునుద్వృత్తిదక్షుముఖయుఁ బొడిసేసెన్
వాయుసుతుఁడు రథముల నిరు, వేయిటి రథిరధ్యనూతవిత్తధంబులు గాన్. 212
- తే. ఏడునూరురథంబుల శ శేపునూపె, నకులుఁ డప్పుడు మున్నూటిరనామ మడఁచె
నతనియనుజుఁడు కుంతీసుతాగ్రజుండు, రథికముఖ్యుల వేపురఁ శ బృథివిఁ గూల్చె. 214
- చ. తఱిమి సుశర్మ గిట్టి యతిరదారుణభంగి రణంబు పేయ వాఁ
కుటక నిశాతసాయకము శ లొక్కమొగిం బది మేనియందుఁ గ్రి
క్కిటియఁగఁ జేసి నాలుగిట శ నేసె దురంగములన్ యుద్ధిష్ఠిరుం
డతీముఱిఁ జంపె సారథిఁ దద్రత్వములన్ వరబాగాపాణి యె. 215
- న. అయ్యవసరంబున మత్స్యమహీనాథుండు జనితోల్సాహసం జై. 216
- ట. ఆసుశర్మ తేరియం దున్నునగదా, దండ మెత్తికొని యురదగ్రవృత్తి
జరత దేహుఁ డయ్యఁ శ దరుణవయస్కునట్లనని కుఱికి పోయి శ యతని వేసె.
క. అట్టిసమయమునఁ గరువలి, పట్టి త్రిగ రైశురధమునై కుఱికి వెనం
బట్టికొని యతనిఁ బెడఁగే, ల్లట్టి పెలుచ నార్చె దద్భ్రలము పెల్లెగిల్. 218
- చ. ఇట్లు సుశర్మం బరాజితం జేసినఁ జక్రరక్షకుం జైనశోణశ్వుండు మొదలుగా
నాస్తభృత్యవర్గంబు ననుబుడైనసువర్మలోనైనబంధుజనంబులు నాదిగాఁగలపరి

చారంబు వలాయనపరాయణం బగుటయు వెనుకొని యెయిది గొధవపర్వంబు
మరల్చి కరితురగరథంబులం దలమీఱి పొదివి తెచ్చి యన్నపాలికి వచ్చి తాను
మున్ను త్రిగ ర్దేశురథంబుకడ నిలువ నియోగించి యున్నరేములం గూర్చుకొని
తమయంతవట్టును నొక్కట విరాటనకుం బొడనూపిన. 219

క. ఆదరము సంభ్రమంబును, మోదంబును దనమనమున శ ముప్పిరిగొన నా
భూదయితుడు వివిధప్రియ, వాదంబుల గారవించె శ వారల నెల్లన్. 220

వ. ఇట్లు సంభావించి పాండవాగ్రజ నవలోకించి. 221

క. మానముఁ బ్రాణముఁ గాచితి, దీనికి సరి గాఁగ నీమరేదికిఁ బ్రియ మెసఁగం
గా నాకుఁ జేయ నయ్యెడు, దాని నెఱుంగఁ గాన మత్సరము నైకొనవే. 222

తే. ఒడలు సిరియును నాకు నీయొసఁగినవియ, కాన దగ సమర్పించెదఁ గరుణ నీవు
సమర్పించి యిమ్మత్స్యదేశంబుఁ గావు, పంచి పనిగొని నన్ను రక్షించికొనుము.

వ. అనిన విని యజాతశత్రుం డతనికి ట్లనియె. 224

చ. మనుజవరేణ్య నావనిశమన్నన యట్టిద కాదె శత్రుముః
ర్హస మొనరించి మత్స్యనగరంబున కుత్సవ ముల్లసిల్ల నీ
చనుటయు నాకుఁ దేడమును శ సంపదయుఁ గరిమంబుఁ గాక యి
ట్లనఁ దగునయ్య యే నిచట శ నైనది యేటిది యింత యేటికిక. 225

క. అనువలుకులకును విస్తయ, మును సంతోషమును జిత్రమునఁ బెనఁగొన నా
జనపతి ధర్మతనూభవుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె మత్తయు శ శౌరవ మెసఁగన్. 226

క. ఉపకారమొ బంటుడనమొ, కృపయో పెంపో నమగ్రకీర్తిప్రియమో
రిపుడుస్సహ మగునీరణి, నీవుణతకుం గారణంబు శ నెయ్యమొ యెఱుంగన్. 227

ఉ. మంటయుఁ బోనిశాత్రవసగమాజము నించుకయేని శంక లే
కంటఁగఁ దాకి పెండి తెగకటార్చె మహద్భుతశక్తిశాలి యీ
వంటలవానిచేసినయశవార్యపరాక్రమ మొందుచోటలం
ఁటిమె వింటిమె యిరేడ శ కాఁడె నెనగఁ గెలిపించె న న్ననిన్. 228

క. కంధరములు దెగి తలలు వ, సుంధర నతివక్రతాలశుభిగపలాళీ
బంధురత రాలు దామ, గ్రంథి పగజమీఁడఁ గినిసి శ కవిసినయెడలన్. 229

క. ఎక్కడఁ జూచినఁ దానై, యక్కజ మగుకడిమికలిమి శ సరిసేనఁ గరం
బు క్కఱఁ దంత్రిపాలుం, దొక్కడ పాలియించె నీరసోత్సాహమునన్ 230

క. ఈనలుపురు దక్కఁగ మన, సేనల. నొక్కరుని నైనఁ శ కేప్పడనిభటుం
గానం జెలికెడ రై నం, బూని తలఁగునతఁడ చూపె శ పురుషుం డెందున్. 231

ఉ. కావున మీకు దంతిహయశకాంచనరత్నవిభూషణంబులఁ
దేవనిలంబిసీజనసగదృక్షమృగాక్షులు నాది గాఁగ నా
నావిధవైభవంబులు మనంబులవాంఛలకుం దగం గ నీ

- కేవల సీగువాడ ఋణః ॥ మెయ్యది యేనియు వేడుఁ జిచ్చెదన్. 232
 క. అనవుడు బాండుతనాధపు అనఘా యి ట్లెంతయుం బ్రేయంబున సంభా
 వన సేసితి మా కిది యే. ధనము వడయుదానికంఁబె ॥ దక్కు వె చెపుమా. 233

ధర్మరాజు మత ర్థమ సమీపారంబుగా విడిపించుట.

- చ. మ మైరవుగాఁ దలంచి యియ్యెడ నిట్ట ట్టన వలనను పురంబున కరిగి యయ్యెడ
 సీ కెట్లు ప్రియం బట్లు మన్నింపు మని రందుఁ గంకుండు మఱియు ని ట్టనియె.
 క. తగ నొక్కటి వేడెన నిను, జగతీశ్వర యిచ్చు టొప్పు శ సరథగజాశ్వం
 బుగ విడిచి పుచ్చు మివ్వడ, త్రిగ ర్తపతి నిదియ నాకుఁ శ బ్రియ మెబ్బఁగిన్.
 చ. మననగరంబునకు జంఘాలురం బంపుము పురంబున వారలు వోయి భవద్విజయ
 ఘోషం బాచరించి శోభనధ్వజోన్నయనంబును మంగళమార్యనాదంబులును బర
 పురగంధసలిలసేవనంబును గీతవాద్యవృత్తంబులును నాదిగాఁ గలవివిధశుభా
 చారంబులం బ్రవర్తింప నియోగింపవలయుననిన విరాటుండును బనిచినం గాలరు
 లు వేగునంతకు వీటికిం జని గెలుపు ప్రకటించి పట్టణాలంకరణప్రముఖనిఖిలధర్మ
 విధానంబులు సేయించిరిట పాండవులును మోక్షమునకీలభండును సమస్తసేవా
 సమేతులై విధవం జెనఁగ విలసిల్లుచు లజ్జావనతాననుం విసుశర్త సవరిచ్చడం
 బుగా విడిచి పుచ్చి గుత్తులకొలదికిఁ గృత్తంబు లయి పడి యున్న సాదంబుల
 వలనం గెందలిరులసెజ్జలచందంబు లగుచోట్లును దునిసి చిక్కునడి యున్నయా
 గుకొండంబులవలన మదగజంబులు సొచ్చినకదలీననంబులం బోనియెడలును
 పోవులు గొని యున్న ప్రేవులవలన లావు గలయంచపిండు పేరాఁకలి నటిముఠిం
 బెత్తనఁ గుఱుకులు గట్టినమ్ముణాశనాశంబుల నొప్పుకమలాకరోద్దేశంబులఁ గ్రేణి
 సేయుప్ర దేశంబులును నంగుళియకరుచులడర నెఱిం బాఁగి పడి యున్న బాహుదం
 డంబులవలన నురగనివానంబుల ననుకరించుతలంబులును గీలాలజలంబులపయిం
 దేలుచు నవ్విన ట్లున్న శిరంబులవలన వికచారవిందదీర్ఘి కల విడంబించుతావులును
 నవయవభేదంబు లడంగునట్లుగాఁ దుత్తునియ్యలై పడియున్న గాత్రంబులవలన గృ
 తాంతమహాననశాలలపడి నొప్పువట్లును గలపొలిగలను గలయంగనుంగొనుచు
 వెడలి చంద్రికాసుందరం బగునొక్కపైకెత్తలంబున నారాత్రి పుచ్చిరని చెప్పిన
 విని మఱునాటివృత్తాంతం బెట్లయ్యెనో యని సాదరంబుగా నవలోకించిన్. 236

- చ. అపరిమితప్రకార వినిరత్తనమ స్తవికార షట్ప్రమా
 ణపరమదుర గాఢభయనక్రమగత్యనుభావసార బే
 వసిత్యుచక్రస్రవ తన వివర్జననిర్మలచి త్తచోర శాం
 తిపరమహత్త సంసరణశీతం నిరంజన భ క్తరంజనా. 237

క. విజ్ఞానానందరసా, భిజ్ఞహృదయకమలహంస ॥ భీమదురితము

రజ్జవివిధాభిధానా, యజ్ఞాత్త కరూప నిశ్చలావ్యయదీపా. 238

చూలిని. త్రిజగదవననిత్యక్రీడనోద్యత్ప్రమోదా

రజనిచరవిఘాతాశరంభలిలావినోదా

భజననిరతసౌఖ్యోపాపిజాగ్రత్ప్రసాదా

నిజతనువిభవతోన్వేసేలనాచ్ఛిన్ననాదా.

239

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ

తిక్తనసోమయాజుప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున విరాటపర్వంబునందు

దృతీయాశ్వాసము.

240

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

నిరూటపర్వము, చతుర్థాశ్వాసము.

మన శ్రేయ విషాదవి

రామాహితగాఢశమభురరానిర్భరని

ష్టామర్దితవివిధవికా

రామలచేతోనివాస శ హరిహరనాథా.

1

భూమింజయుడు గోవుల విడిపింపఁ గారవులతోఁ బోరుటకుఁ బో నెమ్మట.

న. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె. 2

క. సూర్యోదయావసరమున, దుర్యోధనుబలము ప్రబలబోర్బలలీలా
ధుర్యగతి నడచె భీష్మా, చార్యరవినుతాదియోధాసంఘోద్భట మై. 3

వ. నడచి మత్స్యసగరంబున కనడిదూరంబున విరాటుపశుగణంబులం బొదివె నట్టి
యెడ ముక్కిడిమూఁకలు నని యెక్క డెక్కడ నని తలపడినం గృపాశ్వత్థామ
శకుని దుశ్శాసన కర్ణ దుర్ముఖ ప్రముఖరథిజనంబులు గోపాలవర్గంబు ననర్థశ
ప్రసారం బగుశరాసారంబునం గప్పినం గని కౌరవబలం బగుట యెఱింగి చెగ్గ
లించి గవాధ్యక్షుండు రథంబు నోలికొని యాకోశించుచుం బురంబున కరుగు
చెంచి రాజమందిరద్వారంబుఁ జొచ్చి రథావతరణంబు సేసి యంతఃపురంబున
నున్నభూమింజయుం గాంచి ససంభ్రమంబుగా ని ట్లనియె. 4

మ. ధరణీచక్రము సంచలింపఁగ నముఁద్రాంతంబు లై గ్రక్కునం
గురుసై న్యంబులు వచ్చి ముట్టికొనియెన్ శ గోవర్గమున్ వేగమై
మరలం దెచ్చుటకుం గడంగుము రిపురక్షాపాలనోకంబు నీ
శరజాలంబులపాలు సేయుము భజోత్సాహంబు శోభిల్లఁగన్. 5

ఁ. తేరుఁ బూన్పఁ బంపు శ తెప్పింపు దృఢతను, త్రాణ ముగ్రచాపరథాగపూర్ణ
పూణునగదాసిఁతోమరచక్రాదు, లనువుగా నొనర్పు శ మతిరియమున. 6

చ. విరటుఁడు నిన్ను నెత్తుఁ బదిర వేపురముందటఁ జెప్ప బాహువి
స్ఫురితుఁడు శౌర్యశాలి కులభూతివిశేషవిధాయకుండు భూ
భరణవిశారదుండు జనభవ్యతవఃఫలసంభవుండు గా
తరపరిరక్షకుం డనుచు శ దానికి నీమగఁ జేయు మి త్తతినన్. 7

క. అని కాంక్షాజనములలో, దను నగ్గించుటయు బొంగి ర దర్శిద్ధతి ని
ట్లను ను న్నగుండు దనమన, మున సంగరకౌతుకంబు ర ముడివడు చుండన్. 8.

ఉ. ఎత్తునఁ గొండుఁ గౌరవుల ర నెల్లను మార్కొనిగేని గోవులం
దెత్తు ముచలార్థమునఁ ర దేరికి సారథి లేమిఁజేసి నా
చిత్తముచో విచారదశ ర మందెను నెవ్వఁడు గల్గుకొక్కొ నా
కిత్తటి నేఁ గదా కడప ర నెంతయు నేడ్చు, రథం బనం బురిన్. 9

క. తగుసారథి చొరకొనినం, బగతుర భంజించు బంతేరపని కదుపుల ద
వ్వుగఁ గొని పోదుటొకో యి, ట్లగునె కలందేని సూతు ర సరయుం డెందున్. 10

చ. కురుపక్షిప్తకర్ణ కృపకంభజముఖులు మత్సముద్యమ
స్ఫురణము సూచి పార్థుఁ డనుఁబుద్ధి గలంగఁగ జెట్టు గిట్టి సం
గరమున నోర్చి యే బసులఁ ర గ్రమ్మఁ దేరక యున్న నన్న భూ
వరుఁడు సుహృజనంబుఁ బరివారముఁ జిత్రములందు మెత్తురే. 11

వ. అనునవ్వడు తత్ప్రదేశంబున నునికింతేసి. 12

క. విని ద్రుపదధరణీవతినం, దన సామ్రాజపహాసితరశపృథయ యై
చని తద్రవ్యత్వైంతము మె, శ్రవిషుకులఁ దెప్పె నింద్రరత్ననయనితోడన్. 13

వ. అతండు నజ్ఞాతవాసనత్సరం బతీతం బగుట నిరూపించి పొంచాలి కి ట్లనియె నీవు
నోయి వారలతో ని ట్లనుము మనబృహస్పలకు సారథ్యంబు నేయుసామర్థ్యంబు
గలకు దొల్లి ఖాండవదహనంబునం బొండవమధ్యమునకు సారథి యై యతని
చిత్తంబు వడసె మతియుఁ దెక్కెడలం దదీయం బగురథంబు గడపఁ దాన యై
యుండు నేను నెఱుంగుచుం దత్సహాయ్యంబునం గురుపై న్యంబుల జయింప
వచ్చుటకు సంతయంబు వలన దనుము వా రే మనిరేని మతియుం దగ నాడి
నన్నుం బిలిపించునట్టి తెఱంగు గావింపు మన నట్ల చేయెడు నని సైరంధ్రి యు
త్తర యున్నయెడకుం బోయి. 14

చ. జనపతినందనుండు దగుసారథి నారయు చున్నవాఁ డెఱిం
గివని నెవ్వఁగా వలయుఁ ర గ్రీడి మనంబున మెచ్చునట్టి నే
ర్పును భుజక క్రియుం గలిగి ర దూధికి నెక్కినసూతవృత్తిమై
నని నడి నన్నయేఁడెఱ బ్రహమాన్నలకుం గల దంబుజాననా. 15

తే. అర్జునునకు ఖాండవదహనాదు లైన, విక్రమము లాబృహన్నలవెరవులావు
గాదె జయ మొనరించెలోకంబు లెఱుగ, నువిద దీని నెఱింగింతేము త్తరునకు.

క. అని యమ్ముదితయుఁ దానును, జని యతనికి న తెఱుగు ర నమ్మచితముగఁ జె
ప్పిన నక్కుమారవరుఁ డి, ట్లనియెం బొంచాలితోడ ర నల్లన నగుచున్. 17

తే. అకట సైరంధ్రి నన్ను విశ్లేషిల్లిగొనఁగ, నేల చక్కఁగఁ గను విచ్చి ర యేను బేక్షిఁ
జూడఁగోయెడు రణమున సూతకృత్య భరము చాల్చుట కెఱ్ఱెయిఁగలచుచువాడ.

- వ. అదియునుం గాక 19
- చ. కురుబల మేగుదెంచె నట శ గోవుల బిట్టఱ బట్ట దానిపైఁ
బరిగొని శౌర్యసంపదయు శ బాహుబలంబును జూపఁ బూని యే
నరిగెద నట్టె తేరికి బృహన్నల సారథి యైన దీని న.
వ్వరే పురిలోన నింతకఱవా రథచోదకు లింత యేటికిన్. 20
- వ. అనిన విని సైరంధ్రి యతని కిట్లనియె. 21
- ఉ. కౌరవసేన గాదు త్రిజగంబులు నొక్కట నెత్తి వచ్చినం
దేరు బృహన్నలావళగతించి జరియించిన గెల్వవచ్చుఁ ద
దీర్వగుణంబుసాంపు పృథివీవరనందన ము న్నెఱుంగుదుం
గారణజన్మ మై తనువీరకారము వచ్చినఁ జెంపు దప్పు నే. 22
- వ. అనవుడు. 23
- క. మన మురియాడుచు నుండఁగఁ, దన కొను లప్పటికి లేమి శ ధరిశ్వరనం
దనుఁడు బృహన్నలఁ బిలువం, బనుచుట కొడఁబడినపలుకుశపలుకుటయుఁ దగన్
- వ. సైరంధ్రిదెసఁ గనుంగొని యేను బోయి తోడ్కొని వచ్చెద నని పూని.
- సీ. అడుగులనునుఁగాంతి శ నయ్యెడ పద్మరాగంబుల నెలకట్టకరణి నొప్పుఁ
బాలిండ్లు దను వెడ శ వ్రాలింపఁ జెన్నెందు, నననుఁగొఁదీరె యల్లాడుచుండఁ
దటివేచి వెనువెంటఁదగులుకామాంధకారములీలఁ గ్రొవ్వెదగొమరుమిగులఁ
గర్జభూషణమాక్రిక ప్రభాదోలన, మీఱగా దీప్తుల శ నినుమడింప
- తే. నందియలమొరపంబున శ కరుగు దించి ప్రోది రాయంచ రయమునఁ శ బోవునవ్వి
ధంబు దగ నభ్యసించుచందమునఁ దోన, చనఁగ నుత్తర వర్తనశాల కరిగె. 26
- అ. మెఱుగు మొగిలుసాచ్చు శ తెఱఁగునసాత్యమం, దిరముసాచ్చి తనదుశగురువుకదకు
నరిగి నెమ్మినిట్లు శ లను నింతి ప్రార్థనా, వినయసంభ్రమములు శ పెనఁగొనంగ. 27
- క. ఇచ్చట నొకకయ్యంబునఁ, జచ్చె మదీయాగ్రజన్మరసారథి తగువాఁ
డెచ్చట లేమి సాతం, డచ్చుపఱుపఁ డయ్యె సీక్రీయకు నొండాకనిన్. 28
- వ. అది యట్లుండె నేడు కౌరవులు పసులం బట్టి రని కూయి వచ్చి నన్న సన్నేధుం
డై వెనుకం దగుల సమకట్టి సారధ్యంబు సేయువాడు లేమికి విషాదంబు నొందిన
నీకందువ సైరంధ్రి సెప్పినం బ్రియం బంది నిన్నుఁ దోడ్చేర నన్నుఁ బనిచిన నేనును
నీపాల నాకుఁ జనవు గలుగుటంజేసి యెల్లవిధంబులం దేర్తునని పూని వచ్చితి నీవును
నాపలుకులు గుఱుచ నేయక నీపెంపునుం బ్రకటంబుగా నయ్యుత్తరకుమారునకు
రథంబు గీడప నయ్యుకొని యియ్యాపదఁ దలఁగవలయు నిట్లాడంబడక తక్కుట
నావలనివాత్సల్యంబు గొఱులేపఱుచుట యనిన నమ్ముద్దియపలుకులు ముద్దుసేసి.
- క. నగుచు బృహన్నల యిట్లను, దగరీశ్వరపుత్రి నాకు శ సారధ్యము నీ
ర్పు గలదె నీమాటకు నే, మిగులంగా వెఱుఁ బొదము శ మీఁ ద ట్లుండెన్

1. భవదీయస్థానచే, దివిరి పరమదుష్కరములు క దీర్చి యయిన ను
త్సవ మొనరించెద సార, భవవిధం బాకఁ దనఁగ నేల క యంబుజవదనా. 31
2. అనుచు సంగీతనిలయంబు వెలువడి స్రవీలంబుగా మెత్తమెత్తనవద తెంచుమత్త
శుండాంబునుంబోలె. 32

ఉత్తరుడు బృహన్నలను దనకు సారథిఁగాఁ జేపింపట.

- తే. అరుగుదెంచుబృహన్నల క నంత నంతఁ, గని నృపాలనుతుం డను క గారవమునఁ
గౌరవులతోడఁ గయ్యంబుకలిగె నాకుఁ, గడఁగి నేడు రథ మ్మిప్పుకడవలయు.
క వే రమ్మ మైమఱువుఁ దొడి, తే తొక్కుము దప్పఁ గ్రుంకఁ క దీటుదు నీకు
సైరంధి) పెచ్చ నీ దగు, వీరమ్మనపెంపు లాపు క వెరవును మాకున్. 34
- చ. అనుటయు నాటపాట గలఁయప్పటికే ననుఁ గోరి పిల్వఁ బం
చినఁ దగుఁ గాక సంగరముకేరకు సారథి గమ్ము రేమ్ము నీ
వను బులితంబె యెల్లెడల క నారసి బాహుబలాధ్యుఁ డైనయె
క్కుని రథ మే డైఁజం గడవఁగా నియమింపుము రాజనందనా. 35
- వ. అనిన విని వైరాటి కిరీటి కి ట్లనియె. 36

- ఉ ఖండివ మేర్చునప్పడు దశగో రథచోదకవృత్తి నల్పి యా
ఖండలసూరికే జయము క గల్గ నొనర్చినయట్టిబుద్ధియు
దండితనంబు నీయెడన క తక్కిన నాడెన మైత్రి పెన్ను మిం
కొండొకమాట దక్కుము రిశోత్సహాసం బొనరింపు గ్రక్కునన్. 37

- తే. అనిన నాతనిమాటకు క నడనూడ, వెఱచినట్టితెఱంగు భావించి యల్ల
నియ్యకొనుటయు నమ్మనకీర్తనయెఱుఁడు, దృఢతనుత్రాగి మఠినికేర దేరఁ బనిచె.
క. తెప్పించి తోడుగు మీ వని. యెప్పించిన నిట్లు నట్లు క నొటవలు గా మై
గప్పికొని యాబృహన్నల, యప్పుడు నగుపించె నచటియలరాజవమున్. 39
- క. ఉత్తరుడు సత్వరంబుగఁ, దత్తనువున మఱువు దొడిగి క తానును హృద్య
దాత్రం బగుకంటక మిడి, చిత్తము పసిఁ గ్రమ్మఱింపఁ క జడిముడిపడఁగన్. 40
- వ. బృహన్నల నవలోకించి. 41

- క. హయములఁ బూన్పుము రథమున, రయమున సిడ మెత్తు మిపుడక రావలయును గో
చయము గొని యస్త్రదీయవి, జయ మభినందింపఁ బురముకజను లెదుగుకొనన్
తే. అనిన నీ వేమి పనిచిన క నట్ల చేయ, వలయు నీ వ్రన్నయెడ నుండకవలయు నీవు
సన్నదేనఁ జనవలయు నాకశ క్తియెఱిగి, పంచి పనిగొనికడిమిమ్రేకబగఱగెలుము.
న. అని పలుకుచు మనంబున ముదం బొదవ నాధనంజయుండు. 44

- క. గొంచనజాలాలంకృత, చంచ త్రనులీల మెఱయుకజననాశ్వములం
బూంచి రథంబున మఱిమియ, పంచానన కేతు వైతై క బంధురభంగిన్ 45
- న. ఇట్లు సన్నాహంబు మెఱసినసారథిం జూచి యుత్తరయుం తెలులు ని ట్లనిరి. 46

క. కురువీనుల నెలిచి తడం, బరములలో జల్రవర్తభాసురములు గా

దర మెటిగి లోచనోత్సవ, కరములు గా బొమ్మపాత్రికలకుం చెండి. 47

క. అనుచు బృహన్నల యిట్లను, జనపాలకనందనుండు శ జయలక్ష్మిం జే

కొను నట చీరలు దెచ్చుట, పనియే యటు సూడుఁ డెల్లభంగులఁ దెన్నన్. 48

వ. అనుచు ధనుస్తూణీరకృపాణముధరాదివివిధసాధనంబులు రథంబుపైఁ బదిలంబుగా

నిడినొగ తెక్కి పగ్గంబుల స్తుక్కు నక్కంజేయ నుత్తరుండును బసులం బట్టినదెస

గోపాలకు నడిగిన వాడు పితృవనంబువల నని చెప్పిన వినుచు రథారోహణంబు

సేసి వెడలి పారవృద్ధపుణ్యాంగనాభాసురసమూహంబులు బృహన్నలం జూచి

తొల్లి ఖండవదహనంబున నర్జునునకు నీకతంబున నయినమాంగల్యం బెట్టి దట్టిన

భవత్సాహాయ్యంబున భూమింజయున కయ్యెడు మని చీవించి సేనలు స్థలం

బురంబు నిర్గమించి నిరర్థశపరాక్రముండయినయాఫలునున్న పుణంబున వల్లదశ్వం

బగురథంబురయంబునకు మెచ్చుచుం బరేతనిలయప్రాంతప్రదేశంబు సేరం జని.

సీ. అభినవజలధరశ్యామంబు లగునెడ, లాకుజొంపంబుల శ ననుకరింప

సాంధ్యరాగోపమగచ్ఛాయంబు లగునట్లు, కిసలయోత్కరముల శ క్రేణిసేయ

రాజమరాశగోరము లగుచోటులు, దటచుఁబూబొదలచంగదంబు నొండ

హరిన్దగుచినమానాకృతు లగునాపు, లడరెడు పుష్పిదుశలట్లు మెఱయఁ

తే. గలయ నెగసి ధరాధూళి శ లలితవనము

దివికి నలిఁ గాపు వోయెడుశతఱిగుఁ చాల్చు

గోగణము ముంగలిగ నేల శ గోడివడఁగ

నడచుకొరవరాజునై న్యంబుఁ గనియె.

50

ఉత్తరుండు కురుపై న్యంబు గమంగని భయభ్రాంతుం డగుట.

క. కని యుత్తరుండు గరుపా, తీనమేనును దలఁచుమనము శ తీచ్చవడినచూ

పును నై తొట్టపడుచు ని, ట్లనియె దిగులు పాచ్చి యాబృహన్నలతోడన్. 51

శా. భీష్మద్రోణకృపాదిధన్వనికరాశభీలంబు దుర్యోధన

గ్రీష్మాదిత్యపటుప్రతాపవినరాకీర్ణంబు శస్త్రాస్త్రజా

లోష్టసాగరచతుర్విధోజ్జ్వలబలాశత్యుగ్రం బుదగ్రధ్వజా

ర్విష్టత్వాకలితంబు నై న్య మిది యే శ తేరంగ శక్తుండనే. 52

క. అకృతాస్త్రుండ బాలుండఁ గా, భుకవిద్యాప్రీతిమై నిర్రూఢు లయినయూ

శకుని భయద్రథ దుర్ముఖ, వికర్ణ కగ్గాది యోధావీరుల కెదురే. 53

క. ఇట్లుగు తెఱుంగక వచ్చితి, మెట్టకొ మనభంగి వీర శ లిందఱును గడఁ

బెట్టదులు మనకు మార్కొను, నట్టికొలది గాదు భీతి యడరెడు దోడ్తోన్.

ఉ. కొరవసేనఁ జూచి వడఁగకం దొడఁగె మదితోన మేను నీ

పూరక పోవు చున్ని యిది శ యొప్పునె యిప్పుటిభంగిఁ జూచిన

- స్వీకరణ నేను మార్కొనమి శ నిశ్చయ మట్లగుట రయంబునం
దేరు మరల్పు స్థానములు శ దీ పన ముక్ విసవే బృహన్నలా. 55
- అనిన దరహానితవదనుం దగుచు శతమఖతనయుం దతని కి ట్లనియె. 56
- అనదృశలీల బొల్పురధికావలిమీఁదఁ జనంగ వెట్టినే
మసలక యామిమంబు గొని శ మార్గము వట్టినతుచ్చస్యముక్
నెసఁ జని ముట్టి గోధనము శ వేగ మర ల్లము గాక యిష్టెయిం
బను లటు వోవఁగా మరలఁ శ బాఙ్గియె సేకు న శ్రేంద్రనందనా. 57
- అంతిపురంబులోనఁ గలఁయంగన లెల్లను నెమ్మనంబులొ
సంతన మందఁగొఁ బనులఁ శ జయ్యనఁ బెచ్చెన నంచు బూని నీ
వెంతయుమేటి వై యరద శ మెక్కి రయంబున వచ్చి యిచ్చుట
దంతితురంగనదృటకరదంబముఁ జూచి కలంగు టొప్పునే. 58
- అనినపలుకులకు బృహన్నలఁ గనుఁగొని, యెలుఁగు వడఁక నాతఁ శ డిట్టులనియెఁ
బనుల వయ్య మెఱుంగు శ బడఁతులసంతోష, మేల నాకు ననికీ శ జాల నేను. 59
- అనవుడు. 60
- చ. తనభుజశ్ క్షీయుక్ రిపులకర్పము నేర్పడఁ జూచి చూచి యె
ట్లును దెగ కున్నఁ బోక యిది శ లోకముచక్కటి శూరు లైన దీ
నిని నుది మెచ్చ రీబలము శ నీదెసఁ దేఱియుఁ జూడ దింతకు
మును భయ సేతు వై నవిధముం దగఁ జెప్పము నాకు ని త్తఱిన్. 61
- నీ. దెసలు బీటలు వాఱఁ శ దివురు చిందములకో, లాహలంబులకుఁ గరలంగఁబడక
యరవడి సేనలు శ దెరలఁ బైఁ దోఁతెంచు, ధూళి పె ల్లడినిఁ శ దూలపోక
చతురంగబల మతిసాంద్రతఁ గవిసిన, యగ్గలికమునకు శ బెగ్గడిలక
శస్త్రాస్త్రములు రథ్యరసారథివర్తాంగ, తతి నాటుతఱచునఁ శ దల్లడిలక
తే. బహువిధంబులఁ బగతురకబరవనమున, నితైఱంగునఁ గలుగుక్రందల్ల నోర్చి
నిర్విఘ్నాల్పిన సత్కర్త శ నెగడుఁగాక, దవ్వనవ్వల ని టైన శ నవ్వ లెట్లు. 62
- చ. అనుదివిశేంద్రనందనున శ కమ్మనుజేశ్వరహనుఁ డి ట్లను
వినుము త్రిగ ర్తవాహనులు శ విక్రమసుపద సొంపు మీఱ గో
ధనములఁ బట్టినం బతి యుగదగ్రతి పై న్యము లెన్ని యన్నియుం
గొని యట వోయెఁ గాన మనశకుం భురి బాసట లేర యెవ్వరున్. 63
- తే. ఒంటి దలపడి కురుసేన శ నోర్పువాడ, నే యి దేటికి వెడమాట శ ల్లిట్లు లాడ
వారు గానక ముందఱఁ శ దేరు దోలు, కొని రయంబునఁ బురి కరుగటయ నీతి. 64
- వ. అనినం బాగుండు పార్థవనందనున కి ట్లనియె. 65
- క. వెగ దొంది యిట్లు వలుకఁగ, నగునే పగతురు ప్రమాద శ మందఁగఁ బనులొ

దిగ విడిచి పురజనంబులు దెగడంగా మిడి పోక. దీనత గాదే 66
వ. అట్లుం గాక. 67

మ. నను సైరంధ్ర) గడంగి పేర్కొనియె దానం బెంపుమై బిల్వ తో
డని తోడైచ్చితి వీవు బంటుతన ము బట్టించి పొరాలి దీ
వన నిచ్చెం దుడి బోయి కొరవులు గోరవర్గంబు గొంపోవఁగాఁ
గని యే గ్రమ్మటి రిత్త వోదునె భయోత్కంఠంబు నీ కేటికిన్. 68

త. చిత్తవృత్తి యొక్కించుక ర చిక్కఁ బట్టు, మిపుడ కొరవనై నికు బెల్లఁ జూచి
వెఱఁగుపడ వేగమునులావురవెరవుమెఱయఁగదువుఁ బెట్టించిపాదముగ్రమ్మఱంగ.
వ. అనుచు వివ్వచ్చుండు గడంగి తేరు వోవ నిచ్చుటయు నాననంబు పల్లటిల్ల మాన
సంబు దల్లడిల్ల నాభావల్లభకుమారుండు. 70

క. దవ్వల విఠినఁ బొరులు, నవ్వరుర బె మేలు మేలు ర నను నాగకు నీ
క్రొవ్వఱుగ దేని దలపడు, మెవ్వఱిఁ జని తేని ననుచు ర నైవనభీతిన్ 71

క. శరములు శరాగసము న, య్యరదముపై డిగ్గ విడిచి ర యతీరభసమునన్
ధరణికి లంఘించి వెనఁ, బుర దసకును లజ్జ వీటిఁబోవం బాతెన్ 72

వ. ఇట్లు వాతీనం దనమనంబునం గుత్తించుచు బీభత్సండు యుగ్వంశులపగ్గంబులు
నొగల ముడిచి రథంబు డిగ్గ నుఱికి లంబకేశభారుండును నాంధోళితరక్తాంబర
యుగళాంచలుండును నగుచు నతనివెనుకం బఱచునమయంబున నిలిచి కనుం
గొనుకొరవలంబునందు. 73

డి. అజ్ఞలు కొంద జప్తః దపఃసాసము పేయచు గూఢరూపకే
భాజ్జత లేమిఁ దద్వికృతశకాయముమీఁదను దృష్టు నిల్పఁగాఁ
బ్రాజ్ఞలు మూర్తిసౌమ్యతయు ర బాహులదీర్ఘతయుం భటత్వతి
త్వజ్జతయు గతిస్ఫురదురదాతతయుం గని సంశయంబుతోన్, 74

తే. ఆదుఁజందంబుఁ బురుషసహకృతీయును
గలిగి యున్నవి యొప్పు నూర్జ్వలతేనాంపు
వికృతవేషాకృతంబు లై ర వెలయ కీరఁడు
నివులు గవిసిన మెఱయనిరనిప్పుఁబోలె. 75

డి. బాహులచాయయు గమనభంగియు నర్జునునట్ల దీన సం
దేహము లే దిలందు తన శేజము జాఁపఁగ మత్స్యభూమిభృ
ద్దేహమునందుఁ బేడి యనఁ ర గీడ్పడి యుండెనొ కాక యీకుగు
పూహముతోడికయ్యమున ర కొండొకగుం డిలు లొంటి వచ్చున్. 76

చ. పరఁబుడు దక్షిణంబునకు ర వీరుల సారథులన్ నిజాజితై

పురిఁ గలవారి నెల్లఁ గాని శి వాయిన నొందులు లేమిఁజేసి యు
త్తరుఁ డిట వచ్చు చుండి యరణదంబు దగం గడవంగ నెవ్వరుం
దొరకొన కున్నఁ దా నితనిఁ శి దోడ్కొని వచ్చినవాఁడు సూడఁగన్.

చ. పరి సనుడెంచి గోగణముఁ శి బట్టి రనన్ విని పిన్న గాన మీఁ
దరయక రాజనందనుఁ డశహంకృతిమైఁ బటలెంచి సైన్యవి
స్ఫురణముఁ జూచి భీతిఁ దనరబుద్ధి గలంగినఁ బాటఁ జొచ్చె వి
ప్సరుషునిశౌర్యసంపదయు శి భూరిబలంబు నెఱుంగఁ డేమియున్. 78

వ. అనుచు నిశ్చయరహితహృదయు లగు చుండ శుండాలయలీలాసమశేఖం బగు
గమనంబునం బురుహూతపుత్రుండు పదశతమాత్రప్ర దేశపలాయితం డైన
భూమింజయు నెయిది పట్టికొనిన నలండు. 79

నీ. వెలవెలఁ బాటుచు శి నెగ డొందుఁ బెదపుల. తడి యాట నెంతయుఁ శి దల్లడిల్లు
జల్లన నంగంబురల్లెనిండఁ జెమట్టుఁ, బదములుఁ గరములుఁ శి గుదియ వడఁకు
హృదయంబు లటలటనదరంగఁ బెలుకుఱు, దీనదృష్టల మోముఁ శి దేతీచూచు
నెలుగు గద్దడికఁ దొట్టిల నేడ్చు విడువని, ప్రార్థించు మాటఁ గీడ్పాటు దోడ

తే. నిష్కృశతశుద్ధ హేమంబు శి నిర్మలాజ్వ
లాప్తవై మూర్త్యములుఁ దురగ్గాఢ్యరథముఁ
గిరటిదశకంబు నొకయూరుఁ శి బురము సొచ్చి
నపుడ యిచ్చెద నీ కను శి నార్తుఁ డగుచు. 80

క. నాతోడి ప్రేముడిం గడు, నాతుర యై యెదురుచూచునెంబకుఁ జేతః
ప్రీతిగఁ జని యాయమఁ బాడ, సూతుం బో నీగదే విశిష్టచరిత్రా. 81

అర్జునుఁ డుత్తరుఁ డనకు సారథిగాఁ జేసికొనట.

వ. అని మఱియు నానావిధదీనాలాపంబులం బ్రార్థించు చుండం బాఠుండు నగుచు
నలనిం దేరు సేరం దెచ్చి. 82

చ. వెతివకు మన్న పోటు కురువెరులతోడ నశక్యమేని న
త్రైతఁ గడి యేల నీ కుడుగు శి తేరికి సారథి గమ్ము నాకుఁ జి
చ్చుటవిడు గెట్లు ల ట్టడరి శి శూరులమొ త్తిము నుగ్గు సేసెదం
బటపెద సేన రాజధృతిఁ శి బాపెద గోవులఁ గ్రమ్మఱించెదన్. 83

క. అనుచు నొడఁబాటు లేకు, న్నను నయ్యుత్తరుని నొగల శి నడుకొన నిడి తా
నును రథ మెక్కి రథికుఁ డయి, చనియె నరుఁడు జమ్మి సేర శి సమృద్ధలీలన్. 84

వ. ఇట్లు సవ్యసాచి నిశ్చిప్తాయుధం బై నశమీవృక్షసమీపంబున కరుగునవసరంబునం
గ్లీబరూపచ్చన్నం డయ్యును బ్రస్ఫురణవిశేషభీషణుం డగునలనిం గనుంగొని
కొరవపై నికులు గలంగినమనంబులతోడ నివ్వెఱుపడి యుండ పారలం గనుంగొని

తోచునుత్పలెంబుల నాలోకించి గుగుం డి ట్లనియె.

85

క. మాసె నభోమణి నక్కలు, గూసెం గలయంగ దెసలకుం బలుసాయల్
సేసెం బలమొప్పు లడరి; మ్రోసెం దమయంతః దూర్యోము లపధ్వనులై 86

క. ఇగ్గడములు మిన్నకయును, మ్రోగ్గడు నుత్తమతరంగములు బాష్పజలం
బగ్గలము విడుచుచున్నవి, దగ్గడుఁ గారణము లేక శ తడబడి పడగల్. 87

క. దగ్ధము లై నట్టులు న, మృగైర్యము లెడలె మండ శ నాయుధచయముల్

దిగ్ధామం దెసఁగె నసం, దిగ్ధము మన కాబి యగుట శ దీనికి దగఁగన్. 88

క. మొస లొజవుగ దీర్చికొనుడు, దనతనవాహనము లాయుధము లెల్లజనం
బును ననువు సేసికొనుఁడో, పినయంతయుఁ గాచికొనుడు శ పెదరక పసుల్. 89

వ. అని చెప్పి తా నప్పు డర్జును నెఱింగినవాడు గావున నతనికి నష్టాఠవాసనమయ
భంగం బగునో యనుభయంబున సురపదీశునువదనంబు వీక్షించి నన్నవాఁ
ని ట్లనియె. 90

చ. వెరవరి గాక వీడు కురువీరులకుం బొడసూపువాఁడె య

చైరు బొకస్త్రానిపేర నిట శ సేరంగ వచ్చుచున్నవాఁడనం
కరణము కాని యెం దొకటి శ గానఁడు మూ ర్తివిశేష మార్యుగ
సురవతియట్ల వీనిమదిశనొ ప్పది యెట్లు యెటుంగ నయ్యెనున్. 91

క. అనిన విని యెఱిగిని యా, లెనిమది సందియము మాన్వః శ డలచి నరేంద్రు
గనుఁగొనుచు నతనితోఁ జెప్పినభంగి నిగూఢవృత్తి శ భిష్ముడు వలికెన్. 92

క. తలఁపఁగ రిపులకు ని వ్వుగు, కొలఁదిఁ గడచి వచ్చితిమి యశకుంతలభావ
బలము నెఱపఁ దఱి యయ్యెను, జలింప వల దింక మనకు శ శత్రులవలనన్.

వ. అనవుడు నాచాక్ర్యం డయ్యరంబు గనుంగొని పార్థునకు సమయభంగంబువలని
సంకటంబు లే కునికికి మనంబునం ద్రియం బంది మొగంబునం దోషనికి పుయి
లోట దక్కి యి ట్లనియె. 94

శా. సింగం బాఁకటితో గుహంతరమునం శ శేదృబుమై నుండి మా

తంగస్ఫూర్తితయూథదర్శనసముద్యతోక్రధమై వచ్చునో

ఁ గాంతారనివాసభన్నమతి నశస్త్ర శ్నేనపై వీడె వ

చైం గుంతీసుతమధ్యముండు సమరశ్శిమాభిరామాకృతిన్. 95

క. ఈతనితోడికయ్యమున శ కియ్యకొనం దగువార లన్నదీ

యాతత సేనలోఁ గలుగు శ టారయ సంశయ మెల్లభంగి గో

వ్రాతనివ ర్తనంబు సుకరంబు కరీటి కితండు రుద్రుని

బీరునిఁ జేసె నా వినమె శ పెం పెసలారెడుభాహుసంపదన్ 96

అనవుడు గాకరించి గర్జించి కటకటంబడి కుంభసంభవనాని ట్లనియె. 97

౬. పాండవపక్షపాతమునఁ గి బల్కుదు నోరికి వచ్చిన్లు ని
 న్నొండ న రామిఁజేసి యిది కి యొప్పునె కౌరవసేన కల్లు నొ
 క్కండన మేటి వీబలము కి గర్వముఁ గుండఁగ నిట్లు శత్రుజ్ఞో
 శృంధిమ కోపాటించిత నికలుమునకున్ నరుఁ డింతయెక్కుడే. 98
౭. అతఁడు వచ్చె నని కి సన్న చిహ్నములు, పాతచలితహృదయకవర్ణఁ జేసి
 వెగడుపటిచి యోధవీరుల కల్లు ను, తన మొనర్తు బాహుశచర్మ మొప్పు. 99
౮. అనిన విని సుయోధనుండు రాధయున కి ట్లనియె 100
౯. తప్పుఁ బలికి తిప్పు కి పెప్పెన విను మితఁ, డప్పునుండ యేని కి నడవి కేఁగి
 భ్రాతృయుతము గాఁగఁ కబంధ్రండువత్సర,ములును నంద నిలువకవలయు మగుడ. 101
౧౦. బిరుఁ డయ్యె నని మామక, కరాననక్షిప్తదీప్తసాయకపంక్తిం
 బరిమార్చెన ప్రేల్చిది న, చెగువుఁ బ్రమోదంబు నొంది కి సేనలు నొగడన్. 102
౧౧. అనుపలుకులకును భీష్ముండును ద్రోణుండు ద్రోణసూనుఁడును గృపుఁడును మే
 లని యియ్యకొనిరి పౌండరూ,ననుబాపము లైన తెలివు కి లాస్యముఁ జొందన్
 అప్పుడుడు శమిచ్చుకొనికీర్తనం బైనగాండివంబు గొనుట. 103
౧౨. అట్టియెడ శమిచ్చుకొనినమీపంబున నరదంబు నిలుపం బంచి పార్థం డు న్నరున కి
 ట్లనియె. 104
౧౩. ఇన్నగమునందు గాండివ, మున్నది యది గాని మద్భుజోదేకవీలా
 సాన్నతి కోర్వపు పెద్దయు, నన్నువ లీ విండ్లు గుఱుచ కి లలఁతిబలంబుల్. 105
౧౪. ఇవి నీతెగకొండివి వీ, రవిరోడమునెప్పు డధికకరభనము లగును
 ద్వివిధాటోపములకుఁ బా, లవు విల్లది నూటువేలలలా నరయంగన్. 106
౧౫. వీనిఁ గొని గట్టిమైలు, వేనుంగును మలయు నెట్టి కి వేనియుఁ దునియుం
 గా నేయ సగునె కైదువు, లేని యలవుకలిమి పోర కి లెప్పెని యున్నె 107
౧౬. కావున నిమ్మహీరుహం బెక్కి యమ్మహియచాపంబు బెచ్చి యిమ్ము ధర్మజ
 భీష్మాస్త్రుననకులనరా దేవులు దమలేమనము గ్రాయుధంబులుఁ గూడం గట్టి యిండుఁ
 బెట్టినవా రాకట్ట విడిచి యందు గాండివంబు పుచ్చికొని తక్కుటియవి యెప్పుటి
 యట్ల బంధింపు మని చెప్పి శవాకారంబుచ నున్న శస్త్రాస్త్ర సంచయంబు సూచిన
 భూమింజయుం డలని కి ట్లనియె. 108
౧౭. వీనుఁగు నంబుఁగ నగునే, భూనాథతెనూఁడ నక కి పుయిలోడక న
 స్మినిచవుఁబనిం బనువం, గా నీకుం దగునె పాపకర్తము గాదే. 109
౧౮. అనిన విని ధర్మ నందనానుజుం డత్యాదరంబున. 110
౧౯. మనుజు లంట కుండ కి మఱువడఁ జేసిన, యస్త్రశస్త్ర సంచయంబు గాని
 శవము గాదు మన్వశాసనపాలపుత్ర యే, నట్టిదైనఁ బనుతునయ్య నిన్ను. 111

క. నమ్ముము కైదువుమో పగు, జమ్మి పెసం బ్రాకి విడిచి | చాచము నా కం
ది మ్మనుడుఁ జేయునది లే, కమ్మగుం డమ్మహిజ | మలసత నెక్కన్. 112

వ. ఇట్లుత్తరుండు సమాదూధనమోవృత్తుం దగుటయు నరదంబువేయు నిలుచుండి
పాండవమధ్యముండు వేవేగ విడువు మనవుడు నలండు నాయుధసంచయబంధం
బెడలించిన. 113

క. మెఱసి యుదయించుగ్రహముల, తఱచుప్రభలఁ శ్రీశివేసి శ దశదిశలం
క్కిఱిసి వెడలె నావిండ్లక, మెఱుఁగులు నృపతనయుదృష్టు శ్రీమిఱుమిట్లు గొనన్. 114

వ. అట్టియెడ నయ్యాయుధంబులు. 115

క. పెనుఁబాములచందంబున, నునికికి భయ ముంది వడఁకుననుర్వీశసుతుం
గని తగుమాటలఁ గుంతి, తనయుఁడు వెఱ వాపుటయు నశలం డచలితుఁ డై

వ. పాదువు విరియం దట్టి కనుంగొని నిరూపించి సారథీ యని నవ్యసాచిం బిలిచి
యిట్లనియె. 117

క. ఇది యొకచాపము విస్తయ, మొదవించుచుఁ గొండచిలువయొక్క నాఁ దగి యు
న్నది ఖచితకనకకమలస, ముదయద్యుతిసముపగూహానోజ్జ్వల మగుచున్. 118

వ. దీనిం బాండవులయం దెవ్వరు ధరియింతు రని మఱియు బహువిధంబు లగు
నాయుధంబు లుపలక్షించి వేఱువేఱ వానిచందంబు లుపన్యసించి యివి యెవ్వ
రెవ్వరి వని యడిగిన నర్జునుం డిట్లనియె. 119

తే. తొలుత నీవు న న్నడిగినదొడ్డవిల్లు, గాండవము ఫల్గునున కేడుగడయు నదియ
నమరమున దేవదానవశనమితి నైన, గెలుచు నశ్రమమున దానిశవలన నతఁడు.

క. అద్యపురుషాపలాతిర, ముక్త్యోతిరోచిరుద్గమోగ్రం బరిని
శ్చేద్యము దివ్యజనన మన, వద్యం బది కార్ముకై కరవరము గుమారా. 121

వ. అమృతానీయచాపంబు బ్రహ్మ శత్రుసహస్రవర్షంబులు ప్రజాపతి చతుష్షష్టిసహస్ర
వర్షంబులు నిండ్లుండు పంచాశతిహాయనంబులు సోముండు పంచశతాబ్దంబులు
వరుణుండు శతశత్రుమిలియుఁ గ్రమంబునం ధరియించి వరుణచేత నగ్నిదేవుఁడు
వేడుకపడి పుచ్చివొని పడంపడి యద్యుతకర్తంబునకు మెచ్చి వివ్వచ్చున కిచ్చె
నలండును నేఱువదే నేండ్లు ధరియింపం గలవాఁ డిట్టిది త్రిలోకపూజ్యమహిమ
నొప్పు చుండు. 122

సీ. నీలోత్పరిచ్చాయ | నెరసి సౌవర్ణవృషావలి నొప్పుబాణాననంబుఁ
దాశప్రమాణసుందర ము నై భర్మశాఖా మృగాంచిత మగుశకార్ముకంబుఁ
దీప్తకుశానలగీప్తాకృతియుఁ గన, త్కనకమర్మ్యంబులుఁ | గలుగుధనువు
మెఱుఁగారిసారంబుఁ మెఱయఁగాంచనమయూరముల శోభిల్లుచానమునువరుగుఁ

ల. బాండవాగ్రజాండుఁ | బవనపుత్రుఁడు నకు,లుండుఁ దదనుసంభరవుండుఁ బలు

నవి కుమార యగ్గవాజనశోకము, హాశరంబు పార్థసదీయ చూపె. 123

క. ఎద్దెనలం దనరుచులు స, ముద్దీప్తము లగుచు నుండ శ నుజ్జ్వల మగున
య్యుద్ధండగదాదండము, పెద్దయు నడ మెచ్చి పట్టు శ భీముడు పోరన్. 124

అర్జునుఁ డుత్తరునకుఁ ద స్నేహింఁచుట.

వ. అని చెప్పి మతీయు బాణకృపాణతను త్రాగాడు లగువివిధసాధనంబులు వేటువేట
నిరూపించి గ్రక్కున నెఱింగించె నప్పుడు మూఢాత్ముం డగునయ్యుత్తరుండు
పాండవోత్తము నెఱుంగమి ని ట్లనియె. 125

క. ఈయెడ ని ట్లిప్పుహాసీ, యాయుధములు చెట్టి యెచటి శ కరిగిరి మనకాం
తేయులు బృహన్నలా తగ, నీయెఱిగినయంతపట్టు శ నిక్కము సెపుమా. 126

వ. అని సన్నేహంబును సగారవంబును సవిపాదంబునుం గా మతీయును. 127

క. నీ నమ్మహానుభావుల, మేనల్లుండ వార లార్యమిత్రులు శత్రు
త్వానాయకగర్వతమా, భానులు బంధుహితకార్యపరతం త్రాత్తుల్. 128

తే. అయ్యుధిష్ఠిరుఁ డెచ్చట శ నడగి యున్న. వాఁడో భీమునిపార్థునివ ర్తనంబు
లెయ్యెడల నేమిచందంబులయ్యెనక్కటావిధాత్మండ కవలెందుఁడాగిరొక్కా

క. భూపాలవల్లభాదన, దీపిక యనఁ జాలుదాగివోదికి నెయ్యెడలం
దేపాలులు వాటిల్లెనో, కాపురుషులవలన నిట్టికాతీయ పుట్టెన్. 130

క. కపటద్యూత మొనర్చిన, నృపతీయు దుర్యోధనాదిరసించుల వలఁ బా
తీ పడియెఁ గడుఁ బెక్కిడుమల, రిపుమర్దనవిర్యభుజగరీష్ఠం డయ్యున్. 131

క. వినఁబడ రెచ్చోటను దమ, వినుతమహీరాజ్యమహిమ శ విడిచి చనుట నే
మని వినియెదనో నీచే, ననుడు నతం డిట్టు లనియె శ నాతనితోడన్. 132

వ. వారలకు వగవ వలవదు విధివశంబున వచ్చినయాపనకు నోర్చి బాస దప్పక
తారును బొంచాలియు నొక్కటఁ బంక్తెండెండ్లు వనంబున వసించి పదు
మూఁ డగునేఁ డజ్ఞాతవాసంబు నలుపవలయుట నిట వచ్చి మనవీట నవ్యాపన్ను
లై యున్నవారు వినుము వారి. నెఱింగించెద. 133

క. కంకుఁడు ధ ర్మనుతుఁడు వల, లాంకుఁడు భీముండు కవలు శ హయశితకగో
కింకరులు సెప్పఁ కొడగిరి, నింకఁ గొఱఁత వెట్ట నేల శ యే నర్జునుఁడన్. 134

తే. అధిపనందన మాలిని శ యనఁగఁ బరఁగు, కాంత ద్రాపది దానికై శ కాదెఱిగిహ
బలునిఁ దమ్ముల గంధర్వరథులు సంపి, రనఁగఁ జంపెమహోగ్ర తరనలనుతుఁడు.

వ. అనిన విని భూమింజయుండు సంభ్రమాశ్చర్యసంశయంబులు మనంబున ముప్పిరి
గొనం దప్పక చూచి సవ్యసాచికి వెండియు ని ట్లనియె. 136

క. చిరకీర్తిపీ యుఁ డగున, న్నరునకుఁ బది గలవు భవ్యసామములు మనో
హరముగ నవి సెపుమా యొం, డరయక యే శ్మదను బృహన్నల నిన్నున్.

వ. అనుడు నలందు స స్తితాననుం డగుచు నర్జునుండు ఘటనుండు పార్థుండు కీర్తి

శ్వేతవాహనుండు బీభత్సుండు విజయుండు భిష్ముండు సవ్యసాచి ధనంజయుండు
ననునివి వదియును నాపే శ్లవపుడు నున్నగుండు పాండవమధ్యమున కిట్లనియె.

1. ఏమేమికతంబున నీ, నామంబులు సంభవిల్లె న నరునకు నవి చే
తోమోదంబు గఁ జెప్పము, నీమదిఁ దత్తద్విధంబు న నిశ్చిత మేనిన్. 139

2. అనుటయు నట్ల చేయురు నని యతం డిట్లనియె. 140

3. ధరణి యెల్ల గెలిచి న తగ ధనంబులు గొని, యనికి నే ధనంబోయుండ నైతి
నెట్టివారి నైన న నదిరినఁ బోర జ, యంబుఁ గొనుట విజయుఁ న దండ్రు నన్ను.

తే. తెలుపు లగు వాహనములు నాశతేర సమర

భూములం దెప్పు నియతిమైఁ న బూన్కిఁజేసి

శ్వేతవాహననామవిశ్వాతి నాకు

సకలజనసమ్మతంబుగ న సంభవించె.

42

వ. రవి యుదయించినట్లు సమరంబున వాతలహుండఁ గాంతిమూ

ర్తి వెలుగు నిండ్రుఁ డిచ్చినకిరీట మభవ్యవహాగ్రముస్థిర

త్వవిభవరూఢిమై జనులు న దానన సన్నఁ గిడితినామసం

ప్రవనవిశేషపాత్రముగ న సమ్మతిఁ జేసిరి మాత్స్యనందనా.

143

తే. వీరులకుఁ జూడ బీభత్సవిధము గలుగు, నట్టికార్యంబు సేతకు నెట్టిసమర

భంగులను దడఁబడక బీభత్స సేయ, దాన బీభత్సుఁ డనునభిధాన మయ్యె.

క. భండనమున నిరుగేలను, గాండివము దివియ నేర్పు న గలిగిన సం ధు

ద్దండ మగుసవ్యకరముప్రచండతఁ బరఁగుడును సవ్యసాచి యనంగన్. 145

తే. ధరణి దుర్లభ మగునవరదాతవర్ణ, మారఁ గలుగుట నర్థముఁ న దండ్రు నన్ను

శ్లసనాహ్వయ ముత్తరస్థునివి, శిష్టకాలసంజననతఁజేసి కలిగె.

146

క. అనియెన మాహ్మోని ప్రణ మే, గనుఁగొన ధర్మజనిమేనఁ న గావింపఁగ న

య్యనిమిషులుఁ బాల రెవ్వరు, జెనకినఁ బరిమాత్తుఁ గాన న య్ఘండ నైతిన్.

క. పృథ యనుపేరు మదంబకుఁ, బ్రథితం బై యునికిఁజేసి న పార్థుఁడ నైతిన్

వృథయుఁగఁ బలుకుడునే యవి, తథవచనుం డైనధర్మతనయుననుజుడన్. 148

వ. ఈపది పేర్లను నివి కారణంబులుగాఁ బ్రకాశంబు లయ్యె సకలసురనికరంబు

లడవడినం బుండభీతాక్షిసహాయుండ నై శాండవం బేర్చినప్పుడు మెచ్చి భగ్ర

మూర్తు నై నరుద్రవిరించులు సన్నిధిసేసినం జెచ్చి గన్న సేనచందంబున సం

భ్రమించుమాకం గరుణించి కృష్ణం డనునేకాదశనామంబును సప్రతిపాత

బాణంబులు నొసంగిరి వారలయనుమతి నింద్రాదు లయినవిబుధులును వివిధంబు

లగుదివ్యాస్త్రంబు లిచ్చిరి పదంపడి గీర్వాసులకు నోర్వరానియట్టివారి వరదాన

గర్వితుల నివారకవచు లనియెడుదై తేయుల మాలినిసారథికం బగునైంద్రస్వంద

నం జెప్పి యొకఁడన మూఁడుకోట్ల నిర్జించితదుర్జయు లగుహిరణ్యపురనివాసులు.

నలువదివేపుర దేవారాతుల వారాశితీరంబునం బరిమార్చితి నప్పుడు ప్రితుం డై
కదా గిరిభేది గిరీటం బొసంగె దేవసంఘంబు శంఖం బిచ్చె న్నది గతంబుగా
నచ్చిందంబు దేవదత్త రే బసం బరంగె మఱియు నెయ్యెడల నెవ్వడు దొడరినం
బొలివోనిబలిమికలిమి వెలుంగుదు గాంధారీనందనుండు గుంధర్వరాజుచేతం
బట్టువడినయప్పుడు పదునాలుగువేల గంధర్వుల జయించి యతని విడిపించితి
నీ వోడకు మూకూడినకురుబలంబుల గెలిచి కర్ణగాంధేయకృపద్రోణద్రాణి
దుర్యోధనులు గనుంగొను చుండఁ గదుపులం గ్రమ్మఱించెద నని సత్వరంబుగాఁ
జెప్పిన విని యుత్తరుండు చిత్తంబున నదృశ్యహర్షంబులు వొడువ మ్రాను డిగ్గ
నుఱికి సర్వాంగసంగతోర్వికలం బగుదండప్రణామం బాచరించి చేతులు ముగించి
నిలిచి యిట్లనియె.

149

ఉత్తరుండు బృహన్నల సప్తమఁగా నెఱుంగుట.

ఉ. బాహుసమ గ్రశక్తుమదరథంబనశౌర్య సమ స్థూకచే
తోహరమూర్తి నీ విటులు ర దోచుట నాకుఁ బ్రసన్నవిస్ఫుర
ద్దేహముతోడ భాగ్యమయరదేవత సన్నిధిసేత గాదె న
మ్రోహము చాసెఁ జిత్తము ప్రశమించరసత్వముఁ బొంది పొంగెడున్. 150

క. ని న్నెఱుంగక యే నేమే, నన్నవలుకు చెల్ల మఱిచి ర యాత్రితరతా
సన్నద్ధభావ మేర్పడ, నన్నుం గృపఁ జూడవే సరనాథుఁడ నగుదున్. 151

శ. అన వినుచుఁ దేరు డిగ్గ క్కుఁవఁ గాఁగిలఁ జేర్చె విరటురకొడుకును గుంతి
తనయుండు సమృదమునఁ దన, కనుఁగవఁ గడు నశ్రువారి ర గడలుకొనంగన్.

వ. ఇట్లు సమాల్నితంబై. 153

చ. మనము కలంక చేతె రిపురమర్దనవిక్రమ యెక్కు లేరు నీ
ఘనభుజశక్తిప్రాపున సరఖండితశౌర్యమహోన్నతుండ నై
యనిమొన సారథిత్వముమహాత్వము వైరులు మెచ్చఁ జూపెదన్
ననుఁ బనిగొమ్ము లెమ్ము కురుశనాథు నదల్పు మరల్పు గోవులన్. 154

క. మనమునఁ గోరుదు నేన, పునునకు సమరమున రథ్యోచోదకభావం
బునఁ బనిసేయ వలయు నని, యనిశము విధికరుగా నాకు ర నది సిద్ధించెన్. 155

వ. అని వలుతును త్తమ సత్యాదరంబునం జూచి సవ్యసాచి యతని కి ట్లనియె. 156

మ. ప్రియ మక్షిణము నాకు నీదెన మదిక ర భీతి ప్రదోద్వేగసం
శయములే శీరఁగ నీను నీకు ఘనరథతాకల్పనాబుద్ధి
శ్వయంపాదిని నాడునృప్తి నిను సశశ్వవాక్రతముం జోక గా
లియు రా నీను దృఢీకరింపు రిపుదోర్గ్ధిలాసముల్లాసమున్. 157

వ. అనిన విని భూమింజయుండు సవినయంబుగా ని ట్లనియె. 158

క. నిను నర్జునుం డని యెఱింగినయంతన చాసె నెల్లకెల్పిషములు నీ

- తను వేల పండభావం, బునఁ బొందెనొ యెఱుంగ వలయుఁ ॥ బుంస్తాభరణా
1. అనవుడు నారఁ డిట్లను మరదగ్రహంపున బ్రహ్మచర్యవ
ర్తనకయి పూర్వశాపవిహితం బగుదూషముఁ దాల్చి యేకహా
యనపరిపాలనీయ మగునట్టివ తంబు సమా స్తి బొందఁ జ
ల్పినజతనంబు లోకులకుఁ ॥ తేడితనం బయి తోచె నిమ్రయిన్ 160
1. అదియును నిట మీఁద లే దనినఁ బ్రమోదమానమానసుం డయి మత్స్యవతి
మానుండు పాండునూనున కి ట్లనియె. 161
1. ఇట్లు దెలియఁ జెప్పు ర పెల్ల నాడెన దయ, పెంపుతోడికూర్చి పేర్తి గాదె
యింక సురల కైన ర శంకింతునే భవ, ద్వాపలవప్రకు ప్రి బలుపు గలుగ. 162
1. నాకుం బని యెయ్యది పనుపు మనిన సతండును గాండివంబును గాంచనపుంఖంబు
లగు బాణంబులతూణిరయుగళంబును మదీయతనుత్రాణకృపాణంబులును బుచ్చి
కొని తక్కినవాని నప్పటిభంగిన కట్టిపెట్టి ర మ్మని నియోగించిన నాతండు నట్ల
చేయుటయు నమృతాత్మండు నియతాత్మం డయి యధిదేవతలకుం బ్రణమిల్లి
భక్తితోడ దివ్యకోదంజాదు లగుసాధనంబులు గైకొని సవిశేషస్ఫూర్తి యగు
మూర్తి సత్యంతదర్శనీయత్వంబు నొంది. 163
1. బలరపుఁ డిచ్చినకుండల, ములు నుష్టిపంబుఁ జ త్రమున భక్తిమెయిం
దలప నవి వచ్చె వెండుక, లలవడఁగాఁ బాచి ముడిచె ర సమర దృఢముగన్
1. తలచుట్టు చుట్టె గుండల, ములు పెట్టెను ద్రిండు గాఢరముగఁ గట్టెఁ గరం
బుల వలయంబులు గనుఁగొని, యెలన వ్యోలయంక నెక్కె నే దైత రథమున్.
1. అట్టియెడ వర దానమహానుభావంబునంజేసి. 166
1. పెట్టక కట్టక మోలి, బుట్టినక్రియ దీధితులు నభోభాగంబుగ
ముట్టి వెలుంగఁగ నింద్రుని, పట్టికిరీటంబు వొలిచెఁ ॥ బ్రస్ఫురితం బై 167
1. ఇవ్విధంబున సన్నద్ధం డై యతిరథశ్రేష్ఠుండు రథం బెక్కియం దాయుధంబులు
పదిలంబుగా నిడి తనుత్రాణతలత్రాణంబులు దాల్చి కవదానలం బూని గాండి
వంబుఁ బుచ్చికొని యెక్కువెట్టి ముష్టి సలవరించి గుగధ్వని సేసిన. 168
- కే. పక్షిమృగజాతు తెల్లనుశ్రుమసి యిట్లు, నట్టుఁ గలగొనఁజెడరె వ్యత్యాశియదరె
గురుబలంబును బెదరసంభరముదిశలు, బూరటిల్లంగఁదొడఁగెఁ దరదారవమున.
1. తదనంతరంబ యగ్ని దేవుం దలంచిన సతండును దనవరంబున మున్న కలిగి విశ్వ
కర్తర్థ ర్థితంబును మాయామయంబును వానరాకారంబును సగుమహోగ్ర కేతి
నంబును దదాశ్రితంబు లై నవికృతాభీలనానావిధభూతలంబులనుం బుత్తెంచిన ను
దాత్రచిత్తుం డయి యుత్తరుసింహవతాక శమీవృక్షంబునం బెట్టించి నిజధ్వ
జంబు రథంబునం గట్టించి దివ్యంబు గావున దేవదత్తంబు చి త్రజ్ఞత్వంబున సన్నిధి
వేసిన సవినయంబుగాఁ గైకొనియె నక్కుమారుండును నాయితం బై నొగ లెక్కి

పగ్గంబు లమర్చికొని యగ్గలికతోడం దురంగంబులయంగంబులు దొడయుచు
చానిజవన శ్రవంబులు వేటువేటు వర్ణించిన. 170

అట్లును దుత్తరసాకశికం భవరథం శక్తి చేవదేత్రంబు భూరించుట.

5. తడ వగుదెంచె జమ్మికే బ్రదక్షిణవృత్తిగఁ దేరు వోవ ని
మైడ గలుగంగఁ బోయెఁ బను శ లిప్పుడ కూడుద మన్న నాతఁడు
నడవఁ దొడంగుడు మనమునన్ రణకౌతుక ముల్లసిల్లఁగాఁ
బిడుగులపిండు బిట్టులియుఁ పెల్లునఁ బార్థుఁడు శంఖ మొత్తినన్. 171
6. కలఁగెం దోయధిస ప్రకంబు గిరివర్తం బెల్ల నూటాడె సం
చలతం బొందె వనుంధరావలయ మారకాచక్ర మల్లాడఁ గొం
దల మందెం ద్రిదశేంద్రవట్టణము పారతాళంబు ఘూర్ణిల్లె నా
కుల మయ్యోగ గ్రహతారకాకులము సంగోభించె నవ్వేదయున్. 172
7. అవుడు నిశ్చేష్టితంబు లై సహాయము లవనిఁ, బాపకట్టుగఁ బడియె మత్స్యకీతీశ
నందనుండునునాగలపై న్రుందిచ్చట్లు, మ్రొగతిలఁజాగిబలితంపు సమూర్చబొందె.
8. కనుఁగొని ఫల్గునుండు దురంగంబులవాగెలు వట్టి యెత్తి త
త్తనువులు నూల్కొనన్ నివిరి శ తత్పరతం దగ మత్స్యభూమిభృ
త్తనయుని నూడి పట్టి వికృతం బగురూపము చక్కఁజేసి నె
మన మొకభంగిఁ దేర్చి గరిరమంబుగఁ గొఁగిఁ బేర్చి యిట్లనున్. 174
9. శంఖభేరివంబులు శ సామజముల, బృంహితంబులు వింతలే శ పృథులపైన్య
పరిచయోదాత్తు లగునరశాలసుతుల, కెలమిఁ బొందుము దీనికి శ నింత యేల.
10. అనవుడు మత్స్యరాజసుతుఁ శ చాతని కిట్లనుఁ దొల్లి శంఖని
స్వనములు విందు భేరులరవంబులు విందుఁ గరింద్రబృహిత
ధ్వనులును విందు నద్భుతవిధంబుగ నిట్లవి యెల్లఁ బల్లెమో
హన మొనరింపఁజాలునె మహానినదం బిది యోర్వ పచ్చునే. 176
11. పెత్త లవిసెన్ దిశల్ గిరిగఁ శ జిత్రము నీ అంగు బోయె నాకు నీ
రవమున నిమ్మహోగ్ర కపిరాజవతాకయుఁ జూడ్కిఁ బోకటుల్
గవియఁగఁ గ్రాలెడున్ భవదక్షిణంశిత కేజము పర్వ యాచకన్
వివశతః జేయుచున్నయది శ విహ్వలభావము మాన నేర్చునే. 177
12. అన విని తగుమాటల నా, తనికొందలపాటు పాంచిత్యయుండు గ్రమం
లున, డిందుపటిచి యరదము, ననగా నెఱిగించి పల్కె శ శంఖము మఱియున్.
13. ఇట్లెఱుంగున నయ్యుత్తరకుమారు ధీరుం గావించిని పాండవవీరుండు రథనేను
నిస్వనబ్యానాదమేదురం బగుశంఖారవంబు సెలంగ నడచుస్తమయంబున హాహా
ర్ష్యుండు దుర్వోధనున కిట్లనియె. 179

- సీ. శ్రవణపుటంబులతో వ్రయ్యంగఁ దాకి నం, ఘోభంబు గావించె న గుణముమ్రోత
బ్రహ్మాండభాండంబు న పగలించి భూతని. శ్రైతనయ మొనరించె న కంఖరవము
గగనభాగం బెల్లఁ న గప్పి క్రాలుచు బెగ, దడరించె నుగ్రంపురబడగవటపు
విలుమిట్లు గొని చూడ్కి న పటివోప వెలిగి పరిభ్రాంతి సేసె గిరిటకాంతి
- తే. తెల్ల మిది గాండివంబును న దేవదత్త, మును గపిధ్వజమును వానప్రసివరమునఁ
గన్నమకుటంబు నగు వేటికొన్ని యైన, నుజ్జ్వలాద్భుత భంగులై కయు న్నెయిట్లు.
- ఉ. అచ్చెరు వైనవిక్రమమనీనగ్గలికన్ సమరంబు గోరి యీ
వత్తుచు నున్నవాడు బలవద్విపులీషణ బాహుఁ డైనవి
వ్యయ్యుత యింక మిన్నక వికవాదము సేపిన బోవ దియ్యెడం
బొచ్చెము లేనిబల్లగలఁ న బోరి కమర్చుము దర్ప మేర్పడన్. 181
- ప. అని కృపాశ్లేథామూదియోధముఖ్యుల నవలోకించి. 182
- క. మనమొనల దుర్నిమిత్తము, లనేకములు పుట్టఁ దొడఁగె న ట్లగుట జయం
బనుమానం బొకకార్యము, వినుఁడా మీ కెల్లఁ జూడ న వెర వగునేనిన్. 183
- ఉ. ముందర రాజు బుచ్చి బలముల్ గలయంబడి గోవ్రజంబులన్
దందడివెట్ట కుండఁ బిలువడన్ నడిపింపఁగఁ బంది గట్టిమై
నందఱు నింతకున్ వెనుక న మై మొన లేర్చి చనంగ నెప్పు ను
క్రందనసూతి దగ్గటియె న గయ్యము సేయుట కప్పు డిప్పుగున్. 184
- ప. అనిన విని సుయోధనుండు భీష్మ కృప కర్ణ వికర్ణులదెసం గనుంగొని మున్న
చెప్పితి న కాదె జూడంబునం బరాజయం బొంది పాండునందనులు చంద్రుండు
వల్సేరంబులు వనంబున వసియింపను బదుమూడగునేడు జనపదంబున నున మె
ఱుంగ కుండఁ జరియింపనుం బూని కాదె భూమి వెలువడిరి యీవదుమూడవ
యేటికొఱంత గలుగం బాధుండు డ న్నెఱింగించికోనియె నేని నెప్పటియట్లు వన
వాసంబునకుం జన వలయు నిది మనము మోహంబునం గానమి నొందె వారు
లోభంబున వచ్చుట నొందె నగుం గావున నెక్కువదక్కువలు నిరూపించి భీష్ములు
దీని నిశ్చయింప నర్హులు రి త్తయు తరుండకాక గాంధీవియు నగుట మనకార్యంబు
సుకర్త నక్కడ గోపురం బట్టం బనిచి యిక్కడ మనమును బట్టుట మత్స్య
నగరంబునం గాంతయు లున్నవారని శంకించి వారలు గూయి వచ్చినం గను
టకుం గాదె యిట్లు నిశ్చయించి చేసినపనికి నిపుడు విచారం బేల యని పనికి
వెండియు ని ట్లనియె. 185
- ఉ. అర్జునుఁ డైన నేమి సుర న లైనను నే మగు విద్విషచ్చిరో
పార్జిత మైనగోధనముఁ న బట్టితి మెవ్వరు వచ్చి లేని వి
స్మూరిత బాహుసంపదలు న సూపుడ మొండొరు మీటి నిర్మలా
త్కూర్చితే రికారణరహితది వెల్లెలఁ బాట నేటికిన్. 186

మనసుల నూలుకొల్పి యనునమానము లెల్లను బాచి యేది వా
హనముల నాయుధంబులును క నాయిత మయ్యెడుభంగి జేయుచు
మొనలకు హెచ్చుగా మనము క మున్ను గడంగిన గాక శత్రులం
గనుగొని యిట్లు లొంగొరు మొగంబులు సూచుచు నున్న జోవుకే. 187

దుశ్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుల నభిషేకించుట.

హరుల హేషితములుకననుకూలవాయనం, చారములును మనకుజయముకలిగిం
చెలుపుదున్నయవి యుధిష్ఠిరానుజా డొక్కఁ డిబలంబు నెలువ కెట్లు జేర్చు
ఎవ్వరు వినినను దీనికి, నవ్వెడు రని యెటుంగఁ డకట క నాయుడు లెదురక
ఎవ్వచ్చు జూపి సేనలు, గ్రోవ్వఁ బలుపలుకు లిట్లు క ద్రోణుడు వలికెన్. 189

కౌం మొండెను రాజ్యాభిలాష మొండె, గాక యీతనిరాకకుఁ క గారణంబు
తెలు యెటుంగమ యెదిరిని క వెడ్డఁ జేసి, పూని వందినిధంబుకఁ క బాగడవేల,
అచార్యులైనవారలు కార్యంబు దవ్వలం గనియెడునాగుగాన కయ్యంబు తెలుగు
వారల నడుగ వలనదు బుద్ధిమంతు లిండ్లకడనుండి భోజనావసరంబుల నాయుధ
శ్రమనమయంబుల నీతిశాస్త్ర గోష్ఠికాలంబుల నుచితాలాపంబులు వలుకుదురు
గాని పట్టాదెగువారు గారు వారిం గలనం గలసి నెలువ కిం విటింపి దెన నిలివినను
నాకుపానుజయంబు గోరుచుండుట లెన్నయనినవివియశ్శత్రువు యతని కిట్లనియె.

కావలిచారఁ దోలి యెగరకంబున గోవులఁ బట్టికొంటి నం
చీవెడవూట లేల ధరశనేశ్వర యింతకు మున్ను నీటికిం
బోవపు శత్రునే వుడిపి క పోయెడువాడవు గావు నీవు పై
న్యాలలి యైనఁ జేడ్పడక క యాతల కెయ్యట లేదువనియున్. 192

సమరమున గెల్చి యొరురొజ్యము గొనియును ముదనుఁ డిట్లుక లాడఁడు సిరి జూ
దమనఁ గొని రజ్జు లేటికి, నమయం బరుదెంచెఁ బొంటికంచడము గలదే. 193

పొండవీడులం గలన క బాహులంబున నోర్చియే యును

ద్వంద్వత నీవు దొల్లి దురదక్షిణిపాతఁ బ గొల్పులానికిల
దెం దని పుచ్చి లేడెనకుఁ క దెచ్చుట సౌబలుసీతిఁ గాదె యా
తండ మరల్చుఁగాక నమరదగ్రత విచ్చునిరోధి నిప్పుడున్. 194

అబ్బంగి నవమానింపబడినవాడు గావున ధార్తరాష్ట్ర కులభూషణఁ కతు వగుకవికే
తువు దోచె నీకు దుర్గదంబున ప్రోణాచార్యుల నభిషేకింప వచ్చు పంథియ
కాక దేవదానవుల కయినను దుర్జయుం డగునర్జునునకుం దలసూపు వచ్చునే
నయవిక్రమంబుల నతిలోకుం డగునతని నెవ్వరి కేనియుం బొగడ వలయు వనినం
బుత్రనిర్విశేషం డగునిజప్రియశిష్యుని నగ్గించుట గురునకుం గొఱంతయె యింక
సిగ్గు మూలి రణంబు సేపననిం ద్రోణుండ చేయుం గాని యే నిట్టివాని కోర్కె
నదియునుం గాక. 195

- క. ప్రళయారంభకుండు బడబా, నలమును మృత్యువును నెదిరిగినం గొఱతేవడఁ
నిలిపినను నిలుపుమాఁగొని, చెలఁగిననదుశరము లనవర శేషము సయిన. 196
- అ. కుటిలబుద్ధు లిచటఁ శ గొనవు నెట్లన ఘన, దోర్బలంబు మెఱసిర తొడర వలయు
నతఁడు గాంధీనమున శ నడ్డసాగులు వైవఁ, డురుల నంపవానరగురియుఁ గాని.
- క. విను మట్టలు గా కున్నం, ననగోపులవెమక మత్యైధరణిశుడు వ
చ్చిన మాఁగొందుము నరుఁ డే, పున ముట్టిన నతనిహంతఁ బోదుమె యధిపా.
- వ. అనిన విని రాధేయండు సక్రింధుం డై యోధవిరలోకంబు నాలోకించి, 199
- న. వడిగొని గోగణంబుఁ బొదురవం బఱతెంచితి రెల్లవారు ము
న్నొడఁబడి పాండునందనులయన్నెడ యిమ్మెయిఁ గాన వేడి యి
ప్పుడు నరుఁ గాంచి మీ రతనిపొటు నులించుచు భీతి నిట్లు వా
నిడిచి యనేకభంగిఁ బృథ్విపవతి వీటిఁడిఁ జేయు టొప్పున.
- 200
- చ. వెఱచితిరేని నిల్వఁ డొకరవీరున కొక్కడ చాలుఁ గాక యెం
నఱు వలయుం గవిధ్వజము కి దవ్వల ప్రేల్చిడిఁ ద్రుంచి వైచదం
బఱవెడఁ దత్పిశాచముల శ భగ్గుము సేసెడఁ దేరు పారథి
నెఱఁతులు నొంచెదం బొదులు శ నించెద నట్లుగాత్ర శాలలోన.
- 201
- శా. జ్ఞానహోషం బలిభీషణం బయి దిశాచక్రంబు నిండఁ శర
వ్యాఘాతంబున శాత్రువుండు వికల్పస్వాయండు గా నారద
శ్లాఘాపాత్రము నై యనర్థశుభాశనరంభతఁ రాద్రురే
భాషహోరాకృతి యెన చూపెద నశంకం బొడుగి యేర్పడన్.
- 202
- న. క్రోధజ్వాలలు నిగుడ వి, రోధిబలేంధనముఁ బొదువురకూగిరతన్నె చ.
స్వాధ మగునర్థవాన్నిని, సాధించెద నేన పూని శ శరవర్షమునన్
- 203
- చ. పాండవమధ్యముండు పదుమూడువత్సరంబులు పూఁచి పట్టి కయ్యంబునకువచ్చె
పఠోలావును బీరంబును లోకంబునకు నెక్కి యున్నయవి యెనును గురుసేన
యందు శక్తిశౌర్యంబులు గలవాడవోతె వ కించెదం గావున నే విరువురము
నొండొరులకు వాహుబలవిలాసంబును విక్రమశ్రీజాకౌశలంబును బ్రకటింపిం
యచితంబు గావె యని వెంసియు నిట్లనియె.
- 204
- సీ. అనుదినంబును సంత శ కలశకుఁ బెరిగెడి, యధిపతిమన్ననయప్పు దీర్చు
నట్లును నోర్చెద శ నవిశాన నే నని, యతనితోఁ బలికనప్రతిగ నలఱు
గ రాట్టనులయందుఁ గునుఁడవ్వడగునొక్కొ, యనుజనంబులసాగియంబుమాన్య
జమదగ్నిసుశక్త్యచారత్రయమునఁ బడసిన, విలువిద్యకలనూపు శ వెలయఁజేయఁ
- అ. గనుట నేడు పుణ్యదిన మయ్యె నాకు మీ, కెల్ల బోరు సూడ శ నిష్ప్రమేని
బాడుఁ డట్లు గాక శ వేడుక లేదేని, సంరసమునఁ బనులరబాడఁ బొందు. 205
- వ. అనిన సహృదులు విని కృపాచార్యుం డతని కిట్లనియె. 206

ఆ. కయ్యమునక యెపుడుఁగలుగ్రవ్వదు కార్యగతికిఁ జొరవు నీతియియ్యలు సమర
హత మసాధనముగ న నాడును రరసం, సిద్ధి బొందు తెఱఁగు న నేయు నెడల.

క. అగు దేశకాలబలయిత, ముగఁ జేసినపోర నరస్థములు మోటుకు లై
తెగఁబాటి తమ్ము నెదిరిని, వగవక తొడగుటల గీడు న వ ర్తిల్లు దుదిన్. 208

వ. అక్కిరీటి యొక్కరుండ కాడె యని తలంతుమేని. 209

రీ. శక్రాదిసురులతో న సంగ్రామ మొనరించి, భాండవం బేర్చె నొక్కరుండ కాడె
యాదవబల మెల్లనాఁగఁ ద్రొచి సుధద్రుగఁగిమిమైఁ దెచ్చె నొక్కరుండ కాడె

దిగ్విజయంబునఁ న దేబంబు సేసె ని, కుక్కురువంశమునకు నొక్కరుండ కాడె
బలముతో గంధర్వకపతి నోర్చి విడిపించె, గార వేశ్వరుని నొక్కరుండ కాడె

ఆ. యని నివాతకవచు లలనుదానవుల నాతఁ, యొక్కరుండ కాడె న యుక్కు మడచె
నమరులకు నజేయు న లగుకాలకేయుల, నొక్కరుండ కాడె న యొడిచె గర్జ.

క. భూవరు లెల్లను నొక్కట, ద్రోవదికై తొడరి యతనితోఁ జెనఁగి కడుం
జేవ సెడి పోవునవ్వుడు, నీ వచ్చటఁ గలవో లేవో న నిక్కము సెపుమా. 211

శా. కుంతీనందను లొక్కఁ యొక్కఁ రిపుతో భంబు సంధిల్ల దు
ద్ధాంతపై వైరపరాక్రమంబులు మహోత్సాహంబునం జేసి ర

త్యంతోదగ్రతఁ బల్కె దీ విచట బాహుశక్తి యిమ్మేదిని
కాంతం దియ్యకొనఁగఁ బూనితి వృధాగ్రస్వంబు నీ కేటికిన్. 212

తే. ఏచి మున్నీరు సేయిఁగి నీద నగ్ని, నులుక వాసుకికోటలు న వెఱుకఁ గడఁగి
నట్లు నాడె రాధేయ నీకనవ్వుననకు, బోర నెక్కటి మార్కొనఁబూనుటరయ.

క. బలుగాలిఁ బెట్టుదావా, వల మొక్కరుఁ డార్పఁ బోయినను దీటునె నీ
చల ముదుగు సాహసమునం, గలదే మే లెల్లు నధిపుఁ న గావఁగ వలదే. 214

తే. కురువిభుండును భీష్ముండు న గురుఁడు గురుత, నూభవుండును నీవు వేగనును గడంగి
కూడుకొనితాఁకుడముగాక నక్రీడితోడ, నొంటిమార్హన వశమె మురక్కంటికై న.

కన్దుడు వృషాచార్యు నధిషేడించి చలుకుట.

క. అని పలికిన సంగంధంబున నినసుతుఁ డిట్లు లను రికపులయెడఁ జిత్తం
బున నీవు క్రియము గలుగుటఁ, గని కని నినుఁ దోడు విలువఁగఁ బతి బేతే.

క. ఏలినవానిధనంబులు, బాలురు బంధువులుఁ దారు న బ్రదికినదిసముల్
వ్రేలారచి తిం ద్రాతని, యోలము గని పిదప భీతి న నొందుగుదు రాజిన్. 217

క. జన్నములు సేయునెడఁ బ, క్వాప్నంబులు గుడుచు చుండు న మధిపతి నిన్నున్
జన్నియ విడిచె రణముతటి, మిన్నక కినువడక పొమ్ము న మీగృహమునకున్.

తే. ఏను వి ల్లందుకొనిన సీర రేడుభవన, ములును వడనడ వడకు నాశయలఘుబాహు
బలముఁ దలచక పలికితి న పాగుఁ డనఁగ, నెంతవా యొక్కరధికున నకింతయేల.

వ. అనియె ని త్రైఱంగున సంనఱుఁ బలుకువలకు తెల్ల వినుచు గాంధేయుండు శార

వేశ్యకును దేశించి ధర్మారసంగతంబును మవిహితంబునుగా నిట్లు ద్రోణచార్యుండు నీతిపథంబునం బలికె సాచార్యులనయవచనంబు లుచితంబులు గృహచార్యుల డాడినచందంబును దెలుగు వడియున్నయది మన్నన గలమానిసి యగుట నంగ రాజనకు సంగరపాటవంబుమాటలు దగుం గాక మాన్యుల నధఃకరింప నగునె యని వెండియు.

220

- అ. సెల పూ దైత్యింగి శ చాలుమానిసి రణోద్యమ మొనర్చి కాక శ తగినవారి
చెవికిఁ జేదు గాగ శ నవమానవాక్యంబు, లుడుగ కిట్లు వలకుట టొప్పు నెట్లు.
- క. భీరము లావును మిగులగ, వైరులు దటి యైన దొడర శ వచ్చినచోట
దూరమున వెరవుతోడివి, చారము గలుగు టిది దగడె శ సద్బుద్ధులకున్. 222
- అ. అరులగుణము లైన శ నగ్నింతు రెప్పుడు, గలయ బెరసినపుడు శ గలితనంబు
మెఱయుదురు మహాత్ముర లెఱుంగఁడు తుది మొద, లెట్టివారి నిరఁడుఁజెట్టు పలుకు.
- వ. ఆచార్యులైనవారలు పూజావాక్యంబుల కర్హులు గాక గర్హించుటకు విషయంబై
యనుచుఁ గృపాశ్వత్థామలకరంబులకు నిజపాణిపుటంబులు సాచి యిట్లును బని
సాలినంత గలదు వివ్వచ్చుండు వచ్చుచున్నవాడు విరోధంబునకు సమయంబు
గాదు మన మందఱముం గూడికొని కయ్యంబు సేయవలయు బలవద్వ్యసనంబు
నందు భేదంబు గలుగు టొప్పు దని బుధులు సెప్పుదురు వేదంబు లొక్కవలనన
ధను ర్వేదం బొక్కవలనను గలమియట్టిమహానుభావు లెందునుం గలరె కురుబల
బున కొకటి పుట్టినం బ్రసిద్ధులరు గావున నది మితలన నిలుచు నట్లుగుటంజేసి
- క. ఊమియింప వలయు నొకఁ డెఱుంగమి నేమే నన్న నంతః శ గటకటఁబడి భూ
రమణునికార్యసిద్ధి చి, త్రములం దెడ సేయునట్టితరమే మీరల్. 223
- వ. అనిన విని చార లిట్లనిరి. 224
- క. ఊమియింప నెవ్వరము భూ, రమణునికార్యమున కెవ్వరము ద్రోణులచి
త్రము శాంతి వొందఁ జేయుట, మము ఁదెలుచుట యిట్టలేలమాకొలఁదులకున్
- వ. అనిన విని గాంగేయకర్ణులం గూర్చికొని కురుపతి గురునిం బ్రార్థించి యశ్వత్థా
మను వేడికొని కృపాచార్యులం దేక్షింపం బ్రసన్నుండయి యోధవీరులం గలయు
గనుంగొని ద్రోణాచార్యులం దిట్లనియె. 225
- తే. అలుక భీష్మనిపలుకులయపుడ పోయె, మీఁదికార్యంబు నడపుడుగోమీర లింకె
మోహసాహసములఁ గురుముఖ్యుడెసకు, గీడురాకుండఁ దగఁ బరిత్యజింపవలయు
- క. వాసవనందనుఁ డెంతయు, గాసిలి యున్నాఁడు మనలఁ శ గని యించుకయుం
దా సైరణ సేయఁడు గను, మోసము లే కొక్క మొగిన శ ముసరఁగవలయున్
- వ. అప్పుడు కురుపతి సమయకాలవిషయంబుగా నాడినమాటయుం గలదు దా
నిరూపించి యున్నదూపు గాంగేయుండు పెప్పు నర్హుఁ డనిన నతండు దుర్యోధను
కిట్లనియె. 226

భీష్మః దత్తనునభూతవాసవత్సరవ్యాప్తి విష్కర్షింతుః.

- సీ. రెండవయేట నొక్కడం డభిమాన మి, ట్లెక్కినయన్నల కి లెల్ల గూర్చి
కొనఁ బదుమాఁడు హాసయనములు దప్పక, నిన్నటితోడన కి నిండె నింత
యెఱిగియ తమపూర్వికయెల్లను దీర్చితి, మని పాడనూపె నగ్గనుఁడు నేడ
పాండుపుత్రులు ధర్మపరులు ధర్మాత్మజం, జేరి కధిపాతి కి వాగు ధర్మ
తే. పథము దప్పదురే యన్నికపాలు లట్లు, పడనవారలు దఱియంగఁ కి బాట నేర్చు
రెట్లు దమకించి నీతివిహీనవృత్తి, దమకు నొకకేడు వచ్చువిధంబు గాఁగ. 232
- ఉ. అట్టిద యైన నాడ తఱియంబడి మూర్ఖతనంబు సేయరే
నెట్లన ధర్మపాశముల కి నిల్చిరి కాలము వేచి యుండి రిం
కెట్లును వారు గొంత తమయేడ్డఱ సూపక మాన నేర్తురే
ముట్టఁగ వచ్చిరేని మనముం దగ నోర్తము గాక దానికెన్. 233
- ఉ. వచ్చినవాఁడు శ్శలునుఁ డరవశ్యము గెల్తు మనంగ రాదు రా
లచ్చికినై పెనంగినబలంబులు రెండును గెల్వ నేర్చునే
హెచ్చగుఁ గుం దగుం డొడరు కి తెల్లవిధంబుల కోర్పు ట్లు గా
కిచ్చఁ దలంచి. యొక్కమెయి కి నిల్లఱి బొం దగుచేతయుం దగున్. 234
- వ. అనిన విని కురువతి దరహాసితవదనుం డగుచు నిట్లనియె. 235
- ఆ. మనకుఁ బాండురాజుతనయవర్తమునకు, నెట్లు వొందు గలుగు కి నేను రాజ్య
భాగ మీను సమరభంగిక విక్రమ, నిరతిఁ బూను టిదియ కి నిశ్చయంబు. 236
- వ. అనిన నయ్యగుపురవచనంబు లొకర్లించి గురుండిట్లున గార్యగతియును గయ్యంబు
భంగియు భూపతికంపె మిగులం గనియెడువారు లే రయినను నాయెఱింగిన
యంత నొక్కతెఱంగు సెప్పెద నీబలంబున నాలవపాలు గొని మహిపాలుండు
సత్వరంబుగా ముందఱఁ బోవవలయు నంతియసేన తదనంతరంబ కదుపులం బొదివి
నొని చన వలయుఁ దక్కటినగంబుతో మనము నిలిచి మోహించి యల్లనల్ల
నరుగ్గనలయుఁ గవ్వడి యెయ్యెడం గవిసె నయ్యెడన తలపడ వలయు ని టైన
మాన వేశ్యరుండు సురతీ తంబుగా నందడిం బడక నడచు గోవులు నిన్నెలం గడచు
మనమును ధనంజయునకుం జాలినయప్పుడ యట గోడుపడ నెవ్వరు గలిగినను
చాకిరిం జాలి నిలుత మనిన విని సురనదీసూనుండు దాని కియ్యకొని రాజన్యనకు
సైన్యంబుఁ బంచి యిచ్చి పుచ్చి పసులకుం దోడగుభాగంబునుం బంచి యున్నంత
వట్టుచతురంగంబుల నియతి నేసికొని యాచార్యుండు నడుమను గృపాచా
ర్యుండు నలపటను నాచార్యపుత్రుండు దావటం గద్దండు ముందట వికర్ణదు
శ్శాసన శకుని సైంధవ సోమదత్త బాహ్లిక భూరిశ్రవః ప్రభృతియోధవీరు లెల్ల
నెడి నెడం గలయ నిలుచునట్లుగా మోహించి మహోత్సాహంబున నన్యాహ

సౌందర్యంబు నొంది తాలగ్వజం బెత్తించి మె సి తాను వెనుక యయి నడవించుండె నట్టిసమయంబున.

28

చ. అరుదుగ నిట్లు లొక్కనికి శ నంతబలంబునకున్ మహాగ్రసం

గర మగుడున్ మనం బతులకొనుక మొంది కనుంగొనన్ సురే
శ్వరుడు సుదర్శనం బన బ్రశంభకు నెక్కువిమాన మెక్కి యం
బరగతి వచ్చె దేవమునిపంతులు సిద్ధగణంబు గొల్వఁగాన్.

2:

వ. అద్దివ్యమానరత్నంబునందు.

2:

తే. స్వర్ణమున నున్నరాజులులేజక్రవర్తులును యథోచితచ్ఛత్రంబులును నిజా
చామరంబులు జెలువొందలేజారులీల, గొలిచియుండిరి వేడ్కలుగొనలునిగు.

క. పాండుమహీపాలుం డా, ఇండలుచేరువన పెద్దగడ్డియ నమరీ

మండలి వీచోపు లిడఁగ, నుండి కనుంగొనుచు నుండె శ నుజ్జ్వలభంగిన్.

2:

వ. అంత.

2:

సీ. నేవదత్తాభీలరావంబు వెసఁ గర్ణముల దీటుకొన లేలర మొగము వదుచు

రథనేమిదళితధరారాహుళి యంగంబు, లెల్లఁ గప్పఁగ వెలురవెల్ల నగుచు

బహుళికపిధ్వజప్రభాం లోచనములు, మిలుమిట్లు గొనఁ బర్వమెందుకొను

నుద్యుటాకారసముద్రతి మనము లు, తలపడఁ దోవంగఁ శ దల్లడిలుచు

తే. నడుచుకొరవరాడపైఁ ప్రయంబుఁ గదిసెఁ, దీఁగ దిగిచినగతిఁ దనర తేరు మెఱయ
రయముమైఁ జని ప్రళయభైరవసహస్ర, గర్జనోదగ్రతర్జనుఁ శ డట్టునుండు.

వ. ఇద్విధంబునఁ గురుబలంబులఁ గ్రోశమాత్రంబునం గూడ ముట్టి క్రీడితల యె
చూచి యు త్తరున కిట్లుచె.

2

క. ఇది యొకపెద్దగట్టిమొన శ యీమొనముండట గోగణానితో

నదె యొకయల్పసైన్య మట శ యారల వేటకొంతసేన యు

ల్లదె యిటు వుంచి పెట్టెఁ జను శ సంతటిలోన వృథాభిమానదు

ర్థదబహుభాషి యైనకురురా చెచటం జనుచున్నవాడొకో.

2

క. అరయదము గాని యిమ్మోహరమునకును డావలించి శ యరదముఁ బోని
మృరవడి సతనిక యుతీకెద, నరుదుగ నెబ్బంగ నెవ్వ శ రడ్డం బైనన్.

2

ఉ. ఆతఁడు సిక్కెనేని బల శ మంతయు విచ్చు మరల్ప వచ్చు గో

వ్రాతము నట్ల యైన సుకరంబుగ నంతట నెల్లఁ దీటు నీ

యాతలసేనయుఁ దలసి శ నారసి కానక యున్న వీరిని

ట్లీతల డించి యాకదువు శ నెయ్యఁగఁ బోదము గాక వ్రేల్చిడిన్.

2

క. విచ్చి చనకుండఁ బనులర, దెచ్చుట మనుమున్న వలయులేఱఁ గాపనికిం

బొచ్చి యది చక్కఁబెట్టఁగ, నచ్చోటన దాయ మనకు శ నగపడెడు బలే.

2

- క. అనిన నిని యు త్తరుం డ, మైనవలఘటఁ బెట్టి యరద్రమును బోవఁగ ని
చ్చిన సరస కరిగి కవ్వడి, కను విచ్చి బలంబు నెల్లఁ గలయఁగఁ జూచెన్.
- ప. ఇట్లు గలయం గనుంగొని మధ్యదక్షిణవాహుగ్రహస్థిమో త్రరభాగంబుల నిట్టిటి
వారలు నడిచు చున్నవారని సారథితో నేర్పడం బలికి వీరలలో నురగకేతనం
డు లేఁడతండు గోవులం గొనిపోవ నోపు నిరామిషం బైనయీసేనతో నని సే
యం బని లేదు వీర లెయిది యడ్డపడి తడవు సేయకుండునట్లుగా ముట్టికొని పసు
లం బెట్టించి దొరయును నెల గడవం బోవక యుండఁ బొదువ వలయు నని
చెప్పి యతని నడ్డెనుకఁ దేరు వఱుపం బనిచి గురుకృపగాం గేయలకుఁ జరణస
మీపగులంబులం బడ రెండును గణాభ్యున్నప్రదేశంబులం జన రెండునుగా నాలు
గేసి యమ్ము లేసిన నానవ్యసాచిం జూచి యాచార్యుండు పరిసరవర్తులగునాత్మ
జనంబులతో నల్లన యగ్నునగి డింత యెప్పు యుండునే యని యగ్నిం చి వెండియు.

ద్రోణాచార్యః పుష్కలం బాచి ప్రశంసించుట.

- ను. విలసద్దాండ్వచాలనోద్ధతి కనకద్విద్యుత్తతానీల గా
నలఘుస్థారకపిథ్యపథ్యని సముద్రద్యుత్తచందంబు గా
చలదాకారత నొందఁ దే తేఁడు పర్యవ్యాకృతిం బొల్పె దో
ర్బలతేవ్రానిదాఘదుర్విషహగర్యస్ఫూర్తి నిర్మార్తిగాన్. 251
- ప. ఇప్పుడు నాకుఁ బ్రణామంబులుగాఁ బాదంబులమొదలం బడ రెండమ్ము లేసి పెద్ద
కాలం బేనిఁ బోసి యున్నవాడు గావునఁ గుశలప్రశ్నంబుగాఁ జెప్పలు సోకి
యం జోకములుగా రెండమ్ము లేసి నని పలికి వెండియు నిట్లనియె. 252
- క. ఇదుమఱి బదుమూఁ డేండ్లుం, బడి కడఁ గోపించి వచ్చె క బలువిడి నీక
వ్వడిఁ దఱియ నుటికి వడి ని,ప్పుడ యమ్ములుప్రోవు నెల్లఁ గ బారిగొనెడు బలే.
- తే. వివనవాసంబు నజ్ఞాతకోవిధమువర్త
నంబు గడసి సవాభ్యుదయంబు నొంది
రాత్రి బుచ్చి తోఁతెంచుమాత్రాండుమాడ్కిఁ
బాడ నుజ్జ్వలుం డగుచు నరగ్గునుడు నొలిచె. 254
- ప. అనియెఁ గృపాచార్యభీష్ములు పాదుబాణపాతప్రకారంబులు ప్రణామకుశలప్రశ్నం
బులుగా నంతరంగంబులం గనికొని సంతసిల్లిరి ధనంజయుండును దక్కినవారికి
దుర్నిరీక్ష్యుం డగుచు నష్టాహారంబుదెస ననాదరంబు సేసి గోవులపజ్జం బోవు
చుండ నతనిం జూచి సురనదీసూనుండు కురువీరులతో నిట్లనియె. 255
- క చిరకాలమునకుఁ గంటిమీ, నరు నక్కట వీడు నజ్ఞసన్ప్రియుడు సుహృ
త్పితృత్రుడు బాంధవహితృ, దరిభీకగుఁ డిట్టివార కలవనిం గలరే. 256
- క. మనచూడ్కికి నేఁ గయి యీ,తనియతులితమూర్తియత్యుగదా త్తతఁ గడు నొ
చ్చినయది గంటిరె బగ మె, ల్లను నేలఁగఁ దగునముజ్జ్వలత యూహింపన్.

- క. వెనుక దెస వచ్చి కదిసియు, దనరథము దొలంగ నిచ్చి శ్రీతటియఁ బడుట కొల్లనితలఁపు గలిగి క్రేంగఁటన మనలం జూచుచుం గడచి యట నడచెన్. 258
- శ. మొనఁ గలయఁజూచి యూరక, చను టధిపతి నరసి తా నిరచటఁ గానక యాతనిపజ్జ నకును పోయె గను, ననుమానము లేదు కోర్కె శ్రీ మగ్గలము మదిన్. 259
- చ. మనకును గౌరవేంద్రునకు శ్రీ మధ్యముఁ జొచ్చెననీని నాతఁ డర్జునునకు నొంటి నాలఁ డని శ్రీ రుద్రుఁడు నెక్కటి మార్కొనంగ లేఁడనిన నొరుండు శక్తుఁడ రక్షయంబుమెయిన్ మన మెల్ల నిప్పు జాతనికడ సేరఁగాఁ జనుట శ్రీ తప్పినఁ గార్యము దప్పు నెంతయున్. 260
- అ. వాసవాత్మజుడు శ్రీ ననుధేశనందను, ముట్టికొనిన నొకటి శ్రీ పుష్పేనీ మనప్రయోజనంబు శ్రీ మతి యేమి పసు లవి, యెటి కొండుధనము శ్రీ లెల్ల నేల.
- చ. అని పలికి బలంబుఁ బురికొల్పికొని యతండు రాజరక్షణతత్పరత్వంబున నరదంబు సత్వరంబుసేసిన సేనాపతి గని సైనికనికాయంబులుం గడఁగి చనం దొడంగ నిప్పట నమ్మేటిమొనయును వెసం బోవ గోవులకావలిమూఁకయు వానిం దఱిమి కొని యతిరయంబున నరుగం దానును గెలవఁ గ్రోశద్వయమాత్రంబు నడచి పురుహూతపుత్రుం డుత్తరున కిట్లనియె. 262
- మ. ఇదె గోవర్ధము సేర వచ్చితిమి పో శ్రీ నిం కెల సైన్యంబులుం గదియిన్ వే చనుదెంచె రెంటినడుముంఁగాఁ జొచ్చి యీవచ్చును న్నదవీరావలికి భుజావిభవవిన్యాసంబు గాన్పించి మా న్నైద గర్వంబు మరలైదం బసుల నాఁచేఁ బుక్కు రా జెమ్మెయిన్. 263
- యుద్ధారంభము.
- క. అనుటయు విరాటరేనయుఁడు, మొన కడ్డముగాఁగఁ దూర్పుఁ మొగ మై రథముం గొని కట్టెదిరికిఁ బోయినఁ, దనమూఁపులు రెండు నపుడు శ్రీ దలకుం గడవన్.
- చ. తేరు సముఖంబు సేయించి పేరువాసి క్రీడి కరతలం బెత్తి నిలునిలుమని యదచ్చిన ఘోషంబుతోడన వెడలునిశితశరపరంపరలదట్టంపుఁబజపునసంబరంబు నీడ్గంధ్రం బగుటయుఁ దదంధకారంబును భయపిమిరంబునుం గవిసి గుడియ లవిసి కురు బలంబు లేదురు నడువను మరలం బజవను మఱచి వెఱచఱచి, హరిరేనయహస్త లాఘవప్రశస్తి దక్కం దక్కినచేష్టలు తక్కియుండె నతండు గోవులనెనుకంబోవు నల్పబలంబు జెడరి తూర్పుదెసకుం జెదరునట్లుగా నరదంబుఁ బజపించి తేఱపిసూపి వెలిదీర నారించి దేవదత్తంబు పూరించినం గేతుకవి గర్జిల్లం దదీయభూతంబు లార్వ మాక్షీరవంబును రథసేమినిదంబును బ్రతిపతాకినీతుములంబును గగనం బునం బొగడునమరులయెలుంగులును నొక్కటఁ జెలంగ నముదితసాంస్రసం రావంబు రోదనీకుసారంబు నిండిన నొంకొండ మట్ట లెత్తుకొని నేల మట్టని

యుచు నద్రువం బనులు వెనం దిరిగి మున్ను వివ్వచ్చుండు వచ్చినజాడ గైకొని
దక్షిణదిశకుఁ గెరలువొడుచుచుం దెరలం జాతిన. 265

క. గోవులతోఁ బొదువంబడి, పోవుచు నున్నట్టిగోవులంబు దదీ
యావసరంబున సరభన, మై వానిపిఱుంగఁ దిరిగి శ్రీ యమ్మెయి బఱచెన్. 266

అ. అప్పు డర్జునుండు శ్రీ దప్పక చూచి యీ, బలము వసుల కడ్డకపడక యుండ
నడ సారంగవలయు శ్రీ నిట యెప్పుకొను మని, పనిచె మత్స్యభూమిపాలసుతుని.

క. పనిచిన నాతఁడు సమ్మెయి, జన నిచ్చె రథంబు గోవనంఘముఁ దిర మై
కొనిపొండు వసుల నొడక, యని తా నెలుఁగించి వీటికై నూల్కొలిపెన్. 268

వ. అట్టిసమయంబున. 269

క. కరితురగనమితిఁ గార్కొని, కురువీరులమొనలు మొగులుకొమరునఁ గవియన్
శర వేగంబున నరుఁ డు, ధ్వరమారుతచండభంగి శ్రీ దోఁపఁ దెరల్పెన్. 270

క. కదిసినబలములు విచ్చినఁ, గడువులఁ జెదరంగ నీక శ్రీ గాంధీవి వెనం
బొదివి యట కడపె నవియును, గొడగొని తమపాలము సొచ్చెరగోపాలురతోన్

వ. అని చెప్పిన విస్తయంబు నొంది. 272

అ. వసులు వట్టువడినపడవడి నరుఁ డెద్ది, యాచరించె గౌరవపాధినాథుఁ
డేమి సేసె బలము శ్రీ లెట్లయ్యె భీష్మాది, వీరు లెవ్విధంబునవార తైరి. 273

వ. అనవుడు. 274

మ. నవతాదూర పురాణతానుపగతా శ్రీ నానాత్వ సంశోభితా
నివిధత్వాపగమోజ్జ్వలా బహుకళావిర్భావశాలీ సము
ద్భవరాహిత్యనిరూఢ నూత్నతర సంభానా మహాస్థలము
ర్తివిశేషా నిరుపాధికా గుణమయూత భీవర్తకా నిష్క్రియా. 275

క. అంతఃకరణచతుష్టయ, శాంతిసముద్యద్వివేకసంపద్యేద్యా
చింతాతంతువుటనా, త్యంఠిచిదగైకభజనతత్పరహృద్యా. 276

మాలిని. ప్రణమనవనవిద్యారప్రౌఢిసంరూఢకాంతి
ప్రణుతచరణపద్మా శ్రీ పద్మజాదిత్యసతో
షణచతురదయావీరస్ఫూరితాలోక లోకా

వణనిపుణజనాంచరద్భక్తివిక్రీతమూర్తి. 277

గద్యము. ఇది శ్రీమదుధయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున విరాటపర్వంబునందుఁ

జతుర్థాశ్వాసము. 278

శ్రీ

హ రి హ ర నా థా య నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

విరాటపర్వము, పంచమాశ్వాసము.

సంపాదనచాతు

ర్యా సేవ్యపదారవింద శ్రీ యశాగికవిశ్వో

ద్భాసిరమతిమూర్తిమయా

వ్యాససమాసైకరూప శ్రీ హరిహరనాథా.

అర్జునుఁడు త్తరునకుఁ గారవవీరుల వేఱువేఱు నిసూపించి చెప్పెట.

ప. దేవా వై శంసాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నివ్వధంబున విరోధివర్గంబుక్కు దక్కి వెక్కనపడి చూచుచుండ నిరర్థశభూర్థశసంరంధవిజృంభణంబు శోభిల్లఁ బనులం బెట్టించి యనతిదూరవర్తియగుకారవచక్రవర్తిదేశం గనుంగొని ధనంజయుండు భూమింజయు నక్కడఁ దేలు నజపం బనుప నప్పలించునప్పుడు కురువీరులు గూడుకొని మూఁడువేలరథంబులతోడను గాంనేయకన్యలొక్కొక్క ముండు వేయింటితోడను దలకడచి రాజున కడ్డపడి కన్యపిదిక్కు మొగంబుగాఁ దిరిగి రట్టియెడఁ గదుపులు పట్టువడుటకు నిట్టూర్పు నిగిడించుచు మిగిలి మనుజు పతియు ననుజనహితుం డై సహస్రస్యందసంబులతోడ వెన్ను దన్ని నిలిచి సంతఁ దక్కటిబలంబులు నెయిదిగొని యుష్మేయన దళంబుగాఁ గవిసెన.

క. కనుగొని యెలన వొల్లయువ, దనమున గగువంపుఁబెన్ను శ్రీ దలకొనుగా న న్జనుండు విరాటసుతున కి, ట్లనుఁ శేవలవీరరసమరయోధ్యకుఁ డగుచున్.

సీ. కాంచనమయవేదికాకనశ్చేతనో, జ్వలవిభ్రమమువాఁడు శ్రీ కలశింజు సింహలాంశులభూరపితనభోభాగశే, తుప్రేంభణమువాఁడు శ్రీ దోఁనిసుతుఁడు గనకగోవృషసాంద్రకాంతి పరిస్ఫుట, ధ్వజసముల్లాసంబురవాఁడు కృపుఁడు లలితకంబుప్రభాశక్తితపతాకావి, హారంబువాఁడు రాధా శ్రజండు

తే. మణిమయోరగరుచిబాలరమహిత మైన, పడగవాఁడు కురుక్షితిరపతి మహాగ్ర శిఖరఘన తాళతరు వగురసిదమువాఁడు, సురనదీనూనుఁ డేర్పడఁగ జూచిగొనుము

క. గురునకుఁ బ్రదక్షిణంబుగ, నరదముఁ డో నిత్ర మిమ్మరహాపురుషునెడం బరిభవము పలుక కితఁడు, కుదురులవృషతనయశిఖరేనుఁడు గు న్మునఁగా.

- క. శస్త్రప్రకారనిపుణుం, డస్త్రవిదుడు దూరపాతశనాథీలుడు వ
ర్చస్త్రాసితరిపుడు ధను, శాస్త్రపరిజ్ఞానఘనుఁ డశస్త్రపుశుడు శక్తిన్. 6
- ఉ. ఈతనిలోడికయ్యమున శక్తియ్యకొనం దగ దేను దుష్పథ
ద్యూతజయోద్ధతుం డగుసురయోధనునిం బరిమార్చు బోవుచో
శాతశరోత్కరం బితఁడు క చక్కగ నేయనొ నన్ను నేయఁడో
చూతము తాన ము న్నినికి క జొచ్చినఁ జొత్తముగాక పిమ్మటన్. 7
- క. గురువుత్రుడు తేజోనిధి, సుకాసుకుల కైనఁ దేజీత చూడ నరిది ను
గరమున నీతని నీశ్వర, వరజనితుఁడు మేటి కారశవప్రభావమునన్. 8
- క. ధైర్యధనుఁ డితఁడు ద్రోణ, చామ్యుల కెన వచ్చుదివ్యశరవిదుఁడు కృపా
చాడ్యుడు మత్పితృసఖుఁ జాచార్యక మొసరించె మాకు కైశవముతజీన్. 9
- తే. వీర లిరువురు మాన్యులు కిదితోడి, కయ్యమున కిచ్చు మన మంతే గాలుద్రవ్వ
వలవ దెచ్చిట నెదురుగాఁ మెలఁగి రచట, మనరథం బల్ల నల్లన క చవగ నిమ్ము.
శా. యోధాశ్రేయఁ డిద్ధతేజుఁడు రఁగోరద్యోగానురక్తుండు దు
స్సాధప్రకృమబాహువిర్యుడు గురుప్రసాదపాల్లభ్యుల
క్షీణమాత్ముడు బామనగ్న్యకలితశ్రేష్ఠాస్త్రవిద్యావ్యుఁ డీ
రాధేయుం డొకచేరికిం గొనఁడు వీరప్రాతముం బోరులన్. 11
- క. శౌర్యాబోంబున దో, దీర్ఘరంబున నస్త్రశస్త్రవిద్యమునను మా
త్సర్యంబు సేయు నాకును, దుర్యోధనుఁ డెపుడు ద న్నెగదుకు సేయంగన్. 12
- చ. అతిదృఢవేది పేరు గలరయిట్టిమగండు రణంబు గల్గె నే
డితనికి నాకుఁ దెల్లముగ శ నిట్టియెడం బరికించి చూడుమీ
మరి గలఁగంగ నీక యనురమానము వాయఁగ నీవు పాయశో
ద్ధతిఁ బ్రకటించుచో బహువిధంబుల నిద్రఱతారతమ్యముల్. 13
- క. ఈయెడ ననుఁ గని వారణ, సేయుదు నితఁ డగ్గ మైనచిచ్చుఱవిడు గై
సోయి ప్తయిఁ బదుదు నీ వర, వా యించుక లేక పఱపరవలయు రథంబున్. 14
- ఉ. డిగ్గుఁ డహూనమానమహిమోన్నతచిత్తుఁ డడయ్యవిక్రమో
దగ్గుఁడు హస్తలాఘవసకమన్వితుఁ డేయునెడన్ సమగ్రశో
పాగ్రహబుద్ధి మాదెస నననాద్యుడు కార్యమునందు ధార్తరా
ష్ట్రాగ్రజుఁ డీతనిం గదిసినప్పడు పండువు నాకు నుత్తరా. 15
- తే. అరసికొని యెన్నిభంగులకైన నీతని, తేను మన బారి కగపమక వెఱుగు నాంచి
యడరి బాసటయైయెవ్వరెడపడిన, మెఱపుమెఱచినరామ్మనరేనడియఁజొరుము.
- క. అస్త్రజ్ఞితామహుం డతి, విస్తయజననప్రతాపరవిభవాగ్నిశిఖా
భస్మీభూతప్రతిప, శస్త్రయశాననుడు ప్రథమగిగ్గుఁడు బుద్ధిన్. 17

- క. బహుమహితాయుధవిద్యా, రహస్యసంవేది ధార్తరాష్ట్రులకును మా
కు హితంబు కోరు నము, డై, సహాయుఁ డగు చారలకు నశేచటఁ దా నునికిన్
- క. వివిధము లగులక్ష్మ్యంబులు, ననలీలం, దునియ నాట క నవియంగ నేయఁ
భువనైకధన్వీనత్యుగ్రవిచేష్టిత నోర్చెఁ బరశురాముం బోరన్. 19
- క. శంలేనునందనునరదము, పాంతం బో వలన దలుక క పుట్టి యలేడు భూ
కాంతునకు సైన్యమునకుం, జెంతలఁ జేరంగ నీక క సిలుగులఁ జెట్టున్. 20
- వ. అని యిట్లు వేటువేట చూపి క్రమంబున నేర్పడం జెప్పి నవ్యసాచి సమరోన్ముఖుఁ
డగుగమయంబున న స్థిరండుగును నశ్వత్థామ రవిరసయునవలోకించియుట్లనియె.
- క. నిను నివ పొగడికొని పలికినపలుకులు పెక్కు గలవు క క్రీడి యనికీ వ
చ్చినవాఁ డెడి పులివలె నూ, గొన రాదే కర్ణ సేనకుం బ్రియ మెసఁగన్
- క. తలఁకు గల దేని శకునిం, విలిచి విచారింపఁ బొమ్ము క పృథివీపతి నీ
తలన తనకార్యభిక్షం, బులమో పెక్కించె రిత్త క వోవున నీకున్ 23
- వ. అనిన విని యతండు కోధఘూర్ణమాన తారకుం డగుచు నిట్లనియె. 24
- చ. తలఁకెడువానికిఁ నుగఁడ క తానట న న్నడిఁకించువాఁ డిదీ
పలుకకు భీతున ట్లాదుఁగఁ క కాఱున శూరుఁడు నిన్ను నచ్చియే
కలనిక్కివచ్చితి ననుఁడు క కాఁ డట వానవుఁ డైన నేమి నా
బలముఁ జలంబు నేరిమియు క బంటులనంబును నీవ చూడుమి. 25
- క. అని కడఁగునినసుతునకు, న్నును గ్రోనుఁడు గ్రోగందకేనుఁడుఁ గృపుఁడును శాఁ
తనవుఁడుఁ గడఁగుల దుర్యోధనుఁ డవలోకించి యత్యుగ్రదగ్రతఁ గడఁగన్ 26
- వ. ఇవిధంబున నయ్యెప్పుడుదొరలును ధరణీసుండును సరథసంబుగా బరచనంబుసేసి
దుశ్శాసన దుష్ప్రసాదుర్ముఖప్రముఖనిఖలకురుకుమారని కాయంబును శకుని సై
ధనప్రభృతిబంధునివహంబును బాహ్నికసోమదత్తాదిసామంతనికురుంబంబును వ
జ్జియునుం గలవివిధయోధవీరనిచయంబును నొక్కటఁ గరటిఘటాఘోటకధ్వ
రథయాభవదాతివిలేతిసంరంధశుంధ శ్చేనాసమూహసహితంబుగాఁ ద్రొచినదచిన
- చ. ధరణి వడంకె ధూరి దివిఁ కి దన్నిన భానుని భానరాద బం
ధురవివిధప్రకారపటురతూర్ణరవంబులఁ బొంగె దిక్కు లా
స్ఫురితమహాయుధోగ్రగుచిశ్రుంజవిజృంభణఘోర మయ్యె నం
తరము సహస్రనేత్రముఖరైవతమండలదుర్నిరీక్త మై. 27

అట్లునుఁడు కొరవైన న్గంబుల నుజుమాడుట.

వ. అట్టియెడ మధ్యలహాసాల్లాసభాసురముఖుం డగుచు శత్రుమృతనయ్యుండు. 28

చ. గుణమున అన్తకంఠునను కి గోరియుగంబునఁ జేలఁ దార భీ
మఁముగ మప్పుదిల్లి రిభణింబునఁ జేరినమాన్విర్ దీప్తమా

- ర్గణనికరంబు లొక్కట సరరాతిబలంబులఁ గప్ప గాండివ
క్వణనము రోదనీకుహరశకర్పరఘుం బగిలింప నుగ్రతన్. 30
- క. తలపడి తలమీఱినకా, ల్వలములఁ బొడిసేయ మఱియుఁ శ బైపైఁ బీసూ
గులఁద్రొక్కి-కొనుచు వెనముం, గలిమొనగవియుటయుఁ గడఁకగడలుకొనంగన్.
- క. తననృప్తియు ముష్టియుఁ దగు, ననువున మున్నెత్తి యేయనతఁ డప్పు డుడిం
చినకాయముల సపాటం, బునఁ బదియుఁ బడేను నుచ్చి శ బోయెం గోలల్. 32
- చ. ఉడుగక వెండియున్ సుభటు శ లొక్కమొగిన్ వెన నంటఁ దాకి క
వ్వడిహుబాణభాన్వదనివార్యసముద్ధతిఁజేసి మంటబో
మిడుతలు సాచ్చిన ట్లయిన శ మేటిమగల్ గని యీడఁబోక బ
ల్లిడి మఱియున్ వడిం బాడువ శ వ్రేల్లిడిఁ ద్రుంచె నతండు దోడుతోన్. 33
- తే. అంతకంతకుఁ గదిసి పైఁ న్యములు సుట్టు, ముట్టి శస్త్రాస్త్ర సంచయమున నభంబు
దీటుకొనునట్లు సేయఁ గిరీటి గాండి, వంబుపరిచాలనంబు దీఁవ్రంబు గాఁగ.
- సీ. గోరఁ బోఁతనమాడ్కి-గొన్నింటిఁ జక్కసాఁ, బాలుగా వ్రయ్యలు శ వాపి పాపి
బాడిగ నఱకినశభంగిఁ గొన్నింటిఁ దు, త్తునియలుగా బ్బిలు శ త్తుంచి త్తుంచి
వెనఁ జంపమున నిడ్డవసేగఁ గొన్నిటి విను, మంతలుగా నుఱుకమాడి యాడి
పనివడి లోలఁ గొట్టినలీలఁ గొన్నింటిఁ, జిఱునుగ్గుగాఁ బొడిరేసేసి చేసి
తే. యడరిపాదీవినబలమునానాయధములఁ, బ్రతిపాతంబులఁగావించెనతీరయమున
నక్షతధ్వజసూతపాతయత్వలనద, ఫల్గురథవల్లనం డగుఁఫల్గునుండు. 35
- క. ఆమెయిన వివిధవర్త, స్త్రీమం బఱపున్లు సేసి శ సునిశితబాణో
ద్దామప్రసారవిభవ, శ్రీ మాన్తుర కచ్చుతంబు శ సేసెం గడిమిన్. 36
- క. గర్జదుఱుఁ డై పగతుర, జర్జరితాంగులుగఁ జేసె శ సాయకజాల
స్ఫూర్జన చూపఱు పొగడఁగ, నిర్జరివరనందనుండు శ వివిపార్థమునన్. 37
- తా. శక్తిస్ఫూర్ధనంజయాయతభుజానంరంభగాండివని
ర్దుక్కురకరావలీదలితశస్త్రవాతముల్ శోణితా
సిక్తాకారతఁ బొంది సాంద్రకుసుమశ్రేణీవికాసాల్లన
ద్రక్తాశోకతరువ్రజంబులక్రియన్ శ రంజల్లి యొప్పెం గడున్. 38
- చ. తదవసరంబునన్ దొర లుదగ్రతఁ ద్రోచినవజ్రధట్టముల్
మదమున నొక్కపెట్ట బలశమర్దనుసూనురథంబు గ్రక్కునం
బొదివెఁ దురంగకింకిణాలభూరిరవంబు గరిం ద్రఘంటికా
భ్యుదిరినినాదమున్ రథవశ రోత్థితఘోషము నుత్కటంబుగన్. 39
- తే. అట్టియెడ వేల్పు వచ్చినయట్లు మేను, వొంగ నలిరేగి పాండవశ్రుంగవుండు
మత్స్యస్వప్ననందనునిబలుమాటలోడి, యేపు సెవికిని జూడ్కికి శ నింపు నొసఁగ.
- క. మేదురదీర్ఘ తరం బగు, నాదం బెడ తెగక గుణమునను వడి నిగుడం

- గోదండము సంతతవల, యోదా తస్మరణ వెలుగు శ్రీ చుండంగ నేసెన్. 41
- మ. ఒకమాత్ర్ వితతప్రసారనివిజాత్యుస్త్రసంతానముల్
సకలానీకములందుఁ బర్య నరుభాగస్వసూరి శోభిల్లె దీ
ప్రికలాపంబులు లోక మంతటను విశ్రాంతింబు లై యాగవ
ద్యకృతవ్యాప్తి వెలుంగ నొప్పెనంగుహారాండు విడంబించుచున్. 42
- క. నరు లొరులు దృశ్యములపైఁ, బరంగిలపంగఁ జూడ్కు తెల్లు శ్రీ వడుఁ దప్పక య
ప్పురుసున నరుఁ డేయునిశిత, శరములు లక్ష్మములు దప్పి శ్రీ చన వించుకయున్.
- క. గజఘోటకరథసూత, ధ్వజకంఠయోధగాత్రతరతియై డెచటం
విజయధనుర్భుక్తశర, వ్రజములు దవులంగఁ బడ కశవారణ నిగుడున్. 44
- చ. కవదాన లేల పూనునొకొ శ్రీ కవ్వడి నా వల దుగ్రసంగరో
త్సవమున సవ్యపాశి సప్తసవ్యకరంబున మార్చి మార్చి గాం
డివము ధరింపఁగా శరపటిష్ఠితయం బారిఁ జేయి మార్చి చూ
పువెరవుతోన వీడ్వడక శ్రీ పాం దొడఁగూడెడు నెప్పు సూచినన్. 45
- క. సమవిషమవినిమోక్షన్నత, సమీపదూరస్థలములు శ్రీ సదృశములు గఁ జ
త్తముక్తియ నవిహితగతులను, సమరమహిం గ్రీడిరథము శ్రీ సను నవిరోధ మై.
- వ. వెండియు నతండు. 47
- మ. బల మెల్లఁ వెట రెండుపాయలు గ శుంభధర్వేగుఁ డై చొచ్చి యా
వలగా నడ్డము వచ్చి నాటువు గ దుశ్రావోద్ధతిం బోయి మూ
లల నానాశకలాకృతిం బొరయ లీరలాయానదుద్ధాంతఁ డై
వలయంబుల్ సని చించి చిక్కువఱుచున్ శ్రీ వైకల్యసంపాది యై. 48
- వ. ఇవ్విధంబున నంబుధిలోన మహామత్స్యంబు విహరించుచందంబునఁ దదీయ
రథంబు గౌరవసైన్యంబునందు సంచరించునయ్యవసరంబున. 49
- అ. రత్న కేతనములు శ్రీ రాజితశేఖరం, బులును గుచిరఘంటికలును బాగు
బాణనిహతిఁ దునిసిరపడుఁ గౌరవులచేటు, డెలప డుల్లు నుల్కములున్మబోలె. 50
- క. నరుభల్లంబుల నగ్నిమ, చరణంబులు ద్రెస్సి మొగ్గునరవనాశ్వంబుల్
కరుఁగమెయి రాహుతులకున్, శరణం బగు మనుచు మొక్కుచందంబొండెన్.
- క. దంశిఘటాసంతానము, కుంతీసుతునారసములఁ శ్రీ గూలినరతి న
త్యంతనివిజౌఢమున దివి, యెంతయు సాంపాదుభంగి శ్రీ నిల చెలు వొండెన్. 52
- క. వలుపులుఁ గాండ్లుం బగ్గం, బులుఁ దనయస్త్రంబు లడరి శ్రీ పొడిసేసిన వి
చ్చలవిడిఁ బాతెదురథ్యం, బుల నేయఁడు దివిజరాజపుత్రుఁడు గృహతోన్. 53
- అ. అర్జునాస్త్రఖండితాతపత్రధ్వజ, చామరములు గాలిఁ శ్రీ జడలఁ దూలఁ
జిన్నములవిఘాతి శ్రీ జెందంగఁ గని యొప్పె, నప్పు డాడుచున్నరయట్ట లచట.
- క. ఒకమటి కిరీటికట్టెది, రికి నులుమునఁ బోయి రేసి శ్రీ రెండవమా టి

- య్యకొనుట కోర్వఁగ తేరై, రాకట్లుఁ గురురాజుసేనసయోధులలోనన్. 55
- సీ. మండితధ్వజదండముండలంబులఁ గట్టి, విటతాటనంబుగా శ విఠించి విఠించి
చలులఘువోద్యుతాశ్వశ్రేణిఁ బొదివి ర, యంబునఁ దునిమి తూర్పూడి యాడి
రాజరీబహువిధకరభసమూహముఁ జొచ్చి, గలివిలి యగునట్లు శ గలంచి కలంచి
మదభరణీషణమాతంగముల ముట్టి, చిందఱవందఱ శ చేసి చేసి
- ఆ. పటుపదాతిచయముపై రాద్రవసమహో, గ్రముగ నడరి నేలఁ శ జమరి చమరి
సవ్యసాచిబాణసంఘంబు మత్తశుం, చాలఘోరలీలఁ శ గలి నలిపె. 56
- ఉ. శిషీతచిత్రసంగరవికేషములం బ్రతి సీతిఖండనా
దక్షతపెంపుసాంపునను శ పై వబలంబున నత్తిటి నహ
స్రాక్షతనూజసారధిరభాశ్వచయధ్వజముల్ పరాస్త్రశ
స్త్రక్షతి లేక యొప్పెఁ గురుసైన్యము వెక్కన మంచి దెగ్గిలన్. 57
- క. తేజోధనుఁ డగునరుఁ డు, ద్వాజితగతి నడుమ మెఱసి శ బడబాగ్ని దళం
బై జలనిధిఁ ద్రెక్కియెను, నోడం గురుబలముపేర్చి శ యుడిపెం దోడ్తోన్. 58
- తే. కాలపక్వంబు లై నలోకముల జముఁడు, బారిసమరెడుచాచ్చున శ మారిమనఁగి
యగ్రచూపుఁ డై శోర్యసమగ్ర బాహు,నంపదుద్దాముఁ డగుక్రీడి శసంపె రిపుల.
- న. అట్టియెడ మున్ను తురంగమఘురాదులందూలిన కెందూలియుం బై పము నెగయఁ
బరబలంబు నెత్తుట జొత్తిల్లుచు నుచ్చిచనువివ్వచ్చునిశితశరపరంపరలును, సైనిక
శరీరంబులపై మడిసి తడిసి రుధిరశీకరనికరరవికరణపరిణతంబగునవూరణంబును,
ధారాళకరాళర కపరిషి క్తవిశ్వంభరా భాగంబును, గలయం గెంపుసాంపు సంపా
దించి యకాలసంధ్యనావహించినందదుచితవ్యాపారపారంగతంబులై పొడనూపిన
యుడుగణంబులుంబోలె బాలుచుధనంజయసాయకదళితకుంజరకుంభవికీర్ణమా
క్తికవిసరంబులవలనను, సముదీర్ణమన వేగదుర్నివారవారణవిదారణంబులగునర్జు
నాస్త్రసాతంబుల బెదరి తేం ట్లెగయుట పొగ లెగయుటయుం, బ్రతిభటబాణ
ఘట్టనల్లంబునం బాండవమధ్యమకాండప్రకాండంబుల నిబిడజ్వాలలు నిగుడుట
మంటయునుగా, మూర్తం బగుతేదీయకోధదవానలంబు భటచ్చటాశబ్దంబుల
చాచ్చునంజెలంగుచున్నయధిష్ఠిరానుజాతినీఘ్రరభల్లభజ్యమానబలవద రాతిఖరాస్థి
నిస్వనంబులవలనను; దొట్టి తొట్టి యెడనెడ మడుపులు గట్టుకోణితంబు నీళ్లు,
నందుఁ బడి తేలాడు వెలిగొడుగులు పుండరీకంబులును, వింజామరలు మరాళ
పుంజంబును నై కొలంకులచండంబు నొంద వాని కెఱగెనుకొదమతే మ్మెవమ
పులపగిది దొరఁగునాఖండలతనయఖండితపరవీర కాలాయసనారాచశకలంబుల
వలనను; గిరీతిశరపాటవపరిస్ఫూటితరిపుకపాలగళితమ స్త్రిమ్మ పలపంకంబునను,
నలుదెసల నంతంతఁ గదియం జాగిపడి యున్నకృత్తకరచరణంబులను, వెదవదనికి
రొంపి గలంచి వరుజులు పదిలంబుగా నమర్చిన కేదారంబు తొలంగు నోచుటకు

- నీ డై చతురహాలికుండు నల్లుపరువంపు మొలకల చెలువునఁ జెల్లు దుల్లుఫల్లునాశుగ
సంతాడనవికీర్ణత్రు శేఖరవజ్ర వజంబులనలనను; సంగ్రామం బభిరామం బయ్యు
ను ఘోరప్రకారం బయ్యె నమ్మహాభయంకరసంకులసమరంబున. 60
- చ. ఉఱక విరోధిసైన్యముల శ నుక్కుమడంగఁగ నుల్లసద్గతిం
బఱవ రథద్విపాశ్వములు శ పాండవమధ్యము తేరివీధియం
దఱవఱ త్రే పడం గని భరయంపడి యిడ్డెన వచ్చె నేని న
త్రైఱఁ గయి పోమె యంచు నెడఁతెంపిగఁ గొందఱు వాయఁ బాఱఁగన్. 61
- క. వాలములు దాఁకి ధరకా, వ్రాలుభలుఁ జూచి యెడలురవడఁకఁగ మేనుల్
దూలఁగఁ దముఁ దాఁకయును, నాలము సాలించి కొంద ఱవలఁ జనంగన్. 62
- తే. ప్లాద్దుగ్రుంకిన మఱి కాని శ పోవఁడొక్కొక్కీడి యని కొంద కాఱకి శ నీడఁబోవ
బలము నెల్లను దెగటాఱఁబఱపి కాని, తక్కుఁడెట్టులుననుచుఁ గొందఱు చలింప.
- క. తరతరమ ప్రజలఁ దునిమెడు, నదునప్పటియెత్తికోలురనకు సురవిద్యా
ధరభేవరులును భీతిం, బొరసిరి తమదెనకు నేమి శ ప్పుట్టునో యనుచున్. 64
- క. తమతమయొద్దిబలంబులు, క్రమవిరళము లైన ధోరలు శ గాండివిపై ను
గ్రముగఁ దఱుముటయు నాతఁడు, నమరోల్లాసమున దివ్యశరతత్పరుఁ డై. 65
- నీ. అచార్యు డెబ్బదియముల నాచార్యపుత్రు నేడింటఁ గృరపునిఁ బదింట
దుష్పుహుఁ బండ్రెంట శ దుశ్శాసనునిఁ బది, యేనింట సౌబలు శ నెనిమిదింట
నమరనదీనూను శ నఱువదింటను నేసి, రవినుతురభ్యసారధుల నొంచి
వర్తమంతయుఁ ద్రుంచి శ వైచి మర్తాస్థిబం, ధములు భేదించి విశ్రమము నెఱపి
- ఆ. యిట్లు దోరలు నొవ్వ శ నేడైఱఁ దనచేతి, కొలఁది సూపి క్రీడి శ సెలఱి దేన
దత్త మొత్తుటయును శ దత్తైన్యములు సెడ, విఱిగి పాఱి భీష్మురములుపు సాచ్చె.
- క. గాంగేయుఁ డవప్తంభో, త్రుంగతనుం డగుచు నిట్లు శ చూలినకురున
నాంగంబులఁ బురికొలిపి ను, సంగతములు సేసె సమరశ్రముఖములుగాన్. 67
- వ. ఇట్లు భగ్నుబలసమాశ్వాసనోద్భాసి యగుభీష్ముభుజబలంబుప్రాపున మాతంగ
తురంగస్యందనసందోహంబులతోఁ గుంభసంభవకృపాశ్వత్థామకర్ణవికర్ణప్రముఖ
నిఖిలయోధజనంబులు సుయోధమముందటఁ బన్ని నిలిచినం జూచి నవ్యసాచి
ప్రత్యేకప్రథనకుతూహలాయత్తచిత్తం డగుచు నుత్తరున కిట్లునియె. 68
- ఉ. కందము లప్పఱించి తురగంబుల నించుక నిల్పు వైరినే
సం డెలియంగఁ జూడుము ఘనప్రకరంబునుబోలె గాఱుకొం
చుం దఱ చైనదంతిభటఁసుందర కేతనరాజ గ్రాలఁగా
ఘుండట నిల్వఁ గట్టెదిరిమోహర మున్నవిధంబు గాంచితే. 69
- ఆ. కర్ణకేతనంబు శ గ్రాలెడు నల్లదె, యారే డాజకేళికౌతుకమునఁ
గృడఁగి వచ్చుటయునుగలిగి యున్నదిమున్న, తొడరవలయు నతనితోడ మనము.

వ. అని మఱియును.

71

చ. రయమునఁ గిట్టి యీతనివరరాక్రమలీల యడంచి నొంచి దు
ర్జయుఁ డని నమ్మి యున్నకురురరాజనకుఁ నగ పుట్టఁ జేసెదఁ
హయములఁ బోవ ని మ్మనుడు న నాతఁడు నాతనిలావు నచ్చి ని
ర్భయమునఁ దేరు నోఁ బఱపె న భాస్కరసూరికి నమ్ముఖముగన్.

72

అర్జునుఁడు చిత్రాంగదప్రభృతికురుకుమారుల నిర్జించుట.

వ. ఇవిధంబున వృషభంబున కాదికొనుజెబ్బులియునుంబోలె రాధేయదెస నడచు
కవ్వడిం గని చిత్రాంగదుండును జిత్రరథుండును సంగ్రామజిత్తును దుష్ప్రహం
డును జిత్రసేనుండును వివింశతియును దుర్ముఖుండును దుర్జయుండును వికర్ణుండును
శత్రుంతపుండును దుశ్శాసనుండును లోనుగాఁ గలకురుకుమారవర్గంబు నిరర్థక
ప్రకారంబు లగురథచిత్రప్రచారంబులు మెఱయ మొనకుం దలకడచి చటుల
పటుబాణవేణికాపరంపరలు నిగుడ నొక్కపెట్ట కవిసిన్ నతండును గుణధ్వని
తంత్రినాదంబుగా నావిండ్లవా రొత్తుకాటుగా గాండింబు వీడెగా వినోదంబు
సలిపె నట్టియెడ వికర్ణుండు.

73

క. తలమీఱి నిశితశరముం. డలిఁ గప్పెం బాఠు నుత్కర్షక్రోధమున
విలు విటుగ నేసి యతనిం, దొలఁగంగాఁ జేసె నరుఁడు న దోర్బలీలన్.

74

క. ఇంతయుఁ గనుఁగొనియును శత్రుంతపుఁ డోసరిల కాజి న దోహల మలరం
కాంతేయుతోడఁ దలపడి, వింత లయినకూర్చ నఖరవిశిఖము లేసెన్.

75

వ. అర్జునుండును.

76

క. నూతుఁ బదింటను నై దిట, నాతనియంగంబు నొంచి న యంత నిలువమిఁ
జాతఘనశరము వే కొని, యాతల వెడలంగ నేసి న యనువులఁ బాపెన్.

77

తే. ఇట్లు శత్రుంతపుని ద్రుంచి న యివిధమున
నొక్కఁ డొక్కఁడ తలపడు న టుమపఁ దలచి
ఋవిధబాణపరంపర న వెల్లిగొలిపె

భయరసమునట్లుపెట్టునఁ న బగలు వాఱ.

78

క. అందఱు రథికులు పటవఁగ, నిం దేటికి మున్ను వచ్చి న రిస్సీ యని సం
క్రందనసుతు మార్కొనియొఁ ద, గం దెగి సంగ్రామజిత్తు న గర్వోద్ధతుఁ డై

79

క. తలపడి వాలములు పై, నల వేర్పడ నినుచుటయును న నలుక వొడమినం
దల దునిమివై చె నాతని, బలసూదనసూనుఁ డొక్కపటుభల్లమునన్.

80

తే. అప్పుడురాధేయుఁ డిమ్మెయి న ననుజుపాటుఁ, జూచి యేనుంగునకు సిట్లనసూపినట్లు
గవిసిహయముల మత్స్యభూతకాంతుతనయు, నేసి పండ్రెండుశరములనేసెనరుని.

డి. కేసరివిక్రముండు కపిశేతనుఁ డ త్తఱి వైరివీరసం
త్రానకరప్రకార మగుదదర్ప మెలర్పఁగ బాణజాలి

- న్యాసమునక వెనం బొదివె శ నర్కసుతుక గరుడుండు పాము ను
ద్యాపితపక్షుఁ డై పొదువుభంగి సుగావలి పిచ్చలింపఁగన్. 82
- గ. ఇరువురు వీరులు నిట్లొం, దొరువులఁ నలపతులు సూచి శ యుత్కృట మగున
ఘోరువాటుఁ గొతుకంబు న, డర నూరక యుండె నయ్యెడం గురుసేనల్. 83
- మ. ప్రళయాంభోధరము క్తసాం ద్రవిసర త్పాపాణవర్షంబు మి
క్కిలి యై శైలముఁ గప్పవట్లు నరునశక్షిణా స్త్రసంతాన మి
ట్టల మై కప్పినఁ దీవ్రమారుతము గాఢవ్యాప్తిజీమూతమం
డలిఁబోలె విరియించె భానుజుఁ డవశ్యంభోద్వలాకారుఁ డై. 84
- క. విల్లును దానును శిఖ రా, జ్జ్వలగ వెలుఁ గొందువహ్నిఁ చెలువంబున శో
భిల్లుటఁ గని కురుపై న్యము, లెల్లను మూర్యములు మ్రోయి నే డైఱఁ జెలఁగెన్
క. రవిరసయుబాణములు వా, నవనందనుఁ బొదివినపుడు నే సంతోషముఁ ద
ద్వివిధాస్త్రము ల్లాతనిపైఁ, గవియ విహదంబు నొందుఁ శ కారవసేనల్. 86
- వ. ఇవిధంబున నే ట్లాడుచుం గదిసి గాంధీవి గర్జన కి ట్లనియె. 87
- ఆ. సభలఁ బలుకు దీవు శ సరి లేరు నా కని, యిదె రణంబు వచ్చె శ నెల్లవారి
కెలుఁగవచ్చు దీనఁ శ జెఱచోట రజైన, యట్లు పూరగింప శ నగునె యిచట. 88
- క. మాటలు పెక్కాడితి వీ, పోటుమగలు వినఁగ నింకఁ శ బోవుట దగ డె
ప్పాట నది గాక తమ్ముని, పాటును గన్నారఁ గంటి శ పాటకు మింకన్. 89
- ఆ. పలుక వచ్చుఁగాక నే వలికినయట్లుల, చేయ వచ్చునెట్లు శ దాయ యెందుఁ
బోయె దట్లు ద్రుపదశ్రుతికఁ బలుపంగఁ, గాంచి నగినఫలము శ గందు గాక, 90
- క. ఏ నపుడు ధర్మపాతా, ధీనుడ నై కోపమునకు శ దీ కొనరింపం
గా నేరకున్న మెయిమెయి, బోనయ్యెం గాక యింకఁ శ బొమ్మ యిచటన్
- వ. అనిన విని రాధేయుం డి ట్లనియె. 92
- ఉ. అప్పుడు ధర్మహానికి భరయంపడి నిల్చితివో కడంకతో
నిప్పుడు వచ్చినాడ విట శ యెల్లను జేయుదుఁ గాక యన్నపైఁ
దప్పు ఘటించి నీవు నొకశతాలిమి గల్గినవాడ నై నెపం
బొప్పినఁ జెల్లె నీదునిలుకపోవును జాతము గాక యిచ్చటన్. 93
- క. సమయంబు నడవినను రా, జ్యముభాగం బీర యెట్లు శ ననునాన నర
ణ్యమున వసించితి గాక ని, జమునకు నీయందు ధైర్యశసారము గలదే. 94
- క. మును నీ వచట నచటఁ జే, సినబంటుతనంబు లెల్లఁ శ జెప్పఁగ విందుం
గనినఁ గదా నమ్ముదు నవి, యనుమానము నాకు నీభరయస్థితి గనుటన్. 95

క న్నా ర్జు నల ద్వం ద్వ యు ధ ము.

వ. అనుచు వాలమ్ములు గురిసిన నర్జునుండును బ్రీతుం డై గాంధీవనితేషతోభిత

- నభోభాగుం డగుచుం గానీనుపై నాగానిశితవిశిఖంబులు నిచె న ట్లయ్యుచువునును
దేవాసురసంగ్రామసాదృశ్యవిక్రమప్రక్రియం బాలించి రట్టిసమయంబున. 96
- క. రవిదీప్తులు సార సేరమి, గవిసెం జిడట్లు పవనుకగమనం బడఁకా
వివిధాస్త్రంబుల నంబర, మవిరళముగఁ బొడువఁబడుట క నన్యుతభంగిన్. 97
- డి. అప్పుడు కర్ణసైన్య మమకరాధిపనందనుఁ జట్టు ముట్లు దే
బుప్పరవీది మై వలయ క మొవ్వు వెనం బఱపించి క్రిడి పెగ
గుప్పలుగా రథావలిని క ఘోటతఠిం గరిరాజఁ గూల్చుచుం
దప్పక భానుమానుమెయి క దాఁకఁగ నేయుచు నుల్లపిల్లినన్. 98
- వ. రాధేయుండును. 99
- క. తేజిమి పయ నడరుటయు విలు, విటుగంగా నేసె నరుడు క విక్రమలిలం
గొఱఁగవడ నిక కట్టుడు, మెఱుంగు లడచుకే క్రి సురలు క మెచ్చఁగ వై చెన్.
- ఆ. వైచుటయును సవ్యకసాచియుఁ గౌరవుల్, వి సయంబుతోడిరే వెఱపు వొంద
నధికరయము మెఱయ క నది పెక్కుదునియలు, చేసె నంతరమున కశితశరముల.
- వ. అట్టిమొద విసలేవయు మన్నించుజోదులు దెలి పయిం బడిరఁ గ్రోధాదుఁనయన
చల్లవిత్తుబును దంతకాంతి స్తబకితంబును కుంభస్థలఫలితంబును కగుతేజీయకరటి
కుటానికటవిటపిటలంబు నా త్రియవిశేషవ్యాపార మహావాతంబునకొబడలువడం
గూర్చి చందమూర్తి చాల్చి శోభిల్లుబీభత్సం గవి యెఠెండు బామముడి
నెక్కిన వేటొక్కవి లై ద్రికినె. 102
- క. తురగముల నాలుగిల మ, త్రు నాటిట నెనిమిదిట రకభముఁ బదిటనుచా
నసు నజువనిశరముల వ, న్నరునంగంబులను తెలుచ క నాలుగ నేసెన్. 103
- వ. ఇ శైతంగున. 104
- సీ. రోపంబు భీషణగదూప మై చెలు వొంద, తులకేతువు శిఖ క యై వెలుంగ
శరశాలములు పలుకబ్బాల లై నిగుడ న, రక్కతనూభవోగ్రాస్తి కే ప్రబృరిల్లు
మధ్యతి సైవక క యుజ్జ్వలదివ్యప, తాక మెఱుంగు గా క దలితధరణి
రక కేమిరవము గగ్గవము గ శరపరం, పరలు ధారలు గోఁగఁ క బరఁగి యడరె
- ఆ. న్దునాంబుడం బరేనన్యసామాన్యన, ముద్యమమున ముఖపరయోగుహముల
కాంతి దజిఁగి యపుడు క కౌరవసేనాన, రోవరంబు దీనకభావ మొంద. 105
- క. వెండియు నుడుగక రవిసుతుఁ, డొండొండ నిశాతసాయకోర్కరము సము
ద్గండతఁ బై వించిన నా, ఖండలనందనుడు గెంపు క గనుగవంగదురన్. 106
- క. శిరము లలాటంబును గం, ధరమును బాహువులు సురము క దండడి ప్రయ్యా
గిరిపైఁ చిడుగులు దొరఁగెడు, సరుసున దృఢదీప్తభాతరథల్లము లేసెన్. 107
- క. అఱిముఱి వంగము లెల్లను, నుఱుముగ ని ట్లడగునగ్గునినియములకు
వెఱచఱచి సూతపుత్రుడు, పఱచె బుడమి యద్రువ మత్యైవపతిసుతుఁ డార్వన్.

5. ఇట్లు కల్లుండు గయ్యంబు విడిచి పాతకః బాతుండు దేవదత్తంబు పూరించి యు
త్తవ కి ట్లనియె. 109
6. వీ డొకడు కురుబంబున, వాడిమగం దనఁగఁ బాలుకవా డిబ్బంగం
బోడిమి పెడియెను ద్రోణుల వేడిమి యిట మనకు మునుమువిక్రమమునకున్
7. అనుచు వీరావేశంబునఁ శారవానకంబు నాలోకించునప్పు డుత్తరుండు. 111
8. వెక్కనపాటు భీతియును క విహ్వలభావము నొంది యి ట్లను.
స్కిలి యైనశౌర్యమును క నిర్భర తేజము చంఠ కంఠ కి
క్లెక్కుడులావుఁ జూచి మది క యెంతయు జెగిలె మేను చేష్టలం
దక్క నశక్య మిం కిట రక్షివ్యవహారము చిర్యహింపఁగన్. 112
9. పుట్టినంతనుండి క యిట్టివి యెన్నఁడు, గాన నెందు పట్టు క గాన చోద్య
మంది యంతరంగ క మనశఠః బొందిన, కలేన నిం ద్రియములకడఁక దక్క. 113
- తే. అనినఁ గొండాకన వ్యోలరయంగఁ జూచి, యింద్రనందనుఁ జాతని కిట్టులనియె
నేను గలుగంగ నీ కేమిఁజెయిమి వాహ, నముల కుబ్బుగ నంచోదరనంబు నీయు.
- క. అనుటయు నాతఁడు దగ నూ, లొనినెం దా నుదలేనినదఁజోదండుం డై.
యనితరసులభోద్యమమున, ధనంజయుం డిట్టు లను నశ్రవితో మఱియున్ 115
- క. అరుణాశ్వంబులఁ బూనిన, యరదంబున వీఁడ నిడుపు క లగుచేతులు బం
ధురకంఠరంబు వెడలుపు, టురమును నై ద్రోణుఁ డొప్పె క నుత్తర కంఠి. 116
- వ. అని చూపి వెండియు ని ట్లనియె. 117
- అ. సకలకురుకుమారశచాపశిత్రాచార్యుఁ, జాజిదుస్సహుండు క సాంగవేద
వేది నీతిశాస్త్రవిదుండు దివ్యాస్త్రకో, విరుండు సుజనహితుండు క విమలబుద్ధి.
- వ. అని యగ్గించి. 119
- క. తనతనయుకంటె నెవ్వన, మున నాకుం గూర్పు భావకమున గురులకు మా
ర్కొనియెదము రాచధర్మం, బునకీడునఁజేసి యింత క పుట్టఁగ వలసెన్. 120
- చ. ఎదురుగఁ బోవ నిమ్మ రథ క మీతనితేరికి నన్న నాతఁడుం
బదిలముతోడ రథ్యములపగ్గము లేడైఱ నూలుకొల్పి యు
న్నదగతి నట్ల చేసిన నశమానుషవిక్రముఁ డైనద్రోణుండుం
గదిసి యిధం బిధంబుఁ జెనకెం జనుదెంచినలీల వచ్చినన్. 121
- నరుండు నమస్కరించి గురున కి ట్లనియె. 122
- అడవులఁ బెద్దయుఁ గాలం, విడుమలఁ గుడిచితిమి మాకు క నిది దఱి యని యి
వ్వుడు వచ్చితిమి వివస్మల, యెడఁ గృపనీయుటయ లెన్న క యీ రలుగకుడి.

అర్జునుండు శ్రోతాచార్యులతో యుద్ధంబు సేయుట.

- క. మును వెఱు నేయ మీరలు, నను నేసినఁ గాని యనుడు క నాకేశసుతుఁ

ధనురాచార్యుం డిరువది, నునిశితబాణముల నేసెఁ గ భూపతి మౌగడన్. 124

ఆ. అర్జునుండు వానినన్నింటి నడుమన, తునియ నేయటయును ధ్రువుం డనిరి
శతసహస్రసంఖ్య శరములు గప్పిన, నతఁడు నతనిఁ గప్పెఁ గ ప్రతిశరముల.

చ. అతిరథు లస్త్రశస్త్రవిదు శ లద్భుతబాహుబలుల్ పరాక్రమో
ర్జితయశు లిట్లు దాణి గురుశిష్యులు గౌరవసేనలోనిభా
పతినుతకోటికి వెఱఁగురహిటానరించిరి బాణజాలసం

వృతగగనాంగణం బగునరేవేనమహాహవ విభ్రమంబునన్. 126

వ. అట్టియెడఁ గురుసైన్యంబుజనంబులు. 127

క. నరుఁ డొక్కరుండు దక్కఁగ. గురుండు గడగినపుడు మాటుకొనఁ జాపధరుం
డొరుండు గలఁడె మఱి వెదకిన, హరుండు గలం డింకఁ గలుగు శననరా దెందున్

క. ద్రోణుండు రయమున నేసిన, బాణము లెడతెగక యొక్కరబాణమహాలే
నేడి యిటు వోవఁ బార్థుండు, రేణువు గావించుఁ గంటిరే చిత్రగతిన్. 129

క. గురుశరములు సితపక్ష, స్ఫురణంబున నంచపిండుఁబాలుపు వహించె
సరుబాణతతి ఘనావలి, కరణి మిగుల నొప్పె నల్లగలులచెలుపునన్ 130

వ. అనుచుం గనుంగొను చుండ. 131

శా. శ్రావ్యం బై చెలఁగె గభీరమధురజ్యోనాద ముద్దామవీ
రవ్యాపరినిరూఢతిం బ్రతిశరాశరంభంబు మర్తించుచున్
సవ్యప్రౌఢిదృఢావసవ్యగతి నాశ్చర్యంబుగా నేయుచున్
దివ్యాస్త్రంబులఁ బోరి రిద్దఱును సోదృశ్యం బదృశ్యంబుగన్. 132

వ. ఇంద్రాగ్ని వాయువరుణదైవత్యంబు లగుశరంబులు గురుం డేసిన నరుండును దత్త
దేవతాకంబు లగునంబకంబులఁ బ్రతిహతంబులు నేయుచు వచ్చె నయ్యిరువురుఁ
బెల్లెయుసాయకంబు లంతరిక్షంబున దలం బై సంతమసంబు గలిగి యునికి
నేబాణం బెక్కడఁ బాటుటయుం నోచు కుండె నట్టియెడఁ గుంభసంభవులంబు
సరభసంబుగా నతని కడ్డంబు సాచ్చిన వివ్వచ్చుండు వేల్చిడిం బొడిసేసి సకే
యూర్ధంబు లగుబాహుదండంబులను నకుండలంబు లగుకర్ణపాశంబులను సకిరీ
టంబు లగుశిరోభాగంబులను భూభాగం బలంకరించి యప్పు డావహిల్లినరుధిరసా
గరంబునకు రత్నాకరత్వం బలవరించె నిట్లు దుర్జయుం డగునర్జునుండు సైన్యంబు
దైన్యంబు నొందించుచు నాచార్యునకు భరంబుగ నేట్లొడు చున్నం జూచి
యతండు విస్మితుం డై. 133

క. అర్జునుని నాహావంబున, నిర్జింహఁగ నగునె పాలన నేర్చున కైసరీ
బర్జనృసుతుండు శరవ, స్వోద్భితమూర్తి యగు టరయ శ నుచితము కాడే. 134

వ. అని మఱియును దగినవలుకుల నగ్గింప నిలింపనికరంబు. 135

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కృష్ణానది పీఠాః ప్రియతమమున, మేవ మన్మథు రోగినుండః పింటివాడు
 కృష్ణానదీ తమయ్య పీఠాన వాంఛ, బలిమి దలమిటున యిట్లు నిలువవలెద.
 అను యుదం ద్రక కేంద్రమనుడు రయంః పర్యంతః పరంబుగా
 మనకాలోక్ష్యులమిచ్చి వారవిలుఃకాండంబులకా రోగివా
 పాశుని-తప్పక దేవయూర వాదెనని కృష్ణానదీవిరన్ను
 పీఠ మహావివదంబు లోక్క ముని తీర్చక సర్వసైన్యరంబులన్.

అ.మ.వి. నిజానగర్లో, ధామటలము దోడులోడ. 3 దళుగులయు రథ
దోమలము. చాను నక్క త్తాడు వెనం చా.కె. బాండురలయనిలోడన్. 138

అయిదవ భాగము సేయుట.

త. అతఁడును దీని బాగాముల 1 నాతని గర్భము మాటుకొన్న నా
శతమఖవృత్తీసంగరముశచంద్రము దోచె వడిం జలచ్చటా
యితరవ మున్న పేమనల 1 నేనుదవానలుమోఁతభంగి ది

కర్త: బరంగ మహాద్భుతము క కారవసేనకు నావహిల్లంగన్. 139

వ. అట్టియెడ. 140

చ. ఉజ్జక నరుండు దోగిసుతుఁ యుగ్యములన్ వెన నొంచె నాతఁడుం
దెజిపి యొకింత గాంచి ఘనశత్రువరంబున నారిఁ ద్రుంచి క

స్థాపితమౌత్రలోన నతనిం బటుబాణచతుష్కయగ్గ మే
డెఱఁ దొడి మార్గి గమట ఘటంచునెడన్ వడి నేసి యార్చినన్. 141

క. కురుసేనలోన ని క్లై, వ్యరుఁ జేసిన వారు లే రరవార్యభుజావి
స్ఫురణోదగ్గుండు గదే, గురువుల్లుఁ డనుచు సమరకోటి నుతించెన్. 142

చ. చిలునగ పొప్ప గాండివము ॥ సచ్చర నశ్యము సేసి నేనలు
కృత రథసంబుమై నడరె ॥ గవ్యజి ద్రాక్షయు నీడబోక యు
త్తరీ దలుమంగ నస్త్రిములు ॥ దండడి మార్కొని మండు చుండె జ
చ్చుటసిడుగుల్ వడిం దొరంగురచాడున నంబరపీఠి నుగ్గ మై.

ప. ఇష్టిభంబున భనంజయుం డేయవేగంబున నేయటయు ద్రోణతనయుఁజూచి
రంబులు శరశూన్యంబు లయ్యె; దనతూచీరంబు లమయబాణంబు లగుటం
జేసి యంతకంతకు నతిశయిల్లు పెల్లున నేయుచు నధికుండగునప్పాండవమధ్యముం
గమరగాని కృపాచార్యుండు చెంగటం దలమిఱచిన.

అర్జునుడు కృపాచార్యునితో యుద్ధము పేయుట.

క. గురువుశ్రునిరథము విడిచి, సరభసముగ నందు సవ్యసాచి గవియుడొ
దిర మై యాతడు శిలశిర, పరంపరలు గురిసె నుగ్గ బ్రంధుర గ్రులునన్. 145

- వ. పాండుపుత్రుండును జిత్ర సుచారంబుల మెఱయుచు 146
- క. పలువిశిఖపంక్తి యత్స్యత్కటరయమున నిగుడఁ జేయఁగ నవిధ మూఁ
దుట యైన మండే దీప్తాద్భుతభంగిఁ గృపావలంబు శ బలములు నొంగన్. 147
- వ. ఇట్లు మండిశిఖఁబోలెడికనకలి ప్రఘనబాణంబు వనచర కేతువుం దాకించి వేడిమి
నూపి వివిధాస్త్రబ్యాలులు గవియించి దిక్కులు సెలంగ నార్చినం గోపంబున
నాటోపంబు మిగిలి బలనూదనమానుం డతనికేతనంబు దునిమి తరణికిరణు
కారపారంగతంబు లగువారాచంబులు దదీయాంగంబుల నినుపం దొడంగిన రథ
రక్షకు లగుచంద్రకేతుండును జిత్రాశ్వండును మణిమంతుండును మంజు
మాలియు హేమవర్తయును సురధుండును సుషేషుండును నరిష్టుండును సుకేతుం
డును నుక్కు మెఱయ నొక్కటం దాకిన. 148
- అ. అన్నివెడఁదవాతిరయమ్ము లద్భుతముగ, నొక్కముష్టిఁ దొడిగి శ గ్రక్కనంగ
నతఁడు లీలఁ దునిమె శ నందఱతలలును, ఘోరభంగిర క్తఃఖార లెగయ. 149
- సీ. తునిమి తోడన యొక్కరసునిశితశరమునఁ, గాడియు రెంటు నశ్శములఁ ద్రుంచి
హరుల నాల్గిటఁ జంపి శ యాలంపుగోలతో, నొగలు మూఁడమ్ముల శ నుగ్గుసేసి
ధనువును సూతునిశితలయుఁ జెఱొక్కట, నఱకి లోచనముల శ నవృ నెఱయఁ
గృపుని నాలోకించి శ క్తేడి తద్వక్షస్థలంబునఁ గ్రూరభరల్లంబు నాట
అ. హతరథుండు నిపతితాశ్వండు సంఘన్న, చాపుఁడును నికృత్తసారథియును
నయ్య నొచ్చియును భుజార్థశంరంభ, మతిశయిల్ల శక్తి శ నతఁడు వైచె.
- ఉ. మండుచు వచ్చుదానిఁ బదిగ్రహార్థముల్ గొని వేగ మొప్ప నా
ఖండలనందనుండు గడ్డికండలు సేసినఁ జూచి యప్పు డా
తం దుడివోక లేక సమరగంబున ఖడ్గము ఘటకంబు ను
ద్దండతఁ గొంచుఁ దేను డిగి శ తాఁ గవిసెన్ రయ ముల్లసిల్లఁగన్. 151
- వ. ఇట్లు గవిసిన. 152
- క. పలుకయు వాలును నింతిం, తలు దునియలు సేసె బాణతతిఁ బాండవుఁ డి
ట్టల మైనవెఱఁగుపాలున, నిలచి కృపుఁడు ద్రోణపుత్రనిరథం జెక్కన్. 153
- అ. అప్పు డే పడంగి శ యన్నిసేనలు భీష్మ, రథముపాంత కొడిగె శ రాద్రరసవి
నోది యైనయర్జునుండు ధనుశ్చాలన, దీప్తమూర్తి యగుచు శ దిట్ట కుఱికి.
- చ. ఇతైఱంగున నుఱక తఱియ నుఱికిన. 155
- క. బలములు దొరలుఁ బొదివి నం. కులయుగ్ధము సేయఁ గోధఁధురాకృతి యె
యిలఁ బోవుగఁ జనురంగంబుల వ్రేల్చిడిఁ బాండురాజపుత్రుండు గూత్సన్
ఉ. చేతులతీట వో నిటు లశశేషబలంబుల నుగ్గుసేసి మాం
సాతతపంక యె బహువిధాఁతుఁడమీనము లొప్పుఁ జామర

- నాతము ఘోసభంగి నిశరంతరవీరశిరస్సరోదుహ
స్థితేవిభూతిః బొల్చునది శ సేస రణస్థలియందు నెత్తుటన్, 157
- తే. ఇట్లు కారవాసికంబు శ నెల్లఁ గలఁచి యాడి భీష్మునిదెసఁ బోవునక్రీడిఁ దాఁకఁ
గొండతోఁ దాకుతగరు నురద్దండవృత్తిదోష వృషసేనుఁదాహవదోహలమునః
- వ. విజయుండును. 159
- తే. భల్ల మొక్కట నాతనికెల్లు దునిమి, యెదునారసములు వక్ష శ మాడ సేసె
నతఁడు సైరింప రానినొ శ వృడగుటయును, బెగ్గలంబున నరదంబు శ డిగ్గి పాతె.
- వ. అట్టియెడ దుశ్శాసనశకునిదుర్బుఖవివింశతి వికర్ణులు. దన్నుం బొదివిగొనిన వారల
రథరథ్యకేతుపర్ణియులు జర్జరితంబులుగా నేసి గాసిచేసిన నందఱుం గనుకని
బటవందొడంగిన బాధుండును బ్రహ్మసోల్లాసభాసి యగును ను త్తరుం గనుంగొని.
- తే. కనకమయతాలకేతువు శ గ్రాలఁ జరత, టిల్లతాలీలఁ గలిగి శోభిల్లునంబు
దంబుచాడ్చున సురనదీరేతనయుఁ డున్న, వాఁడు సూచి తె మత్స్యభూవరతనూజ.
- అర్జునుడు భీష్మునితో యుద్ధంబు సేయుట.
- క. బలువిడి మనడివ్యాప్తగి, బులచవి సూపంగవలయుఁ శ బో నిమ్ము రథం
బలనగతి నతనిఁడన కని, పలికిన నతఁ డట్ల చేసెఁ శ బరమప్రీతిన్, 163
- ఉ. శాంతనవుండు నపు నిజశంఖము కారవరాజసైన్యముల్
సంతస మంద నొత్తుచు ససంభ్రమలీల నెదుర్కొనంగ దు
ర్ధాంతభుజాబలప్రకటరదర్ప మెలర్ప నరుండు నొత్తె ది
గ్గంతినికాయకర్ణపుటర దారణవిత్తము దేవద త్తమున్. 164
- తే. మలసి అంకెలు వైచుచు శ మాఱుకొనిన
వృషభములభంగి నక్కురుశవృషభు లిట్లు
సమదగతిఁ జేరు నెడఁ జూచి శ రమరు లర్థి
ననిమిషత్వంబు దమ కప్పు శ డచ్చువడఁగ. 165
- వ. ఇవ్వధంబునం గనుంగొనుచు వారలు దమలోన. 166
- క. మనలను దానవులను గడ, చినయవి భుజబలము లస్త్రశిఖావిధముల్
గొనియాడఁ గొలఁది గా దీ, తని నాతఁడ యతని నితఁడ శతగుఁ జెనయంగన్.
- సీ. అనుచుండ సైన్యంబులార్పులుఁ బెడబొబ్బ, లును దూర్యనాదంబు శ లుల్లసిల్లఁ
బేర్చి యొక్కన్ముడి శ భీష్ము నగ్గింపంగ, నతఁడు నిశిత బాణాష్టకమునఁ
బడగన్పై సానుమంతుఁడనొడలును బహుశరం, బులనందుఁజెలఁగెదురభూతములను
దశవిశిఖములరథ్యములను సారథి, నేసె వాసవియును శ నెనక మెగుఁగు
- తే. సగ్గలిక గాండివంబు చక్రకృత్రిప్ర, కాశవహ్నిస్వరూపత శ గలిగి విడుపు
తెఱసి గాపంగ రాకుండ్రమెఱసి యొప్పు, సాండ్ర సాయకత్రినాకశనంబు గప్పె.

- తే. అర్జునుడు గవియించినయంపమాడ, మంచుదళముగఁ గప్పినమార్గణంశు
జాలముల వెన విరియించె శ శాంతనవన, తంగుఁ దుడ్డొలెనూనప్రతాపవీర.
- క. అమరేంద్రతనయుఁ దుగ్రా, ప్రములు వడిం గురియ నడుమఁ శ దరమిడి వానిం
దుముగుగఁ తేయచు వచ్చెను, సమరోల్లాసంబు మెఱయ శ శేంతినునుతుఁడున్.
- క. అర్జునుఁడు దివ్యబాణ, స్ఫూర్తితోశ్శక్తి దనకుఁ శ జాపిన సరిఁ డ
హ్యూర్జితబలుఁ డై నియమో, పార్జితఘోరా ప్రవితితిఁ శ బ్రతహతిఁ తేనన్.
- క. కవ్యుడి యెమ్మెయి నేసిన, నవ్వీధమున నాశరంబు శ లన్నియుఁ గాదా
దవ్వలన విలువరింపఁగ, వివచ్చుఁడు గిదిసి యే స శ విలు విటుగంగన్. 172
- మ. తనకోగండ్ము ఖండితిం బగుమఁ క్రోధం బార మందాకిని
తనయుఁ డిప్పు సూ విలుంచనముఁద్యతోక్రధసింహకృతిఁ
ధను నొం దుగ్ధతేలి నెత్తికొని యశ్శ్రీశ్రీఁ బర్వించె న
ర్జునుఁడై దాకిరి చక్రరక్షకులు నాశ్రుల్ నింగి ముట్టఁ వడిన్. 173
- చ. విజయుఁడు వారి నెల్ల నొకర ప్రేల్చిడిఁ ద్రుంచియ భీష్మనాయక
వ్రజము నడచియున్ రథముఁవాజల నొంచియ నాఁ కేలియం
దజితవిలాసముల్ మెఱయ శ నప్పుడు విస్తయ మందు చుండఁ గుం
భజముఖయోధవీరతతి శ ప్రస్తుతి సేసిరి సిగ్ధభేదకుల్. 174
- క. కొండొకయెడఁ గవి శాంతన, వుం దాఖండలతనూభప్రవిదామూఁ పు
క్తండభుజబలము మెఱయఁ బ్రచందాస్త్రక్షతము సేసె శ సురభసవృత్తిన్ 175
- చ. కినుక మనంబునం గదిరి శ క్రిడి పితామహావిల్లు ప్రేల్చిడిం
చువిమి నితాంతగాధరయఁదోర్విభవంబున నొందువిల్లు నై
కొనియెడునుదునన్ నినిచే శ న్నిరశరంబు లురంబునంచు గ
క్కున నతఁ డొల్లఁ బోయి రథకూబర మూఁతగ నిల్పె నాలుచున్. 176
- క. కనుగొని సూరం దరదముఁ గొనిపోయెం దొలగ నపుడు శ కుంఠితసయుం
డనిఁ దనివి సనక గుంపులు. గొని యున్నెడలరసెఁ గలయఁగ గుంపెన్యమౌచన్.
- మ. ఇట్లత్తైత్తి చూచి గాండివంబు దొడసి గుణంబు వారింది కననొనలు బిగియించి.
- క. పాచార్యసూర్యతనయకృపాచార్యప్రభృతిరథికు శ లంగణు మృద్ధై
నూచుచు నుండఁగ నదైస, కేచి భుజాబలము మెఱయ శ నింద్రజాఁ డరిగెన్.
- మ. అప్పు డశ్వతామ కల్గన కిట్లనియె. 180
- ఆ. వీఁడ వచ్చుచున్న శ వాడు పాగుఁడు మన, మేమి సేయవార శ భిషావు దక్క
నొరులు నిలువరింప శ నోపెడువారు లే, రోట లేక తాఁకి శ యోధులయ.
- క. అని తను నుల్లస మాటకుఁ, గిదిసి యనతనూజఁ డేను శ క్రిడి నిచట మా
క్కునువీకఁ గన్నులారం, గనుగొనుమీ నిలిచి యనుచుఁ గవిసెం బొలుచున్

క. దొరలును సుభటులు గర్హిని, యరదమునకు మున్న పొదివి క రజ్జును నవటం
గరి సాచ్చులుంగమడుపున, పటుసున మొన చాచెకట్టు వడియె వరనిచేన్.
తే. ఇవిధంబున బోరెడునిం ద్రతనయు. నుక్కులావును వంతంత క క్కు డయె
వలసి మేనులు దూలాడనిలిచిరంత, నంత వయోధముఖ్యు లానావము దక్కి.
ప. అట్టియెడ నుత్తరుండు నరున కి ట్లనియె. 185

చ. పడుకువ లేనికయ్యమున కి కోర్వంగ వచ్చునె నాకు డప్పి పు
ట్టెడు నొకమాటు నాగ్రహము కి డింపపు నీవును పక్కునేసి ప
చ్చడి గలపంగ వెండియును కి పండితనంబున వచ్చి వచ్చి పో
రెడు మొన లింకఁ జాల నొనరింప భవద్రుఘనాతకృత్యమున్. 186

ప. అనిన విని కవ్వడి వత్సరు నేను గలుగ నీకు నోహటింప నేల యంతియ వలసినందు
రంగంబులఁ దోడు గడపెద నించుక సైరించి నిలువ వలయు నెల్ల పనులును జక్క
నయ్యె రా బొక్కరుండు గొఱంత యాతం డభిమాని మనలం గని సరకుగొనం
డిప్పి చున్నచందంబు మనతోడం దలపడం గడంగుట దోచుచున్నయది తమ్ములు
నాప్తభృత్యులు నిరుగెలంకుల నగ్గలిక మెఱసి డగ్గటియున్నవారని కార వేశ్యరుని
గట్టిమోహరంబు సూపి యతనిం బురికొల్పి యద్దిక్కు చేరు వోవ ని మ్మనుటయు
వలెందును దలకొనియట్లచేయనడరి యెడ నెడనడ్డపడుకునువీరులం జఱునగవు గెడ
నిగుడ మెఱుంగువాలమ్ములఁ దొలంగ జడియుచుం గడిసిన నమ్మేదినివల్లభుండు.

అర్జునుడు సుశోభనునితో యర్థంబు నేముట.

క. పులి గోల వేసిన ట్టి, ట్టలపురయంబునఁ గడంగుటయుఁ దద్యక్ష
స్థలమునఁ గిరిటి రెం డ, ముల సాటంగ నేసె బొములు కి ముడివడుచుండన్.
క. క్షతములఁ బెట్లు దొరఁగుశో, శతధారలు మదముగా విశనిర్గళకరియా
కృతిం గవిసి యతం చేసెను, శతమఖసుతుఫాలతలము కి శాతకరమునన్. 189
తే. ర క్తధారయు వెడలంగ కి ర క్తి వెలుంగఁ
బొలుచుబాలార్కుచాడ్పునఁ కి జెలుపు మిగిలి
ఫల్గునుండు ప్రతాపసంభరితమూర్తి
యగుచు శరకిరణంబులు కి నిగుడఁ జేసె. 190

కా. వానిం దీవ్రశరంబులం దునిమి గర్యం బెక్కి నానాస్త్రసం
తానంబుల్ గురిసెన్ సుయోధనుడు దుశ్శ్రాంతాకృతిగ్ గోర్రభి
క్షునుండుం బటుసాయకోత్కరమునం కి జూపక భుజాబోవ మి
ట్టెనుం గేనుగఁ దాతునట్లు సమరం కి బేహరఁగా నయ్యెడన్. 191
తే. హస్తిపురిఁ బేరు గల మదహస్తి నెక్కి, త్రాలుకావలిరథములు కి గవియుచేర
నగ్గగజముపైఁ బర్జన్యు కి డనంగ నంప, వాన పరంగ వికర్ణుండు కి వచ్చి తాంకె.

డి. విఠ్ఠల నెదిర్చి యిట్లు కురుపిరులకుం బ్రమదం బొనర్చుచుం
దాడినఁ గోధవేగమునదగ్గర నెఱువచూడ్కిఁ జూచి పే
రాఁకలితోడ నున్నజమునాకృతి భీషణరేఖ యొప్పుగా
ప్రేక్షనివారసంబు దొడి క్రీడి కరిక దృఢముష్టి సేసినన్. 193

ఆ. ఫాలకుంభసంధిఁ క బడి చాలమునదెన, నుచ్చిపోవుటయును క నుర్వి యద్రవఁ
గూలె నగ్గజంబు క గులికచండాహతిఁ, బడుమహానగంబుభంగి కోవ. 194

క. అరుణమణిమాలికావి, స్ఫురణంబున దంతితనువు క సూడఁగ నొప్పెన్
ధరణిఁ బడియున్నబహుముఖ, పరిగతదావాగ్నిఁ బొల్పుపర్యతముక్తియన్.

వ. ఇవిధంబున నేనుండు పీనుం డైన వికల్పండు వెఱచటచి పఱచి వివికతిరథం
బెక్కె నాలోనన యట్టినారాచంబున రారాజునురంబు నో నాట నేసినఁ గ
రీంద్రుండు వడుటయు నరేంద్రుండు నొచ్చుటయుం గని టిచ్చవడురథకుల
వివ్వచ్చుండనగ్గరప్రసారంబగుమార్గణాసారంబున ముంచిన వెగడుపడి విఱిగి పా
టి రివ్రెఱంగునఁ దనచుట్టును బయలైన నయ్యురగకేతనుండును మరలె నిట్లు
దొరయును విఱిగి కలను వాసి కాలుద్రోసిపోవుటయు నతిరథమహారథు లెల్లం
దెల్లొచెద రగుటయుం జూచి సైన్యంబు లున్నవి యున్నచోటన తెరలి కనుకనిం
బటవం దొడంగిన. 196

తే. యూథపతితోడిదంతిసకముత్కరంబు, వెనుకఁ దగిలెడుసింగంబువిధము కోవ
నార్పు నాదంబుగానరుఁ కడంటఁ దాకె, రాజుఁ దారును బాటెమరభివరుల.

క. వెనుకొని కల్లునిపెడతల, యను దుశ్శాసనునివీవు క నొక్కొక్కశరం
బున నేసి నప్పు డయ్యన, తనయుం డిట్లనియె నతిరథశ్రేష్ఠులతోన్. 198

ఆ. కూడి ముల్లై గ్రీడి కరువంశమున కెల్ల, మూలకండ మీనృతపాలుఁ డితని
నిచటఁ గాచికొనుట కెయ్యిపోషుషములు, జేత నిలిచి లావు క సేయవలయు.

క. అన వినుచుఁ గురుపితామహుఁడును ద్రోలుడు ద్రోణపుత్రుఁడును గృపుడును గ
ర్జునిమాట సరకు సేయక, చను చుండఁగ దీనవృత్తి క జనపతి నలికెన్. 200

క. లోకంబుతోడివారుగ, మీకుం జనునయ్య మగఁట్రమికి గుఱి గాదే
నా కెడ నై నయెడం దగఁ, జేకొని యది మీగు చక్కఁజేయుట యరయన్.

వ. అనిన విని వారలు వెనుక యై యాశ్వాసనచవంబులు పలుకుచుం బోవం బోవు
చున్నయన్నరేంద్రు నెలుం గెత్తి పిలిచి పార్థుం డిట్లనియె. 202

అర్జునుండు దుశ్శోధన సుపాలంభించుట.

డి. ఓత్తియుఁ డోడునే తగదు క కారవరాజ యొకండ నే బృథా
పుత్రులలోనఁ బిన్న నినుఁ క బోరికిఁ బిల్వఁగ మాని నాఁగ ని
థ్లాత్రిఁ బ్రసిద్ధి కెక్కి బలదర్శనమగుడ వైననీవు నీ

మిత్రులు గూడ నిట్లయిన శ మిత్రురే వత్తురే కొల్వ భూభుజుల్. 203
 పి. ఏనుంగు నెక్కి పె శ క్కేనుంగు లిరుగడ, రా బురవిధుల శ గ్రాల గలదె
 మునిమీయం బై నభూవగజాలముల నొప్పి, యొడ్డోలగంబున శ నుండఁ గలదె
 కర్పూరచందనశక్తూరికాదుల, నింపు సొం పార భోగింపఁ గలదె
 యతిమనోహర లగునచతురాంగవలతోడి, సంగతి వేడ్కలు శ నలుపఁ గలదె.
 తే. కయ్యముననోడి పోయినభగార వేంద్ర, వినుమునాబుద్ధిమరలి యీతనవువిడిచి
 సుగతి వడయుము తొల్లింటిమాట గలదె, జూద మిచ్చట నాడంగరారుసుమ్ము.
 ప. అని వెండియు. 205

క. నీయట్టివాడు నిస్సీ, పోయెడిదే యిట్లు వోకు శ పోకు మనుడు భూ
 నాయకుడు మరలి పలుకో, పాయ త్తరఁ ద్రొక్కబడ్డయహిగతిఁ గవిసెనే.
 ప. ఇట్లు గవిసి రథంబులుం గడచి కన్వడిం దలపడియె భీష్మద్రోణాదియోధవీరులు
 నొక్కొక్కడి మగిడి యధిపతితోడన నిగిడి క్రిడియరదంబుఁ బొదివిరి తక్కిన
 బలంబులు నంతకు మున్న కొంతేయదెన మరలి చూచుచుం బాటు చునికిం
 జేసి యేలినవాఁ డటుముటయును దొరలు దెగి తిరుగుటయుం గని తెంపుసెని కూ
 డిగొని రథసంబునం జట్టుముట్టి యతనిపైఁ గ్రందుకొన నడరె నివ్వధంబున వివిధ
 పూహంబు లగుబహుయోధయాథంబులు గురిసినయ నేకా స్త్రీశ స్త్రీంబులు నా
 నాప్రకారంబులఁ గుప్పంగూరలుగాఁ దొరఁగినం బెరిగినకౌర్యసంరంభంబున
 విజృంభించి విజయుం డాశ్చర్యధుర్యనిరతిశయరయభరితకరయుగళం దయు రథ
 రథ్యసారథిస్వాంగంబులు గాచిగొని తనతోడంబుట్టువుల ప్రశినలూహించియెందు
 నేయ నొల్లక సమరవారంబుగా భార్యరాష్ట్రుల భంగపెట్టం దలంచి యింద్రదైవ
 త్యంబును సత్యసంవాదసంబును సరాసినైవ్యదైవ్యసంపాదసంబును సగుసమ్మో
 హనాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన. 207

ఆ. అయుధములు విడిచియంగముల్ సోలంగఁదలలు మెడలుఁ జక్కనెలువ కొలుగ
 నెల్లవారు నెఱుక శ లెడలి చొ క్కెక్కి ని, ద్రావితయము గూరినట్టు తెల్లి. 208
 ప. అప్పుడు పాండవో త్తముం దుత్తరమాటలు దలంచి యుత్తియం గనుంగొని. 209
 సీ. ఇక్కరుపై న్యంబునసాక్కు దక్కకమున్న, గ్రక్కునఁ జనుము రాశిరాజు ద్రోణ
 తనయుండుఁ జట్టినతలచుట్లు నల్లని, యవి సూతపుస్త్రుశిరోబరంబు
 వచ్చనియది కుంభశిఖవక్త్రపాచార్యుల, యడ్డెనములు వెల్లి శ లుఱక నివు
 దె మ్మింతపట్టును శ దేవనదీసూను, డియ్యస్త్రమునకు మా శ బెఱుంగుఁ గాన
 ఆ. యతఁడు దెలిసియుండు శ నాతనియన వోకు, మనస మన్వేరకాచితనయుఁ డెలమి
 దొలక నొగలఁ బగ్గరములు గట్టి చని వాని, నెల్లఁ దెచ్చి యరవనమెక్కుటయును.
 ప. ఈరథబృందంబులయిఱకటంబు వెడలి నెలుత మని కదలిసంగిరిటిం దాఁకి గురు

పితామహుండు శరవర్ణంబులు గురిసిన,

911

క. ఆతనిరథ్యంబులఁ ద. త్పూతుని నొప్పించి సాంద్రసమిశితబాణ

చాత్రంబు మేన నింది పృ, భావనయుండు నిలిపి వెడలె ర దర్శింజ్జ్వలుండై .212

వ. ఇవిధంబున నరదంబులయిఁజటంబు గడచియెడ గలుగ నిలిచి రాహు నిగ్రహ నిరాసభాసురుం డగుభానుండునుంబోలె వెలుంగు చున్నంత బలంబులు దెలిసిన.

అ. కొర వేశ్వరుండు ర గను విచ్చి దిక్కులు, గలయుఁ జూచి పార్థుఁ ర గాంచి కడఁగి యడరఁ జూచుటయును ర నమరనదీసూనుఁ, డతని క్షిప్రు లనియె ర నల్ల నగుచు.

క. ఇంత యెఱుంగవు సైన్యము, లింతవడిం దలలు చీర ర లెఱుంగక మోహఁ క్రాంతంబు లయ్యెఁ బని దెగుఁ, గాంతేయుండు సారఁడుగాని క్రౌర్యంబునకున్.

క. మెడ యెఱుగఁ జేతికైదువు, వడ నిను నీ వెఱుగఁ కున్నరథంగి గనియుఁ గ వ్యడి యూర కుండు నట చె, ప్పెదుకొలఁదియె వానికరుణాశపెంపు కుమారా.

క. ఆతండు మనస్తాణంబులపై రానొల్లక నిలిచిన మన మింతట నిలుచుట కార్యంబు.

ఉ. మోహనబాణపాతమున ర ముందలచీర లెఱుంగ కున్నయీ బాహుబలంబుతోఁ గడఁగి ర పార్థునిఁ దాఁకెడుబుద్ధి గ్రమ్మఱక సాహసవృ త్తిఁజేసి యవిరచారతః బోయితిమేని వాడు పూ ర్ణాహుతి సేయఁడ మనల ర నందఱ నొక్కట మార్గణాన్నికన్. 218

వ. కావున. 219

క. మనదేశమునకుఁ బోదము, మన మల్లన తేరువు వట్టి ర మత్స్యవిభునిగో ధనముఁ గొని యతఁడు ప్రీతిం, బనుఁ గా కలు మనకు నంతరచల మేమిటికన్

దర్శింపఁడు సరాజికుం డై మరలితనపురంబునకుఁ బోవుట.

వ. అని చెప్పినపితామహుఁహితజచనంబు లాకర్ణించి సంగ్రామాతికామియుం గ పాటోపఘ్నూర్ణమానమానసుండు నగునమ్మానవేశ్వరుండు నిట్టూర్పు నిగిడించి యుద్రేకంబు దక్కి నిలిచెం దక్కటివారలు నూర్జితం బగు నర్జునానలంబు నా లోకించి భా రరాష్ట్రరక్షణతాత్పర్యంబున శౌర్యంబు సాలించి భీష్మువాక్యప్రకారంబు సేసి రిట్లందఱు ముందర నమవచ్చినవంక న తిరిగి యరుగుచున్నం గని కరిటి శంఖరవజ్రావాదంబులు సెలంగఁ గొండొకదవ్వ వెన్నడింఁజేసి విరుదులతోడి గొడుగులు నడియాంబులతోడిసిడంబులును వై పించుకొని తృప్తిబొందిమరలు వాడై యెల్లవారును వినంబెద్దయెలుంగునం బోయివచ్చెదనని చెప్పి గాంకేయ ద్రోణకృపాచార్యులకుఁ బ్రణామబాణంబు లేసి వారి వీహ్మనివహ్మడై మిట్టకో లల రారాజమకుటంబుమఱులు చులిచి యతనికిం చెప్పినవాడై యభ్యర్థబాహు గర్వనిర్వహణంబుమెఱయ నవ్వుడు మధ్యందినమార్తాండ ప్రచండం డగుచుండఁ గారవచ్చు లతనిం దేటి చూడఁగూఁజాలక చని రతండును జాఫణం దోలి నిలిచిన

మదపుటనుగుచందంబున నిలిచి విరాటరసయున కిట్లనియె.

221

- అ. పసులు మరలె శత్రుబలములు వీనుండు, పెంటలయ్యె రాజు శివైక్యదొరలు
జీర లొలువబడిరి శివగతి విరుదులు, వైచిరింక మగుడ కవలదె మనకు.
- క. హయముల మరల్పు మీరె, ల్లియు బంధులు నెడలు సంచరింప గుమురు గ
ట్టి యెదురునూరురు వారికి, బ్రియముగ శీఘ్రమునం బురీకిఁ బో వలయున్.
- వ. అనిన నతండు రథంబు మగిడించినం జని చని.
- తే. కాలరక్తువవారలుగలయఁ జెదరి, వెనుకబడిపోవు నడదన్నులేగనిభయమునఁ
బ్రాణదానంబు వేడినలేఖానుఁ డభయ, హస్తమిచ్చుచు దయపెనుకపారిఁబలుకు.
- వ. ఇట్లు నానావిధదీనదశాదండహ్యమాను లగుకృపణులం దనకృపామృతంబునం
దడిపినం దేటి వారు దీవించుచుం బ్రణమిల్లుచుం బొగడుచుం బోవుచుండ ధనం
జయుండు భూమింజయుం జూచి.

226

- అ. కురుబలంబు గెలిచి శివోవులఁ గ్రమ్మఱ, దెచ్చు బెల్ల నీయశీర్ష భాషు
బలమకాగ నీవు శివలకుమ వలెబుచ్చు, టుడుగు మధిపువాలినొందుకెఱుగు.
- క. అనవుడు నీచేసినయీ, పని నాచే గాక యునికి శివతి యెఱుంగఁజొకో
జనులు నిజము సేయుదురే, నిను నెఱిగింపకయ చెప్ప శివేరునె పొసఁగన్.
- వ. అని యుత్తరుండు మఱియును.

229

- క. 'నీ వలచినయప్పడ ధా, శ్రీవల్లభఁ జెఱుగునట్టిరెఱుగు నడపెదన్
దేవేంద్రపుత్ర యే ననఁ, గా' వేటాకపేరు గలదె కి కార్యము నడవన్.
- వ. అనువచనంబు లియ్యకొనుచుం జని శమీవృక్షసమీపంబున నిల్చి గాంధీవాది
సాధనంబులు పూర్వప్రకారంబున నిక్షేపింపనియోగించి కపిధ్వజ దేవదత్తకీటాది
దివ్యపరికరంబుల నవినయంబుగాఁ బ్రార్థించి యంతర్ధానంబు సేయించి యెప్పటి
సింహపతాక రథంబున బంధింపు బనిచి విరాటరసయుండు నిజాయుధంబులు
గైకొని రథికుం డయి వచ్చునట్లుగాఁ జేసి లొంటిచందంబునం దలచిర యలన
రించినని సారథి యై నవ్యసాచి నొగ తెక్కి నట్టిసమయంబునఁ బురందరరాది
బృందారకులును దేవమునిసేదగంధర్వాదులును బాండుప్రముఖరాజులొకంబును
నాశ్చర్యహర్షాయుత్తచిత్తులయి సమరవిషయంబు లయినమాట లాడుచు నిజ
నివాసంబుల కరిగి రిట నరుండు నుత్తరు నాభోకించి 'నీవిజయంబు పురంబున
ఘోషింపగోనాలరం బుచ్చు మనిన నతం డడిచెఱుగుగాఁ గైకొని యట్ల చేయ
నిట్లు నిగూఢంబుగాఁ బట్టణంబునకుం జనుచుండ నంతకు మున్న మత్స్యమహివ
ల్లభుం డాహవజయదర్పితవాహినీపరివృతం జై నగరంబు సాజెంచి.

231

- తే. మందిరాభ్యంతరమున కాశనందలీల, బాండుపుత్రులుఁ నక్కటిరబంధుజనులు
దానుఁ జని విప్రులును పుత్రుల జనంబు, సేన లొలుక సింహాసనాశీనిఁ డయ్యె.

వ. ఇద్విధంబునం దనవిజయంబు గొనియాడ వచ్చినవారి నెల్ల నభినందించి యుత్తరుం
డెచ్చట నున్నవాఁ డని యడిగి వారలవలనం గురునాథుండు భీష్మద్రోణకర్ణకృపా
శృథామాదియోధవీరులుబెరసినబలంబులతోడనడచి యుత్తరంబునఁబనులంబట్టి
న నతండు బృహన్నల సారథింగాఁగైకొని యొక్కరుండ కుయివోవుట విని విషాద
వేదనాదోదాయమానమానమం డగుచు మంత్రులమొగంబు సూచి యిట్లనియె.

విరాటఁ డుత్తరుండు కురుపైవ్యంబు గెలువఁ బోవుట విని చింతించుట.

చ. అసముప మీఁ దెలుంగక మరేహోగ్రహవృత్తిఁ గడంగి చెచ్చెరం
బనులకుఁ గూయిగాఁ జనియెఁ గి శాపఁడు కౌరవసేన యేడ యొం
టి సనుట యేడ నా కిది గగడిందివిచారము పుట్టె సైన్యముల్
వెనఁ జని తోడు గావలయు శ వేగమ పంపుడు సాలునట్లుగన్. 234

చ. అనుటయుఁ గంకుఁ డి ట్లనియె శ నక్కడ వచ్చి సుశర్మ యోడఁ గా
వున నిట వీరికిఁ జయ మరవుక వెఱ పేటికి నీకు నుత్తరుం
డని నొకరుం డు నాకుము బృహన్నల సారథి గాన గెల్పు న
య్యవిమిషకోటి నైన నరఁ శ డద్భుతవిక్రమజ్ఞంభణంబునన్. 235

చ. అన వినుచుం గలంగుహృదయంబునఁ దాపము నివ్వటిల్ల ని
ట్లను మఱియుక విరాటఁడు రక్షణావనియందుఁ ద్రిగర్తసేనచే
ననయము నొచ్చినట్టిదను శ లండఱుఁ దక్కఁగ నేలుఁ బోలుఁ దా
కని ఘనయోధకోటి చనఁగిగా వలయుక బలుమై రయంబునన్. 236

క. చని యక్కుమారుఁ డే మ, య్యెనొ యలైఱఁ నెఱిగి మనకు శ నెయిదించుట పు
ట్టినకార్యమనకుఁ దగియెడు, పని యట విధి గెలువ వనమె శ బ్రహ్మకు నైనన్.

వ. అనుచు నుత్తలపడునయ్యవసరంబున నుత్తరుండు పుత్తెంచినగోపాలురు పఱ
తెంచి యతనిం గాంచి, 238

చ. కురుబలముక జయించి మనగోవుల నెల్లను గ్రమ్మఱించి యు
త్తరుఁ డిదె తాను సూతుండు నుగదగ్రత వచ్చుచు నున్నవాఁడు త
త్తురగరథధ్వజాలి నొకశత్రువుడు రాలడు మమ్మఁ బిగ్ని వే
పురి నెఱిగింపుఁ డన్న స్వపరపుంగవ వచ్చితి మేము నావుడున్. 239

త. లంతరంగంబు నిండి రెరడలుపులందు
వెడలునంతోపపూరంబువిధము దోఁపఁ
గత్తుఁగవ నమ్మదాస్రులు శ గడలుకొనుచు
గండపులకాకురములతోఁ శ గ్రమ్మదేర. 240

క. ఏమేమీ యని గోప, శ్రోమముఁ బలుమాఱు వడుగురమ్మ మెయి నొడలగ
బూదూశుఁ డవుడు మంత్రుల, మోములు గనుఁగొని సకత్వరమున ని ట్లనియెన్

- కా. విటల్ విధుల నెల్ల ననుగులపై 3 విస్మయభూధ్వనిం
జాటం బంపుడు సేర్చి నుత్తరజయాశ్వర్యంబు బుగ్యాంగనా
కోటిం బుచ్చు డెదుర్కొనంగ మహితోడో గేసుర ప్రాతమున్
ఘోటస్యందనవారణప్రతయం 3 గూడన్ సమూర్థంబుగన్. 242
- క. ఉత్తమకన్యాజనములు, నుత్తరయును గంధమాల్యాయుక్తముగఁ జూచు
రోత్తము నెదుర్కొనం దగు, నత్రైజుగున సంఘటింపుఁ 3 డభిరామము గాన్.
వ. అని నియోగించి గోపాలురకుం గట్ట నిప్పించి కంకు నాలోకించి నెత్తం బొకపలుక.
యాడుదమే యని యుబ్బుమైమాటగాఁ బలికిన నతండు నీవు సుమాళింబున
నున్నవాడవు నేడు నీతోడ నాడి జయింప రాదు వెఱుగు ననిన విరాటుండు
సగుచుఁ దత్ప్రదేశంబున మెలంగునైరంధ్రుం గనుంగొని పారెలు దెప్పుచి
పనిచి పలుక ముండటికిఁ దిగిచి కొనుచు నిందు ర మ్మనవుడుఁ బాండవాగ్రజండు
జాదం బాడుట యెంతలెస్స యనుచుం జేరి యాడం దొడంగునప్పుడు మఱి
య నిట్లనియె. 244
- అ. జాద మాడి ధర్మరసూనుండు రాజ్యంబు, ననుజాలను బ్రియాంగశనను బణంబు
గాఁగ నొడ్డి యాడి 3 కాతీయఁ బడఁడెయ, ట్లగుట నీనితోడిరయ్యర్థి గీడు. 245
- వ. అని పలికి యాడు చుండుననుయంబున. 246
- మ. నరనాథుండు ప్రమోదసంపదుడితో న్నాదంబుమై నిట్లయం
గునునైవ్యంబుల ముట్టి గల్చి యెలమిన్ 3 గోవర్ధముం దెచ్చె ను
త్తరుబాహుబలశౌర్యసారము లుదాత్తంబుల్ గడే యెందు నె
వ్వరు నక్కాలము నిట్లు సేసిరె కులై క్రవ్యర్యం బవార్యంబుగన్. 247
- వ. అనిన విని కంఠం దరిని కిట్లనియె. 248
- చ. కురుపతిభీష్మకర్ణకృపకుంధజముఖ్యమహోగ్రయోధవి
స్మరణము వోర్వఁ జాలి రణభూమి భుజాబల ముల్లసిల్ల ను
త్తేనుడ జయించెనేని వసుకథావర యింతటికంటె నింక న
చ్చెరువును గల్గినే ధరఁ బ్రసీధికి నెక్కడె యాతఁ డొక్కడున్. 249
- తే. అనినఁ గటకటఁబడి యిట్లు కలాడు ట్ల, నతనివిజయము నందియ 3 మనుటగాఁ
యింతపట్టును పైరించి 3 తీవు గాన, యింక నీమాట లుడుగుము 3 కంకభట్ట.
వ. అనుచు విరాటుండు గటంబు లడరఁ గన్నులఁ గెంపు గదురఁ బలుకచప్పుడన్
లంబుగా నాడుచున్న సరకు సేయక యుధ్ధికుండు వెండియ నిట్లనియె. 250
- చ. కురుబల మేల దైత్యసురకోటులు వచ్చిన నెల్ల రాదె యు
త్తరనకు నాబ్రహ్మసైన్యల రథంబువయిం బరవాహినిధయం
కరభుజసారమున్ మెఱయఁ 3 గాఁ దటి గాంచితి నంచు విక్రమో

- ధరుగతి నాజి కేలినిరకతుం డయి దుర్దమలీల నుండఁగన్ 252
- క. అనిన విని సకొధహసాట్లాసవికృతాననుం డై మత్స్యమహీనాభుండు. 253
- ఉ. వింతలు సాల నీవలన కి వింటిమి గాని ధరిత్రి నెందు నే
మింతకు మున్ను సారథుల కి నెవ్వరిఁ జూడమె వైరివీరడు
ద్ధాంతభజావిలాస మలరం దెగి పోరుల నత్రుతస్త్రవి
క్రాంతిఁ గడంగువారి నని కి కన్నుల నివ్వలు రాలు చుండఁగన్ 254
- క. నాకొడుకుపోటుమాటలు, నీ కేటికిఁ బొసఁగ నాడ కి నేరపు మాన్యో
ద్రేకమునఁ బలుకు చుండుట, మాకు సహింపుగ రాదు కి మామము విప్రా.
- క. అనినం బలమునఁ గుంతి, తనయాగ్రజుఁ డిట్టు అనియె కి దరహాసం బా
ననమున మునుఁగువడఁగ నజ్ఞననాయకుతోడ నిట్టకంకితిభంగిన్ 256
- ఉ. లహవకేళి వేడుక బృహన్నలచిత్తమునం దెల్గిన్
సాహసవృత్తి నుత్తగుని కి సారథిఁగాఁ గొవిపోయి కొరవ
వృహాము నొర్పి నిపసుల కి నొక్కఁడుఁ దక్కక యుండ నత్వరో
త్సాహతఁ దెచ్చెఁ గా వలయుఁ కి దప్పదు నావలు కట్ల చూడుమి. 257
- క. అని యంతట నిలువక యుమ్మనుజేశ్వరుమొగముఁ జూచి కి మఱియును నతఁ డి
ట్లనుఁబురములోనఁ జాటం, బనుపు బృహన్నలజయంబు కి భవ్యవిచారా. 258
- విరాటుండు కంఠని సారె గొని క్రేయుట.
- అ. అనిన రోద్రరసము కి మనమున నడరంగఁ, బడగ యెత్తునురగక పాలురేఖ
నెనయుచేతిసారెగొనివేసెఁ బతి పేడి, గడన యుడుగు మన్న కనుడుగ వనుచు.
- వ. ఇవిధంబున వేటిటువడి యజాతశత్రుం డలుక గదురనిపృథయంబుతోడం
బాంచాలిడెనం జూడ్కి మలఁగ నూర కుండె నన్నారీరత్నంబును రయంబునం
జేరి వేసెఁగంటిం దొరఁగురుధిరంబుఁ దనయుత్తరీయంబున మెత్తన యొత్తి
యచ్చేరున నున్నకనకకలశజలంబులం గరతలంబు దడిపింపి తుడుచునప్పుడు
మత్స్యమహీవల్లభుం డీకోడితంబు పై దీరం బట్టుటకుఁ గతం బేమి యని త
న్నడగిన నతని కిట్లనియె. 260
- తే. విమలవంశంబునను బుణ్యోవృత్తమునను, వజ్రునీతనిర క్తంబు కి వసుమతీశ
ధరణిపై నెన్నిచిందువులకొరఁగెనన్ని, వర్షములు గల్లునిం దనావర్షభయము.
- వ. అని చెప్పి యుత్తమద్విజహాతపాతం బెల్లునుం గీడు గావున నీకు నొకహాని
పుట్టుటకుఁ జాలక యిబ్బంగిం జేసితి నని వెండియుఁ గొండాకకీలాల్పంబు దొరఁగం
దొరఁగం దుడుచు చుండె నంత నట యుత్తరు నెదుర్కొనం బోయి. 262
- క. మంగళహార్యరవములు సె, లంగఁగ మా క్తికవిమిశ్రితలితాక్షరవృ
ష్టిం గురిసిరి విప్రులుఁ బుణ్యాంగనలను భద్రహావ్యయంబులతోడన్. 263

- ఉ. అతఁడే గన్యకాజనసహస్రముఁ దానును తేరి వేడ్క మై
నున్న చందనార్ద్రకుసుమోత్కరముఁ నవరత్నసంచయో
దాతనువర్ణపుష్పములు శ దందడిఁ జల్లెఁ గిటిమీఁద న
య్యుత్తరుపైఁ బ్రమాదకలహోత్కటసంభ్రమసంభ్యతంబుగన్. 264
- ఉ. తక్కుటివారలుం గని ముసేదం బల రారఁగఁ గొఁగిలించుచున్
మొక్కుచు నాడటం దనదుఃఖమాముపయిం దనివోనిచూడ్కులం
గ్రిక్కితీయించుచుం బొదివి శ గెల్పు నుతింపఁగ రాజపుత్రుఁ డ
య్యెక్కుడుమాట కోరువక శ యిట్లను నర్హధనంబుతోఁ దగన్. 265
- చ. కురుబలముఁ జయించుటయు శ గోవులఁ దెచ్చుటయుఁ బృహన్నలా
స్ఫురితభుజాబలంబునన శ చూవె నిజం బిది నాక యేల యె
వ్వరికిని నెవ్వరిం గెలువకవచ్చున యిట్టిసహాయసంపదం
బొరయక యున్న మీ కెఱుంగఁ శ బోలునె నాబ్రదు కెట్టిభంగియో. 266
- వ. అని సారధ్యప్రశంసాప్రకారంబుగా నక్కుమారుం డత్యుపచారవచనంబుల
చందంబున సంక్రందననందను నుతించుచుం జనుడెంచి రాజమండిరద్వారంబుఁ
జేరునవసరంబునఁ బ్రతిహారి ససంభ్రమగతిం జని భూవల్లభునకుం బ్రణమిల్లి
భూమింజయప్రవేశంబులెఱంగు విన్నవించిన నారథికసారథులం జూచువేడ్క
మనంబు వేగిర పెట్టెడు నయ్యురువుర నియ్యెడకుం జయ్యునఁ దోడితె మ్మనువిభుని
వలుకులు విని ధర్మతనయుండు పశేహారితో నల్లన యిట్లనియె. 267
- క. ఇన్నెత్తురు గనుఁగొనిన బృహన్నల కోపించు నన్ను శ నతిభక్తిమెయిన్
మిన్నించుఁ గాన రాజుం, దన్ను విచారేప కేమి శ దవ్వఁ దలంచునో. 268
- వ. ఇది లెస్సగాఁ దుడుచునంతకుఁ దదీయప్రవేశం బించుకవడి వారింపుము పదం
పడి రానిత్తు గాని యంతకు నుత్తరుం డొక్కరుండు వచ్చునట్లుగాఁ జేయుము.
- క. అని చెప్పి వార్హసంభ్రమమున నజ్ఞననాయకుండు శ మునుఁగుట నది యే
మని యడుగఁ దలంపమిఁ దన, కను వై కార్యముఘటించి శయతనిం బుచ్చెన్.
- చ. అతఁడును బాధుఁ దెచ్చి వివరయంబున నుత్తరుఁ దోడితెచ్చినం
బితృచరణాంబుజంబులకుఁ శ వ్రీతిమెయిం బ్రణమిల్లె నాతఁ డా
పతియునుఁ జక్కఁ జేర్చె గరుహతెడుమేనును హర్ష బాష్పసం
ప్లుత మగుగాననంబు నయి శ పుత్రునిఁ బెద్దయుఁ బ్రార్థు గొఁగిటన్. 271
- వ. ఇవిధంబున నాలింగితుం డయి భూమింజయుండు పునఃపునఃప్రణామంబు నేసి
కంకునిం గనుఁగొని సగౌరవంబుగా నమస్కరించి మొగంబుగంటి సూచి యిది
యేమి యని యడిగిన. 272
- క. వ నీవిజయము నొగడఁగఁ, దా నప్పుడు పేడిఁ బొగడె శ దానం గోపం

బూనిన పైరింపక నా,దే నడిచితి సారె గొని విశ్వంభలవృత్తిన్. 273

క. అని పతి వలికిన విని నెప్పునమున భయసంభ్రమములు శ మల్లడిగొన న
ప్పునుకేంద్రనందనుం డి, ట్లను నత్యాదరము మెఱయ శ నారనితోడన్. 274

తే. తప్పు సేసితి రిట్టులు శ దగునె వీర, లేమిగతిఁ బల్కినను నది శ యెల్ల మనము
గైకొనవలయుఁ గా కిట్లు శ గాదు గూడ, దని నిషేధించుటాప్పు నేమనుజనాథ.

వ. అని మఱియును. 276

క. సవిదయముగఁ బ్రార్థింపుడు, పవిత్రచారిత్రు లైనశివరమద్విజ్ఞా లి

ట్లవమతు లై కోపించిన, నవనీశుల కేల కల్లు శ నాయువు సిరియన్. 277

వ. అనిన విని యమ్మాటలు పాటిగాబట్టి విరాటుండు భయభక్తియుక్తంబుగా వేడి
కొనినం బాండవార్థబండు నగుచు నాకు నలుక యెక్కడిది యిలందును గీడు
తెరువువాడు గాఁ డిదియొకస్త్రాద్వ కీచున నయ్యెం గాని యని తాను రాజుడనఁ
బ్రసన్నుం డగుట దెలియునట్లుగా ను త్తరుతోడం బలికిన నమ్మహేవల్లభుండు సంత
సిల్లి తదవసరంబునఁ బ్రవేశించి కాంచినయాబ్రహ్మహన్లుల నాదరించి నిజనందను
నాలోకించి యి ట్లనియె. 278

విరాటుఁ డుత్తరుని సమరప్రకారం బడుగుట.

డి. ద్రోణుడు భీష్ముండు గృపుడు శ ద్రోణసుతుండును గర్జుడుం బను
త్రాణపరాయణత్వమున శ దర్శనముజ్జ్వలభంగి నుల్లస
ద్భాణపరంపరల్ గురియఁ శ బార్థిపుడుఁ వెను దన్ని చూడ న
శీఘ్రజవంబునం గవియురసేనకు మార్కొన నగ్గలించితే. 279

డి. బాసట లేదు కొవ్వడర శ బంటుతనంబునఁ దాకితేనియుం
బాసినచోట వాయుఁ బెఱిపట్టులవీరు లుదగ్రవృత్తిమై
మూసికొనంగ వత్తు రొకమోహర శమమ్ముల మృగ్గేనేని నా
సాసల నొక్కకుండ యనునాగ్రహవృత్తి బలంబు పైఁ బడున్. 280

ఆ. ఒకఁడు పరశురాము శ నోర్చినవాఁ డొక్కరుండు ధనువునకు గుర్రుండు దాన
హరువరమునఁ బుట్టి శ యశీఘ్రవిక్రమముల నొక్కఁ డొప్పు శ మాఱు లేక.

డి. తక్కటివారలున్ సురల శ దైత్యుల నైనను బోర గెల్పువా
రక్కురుసేన మేటిమగ శ లాధృతరాష్ట్ర తనూజు లాఱి నొ
క్కొక్కఁడ ధాత్రి యంతయును శ నోర్వఁగఁ జాలుదు రట్టివారి ని
వెక్కటి దాకి నొవ్వకయు శ నమ్మెయి నెల్పితి నాకుఁ జెప్పమా, 282

డి. గోవుల నెట్లు లాగితి వ్రకుంతిలక్రముఁ డైనరాజరా
కేవిధి మానభంగమున శ కెల్లను నోర్చి పూయమానుఁ డై
సీచిజయంబు పైచి ఘననిందకు నియ్యకొనంగఁ జాలెఁ బు

త్రా నెఱఁ గయ్యెడు రణవిరోధం బబలంబు నెఱుంగఁ జెప్పమా
చ. అనవుడు నాఁడ డిట్లనియె శ నక్కుదుసేనల నేను గెల్వ గో

ధనమును నే మరల్చ మనరదైవబలంబునఁజేసి దేవసం

బునితుడు నాఁగ సర్వ మగుశచందమువాడు మహాత్ముఁ డొక్కఁడు

డని ననుఁ గాచెఁ గౌరవుల శ సందఱ గెల్చె మరల్చె గోవులన్

284

వ. అట్లేఱంగు వివరించి విన్నవించెద నవధరింపుము.

285

తే. ధూళి పెల్లుగ నెగయంగఁగేల గోడి, నడఁగఁ జనుమూఁగఁ గని నడుశవడ వడంకి

పాటు దేరంగ నమృహాభాగుఁడవ్వు, డోడ కోడకు మని నన్నుఁ శ గూడ వచ్చి.

వ పట్టుకొని మగుడం గొనిపోయి రథంబుపైఁ బెట్టిన నే నతనియాజ్ఞకు మిగుల
కుండితి.

287

ఉ. కౌరవసేన గోగణముఁ శ క్కొని పోవ నతండు ముట్టి యం

దారసి రాజుఁ గానక యుశపాలమునం దొలగించి వేగ నా

తే రట్ల బోలి యడ్డపడి శ తీవ్రశరంబుల నబ్బలంబుదు

ర్యారరయంబు మాన్చి పశువర్గము నిద్రెస వెల్చె నాచ్చుచున్.

288

అ. చెదర కుండఁ బసులఁబొదివి యించుక మేర, యిక్కడరుగుదెంచిరయెలమిమిగిడి

కడచి పోవుచున్నకౌరవపతి ముట్ట, నడరినంత సేన శ లతనిఁ గూడ.

289

మ. కురురాజుఁ సబలంబుగాఁ గవిసిన్ శ ఘోరాహవం బయ్యె సం

దరదంబుల్ నులు మయ్యె నశ్వములు ను శ గ్గయ్యెం గరివ్రాతముల్

ధర దంతంబుల యూఁతగా నొఱగె నుద్యద్బాహుదృష్టబో

త్కరముల్ దిట్టినయట్లు గూఁతఁ గలయం శ దబ్బాణపాతంబులన్.

290

శ. శత్రుంఠిపాదు లగునృప, పుత్రులు బేరు గలయోధశ్రుంగవులును ద

చ్చిత్రశరనిహతి సంగర, భాత్రిఁ బడిరి వారి నెన్నఁ శ దడ వై యుండున్.

291

తే. మొనలు దెరలిసఁ గల్గండు శ ముంచి తాఁక

నమహావీరుఁ డాతనిర తిమ్ముఁ జంపి

హరుల నొప్పించి నూతు నో శ నాడ నేసి

యంగముల బాణములు నించి శ యతనిఁ బఱపె.

292

క. గురుఁడు దలపడిన నతఁ డ, చెరువుగ దివ్యాస్త్రవిరతిఁ శ జిక్కువఱచి త

ద్వరసుతుండుఁ గృపుఁడుఁ దాకినఁ, దెరలిచి భీష్మసకుఁ గవిసేదృఢరథసమునన్

న. అతనిం దీవ్రశరంబులం బొదివి నాశనాస్త్రంబు లేసెన్ నడి

సుతుండుం దర్శనయంబునం గినిసి రూశసుతుండు చావంబు ద్రుం

చి తదియాంగము నొంచినన్ వివశుఁ డై శ చేడ్చుడవో నూతుఁ డు

ద్వతీతిం దొలంగంగఁ దోత రథముం శ దత్పాశిరహార్థి యై

294

క. తమతమబలములతో ని, ట్లుగుతభుజావీర్యులై సకయారధికవరుల్
గ్రమమునఁ జలపడి యోడిన, సమరవిహారమునఁ దనివిగనక. యతంచున్. 295
మ. ధరణీరాఘండు దానుఁ దమ్ములును దుర్ధాంతోద్ధతిం గూడి మో
హర మత్కూర్జితభంగి నేర్చికొని యురద్యద్విక్రమం బొప్ప బం
ధురసంరంధత నున్నఁ జూచి బలవద్దోస్తంభలీలాభయం
కర రేఖాపలమానచావుఁ డయి పీఠికం దాఁక నాసేనతోన్. 296

క. కొరవపతియనుజన్తుల, దూరమునకో విశిఖనిహతిఁ గొలంగ జడియుచుం
జేరి వికట్టునికరి నొక, నారసమునఁ గూల్చి కదిసి న సరపతి నొంచెన్. 297

తే. రాజు నొచ్చిన విఱిగిరి శరధికవరులు; విభుఁడు దోడన తిరిగె నశ్వవీరుఁ డపుడు
దోలి యాచిక్కుమూఁతలతోడఁ గూడ, నతని దవ్వల నడవికిరసడిచి మగిజె.

వ. ఇది యమృతాపురుషుఁడైన విధం బనిన విని యచ్చెను వంది విరాటుండు. 299

ఆ. ఆతఁ డెవ్వఁడొక్కొక్కయమృతాత్మునిఁ గనుఁ, గొనఁగఁ గొఁగిలింప న వినయా మొప్పు
నర్హుపాద్యవిధుల నే నర్పింప భక్తిసం, యుక్తి నెపుడుఁ గొలిచిరయుండవలయు.

క. ఎచ్చోట నున్నవాఁ డతఁ, డెచ్చోటికి నేల రాఁదో న యిప్పు డనుడుఁ దా
నచ్చట సంతర్జితఁడై, యిచ్చఁ జనియెఁ దోచు నేఁటిఁయెల్లిటిలోనన్. 301

ఉ. దేవకుమారకుండ యగుఁ న దేవముచందము సూడ నాతఁ డీ
గోవులఁ గ్రన్తులించుటకుఁ న గూడిరయంతియ కాదు నాకు సం

భావన సేయువత్సలతేజఃవలఁ దా మనవంశ మంతయుం
గావను బోవనుం జలపు న గల్గుట దెల్లము సేసె నెంతయున్. 302

వ. అని చెప్పి యుత్తరుం దతనిం బ్రమోదాయత్తచిత్తుం జేసె నట్టిసమయం
బునఁ గొంతేయాగ్రజుండు ముఖప్రాంతంబు పైచీరచెఱంగునం బొదివొని

ధనంజయునిఁ జక్కఁ జూడక యుండ విరాటుండు కిరీటిపరాక్రమంబు క్రమం
బున నిట్లు దనతనయనివలన వినియునుం దెలియక యెప్పటిసపుంసకత్వబుద్ధితో

డన స్థంభావించి పోవం బనిచిన బృహన్నలయును జతురంబుగాఁ బలికి తిడియా
తెఱంగు ధర్తనందనునకు నింతకు మిక్కిలి యెఱింగింప కుండునది యని వైరాటి

లో నల్లన చెప్పఁచుం జనియె నజ్జననాయకుండును గంకునిం బొమ్మని యుచితపరి
వారవృత్తుం డయి భూమింజయు నంతిపురంబునకుం దోడ్కొని యరిగి నుదేస్తా

సందర్శనసమాచరణంబు నడపి యతం డడుగఁ ద్రిగత్తపతి నోర్చినతెఱం గెట్టి
గించె నట నరుండు నాట్యశాలకుం బోయి. 303

అర్జునఁ డుత్తరకు బొమ్మపాత్రికలుగాఁ గురువీరులతోఁబరంబు లిచ్చుట.

తే. చెలులుఁ ధానును నుత్తర నే యెలమిఁ దన్నుఁ

గాంచుటయుఁ బ్రితి యెసలార న గారవించి

- బొమ్మపాతిక లడిగిలి క కొన్న యింద
మనుచు నిచ్చె దాఁ దెచ్చినోయంబరములు. 804
- వ. ఇవిధంబునఁ గృతకృత్యం డయి యథాపూర్వంబుగా మజ్జనభోజనంబులు
నలిపి ధర్తవనయునివాసంబునం జేకాంతస్థలంబునఁ దా రేవుదును ద్రావడి
యును గూడఁబడునట్టితెఱంగు సంఘటించి సమాగమసముచితప్రకారంబు నడపి
గోగణివ ర్తనంబును రణప్రవర్తనంబును సన్యోన్యవిదితం జైనయనంతరంబు
యగ్రజ నుద్దేశించి బిభత్సుండు భీమసేనున కిట్లనియె. 805
- క. మొగ మొప్పుదు నా దెన నీ, జగతీవాధునకు నే విరచారించియును
దగ దీనికిఁ గారణ మిది, యగు నని యేర్పలుప నేర క నయ్యెన నెట్లున్. 806
- వ. అనిన విని యభిప్రాయం దతని కిట్లనియె. 807
- క. ఒండేమియు లేదు విరాటుం దా తతనూజఁ బొగడుకొను చుర్తమగో
ర్తండత గల్లుబృహస్పల, యుండఁ గొఱత యేమి పగఱ క నోర్పుట కంటిక్.
అ. అనినఁ బెడిఁ బొగడ కదని యవివేకియై, కోప మదర సారె క గొని యతండు
ప్రేసె నత్తు రపుడు క వెడలఁ బోయినఁ జీరఁ, గప్పిఁకొంటి నీవు క గానకుండ. 809
- క. అని చెప్పి గంటి సూపిన, ననిలతనూధవుఁడు గనలి క యాదుష్టాత్తుం
దనయాదిబంధుహితముగ, ననిచెద జముష్టోలి కనియె కనంగము పొంగన్. 810
- వ. కిరీటియుం గోపించి. 811
- క. తనకొలది యెఱుంగనియ, మనుజాధము నిపుడ పట్టి కే మర్రింపక త
క్కినఁ గాదు వీనిరాజ్యము, నిను సంలయుఁ జేరుఁ గా కననియె ధర్మభ్రాతౌన్.
చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను క నక్కట యంతకుముంద రేమియున్
మనల నెఱుంగఁ దవ్విభునిమాటనఁ బూనిక దీర్చికొంటి మా
తని కొకయెగ్గు సేత యుచితంబె యెఱింగెడునట్లు గాఁగఁ బో
యినఁ గనియన్ దురుద్ధతి వహించినఁ జూతము గాక పిమ్మటన్. 813
- వ. అని పలికి వారల కందు మాన్పి యిది యట్లు కాక యొందు దగునే యపునుఁ
దక్కినవారిదెసయుం గనుంగొనిన నెల్లవారు నుపకమించిరి తదనంతరంబు
తమ్ము నెఱింగించు తెఱంగు దలపోసి తొ రండఱు విరాటులొలుపుకూటంబునకుం
బోయి బయలు మెఱసి యుండువారుగా నిశ్చయించి యారాత్రి గడపి వేగు
టయుం గృతస్నాను లయి పాండుసూనులు సమయవిహితాచారంబులు నడపి
యచితప్రకారంబున. 814
- క. తెలుపు లగుచీరలను బూర,తలఁ బువ్వుల నొప్పి రాజరతనయానుగుణో
జ్జ్వలమానసియవేషము, లలవడఁ గూడుకొని నగరి క కరిగిరి వీరిన్. 815
- క. చని ధర్మసుతుఁడు సింహాసనమున భీమాను లాత్మగ్రాసముచితదుచిరా

సనముల సభాస్థలిం గయి, గొని వంచాగ్నులునుజోరెఁ ॥ గూర్చున్నంతన , 316
తే. వేడ్కఁదొడిపూసి కట్టియోవ్వెరటుఁ దు త్త, రుండు జోడును దేరఁగొల్పిండుబుద్ధి
నచటి శేతెంచి కని వి స్తయంబు నొంది, యెల్లిదంబుగఁ దలుచుచునెట్టులనియె.

క. ఇది యేమి కంక నీ పు, న్నదవృత్తివి శంక దక్కి శ నాగద్దియపైఁ

బదిలంబుగఁ గూర్చుండితి, వదియును గా కిపుడు దిగ వసనంకారమునన్. 318

చ. అనిన విని మందహాసంబు సేసి సంక్రందననందనుం దత్తని కి ట్లనియె. 319

నీ. నడచీవియలు సేసె శ నగరికి మాణిక్య, మకుటముల్ పూనిననమనుజవతులఁ

దగునాజ్ఞసూయాణముగ నొనరించె మం, చిగ నేలనాబుగురచెఱఁగులకును

బ్రీతార్థిజనుల సుచేతనత్యాగధ్వజములుగా సన్ని దేశములఁ బఱపె

దిక్కులన్నింటను శ దెలుపారుపూఁత గా, వించె నుజ్జ్వలయశోవిభ్రమంబు

తే. రాజసూయాధ్వరప్రవర్తకుఁడు నిత్య, సత్యభాషామహావ్రతశాలి పాండు

రాజదుగ్ధపయోనిధిరాజు ధర్మ, రాజ సుమ్ము మత్స్యవసిరమణ యితఁడు. 320

ఉ. ఈతఁ డజాలశత్రుఁడు మహిమిం దగ దిగ్విజయంబు సేసె ని

ద్యాతిశయాద్ధి వాసపుమహాసన మైనను నెక్క నర్హుఁ డు

ద్వోతితమూర్తి కౌరవకులలోద్వహుఁ డార్యనికాయసంతత

భ్యుతచరిత్రుఁ డీచిఱుతగద్దియకుం దగఁడే నరేశ్వరా.

321

అర్జునుఁడు విరాటపర్వఁ ద మ్మిజోగించుట.

ఉ. అనిన విని యతండు వి స్తయసంశయంబులు మనంబునం బెనంగొన నితండు

ధర్మతనయుండయేని భీమాద్భుతనకులసహదేవులుం బాంచాలియు దేరీ యని

యడిగినఁ గవ్వడి యి ట్లనియె.

322

చ. వలలుఁ డనంగ నీనగర శ వంటలవాఁ డయి నిల్చి పెడ్కకుం

బులిఁ గరిఁ గేసరిం దొడరి శ పోరఁగఁ బంచినఁ బోరు జెట్టిమ

ల్లుల విజుచుం గడంగి ప్రబలలుం డనఁగాఁ జరియించు చుండు వి

చ్చలవిడి భీముఁ డీతఁ డవిషహ్యపరాక్రమదుర్దముం దనికే.

323

తే. బకమహాసురు నిర్జించి శ బ్రాహ్మణులకుఁ

బ్రీతిఁ గావించెఁ గిమ్మిగురపే రడంచి

వనము నిష్కంటకము సేసె శ ఘను హిడింబుఁ

గూల్చి యాతనిచెలియలిఁ శ గొనియె నితఁడు.

324

క. నీమెచ్చువారువంబులఁ, చా మచ్చిగ నరయు నిత్యతాత్పర్యమునక

చామగ్రంథి యనఁగ నొక, నామము ధరియించె నితఁడు శ నకులుం డభిషా. 325

క. శత్రునృపకాలకూటము, మిత్రామృతవృష్టి బుధసమీపిత సెద్ధి

క్షేత్రము సజ్జనసంస్తుతి, పాత్ర మితఁడు మాద్రితోలుతరపట్టి నరేంద్రా.

326

- క. నీపాలక వచ్చి నిఖలగోపాలకముఖ్యవృత్తిఁగ నొలుపు వడసి తి
 శ్రీపాలుఁ డనఁగ మత్స్య, త్వాపాలక మెలఁగు మీఁడె నసమాదేవుండున్. 327
- క. సుకుమారమానసుఁడు గొం,తికిఁ బ్రాణము ప్రాణ మితఁడు నేజోగఁబ్బుం
 డకుటిలుఁడు రాజప్రి,ప్రకారసంవేది వంశేశపావనుఁడు నృపా. 328
- క. అని యిట్లు ధర్మభీమనకులసహదేవులం గ్రమంబునంజూపి చెప్పి మఱియు ని
 ట్లనియె. 329
- క. విను సైరంధ్రీవేషం,బున మాలిని యనఁగ బరఁగి న పూతచక్రం
 బుఁగఁ గేశయభూవరనం, డనకడ మెలఁగునతి ద్రువదశతనయ మహీశా. 330
- క. ఆచవలాక్షికిఁగా మన,కీచకు లందఱును రాత్రి న గీటడఁచె రహ
 స్యాచితవిధమున గంభ,ర్వాచరణముపేర భీమఁ న డతిభీమముగాన్. 331
- నిరాటమ భీమఁ డభ్రువ నెఱింగించుచు.
- వ. అనియె నప్పుడు వృకోదరుండు. 332
- నీ. పండరూపమునఁ బ్రతీచ్ఛన్నుఁడై వచ్చి క,న్దియలకు నెల్లను న నృత్తగీత
 వాఙ్మనైపుణ మనవద్యతెఱావిధి, నలవరించుచు బృహత్స్వల యనంగఁ
 బరఁగునీతండు నీరధశ్చుండు ను మ్మని, చూపి యమృతస్వరాశానకుఁ డెప్పి
 వెండియుఁ బలుకు సాధుండలు నోడించి, ఖండవ మేర్పె సాధుండు డన్న
 తే. గారవించిన నెక్కటి న కాలకేయ, వర్గములఁ బరిమార్చె నీరపాతకవచ
 సంఘములనోర్చె గంధర్వరసమితిగెలిచి,ధాత్తరాష్ట్రాగ్రజనిచెఱఁగదలిగెనితఁడు.
- వ. అనిన విని యడ్పుతరసాక్రాంతం బగునంతరంగంబునం గలుగుసందేహవేళంబు
 వినయసంక్రమంబుల నిగుడ నీ కునిరింజేసి చిక్కవడి యున్ననిబడనకునకు నగ్న
 నుం జూపి యుత్తరుం డిట్లనియె. 334
- తే. ఈతఁ డింతకు మిఁకుఁ డ న న్నెఱుంగఁ జెప్ప
 వలన నని నియమించినఁ న డెలియఁ బలుక
 నలికి యొకడేవనన్నిధుం న డంటిఁ గాని
 నిన్న యంతయుఁ దాఁ గదా న నిర్వహించె. 335
- చ. ఒకరుండ తాను భీతి వెగ న డొంబెడురెండవనన్ను నెట్టకే
 లకుఁ దగఁ దేచ్చునప్పుడు బలంబులతోఁ గురురాజు సూడ దా
 నికి నుది శంకలేమి మహానీయపరాక్రముఁ డై నయింకిరి
 టికిఁ జనుఁ గాక యివ్వధము న డెప్పర మన్యుల కోర్వ వచ్చునే. 336
- చ. తము నొకిగించి యల్ల నుచితప్రియభాషల నన్ను సూతకృ
 త్యమునకుఁ జొన్న నేను బ్రమోదంబున నప్పటి కియ్యొకంబు నో
 కమునమరంబునట్ల యని న కయ్యముతీవ్రతకుం డగంగ ర

- ధ్యములఁ జరింపఁ జేత ధర శ మై తుడిఁ బల్లు నోహటించితినో. 337
- క. మొగ మోడఁ డీతఁడు కౌరవ, జగతినుడు వితగివపుడు శ జవమున వెనుకం
దగిలి యిది జూడ నూడఁగ, నగునెడ గా దటుమ వలయు శ ననియె నతనితోన్.
- ఆ. అనిన నతఁడు వెఱపు శ నత్యాదరంబును, సంతసంబు మానసమున బెరియ
నవయవముల సంభ్రమావేశ మేర్పడ. గారవమున విజయుఁ శ గాగిలించె. 338
- క. వినయంబు మిగులఁ గుంతి, తనయాగ్రజపాదపీఠతలమున ఫాలం
బును నొందఁ జాగి మొక్కి య, తనికొగిలి వడసె సమృద్ధము దళుకొత్తన్
- ఆ. స్త్రీతి నలుమడింప శ భీమునిఁ గనల నా, లింగనంబు సేసి శ యంగకములఁ
బులక రెగయఁ గేలు శ దల మోడ్చి ధర్మజ, నాననమున దృష్టి కయడరనిలిపె.
- ఇ. అత్తతీ లేచి వచ్చి తనకయన్నలఁ దమ్ములఁ గానిపించె న
య్యుత్తరు సప్తనుండు దగ శ నొందఁగ నప్పడ పిల్వఁ బంచె మా
త్యోత్తముఁ దార్కట ధ్విసచివోత్కరసాదరనకృత్రకో
జాత్యభిటాదియోగుల ముగ్ధంబునఁ బాండవదర్శనార్థ మై. 342
- స. ఇట్లు సమస్తజనసమేతంబుగా ధర్మతనయసేవారత్నరుం డై తదనుమతి సముచిత
రచిరాననంబున నుండి విరాటుం డంతఃపురవర్తులం బిలిచి యంతయు నుడే
ష్ట కెఱింగింపం బనిచి సాంచాలిం దగిన తెఱంగున గారవించునట్లు గావించె నట్టి
యెడ ధనంజయున కిట్లనియె. 343
- తే. చాల గుర్రుర మైనయఃజ్ఞాతవాస, వత్సరంబు భవద్గర్భవాసగుప్తి
వలనఁ గడపితి మతిసుఖాశవాప్తచిత్త, వృత్తి నేము నిర్భయుల మైర విందులట్లు.
అనిన విని విరాటుం డతని కిట్లనియె. 345
- నీ నన వేట యొక్కఁడనె శ యిట్లనఁగాఁ దగునయ్య యిమ్మెయిం
గాననదేశవాసములఁ శ గాతీయ కోర్చి యడంగి యుండి మీ
పూనిక దీర్చి మీ రెలమిఁ శ బొందుట యెల్లను బుణ్యదేవతా
సూనదయాసమృద్ధి నను శ నొందుట గాదె నురేంద్రనందనా. 346
- అని ఫలికి ధర్మనందనుం జూచి. 347
- ప. ధరణీయుఁ బట్టణంబు హయగ్రదంతిరథంబులు గోవులు భట
త్కరము నమాత్యవర్గమును శ గాఁ గలరాజ్య మితండ యేలు ని
ర్భరమున నేనుఁ బుత్రులును శ బంధులుఁ దమ్ములుఁ గొల్చి యుండెదం
గరిపురి కెత్తునట్టిపని శ గల్గిన నోపినయంత సేసెదన్. 348
- అన విని యుత్తరుండు దగ శ నజ్జనపాలకుతోడ నిట్లను
న్న న కొక రాజ్యముం గలదె శ నన్నును నిన్నును నిన్న మొన్న నీ
రనితర సాధ్యకృత్యవిజయంబునఁ గాచినయపు గల్గఁ తే

- పనియది దక్క దాని మఱి క సెప్పగ నేటికి నింతవింతగన్. 349
- వ. అది సిద్ధం బట్ల చెల్లు గాక యించుకవిశేషంబు గలదు వినుము. 350
- చ. సనినయప్పై గొల్వ మిట క చన్నదినంబుల వీరు నీలు పైఁ
గవిసినప్పలట్ల యభిశం బగులేజము వోడు కున్మి నే
ట్టివిధము సాదరాధతను క జెందము బూటట బొంది యుండ నే
రవు మన కట్లు గాన తగఁ క ప్రార్థన సేయుట యుక్త మి త్తటిన్. 351
- వ. అనియునుం గాక. 352
- క. ధనవర్ధంబులు వీ రి, చ్చినయవి యుట్లగుట వేడ్క క సేయవు తగ నూ
తన మగుకానిక యీవలయును వే తోడ్డరఁ బనువు క ముత్తరఁ వ్రీతిన్.
వ. అనిన విని మత్స్యమహీవల్లభుండు మనం బలర మంత్రులమొగంబు సూచి మ
నూరిక సలంకరించుకొని తేం డని నియోగించిన వాడును వ్రియంబునం జని
తత్కార్యశ్రవణశంక్రిత యగును దేష్టయనుమతంబున. 354
- క. పదనికి రాఁ బులు గడిగిన, మదనాస్త్రములేఖ గలిగి క మానినిమెయి చె
న్నదవఁ గయిసేసి రప్పుడు, ముదితాదనములు ప్రమోదనమున లలితముగన్
నింటునిమంతు లుత్తరమ పొందవులయొద్దకుం దోడ్చుట.
వ. ఇట్లు శృంగారంబు సేసినయమ్మద్దియగు ముత్తాఫలస్త్రాలంబుమాలికలతోడిగొడుగు
లు వట్టించి యత్సాదరంబున సయ్యమాత్మ్యలు దోడ్చిర ధారాధరనికరమనో
హర యగుపర్జన్యలక్ష్మీయుంబోలె వచ్చు చున్నం గని విరాటుం జెనురువోయి
పురోహితులును బంధుజనంబులుం దానునుం బొదివికొని పాండవాగ్రజానగ్ర
భాగంబునకుం జెచ్చి యచ్చెలువ నిలిపి సపరివారంబుగా దండప్రణామంబు సేసి
చేతులు మొగిల్చి యిట్లనియె. 356
- క. ఎఱుంగమదీకటి సీపె, ద్దళికంబు దలంప నేమితప్ప గలిగినన్
మఱచి దయఁ జూడు మి ట్లం, దఱు సీకుం బనులు సేయఁ క దగుదురు వీరల్.
వ. అని నిజానుజతనూజలం జూపి మఱియును. 358
- క. ఇమ్ముదియ సన్నుననకు, నిమ్మిపని బంధుజనుల కేండ్లఱకుఁ గడున్
సమృత మెల్లప్రజకు నే, నిమ్మెయి నినుఁ జేరి బ్రదుకు క టిప్టం బధిపా. 359
- క. అని పలికిన విని కుంతీ, తనయొగ్రజుఁ డింద్రసూతువదన మాలోకిం
చిన నాతఁ డిట్లు లను సమ్మనుజేంద్రుఁడు వినుచు నుండ క మత్స్యాధిపుతాన్
క. ఈకన్నియఁ గోడలిఁగాఁ, గైకొనియెడఁ గాని యిది దక్షిణ దుచితవృత్తిన్
నాకడన యబల మెలగుట, లోకము శంకించు నన్ను క లోలాత్మనిఁగాన్.
వ. అదియునుం గాక స్మృత్యీతాదులయెడ నిక్కోమలికి గురుండ నైననాకు నివ్వ
ధంబు ధర్మంబు గాదు గావున. 362

మ. హరిమేనట్లుడు బాహువీర్యముశ్రోత్యస్ఫూర్తి త్రైలోక్యసుం

దగుఁ డాచారపవిత్రుఁ డంచితకళాదక్షుం డుదారుండు గా

తరసంరక్షకుఁ డార్యసమ్మతుఁడు విద్యావైభవోల్లాసి య

త్యురుతేజుండు వరించుఁ గాక యభిమతన్యం దీనరోజుననన్.

363

వ. అనిన విని మత్స్యమహీకాంతుం డత్యంతసంతుష్టాంతరంగుం డై

364

తే. అట్లునునివియ్య మనియెడునంతకంటె, గడవఁ బెంపు నా కెయ్యదిరకార్యనిశ్చ
యంబు ధర్మతనూభవురదానతిచ్చువాడు మన మెల్లఁ గావించురవారమదియ.

ఆ. అనుడు సతని కిట్టుకలనుఁ బొందవార్గజం, డింద్రతనయుఁ డుచిత శ మెఱిగి పలికె

నిట్లు సేయవార శ మిప్పుడు శుట్టాల, కెల్లఁ జెప్పి పుచ్చుఁ శ దీశుభంబు. 365

చ. అని నిశ్చయించి పలికిన విరాటుండును గౌరవాన్వయసంబంధంబున మాతృప్య
వంశంబు పావనం బయ్యె నని పలుకుచు ధర్మజభీమాజ్ఞుననకులసహదేవులకుఁ
గ్రమంబున నుత్తరఁ బ్రణామంబు సేయించిన వాసుదీవించి యంతఃపురగమనం
బునకు ననుష్ఠానేయ నచ్చెలువ నెచ్చెలులుం దానును దత్సమయసముచితపరివార
పరివృత యై యరిగినయనంతరింబ మాహూర్తికుల రావించి లగ్ననిరూపణంబు
సేసి యాదవపాంచాలాదిబంధుజనంబుల నెల్లఁ బెండ్లికిఁ బిలువ రెండుదెఱుంగుల
వారును గాలరులం బనిచి రజాతశత్రుండును విరటు గారవించి తా రతినిపాల
నజ్ఞాతవాసంబు సుఖవృత్తి నడపికొనుట వాక్రుచ్చి పలికి యతనిగుణంబులు
గొనియాడి నీవు మాకు వాసుదేవునట్ల కాక సామాన్యబంధుండవే యని సంభా
వించి వినయ నిభృతం డగునతనిం దిగిచి పునఃపునరాలింగనంబు సేసిన
నతండును ససంస్థమపరిజనసముపనీయమానంబు లగునానావిధోపకరణంబులం
గొంతయులకు వివిధోపచారంబు లాచరించి మహార్థమజ్ఞనభోజనంబులు నడపె
నంత నక్కడ దుర్యోధనుండు నిజపురంబునకుం జని చని నడుమ విడిసినయెడం
గర్జితకునిదుశ్శాసనులదుర్మంత్రంబు నట్టి గాంగేయునివచనంబు లప్రమాణంబు
లు సేసి ధర్మతనయుం డనత్యంబున కియ్యకొనమి యెఱింగి యాతనిపాలికి దూతం
బుత్తెంచిన వాడు నేతెంచి కాంచి యిట్లనియె.

367

తే. వాలి యజ్ఞాతవాససంరవత్సరంబు, నిండ కుండంగ మున్న పోరుండు బయలు
మెఱసి సమయంబు దప్పెనీ వెఱిగి దీని, కేది డగు నది సేయుము శ మేదినిశ్.

వ. అని పునర్యనవాసకరణంబు దోడ నాడిన నవ్వి యధిష్ఠితసత్యవ్రతుం డయినయు
ధిష్ఠిదుం డతని కిట్లనియె.

369

శ. నిండె నమయాబ్దములు నిం, కొద్ది డన తే దిపుడ చని సురయోధనుతో భీ
ష్ముండును గురుండును వినఁగా, నిండె ననుము నిండె నిండె శ నిక్కంబునకున్. 370

వ. అని తగఁ జెప్పి పుచ్చుఁ జని శ యాతఁడు దవృక చెచ్చు పంతుయ్

విని భృతరాష్ట్రసూనుడు విజయవీరవత నాటిరాత్రి

బుద్ధుల గురుభిక్షుకృష్ణకృష్ణులుం దనరమ్ములు నుండ భర్తనం

దనునకు చూడఁ బుచ్చినవిధంబు ప్రకాశము సేయ కిట్లనున్.

371

మనము మోసపోయి యనిమిషపరిసూతి, లోడఁ బొడిచిరిమి యరహోవపు
నరఁడు సమయకాల మంతయుఁ గడచిన, వచ్చెనో యెఱుంగవలయు నిజము.

క. అనిన విని యేటిమాటలు, వినువారలు నగరె యేను శి వివ్వచ్చుడు న
చ్చినయపుడ నెలుపనే వల, దనుచూనము సమయకాలఁ మట మును కడచెన్.

క. అనవుడు భీష్మనివలుకులు, విని యందఱు సమ్మతించి శి వెరవిడియే ఫ
ల్లునుఁ డనిరి పతియుఁ బురికిం, జనియెను మఱునాఁడు విరళశస్త్రస్యంబులతోన్.

క్రీకృష్ణుఁడు బలదేవాదులతోఁ బాండవులఁ జూడ వచ్చుట.

వ. ఇవిధంబునం బ్రకాశు లై పాండునందనులు శమీప్యమనితే ప్రసమ ప్రసాధనం
బులుఁ బూజాపూర్వకంబుగాఁ దెచ్చికొని యుపస్థావ్యంబున వసియించి మత్స్య
మహీనాథుండు పంపు సేయం బెంపు మిగిలి పౌరజానపదనానావిధోపహారంబులు
గైకొనుచు బహురత్నంబులకు భాజనంబులై మహనీయవిభూతి శోభిల్లుచున్నంత
చానుదేవుండు బలభద్రపురస్కరంబుగా సాత్యకినమేతుం డై సుభద్రాభిమన్యులం
దోడ్పొంది కృతవర్తయుఁ బ్రద్యుమ్నండును సాంబండును యయుధానుండును
రుక్మండు నకుమారుండును వింధ్యసీనాదిపాండవసారథులును రథాధిపతు లై
కొల్పి రామతీయ న నేకయాదనకుఁబూతులును గరితురగస్యందననిబిడంబు లగు
బలంబులతోడ నిరుగెలంకుల సడవం జనుడెంచి.

375

తే. భవ్యవిభవంబులతోనుపరప్లావ్యపురము, సొచ్చినంత మునునఁబాండుసుతులుదనకు
నెదురు వచ్చిన నాహ్లాదనమెనక మెనఁగఁ, దత్సమాగమయోగ్యవిధంబు నడపె.

వ. బలదేవప్రముఖులకును దదీయసందర్శనసముచితసమాచారంబు లొనర్చి సుభ
ద్రాభిమన్యులం బాంచాలిపాలికం గొనిపోవ సభ్యంతరజనంబుల నియోగించి.

క. లలితమణిమయవిభూషణములు దుచిరాంబరములును బ్రశ మోన మెడఁద ని
ట్టలముగ పారి కుంతీపుత్రుల కెల్లను నిచ్చి పిదప శి ద్రావడి కిచ్చెన్.

378

వ. ఇట్లు గట్టి నిచ్చి వేఱువేఱు రథకరితురగదానదాసీజనంబుల నొసంగిప ద్దనాథుండు
పాండవులం దానునుం గలసి సంతసంబున నలరారు చుండఁ దదనంతరంబ.

379

సీ. ద్రుపదభూవిభుండు పుర్రులు దానుఁ జరురంగ, బలములతోవచ్చి పాండుసుతులఁ
గాంచి వారలు దన్నుఁ శి గరము సంప్రీతిమై, గారవింపఁగ నుండఁ శి గాశిరాజ
తైబ్బుండుఁ బదపడి శి సైన్యసమేతు లై, చనుడెంచి భర్తనందనునిచేయ.

సత్కారముల గాఢశిష్యుడంబునఁ బొంది, రవ్వెర్రాఱుండును శి నంతవట్టు
తే. వారలకుఁ దత్తుచితప్రకారములఁ బ్ర

యంబు దరితోన సువిధానంబు సేసె

మఱియు బహుదేశములబంధుమాన్యమిత్ర

వర్గములు వేడ్కఁ బెండ్లికి 1 వచ్చెఁ గలయి. 380

వ. ఇవిధంబున రెండుదెఱంగులచుట్టంబులు నై నభూపతులు దమతమవిభవంబులు
మెఱసి వచ్చి యుండ విరాటుండు పురంబున నుత్సవంబు సాటించిన. 381

క. కలువడములు మణితోరణ, ములుఁ గట్టిరి క్రముకకాండకమోచా స్తంభం
బులు నాటిరి కుంకుమమునఁ, గలయ నలికి మ్రుగ్గు లిడిరి శ కర్పూరమునన్.

క. వివిధాలంకరణంబుల, నవకాంతి వహించి పట్టణంబు వివాహం

త్సవమాధవలక్ష్మికి లలి, తవనం బై యెలమికలిమిరతావల మయ్యెన్. 383

ఉ. తాను సుదేశ్యయౌ సుతులుఁ శ దమ్ములు బంధులు గంధమాల్యనా

నానవరత్నభూషణమృగనఃప్రియమాంగలిక ప్రసాదనా

నూనవిభూతి మత్స్యవిభుఁ శ దుజ్జ్వలలీల వహించి భూమిదే

వానయనాదికృత్యవరు శ తై నజనంబుల గారవించుచున్. 384

వ. గరువంపుసం భ్రమంబులతోడ నిజమందిరంబునందు. 385

నీ. అమలరత్న ప్రదీపానలి మెఱుఁ గిడఁ, బనిచి మణి స్తంభశం క్తిఁ గ్రొత్త

జిగి దళకొత్తునరట్లుగఁ దొడయించి వి, చిత్రవిశానముల్ శ సెలుపు మిగులఁ

గట్టించి నూత్నమురక్తాదామములతోడఁ, గుసుమమాలిక లెడఁగొచ్చి ప్రేలఁ

గీలింప నియమించి శ కేవలమంగళ, భూరుహపల్లవరతోరణములు

తే. సంఘటింప నియోగించిరచందనమునఁ, బరిణయాగారములకంగఁగబాణియాణి
గలుగుము త్తియములమ్రుగ్గురగా నొనర్పఁ, జతురపుణ్యాంగనోజనరతతిఁ బొనర్చె.

క. వైశికశాకికవిధిసం, పాదితవివిధార్థ వస్తుభరితత్వమునన్

వేదిక పాలు పగునట్లుగ, మోడమునఁ బురోహితుండు శ మునుకొని చేయన్

క. ఉత్తర నలంకరింప ను, దాత్తాభరణాదివస్తురతతి యొసఁగి నరేం

గోత్రముఁడు నేర్పు గలచెలి, క త్తియలం బుచ్చెఁ శ వ్రీలి శ గడలుకొనంగన్.

అభిమన్యునివాహమహోత్సవము.

వ. ఇట్లు వైవాహికవర్తనసంవిధానసావధానం దగుమత్స్యమహీనాథుండు మా
హూర్తికాదిశిష్టజనులు పరి వేష్టించి నుండి లగ్నం బొనర్చు బగుచువచ్చెనని భర్త
తనయున కెఱింగింపం బనిచిన నతండు ననుజనహితంబుగా నలంకృతుం దై
వివిధప్రసాదనశోభితు లగునమ స్తబంధుజనంబులం గూర్చికొని యభిమన్యునకు
శృంగారంబుసేయించి భర్త గజరూఢుం జేసికొని యేనుంగులం బేగు గలవారు
వంబులను మట్టపుదట్టంబు సేసికొని మణిగణంబులు నంబరనికరంబులుఁ బుష్ప
పుంజంబులు ఫలప చయంబులు లోనుగాఁ గలయోగ్యవస్తువుల విస్తరినక్రంత

నడవ మంగళసూర్యనాదంబులు విప్రశిర్యాదంబులు మౌగధనానంబులు వంది
జనవాక్యసంతానంబులు తెలంగ వానుదేవపురస్కరంబుగా విరాటుమందిరంబున
కేతెంచి శంఖజయఘంటాపగవాదినిక్వగంబులతోడ నెదుర్కొని చల్లుసేసలు
గైకొనుచుం జొత్తెంచిన. 389

క. విరటుడు సంభ్రమమును నా, దరమును భక్తియును నాల్గే దలకొనఁ బూజా
పరుఁడై సమయసమచితా, చరణంబులు నిర్వహించె నే నమృదలీలన్. 390

తే. విహితపరిపాటితో విప్రశిర్యాదనులు, పుణ్యకర్తవరంపరఁ నే బూని నడవ
కథి గృష్ణయధిష్ఠిరపార్థమత్స్య, వరులు దెరయొద్ద నవ్వధూనవరుల నిలిపి.

వ. సాంవత్సరికదత్తకాలకళావిశేషంబుల మంగళసూర్యంబులు సెలంగ నత్తెర
యెత్తించిన. 392

ఉ. వీనులఁ దియ్య మెక్క మును నే విన్నిఁ బరస్పరరాగవృత్తిలో
నూనినఁ జూచువేడుకల నే నువ్విభు లూరెడు నెమ్మనంబు ల
చోచ నొకయింతసేపు నెడనొచ్చుట కోర్వక యుండ నున్నయ
మ్మానినియుం గుమారుడును నే మారవికారము లంకురింపఁగన్. 393

వ. అన్యోన్యవలోకనంబు సేయునప్పుడు. 394

సీ. వరుచూడ్కి ముద్దియనవదనంబుపైఁ బాటి, తివుటమై నునుఁగాంతితీపు గ్రోలు
సుందరీరత్నంబునచూపు మనోరము, నడుగులయొప్పుపై నే నల్ల నడరుఁ
బతిలిలోకనములు నే పడఁతుకమైదీవఁ, గలయంగఁ బలుమఱు నే మెలఁగుచుండు
వైలఁదికటాక్షముల విభునిపైఁగ్రమమున, నగసి మోమునఁ జోకి నే మగిడివచ్చు
తే. నొండుగువులతేజెమటల నూని ప్రేగు, పడినచాడ్పున నవయవభంగులందుఁ
దగిలి మఱపునఁ దడయు నిర్దృఢవిశాల, నయనదీప్తులు నెఱుకువనబయలుపడఁగ.

వ. తదవంతరంబు. 396

తే. ఒండొరులదోయిఁగుల నినుఁద్రాండఁ జేయు, నక్షతప్రకరంబు లన్వోన్యమస్త
కములఁబోసిరిమందారకల్పలతలు, విరులుగమియనొంపొంటిపైఁ గురియునట్లు.

చ. లలితతనూలిసముల నే లజ్జకతంబునఁజేసి మున్ను ని
చ్చలవిడిఁ బట్టఁగా వెరవు నే సాలక యోరలు వాఱుచూపుల
లలిఁ దలఁబ్రాలు వోయునెడలం దగ వొందిన సూలుకొల్పి యి
మ్ములఁ బచరింతు రొండురులనోహనమూర్తులపై నధూవరుల్. 398

తే. చిత్తమున గాఢరాగంబునచేతఁజూపు, తెఱఁగు దోఁపఁ గెం పారెడునీఁగబోడి
మృదులపాదే గుమారుండుమెలపుమై గ్రహించె బల్లవాలంబిమన త్రేధలీల.

వ. ఇట్లు పాణిగ్రహణం గాచరించి. 400

క. పెనుఁగుదుట నిడివచూతం, బును నవమాలికయుఁబోలె నే బాలు పొంది రతం

దును సమ్మగ్ధయు నేకా, ససమున్న నున్నపుడు నూత్నసౌభాగ్యమునన్. 401
 కోర్కెలు గెడఁగూడుకోని పార మెయిన, చిత్తంబు లూఱటఁ జేగుచు లోత్తఁ
 బులకాంకురములకుఁ దలతఁకుడై యిరు, మేనను మవ్వంబు శ్రమిలి పొడలఁ
 దటివేచిచనఁబోయి శ్రతడఁబడి మూర్ఛతి, వడి చూపులాడట శ్రబయలుపటుపఁ
 జెమటలతావులు శ్రతమలోనఁ గలసి వే, జొక్కసారభము నై శ్రచొక్కుసేయ
 గాఢసంస్పర్శభంగులు శ్రగల్గునట్టి, హోమసమయకృత్యంబుల శ్రనొదవి సౌఖ్య
 రసము పెన్నిట్టపొరిఁబారిఁగ్రమ్మ దేర, సమ్మదాంబుధిఁ చేలిరి కనతియుఁ బతియు,
 ఇవ్విధంబున వివాహంబు నిర్వహించి మత్స్యమహీనాథుండు మణిభూషణంబులు
 గుచిరాంబరంబులుఁ గర్పూరాదిసుగంధద్రవ్యంబులుఁ దాంబూలంబులతోడివల్లె
 రంబులఁ బచరించి పాండవులకు వాసుదేవపూర్వకంబుగాఁ బూజితప్రకరంబు
 నకుం గట్ట నిచ్చి యాజ్ఞ సేసిసుభద్రలకు ననుచూపాభరణపరిధానంబు లంతఃపుర
 వర్తులై నయర్హ జనంబులచేతం బుచ్చి సౌభద్రనకు భద్రసామజన ప్రకృతియును
 లోకోత్తరతురంగదశసహస్రంబును సలక్షణగోపంచలక్షయు రథంబులు రెండు
 వేలును దానదాసీదనంబు లక్షయు మణియు నానాప్రకారంబు లగుభనంబులు
 నరణం బిచ్చె నమ్మహానీయమహోత్సవంబు మంగళసంవిధానసావధానపుణ్యాంగ
 నలవలనను సృతగీతాదివైచిత్ర్యమనోహరవారనాదీదనంబులవలనను వినూత్న
 రత్నమయభూషణాది దీప్తవేషవిరాజమానులగుకుమారులచతురపరిహాసాదివిలా
 సంబులవలనను బ్రభూతవిభవవిభ్రాజితు లగురాజిసూనులమాననీయగరిమలలిత
 విహారవిశేషంబులవలనను బాంచాలయాదవకేకయాదిబాంధవమహితమహి
 మాంచిత్రసంచరణంబులవలననునానందనివ్వందిపాండునందనసౌహార్ద్రంబులవలనను
 మత్స్యదునుజపతిమందిరంబు పరమసంపద్యరితం బై యుండె నని చెప్పిన విని
 వైశంపాయనునితో జనమేజయుండు. 403

కుంతీనందను లట్ల, త్యంతవిభవ మెసఁగఁ బరిణయము నేసి సుహృ
 త్సంతోషోజ్జ్వలులై తద, నంతర మెబ్బంగి నడచి శ్రరసపుమఁ బ్రీతిక్ 404
 అమృతమయాత్మ భక్తి సుగమానుభవోజ్జ్వలదివ్యవర్తమ

ట్రమయగతానుభావ పురుషత్రయతా వివృతస్వభావ ని
 ర్మమృదయైకవాస మునిశరంజననిత్యవిలాస హోషనం
 గమవినికర్తనా పరమశౌరవధుర్యపదప్రవర్తనా 405.

సుర్వహపటుతావత్రయ, నిర్వాపణకరణ బోధనిర్మలజనహృ
 స్పర్వాచరణ మహాసుర. కర్ణాబహరత్వసంప్రకాశకరణా. 406.

మాలిని. నిగమకుసుమగంధోనేషభూతాభిధానా

సగుణవిగుణానితా సౌమ్యసాక్షిత్వనినా

జగదవనవిధానా శ్రీమద్రదతావధానా

సగ శరధినివాహనంద సంస్తూయమానా

407

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి

తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున విరాటపర్వంబునందు

సర్వంబును బంసమాశ్వాసము.

408

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి

విరాటపర్వము సమాప్తము.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

ఉచ్ఛోగపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

గౌరీపల్లవపుట

యోగాశ్రయమంజరీసముజ్జ్వలమూర్తి

యోగీంద్రసంతతాంత

ర్యాగపరీపాకరూప శ్రీ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవాపై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

2

తే. నెలమి నభిమన్యు పెండిలి శయివ్విధమునఁ, జేసి యుల్లాసలక్ష్మీ గైకొని సీ మత్స్య
మనుజపతియన్వయంబుపాశ్రవనము నేసి, దిన చతుష్టయానంతరశ్రమవచ్చియమన.వ. ధర్మతనయుండు దమ్ములుం గొడుగులుం బరివేష్టించి యుండ విశాలరమణీయం
బగువిరాటుకొలుపుకూటంబున కరిగి యందు.

4

క. విరటుఁడు బొంచాలుండును, హరియును రాముండు వారీయనుజతనూజుల్
పరిణయసమాకతాళుల, ధరణీశులు బలసి యుండఁ శ్రద్ధయు నెమ్మిన్.

5

వ. ఉన్ననమయంబున సభాసదు లైనమానవేంద్రులు నానావిధంబులఁ గృష్ణయుధి
స్థిరులతో సంభాషణంబులు నేయు చుండఁ బొండవకార్యాధియై కృష్ణుండు
దదీయవచనంబులు వారించి వారలఁ గలయం గనుంగొని యిట్లనియె.

6

మ. కపటద్యూతమునందు పౌబలునిచేఁ శ్ర గౌంఠేయు లాత్మీయరా
జ్యపదభ్రంశముఁ బొంది సత్యనిరతిఁ శ్ర శక్తాత్మై యుండియుం
గుపిఠస్వాంతలు గాక తత్సమయసంరక్షోభంబు గా కుండఁగా

• వివినావాసము గూఢచర్యయును గాశవింపం దలం పొప్పుదే.

7

ఁ. తలఁచినట్లు ప్రతముశనలిపి యుమ్మాడ్కిఁ బం, డ్రెండువత్సరములు శ్ర పాండవేయు
లకట కూరిన త్వరయాతుఘానావలి, తోడఁ గాననమునఁ శ్ర గూడి మనరె.

8

క. పదపడి దుస్థుర మగునీ, పదుమూడవయేడు గడవఁబడుట యరిది శ్ర

మైదు రెఱుఁగమిక్తై యాపద, లొదవిన పైరించి రిట్టిరయునికియుఁ గలదే.

9

క. మీరలు ధర్మజువర్తన, గౌరవ మెఱుఁగుదుర కాదె శ్ర కావున నాగాం

ధారితనూధపులకును, వీరలక్ష్మను హితము గా విశవేకప్రీతిన్.

10

త. ధర్మమార్గంబు దప్పక శ్రీ లలఁపుఁ డొక్క, తెఱుగు ధర్మపు దప్పి యుద్ధిష్ఠిరుండు
వడయ నొడఁబడఁ డయ్యిం ద్రవదవి యైన, నుచితగతి నెంత వడపిన నుల్లసిల్లు.

౧. కావునఁ బాండవులకుఁ బితృధనం బగురాజ్యంబు గవటద్యుత్తరంబున దుర్యో
ధనుఁ డపహరించుటయు నది వీరలు దిగ్విజయంబుఁ జేసి యలవరించికొన్నవదం
బగుటయు ధర్మసూనుమహానుభావంబు విచారించక ధార్తరాష్ట్రులు పరిభవిం
చినం డెగి యితండు వారలకుం గీడు వేయ రోయమియు నీరెండుదెఱుంగులవా
రికిం బంచి కుడువం దగుటయుం దలపోసి తగినకార్యంబు సెప్ప నట్లుల రేనును
నాకన్నంత సెప్పెద వినుండు.

12

కుంతీతనయులు సమయము, శాంతతమై నడపి తమభుజిబలమును దు
ర్మాంతోద్యమశౌర్యము నెఱిఁ, గింతు మనుచు నున్నవారు శ్రీ గిను కెడఁ గదురన్.

౨. వీరతలం పెఱిగిన గాంధారీతనయుండు సుహృద్విరోధానముఁ గూర్పుం.

బోరఁ బరిమార్చుఁ గొంచెపు, వారై యున్నడన యని యశ్వశ్యముఁ గడఁకన్.

౩. లలఁపుబలవిక్రమోదాత్తుల కైనను బలము లేక శ్రీ దోర్లర్యముమై
గెలువఁగ వశమె సహాయము, కలిమి ననంతంబు లగుపరగఱసైన్యములన్.

15

౪. కావునఁ బాండవశ్యము, భూవల్లభకోటి యిచటఁ శ్రీ బోధి వగు ని మ్మై
నావీరులు నీవీరులు, దేవాసురులట్ల యనికఁ శ్రీ దెగుదురు గడిమిన్.

16

౫. ఇది యిక్కడి తెఱుగునకుఁ దోచినతలం పక్కడివారిచి త్రవ్వత్తి యెట్టి దగుట
యెఱుంగ మెదిరి మతం బెఱుంగక యెట్టికార్యంబు నిశ్చయింప నెర వగునే
కావున నియ్యవసరంబునం దగినమానిసి నందులకుం బుచ్చవలయు దుర్యోధ
నుండు వీరికి రాజ్యంబుపా లిచ్చిన మే లగుఁ గాక తక్కిన నప్పటికఁ బోలినపని
సూచుకొంద మని పలికిన విని బలరామదేవుం డియ్యకొని రాజులొకంబు నాలొ
కించి యిట్లనియె.

17

౬. హరివాక్యము వింటిరె యది, యిరుదెఱుగులజవములకును శ్రీ హితమును ధర్మో
త్తరమును నై యున్నది యీ, వెరవున శక్యంబు మనకు శ్రీ వీరలఁ దీర్చన్.

18

౭. తమనగఁబాలు గోల్తువడి శ్రీ దానిన యిప్పుడు గోరువీరికిఁ

సముచితవృత్తి నిచ్చి తమసామున సంతస మంది యున్కి యు

క్రము ధృతరాష్ట్రసూనునకు శ్రీ దాన నపాయము లేక యుండుఁ గో

ప ముడిగి వీరు సేయుదురు శ్రీ బాంధవ మిజ్జగముం బ్రియంపడున్.

19

౮. కావున నిక్కార్యం బెడ సేయక యొక్కరుం బనుప వలయు వాఁడునుం జని
యభిమతంబు సాధించునప్పుడు,

20

౯. మాటజాం దెఱింగి శ్రీ యోటమై నల్లన, చేరి కారవేంద్రుచి త్రవ్వత్తి
కనుగుణంబు గాఁగనానతుం దగుచుఁ బ్రార్థించి యడుగకున్న శ్రీ దెఱుగుపడఁడు.

ఉద్వోగపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము

అది నీన ధర్మనందనూ దలనియుద్ధతికిం బుయిలోడి మెయివడి గలనడవడి
బ్రవ మండియ బాదంబువెంట మోసపోయి తొడరి చిక్కునం బడియె నది
యును నతం డక్షవిద్యాపాలవంబు దనకు మిగుల లేమింజేసియు బంధుజనంబులు
దన్న వారించుటయుఁ దా నాడుట మాని గాంధారరాజు నియమించినం దర్శనా
కౌశలంబునం బరిణతుండు గావున నాశేకునియాడి యుద్ధిష్ఠిరుండొడ్డినయొడ్డిమియు
గెలుచుచు వచ్చినట్లగుట నాతనియందును గొఱంత లే ది త్రైఱంగున వార లధ
ర్మమ లని నిందింపరా కునికి కారణంబుగా వీరలు వుచ్చినమానిసి వినయంబు
తోన యిక్కార్యంబు దీర్చికొని రావలయు ననన సాత్యకి కోపించి యిట్లనియె.

సాత్యకి దుర్యోధనుకడకు ధూతం బంపఁ గూడ దని చెప్పట.

- అ. ఇట్లు లాడఁ దగునె యిది నీక పోలు ని, న్నే మనంగ నేర్తు నీ నిత్రైఱంగు
పాడి గాఁగఁ బూని నీ పలుకంగఁ జెవియొడ్డి, యాదరించువారి నీ నందుఁ గాక.
- క. వేడుక వుట్టినజూదం, బాడెనె ధర్మజుడు వార నీ లందఱుఁ దమలో
గూడికొని పిలిచి బలిమిన, యాడి కపటజయము గొనుట నీ యది దగ వగునే.
- క. ధర్మతనూభవుడెన దుష్కర్తము రూపించి సభ నొకండును మైమఱ
పేర్చి సెడక పోనేర్చునె, ధార్మికు లిం తెట్టివారు నీ తథ్యం బరయన్. 25
- చ. పల్కినచందముల్ నెఱపి నీ పైతృక మై చనురాజ్యభాగ మి
ములఁ బడయం దలంచి బలముం జలమున్ నెఱపం గడంగు వీ
రలు నొరు వేడఁ బోదురె యశరాతులు సాధుల మెత్తురే రణం
బుల జయలక్ష్మిఁ జేకొనుటఁ నీ బోలునె యొండొకరాజధర్మముల్. 26
- తే. సముచితము లగుమాటలఁ నీ జక్కఁబడక,తక్కై నేనుక్తివుం డగుశ్రధార్తరాష్ట్రః
గూరశ్రేణుల నేనియ్యకొలుపువాడ, నవని కౌంతేయులకు నిచ్చునెట్లుగాఁగ.
- క. భీమాద్జనులకు రణమున, నేమగలును బ్రతియె వీరు నీ నేనును సైన్యో
ద్ధముల మై నడచిన నే,భూమిశులు నెదిరి బ్రదికిపోవం గలరే, 28
- అ. కవలవారుఁ గొడుకునగమియుఁ బొంచాలవ,ర్థంబు వృష్టివగులుఁ నీ గడఁగిరేని
నొక్కమాత్రలోన నీ సువ్వెత్తుగొనరె దు,ర్యోధనాదిశతము నీ నుద్దవిడిన. 29
- క. ఈమత్స్యవతి సహాయము, గా మాకుం దీర్చ రానికార్యము గలదే
సామూద్యపాయపరుఁ డు,ద్దామభుజాబలయుతుం డీతఁడు కేవలఁడే. 30
- క. నామతమునఁ గార్యము సం,గ్రామము సేయుటయ యిట్లు నీ గా కీలోనన్
పామవచనంబు లక్కురు, భూమిశ్వరుతోడ నాడఁ నీ బుచ్చెద రేనిన్. 31
- ఉ. దైన్యము దక్కి దూత యుచితంబుగఁ బొందునృపాలువాలు రా
జస్యవరుండు ధర్మజుడు నీ సమృతి వేడెడు నన్న లొకసా
మానస్యవిధిం దగంగ గరితమంబున నిచ్చినఁ బుచ్చికొంద మ

- నోన్యవిరుద్ధభాషాగము శిలాడినఁ దర్ఫల మూతఁ డెంచెను. 32
- వ. అనిన ద్రుపదుం డిది వోలు బలదేవుమాట మాట గాదు బలవిక్రమవం
తొందును సోమసుందన్నుండును దుష్టాత్ముండును నై నదుర్యోధనుండు ప్రియ
వచనంబుల రాజ్యంబుపా లిచ్చుట కియ్యకొనమి సిద్ధంబు యుద్ధంబునం గాని
చక్కంబడఁ డని పలికి మఱియు ని ట్లనియె. 33
- క. మృదుభాషాముల దుర్జన, హృదయములు ప్రసన్నతామరహిమఁ బొందునె యె
ల్లినముగఁ గొని యంతంతకు, మద మెక్కుం గాక దురభిమానముచేర్చిన్. 34
- వ. అరియనుం గాక, 35
- తే. కూటికై ద్రోణభీష్ములు శి గుమతి యనక
యనునరింటురు ధృతరాష్ట్ర శ్రమను దనూజు
త్పన్న సూనినవాడు రాశ్ధేయబోటి
తులువ లెల్లను నతని సశద్బుధి యుండు. 36
- వ. కావున నతండు దుర్జునితుం డై యుండు నెల్లభంగుల సంగరంబు గాఁ గలయది
యీగమయంబున బలంబులం గూర్చికొని పిలువం దగురాజులం బిలిచి పుచ్చ
వలయు మయోధనుండును డో డానపడి పుచ్చు నుడితపడు లగునరపతులు దొలు
తఁ జెప్పినవారిక సహాయత్వంబుఁ జేయం జూతురు మనము వెన గలకాలరుల
వేగంబ పుచ్చి శత్రుకేకయద్భుత కేతుజరాసంధశసయప్రభృతు లయినభూపతు
కును వారివారిబంధుమిత్ర జనంబులకును నెఱింగించిపుచ్చుట కార్యం బిది నాకుం
బోలిన తెఱం గని పలికి తనకలన సముచితాసనంబున నున్నవిప్రవరుం జూపి. 37
- క. ఇతఁడు మదియార్కపురోహితుఁ డిదినికి నెల్లపనులు శి నెఱిగించి తగ్గ
ధృతరాష్ట్ర కడకుఁ బనుపుడు, చతురవచనరచనఁ గలుపి శి సంతతిమెయిన్. 38
- ఉ. ఆతనిసమ్ముఖంబునఁ దడదగ్ర తనూజుకడన్ మరున్నదీ
జాతునిన్నస్థిం గలశశంభవునొద్దఁ గ్రమోచితంబుగా
నీతెఱుఁ గట్ట లాడు మని శి యేర్పడ నంతయుఁ జెప్పి పుచ్చగా
నీతిమెండుం దగం బలుక శి నెయ్యము లాభముఁ జెంపుఁ జూపుడున్. 39
- వ. అనిన వాసుదేవుండు సాంచాలపతివచనంబు లుచితంబు లయి యున్నయవి యి
బ్బంగిన చేయవలయు నని పలికి మఱియు ని ట్లనియె. 40
- క. కొరవులకుఁ బాండవులకు, నారయ నే నొక్కరూప శి యట్లగుటఁ దగ్గ
వారును మీరును దమతమ, నేరిమిమెయి ధరణి యేలి శి నెగడఁగఁ జూతున్. 41
- తే. పెండ్లి కని పిల్వఁ బంచినగ్రీయముతోడ, నేగుదెంచితి మిన్నాళ్లు శి నెల్లయొప్పి
వములఁ జూచితి మియ్యెడఁదడవుగాఁగనిలువఁదీఱదు పోయిరావలయుమాకు.

వ. అని పలికి ద్రుపదు నాలోకించి మీరు మా కెల్లవారికి గురుస్థానంబు మీమాట
యనిన ధృతరాష్ట్రుండు బహుమానంబు సేయు మిమ్ము శాంతనవుండునుం గొని
యాడు మీయందు క్రోధకృపాచార్యులు సఖ్యంబు వాటింతు రట్లగుటంజేసి.

తే. పాండవార్థమై యొక్కరులబనుప మీక, భరము మీపలు కందఱుంపలుకు మీరు
తెఱుగుపఱుపంగ మిగిలి యుగ్రదేకు తెన, వార చెడువారు విమలవిశచారవిభవ,

క. పొం దైన లెస్స విరసపుఁ, గం దయ్యెడుచంద మైన శ రాజుల నెల్ల
ముందఱ రావించి క్రమం, బొందఁగ మముఁ బిలువఁ బంపుఁడొయ్యన పిదపన్.

క. మీపనువున రాజ్యముపాఁ లీపాండుతనూభవులకు శ నీ కున్న భుజా
టావభయంకరుఁ డద్దును, కోపానల మడరి ముట్టికొనఁదే వారిన్. 46

చ. అని గమనోన్ముఖుం డయి ముగ్రాంతకుఁ డాద్రుపదుండు ధర్మనం
దనుడు వ్యకోదరాదు లగుతమ్ములు మత్స్యమహీవిభుండుఁ ద
న్ననువ హలాయుధప్రభృతికూడవలోకము తోడ రా ముదం
బున నిజపట్టణంబునకుఁ శ బోయె సముజ్జ్వలవై భవంబునన్. 47

చ. వివారముహోత్సవంబునకు వచ్చినతక్కటిరాజులును సంగ్రామసన్నాహంబున
కై తమతమపురంబులకుం బనిరి తదనంతరంబ. 48

క. సమరమునకుఁ దగునుక్కో, గమనం బ్రవర్తిల్లి రెలమిఁ శ శాంతేయులు మ
త్స్యమహీనాథుండు కన్నా, హము సేసెన్ ద్రుపదవిభుండు శ నాయిత మయ్యెన్.

చ. ఇట్లు సన్నద్ధులై వెలివిడు విడిసి తమకు ననుర క్తులైన రాజులపాలికిం దగుదూతలం
బుచ్చి రట దుర్యోధనుండు వీరలచందంబు విని తానును దనబంధుమిత్ర
గణం బైనరాజులొకంబు నెల్ల రావించిన. 50

క. ఇభతురగన్యందనగతి, రభసంబునఁ బృథివి యద్రుప శ రాఁ దొడఁగిరి భూ
విభులు నలుదిక్కులను లో, కభయంకరలీల నుభయకటకంబులకున్. 51

ద్రుపదుండు దనపురోహితుని దుర్యోధనుకడకు దూతఁగాఁ బంపుట.

చ. అట్టిసమయంబున నజాతశత్రుసనుమతి వడసి పాంచాలపతి వయోజ్ఞానవృద్ధుం
డైనతనపురోహితుం గురుపతిపాలికిఁ బుచ్చువాఁ డై యతని రావించి. 52

క. హితుఁడవు మతిమంతుండవు, చతురవచనకోవిదుఁడవు శ సమయజ్ఞుఁడవు
న్నతవంశవర్ధనుఁడ విం, గితవేదివి నెచ్చెలివి సుశక్తుతి వట్లగుటన్. 53

తే. నాకుఁ గర్తవ్య మగుపని శ నీకుఁ జేయఁ, దగవు గావున నెల్లవిశేషములఁ బూని
పాండవార్థంబు ధృతరాష్ట్రుపాలి కరిగి, నేర్పువాటించి కార్యంబు శ దీర్షవలయు.

చ. అని చెప్పి యొడంబటిచి యతనిలో మఱియు నిట్లనియె. 55

క. విను కొడుకు గొన్న వేదుట, కొని కొట్టినతిండికాఁడు శ కుటిలుం డతఁ డా
జనపతిచందము ధర్మజు, ననుపమశీలంబు నెఱుగు శ దది యట్లుండెన్. 56

తే. పుడమిపాలు పాండవులకు క నడుగఁ బోయి
 సీపు ధృతరాష్ట్రలో ధర్మనిష్ఠ మైన
 యుచిత మాడిన నందుఁ బో క ట్టాడ్డియున్న
 దొరలభృత్యులమనములు క దిరుగఁబడవె.

57

క. గరుభీష్టాదులమనములు, దురమునకుం జొరక యుండ క దుర్యోధనుఁ డా
 తురుఁ డై యొడఁబటుపఁగ ని, పురుసున నెర వైన తీచ్చనవడు బల మెల్లన్.

ఉ. పాండుతనూభవుల్ వడినకేపాటులు బంధుల కెల్లఁ దెల్పుచుం-

బండితవృద్ధనజ్జనులకేపాలికి బోయి కులోచితంబు గా
 కుండుట నూపి చెప్పఁచుఁ బ్రేయోక్తులఁ దక్కటివారి నిట్లు మే
 లొండొకచంద మొప్పు దని క యల్లములం దలపోయఁ జేయుచున్.

59

వ. మఱియు సమస్తజనంబులమనంబులు నిక్కడ వ్రాలునట్టియుపాయంబు లెన్ని
 గల వన్నియు నయ్యైతగవులమై నాచరించుచుఁ జరియించునది యిచ్చట ఏరా
 టుకొలుపుకూటంబునం బుట్టినకృష్ణాదులసంవాదంబు తెఱంగును మనయెఱి
 గినయదియ తదనురూపంబుగాఁ బలికి పాండవులకుఁ దేజోలాభంబుం గావిం
 చుట కర్హవ్యంబు సీపు కరినగరంబున వసియించి ధృతరాష్ట్రధార్తరాష్ట్ర
 గాంశేయవిదురగురుకృపాదులకడ కరిగి నానాటికి వారివారిచి త్తంబులతెఱి
 గెఱింగి ప్రవర్తింపుము దైవగతింజేసి నీ యొడ్డినపూత్రంబునకు సుయోధనుం డొ
 డంబడియే నేనియు నదియ సకలజనసమ్మతం బయినవిధం బగు దాన సజాతశత్రుం
 డును బ్రీతుం డగుఁ బోయి ర మ్మని నిశ్చయంబు నేసిన నమృహీసురవరుండు.

క. మును పాంచాలభిధని వీ, డొని ధర్మజా భీము నరు నశకులు సహదేవుం
 గని యమమతుఁ డై యందఱు, సనుపఁగ మన్ననలు వడసి క యరిగెం బ్రీతిన్.

వ. అంత నక్కడ దుర్యోధనుండు సకలరాజన్యసామాన్యంబుగా గోపాలదేవుపాలికి
 దూతం బుచ్చుట దగ వగునే యని విచారించి.

62

క వెరవుమెయి దాన కతివయ, పరిజనసహితముగ సరిగెఁ క బటుతురగ్గగతి
 స్ఫురగానుమోదలీలా. భరితుఁ డగుచు వేగిరంపురేబయినములఁ దగన్.

63

వ. చని తదీయపురప్రవేశంబు నేసి నాదివసంబునన ధనంజయుండును గోవిందుం
 గాన వచ్చె నట్టియెడ.

64

తే. అతఁడు పవడింప మును కౌరవధానినాథుఁ, డరిగి తలయంపిదెస నున్న తాసనమున
 నుండఁ బడవడి కాలఁడకయొద్ద కల్లఁ, జని వినముఁ డై నిలుచుండె క సవ్యసాచి.

వ. అంత.

66

క. మేలుకని కృష్ణుఁ డద్దును, నాలోకించి మఱి కౌరవధానిఁ గని ల
 త్కాలోచితబహుమతిమై, జాలఁ బ్రయం బిరువురకుఁ బ్రసన్నతఁ జేసెన్.

వ. తదనంతరంబ.

68

ఉ. వారలఁ జూచి కేశవుఁడు శ్రీ వచ్చినకార్యము సెప్పఁ డన్న న
క్కారవనాథుఁ డి ట్లనియెఁ శ్రీ గయ్యము సేయవగ్గ నహాయముం
గోరి ధివత్సకాశమునశకుం జనుదెంచితి మేము వీరు నీ
కారయ నొక్కరూప హృదయంబునఁ బ్రేర్పిన బాంధవంబునన్.

69

క. మున్నేను గాన వచ్చితి, నీన్ను నుజను లైనవారు శ్రీ నెమ్మి మునుముగ్
గన్నం దగఁ గైకొండు స, మున్నతపాజన్యసారయతుఁడవు నీవున్.

70

వ. కావున లోకంబుపాడి విచారించి నాకుం దోడు గా వలయు ననిన వాసుదేవుం
డి ట్లనియె.

71

ఉ. నీ విట మున్న వచ్చి తిది శ్రీ నిక్కము పాగునిఁ దొల్లఁ గాంచితిం
గావున మీకు నిద్రఱకుఁ శౌరవ మొప్పఁగ దోడుపాలు స
ద్యావము దీనికిం దెఱఁగు శ్రీ దప్పక యుండఁగ నేర్పరించెద
నీవల పెట్టు లట్ల తగ శ్రీ నీవును నీతఁడు గోరికొం డాగిన్.

72

క. నాపాటియ పదివేవురు, గోపాలురు గలరు సమరశోధిత బాహు
టోపాభిరామమూర్తులు, చాపాద్యాయుధకళావిశారదచిత్తుల్.

73

క. నారాయణాభిధానులు, వారలు గయ్యంబు సేయవగ్గ రొక్కెడ నే
నూరక నిరాయుధవ్యా, పారతమై నుండువాడఁ శ్రీ బరమాపుండ నై.

74

క. వా రొకతల యే నొకతల, యీరెండుదెఱంగులందు శ్రీ నెయ్యది ప్రియ మె
వ్వారికిఁ జెప్పఁడు దొలితొలి, గోరికొన్ బాలునికిఁ దగ్గుం బాడిమెయిన్.

75

అర్జునుఁడు శ్రీకృష్ణునిం దనకు సహాయునిఁగాఁ గోరికొనుట.

క. అని పలికి హరి కిరీటిం, గనుఁగొని కొండుకపు నీవు శ్రీ గావున నీకున్
మును గోరఁ బాడి యనవుడు, విని కృష్ణునిఁ గోరికొనియె శ్రీ విజయుం డెలమిన్.

అ. దాని కాత్తఁ బొంగి శ్రీ ధార్తరాష్ట్రుఁడు వారి, నపహరించికొనినయట్ల కాఁగఁ
దలఁచి చెన్ను మీఱి శ్రీ బలములఁ గైకొని, చనియెఁ బ్రీతి రామునదనమునకు.

వ. చని యతనిం గని సమ్మానంబు వడసి తవచ్చినకార్యం బెఱింగించిన దుర్యోధను
నకు బలదేవుం డి ట్లనియె.

78

క. అభిమన్యునివాహమునకుఁ, బ్రభువర్దం బెల్ల గూడఁబడి యుండఁగ నా
సభ నీకై యే బలికితి, నిభపురమున మాట వుట్ట శ్రీ దెట్టివు వినన్.

79

వ. దానికిఁ గొంద ఱసవ్యాపడి పాండవపక్షపాతంబునం బ్రతికూలవచనంబులు వలి
కిన నవి కృష్ణునకుఁ బ్రియంబు లై యుండ న ట్లగుటంజేసి.

80

తే. అతనిఁ బాసి యొక్కింతిప్రాదైనిలువఁ, జాలమయుమూలముగవిరశసంపుమాట

- లాడ నొల్లది నేమియు శ ననక యంత, నుండి యొకనిశ్చయము మ్రోనున్నవాడ.
వ. అది యెయ్యది యంటేని. 82
- క. మీరును వారును జలమునఁ, బోరెడునెడ నెద్ది యెట్లు శ వోయిన నెఱి నే
నుంరక యుండుదుఁ డో డె, వ్హారికిఁ బో నింత నిక్కురవం బెబ్బంగినో. 83
- వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు దాని కియ్యకొని సవినయంబుగా బలదేవుని వీడ్కొని
వాసుదేవు నామంత్రణంబు సేసి కృతవర్తనాలికిం జని యాతండ్రిక్కయడోహిణి
తోడఁ దన్నుం గలయ వచ్చువఁ డయి యూఱడం బలికినఁ బ్రియం బర్తి నిజ
పురంబున కరిగెఁ దడనంతరంబ కృష్ణుం డర్జునున కిట్లనియె. 84
- క. నార్థాయణగోపాలుర, భూధిపరాక్రములఁ గురువీరభుండు గొన సంగ్రా
మారంధరహితు నన్నుం, గోరికొనుట నీకు మే లగనునె తలపోయనో. 85
- క. అనుటయు నాతఁడు హరి కి, ట్లను నేను రణంబునకు సరహాయం బొల్ల
విను సుప్రసిద్ధుడవు నీ, వని సేసినఁ బేరునీక శ యగు నెప్పటనో. 86
- వ. నీ కెదు రై జయంబు గొన రా ద ట్లగుటంకేసి విజయమూలం బగునీతోడును
వలయు నీవు సమరంబు సేయ కునికయుం బ్రియంబు కావున నిన్నుం గోరికొంటి
నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 87
- క. పారథ్యం బొనరింపు మ, పారకృపాలీల నెల్లరభంగుల నా కీ
గౌరవమును జరకాలము, గోరినయది దీని విష్ణు శ గుణరత్ననిధి. 88
- క. అనినఁ గిరీటికి హరి యి, ట్లను నీ దగుకోర్కి దీర్చు శ టది నాకు వ్రతం
బసఘా తగ పారథ్యం, బొనరించెద నీకు నసమరయుద్ధకీడకో. 89
- క. అని యూఱడించి నగుఁ డో, డొని ధర్మతనూజనోద్ధరకుం బ్రియ మెసఁగం
జనుజెంచెం గార్యాలో, చనమును దగఁ జేయుబుద్ధి శ శౌరి గడంకనో. 90
- వ. అంత నట శల్యువాలికిం బోయినదూత లతనిం గని సముచితాలాపంబుల సమర
సహాయత్వంబునకుఁగోరిపిలిచినం బ్రితుండై యతండును బుత్ర మిత్ర సమేతంబు
గా నానాసేనాతిసంకులంబుగాఁ గడలి పాండవు లున్నయెడకు నిత్యప్రరూఢం
బుల నడచుసమయంబున. 91.

దుర్యోధనుండు శిల్యునామయ్యులకు గ దుట.

- తే. ఇంతయును విని కౌరవారధీశ్వరుండు, నశ్శు లగునా వృజనములఁ శ దక్షణంబు
మద్రనాశునిచనియెడురమార్గమునకుఁ, బుచ్చి యెడనెడ నతులవీరభూతిమెఱయ.
సీ. అరు దారుమేలుక శ ట్లయితం బై చూడ, నొప్పారి తను పగురచప్పరములు
బర్హెనచెలువంబు శ గరగరికయుఁ దియ్య, తెలిసినుఁ గలిగినదీర్ఘ కలును
బాడవై సముద్వంచఁ శబాలుచునట్లుగ నేను, గులకు గుఱుములకుఁ శగోష్ఠములును

ముందం బయ్యలై నశచందంబుఁ జరురాభి, మత మైనయాసానమండపములు

అ. బియ్యములును నేయుఁ శ బెరుగును గూరగా, యలును వంటకట్టియలును గడ్డి
కవణములును బెల్లఁగ నొడఁగూర్చి ని, గూడవృత్తి దానుఁ శ నూడ నడచె.
ఇవిధంబున విడిదలవయనంపునంపదలు పొంకిరివోవం దనకు సమకట్టిననమస్త
వస్తువులయ్యనై కల్యంబునకు శల్యండు సుతస్థాంతరంగుం డై నిజపరిజనంబులం
బొచి యిట్లు చేతురంబుగా మనకు వలయువాని సంపాదించుటకుఁ బ్రవర్తకులైన
యధిష్ఠిరామాత్యు లెవ్వారు వారలం బోడ్కొని రండు వారలు ప్రసాదదా
నంబున కట్టు లని పలుకునవసరంబున నటమున్న పలుకెజుంబుల బనులు సేయు
చున్నతనపల్లాయనంబువారిలోఁ గలసి మఱువడి యున్నకొరవెవ్వఁడు డమ్మాటలు
విని యతనికిం బొడసూప నిదియ సమయం బని సముచితప్రకారంబునఁ ద
న్నెఱింగించికిని వినయంబునఁ గనిన నలెండును సంభ్రమంబున గాఢాలింగనంబు
సేసి కనకాననంబున నునిచి యుంతయు నిమ్మహాత్మనుడోగ్యంబున నయ్యెం
గావలయు నని తలంచి విక్షయం బంది నీ కెయ్యది యిష్టంబు గోరు మిచ్చెద
ననిన గాంధారీనందనుండు చరమానందంబునం బొంది యిట్లనియె. 94

క. సత్యసరస్వతి వగు పా, చిత్రచిత్రారదము నీమనచిత్తము నియమా
చాత్యంబు మెఱయ నాకు న, మాత్యుడ నై పూని నడపు శ మత్సైన్యంబున్.

అ. తలఁపఁ బొందవులును శ ఛాత్రరాష్ట్రులు నీకు, నొక్కరూప భక్తికీయుక్తిఁ జాల
నీవు నన్ను మాననీయుఁడు గాఁగ న, నుగ్రహించి తగఁ బరిగ్రహింపు. 96

చ. అనవుడు శల్యుఁ డియ్యకొని శ యట్టిద కాదె విభేద వృత్తి నా
మనమున లేదు పాండవశమాజము మీరును నొక్కరూప కా
వున విది తెన్నమాట దగఁగవుం గలపోయఁగ మున్ను ప్రీతిఁ గాం
చిననిను నెమ్మిఁ గూడుటయ శ చేయుదు నిట్లుల యెల్లభంగులన్. 97

ఉ. దానఁ గొఱంత లే దభిమతం బిది గాకయుఁ గల్గెనేనియుం
బూని యొనర్తు నన్నఁ గురుశ్రుంగవుఁ డెంతయుఁ బొంగి నీవు న
వ్వానము సేసి నా కిటు లోమాత్యుడ నై నపదంబుకంటె మీ
లై నుతి కెక్కుకోర్కి యెటు శ లారసి చూచిన నొండు గల్గునే. 98

వ. అనిన విని వికచవదనుం డగుచు మద్రేశ్యుండు. 99

క. చను నీవు హస్తినగరం, బున కేనును బొండుభూభవుత్తులఁ బ్రీతిం
గని యట వత్తునవశ్యం, బును వారలఁ జూడవలయుఁ శ బోయెద ననినన్. 100

అ. అట్లరాక వెగ శ మట వోయి మరలుండు, వరము మఱవ కుండశవలయు మిమ్ము
తేరి నెగడువాడఁగ గారుణ్యమున నిట. యరసి యుండుఁ దనియెఁ శ గురువిభుండు.

వ. అనవుడు. 102

క. దరహాసముతో మద్రే, శ్వరుఁ జాలింగవము సేసి శ సందియపడ కి
వరుగు మని పనుపనాతడు, కరిపురికిం జనియె మది విశాసముఁ బొందన్ 103

శబ్దండు పొందవులం బా నుపహాస్యంబునకు వచ్చుట.

ద. అంత శబ్దండు నుపహాస్యంబునకుం జని స్కంధావారంబు దటయం జొచ్చి ధర్మ
సంకనునివాసంబున కరిగిన సతంబు దమ్ములుం బానురు ద్రావదీమభర్తలు
సభిమన్యుప్రభృతిపుత్రనర్థంబును నెడుగు వచ్చి కృతప్రణామం దై తోడ్కొని
పోయి కాంచనాశనంబున నునిచి యర్హుపాద్యంబులిచ్చి కశలం బడిగిన సర్వం
బును గుశలసంపన్నంబు యని చారల సందట సభినందించి యుధిష్ఠిరుం బునరా
లింగనంబు సేసి యిట్లనియె. 104

క. జనరహితం బగువనమున, ననుజన్మలు వ్రుపదభూవశరా త్తడయును నీ
వును నింతకాల మలయక, యునికి కింక దుష్కరము మరహావా త్తమతీ. 105

ల. దానికంటె వరిది కి దలపోయ వజ్రాత. వాన ముజ్జ్వలాంగ భాసమాను
తై నరీకును బూచడయా సూన్యతాదుల, పెంపు మిమ్ము గడవనదైట్టకున్. 106

క. ఇమ్మపా యెల్లను నీమది, యమ్మలికకుఁ జాల కొచ్చె కి నరీవర నీ
విమ్మయి నిప్పు దళిలమరి, తమ్ములు గడచుటకు సన్నరదమ్మనఁ భాదలెన్. 107

ప. అని యుచితసంభాషణంబులు సేపి దుర్యోధనుండు దన్నుం గాంచినవిధంబును
నతండు ప్రార్థించిన తెలింగును దానికిఁ దా నియ్యకొనుటయుం జెప్పిన ధర్మసంద
నుం దీతని కిట్లనియె. 108

తే. మేలు సేసితి రొక్కరి శ మెచ్చి వారి, కోర్కీ దీర్పుట పెద్దలగొనుట కాదె
యది మదియచి త్తమునకు రిహర్త కరమ, దివిరి యెక్కటి వేడెడ శ నవధరింపు.

ప. పొధనకుఁ గృష్ణండు సారథ్యంబు సేయువాడై యున్నవాడు కర్ణుండు పాద్యతో
నెప్పుడు మచ్చరించుచు నుండు వీరిగుపురకు సంగ్రామం దై నయవ్వుడు కృష్ణునకుఁ

బ్రహ్మసారథ్యం బొనరింప మీరకాని యెక్కడం దక్కొందును లేడు గావున నవ
శ్యంబును మీకుం గర్హసారథ్యంబు గర్తవ్యంబు గాఁగలయది సమరసమయంబున

నిరాకరించి పలికి కర్ణుచిత్తంబునకుం గలంక వుట్టించి పాథు రక్షింపవలయు
నకృత్యం బని యనుమానింపక మత్స్యార్థసంబున నెల్లభంగుల నివ్వధం బను

ప్రించువార లని యభ్యర్థించిన సమ్మతించి శబ్దం డిట్లనియె. 110

క. లగు నిది వోలును నాకుం, దగ వట్టద కర్ణునకు రిభంబు గడప నీ
వగు దని కోరినకారవ, జగతీశ్వరుప్రార్థనంబు శ సలుపంగ నలయున్. 111

క. కర్ణునిసారథి నైనను, నిర్ణయమున కేను బాధుని గాచెన నా
దుర్జయవిహారు నెమ్మయి, గర్హకతోరంబు లాడి శ కలఁతుం బోరన్. 112

తే. దర్పమును గేదమును మాయభద్రులరం బలికి. చిక్కువడిచిన నేయంగరజేనుబాడ

కునికి రాధాతనూజ నర్జునుడు తీవ్ర, బహుళబాణవరంపరకహాలు వలుచు.

చ. ఇది యొక్కఁ జేల నీవు మది క నెయ్యది గోరినఁ జేయవాడ నాఁ
డదయత సూతసూతి సభ క నాడినమాటకుఁ జాల నొచ్చి మా
హృదయము లెల్ల నీవలన క నెంతయుఁ బక్షము సేయు నక్కటా
యదియును గాక మీపడివో యాపడ లెవ్వరి నొవ్వఁ జేయనే. 114

ఆ. ఇట్లు వడితి ననుచు క నెడ నీవు వగవకు, గారవమున నీ మనోరథము
ఫలము వొందు నెల్లభంగుల దేవత,లమునఁ బడుదు రొక్కఁడయవసరమున.

క. వాసవుడు వొల్లి నిజకాం, తానహితము గాఁగ నధికకృదైశ్యము వొందె
మీసంపద పెద్దయె విధి, సేసినగతిఁ బడకయుండ క నివసకు వశమే. 116

వ. అనిన నీవి ధర్మ నందనుం డిందుండు శచీసమేతంబుగా నట్టిమరవపు యేమికారణం
బున నెఱ్ఱెఱంగున ననుభవించె నని యడిగిన మద్రపతి వొల్లింటియితిహాసంబు
సెప్పెద నిను మది యిట్లనియె దేవతలయందు మాన్యుండై త్వష్ట యనుపేరం
బరఁగువాడఁ వాసవునకుం గీడు దలంచి మూఁడుకలలవాని నొక్కని సృజించి
విశ్వరూపనామధేయుం చేసిననతం డింద్రపదవిం గోరి ఘోరతపంబుసేయుచున్న
దానికి భయం బంది నిలింపవతి యప్పురస్త్రియై ద త్తపోధంగంబు సేయుం దని
నియమించి పంచిన. 117

క. వారివిజ్ఞానంబులకు వి. హారముల విలోకనముల క నాలాపములక
మారవికారం బాతని, జేరద యన్నాకపతియు క సి గ్గడఁ గదురన్. 118

తే. తలరి యమ్మునిఁ జగఁజూచి క ధర్మరహితం
డగుట యెవ్వరు నెఱుంగనియెట్లు గాఁగ
నేడుగాలంబు గడవిన క నెఱిగి భూత
గణము లాశ్రీత మొనరింపఁగ నతండు. 119

వి. తనచుక్కర్ప యు ప్రకృష్ట బగుటకు రోసి యొక్కవిషమవ్రతం బొనరించి నముద్ర
తకుధరణీస్త్రీ జనంబులయందు బ్రహ్మహత్య విభాగించి పెట్టి నిజకల్పమంబుఁ బాప
కొలఁ మునిగఁజేవితం దియ నముజ్ఞానంబునం బొంది యునికికఁ ద్వష్ట గోపించి.

తే. అనవరాదుఁ దపోనిధి క నధికశాంతి, యుక్తుఁ జంపినచాత్రు క నులక పట్టి
న్రింగఁజాలెడువాని నుత్త్రుంగ దేహు, నేను సృజయింతుఁబూడుఁడీరయ్యాక్షణంబ.

చ. అనుచుఁ గడంగి నిష్ఠమెయి క నన్నిముఖం బొనరించి నేలిమిం
దనయు నృజిని హోకవిదితలంబుగ వృత్తసమాఖ్య యిచ్చి మ
ద్విసుతతపోబలంబునఁ బ్రదీపితతేజుడ నై జయింపునీ
వని నియమించి పంచె నమరరాధిపురో సమరంబు సేయఁగన్. 122

ఇంద్రుడు వృత్రాసురునితో యుద్ధము సేవల.

చ. పనిచిన వారఁడుం జనియె శ బాహుబలంబున నేది బాసపుఁ

దని కడు రేగుదెంచె నిటు లమ్మరిసంగర మైనచోట న
య్యనిమిషనాఁడు బట్టుకొని శ యంగద వృత్తుఁడు ప్రింగె చేకరి
ల్ల నమున జెగ్గలింపఁగఁ జరిలంబుఁబలంబును సూచి యుగ్మఁ జై. 123

వ. ఇట్లు ప్రింగినం ద్రిదశగణాబులు దక్షగంబ యాదైత్యునకు నాపులించుకట్టి
యాలస్యం బావహించిన. 124

తే. అసురనాథుండు నలసత శ యదర, నీర్ధి, యాపులించిన నత్తటి క నమరవిభుఁడు
దనకరీరంబు సంగుచితంబు సేసి, కడుజవంబున గుప్పించి శ వెడల నుటికె. 125

క. వెలలి బలరిపుఁడు చలమునఁ, గలహంబునకుఁ జొచ్చె వృత్తరఘన బాహుబలం
బలవికి మీఁతెను నంద్రివి, మలతపమంజరేసి సురలక్ష్మణములు దలఁకన్. 126

వ. ఇ ట్లధికబలుం జైనవృత్తవాటోపంబు నహింపఁ జాలక సురపతి దెరలి మరలి
పఱచి మందరగిరిశైఖరంబున కరిగినం గనుకనిం జని యనిమిషు లతనిం సొంప
కొని వృత్తవహోపాయంబు విచారించునెడ నవ్యాసప్రండును దనమనంబున
నిశ్చయించి. 127

క. హరిఁ గాంచి యతనిచెప్పిన, పరమోపాయంబు సేసి శ బ్రతుకుద మనినక
సుర లదియ కర్ణ మనియ, మురమర్దనుకడకుఁ జనిరి శ మునుబుం చాడున్. 128

వ. ఇట్లు దివిజానీకంబును మునితోకంబును బాకశాసనం బురస్కరించుకొని. 129

ను. చని యాదైత్యుఁడెఱుంగు నెచ్చె యతులలోత్సాహంబుమై నెవ్వఁడు
దనుజవాక్రముత్తుల్లడంచి దివిజేంద్రశ్రీవిలాసంబు పెం
పునఁ బొందించుట నీకు నైజము గదా శ భూతేశ భూారామ
ర్జనసంక్రీడ యొనమ్మ లోకముల కత్యంతప్రమోదంబు గాన్. 130

క. అనిన విని యొకటి సెప్పెద, వినుఁ జాలనితోడ నమరవిభునకుఁ జగఁ బొం
దొనరింపుఁ డొక్కసమయంబున నడఁతువఁ గులిశధారఁ ల బొందెద నేనున్.

వ. మరీయ లేతోవిశేషంబున నవ్వరుహూతువ కుశ్మాహంబు సంభవంపం గృత్యుని
యవ్వ డగాయాసంబునఁ బగతు వధియింప నగు నని గదాధరుం డూటడిలంబులి
కిన బలసూదనప్రముఖనిఖలసురలోకంబును సంరేసిల్లి మిగిల వచ్చి వృత్తకడకు
మునిజనంబులం బుచ్చిన వానను చని యతని కి ట్లనిరి. 132

క. భుజబలదన్వయుఁ డింద్రుం, దివయ్యుడవు నీవు నెను ల పరనికి మీలో
విషయము నక్కదు మీ రే, చి జగంబులు సోవ్వరణము శ నేయఁగ నేలా. 133

క. మృత్యుసౌఖ్యముఁ బోలునె, శాలవ మెచ్చెయిఁ దలంప శ శక్రశ్రీకిం
బాత్రమ వై యింపుగఁ ద, చిత్త్రుడ నగు విదియ మేలు శ మీయిద్దజకున్.

వ. అనవుడు వృత్తానుగుడు తేజంబువానికి నాస వడియెడుమాయురువురకు సభ్యంబు

సమకూర నేర్చునే యనుటయు నమ్మునులు సత్పురుషసాంగత్యంబు సంభవించినం
జేయమి నీతి గాదు మహేంద్రుండు సకలలోకసమృతసద్భావుండు గావున నతని
తోడిచుట్టటికంబు మేలని నొడంబడి యతండు వారల కిట్లనియె. 135

క. ఏ నొక్క తెఱఁగు పెప్పెద, దానిం గా దనక చేసె ర తగ మీరలు సం
ధానము దృఢముగఁ జేయుం, దానాకేసునకు నాకు క నధిక ప్రీతిన్. 136

వ. అది యెయ్యది యనిన నార్ద్రం బగుదానను శుష్కం బైన సాధనంబునను దారువు
సం బాహుంబున శస్త్రాస్త్రంబులం దివంబున రాత్రియందును నేను వధ్యుండఁ
గాకుండ వలయు ననిన దానిను దానికి నొడంబడి యవ్వరంబు లొసంగి వృత్త
వజ్రధరులకు మిత్రభావం బొనరించి మగుడం జని యత్రైఱంగు వాసవున కెఱిం
గించి నిజనివాసంబుల కరిగిరి సురసాధుండు సుఖం బుండి పెద్దకాలంబునకుం దన
మనంబునఁ బాయనివైరంబు పైరింపం బాలక దామోదరునిపూనికయు ముని
జనంబు నేసినసంధివిధంబును నిరూపించి రిపుం బరిభవింప రంధ్రాన్వేషణంబు
సేయించుడి యొక్కనాడు. 137

చ. జలనిధిలేరభూమిఁ దనకేత్రుఁ గనుంగొని వీని నిష్ఠ గో
ర్వల మెనఁగంగ నాదుభిదుఃఖంబునఁ ద్రుంచెద రాత్రి గాదు తా
దలఁప దివంబు గా దిది యుగదగ్గనరాక్రమయోగ్యసంధ్య నా
యలవుఁ జలంబుఁ జూచ నెవ క మై తగుసాధన మెద్ది గల్గునో 138

క. అని తలఁచుచు వచ్చుట నొక, నసనిధిఫేనంబుఁ జూచి క వాసవుఁ డార్ద్రం
బును శుష్కంబును గా దిది, యనుచుం గులికేమునఁ గూర్చి యధికరయమునన్.

తే. దాన వృత్తుని వ్రేయ నక త్తిజీ మురారి
యందుఁ దగ సంక్రమించి యుగయ్యసురఁ జంపె
విష్ణుఁ డతిభక్తి విష్ణుఁ బూజించె నాత్మ
సఖలలోకంబులకు మోద క మావహిల్లె. 140

వ. ఇవిధంబునం బగతుం బరిమార్చి పేర్చి యింద్రుండు నిజపురంబునకుం జనియె
మంత్రేయును భూతసంఘం బిట్లు బ్రహ్మహత్య సేయం దగునే యని యతని నిందిం
చినం బ్రభుత్వసంపద సెడుటయు. 141

అ. సీతదశకు వచ్చి క నివధాచలంబున, కరిగి సురవరేణ్యుఁ క డడఁగి యుండి
ననుకు తెల్లఁ గలఁగి క యన్యోన్యపీడన, భయముఁ బొంది కూడఁ బాతక లెచుకు

క. కానలి యై సురరాజ్య, శ్రీ వాలింపంగఁ దగువికేషంబున నొ
భూవితుండు నహుఘఁ డని చని, యావిధుఁ గని తారు మునులు క నతనికి నెట్లున్

జేవతలు నహుఘని సురరాజ్యాధిపతివం జేయుట.

వ. పాకకాసనుఁడెఱం గట్టించించి.

144

క. ర మ్మింద్రపదవి సేకొని, మ మెల్లను సరయు మనిన క మానవవతి నా
కన్యహిమకుఁ దగుమాహా, త్వమ్ము గలచె నన్ను నేల కయలఁచెద రనివన్.
వ. అంత నిలువక యన్యంత్రప్రార్థనంబు సేసి. 146

క. యనునకుఁగాదిత్రిదశులు, దమరేనుక క్రిప్రభావదర్పంబులు భూ
రమానకుఁ బంచి యిచ్చిరి, ప్రమాద మెనఁగంగ మునిసభామధ్యమునన్. 147
వ. ఇన్విధంబున నిచ్చి యధికబలసమన్వితం గావించి తోడ్కొని పోయి పూజ్యు
బగు దివిజరాజ్యంబున కభిషిక్తుం జేసిన సతండును బరమధర్మపగుండై కన్నర కి
పురుష గరుడ గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధి రాదినమస్తదేవయోనులవలసను జేజో
భాగంబులు పుచ్చికోని మహానుభావుండై దివ్యమునిసేవ్యం బై నయద్దేవేంద్ర
పదంబు సేకొని యెంబురునారదాదివినోదపాత్రంబులును రంభాద్యప్రవోగణంబు
లుం గొలువ నభిమతభోగంబు లనుభవించుచు మదంబు మిగిలి మ స్తథాధీనం
డై వర్తిల్లునమయంబున నొక్కనాడు. 148

తే. మహితలావణ్యమున సజననాన యనఁగఁ

జనినపోలోమి మానహూషునకు సయన

మార్గగోచర యగుటయు క మదనభాణ

భిన్నహృదయుఁ డై ధృతిఁ బాయఁ క బెట్టి యతఁడు. 149

క. సురలోకరాజ్యపదవీ, గరిమంబున నున్ననన్నుఁ క గవయం బరమా
దరలిఁ జతుర యగునీ, సరసిజమున రామ యే.మిరచంద మొ తలఁపన్. 150

క. అని యప్పొలఁగిం బిలికి, చిన నదియును భయము నొంది క శిశ్రుమ చేవే
య్యనిననమునకు శరణం, బనుచుం జనుటయును వాసనవాచాన్యంబున్. 151

వ. పరమాదరంబున నద్దేవిని గారవించి నిన్ను నహుషుదుర్విసయంబుఁ బోరయకుండ
సరయువాడ నాధిపతిండు నాయత్నంబున నవశ్యంబును దడయక వచ్చు నని
యూఁజించిన. 152

క. అది యెల్ల నెఱిగి కోపం, బొదవఁగ నహుషుండు గురున క కుచితమె యే స
న్నుదితం బిలిపింపఁగఁ దన, నదనంబున నునుచు తనియె క సంక్షుభితం డై. 153

వ. అనుడు మునింబ్రతుల సురలు క నక్కట నీమహనీయగౌరవం
బునకుఁ బరాంగసం గవయభిబుద్ధి జనించుట యీడు గాదు నా

·విని మును పూని యిమ్మెయి విశవేకము గౌతముభార్యఁ బాకఁజా

ననుఁ జెడఁగోడువోఁ గఱపఁ క జాలర మీ రది యెట్లు సెప్పఁజా. 154

వ. అనుచు సతండు కోపించిన భయంబుఁ గొని వార లాపొలోమి సతనిపాలికిం
వోడ్కొనివచ్చువాడై పూని బృహస్పతికడకుం జనియడదేవి వినుచుండ నిట్లనినఁ

క. సహుషుండు మహేంద్రపవనీ, సహితుండు శచికా నరింపఁ క జను నాతఁడ పో

- క. హితంబు గాఁగఁ బుచ్చుము, మహాత్మతచ్చిత్తమునయ్యమర్దం బడఁగన్. 156
- క. అనపుడు శోకం బడరఁగ, ననిమిషగురుఁ జూచి యిట్లు శ్రీ లను శచి యటు వుచ్చిన దూటు రాదె నను శుచి, యనిమిషోనియాడు లెల్ల శ్రీ నన్మతము గాడే
- ప. అనిన విని దరహసితవదనుం డగుచుఁ బురుహూతప్రహోహితుండు. 158
- క. నహుషండు చనుచువాఁ డట, విహితానుష్ఠానపరులు శ్రీ వీ రట తా లోకహితం బట యిది మనకుకా, మహానీయను కాక యెట్లు కమానఁగవచ్చున్
- ప. అని యుల్లసం బాడి యనిమిషులను బుషులను జూచి యిట్లనియె 160
- తే. శరణు సొచ్చిన రక్షింపఁగ బాలియుండి, కడపి వుచ్చిన మూర్ధ్వలోకములు డప్పుఁ బుణ్యకర్తయు లఫలలే శ్రీ బండు ననఁడె, కమలగర్భుండు నొల్లి జగద్ధితముగ.
- ప. అని యనుచు పాలామంబుల నిమేధించి వార లట్లనిఁ గర్తవ్యం బెయ్యది యూహించు నునిన నద్దేవి నహుషకడకుం బని ననుచింతంబుగాఁ దదీయసాంగత్యం బున శ్రీ లికికొని వచ్చునది యటమిఁగ నున మందఱముం బురందరున కభ్యుదయం బగు త్తెటం గాచరించువార మనుటయు వాచస్పతివచనంబులకు సంతసించి సుప్తసంహుసంఘంబు లరిగినవారంబు.
- 162
- క. పోబోమియ నానహుషుని, పాలికి జనుటయు నతండు శ్రీ భావజవికృతి వ్యాజోలమానసుం డయి, లీలాసంభావనాలలితముఖుఁ డయ్యెన్ 163
- ప. అట్టియెడ. 164
- ఉ. అల్లన యింతి యిట్లనియె శ్రీ నారసి చానపుకల్లి. తేమియుం బెల్లముగా నెఱిగిగొని కేతువ లే కిట వచ్చు టొప్పు నాయుల్లము కంకితం బగుచు శ్రీ సుండఁగ వేగరపాటు మేలెనీ వెల్ల నెఱుంగు దిప్పు డెడ కి యిచ్చుట యుక్తము నాకుఁ జూడఁగన్. 165
- ప. అని యెఱింగించిచి కొండొక కాలం బెడ వలికికొని యింద్రాగ్రీయు మగుడం జను దెంచె నుటరగణంబును మునిజననహితంబుగ విష్ణుదేవుపాలికి రహస్యవృత్తిం బోయి విష్ణునిమరితంబు వాపుటఁ గోరిన శౌరి కరుణాయ త్తచిత్తుం డై. 166
- క. హయమేధంబున నాకుం, బ్రియ మొనరింపంగ వృత్తశేధికిఁ బుణ్యోదయ మగు నాపుడు వారలు, రయమునఁ జని రందఱుం బురందరుకడకున్. 167
- ఇంద్రుఁడు నహుషులెజ్జీవిశేషంబు సొచి మఱుగుపడుట.
- క. చని యెని నశ్వమేధం, బునఁ గ ల్పవరహితుఁ జేయఁ శ్రీ బుగుహూతుండుం దనపురికి నరిగి నహుషుం, గని తేజోవిశేషకంటితుఁ డయ్యెన్. 168
- ప. ఇట్లు వృత్తాంతన బ్రహ్మహత్య వాయుటయే కాని నహుషునంతటంబు లేమిం జేసి భయఃపరితచిత్తుం డై. 169
- క. ఎంచేసిఁ జనియె నాతని, పుండరియును నెప్పునమున శ్రీ శోకోద్రేకం

బొంది పురందరుఁ డరిగిన, కందువ యే నిర్భు జెట్లు క గాంతునో యనుచున్.

వ. నిశాసమయంబున నుద్రాశ్రుతి వాగాధించినఁ దదీయాధిదేవత నిసర్వంబునలన
 నీమగనిం గను గని చెప్పి యగునరంబు సాకార యై పాడమావినఁ జాలోమి
 నీ వెవ్వర నని యడిగిన నది నును భవత్పాత్రవ్రత్యకౌచంబులకుఁ బ్రియం
 బంది వచ్చితి నుద్రాశ్రుతి నని చెప్పి నీకుం బాకశాసనం జూపెద ర మ్మనిలో జ్ఞాని
 హిమనంతంబును ద్రరంబున ముంజవంతం బనుమహాశైలంబున కరిగి దాని
 యందు శతయోజనవి స్తీర్ణం బై నయొక్కనరోనరంబు నొచ్చి యచ్చట నుల్లసిల్లు
 పంచవర్ణకమనియంబు లగుకమలంబులలో నొక్కవాళంబు భేదించి ముందటఁ
 బ్రవేశించె నింద్రాణియుం దోడన చని తదీయతంతుమధ్యంబున సూక్ష్మరూపం
 బున మున్నుపరపతిం గన్నంగ నయ్యువశ్రుతి యచ్చత్యం బగుటయు. 171

క. పతినిన్నిధి నదని మహా, ద్యుత మందెడుశచి తదీయతపూర్వసుకర్త
 ప్రతి సేయుచు నిలిచిన సతఁ, డతివం గని సంభృతాదకరాత్మం డగుచున్. 172

ఉ. ఇచ్చట నేను నిల్చు టిది క యెట్లు తెఱింగితి నన్నుఁ గాన నీ
 వచ్చినకార్య మేమి యననవద్యుడొత్తర చెప్ప నావుడం
 బొచ్చెము లేక యాసమాఘోషోయిన పోకలు వానికిం డగం
 జెచ్చెరఁ గాలయాపనము క సేసినభంగియుఁ జెప్ప దేవియున్. 173

వ. చెప్పి యుద్రాశ్రుతితెఱంగును సతని తెఱింగించి దేవా నీవి త్రతం బ్రకాశుండ బై
 భవత్ప్రతాపంబున నమాఘనకుఁ బరాభవం బొనరించి నన్ను రక్షింపక తక్కి
 నుక్కిచ్చుం డగునతనిపాపవిశ్వయంబున నాపడ వచ్చు ననిన విని వల్లభకు దివి
 వల్లభుం డి ట్లనియె. 174

క. ఆనమాఘబాహుగర్వ మ, మానం బై యున్నయది నకముజ్వలమునిన
 న్నానప్రవృద్ధ మగుటను, దానం గాలంబు వేచెడన జయమునకున్. 175

చ. తేటి యగునంతకుఁ రిపునుదగ్గర పైఁచుట నీతి నీవు నా
 కఱవినయట్ల చేయుము తగఁ జని యాతనిఁ గాంచి నన్ను న
 తెఱింగున వై నఁ బొందఁగ మరదిం దలపోయెడు కదైసేనిఁ గ
 చ్చట మునివర్గవాహనుండ కై చనుచె మ్మను మంతఁ గీతెడున్. 176

ఆ. అనిన నట్ల కాక క యని పతి వీడ్కొని, యింతి సమాఘపాలి క కేగుడెంతె
 సతఁడు దమక మడర క నద్దేవిఁ బెద్దయు, నాడరించి యిష్ట క మనుగుటయును.

వ. ఇంద్రాణియు నిట్లనియె మననిరూపించినసమయంబునకుఁ గొంతొకరడవు గలదు
 తాలం బగుటయు నిన్ను నరియించెద నీవు మహామునివాహనుండవు గా వలయు
 నది నాకుఁ బ్రియంబు నీకు ననన్యసామాన్యం బైనయూగంబు దేజోవిశేషకరం

బగు ననిన నప్పలుకులకు నహుండు ప్రహర్షచిత్తుం డై. 178

౩. ఏను దక్క నోరల రే కెవ్వరి కైన న, వ్యాహనంబు నెక్క రే వశమె నెకు
సమదంబు గాఁగ రే న ప్తరిగణము నా, యందలంబు మోవ రే నగుగెంతె.

౪. అని వనితఁ బంచి యుప్పుడు, మునులం బిలిపించి మాన్యమునఁ దనకున్ వా
హనముగఁ జేసి యొకింతయు, ననుమానము లేక తిరిగె రే నతఁ డెల్లడలన్.

౫. చని పోలోమియు సురగురుఁ, గని నహుండు వేచి యున్నకాలం బెడ లే
దనిమిషనాథున కి త్తటి, ననుగ్రహము సేయ వలయు రే నవహితబుద్ధిన్. 181

౬. శరణాగత నైవనన్ను రక్షింపు మనిన నతం డిట్టియె. 182

౭. అనహువలన నానద, రా సీ నాతనికి నాతురత గావింపం
బూని యొనర్చెద వేలిమి, దానన్ మునివాహనత గతస్థైర్యుఁ డగున్. 183

౮. వెరవున నీపతియనికియు, నరసెద నని యూటించి రే యప్పుడ నైశ్వా
నగు నర్పితుఁ జేసి పురం, దరు తెఱఁగుం జెప్పి యతనిఁ రే దడవం బనిచెన్. 184

అన్నిదేవుఁ డిందుని యెడ కి బృహస్పతికిం చెలువుట.

౯. పనిచిన వహ్నియు పనితాపాభంబునం జని మనోగతి యగుటంజేసి సర్వదిశలును
భూమ్యంతరిక్షంబులును గిరివిహినంబులును గొండొక నేవునకుం గలయం బూచి సుం
క్రందము నందునుం గానక మగిడి వచ్చి వాచస్పతికి నత్రైటం గెడింగించి నాకు
జలంబులు ప్ర వేశింప రామి నంద పరికింప నేర నైతి నవ్వలవలన నన్నియు బ్రా
హ్మణ్యవలన క్షత్రియజాతియు న శ్తంబులవలన లోహంబును నుద్భవించె వాని
వాడిమి యెల్లయెడలనుం జెల్లుఁ దమతమజన్మస్థానంబులయం దడంగుం గావున
నీళ్లు నాకు నంక్షయంబు సేయుట సుప్రసిద్ధం బనిన విని యనిమిషగురుండు వా
వ్యవాహను నత్యంతకారవంబునం గనుంగొని. 185

౧౦. సకలస్థావరజంగమంబులు భవత్యాన్నిధ్యమాత్రంబునక
వికసిల్లుం గ్రతువై భవంబులుఁ జతుర్రేదంబులున్ నీవ పా
వక నీయంద జలంబులుం గలిగె విశ్వవ్యాప్తిమై నున్ననీ
లోకహో లెట్టు లగమ్య మయ్యె నిను నీ రే పూహింపు పెం పారఁగన్. 186

౧౧. ఏనును బ్రాహ్మమంత్రముల రే నంతయు నీ కభివృద్ధిఁ జేసెదం
గాన విశేషకర్త సలిలరగామివి గ మ్మనినం గృశానుడుం
బూనిక నేఁగి వారినిధిభూరినదీపరసీతటాకసం
తావము రోయుచుం జని శతత్రతుఁ డున్న సరోవరంబునన్. 187

౧౨. అంబురూపంబులం గలయ రే నారసి చొచ్చి యొకండునాళిమా
త్రంబున నున్నయింద్రుఁ గని రే రాగమునక గురువొద్ద కన్నీ రే

- ఘృంబున నేగుడెంచి తనకన్న తెలుఁ గెఱిగింప నాతఁడు
 ల్లంబున నుల్లసిల్లి సురలక్ష్ మునులం దగఁ గూడి గ్రక్కునన్. 188
- మ. దివిజాగీశ్వరుపాలికిం జని కృతార్థభూతచేతస్కుండై
 వివిధస్తోత్రపరంపరాచతురవాక్విన్యాసతం బ్రీతుఁ జే
 సి వరిష్ఠం బగునీమకృత్యము ననుపింపంగ నీ పుత్రహిం
 వపు నీ కేమికొఱంత వృత్రవధ మేరపాపంబు రూపింపుమా. 189
- క. శరనిధిఫేనంబున నా, హరి పొంది జగద్విరోధి శ్రీ యగునృత్యనిఁ దా
 బరిమార్చ నీకు విజయము, దొరకొనియెం గాక దీన శ్రీ దోసము గలచే. 190
- వ. అని నమచితంబుగా సంబోధించిన గురునిసంభాషితంబుల నిర్దోషియె డయి నిజ
 రూపంబు వహించి సకలసుమునోమునిసహితంబుగా నతని సంభావించి జంభారి
 కర్తవ్యం బెయ్యది యని యడిగిన పాచాబ్బుం దీతం డెఱింగినను విస్మయంబుగా
 నహుషువృత్తాంతం బంతయు వివరించెదఁ గాక యని తలంచి యిట్లనియె. 191
- క. నాఁ డట్లు నీవు నీ దగు, పోడిమి పెడి యడఁగుటయును శ్రీ భువనంబుల
 వ్యాడును రక్షకుఁ డయ్యెడు, వాఁడమగఁడృ లేమిఁ ద్రిదశోవర్గము మునులున్. 192
- ఉ. బండ్లారుచేతఁ బీడ వడ శ్రీ నోవక రక్షకుఁ డైనవాని నా
 ఖండలతుల్యు నేమిగతిఁ శ్రీ గాంతుఁమునో యను చున్నచోట ను
 న్నండబలై కరక్ష్యము శతతక్రతురాజ్యము దాని నేల న
 న్ముండు నమఘ్నఁడె యనుచు శ్రీ నొల్లగు దిప్యలలోన నెవ్వరున్. 193
- వ. అట్టిసమయంబున మునిజనసహితంబుగ ననిమిషులు నహుమకడకుం జని మనం
 బుల మనుజుం డనుననుమానంబు దక్కి యతని నింద్రపదవిఁ బరిపాలించుటకుం
 బ్రార్థించిన నతండును దాను హీనబలుండ నని శంకించినం దమతమతేజంబుల
 యంశంబు లతని కొసంగి శక్తిమంతం గావించి యభిషిక్తుం చేసిన. 194
- క. నుహనీయభవత్పదవీ, మహితం డై నహుషుఁ డెచి శ్రీ మదమున ధర్మ
 స్పృహ దక్కి తన్ను నిప్పుడు, వహియింపఁగ నన్నునిం ద్రవర్గముఁ బనిచెన్. 195
- అ. ఇదియ తాదు మఱియు శ్రీ నెన్నియు దుగ్ధిన, యములు గలవు వాని శ్రీ కేలసి నిన్ను
 వెదక వచ్చితిమి విశేషకహీనుం డగు, నతనిఁ జెఱుప నిప్పు శ్రీ డనగరంబు. 196
- వ. అది యెట్లంటేని వినుము నాఁడు హరిపంపునం చేసినయశ్వమేధంబున నీ వపగతి
 కల్గఁకుండ నై నను నహుషునకుఁ దేజోహీని లేమింజేసి యతని నాక్రమింప రా
 దయ్యె నిప్పుడు మహామునుల నధఃకరించి యతండు నిస్తేజం డై యున్నవాఁడు
 గావున నీచేతం జెడు నట్లగుటయుం దురగ మేధఫలపరిపాకంబయింకను త్యాహంబు
 సేయు మనుచున్న సమయంబున యమవరణకు బేరులు సోమసహితంబుగా నరుగు
 డెంచి పురందరుం గాంచిన నతండు ప్రియం బంది యప్పటికార్యంబు తెఱంగు

వారల కెఱింగించి తగినసంభాషణంబుల వారలం చిత్రచేతస్కంబం జేసి ద్వైవి
విషదుస్సహం డైనవహుషు గెలుచునుచాయంబు విచారించునవసరంబున 197

- క. కష్టం దగునానహుషుడు, నష్టాతకుఁ డయ్యె దివిజగనాయక సీయ
త్సాప్తచరితమున సురలకుఁ, దుష్టిగ నిజరాజ్యసంగతకుఁడ వగు మనుచున్. 198
- క. మునివరుఁ డైనయగస్త్వయఁ, సనుదించిన శతమఖంబు శ సమితి చుచితా
సన మిడి యర్చ్యముఁ బాద్యము, నొనరిచి యిట్లనియె నవినయోక్త పత్రతోన్
- ఆ. ఆధికవిభవ మేసంగ శ ససమానశక్తిస, నాథుఁ డగుచు నున్ననహుషు డిప్పు
జేమికతన భాగ్యశీనుఁ డై యుజ్జ్వల, శ్రీ హరింగ మునివన రేణ్య చెపును.

ఆగస్త్వం దెల్లదనకు సహశుభ్రజ్జతఁ బాపకు.

- వ. అనిన విని యమునింగొండ్రి డిల్లనియె నన్నహుషుని పూచి నెగడు చున్నమును
లతనికడ గోష్ఠివిన్దంబుల నుండి బ్రాహ్మణంబు లయినమంత్రంబులు
గోసంప్రక్షణంబునందుఁ జిప్పంబడి యుండు నవి సీకుఁ బ్రమాణభూతింబు
లగునే యని యడిగినం బాపనిశ్చయం డై యుతం డమంత్రంబులు ప్రమా
ణంబులు గావనిన నేనమ్మాట సేపెఱచి పూర్వాచార్యులచేత నభినందితంబు
లగుమంత్రంబులు నిందించుట యజ్ఞానం బని వివాదంబునీసిన నతండు గొంపి
మదీయమస్తకంబు దన్నిన నతనిం గనుంగొని పుణ్యహేతుండును జేజ్జూచి
దీనుండును నగుట యపలక్షించి నీవు పూజనీయం లయినమహామునుల నిన్ను
వహింపం బనిచితి వారలు గొనియాడుమంత్రంబులు గొని రిదియను
గాక నన్ను నవమానించితి గావున నింద్రపదభ్రష్టుండ వై బహుసంవత్సరిం
బులు భూలోకంబున నురగరూపంబున నుండు మని శాపం బీచ్చి పదంపడి
యనుగ్రహించి భవదీయవంశజాతుం డయి యజాతశత్రుం డనుపెంపు గలిగి
యుద్ధిమీరనామధేయుం డైనయొక్క సత్పురుషునిసందర్శనంబున మరితంబుల
భాసి పుణ్యలోకంబు వడయువాడ వనినఁ దత్త్వణంబ.

201

- క. స్వర్గపరిభ్రష్టుం డై, దుర్గతికం బోయె నతండు కిరుపాతులకుఁ
బాధిత్యము సుజనులకు స, నర్హసద్గతియు నగుట కి యరుదే యెందున్. 202
- మ. అనినఁ జేవతలుం దపోధనులు నశత్యానందముం బొంది రా

మునిఁ బూజించె నమర్త్యనాథుఁడు మనోరమోదంబు సంధిల్ల న
య్యనురాగంబు చరాచరంబులకు హృద్యం బయ్యె సర్వాప్యరో
జనముం గొలికుఁ గాన నచ్చె సుభగై శత్రులంబు శోభిల్లగన్.

203

- వ. తదనంతరంబు.

204

- ఉ. పావకుఁ డాదిగా దిగధిపాలురుఁ గిన్నరసిద్ధసాధ్యులఁ
జేవగుండుఁ డోన చనుఁజేరగ వై భవ ముల్లసిల్ల

- రానానంత నెక్కి యమరావతికిం జని యుద్ధుఁ దాశచి
దేవియుఁ దాను మోదమునఁ శ్రీ దేవే నభీష్టవినోదలిలలన్. 205
- వ. ఇష్టిధులున మహానుభావుం డగునమ్మ హేమందుండు. 206
- క. ఆజ్ఞాభంగం బయినం, బ్రాజేతగునట్లు దుఃఖింపడి యుండఁడె తా
నజ్ఞాతీవాసమును గా, లక్ష తఁ జలుపండె యన్యులకు వగ పేలా. 207
- క. కావున మీపడినయర, క్షానాన క్షేత్రమునకు శ్రీ నజ్ఞాతేవిధి
సేవకుల రై నదానికి, నోవకుడి మీఁదు లఘుమనోన్మత్తుల రై. 208
- వ. అని యిట్లు నెప్పి శేట్టుండు సభాసదులం గలయం గమంగొని. 209
- ఉ. కౌరవసాధుఁ జానహుషురై వడి నాశముఁ బొందు వానవ
శ్రీరమణీయుఁ డై జయము శ్రీ సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశివే
లారశాసముద్వలవిలసమునోహర మేదిసేవధా
సారసమగ్ర గోగనబుగనమ్మతి కెక్కఁడు దానుఁ దమ్ములున్. 210
- వ. అని పలికి చెందియు నతండు పాండవాగ్రజున కిట్లనియె. 211
- క. సౌఖ్యంబులు పొందు జగ, త్ప్రీత్యాఘోషులుఁ జెందుఁ దగఁ బురందరవిజయో
పాఖ్యానము విన్నను ద, ద్వైత్యాఖ్యానము నేసివక జనావలి కనఘా. 212
- క. మోహరము నడచు చుండఁగ, నీహరివిజయంబు వినునక రేండ్తుండు రివునం
దోహంబు నెల్పుటకు నం, దేహం బించుకయు లేకు శ్రీ నీరవిచారా. 213
- అనిన విని ధర్మసంధుండు మద్రపతిం బ్రస్తుతించి మహానుభావా భవదీయభావణ
శ్రవణంబునఁ జిత్తంబు కలంక నేత నని సంభావించి యతనికి సముచితంబు
లగుమజ్జనభాజనంబు లొనరించి యనంతరంబు యతండు పయనంబునకు
నుద్వేగించిన. 214
- అ. అతని ననుప నేగి శ్రీ యధికసంప్రీతి నే, తెంచునప్ప డయ్యురధిష్ఠిరుండు
రణములోన మీరు శ్రీ రాధేయుఁ బలుకుట, మఱివ కుండవలయు శ్రీ మమ్మఁ దలంచి. 215
- క. అనుటయు నుద్రేక్యఁడు కా, తని నూతఁడఁ బలికి గాధరతరముగ నాలిం
గన మొనరించి చనియె నా, సిగొపురికి బలముతో నకతిత్వరితగతిన్. 216
- వ. అట్టియపరంబున. 217
- మ. సకలారాతిధయంకరుం డగుచు నుత్సాహంబు వాటించి నే
లకు న్నే గయ్యెడుభంగి వచ్చె రణవీర్యాకాతుకం బాపుఁ దా
నొక యుగోహిణిలోడఁ జాండవబలం శ్రీ బుల్లసముం బొంద నా
ర్థకి బాహుబలగర్వవిర్వహణతోద్బాహ్నిశీసంగూఢుఁడై. 218
- వ. అంతఁ జేరిపతి యగునృపృథ్వీకేతుండును జరాసంభవండును డగునహ దేవుండును
దై త్యాకృయగోహిణిలోడం జనుడెంచిరి సహోదరు లేవు రగు కేకయ

పతులు నేకాక్షోహిణీసమేతు లై యేగుదెంచిరి తదనంతరంబు. 219

క. కొడుకులుఁ దానును గుట్టపు, దడములఁ గవిఘటల భటరథప్రాసములం
బుడమి చలింపఁగ ద్రువదుడు, గడువేడుకఁ దోడు మాపెఁగ నాంతేయులకున్
ప. అదియును నొకయక్షోహిణిం గలిగి యొప్పె నయ్యుచనరంబున ననుజతనుజ
నమీతుందును బార్వతీయమహీపాలసహితుండును నై యొక్కయక్షోహిణి
యొడనంబు దీర్చి. 221

క. చింగములమ్రోతఁ బగతుర, డెందంబులతోడ చి క్తజీవనంధులు నం
దంద పగులంగఁ గుంతి, నందనులకుఁ దోడు మత్స్యసాము మాపెన్. 222
ప. పాండ్యవిభుండు లోనుగాఁ బలుదెసలనుండి వచ్చినబలం బొక్కయక్షోహిణిం
గలిగి యొప్పె. 223

క. ఏడక్షోహిణు లిమ్మెయి, గూడెం బొందునృపనుతులఁ గ్ర స్తరాహ వనం
శ్రీదావినోదమునకుం, దోడుపడం బూని యతికురమాపాలవృత్తిన్. 224

ప. ఇవ్విధంబునం గూడి పెరిగి యుధిష్ఠిరుపై న్యంబు గయ్యంబునకుం గాలుద్రవ్వచు
నుండె నంత నక్కడం గిరాత్తకాంచనపై న్యవచయంబులం గూర్చి కొని నమ
రంబునకు నమరి యొక్కయక్షోహిణి గలభగదత్తుండు సుయోధనుం గలసె
భూరివరాక్రముం డయినభూరిశ్రవుండును మహాబలుం డయినకేలుండును
నేకాక్షోహిణీసమేతులుగా నేసెంచిరి పారిలయట్ల నన్నభుం డై కాలభోజనభుం
డైననుదక్షిణం డనుయవ నేవ్వరుఁడును నచ్చె నత్తజింగున నమకట్టి జయద్రథ
ప్రముఖు లై నసింధుసావీరవరపతు లడుగుదెంచిరి మాహిష్మతీపతి యగునీలుండు
యాదవవీరుం డగుకృప వర్షయు సవంతీత్యగులు నోడులు నగుచిందానువిందు
లినవురునుం గా నిన్నలుపురు నొక్కొక్కయక్షోహిణితోడఁ జనుదెంచిరి మఱి
యునుం బలుదెసలనుండి వచ్చి గుడినవాహినులు మూఁ డక్షోహిణులకుం గలిగె
భారరాములకుఁ దోడుపడం బూనినయవి పదుకొండక్షోహిణులయ్యె నట్టియెడ.

క. సవరణుల నొప్పి యనిఁ బొం, డవబలముల మూర్ఖునం గగ్గెంగును నత్యు
త్సవమునఁ బెర్చినసేనల, కవకాశము లేదు విడియ శ మాస్తిపురమునన్. 226

క. నానాముఖముల విడియం, గా నియమించెను బలంబుఁ గ గొరవపతి యా
సేనలవొరలకు నిలువఁగ, నై నను నెడ లేమి నధికసూర్యం జెనఁగన్. 227

ప. ఇత్తజింగునం గురుజాంగలంబున రౌహితకారణ్యంబున మరుదేశంబున నహి
చ్చత్రంబునఁ గలకూటంబున గంగాకూలంబున వారణావతంబున పట్టనానంబున
విచ్చలవిడి విడిసి ధవధాన్యాదినమునవస్తువులకలిమిం జేసియెలమిమిగిలియున్నంత.

క. పాంచాలమహీవల్లభ, పందినభూదేవుఁ డుచిత్రభంగి నగరి కే
తెంచి భృతరాష్ట్రుఁ బ్రీతిం, గాంచి కృపద్రోవిదురభగంగానుతులన్. 229

వ. వారివారముదిరంబులకుం జని కని సముచితాలాపంబులం బ్రసన్నచిత్తులం శుభ
మర్యాదనుసందర్శనంబును నిర్వర్తించి నిత్యనిపుణారాధనంబున ధృతరాష్ట్ర
సభిముఖం గావించి యొక్కనాఁ డక్కార నేత్యగుచీరోలగంబున సమస్తసేవా
పతులం గలయం గనుంగొని యిట్లనియె. 280

సీ. ధృతరాష్ట్రపాండుభూతపతులు సహోదరు, లగుటయు వారలకయ్యాత్మజలకుఁ
దమతమతేదిధృతసములు కైకొనఁ, దగుటయు మీకు సంపదలకుఁ జూడ
నుచితంబ కాదె య శ్టుండఁ దొల్లింటిచం,దంబును మనకుఁ దెల్లంబ కాడ
ప్రాణగొడ్డము లగునపనుల వారలఁ దీర్చు, దలఁచినఁ బుణ్యంబుకలిమిఁజేసి

తే. బాహుబల మొప్పు నిజరాజ్యోపదవిఁ బొంది
యున్న వంచనమెయి మహిఁ శ గొన్న తెఱఁగు
నెఱుంగుదుర కాడె దీనికి నెల్ల నియ్య
కొనియె నీపెద్దరాజు నేర మనఁగ నేర్చు. 281

శా. వారీరత్నము నట్లు చెచ్చి నభిలాషనవ్వారలుం జూడఁగాఁ
జీరల్ ప్రావులు గాఁగ నొల్పుటయు లోచ్చిరి బుచ్చికోలుక మహా
గౌరవ్యుని నిల్వఁ బండుటయు దైత్యవృక్తిమీపల్కులుక
సైరింపం జనుపాండవేయులకు నీరసంధిక్రమం బొప్పుచే. 282

క. వీరలవృత్తముఁ బాండుకు, మాదులన ర్తనము తెఱఁగు శ మాత్సర్యము లే
కారసి ధృతరాష్ట్రసకల, గారవేమున బుద్ధి సెప్పఁ శ గాఁదగు మీకున్. 283

తే. పాండవులు కౌరవులతోడినపగకు నొల్ల, రభలభూప్రజనాశన శ మగుటఁజేసి
వార లనదని తలఁపంగ శ వలపదధిక, ధర్మపరులైనకతమునఁ నదగచ్చ నడచె.

వ. అందుఁ గూడివని యేడఱోహిణు లిందుఁ గూడినవి పదునొకం డఱోహిణు లని
తలంతురేని వినుండు. 285

క. బాహుబలఘనుడు భీముఁడు, సాహసరసికాత్ముఁ డయినశాత్రుకియు మహా
గ్రాహవభూమి సహస్రాక్షోహిణు లట్లగుట మీకు శ నూడరె యెందున్. 286

క. గాంధీవధన్యునాహవ, పాండిత్యముఁ దలఁప నతని శ భండనమున మా
కొండు నని యెఱిగఁడు గడఁగుట, కొండం గని తగరు దాఁకఁ శ గోదట గాతె.

క. ఉచితార్థనిరూపిభు, జాబలమును మర్చివారశత్రుము శరవి
ద్యాలపలశితయును బందికి, పై బవరముఁ జేసినట్టిసహరుండ యెఱుంగున్. 288

వ. అదియునుం గాక. 289

మ. వివిధోపాయఁ రాయఁబండు తివుడోగ్రీవ్యాపహరక్రియా
ప్రవరోద్యోగుఁడు మంత్రరక్షణకళాప్రావీణ్యగణ్యుడు పై
ర్యవివేకాదిగుణోత్తరుం ధభలవిద్యాజాలసంవేది ము

- ధన్వం దాదిక్కల పాండవేయల కసాధ్యం బెద్దియుం గల్లునె. 240
- అ. అదను దప్పకుండఁ నప్పుహేతుల నెమ్మి, బిలువఁ బంచి హితముఁబ్రయముఁ రెండు
పక్షములకు నగుటఁ గాటించి తగవుమై, గొంతభూమి యిచ్చిరకూడిమనుడు. 241
- చ. అనవుడు భీష్మఁ డిట్లనియె నక్కట భాగ్యము గాదె పాండునం
దను లొకయాపదం బదక నే ధర్మగతిం దగ నందఱున్ సుహృ
జ్జనులను గృష్ణునిం గలసి నే సమద మొందుటయుం బ్రశాంతిమై
మనముల నీసు దక్కి మృదురమార్గము వట్టుటయుం దలంపఁగన్. 242
- క. నీవాక్యము విప్రస్వాభావిక మై యిట్లు శ్రుతికిఁ జరుపం బైనన్
భావింపఁ గార్యమునయం, దేవిధమున నభకు నింతఁయిష్టం బగునె. 243
- చ. సమయమ యూది పాండవు లశక్తులవాడున నిందు నాడు బ
న్నము వడి చన్నదైవ్యము వనంబునఁ బడ్డవిపాద వేదనా
శ్రమము విరాటువిట లఘుసంఘరణంబున దాని యున్నదుః
ఖమును జగం బెఱుంగదె యశక్త ల్పశులం బఱుచుంగఁ జూచియె. 244
- క. పితృధన మగుపా లుచిత, స్థితి వారల కిచ్చి నిర్వృతేషుం డై యీ
వతి లోకము మెచ్చగ నిజ, సురసివహమునట్ల నారిన జూడఁగవలయున్. 245
- శ. అట్లుం గాక. 246
- చ. కడవఁగ జూద నూది యవుఁ నే గాదన సేరక సత్యభాషణం
బెడలిన వచ్చుధర్మగతిహీనత నోర్వక రాజ్యహీనతం
బడుటకు నోర్చి ధర్మజాదు నే పంచిన సైరణ సేసెఁ గాక క
వ్వడి నెఱిగిన్. కెట్టిమగఁవాడును నోర్తురె యిజ్జగంబులన్. 247
- వ. అనిన విని కర్ణుండు కనలి యిట్లనియె. 248
- క. జను లెల్ల నెఱింగినయీ, పని యెట్టికి నుగ్గడింపఁ బలుముఱు దుర్యో
ధనునకయి శికుని జూదంబున మేదిని గెలిచె ధర్మపుత్రుం డోడన్. 249
- అ. దీన నేమితప్ప నే కానకు నేగిన, యెఱిఁడు సమయవృత్తి నాక్రమించి
తండ్రిశాలు మాకుఁ గదగు నంచు నడియెరి, తనము సేసి రాక నేరవ్వు గాక. 250
- క. విరటుండు ద్రువగుఁడుఁ దోడుగ, బరవసమున నెత్తి విడిసి నే బలిమి నడిగినం
గురుపతియు వెఱచి యిచ్చునె, ధరలోఁ బక్కనగ విట్టిరతగవులు గలవే. 251
- వ. అనిన గాంగేయుండు గటకటంబడి కర్ణున కిట్లనియె. 252
- ఉ. చిక్కనిపోటుమానిసి విరసీ వినువారలు నవ్వ నేమిగా
నెక్కుడుమాట లాడెద వహీనపరాక్రమశాలి యున్నుం
హొక్కఁడ యాద్యుర్ మనల నే నుగ్రరణంబున గెల్చి నిన్న నే
డిక్కడఁ బల్కులన్ గెలిచె నీ వలేని మనరాజుకొల్లునన్. 253

క. నరు డలవెనుక వచ్చినఁ, గురురా జడుగంగ నీవు శ గురుడును గృపుఁడు
గురుసుతుఁడు వినఁగ వారల, చిరసమయము దెగుట యేను శ జెప్పన తెలియన్.

త. అనిన ధృతరాష్ట్రుఁ డాపగాత్రవయు భక్తి
ననునయించి రాజేయునిఁ శ గినిసి ప్రియము
దోమఁ దా నిట్లు అనియె నాశ్రమపదమనుట
పతిపురోహితతోడ సంశ్రమము లేక.

255

ఉ. మంచిగ నేను బంధులును శ ముద్రిజనంబులుఁ బెద్దలున్ విచా
రించి సమ ప్రసూప్తజకుఁ శ శ్రీలిగ పిడ్డలపాలి కెట్లు పు
త్తైంచెద సౌమ్య నొక్కఁడు మనోయమనోగతి హలుఁ గూడి వ
ర్తించు తెఱంగు గైకొనుట కెట్లము కొరవదాది కెఱయున్.

256

తే. నీవుము న్నేగు మని యతనికి విభూష, తొంబరమ్ములతోఁ దమ్ములంబుఁ బట్టి
ఏడొక లిచ్చి పుచ్చిన శ విప్రవరుఁడు, పాండుబంధులతనయులపాలి కరిగె. 257

వ. ఇట్లు సని వారలం గని యతఁడు సముచితసంభాషణంబులఁ దనవోయినవచ్చిన
తెఱం గెఱింగించె నిట్ల ధృతరాష్ట్రునిండును బుత్రమిట్ల వృద్ధామృత్యుసహితం
బుగా నానానాసీనుం డయి యుండి సంజయు రావించి యతని కట్లనియె. 258

తే. పాండువర పాలసుతు లుపగ్రహవ్యమవకు
వచ్చి యున్నాడు నీ వేగి శ వాసుదేవ
సహితముగ వారిఁ గని తదివ్రహద మేమి
భంగి మాను నమ్మెయిం దగఁ శ బలుక వలయు.

259

ధృతరాష్ట్రునిండు సంజయునిఁ బాండవులయొద్దకుఁ బంపుట.

క. మీయయ్య మీను ననవా, సాయాసము ని న్నరించి శ యభ్యుక్తమమునక
జాముట విని ముదితాత్మం, డై యిట పుత్తైరితె నన్ను శ నమమి మునలన్.
వ. అని చెప్పి చుట్ల నున్నవారలతో ని ట్లనియె. 261

క. మర్యాదమండు గార్యా, కార్యక్షణం గామి నిట్టి కలక గలిగెఁ గా
తావులు దృశ్యైష్ట్యులు రణ, ధున్యులు నగుపాండుసుతులు శ నోహిష్టులులే.
క. పీఠోదకవృత్తి మనము, వారలునుం గలసి బ్రదుక శ వలదే నమ్మి
వా రిడుమలఁ బడఁ దగియెడు, వారే పితృభాగి మేలుకవారలు గానె. 263

263

అ. మనల నిక నమ్మ శ రనృతాత్మ లవ్యాయ, పదులు గద్య లనుమత బాండుసుతులు
గూడి మనుట కియ్యకోన నేర తై నను, ధర్మజండు గలయె శ దగవు నడచె. 264

265

వ. అని పలికి వెండియు.

మ. మన కీ కుండఁగ వచ్చునే మనము దుశ్చరాసంబు వాటించి యు
ప్సనికార్యంబులు వట్టి వారికి దగం శ బా లీక గర్వంబు లా

దీన నిక్కం బగునల్క నద్దనుడు గాండీవంబు మోపెట్టగ గృ
ష్ణనిసారభ్యము నై జగత్త్రయసంక్రమోభంబు గా కుండునే.

266

తే. అలఘుగదఁ బూంచినొని భీముఁ డడతరయమునఁ

గురుకుమారులపైఁ దీవ్రకోప మెసఁగఁ

గవియు. టాత్త భావించినఁ క గంప మడఁగు

నిక్క మెవ్వరు మార్కొని క నిలుచువాడు.

267

ప. కవ లగ్రజన్మలకంటె నేమిటఁ గీడు, ద్రుపదుఁ డల్పుండె తత్సృతులు బాహు

గర్వసమస్తలు క గారె విరాటుండు, నాతనితమ్ములు క నాత్తజులును

నగుదులే సాత్యకి క యలఁతులఁ బోయెడు, నాఁడె వృష్ణికుమారకనరు లనేకు

లట్టియోధులు పోర క సరవాయి గొందురే, పాండ్యుండుఁ గేకయకపతులు నాది

తే. యైనబంధులు నిత్రులు క నగ్గలికలఁ, గొఱతవడియెడువారె యండఱను గెల్వ

నోపినను రుద్రునకు నైన క నోర్వరాని, ధర్మపుత్రకోపమునకుఁ క దలఁక వలదె.

చ. అని కలికి సంజయుదిక్కు మొగం బై యెల్లవారును విస నిట్లనియె.

269

తే. సీవు ధర్మపాలికి క నెమ్మ నరుగు, మఠండు పేరొలగం బుష్పకయవసరమునఁ

గాన్పు మఠనికి ననుజవర్గంబునకును, బంధులకు నింపు వృట్టుగఁగబలుకు మచట.

క. నయ్యము వాటించి కడఁ, దియ్య మెసఁగ నబుక లెల్లఁ క దీటునటలుగాఁ

గయ్య మనుతలంపు లోనుగ, నయ్యనునందనుడు మానుకనట్టితెఱఁగునన్.

సంజయుఁ డుపపూజ్యులున మన్నపాండ్రుయెద్దకు వచ్చుట.

చ. శాంతిప్రకారంబునం గార్యంబు నడపి యొక్కటియై మనుట యెడఁగూర్చిరమ్మ

రథం బెక్కి పొమ్మి తగిన తెఱంగున నీడ్కొలిపిన సంజయుండునుం జని యుపగ్లా

వ్యంబు సొచ్చి మాధవుమందిరంబున కరిగి యశ్వంతరవిసోదంబుల సరసహితం

డై యున్నయన్నారాయణునకుం దనరాక యెఱిగించి పుచ్చి తగఁ బ్రవేశించి.

భయభక్తివినయసంభ్రమంబులు మెఱయ వారలం గాంచి యమ్మహాత్ము లిరువు

సంభావనంబులును సంభాషణంబులును బడసి సంప్రీతచేతన్మృండ మెఱునాడు

ధర్మశయనోడ్డొలగం బున్నసమయంబు నేచి సముచితంబుగా సతనిం గని

సాష్టాంగంబుగాఁ బ్రణమిల్లినవతండుం బ్రియపూర్వకంబుగా నాదరించి సమూ

హింబున నునిచినం గొలిచి యుండి యతని కిట్లనియె.

272

తే. భాగ్యమున నిన్నుఁ గనుఁగొనఁ కి బడసి నాడు

చూడ్కి చరితార్థమయ్యె నకస్తాకపుణ్య

ధనుడు మీతండ్రి ధృతరాష్ట్రధరణినాథుఁ

డిందు మీయున్ని విని ప్రియ క మెసక మెసఁగ.

273

క. అనుజులు సీవును ద్రోవడియును బుత్రచయంబు మన్ననమొగజ్జేమం

- బున లెఱఁ గారయఁ బుత్తెం, చె నిలాంతన్నహాపూర్ణచేతోవృత్తిన్ 274
- వ. అనిన సూతనందనువకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 275
- క. ఆరాజు మాదెసం గల, కారుణ్యముక లేమునను సుఖంబున నిట్లు
న్నారము నినుఁ బుత్తెంచిన, గారవమున నాదుమది వికాసముఁ బొందెన్. 276
- క. అమ్మనుజేశ్వరునకు సే, మమ్మే పుత్రకులు సుఖులె ర మనుమలు సమ్మో
దమునఁ జెరిగెదరే నగ, రమ్మల భూములను శుభవశరంపర గలదే 277
- సీ. ద్రోణుండుఁ గృపుఁడును ర ద్రోణసుతుండును, సుఖ మున్నవారె సుశ్లోకుఁడైన
భీష్ముండు గుశలియే ర పెద్దతనం బిచ్చి, యాలనిఁ గారపు ర లనుసరించి
మెలఁగుదురే బ్రాహ్మణులకు మన్నన గల్గి, యుండునే నే మర్థి ర నొసఁగినట్టి
వృత్తులు సెల్లునే ర యెల్లొరు వొండుల, వలనఁ బుట్టదు గదా ర కలఁకులందుఁ
తే. బుట్టినప్పడు గాండీవిభజబలంబు, దలఁతురా భీముసేనుగరదావిహార
ముగ్గడింతురె కవలు మరహోగ్రిపుల, భూములంలెంత కొత్తుట ర పొగడఁబడున.
- మ. ఒకనాఁడా తమముందటం బలుమఱుక ర హోరాటమై నేల యొ
త్తొనంగ బనరంబులక గెలువఁగాఁ ర డెల్లంబుగాఁ జూచి పాం
డుకునూరాలి నుతింప కుండుదురె యారటోపంబునక ఘోషయా
త్రకు గంధర్వులు వచ్చినప్పటిచరిత్రం బాత్తలం బాయునే. 279
- క. వినుము మనము మధ్యస్థుల, మని నర్జును నెదిరి సంజయాయుట మున్న
వ్వనికిని మానముఁ బ్రాణం, బును దగఁ దక్కించుకొనఁగగబోలెన చెవుమా,
- క. దుర్యోధనునింటం దగు, కార్యమునకు ఖడ్గమునకుఁ ర గలవాఁడై చా
తుర్యంబు మెఱయుకట్లని, యార్యత్వము సెల్లు చున్నయదియే నెట్లన్. 281
- వ. అనిన విని సంజయుండు సవినయంబుగా నిట్లనుఁ గుదురాజునొద్ద నవిసీతులు నీతి
మంతలు సత్త్యసంపన్నులు దురహంకారులు మణియు వివిధప్రకారులు నయి
జెరసి యుండుదురు వారొక శ్లోకశ్లమాటలం బోయెడువారు గారు కావున
వారి సంత యనం బనిలేదు నావిన్నవంబు చిత్తగింపుము. 282
- క. పొం దొందఁగఁ దలఁచితి నీ, విండుశీతిర నైనవిమలకహృదయంబున. వా
రందఱకును సేమం బిట, ముందఱ లే కున్న నేడుకమొదలుగఁ గలుగున్. 283
- క. ధృతరాష్ట్రభూపతికి వృ, ధృతకలేమునఁ జిత్త మొకవిధము గామి సుతో
ధృతి మాన్పఁడ నాఁడు మనః, ఊతి పిదపం బుట్టి యిపుడు ర శాంతం దయ్యెన్.
- తే. ఇట్టిచందంబు లెల్లను ర నీవు పుణ్య, చిత్తవృత్తి మై సైఁచినఁ ర జెల్లి వచ్చు
నీయజాతశత్రుత్వంబు ర నిఖిలలోక, విశ్రుతము గాదె ధర్మప్రసాదహృదయ.
- చ. జగముల నెల్లెడఁ దురితఃసంతమసంబు జయింపఁ గోరి పా
ల్కుగఁ బరమేష్ఠి నిల్పినవెలుంగు మహిమరు లట్టివారికిం

దగవు ఘటింప నత్పురుషదత్తము లై చనుజీవనంబు లెం
తగుమతు లైన మార్తురె పడంపడి యాయువు శ్రీయు నొల్లారే.

286

ఉ. ఒక్కొక్కచో గడంగి ప్రతియోధులు మార్కొనునప్పు డాత్తల
నొగ్గిని మోములం బొడము శ నెవ్వగతోడ జనంబు లిట్టియం
దక్కట భీముఁ డైన మనయధునుఁ డైనను మార్తిపుత్రులం
వొక్కరుఁ డైన నీవగఁ జ నుక్కడఁగింపరె యొక్కప్రేల్లిడిన్.

287

క వా రొకయౌగ్రహవృత్తిం, గూరియు ధర్మంబు పెడుటకుం బాలు
ర్వారబలు లయ్యుఁ బాండుకు, మారులు శాంతాత్మ లంధ్రు శ మనుజాధీశా.

క. నలుపురు తమ్ములు భవదా, పులుఁ గృష్ణుఁడు వినుచు నుండ శ భూనర నీ కే
గొలుపునను విన్నవింపం, బలుకులు గల వనధరింపు శ పరిపాటిమెయిన్.

289

చ. అనపుడు వీరె తమ్ములును శ నాపులుఁ గృష్ణుఁడు వీరె తమ్ము
ల్లునఁ గలయట్టిసర్వజనులకు విను చుండెద రయ్య నిన్ను నే
మను మని పంచెఁ జెప్ప మది శ యంతయు శేర్పడ నన్న ధర్మనం
దనుగరువంపుఁబల్కులవిరధంబునకు మదిలోన నుల్కుచున్.

290

అ. సంజయుండు కృష్ణు శ సద్భక్తి నీక్షించి, పవనపుత్రుఁ బార్థు శ గవల ద్రుపద
తనయు సమీయమునఁగనుఁగొని ప్రీతిఁబొం, చాలు మత్స్యధరణిపాలుఁజూచి.

వ. సావధానుల రై వినుం డని పలికి యుధిష్ఠిరుదెనకు మోక్షుఁగేలు నిగిడించి
యి ట్లనియె.

292

ఉ. శాంతరఁ బొంది కార్యముదెసన్ ధృతరాష్ట్రమహీశుఁ డాత్త న
త్యంతముఁ జేటి నన్నిట ప్రేయంబునఁ బంచెడునట్లు నాకుఁ దే

రెంతయు వేడ్కఁ దాన వెర శ వేర్పడఁ జెప్పఁచుఁ బన్నఁ బంచె ని
ట్లీత ఘటిరచెఁ బొందు మన శ మీపదనం దెలి వొందఁగాఁ దగున్.

293

క. చుట్టుకొనికార్యము సేయం, దలఁచుట మీయాట్టిసర్వధర్మజులు శాం
తులు న్ననఁ బ్రసిదు లగుపె, ద్దలకుం దగ వగునె యెవ్వరధంబునఁ జూడన్.

294

ల. ముచుఁగ్గుజీరయండు శ మని దాఁకినట్లు మీ, సత్కులమునఁ గల్గవంబు కొర
పేంద్రుకతనఁ బొందె శ నింతయుఁ బాపంగ, నీవ నేర్తు కార్యనిపుణుడయ.

చ. అఖలజనజ్ఞయం బయి జగయాపజయంబులు రెండునుం దుదిక
సుఖములు గానియీపనికి శ జొత్తురె యుత్తము లట్లుఁ గాక యా

నిఖలసుఖంబు లేమిటికి శ నీ వని వృద్ధజవంబు బాలురక
సఖులను బంధులక గురుల శ జంపిరీయేని దయాపయోనిధి.

296

ఉ. పెట్టినోట నీకు హరి శ భీముఁడు సద్గునుఁడు రణంబునం
దొట్టినమంట లాకొలఁదియోధుల సాత్యకియక విరాటుఁడు

- జాట్టపుమేకు వుగ్గ రణశోభితంఁ డీద్రువకుండు నిన్ను నీ
ట్ట ట్టన వచ్చునే సువల శ కై నను నొల్లపు గాక చివ్వకున్. 297
- వ. మఱియు నక్కడ.
- ఉ. ద్రోణుడు భీష్ముడుం గృపుడు శ్రోణుతుండును గర్లశెల్లుల
బ్రాణము లాసుయోధనునిరపాలివ యంద్రు నిజానుజన్తు ల
ప్రీణపరాక్రముల్ సుతు లశతేయులు బాహ్నికసోమదత్తు లా
స్థాణున కైన నోడరు వశంబె జయింపంగ వారి నేరికిన్. 299
- ఆ. అధిప యిట్టిమీకు శ నసౌవ్యకలహంబు, నాకుఁ జూడ మే లరనంగ రాదు
రెండుపక్షములకుఁ శ బ్రియము హితంబును, నాత్తఁ గోరువారి శ నడిగి చూడు.
వ. అని పనికి సూతనందనుండు గొలుపు గలయం గనుంగొని. 301
- ఉ. మ్రొక్కెద వాసుదేవునకు శ మోడ్చెదఁ జేతులు నవ్యసాదికిం
దక్కటిమిత్ర బాంధవహితప్రియమంత్రి వయస్యకోటికిం
సుక్కుచు విన్నవించెద నశసూయలు దక్కి యనుజ్ఞ సేయుడి
యిక్కరుణాకరుణ శరణ శ మే నిడ వేడెదఁ గ్రోధశాంతికిన్. 302
- వ. అనుచుం బ్రణామపూర్వకంబుగోఁ బాండవౌగ్రజపదనంబునం బూడ్కి నిలిపి
దేవా యువశనించుట లెగ్గు యిమ్మెయికిం గురుపితామహుండును సంతసిల్లు
నాతని కనుమతం బయినతెఱంగు సర్వలోకసమ్మతం బగు నన విని ధర్మనంద
నుం డి ట్లనియె. 303
- ఉ. నెయ్యము దప్ప నొం డొకటి శ నీచెని నోకెన నాడువల్కులం
నియ్యెడ సంజయూ యనికి శ నిమ్మెయి నల్కెడు సేపు మాకుఁ దా
గయ్యము దక్కి మన్ని శగురకార్యము గాదొకొ పోరితంబు నే
కయ్యెనునర్థసిద్ధి వెడఁ శ నైనను నొల్లక యొండు సేయునే. 304
- క. జనులకు నెల్లను బధ్యము, లనఁగా ధర్మానుగతము శ లగు నన బాగధం.
జనుపనులు సేయుభీమా, భ్రువులే దుష్కర్త మునకు శ రోయనివారల్. 305
- క. మది సుఖము గోరి దుఃఖం, బాదవం గలకార్యములకు శ నుత్సాహము సే
యుదు రొప్పునిత్యష్టం బడి, చదు రేమియు లేనియట్టిజను లాతురు లై. 306
- ఆ. యోగ్యత్యష్టదారు శ లుచితంపుఁ గొలఁదిమై, నడచినట్టివారు శ బెడిదములకు
సంత సొత్తు రెట్లు శ సంతాపకారుల, కాక పెనఱువలు సుఖంబు లగునె. 307
- ఎ. భోగంబులు వలదా యని తలంతు మేని. 308
- తే. పత్రమాల్యానులేపనాశనరములును, జతురమార్గత్రయంబులశనమయములును
నేము వెలిగాఁగ మాతంద్రికించు నెట్లు, పుత్రు లన వట్టి మ మ్మేలభోవద్రోచు.
వ. అయినను సోకమాట సెప్పెద సమచిత్తుడ వై విను మని యి ట్లనియె. 310

- క. తా నైన నవుడు వక్త్రం; డై నీతివధంబు బడచె నెక్కట పతి మె
మైసను జక్కని తెరువునఁ బూని నడపుఁడనుచు నివుడు నబుద్ధులు సెప్పెన్.
క. ఎదిరిం దమయట్టులకా, మదిఁ దలఁచినఁ బొసఁగుఁ గాక నమాకుం గుడు మీ
డిదె మీరు వ్రక్కఁ గొనుఁడని, చదు రడిచిన మనసుపొందు నచక్కంబుడునే
వ. అని చూపి చెప్పి వెండియు.

311

- ఉ. సంపద దక్కి యుండఁగ నశక్తు లనం జనుమమ్మఁ బిల్చి పూ
జంపఁగ నంత బేతె పతి నెప్పెడువారలబుద్ధి నాడ మ
న్నింపఁడ యింక నేల యగు నే నీవడియాసల వచ్చి రిత్త గా
రింపక మాను మాతనిచక్రత్రము నీకును మాకు వింతయే.

314

- క. తగుమాట లాంబికేయుం, డగు నని కైకొనునె యెన్నఁ న డైనను గొడుకు
మగఁటిమి గలఁ డనియెడు నమ్మిగఁ జూచుచునుండు విషము నమ్రంజనయేనిన్.

- క. జూదపుసిరి యాసపడం, గా దని విదురుండు సెప్పఁగ నెప్పుడు క
ర్ణాదులపలుకులు విని పతి, యాదరణము సేయ కున్న నంతన తీరున్.

316

- క. ధృతరాష్ట్రం డిటమీదను, సోకులును శకునియును సూత్రసేతుఁడును దను నే
గతి నడిపించిరి వారల, మతము యనుష్ఠించుఁ గాక నమరలంబుడునే.

317

- క. కార్యము తెలఁగిట్టిది నీ, వార్యచరితమునకుఁ జొచ్చి న యాడెను నీ కా
దుర్యోధనునవినయ మని, వార్యం బని యెఱుంగరామి న వలనో వెడఁగో.

318

- క. చక్రధరు లెక్కగొనడు ప, రాక్రమనిధి యర్జునులకు న రాధేయభజా
విక్రమ మెదురుగఁ గొని ని, ర్వక్రముఁ జేసికొను వాడు న రాజ్యం బెల్లన్.

320

- వ. అని పలికి వెడవెడ యలుక వాడమిన మఱియు నిట్లనియె.

- క. చాపాచార్యుడు భీష్ముడుం గృపుడు నశ్వత్థామయుం గర్ణుడు
భూపశ్చేష్టుడుఁ దారు ము న్నెఱుంగరే న పో రెల్లుఁ గయ్యంబు లా
తాపాశంబులు చుట్ట లా వెఱిగియుం న జా వేడి మార్కొందు రిం
తే పోతమ్మఁ గవిధ్వజప్రథల యంతధీభాతులం జేయవే.

321

- క. మును మమ్మఁ బొగడి పడపడి, యని వారల గెలువ నరిది న యని పొత్తుగఁ జె
ప్పినమాటకు నే నొడఁబడ, విను సంజయ పక్షపాతవృత్తి విడువుమి.

322

- సగ్ధర. గాంధీవజ్రారవం బురత్కట మయి పెలుచం న గ్రమ్మిన భీముబాహు
దండం బేపారి శుంభశర్ధద జడియుచు శారద్రంబుగాఁ దోచినన్.
దండద్రవ్యంద్రంబుమాడ్కి న దఱిమి కవలు మానద్యధశిం దాకినం బా
కుండం బొకుండఁ గారవృత్తులకు నశమె బి నట్టుల్ని మూర్ఖిల్ల కుండన్

323

- వ కావున.

324

- చ. రణమున వారలఁ గెలువ శ రా దనుపల్కు లటుండ నిమ్మ న
 డ్దుఁడవు సేపు వచ్చితి ప్రకోపశమంబు గఁ బల్కి తింక సై
 రణ దగఁ జేయవారము పరరాధవ మొందియు మున్ను వారిధు
 గ్గణములు సైఁచు టీవు నొకకొంత యెఱుంగుదు వింత యేటికిన్. 825
- చ. ఇంకను నట్ల కౌఁ దలవు శ మే మొకకీడునకుం దొడంగ మా
 శంకలు దక్కుమయ్య కువిశ్చారము గల్గెనయేని బాంధవం
 బంకుర మొత్త మావలన శ నక్కటికం బొలయంగ మమ్ము నే
 వంకకుఁ బోవ నీక గరురవంబు జగంబు ప్రశంస సేయఁగన్. 826
- క. రం దని పిలువఁ బనిచి నా, లిం దని కొడుకులకుఁ జెప్పి శ యింద్రప్రస్థం
 బొందెను వే జొకపట్టణ, మొందెను మా కిచ్చి యనుచు శ టుచితమ కాదే.
- చ. నా విని సంజయుండు నరనాథున కి ట్లను నెట్టితప్పులుం
 బోవఁగఁ ద్రొచి తాలిమయ శ పూనుచు గావున నన్నిమాట లి
 ట్టివు వినంగ నాడియును శ నే దనివోవక విన్నవించెదన్
 నీవిధవం బహింసయు నరనింద్యచరిత్రమ కాక యన్యమే. 828
- క. పా లిక కారవులు దు,శ్శీలతఁ జెడఁ దలఁచిరేని శ జెప్పెద రుధిరా
 భీలాన్నంబునకంటెను, మే లగు భిక్షాన్న మైన శ మీనడవడికిన్. 829
- వ. అది యె ట్లంటేని. 830
- సీ. రాజసూయమహాధ్వరం బట్లు నడపి న, ద్విజులకు సురలకుఁ శ దృష్టి జేసి
 శాంతియు దాంతియు శ నకలలోకంబులఁ, బొగడొంద బ్రదికినశ్రుణ్ణమూర్తి
 విట్టిసీచరితం బు శ హింసాకళంకిత, మగు లెంత యొప్పుదు శ నదియుఁ గాక
 దుగ్ధయవృత్తి దుశస్వ్యాతంబు పుట్టించి, యంతలు సేసినశయట్టివారి
- తే. తేల గర్వంబు సెల్లంగ శ నిచ్చి జగము, చేతఁ దిట్టులు వడునట్లు శ సేసి పోయి
 తేల యడవుల నిమ్రయి శ నిడుమ గుడిచి, తేల తా ల్లియ ధనముగా శనింత వడితి.
- క. తుదిఁ బోయి కూర్కరకర్తా, న్నద మగు తెఱఁగు నకుఁ బోచ్చి శ బంధుల గురులఁ
 వెదకి వధియించుసౌఖ్యం, బది యేటికి నార్యనింద్య శ మస్థిర మరయన్. 832
- తే. అల్పులకు మ్రింగఁ జేఁ దై నశహాలము
 భంగి బొంగెడుకోపంబు శ మ్రింగికోనఁగ
 నీలగళు నెన్ని ని న్నెన్నఁ శ బోలు నట్టి
 నీవు సాలినఁ గా కేల శ నగడఁ బేరు. 833
- చ. అనవుడుఁ బొందురాజతనయాగ్రణి సంజయుమోముఁ జూచి యి
 ట్లను నది యెల్ల నీవలికినట్టిద ధర్మపు లట్ల యుండి బో
 ధను లరయంగ వచ్చిన నశధర్మము లె చెడుఁ గొన్ని ధరవ

- రసములు గాక లోచితుది రధర్తములై నను గొన్ని కర్తముల. 334
- వ. కావున నన్ను దూఱదలంచి తేని నాచేయునది ధర్మం బధర్మం బని నిరూపించి మఱి దూఱుము కోపంబు నివారించు దగు నహింసయ యుత్తమధర్మం బగు నట్లయినను వంశదూషకులును లోకకంటకులును నగుపాపాత్ముల నిర్హంబు గాఁ జెఱుచుట ధర్మం బని పెద్దలచేత విందు మది యట్లుండె సంగ్రామంబు రాజులకు ధర్మం బవుంగాదని నీవ చెప్పు మట్లుంగాక యిది కర్తవ్యంబిది యకర్తవ్యం బని మనల కాసింప వాసుదేవుండు గలండు మన కీవితర్కం బేటికి నిలండు ధర్మాధర్మవిమలకు గురుండు కార్యాకార్యనిరూపకులకు శిక్షకుం డుచితానుచితజ్ఞులకుఁ బ్రదర్శకుం డితనిపంపునం గాదె యదు భోజాంధక వృష్టి స్ఫుంజయ కేకయ ప్రభృతీభూపతిప్రకరంబు ప్రశస్తపథంబునం బ్రవర్తిల్లు చున్నయది విశేషించి మాకు నితనిబుద్ధియ సమస్తపుగుహార్థములకు మూలం బగుట నితనివచనం బవశ్యంబు నలంఘనీయ బనిన విని జనార్దనుండు సంజయన కిట్లనియె. 335.
- ఉ. పాండుతనూజకోటికి శుభ్రం బెడఁ గోరుదు నెపు నాంబికే యుండును బ్రతేపాత్రమహిమోజ్జ్వలుఁ డక్కట చేటు మేలె యంచుండుదు నట్లు గాన తెలి ర వొంది యరం డిట వీరిఁ దేర్పఁగా నిండుమనంబులోఁ బనిచె నని న్నని దీనికిఁ బ్రీతిఁ బొందితిన్. 336
- ఆ. నీవు నుచితవృత్తి ర నయ్యంబు ధర్మంబు, వినయ మొప్పుఁ జెలిపి ర వీరు శాంతిఁ బొందునట్టిభంగి ర పానఁగఁ బల్కుటయును, నాకు సమృద్ధం బొనరన్చె నివుడు.
- ఆ. అనఘ యిట్లు లంతరీయును నలంపం గడు, నెనసినట్లు లుండెనేని వింటె పాండవార్థజన్తుఁడవుకులచందంబు, నూడ సంధి లేనిరవొప్పు దోచె. 338
- క. అది యట్టిద సంధానము, దుది నెమ్మెయిఁ గల్లు నెల్లు ర దుర్యోధనుఁ డున్నడుఁడు ధృతరాష్ట్రభూవిభు, హృదయంబు తెఱంగుగొంతయెఱుఁగుదు మెకదా.
- క. ఆరాజు సేయనెయ్యము, గారామును జెప్పె దీవు ర గడుదీవులు గా వీరు ధమపాలు వడయక, నేరిమిమాటలనఁ తేట నేర్తురె చెవుమా. 340
- ఉ. వీరులు పెద్ద ధర్మ కోకలవెంట నొడంబడి తేటి శాంతు లై కారవకోటిఁ గూడి మనఁ న గా మదిఁ గోరుట పెంపుఁ దాల్చియుం గారుశికత్వముం దగవు ర గాదె జగంబున పాడిఁ దంద్రిపా లీ రని తెంపు సేసి పయి ర నెత్తిన నెత్తిరి గాక దోహమే. 341
- క. విను మవమానముఁ పథి యి, ట్లునికిఁ బడయుపొగడుకంటె నుజ్జ్వలు లై నూర్చొనిన నది లెస్స యెట్లయి, నను వీరికిఁ జోటు మేలు ర నాకుం జూడన్. 342
- ప. సంగ్రామంబు రాజులకు ధర్మం బవుం గాదని నీవ చెప్పు మని యుద్ధిష్ఠిరుండు నిన్నుఁగిఁ గదా ద్విజాతులకు యజనయాజనాదిక ర్తకరణవిభాగంబు ధర్మకా

ప్రాచార్యులు విధించునప్పుడు రాజు లిచ్చువారు గాని వేడుకొనువారు గా రని చెప్పుట సకలలోక ప్రసిద్ధంబు సర్వవర్ణాశ్రమధర్మపరిపాలనంబు సేయునట్టిరాజులు దార నిజధర్మంబు వడలుదురా యదియునుం గాక పాడితోడిదూర్జనంబునం దమకుఁ గలకలిమి యనుభవించుచు సత్వేతంబున నడచు చుండఁ ద మ్మొరు లన్యాయంబు సేసినయప్పటికిం గదా యీశప్రాస్త్రధర్మంబు లింద్రాదు లగు పెద్దలు గావించిరి నీచెప్పెడిధర్మంబులు కౌరవులకుం దెప్ప వలనదా వారలు గదా మీఁ దెలుంగక కొడుతనుఱుకు లై చెడుచెరువునం బోయెడువా రని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

343

క. నట్టి నధలో నేవుర, కట్టెమర సరాతితనము క గా కెంతయు వా రెట్టితులువలో ద్రావిడి, నట్టులు పటిచెడిదె బాద క మాడరె యెందున్. 344

వ. అనవుడు సంజయుండు దేవా నీచిత్తంబున నిడి దీని నింత గొనియాడినఁ గరం బొడఁగూడునే యనిన వానుదేవుం డిట్లనియె.

345

ఉ. అత్తటి భీష్మముఖ్యు లగునచ్చటివృద్ధజనంబు రెల్ల నో రెత్తక యూర కుండిరి మహిష్యరుచిత్త మెఱుగక కున్కిర దా నొత్తి కుమారులం గినియ క నోవడ యక్కట మాన్వ గన్న వా చిత్తము కాదు లోకములచిత్తము రెల్లను సంతసించవే.

346

ఉ. తిట్టుల బోయి యక్కొలువు క తేరువవారలలోని కింతి దా నట్టులు దుస్ససేనుఁ డిరకయాక్రమి ముందల వట్టి యీడ్వఁగా నెట్టు సహించె మామ సతియేడ్చుటెలుంగున కెట్టు లోర్చె నీ వట్టున సేమ మారయఁగఁ క బంచుట కెట్టులు నేర్చె గ్రమ్మఱన్.

347

చ. ఇది దగ దండు సడ్డపకునింతకు నేరక సభ్యు లందఱున్ మది మఱగొన్నయట్టియెడ క మానిసికిం దనుఁ దాన కాచికో లొదవిన దానఁజేసి సభ క నొచ్చెము దక్కినఁ బొందునందనుల్ బ్రదకిరి గాక యయ్యెడగు క రాచకొమారుల కోర్పునట్టిదే.

348

వ. సంజయౌ విన వేయప్పుడు సభాసమలకుఁ గర్ణశూలంబు లగునట్లుగాఁ గర్ణుండు.

క. తే రివట మగులు నీకును, వీరలు జూదమున నోడి క విడిచిరి నిన్నున్ వారిఁజూచన నీపైఁ, గూరిమి గలమగని వెదకికొను మొరు ననఁదే.

350

క. నరునకు నది వాఙ్మయ మగు, శర మై హృదయంబు నాటి క చలియింపక దు ర్భరవేదనఁ జేయంగా, విరకాలము దచ్చికిత్త క చేసెనె చేపుమా.

351

వ. మఱియు మశ్వాసనుండు వీర లందఱును గొడ్డు వోయినవారలు పౌరుషంబు గల మానిసి యిం దెవ్వం దనియె నతనిచెప్పినట్లు పెద్దగాలంబేని వీరల గొడ్డువోయిరి గాక వీరిదెస వారికి నేమి ఫలించె వెండియఁ దర్పమయంబునఁ బుట్టినమాట

లుగ్గడించునట్టివి గా వీనంధికార్యం బత్యంతదుర్బలంబు దీని ఘటియింపం జేయుట యశక్యం బని తలంచెద నయినను. 852

సీ. పాండవేయులఁ దగఁ శ్ర బ్రార్థించి యందుల, కష్కట యే నైన శ నరుగుడెంచి
కొరవులకు బుద్ధిగఁ జెప్పి రాజ్యంబు, పాలుసేసిని మృత్యురహశములకుఁ
దప్పగే నారలు శ నగవును నేర్పును, నామీద నిలుచుట శ నాకుఁ గీడ
నన్ను మన్నింతు రశన్యాయంబు సారనినా, మాటకుఁ దా రొడఁగబాటు లేక
నే, యుందురే కేరదము లాదు శ మందురేని

గవియుపాండవబాదాగ్ని శ గాదు సువ్వ
తముఁ దమలోభ మనుచిచ్చు శ దరికొనంగఁ
దెసినచా రయిపోదు రింతియ తలంప.

853

వ. అని పలికి నెండియు నిట్లనియె.

854

ఆ. రోవమయమహాశిగువు సుయోధనుఁ డురు, స్కంధ మంచులోనఁగర్జుఁ డబగుఁ
గొన్న సౌబలుండు శ గునుమధలంబు దు, శ్వాసనుండు మూలక క్షి తంశ్రీ.

ల. ధర్మశాండు ధర్మశతరు వద్దనుండు ఘన, స్కంధ మనిలసుతుండు శ శాఖ కవలు
పుష్పఫలము లేను శ భాసురులును వేదే, ములుఁ దడియ మైసరమూలచయము.

క. ఈరెంటియందు నరసి య, సారం విడి గాధసారశసేసితం విడి నా

నేర వలయు నదియును గా, కేరూపం బయ్యె నని శ నీ సేమిటికిన్. 357

న. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్రులు వనము గుంతిసంధనుల్ సింహముల్
మరి సూహింప నసింహ మైన వనము శ మర్జింతు రెంచు వనా
స్మృతవృత్తంబులు గావిసింహములకు శ వేగంబు చే టిండుం గా
న తగం బొందుట కార్య మీయభయము శ వ్యంతుష్టిమి నున్నికిన్. 358

క. పరిచారకు లై యుండుచు, రరివర్గవ్యతికరమున శ కగుదుగు వీరి
నరిఁ దనకొడుకులు మెలగిన, తెరువున మెలగింప పలచె శ ధృతరాష్ట్రునకున్.

క. ఏ నీపన్నికై వచ్చెదఁ, దా నొప్పుఁ దలంచె నొండఁ శ వస్తుం దలంచె
దానన నెగడన మే మ, మూనననాఘనకుఁ జెప్ప శ నామత మెల్లన్. 360

న. అనిన విని సంజయుండు ధర్మతనయుం గనుంగొని యట్లయినను గడు లెప్పు
గదా దేవా నావచ్చినకార్యంబు సఫలం బయ్యెఁ బనివినియెద నని వాసుదేవుండు
నట్ల విన్నవించి భీమాద్భుతనకులసహదేవసాత్యకిద్రుపదవిరాటలు సేపించి మీ
యందఱచేత ననుజ్ఞాతుండని కదా పోయి వచ్చెద నాయాడినమాటలయరే దేవి
యం దగనియట్టిని లేవుగదా యనుటయుఁ బాండవాగ్రహం దలని కిట్లనియె.

ఆ. పోయి వత్తుగాక శ యాయుష్షయందఱు, వినఁగ నాడి తీవు శ వికతధంగి
నొక్కమాట యెన శ నుచితంబు గానిది, గలదె యిట్లనంగ శ వలయు నెట్లు.

- క. ఎదురున్నరూపు వలుకఁగ, దుదిఁ గటకటఁబడవు నివు శ్రీ దుర్గయమును జె
ట్టిదమును జెందును నగువలు, కొదవను నీనాలుకకు వశయొన్నత యెపుడున్. 864
- క. నీ వొండె విడుదుఁ డొండెను, గావలయుం గాక యిట్టికార్యంబులకుఁ
రా వేట కలరె తగువా, రీవినయమునేర్చు గలదె శ్రీ యితరుల కెందున్, 864
- చ. అరిగినయపు పెద్ద లగునందలివిప్రుల నెల్లఁ గాంచి యా
దరమున చారిసేమ ముచితంబుగ నారసి వెండి కాన్ముమీ
గురునిఁ బితామహుం గృపునిఁ శ్రీ గూర్తురు వారలు నాకు నానమ
స్కరణము గాఁగ వారి కధిక స్మియధ శ్రీ నమస్కరింపుమీ. 865
- నీ. మాతండ్రిఁ గని యేను శ్రీ బ్రీతిమొక్కుట గాఁగ, దండప్రణామంబునదగనొనర్చు
దుర్వృత్తిఁ బోరయనాశదుర్యోధనునిసేమ, మడిగితి నని చెప్ప శ్రీ మతనితమ్ముఁ
డగుటకుఁ దగియెడునాడున్నసేనుని, కుశల మారయుము దక్కునుగుమార
వర్గంబు నెల్లను శ్రీ పనితాజనంబుల, నుచితంపుమై సుఖ శ్రీ మున్గి యడుగు
ట. విదురు శత్రుఁ గాంచి శ్రీ వినయంబు దోపంగ, నాడు ద్రోణతనయు శ్రీ నక్కునేర్చి
కొంటి ననుము బాష్ట్రాశకుని సోమదత్తుభూ, రిశ్రవసునిఁ దలఁచి శ్రీయము నెఱపు.
వ. మఱియు వంశవంతులు వయోవృద్ధులు నగుభూపతులను గృతవర్తను గర్లశకుని
పైంధవప్రభృతులను దక్కటిరాజులోకంబును గయ్యంబునకుఁ దోడువచ్చిన
నకలదేశాధీశులనుం గని యెవ్వరితోడ నెవ్వధంబునం బలుకం దగుప్రణామ
వినయబాంధవమైత్రీవాత్సల్యంబులకు నయ్యైవ్రకారంబుల మద్దవనంబులుగా
బలికి యుచితంబుమెయి నుపచరింపుము. 867
- క. దాసీదాసజనముల కు, దాసీనము గాక యుండఁ శ్రీ దడయక యే మి
త్రాసంగ మొంది శత్రుని, రాసం బాసరించి తమ్ము శ్రీ నరసేద ననుమీ. 868
- క. పోయినమొగమున నచ్చటఁ, జేయుతెఱం గెల్ల నీకుఁ శ్రీ జెప్పితిఁ బిదప
మాయయ్య పెద్దకొలువున, వా యోడక యిట్లనంగవలయుం జుమ్మి. 869
- చ. అనఘ భవద్బలంబునన శ్రీ యాపద యించుక లేక పాండునం
దనులు నిజాప్రబంధునహితంబు సుఖస్థితి నున్నవారు త
జ్జనకునిరాజ్యపీతమున శ్రీ సమృద్ధ మొండఁగ నిల్పి శ్రైశవం
బునన ప్రభుత్వ మిచ్చి తగఁ శ్రీ బ్రోచితి వారల విశ్రుతంబుగన్. 870
- ఛ. ఇప్పుడు పేక్ష సేసి కృప శ్రీ యేమియు లేక విహీనవృత్తి వా
రోప్పమిఁ బొందఁ జూచు టిది శ్రీ యొప్పునె యింతల సుతరింప రా
దెప్పదు నంత కంజ నట శ్రీ యెక్కుడు గోరినఁ జాల కుండదే
యొప్పుదె కూడి మన్ని మన శ్రీ కొప్పనివారలయొక్క దక్కఁగన్. 871
- వ. అని తదవసరంబునం బితామహులొ నిట్లనుము. 872

చ. అడఁగఁగ నీక శంతనునియన్యాయముం గలిగించి తీవ యు
వృదు దగ నీమతంబునన ర పాం దొడఁగూడఁగఁ జేర్చి పాత్రులఁ
నడికి నధర్మవృత్తిని ర జాప్రసకుం దొలగించి నున్పినం
బుడమిజనంబు రాజులును ర భూసురులున్ నినుఁ బ్రస్తుతింపరే.

678

వ. అని పలికి వెండియు.

874

క. ఇంతలు వుట్టినచోటను, శంతనునందన యహీనశాంతిపరుం డై
శాంతేయాగ్రజఁ డాలము,పొంతం బో నొల్లఁ డనుము ర బుధు లియ్యకొనన్.
సీ. ఆనమయంబున ర వచ్చటివా రెల్ల, వినునట్లుగా నుయోగధనునితోడ
బాహుబలాధ్యుల ర బలవిహీనులక్రియ, వెడలంగ నడిచినశ్రేష్ఠతనము
నత్యంతచిరకాల ర మడవులఁ గొండల, బాధలఁ బెట్టినరపరుసుడనము
సభలోన నట్లు పాంశుచాలరాజా త్తజఁ, దల వట్టి యీడ్చినరతులువతనము
తే. ధర్మవృత్తుండు పైరించెరదధ్యమీపు, కురుకుమారుల నని నింగిరకొనకుమొరుల
సామునకు నానపడఁ దగ్గరిమ్ము వారి, పాలు వారలతోఁ గూడిన బ్రదుకు మనుము.
వ. ఏము కలహం బొల్లక పోందు గోరుట తనకు మేలు దనమనంబున దరికొను
తృప్తానలం బార్ప నొరు లడ్డంబు సారమింజేసి యేన బుద్ధి సెప్ప వలసఁ దన
యొద్దం గలయోధవీరు లెయ్యెడల లేమి చెల్లం బయినను మాకుఁ జేదోడు
ధర్మంబు గల దదియునుం గాక యఖిలలోకసేవితం డై నకృష్ణుండు పెనుఁబ్రావు
గావునఁ దమకు మమ్ము గెలువం గొలఁది గా దది యట్లుండె నేను భీమసేనాదు
లకుం దమకుం బెద్దవాడ నగుట వీరును దారును మదీయప్రార్థనాభంగంబుసేయక
నా దగుశాంతియు దాంతియుఁ జెల్లించి న న్నలజడిఁ బెట్టక పోరెంత బుడిగి తమ
తమధనంబులు గుడిచి నుఖం బుండుట మనపెద్దలకుం దక్కటిబుద్ధిమంతులకును
సంతోషం బగుఁ బెద్ద యీ నోవఁ డయ్యెనేనిఁ గుశస్థలంబును వృక్షస్థలంబును
వాసంతియు చారణావతంబును జాలుఁ గాదేని మజియు నెందేనియు నొక్కటి
యోగునట్లుగాఁ దనతోడఁబుట్టువు లేవురకు నిలువ తావు లయి దిచ్చిన సర్వశాంతి
యగు న ట్లయిన నిందలియందలిబంధుమిత్రసహాయజనంబులు గలసి నవ్వు
చుం దెగడుదు నునికి మనమనంబులకుఁ బ్రియంబు సేయుఁ గురుపాంచాలయాద
వమాత్స్యలు పరస్పర ప్రీతిసంపాదకత్వసంపన్ను లై బ్రదుకుట నాకుం గోర్కొ
యింతయు నమృతపురుషునకుం దెలియం జెప్పు మనిన విని దేవానీయానతిచ్చిన
మార్గం బంతియు నడపెద మీతండ్రి నీకును దమ్ములకును వాసుదేవునకు నెట్లు
ప్రియఁ బట్లు సేయువాడ కాక యనుచుం బ్రణామంబు సేసినసంజయునకు
ధనంజయుం డి ట్లనియె.

877

- క. బాలసఖుండపు నాకును, నీలెన్నదనంబు నేము ర నీలి విడిచి దు
 శ్రీలుర మగుటయు శైశవ, లీల మొదలు గాంగ మును దెలియదే నీకున్. 378
- మ. బలమత్తాకృతి యెనభీముఁ డనుశుంభభక్తుంభిసంరంభమున్
 నిలిపెన్ నాఁడును నంకుంశం బయి తుడిగ్గ నేమం దదుద్రేకమున్
 మలుఁగం జేయ సజాతశత్రునికృపాశ మాగ్ధ్యంబ చాలంగ వా
 రల కేలా నయవిక్రమోచితవిచార శ్లేశముల్ సంజయ. 379
- చ. అని పలికి ధర్మతనయానునుతంబున సంజయునకు సపరివారంబుగా సముచిత
 ప్రకారంబున నుజ్జనభోజనంబు లొనరించి మాల్వ్యానులేపనాద్యుపచారంబు
 లు సేయించి మణిభూషణచిత్త్రాంబరంబు లొసంగి వీమకొల్పిన నతండును బాండ
 వులను వాసుదేవుని వీడ్కొని చనియె నని చెప్పిన. 380
- క. విని యత్యంతకురూపాల, మునఁ బొదలుచు సంజయుండు న్మున్నెచ్చటికిం
 జనియెను నెవ్వరితో నే, మనియెను విన వలయు మునిజ్ఞనాథిప చెపుమా. 381
- చ. అని యడిగిన. 382
- ఉ. భూరికృపానుషంగ మునిఃపుంగవచి త్తనరోజభ్యురగ సం
 సారదవప్రవర్ణ సుర సంస్తుతదివ్యగుణాప్రకర్ష చో
 స్సారనిరస్తవ్య శమశాలిమనస్థితినిత్య లోకని
 స్తారకశీల నిర్వృతివిశాల నిరంజన పాపభంజనా. 383
- క. శ్రుతిమాళిరత్నమూర్తి, శతధృతిముఖపద్మపండరపారభక్తిరీ
 రతిపతిసాతాహితాహృ, సతతసనూచరితభక్తజనసంరక్ష. 384
- మాలిని. నడయవిమలచృష్టి ర సంక్లితాశేషప్రవృష్టి
 హృదయ కమలవాసా న్నిధిమాయూవిలాసా
 విదిత నిఖిలభూతీ విశ్వరూప్తాహేలీ
 సదసదుపచితాత్మా సంభృతానందవర్షా. 385
- గద్యము. ఇది శ్రీమదుదయకవిమత్త కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ
 తిక్తనసానుగూఢప్రణేతం బైన శ్రీమహాభారతంబున యుద్వోగపుర్వంబునందుఁ
 బ్రథమాశ్వాసము. 386

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

ఉత్కలపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

విస్తారక రణకరు

గావోదార శశ్వదమలాకారా

ధావవికారవిహార శు

ధావహామప్రకార హరిహరనాథా

సంజయఁడు ధర్మజానిపంథిసంక్కులను ధృతరాష్ట్రునకుఁ జెల్పుట.

వ. దేవా నైశంపాయనుండు జరిమేజయున కిట్లనియె నివ్వధంబున వీడ్కొని సూత
నందనూడు పవనజవనంబు లగునరదంబులొరంగంబులం గజేమి ప్రొద్దు గ్రంతునం
తెకుంగరిపురి సొచ్చి నగరి కరిగి యంతకపురంబున నున్నధృతరాష్ట్రునకుం దనరాక
యెఱింగించిపుచ్చి యతనిం గాంచి యడుగుల కెఱిగిన నన్నహేమనుండును నత్యైద
రంబున నెత్తినమీఠంబున నునిచినం గొలిచియుండి చేతులు క్రొచ్చియుట్టనియె.

ఉ. దేవర వంపఁగాఁ జని యశోధితునిం గని నచ్చినాఁడ నా
భావిభూఁ డప్రమేయగుణాశ్రయఁడు మీకు నమస్కరించె నం
భావన సేసె నా కిచటిరబంధుల నెల్లఁ గలంచె మీనుంబు
శ్రీవిభవంబులు సుతులశేమము నన్నహేమ ప్రసన్నుఁడై.

3

తె. అనుడు ధృతరాష్ట్రుఁ డిట్లను శ నయ్యజాలె
శత్రునకు సేమమే యనురదన్తు లెల్ల
సుఖలె బంధులు భృత్యులు శ సఖులు మంత్రి
వరులు సంప్రీతి మెయి నున్నవారె యచట.

4

వ. అనిన సంజయుం డిట్లనియె.

5

క. వా రెల్లను భవదీయ, స్ఫారబలము గారణముగ శ సౌఖ్యంబున ను
న్నార మని పలుకుదురు నిజ, నూరయఁగా నట్లు కాకె శ యది జననాథా.

6

క. ధర్మజునకు భోగంబులు. ధన్యున ధ్నింపు గావు ధర్మంబులూ
నిర లబుది నహింసకు, గూర్చి గడుం గలఁ జరిండు శ కురువంశనిధి

7

ఉ. మానుషకై కి యెల్లండు సమంచితదైవమ యాఁచి యుండు నీ

పైన యతందు పుణ్యమును శ బాచముఁ బెట్టినవాఁడు నీవు ని
మానువశంబ కాని యొకరచొప్పుఁ దలంపపు కర్ణ సౌబలా
ధీనము గార్యవిశ్వయము శ దెల్లము నీమత మొప్పు చేమియున్.

ఆ. ఆలుబిడ్డ లేనిరయట్టిల్లివ్వురి యగు, కొయ్య గాక కుదుటఁ శ గూడు పెట్టి
కుడుచువార లిట్టికొవ్వినంబులు సేయఁ, జొచ్చు టిచ్చగించిరచూతురయ్య. 9

చ. కొడుకులఁ గానరే నృపు లగకుంతితతేజుల నెందు నిమైయిం
జెనుతెరు నైనచోఁ దగవు శ సెప్పక యొప్పురికించి చూతురే
పుడువిజనంబు లెల్ల నినుఁ శ బ్రవ్వఁగఁ దిట్టఁగ వించు నున్ని నొ
చ్చెడు మది యెప్పుడుం జెవులు శ చములు గట్టెడుఁ గారవేశ్వరా 10

చ. చలమున దుస్ససేనుఁడును శ సౌబలుఁడున్ మిముఁ బట్టి యార్ప బొ
వులక్రియ నాడు చుండుదురు శ మానక నీవు సుయోధనుండుఁ దా
రలసి యొకప్పు పాండునుతు శ లాగహవృత్తికిఁ జొచ్చి రేని నీ •
చలము బలంబునుం గులముఁ శ జక్కుగఁ జేయరె యొక్కవేల్చిడిన్ 11

క. వినుము యుద్ధిష్ఠిరుసైరణ, మనవారలు నెఱపుగా సక్రమరింతురు డీ
కొనఁగాఁ దగ రని వాసినఁ, గని యోటమి పెట్టినట్లు శ కారవవాధా. 12

క. అనుజలకు నడ్డపడి యే, మిని జేయఁగ నీమిఁ జూచి శ మెచ్చితి గా కీ
పును నాడు రేఁగ నేని, నిను లలపాలమునన కాని శ నిలువదు సుమ్మా. 13

చ. అనయము పుట్టె జూదమునయవృష యెంతయుఁ జచ్చు పెట్టి కా
ల్పినయది నీయుపేక్షయ వశకృతచిత్తుఁడు ధర్మసూతి మె
త్తనిపులి యెల్లవారలు నగధర్మము సేవయఁ జెట్టునంతకు
నివనఁడును గానఁడుంబడవ శ నీకును నాకు మరల్ప వచ్చునే. 14

చ. అనయము నొచ్చుచున్నయవి శ యంగము తెల్లను వేగ వచ్చుట
న్ననము వశంబు గాదు జనననాయక ప్రాద్దును బోయె నిప్పు జే
బనివిని రేపు పుత్రులును శ బంధులు నాపులు నీవు నేర్పడక
విస మనకార్య మంతయు సగవిస్తరతం దగ విన్నవించెదన్. 15

ఆ. అనిన నట్ల కాక శ యని సంజయిని వీడు, కొలిసి కొంతప్రాద్దు శ కురువిభుండు
కార్యచింత మునిగి శ కంచుకి నొక్కరుఁ, బిలిచి వేగ విమరుఁబిలుపు మనియె.

చ. వాఁడును పత్వరంబుగాఁ జని యతనిం దోడ్తెచ్చి కాన్పించిన నవ్వుహీనరుం
దత్యాదరంబున విదురుం దనయొద్ద నునిచిగొని యతని కిట్లనియె. 17

క. పాండురాజసుతులఁపాలికిఁ జని యిప్పు, సంజయుండు వచ్చి శ నమ్ముఖమున
నన్నుఁ జాలదూతీ శ నాకు రే పచ్చటి, వనులు సెవ్వవాడ శ ననుచుఁ జనియె. 18

క. అప్పటినుండియు నెవ్వగ, గప్పికొనిన, జత్తవృత్తి క గలగెడు మేను
నివ్వల బొరలినయ ట్లయి, చొప్పుడ దినుకయు నిద్ర క శుద్ధవిచారా. 19

వ. అనిన విదురుం డి ట్లనియె. 20

క. బలవంతుడు పై నెత్తిన, బలహినుడు ధనము గోలువడినయతడు మ్రు
చ్చిల వేచువాడుఁ గామా, కులచిత్తుడు నిద్ర లేక క కుందుడు రధిసా. 21

క. ఇక్కొఱగాములలోపల, నొక్కటి నీచిత్తవృత్తి క నొందెనొ యొరుసా
మైక్కటి గుడువఁ దలంచినో, నిక్కము గత మేమి సెపుమ క నిద్ర సెడుటకున్. 22

తే. అనిన ధృతరాష్ట్రుఁ డి ట్లను క నతనితోడ
ధర్మ సుతుమాటనొప్పెవ్వోధంబొ యెఱుంగ
కునికేశసి చింతిల్లితి క నోవు దీవు
దెలియఁ బెప్పి నాయలమట క మలుంగఁ జేయ. 23

చ. అనవుడు ని ట్లనుక విదురుఁ క డక్కట ధర్మ సుతుండు బాంధవుం
డును జెలికాడునుం దగుభటటుండును బ్రెగ్గడయ్య గురుండుఁ గా
డె నృపవరేణ్య నీకుఁ బ్రకటికృత సత్యుడు శాంతిమూర్తి స
ద్వివయవివేకశీలముల క విశ్రుతఁ డాతఁడు గీడు వల్కునే. 24

ఆ. నీవుఁ గొడుకు వారి క నెఱి లేక పఱిచితి, రదియ చాలు నుచిత క మైనపాలు
పంచియిండు పిల్లివట్టిన యిరువు. నేసి యున్న నేల క చెల్ల నేర్పు. 25

వ. మీరు శకునికర్ణి దుశ్శాసనులమీఁద రాజ్యభారంబు వెట్టికొనియుండుదు రిది దుది
ముట్ట నేర దట్లం లేని. 26

క. తముఁ దా రెఱుంగుట వేగపడమి చాలిమి విడువు గలుగుటయు లేనిప్రభు
త్వము గలదె వారియందీ, సుమానుషము లొకఁడుఁ బట్టి క చూడం గలఁడే. 27

వ. యుధిష్ఠిరుండు నీవు నిక్కమ తండ్రి వని లెగవునమ్మి చాల పైరించి యున్నవా
డది నీవ యెఱుంగు దనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 28

తే. సంజయునిచేరఁ గార్యంబురచంద మెల్లి
యెఱిగి మన కెద్ది సేయంగఁ క దెఱుగు దానిఁ
బనిచి చేయింపు మిపుడు నాశమనము దల్ల
డిలుట హితభాషణంబుల క డిందుపలుపు. 29

వ. నీవు ధర్మాధర్మ విదుండవు నయానయజ్ఞుండవు నాకుం బ్రజాగరం బొనర్చు చున్న
శంతాపం బుపశమించునట్లు భవద్వచనామృతంబు నాయుల్లంబున వెల్లిగొల్పు
మనిన విదురుం డి ట్లనియె. 30

క. జనులకు నొడఁబాటగువిధ, మున నడచుచు లోకనింద్యముల నుడుగుచు మీఁ
దని యొకనికలిమి కలుకక, మనుజులతోఁ బొంది పొగుగి క మనుటొప్పు నృపా. 31

- క. కోపము నుబ్బును గర్వము. నాసోపక యనికియును దురభిమానము ని
 ర్వాహిత్యము ననునివి, కాపుగుమగుణంబు లండ్లు శ కౌరవనాథా. 32
- క. ఏలినవానిని దైవము, నాలిని బంధులను సముచితారాధనసం
 శీలతఁ బ్రీతులఁ జేయని, పాలినుఁడా ఫలము లానరపడు మనుజేంద్రా 33
- క. నెమ్మి గలవారి నొల్లదు, త మ్మొల్లనివారి నెనుకఁ శ దగ్గులుదు రధిక
 త్వ మ్మెఱిగి యెఱిగి నొడగుదు, రి మ్మెఱుగనియట్టివార శ లిభపురనాథా. 34
- క. ధనమును విద్యయు వంశంబును, దురత్తులకు మదంబు శ బొనరించును న.
 జ్ఞుని లైనవారి కడఁకున, యును వినయము నివియ తెచ్చు శ నుర్యనాథా. 35
- క. అరిదివిలుకానియుజ్జ్వలశర మొక్కని నొంచుఁ దప్పి శ చనినం జను నే
 ర్పరి యైనవానినిని, స్ఫురణము పగరాజు సతవిఃసూమిం జెఱుచున్. 36
- తే. ఒకటిఁ గొని రెంటి నిష్ఫలయు కైఁజేర్చి, మాఁటిన్నాల్లింటఁ గడువశ్యములుగఁజేసి
 యేనిటిని గెల్చి యాఁటికి నెఱిగి యేగు, విడిచి వత్తించువాఁడు విశేషకథనుఁడు.
- క. విను మధురాహరంబులు, గొనుటయుఁ బెక్కండ్లు నిద్ర శ గూరినయెడ మీ
 ల్పనియనికయుఁ గార్యాలో, చసముఁ దెరువునడచుటయును శ జన దొక్కనికిన్.
- క. నడవడి యనుమున్నటిం, గడవం బెట్లంగ నోడకరణం దగి తా
 నొడఁగూడు ననిన సత్యము, గడచినగూఁ మింక నొండు శ గలదేయరయన్. 39
- క. తమియించువారిఁ గని చా, లమి వెట్టును రైననుం దళంప ననూన
 తమయ కడు మెఱుముతోడ వ్ర, తమదూపము గోగువారు శ దాబురు దానిన్.
- క. పురుషుండు రెండుదెఱుగుల, ధర నుత్తముఁ డనఁగఁ బరఁగుఁ శ దా నెయ్యెడలం
 బరుసములు వలుక కునికికొ, దురితంబులు పొరయుపములు శ దొఱుగుటకతనన్
- తే. చెల్లియుండియు సైరణ శ సేయనతఁడు, బేదవడియును వర్ధికి శ బ్రయముతోడఁ
 దనకుఁ గలభంగి నిచ్చునతఁడుఁ బుణ్య, పురుషులనే చెప్పి రాద్యులు శగురునరేణ్య.
- ఆ. పాడి నప్పకుండఁ శ బడయు సాములకు న, పాత్రములకు నీగి శ పాత్రములకుఁ
 బెట్ట కునికి యనఁగ శ నెట్టన రెండుని, దములఁ గీడు దొడరు శ ధరణినాథ. 43
- తే. వెలది జూదంబు పానంబుఁ వేట పలుకు, ప్రల్లదంబును దండంబుఁ బరగఁదనము
 సాము నిష్క్రియోజనముగ శవము సేత, య నెడున ప్రవ్యసనములఁ గదనదు తగుల
- తే. తగిన పేషంబు దనుఁదానఁపొగడుకొనమి, నొచ్చియును గీడువలుక మిఁకొచ్చినగవ
 కునికి దన శెంత నడవకఁయున్నఁ బథము, దప్పకుండుట నడవడి శ కొప్ప సేయు.
- క. చెలిమియు సంభాషణమును, బలిమి వివాదంబుఁ ద్రోవుఁ బాడియుఁ దమయం.
 తలవారితోన తగు నధి, కులహీనులతోడ నైనఁ శ గొఱ గా దధిపా. 46
- తే. కొంచె మైనను దగఁ బంచి శ కుడుపు మేలు
 పనులయెడ దుఃఖ మోర్చి యల్పంబు సుఖము

వసుధవిందుల హితము శత్రువకు నైన

విచ్చుటయే లెస్స యడిగినోయెడ నృపాల.

47

క. తను లోకము గొనియాడఁగ, విని యుబ్బఁడు న్జనుండుఁడ వెండియుఁ గడు మే
లొనరించుఁగీ డొకించుక, యను దనదెసఁ దోవ నీక శ యుకుపుచు వచ్చున్.

వ. ఇట్టిచందంబులు ధర్మ నందనునకుం గల పని పలికి విడుదుం డది ప్రసంగంబుగాఁ
బొందవులఁ బ్రకాశించి నీవు వారలం బెనిచి మానుసులం జేసి రక్షించి యిప్పు
డుపేక్షించి వారలు వెలి నుండి నూర కుండం దగునే తగుచు లిచ్చి వారి రా
వించి నీకొడుకులతోడివారింగా నడవుట యుచితంబు మీరును వారును నొక్కటి
యై యున్న మీదక్కు దేవతలకుం దేజీమాడ రా దనిన నమ్మాటలు వెడవెడ
యూఁగొని ధృతరాష్ట్రుండు విడుచున కి ట్లనియె.

49

త. హితముఁ గ ర్తవ్యమును నాకుఁ నెఱుఁగుదీవ, ధర్మ సుతుచందమును విదిరలంబునీకు
నట్లు గావున నెఱిగింపు శ మఖలకార్యజాతమును జి త్రహాసోపశమము గాఁగ.

క. అనుడు విదురుఁ డాతని కి, ట్లను నిష్ఠయి నన్ను నొ ప్పియడిగినఁ జెప్పం
చు నున్నరూపు సెప్పెద, ఇను మనఘానంబుతోడ శ విమలవిచారా.

51

ఉ. దక్కెను రాజ్య మంచు నకటా యిటు దమ్మునిభాగ మీక నీ
పెక్కటి ప్రింగఁ జూచె దది శ యె ట్లఱుగున్ విను మీను లోలరత్
గక్కున నామిషంబుచవి శ గాలము ప్రింగినచాక్షు మావె యి
ట్లుక్కివుఁ జై ననీకొడుకుఁమల్లము నున్నటు లారఁ గూరునే.

52

క. అన విని నిరు త్రగుం డయి, మనుజేంద్రుఁడు గొంతసేపు శ మాన్వడి తలఁపుల్
పెనఁగొన నిద్రాహానిం, దను నలయఁగ విడుగుతోడఁ శ దాని ట్లనియెన్.

53

క. ఇందాఁక నీదుపలుకుల, దెందముతాపంబు గొంత శ డిందుపడియె నా
కుం దగ నయానయంబుల, చందంబులు సెప్పుచుండు శ సౌజన్యనిధి.

54

వ. అనిన విని విడుదుం డి ట్లనియె.

55

ల. తనియఁ బండ కుండ శ మును గోసికొనఁ జవి, చేల్ల కామ విత్తురచేటుఁ గలుగుఁ
బక్యమైనఁ గొనిన శ ఫల మించుఁ వెడమ నీ, జంతుఁ గార్యసిద్ధిరచంద మిట్లు.

56

త. మాలకరి వ్రష్పములు గోయఁమాడ్కిఁ దేటి
పువ్వుఁదేనియ గొనియెడుకపోల్కి నెదురు
గండ కుండఁగఁ గొనునది శ కార్యఫలము
బొగులకుఁబోలె మీద లంటఁ శ బొడువఁ జనెను.

57

క. పరులధనమునకు విద్యాపరిణామిం దేజమునకు శ బలమునకు మనం
బెరియఁగ ననహ్యవధున, న్నరుఁడు దెవులు లేనివేదనం బడు నధిపా.

58

క. ఎదిగి హితమును బ్రియమును, మది కింపును గాఁగఁ బలుకుఁమాటలు పెక్కి

యొడవినను లస్సయలుగా, కిది యది యన కూరకునికి మొంతయు జూపున్.
 క. చెలిమియుఁ బగయును తెలివియుఁ, గలఁకయు ధర్మంబుఁ బాపగతియునుబెంపుం
 దులువతనంబును వచ్చును, బలుకుబడిన కాన పోనఁగఁ క బలుకఁగ వలయున్.
 క. జెడిదముగఁ గత్తి గొడ్డటఁ, బొడువఁ దెగినమా)నఁ జగురువొడముఁ బలుకులు
 జెడఁ దునిసినకార్యంబు ని, గుడ నేరదు పిదప నట్టుఁ క గురువంశవిధి. 61
 క. తనువున విఱిగినయలుఁగుల, ననువునఁ బుచ్చంగ వచ్చు క నతివిష్ఠరతఁ
 మనమున నాటినమాటలు, విను మెన్నియుపాయములను క నెడలునె యధిపా.

ఉ. అక్కట ధర్మనందనునిశయాస్యమునం దొకనాఁడుఁ గీడుప
 లొక్కఁడు లేదు నీకొడుకు క లొండొరు మీటి నికృష్టవాక్యముల్
 పెక్కులు పెక్కుభంగులను క ప్రేలుచు నుండఁగ నీవు దానికొ
 స్తుక్కక విను నుండె దనుకూపమె నీ కిది కారవేశ్వరా. 63

అ. చేటుకాల మైనఁ క జెట్టమాటలు నెఱి, గానితెరువు వట్టుకర్ణములును
 దగవు లట్ల తోఁచుఁదగియెడునవి యవి,నీతు లని మనంబు క నిశ్చయించు. 64
 ప. నీబుద్ధి పాండవులతోడివిరోధంబునెడ మరలంబడమి పాసం బింతియ కాక యేమి
 సేయుదము మనకులంబునం దేజోదైర్యధార్తిక త్యాదిగుణంబుల గరిష్ఠం డయిన
 యుద్ధిష్ఠిరుండు నీసిరికి వెలి యై యు ట్లుండుట దగ వగునే నీపెద్దతనంబు సూచి
 పైరణ చాటించి యున్నవాఁ డనిన విదురుదిక్కుమొగం బై ధృతరాష్ట్రుండు నీ
 చెప్పిననీతివాక్యంబుల నామనంబు దనివోవ దింకను జెప్ప మనవుడు నతండు
 మండియు ని ట్లనియె. 65

అ. సకలపుణ్యకర్తచయమును నొకదెస, వినుము పాడి దప్ప క కునీకి యొక్క
 దిక్కు దీని స్త్రోతులు క తెలిపెనునెడఁ బాడి, కలిమి యెందుఁ బెద్దక గానుతించె.
 తే. పాడి గలిగిన నిహలోకభలము లెల్లఁ, జేరుటయకాదు కీర్తి యుఁకజెందుఁ బురుషు
 ధరణిఁ బొగడితయెందాఁకఁభరఁగు నంత, కాలమును బుణ్యలోకరబుకగల్గునంద్రు.
 ప. తొల్లి ప్రహ్లాదుండు బైర్యజాతినంధపుం డయ్యును దనకొడుకు విరోచనుండును
 నంగిరసుం డనువిప్రుకొడుకు సుధన్వుండును దమతమప్రాణంబు లొడ్డిగా నొడ్డి
 యొక్కధర్మసంక్షేపంబునకుఁ బన్నిదంబు సజచి వచ్చిత న్నడిగిన నితండు గొడు
 కితండు లాఁతి యని తలంపక మధ్యస్థుం డై సుధన్వు గెలిపించి యతనిచేత నిజ
 తనయునిజీవితంబు దానంబుగాఁ గొని వాని శ్రుదికించె గావున నీవును ధర్మంబు
 విడువక యధర్మోపేతు లైననీకొడుకులవలనిపక్షపాతంబు విడిచి తెఱంగుసేయుము
 వారును మీను నాపద లేక బ్రదుకుదురు నీవును శోకంబు లేక తక్కుడు పని
 చెప్పి మఱియను. 68

పాపంబులు కర్మము లని, యేవునఁ జేయంగ నవియు క నిం పగు ధర్మ

- వ్యాపారము లకార్యము, లై పరిణతి భాంధవని నట్లుల చెల్లిన 69
- చ. అది సభయే ప్రియం జెనెగ న నాద్యులు పిల్వరయేని నార్యులే
మదీ దలచంగ వారలు సకమంచితధర్మము వల్లరేని న
ట్టిదియును ధర్మవే లగ ఘటించిన నిక్కము లేదయేని దా
బదిలవునిక్కమే యొక నేపథం బిడుచో ప్పగునేని భావరా. 70
- ఉ. నీతిపథంబునక బ్రదుక న నేర్పుట యుత్తమధంగి శౌర్యసం
జాతము లై కరం బలరుసంపద లొందుట మధ్యవృత్తి య
స్థిరము లై నభారవహ శరీరముల దలచుం గనిష్ఠముల
నీతికి బాహ్యు లైన ధరణీవర మెత్తురె వారి నుత్తముల. 71
- అ. కియ్యమునక యెపుడు న గాలుద్రవ్వదురు నీ, పుత్రు లెల్ల సూతకపుత్రుఁ డాది
యగుతదీయమంతు న లంఠకు ముందర, బిరుదు తీవు నీతికైదువు సారవు. 72
- క. పాండవులు శౌర్య మొల్ల ర, ఖండితనీతిప్రకారకార్యము మెచ్చె
యందుడు లెదు రేచినఁ దుది, మందుడు రార్పంగ రాదు న మతీయవ్వరికిన్. 73
- క. తమతండ్రిధంగి నీకును, సముచిత మగుభక్తి సేసి న సజ్జన సుతమా
ర్గమున నడచువారల నీ, చమలమతిం గన్నకొడుకుల ప్లరయఁ దగున్. 74
- వ. అని పలికి మతీయు ని ట్లనియె. 75
- క. కారణము లేకయును నుప, కారపరత్వమున నొరులకార్యంబులకున్
వారనియలజడిఁ బడియెడు, వారల చూ యేడుగడయు న వారికి నధిపా. 76
- చ. ఒకరునిచేతిప్రాపును దశదున్నతిప్రాపును గాంచి యెల్లవెం
టకును గొఱంత లేక పొగడెడం దగుసంపద నొంది యట్టిదా
తకుఁ దుదిఁ గీడు సేసినకృతఘ్నునిపీనుఁగు నైన రోత పు
ట్టక కబళింపఁ గుక్కలు నొడంబడునే కురువంశవర్ధనా. 77
- వ. కావునఁ గృతియు దలంపమి గీడు పాండురాజు నీకుం బరమధర్మంబు పాండవు
లునుం దేజోలాభంబులు గాంచినవారలు వారల వాదరింపు మని చెప్పి
వైడియు ని ట్లనియె. 78
- అ. బ్రదుకు చేటు పొగడనవడుట దూ తొందుట
యీగి వేడుకొనుట న యిట్లు మతీయుఁ
గలుగుసౌఖ్యదుఃఖములు వచ్చు నెడవడి
వాని కింత యేల న వగవ నధిప. 79
- క. వగ బలము దఱుఁగు రూ పఱు, వగచిన పుతి దప్పఁ జెవులు నేచచ్చుం దూరక
వగచి నలంగినఁ బ్రియమగు, బగతురకును వగచు టుడుగు న పార్థివముఖ్యా. 80
- వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రం డి ట్లనియె 81
- క. రిత్తయుపచారముల నే, నుత్తముఁ డగుధర్మరతయు న నుడికించితి దు

ర్వృత్తు లగుమత్సైతులకును, మిత్రి యగుం బొర వగులు కి మిగులక యున్నె. 82
వ. నవ్వగలు నివృట్టిల్ల నీక నిలుపునట్టిది యెయ్యది దాని నెఱింగింపు మనిన విరుదుం-
డి ట్లనియె. 83

తే. నియతతపమును నిందియగ్రహించు, భూవిద్యయు శాంతికిఁ గారణములు
దానియన్నింటికంటె మేరతై నశాంతి, కారణము లోధ ముడుగుట కి కార వేండ్ల
వ. అని వెండియు 85

క. జ్ఞాతుల పోరితమును గో, వ్రాతమునాక మము విప్రవర్గముచనవుక
నాతులకారించుటయును, వ్రీతిం జన నిచ్చునతనికెం పొప్పు న్నపా. 86

క. అలమికిని యెండొరులపొగ్గ, పులఁ బ్రాపుల నెలమికలిమిఁ గి బొంది బహుజ్ఞా-
తులు నెమ్మిఁ గూడి తామర, కొలనిక్రియక నిరికిఁ బట్టగను రుజ్జ్వలు లై. 87

చ. కరితురగాదిఘట్టనయు క గాలియు నొంపదె యెంటి యున్నయ
త్తరువు ననేకభూరుహావిశాసము గుం పయి పేర్చి బాధలం
బొరయునె యన్నదమ్ములును క బొందిన నేరి కసాధ్యు లట్లు గా
కెర వయి నిల్చినం గెలని క కెల్లద మై పఱివోదు రెంతయున్. 88

వ. కావునఁ గౌరవులుం బాండవులు నొండొరులకుఁ బ్రాప్త పొదలిన నెదికి
నజయ్యు లగుదురు పరులయొత్తు లేనిరాజ్యంబు పూజ్యమహిమం బరఁగు వఁ
వాసంబునం గుందినకొంతేయులం దడయక తెచ్చి యుచితపదం బిచ్చి నిలు
పుట నీకోడుకులకు నిలుపు గావించుట యగు నని చెప్పి మఱియు నిట్లనుఁ బ్రియ
వాఁడు తెందును గల రప్రియం బగుంగా కేమి యని పథ్యంబు వలుకువారు లేరు
జూదంబునప్పు డే నడ్డపడి యప్రియం బగుటకు శంకింపక పథ్యంబు వలికితి నది
నీకు రుచియింపక రోగికిఁ బథ్యాహారంబు దల కంటగించున ట్లయ్యె నైన
నివ్వదుం తెప్పద వినుము కాకంబులం గైకొని మయూరంబులం బరిహరించు
విధంబున మార్జాలంబులం బాటించి సింహంబులయెడ ననాదరంబు నేయు
చందంబున సుయోధనాదులం బట్టి యుధిష్ఠిర ప్రముఖుల విడిచితి నేడు కార్యంబు
ముట్టచచ్చినం దోపక మిడుగులు సోకినట్లు దల్లడించెనపు కులంబునకై యొకనిఁ
దొఱంగుటయ నీతి యని పెద్దలు సెప్పుదురు దుర్గయవరుం డై నదృష్టి సెప్పు
వినం దని మనము దుర్యోధనుం దొఱంగిన నేమి యగునది య ట్లుండె సంపద
సహాయంబు నపేక్షించియుండు సహాయంబు సంపదమదైశించి వ ర్తిల్లు నిట్లవియొక
టాకటిపాండునంగాని సిద్ధింపవు గావున నీసంపద పాండవులకును వారిసహాయత్వం
బుల నీకునుం బ్రియం బొనరింప నొండొరులకలయుట మేలు గాక మనలాపు వెలి
సేయుట లెన్న యగునే కురువంశనిస్తారకు లగుభీష్మ యుధిష్ఠిరులును నవకర్తము
లగుకర్ణాదులును బ్రతాపఘాము లగుభీముదుర్యోధనులును కన్యాశ్రమపారగు

లగునభిమన్యులక్షణప్రభృదికుమారులును శాసానుగ్రహసమర్థు లగువారిగా
ద్రువవాదిపరమాత్మలును హరివారిబంధుమిత్రజనంబులును నొక్కమొగంబై
నీవనువు సేయచు నయవిక్రమంబు లప్రతిహతంబు లై నడవం బృధివి శాసింప
భవదీయవిభవం బుజ్జ్వలంబై యొడులకెడ లేక చెల్లుచున్న నంతయు వ్వుగునో
యటు విచారింపుము పాండవులు ధీరమతు లై వైర మెత్తక యూరక తొలంగి
యుండి రేనియుఁ గతివంచునిసంబులలోఁ జీకాకువడి చెడుం గాక గాంధారీసందను
చేత వసుంధరాపరిపాలన భారంబు నిర్వహింపంబడునే యనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు
విదురున కిట్లనియె.

89

తే. నీవు సెప్పినమాటలు నీ నిరలములు, నిపుణసమతములు రాజనీతిమార్గ
బోధకంబులు నై సమర్థులుత్తు విడువ, నోప భరోజయతి యని నీ యుండువాడ.
వ. అనిన విని విదురుం డతని కిట్లనియె దేవా జ్ఞాతులు గుణహీను లై నను విడువం
డగ దనిన సకలగుణసంపన్ను లై భవత్ప్రపాదంబు గోచరమౌకొనేయులక
దిగవిడువం దగునే యేను సీకు హితంబు గోరెనువాడ నని నిశ్చయించి నాబుద్ధి
వినము హారలజీవనంబునకుఁ గొన్ని యలంతిపల్లియ లై నను దుర్యోధను నొడం
బఱచి యేర్పఱచి తెఱంగు పఱచిన తెన్న యని చూచెద నతని విడువ నలయు
నని చెప్పితినేని బెనుకునంబశ్చత్తాపంబు వృట్టుదాని కప్పడు ప్రతీకారంబులేదు
గావున నెల్లభంగుల నియ్యకొని పాండవులతోడ సంధిసేయవలయు నట్లుం గాక.

క. తమలోనిచాక్లకుంగా, సమరము సేసినను గాని నీ చాఁ జనదె శరీ
రము లాధివ్యాధిజరా, సమన్వితము లగుటఁ జేటు నీ సహజం బరయన్.

92

చ. గజతురగాదిసంపదలుఁ నీ గాంతలతోడివిహరణీలలుం
బ్రజశకురాగ మొందఁ బరిపాలన సేయుక్రమంబుఁ బోగులక
విజయముఁ బొంది పేర్పుటయు నీ విస్మృతితాధరణానులేపన
స్త్రజనితవై భవంబుఁ గలరాజులుఁ బోయిర కాక నిల్చిర.

93

క. కావునఁ జెవికిం జే దగు, నీవాక్యము వినఁగఁ జాలి నీ లేని నిహపర
శ్రీవిభవములకుఁ గీర్తికి, దావల మై వెలయు టింత నీ తక్యము నుమ్మి

94

క. తగఁ పిలో నూహింపుము, దిగ విడువకు ధర్తరణయు నీ దృఢమతి వై పా
దగుచందము గొడుకులకుం, బ్రగడలకుం జెప్పి తీర్పు నీ పెం పేర్పడఁగన్.

95

ట. అనిన నాంచీకేయుఁ నీ డను నీదువలుకులఁ, గలక దేటి బుద్ధి నీ భలివి నొందె
నిట్లి చేయువాడ నీ దివియ కర్తము ధర్మమును యశంబు లాభశమును దలంప.
ఘ. అనుడు ముదంబు నమ్మమియు నీ నాశ్చర్య బెనంగొన నన్నతోడ ని
ట్లును విదురుండు పెద్దవడి నీ కక్కట నీమది కార్యవృత్తి నూ
త్కొనియొ సుయోధనుం గని యశకుంతలనిశ్చయ మై యతండు వ్రా

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము

- లినమై న్నాల కుండిన బరే మముబోటులకుం బ్రియం బగున్ 97
- వ. అని పలికి నిట్టాళ్లు నిడింది. 98
- క. దైవంబ నేర్పుఁ గాకిటు, వోవఁగ నే నేర్తు నేరఁ క బొమ్మని పలుకం
గా వశమె నరున కెక్కుడు, దైవము పొరుషముకంటె కి ధరణీనాథా. 99
- వ. అనిన విదుగునకు వైచిత్రవీర్యం డిట్లనియె. 100
- తే. ధర్మ పథమును నీతితత్త్వంబు తెరువు, నిర్మలము లగుపలుకుల కి నీవు నాకు
దెలియఁ జెప్పితి పరమార్థదృష్టియెట్టివాక్యములఁ గల్గుఁ జెప్పమునవాని ననఘ,
సమత్పూతుఁడు ధృతరాష్ట్రునకు నధ్యాత్మతత్త్వంబు తెలియఁ జెప్పట.
- వ. అని యడిగిన విదురుం డతని కిట్లనియె నాకుఁ దోచినయన్నియు నానేర్చినట్లు
నీ కెఱింగించితి నత్యంతగుహ్యంబు లగునర్థంబులు పురాణం డయ్యునుం గుమా
రుం డగుననత్పూజాతుండు దెలుప నోపుం గాని యిటమీఁద నాకుం దెలియ దనిన
ధృతరాష్ట్రం డమ్మునీంద్రుండు నా కెంతదవ్వు నీవ యవియునుం జెప్పు మనిన
నేను కూర్మయోనిజాతుండ వేదాంతవేద్యంబు లగునర్థంబులు నా కగోచరంబు
లమ్మహాత్ముడై నే నెఱుంగుదు దేవతలకుం దెలియనట్టివి యాతనికిం దెలియు
నరెందు దెలుపం జాలు ననిన ధృతరాష్ట్రం డతికుఘాహులుం డె. 102
- అ. మనకు నిష్ప డతనిగేగనుతెఱుం గెయ్యది, యగుటయును నెఱుంగకేవనిన విదురుఁ
డధికభక్తిఁ దలఁచె కి నాత్మలో నాశ్రిత, వత్సలత్వనిధి ననత్పూజాతు 103
- వ. ఇట్లు దలంచుటయును దివ్యజ్ఞానమాననీయుం డగునమ్మునివరేణ్యుం జాక్షుఁడంబ
పొడనూపిన విదురుం డతనివచ్చుట యుగ్గడించుచు వినయంబున నతని నెదుర్కొని
దండననుస్కారంబు లాచరించి యున్నతాననం బిడి యగ్గ్యపాద్యంబు లిచ్చి
ససంభ్రమంబుగాఁ బ్రత్యుత్థానంబును బ్రణామంబునుం కేసి యున్న ధృతరాష్ట్ర
నతనికిం జూపి విదురుం డిట్లనియె 104
- క. దేవా దేవరకృప నీ, భూవల్లభఁ డమలత స్త్రబోధక మై నా
భ్యావమా మగువాక్యవయముఁ, నా వినఁ గోరుటయు మిమ్ముగదలఁచితి భక్తిన్
- వ. మీరును గారుణ్యాతిశయంబున విజయంచేసితిరి గునుసమాశ్రితులగువార జెద్దాని
వలన సుఖదుఃఖంబులు లాభాలాభంబులు బ్రియద్యేషంబులు నాదిగాఁ గల
ద్వంద్వంబులం బడక బ్రదుకుదు రట్టిపరమార్థోపదేశంబున నితనిం గృతార్థునిం
గావించి రక్షింప వలయు నని ప్రారించినం బార్థివుండునుం దదనుకూపంబులగు
నాలాపంబుల నావాధించినం బ్రసన్నుం డై ననత్పూజాతుం డధ్యాత్మవిషయంబు
లగువివిధవాక్యంబుల సోపానప్రచారంబున నంత కంతకు సూక్ష్మంబు లగునర్థం
బులు సమర్థించుచు నందుఁ బ్రజ్ఞాచక్రుం డెయ్యది యేర్పడ నడికె నది యెల్ల వివ
రించుచు హృదయపుష్కరకలితం బగుపరతత్త్వంబు ప్రసాదించువట్టిగూడోక్తు

లనోగ్రహించుచుండ నట్టకేలకుఁ బ్రభాతం బగుటయు భృతరాష్ట్రవిమరుల నా
మంత్రణంబు సేసి యద్దేవముని యంతర్ధానంబు నొందె నట్టిసమయంబున. 106

ప్రాతఃకాలవర్తనము

తే. తనకులంబునఁ బుట్టిననాథారాష్ట్రు, లన్నదములతో విగ్రహంబు గొనుట
కుమ్మరించి వివర్ణతనొందినట్లు, గొంది యంతయుఁ జెలు వేడె శ బండురుండు.
క, కుముదములుఁ దారు నొక్కటఁ, బ్రమదంబున నుండి వానోపదవి చొలఁగినం
దమకుఁ నిలువఁగఁ దగ దను, క్రమమునఁ జనునట్లు తారశకంబులు విరిసెన్.

ఉ. ఏత్తివేడ్కఁ గంధరము శ తెత్తి మొగంబులు సాచి చూడ్కులం
జిత్రములుఁ నిగిడ్చి తమకచెడెడునిక్కలు రోసి యింపుద
శ్లోత్తఁగ నొక్కచో నొకటి శ నొక్కటి గాంచి యెలప్పు కాయ్యలం
జిత్రజకేరి దేలె విలసిల్లుచుఁ జక్కవదోయి వేకునన్. 109

ను. మును సౌరభ్యము నివ్వటిల్లఁగ మనోమోదంబునం దేలు ల
ల్లన యోలిక నెడలంగ రేకులు సముల్లాసంబునఁ బింక మె
క్క నయం బెక్కుచు గ్రద్దపొం జెడలి వీరకం శేనరంబుల్ గడ
ల్కానఁ దోడ్చో మమ వుచ్చి పేరెలమిఁ బోల్పుం జెందె నంధోదముల్. 110

చ. వెడవెడ నిద్రవొంది కను శ విచ్చిన పాంథులమీఁద దాడివో
దడఁబడ నొండ్చారుం బిలుచుఁదర్పకుపంపుబలంబునొసయ
ల్కుడుకరణిం జెలంగె శుకశోకిలభ్యంగతతుల్ వనంబులం
దెడనెడఁ బల్కఁ గూయ సాగియింపఁగ ప్రాయఁగఁ దద్విరావముల్. 111

నీ. వర్షపరాగంబు శ బరగించు నరుఁదొడ, యంబుకాంతికిఁ జెలువంబు మిగులఁ
బరువంబు దప్పినవేరుల 'రాలుచుఁదరు, చయము చుక్కలు లేనిచదలఁ జెనయ
నరవిరి నెత్తావి శ నడరించు నున్మిద్ర, విటవీటిసౌరభభవితతి వొడల
సెలఁత చీటిసయెఱకలనెఱిఁ దీర్పు జ, క్కవలు చెంచొవల కేకట యొనర్ప

ట. వెలగువాఱుదీర్చియల నల్ల నల్లార్పు, సోర్ణగండ్లయందు శ తొచ్చి నుడిసి
తిరిగి వేసుబోక శ తెమ్మెర తెలదీఁగ, కొనలనంక లొత్తు శ ననల బోగిను.

ట. అంత నుదయశైల శ మనునశోకద్రుమ, సమితియందుఁ గాంతిచారుభంగి
నెఱయ విరిసి తొలుతశ నెగసినయజ్జ్వల, స్తబక మనఁగఁ బద్మసఖుఁడు వొడిచె.

నీ. ఉద్వేగధరంబుల శ నొప్పెడుజేవులు, జఱులకాంతికి నునురమెఱుగు వైక్ర
ధరణీజగుల్ల లకావితానముపల్ల, వములకుఁ గట్టెఱ్ఱవన్నె యొసఁగి
యనుకొంబుజంబులయందర్దభంబుల, తిళెతెళె యనుజగి శ దళముకొల్చి
చక్రవాకద్వయసంతతియెఱకల, కొమరారుకెంజాయఁ శ గ్రొత్త సేసి

ఆ. తనదు బాలబింబ ॥ సునువమేయప్రభా, పులకటిలగగనభాగ మగుచు

నుల్లసిల్లి జగముఁజెల్లెను విలసిల్లఁ, బూర్వభిరిమీఁదఁ ॥ పోడిచె నినుఁడు, 114

ప. ఇట్లు సూర్యోదయం బగుటయు ధృతరాష్ట్రుండు దత్తాత్రేయచారంబులు నిర్వర్తించి తగుతెఱంగున నలంకృతుం డగు యాస్థానమండపంబున కరిగి పీఠోలగం విచ్చినఁ గుంభసంభవకృపకృతవర్తాశ్వత్థామకర్ణాదు లగుదొరలును భీష్మ విమర బాహ్నికసోమద త్రహరిశ్రే వశప్రభృతు లగుబంధుజనులును సూర్యోదయ నుశ్వాసన ప్రముఖులగుమూకులును లోనుగాఁ గలసమస్తపరిజనంబులును వచ్చి బలసి యుండి రయ్యవసరంబున సంజయుండు వచ్చి వాకిలి నిలిచి పగోహులవలనఁ ద న్నెఱింగించి వుచ్చి చొచ్చి సముచితప్రదేశంబునఁ గూర్చుండి తనమాటలు వినుటకుఁ జదిముడివడు చున్నకోలువుఁ గలయం గనుంగొని యిట్లనియె. 115

సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునితోఁ గాండవులఁజెంతు నెప్పుడు.

తే. పాండురాజులసూర్యులఁపాలి కర్తి, నిష్కుహరాజు వనుమగ ॥ కేగి ధర్మపుత్రిఁ గాంచితి నారంభఁమైత్రి మెఱయఁ, గౌరవులపేను మెల్లఁ చేరేర్వర నడిగె.

ప. మఱియుం దగువారల నెల్ల నయ్యెయ్యచిరవిధిం బ్రణామంబున వినయంబున బాంధవంబున మిత్రభావంబున వాత్సల్యంబునఁ బ్రసాదంబున నాడరించె వేనును భూనాథుండు గఱపిన తెఱంగునఁ గొఱంతలేకుండ బంధుత్వంబునకు నలయుమాట లాడితిఁ బదంపడి కార్యంబు ప్రసంగించి నాయాడినమాటలకు నయ్యుధిష్ఠిరుండు వలికినవచనంబు లింత యొప్పున యని యగ్గించిన ధృతరాష్ట్రుం డవహితుండు యదుగఁ దా నయ్యుధిష్ఠిరునకుం జెప్పినభంగులు నరెండు వానికి నెల్ల నుత్తరం విచ్చిన తెఱంగును నెఱింగించి ధృతరాష్ట్రునకుం చితామహునకు సూర్యోదయనకుం గ్రమంబున వారివారితో నాడు మని నియమించినచందంబులు ధర్మనందను పలుకులడరిపాటిం దేటవడం జెప్పి సూరసానుండు వెండియు నిట్లనియె. 117

తే. ఏ నుపస్థావ్యపురమున ॥ కేగి తోలుత, వాసుదేవార్జునులఁ గంటి ॥ వారు నీతి పథము నప్పనిమాటలు ॥ బలిమిఁ దోచు, నట్లుగా నాడి రని వినుఁ ॥ జాడరించి. ప. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డవ్వాసుదేవుచి త్తం బెట్లరం జే మనియె ననియడిగిన నరనికి సంజయుం డిట్లనియె 119

ఆ. తానును సత్యభామయును ॥ ద్రాపదియ౯ నరుఁడు ॥ రహస్యగోష్ఠీనిరతాత్మఁడై సుతులుఁ ॥ జేరనిచెందనియట్టిచోటఁ గాంతానవహంబు గొల్వఁ బ్రమోదస్థితి నుండియుఁ చిల్వఁ బరచె న్నానలినోదకుండు హృదగయంబున నీచెనకూర్చి యెట్టికో. 120

ప. ఏనును తత్ప్రకారంబు పగోహులవలన మున్న యెఱింగినవాడే నగుటంజేసి గంచుకంబును శిరోవేష్టనంబును ధర్మియుంచి వినితవేషుండ నై పోవునవ్వకున్

స్థాష్టమ లనకమణిమయభూషణప్రభాభాసితై యొక్క సెజ్జన యున్నవారు
కృష్ణుండు పవ్వలించియుండి చాచినచరణంబులు దొడలపై నిడికొని యట్లునుండు
గూర్చున్నవాడు సత్యభామయు బాంచాలియు గద్దియలపై నున్నవారు
నవినయంబుగా నేనును దండప్రణామంబు సేసిన న న్నాదరించి కృష్ణునిచేసన్న
నట్లునుపనుపునం గనకరత్నమయం బగునలనిపాదపీఠం బరంబు వేల్చినకాళ్లు
దిగిచిగొన నిద్దఱుముద్రియ లెత్తి తెచ్చి నాకుం బెట్టిన నేనును దానిం గరలంబున
నంటుచు ధరణీతలంబున గూర్చుండి కేలు మొగిడ్చి పాలతలంబునం గదియించి
నీలవర్ణులు బాహుబలమదభరితులును నయి యేనుఁగుదోయియుంబోలె నున్న
యష్టాధవధనంబయిలఁ జూచునవ్వుడు నాకు హస్తాశ్రువులకలుగు దదనంతరంబ
భయంబునుం బుట్టె నట్టియెడ.

121

క. ఈయిరువురూ బంచినవని, సేయుదు రట ధర్మ జ్ఞానకుఁ శ కేకుఁజనితలం
వేయది యతనిం దొడరుట, వే యెటికి జనునిశిరము శ వ్రేయుట గాకే. 122

వ. అని తలఁచుచుండ సప్తహానుభావులు నన్ను సంభావించి తా రుపయోగించునట్టి
యన్నపానంబులను దమకుఁ గట్టఁ దగినట్టివస్త్రంబులను దాము దొడుగునట్టి
భూషణంబులను నాకుఁ బ్రియం బొనర్చి గారవించిన నేనును నాపోయినకార్యంబు
విన్నవించిన విజయుండు బలుమొగంబుతో దానికి నుత్తరంబు వలుకం దొడం
గిన వారించి వారిజోగరుం డి ట్లనియె.

123

సంజయండు ధృతరాష్ట్రునకుఁ గృష్ణుడు కెక్కివమాట లెఱింగించుట.

తే. వినుము సంజయ ధృతరాష్ట్ర విభునిపెద్ద
కొలుపునందుఁ దత్పుత్రులు శ గురుఁడుఁ గృపుఁడు
నాపగానందనుఁడు మొద శ లైననకల
జనులు వినుచుండఁగా నిట్లు శ లనుము నీవు.

124

అ. అయ్యచితశత్రుఁ శ డలుగుట నీస్థల, నగ్ని పుట్టినట్టి శ దయ్యె మీకు
సార్వ వేరపు లేదు శ నేర్చుమై నింకఁ గా, వింపవలయుపనులు శ వినుడు మీరు.

125

వ. అవి యెవ్వ యంటెని.

నీ. కలయట్టివివిధార్థములు సశేషంబుగఁ, దగ నొసంగుండు సత్త్వారములకు

శైలులఁ జాట్లముల నాశ్రయితులను రావించి, సత్కరింపుడు సంతోసం బెలర్చు
నిచ్చానుగుణముగ శ నిందియనుఖముల, ననుభవింపుడు హృదయంబు లలర్చ
సాంధ్రను చిడల శ శయ్యెవిధంబుల, గారవిపుడు ప్రియభూరితముగ

తే. మతియు నెవ్వరిచిత్త మేరలైఱుగునందు, నాటమైయుండు నదియెల్లవలయునట్లు
సేసి వివారింపుఁ డిం కెడఁసేయ కనికి, నడవుఁ డఱచేతఁ బ్రాణంబులిడి కడంగి.

వ. అని బువ్వ మింత యేమిటి కంటెని.

126

- డి. ఎందును నెవ్వరం బడనియెంతయుఁ గష్టముపాలు వచ్చినం
గొందల మంది పాండువిభుకోడలు దత్తుల నున్ననన్ను గో
విందుడ కావు మంచుఁ బలవించుట యీగఁగ రానియెప్పుడో
తెం దలపోయ ప్రే గయి చరలింపక యున్నది యెప్పుడు మదిన్. 129
- తే. ఇట్టియే దేకు గడపంగ క నెందు నుతికి, నెక్కుగాండివ మే డెఱుగ నెక్కు వెట్టి
రెండుదొనలను బూని కిరీటి యనికి, వచ్చు నేఁ డెల్లి యెందుఁ బోవచ్చు మీకు.
వ. అని పలుకునప్పటివారియె త్తికోలును నీకొడుకువిమోపమియనుం దలంచి భయం
బందితి నిలెందు వారల నెఱుంగండు భీష్మద్రోణులప్రాపును గడ్డగర్వంబును దన్ను
గలిపించు నని నచ్చి తొడరెడు ననిన విని ధృతరాష్ట్రుం దన్తునుం డే మనియె
నని యడిగిన నతనికి సంజయుం డిట్లనియె. 131
- క. నరుఁ డలుక వొడమియును సుస్థిరుఁ డై తనయెట్టు సెరలర చెలువునఁ గెండా
మరలం దెగడెడుకన్నుల, నరుణచ్చవి నెఱయ నిట్టు క లనియె నరేంద్రా. 132
- ఆ. ఆసుయోధనుండు క నతనికిఁ దోడ్పడ, నరుగుదెంచినట్టి శ ధరణినాథ
చయము వినుచు నుండ క సంజయ నావచనములు గాఁగ నిట్లనంగ వలయు.
- డి. పాండునియగ్రనందనుడు క పా లకుగం దగ నీడయేని మా
కొం డన నేల మే లది సురయోధనుఁ డింతకు మున్ను పెక్కు లు
ద్దండతఁ దాను జేసినవీరధంబుల కెల్ల మెఱుంగు వెట్టిన
ట్లుండెడుఁ గాక యేనును వ్యక్తోదరుడుం బ్రియ మంచునట్లుగాక. 134
- క. మాయిరువురతోఁ గయ్యము, సేయ నతిం డియ్యకొనిన క సిద్ధించెన కా
దే యుచితచరితుఁ డగుకొం, తేయగ్రజకార్య మట్టికెఱఁ గొప్పఁ గదా. 135
- క. వనవాసంబున భూశయ్యను ధర్మజుఁ డున్నయట్టిరూపాయాసము వో
పునె యంపశయ్య దుర్యోధనుడు రణక్షేణిఁ బడక క తక్కినయేనిన్. 136
- డి. సూనృత మూఁడి బన్నములు క మాడక లోన నడంచినట్టికో
పానల మెండి యున్ననిబిడటవిష్టైఁ బచరించుతీవ్రదా
వానలుఁ బోలి శాత్రవచక్షుంబుపయిం గవియించి నిల్చినం
గాని యుధిష్ఠిరుఁ సరకురగాఁ గొన రాధృతరాష్ట్ర నందనుల్. 137
- మ. గద సారించుచు నంత్యకాలవిచలరత్నాలాకృతిఁ భీముఁ డు
న్దమూతంగచయంబు నుగ్గు గ లననన్నానారథవ్రాతముల్
చదియఁ భూవిహాయ ప్రజంబు పొడి గా క సంరంభతుంగుఁగుఁ డై
కదియం పూచి బలే సుయోధనుడు భారగం బిచ్చు రాజ్యంబునన్. 138
- సీ. కోల్పలి వీరకమై క గొదగొని తేల్లకు, నుఱుకుతెఱుంగునఁ క దతియఁబొచ్చి
పెనుగాలి డిమూతరబృందంబుపై జెట్టి,దంబుగ వీచుచందమున నడరి

ఉద్వృగవర్ణనము, ద్వితీయాశ్వాసము

కనిమనంగినమారి కి గడంగి జీవులమీద, నుగ్రతఁ గవియున కి ఘోరవడించి
యాఁగొన్నలయరుద్రుడౌగ్రహంబునజగ, తృప్తిచయంబుముట్టెడుభంగిఁ బొదివి
తే. నకులుఁడును దడనుజుఁడు సారేత్యకియు వాసు, భద్రకొడుకును నెదిరినబలమునల్ల
బెదరఁ బెదర బడల్పడఁ కి బెల్లు సావఁ, జేయఁ గని కౌరవులు సంధిసేయువాగు.

ఉ. చిత్తము లుల్లస్థిల్ల నలకసింహాకిశోరము లొక్కమై మదో.

నృతగజావళిం బొదువురమాడ్కి నరానిబలంబు ముట్టి యు

దృష్టిఁ గడంగి యప్రతిమరేవిగులు ప్రావదిపుత్రు లేవురు

నెత్తురునీరఁ దేల్చిన నరనిం గని మీసృపుఁ డల్క దీతెడిన్.

140

మ. బెలులుం జుట్టలు నిష్పభృత్యులు మహాశివ బ్రాహ్మణుల్ జాచ కు

జ్వలు లై లో నడవన్ విరాటుఁడును బాంశుచాలుండు నేపారి నే

నలయుద్రేకము శౌర్యముర బెనుప నాగ్రాహేతిఘోరంబుగాఁ

దలపడం గని గాక న్నక్కుదురె గాంధాకీసుతుల్ మాటలన్.

141

చ. తఱిమి శిఖండి త న్నోరులు కి దాఁకఁగ నెవ్వరిదిక్కుఁ జూడ కే

డైఱఁ దనపూనిపై మనము, కి ధీరత నిల్పి రథంబు బల్పడిం

బలవి కురుక్షేత్రేశుఁ డనుర బ్రహ్మకు వేయును నిండ భీష్ముపై

కుఱికినఁ గాక మాకు సగ కి మూరక యిత్తురె మీను మేదిన్.

142

శా. విద్యుద్దండము నిల్పి పొల్చినగర్జిన్ కి విల్లంబ మై యుండ న

నృనృకావలిమానసంబున రహోద్యాహంబు రెట్టింప ధృ

ష్టన్మున్నుండు గడంగి ద్రోణుఁ గడిమిన్ కి జాయంగ వీక్షించి కా

కుక్యోగించుట యేల తక్కుదురు మీ కి రుగ్రహవక్రీడకున్.

143

సీ. గాంధీనగుణరవం కి బొంబొండ చెలఁగంగ, శరపరంపర లాకనసంబు గప్పుఁ

బ్రతివిశిఖములు ఖండితము లై రాలంగ, నెదిరిపైన్యంబుల కి మదగజాది

చతురంగములును జగద్దరితంబు లై యవ, యవభేద మెఱుంగనిరయట్లు గాఁగఁ

దునిసివ నెత్తురు కి నెనడును నెమ్ములు, నెఱచియుఁ గండలు కి నెనసి సమర

తే. తలము ఘోరంబుగాఁ గపిధృజము ధవళ

హరులు శోభిల్ల నొగలపై కి హరి యెలర్ప

దేవదత్తంబు మోయఁ దోరె తెంచునట్టి

రథముఁ గని కాని కావఁడు కి రాజరాజు.

144

శా. బాలక్రీడ మహాసుర ప్రకరమున్ కి భంజింపఁడే యెప్పుడుం

ద్రైలోక్యంబును భక్తియుక్తిఁ దగ నారాధింపదే యట్టిశౌ

ర్యాలంకాక్షు మహాత్ముఁ డా సరకుసేయం డచ్యుతున్ మమ్మతం

డెలా కైకొను నాసుయోధనునియం కి దె న్గేది యూహింపఁగన్.

145

వ. ఏము వితామహగుడుకృపాచార్యులకు నమస్కరించి యస్తదీయరాజ్యభాగంబునకై తొడరి కయ్యంబుసేయువారము కౌరవులకుం బూని యెవ్వరే మాతో జనంగినను వారిశస్త్రాస్త్రంబులు ధర్మప్రతిపాతంబు లగు నని తలంచెదము వంద్రండు వత్సరంబులు వనంబున నమై యిది ములం బడి జనభద్రంబునం బను మూడగు నే డజ్ఞాతవాసాయానం బట్లనుభవించివచ్చి మాతంద్రిపాలికింజెనంగు నుమ్ము నింద్రాదిసురసహాయు లయ్యును ధార్తరాష్ట్రులుగెల్పువారై రేని ధర్మంబు కంటి నధర్మము బలవంతం బైనయది యగు నింతియ కాని మాచేయునట్టికి గీడైనదిగా దేము వాసుదేవుని మున్నిడిగొని నడతుము గావున సీమంధంబున జయంబు మాకు సిద్ధంబు యెల్లధంగులం గర్జనహితంబుగా గాంధారీనందనులగు దునిమి యేము భూమి గొనుట దప్పదు గాండీవంబు దివియకయును గుడునువడి యెడు బాణంబులు దమయంతన చూచీరంబుల వెడలెడు దో లూద్యమహా నాగంబునుంబోలె గరవాలంబున దాన యొఱ వెలికి నిగుడుచున్నయది గావున మా కవశ్యంబును సంగరంబు సంభవించు బాశుపతాదిదివ్యశరంబులం గురు పక్షప్రజాక్షయంబు సేసి శాంతిం బొందెదము సూతనందనా నీవు సుసికుండ నై యింతయుం దెలియం బలుకవలయు నిన్నాటలు విని కురువృద్ధుఁ డగుబాహ్లాకుండును వితామహుం డగుభీష్ముండును గురుం డగుకుంభసంభవుండును శిక్షకుం డగుకృపాచార్యుండును గురుపుష్పిం డగునశ్వతామయు సద్బుద్ధి యగువిదురుండును ధర్మాచరణకల్పం డగుశల్యుండును నెయ్యది నిశ్చయించి పలికి రది యయ్యెడు సుయోధనాదు లాయుష్మంతు లగువార కాక యని పలికె నని చెప్పిన విని మందాకినీనందనుం డందఱు విన దుర్యోధనున కి ట్లనియె.

146

సి. వలినగర్భుండు పెద్దకొలువున నున్నెడ, సురపతిప్రముఖులచూడ్కు లెల్ల మెఱయుతేజంబున శమిలుమిట్లు గొన నిద్ద, అచ్చట నొరసికొం క చదుగఁ జూచి నీ రెవ్వ రిమ్మెయి శమి రుండ సరకు నే, యనియట్లు వోయెడుశనట్టివార లని బృహస్పతి బ్రహ్మ శ నడిగిన నతని కి, ట్లనియె నాచతురాస్యుఁ శ ధాదరమునఁ తే. దవముపెంపును బలకౌర్యోద్ధర్మములును, గలిగి లోకహితార్థంబుగఁ జరింతు రేయుగంబున నరుడు నాశరాయణుండు,ననఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కినశమునులు నుమ్ము.

148

వ. అని పలికి వెండియు.

గ. అనిమిషుహితము దనుజవా,శనమును జేయుదు రధర్మసంగ్రామము గల్గినచోట ధర్మపరు లగు,జనముల గలిపింతు రధికశసంరంధమునన్.

149

న. దేవాసురయుద్ధంబునప్పు డింద్రుండు వోయి వీరి నారాధించి తో డడిగినం జను డైనచి పౌలోమకాలకేయాదు లగుననేకదైత్యదానవులం జంపి యింద్రునకు

విజయంబు గావించి రది మొదలుగా వీరల నెల్లవారలు నెఱింగి యుండుదు
రది యొక్క లేజంబు రెండుదెఱుంగులై వెలుంగుచుండు నని చెప్పి వినోదా
ర్థంబు జన్మాంతరంబు నొందినయమ్మహాత్ములు గదా యీయర్జునుండును వాసు
దేవుండునునర్జునుండు సముద్ర తీరంబున హిరణ్యపురంబు వొడిచి నివారతవ
చుల నటువదివేపుర నిర్జించి పర్జన్యనకుఁ బ్రియంబు సేసె వాసుదేవుపరాక్ర
మంబు గంసనరకాసురప్రముఖనిఖలదుష్టనిగ్రహంబునం బ్రసిద్ధంబు గాడె
తెలియ విను మున్నరూపు సెప్పెద.

150

క. ఆయిరువురు నొకతల యై, యాయోధనమునకు నడచునట్టిద యేనిక
వేయేల మనక కా దెదు, రై యే దైతః దాఁక హనునరకైనను వశమే. 151

క. సారథియు రథియు నై యొక, తేరం గృష్ణు లతిఘోరతేజస్సార
స్సారతః దోచిన నై నను, ధీరత వాటించి చూచి ర తెలిసెదవు బలే. 152

వ. అనుచు నాసుయోధను నుపలక్షించి శాంతనవుండు మఱియు ని ట్లనియె. 153

క. మది నామాట కొకింతయు, బెదర వకార్యంబునందుఁ ర్పియముగలిగి యుం
డుదు కౌతవులకుఁ గాలము, తుదియో కా కిట్టిగర్వితుని నే మందున్. 154

తే. హీతము లగునాదువచనంబు ర్పిల్చుకు వినిన, వాడ వై లేని నవ్వడు రేవారు వడిర
వీరు వడి రనుపలుకులు ర్పిందు గాక. శకునికర్ణదుశ్శాసనుల్ ర సమృత్తింప. 155

ప. దుష్టకృష్ణనికృప్తాత్ము లగునిమ్మువ్వకుఁ జెప్పెడుమధులు గాని యెందు వివ నొల్ల
నేమి నేయ వచ్చు నని వలికినం గానినుండు గవలి గాంగేయున కి ట్లనియె. 156

ఆ. ఇట్లు లాడఁ దగునె ర్పి నేమి నేసితి, గొలిచి కుడుచుపాడి ర నలవుఁజలముఁ
బలుకు పెంచు నెగ్గె ర్పితికిఁ బుత్రులకును, మనుమలకు హితంబు ర యొనర నడతు.

క. కానితెఱఁ గైన నింతటి, మానిసిఁ గా నేల చేయు ర్పి మనుకేంద్రుండు న
న్నీ నెఱి దప్పినమాటలు, నీనోరక వెడలఁ దగునె ర్పి నింకిననధలోన్. 158

వ. అనిన విని భీష్ముండు ధృతరాష్ట్రున కి ట్లనియె. 159

భీష్ముండు గర్జనదుష్టయంబు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పెట.

తే. బకట నై నను వారియం ర్పి దొకరిలోని, చిదురపాలును బోలండు ర్పి సిగ్గు లేక
పాండవుల శెల్తు నే నని ర్పి పలుకు చుండు, వీరిరజ్జులు దులువలు ర్పి విద్రు తగిలి.

క. మగఁటిమి వారికి వీఁ జెదు, రుగ నమ్మి సుయోధనుండు విరోధము గొని న
ర్వగుణాధ్యులు బలవంతులు, నగుపాండువృపాలసుతుల ర్పి నవమానించెన్. 161

ఉ. ఒక్కఁ డొకం డనేకవిధశయధ్ధజయంబులు గొన్నవారు వా
రెక్కడ నేమి సేసె నితఁ ర్పి డీతనితమ్మునిఁ గూల నేసి యు
క్కెక్కినపాదుపైఁ గవిసెనే పసు లారేడు గ్రమ్మఁజింపఁగా

నక్కడ పోడ వీడు భవనదాన్త హా సోల్పడ భూమయోత్తరాశి
న, ఈదురాతుండు కర్ణం బెఱుంగక నితిబాహువుం దై వలనిన్నట్లు వ్రేలిమాట,
చుండు నీవునుం గైకొని విను చుండుదువు మేల కాక యనిన భీష్మపలుకులు
క్రొనుం డమృతోరాజుతో ని త్లనియె.

ఉ. శాంతనవుండు సర్వకురుసంతతికిం గలవాడు గాఁడ య

త్యంతహితంబు లీపలుకు శ లాహవ మొప్పుదు ధర్మసూతిలోఁ

బొంతున మేలు దేవపతిపుత్రుండు సంజయుతోడ నాడిన

ట్లంతకు నోపు మీకుఁ దెలియం దగు ఖండవదాహ మాదిగాన్. 164

ఆ. శరశరాసనములు శ ధరియింప రెట్టు లె వ్వరును మగతనంబు శ వలనుఁ గలి

కయ్యమున జయంబు శ గైకొనరే యెను. లజ్జనుండ విజయుఁ శ డనఁగ నెగ

క. ఘనవీటన కా దయ్యద్ధనునకు సరిచింటివానిఁ శ జూడఁగ లోకం

బున నెందు లేమి దెల్లం, బనుమానము లేదు తోడర శ నగునే వానిన్. 166

న. అని చెప్పి యప్పటం బరమహితోపదేశంబు సేసిన భీష్మద్రోణులకు లాదరి

పక వారికి నను త్తరంబు లీక వారలతోడం దదనురూపంబుగా సంభాషింపక

ధృతరాష్ట్రుండు వెండియుఁ బాండవులవలనివార్త లడుగుటకు సంజయుదిక్కు

మొగం బైనం జూచి కురుపక్షవీరు లందఱుఁ బ్రాణంబులదెస నిరాశు లై యుండి

రమ్మహిపతి సంజయునితో ని త్లనియె. 167

తే. ధర్మపుత్రున కిక్కడికితలపుభంగి, యెట్టు లుండు నిపై న్యంబు శ తెల్లఁ గూడి

యునికివినియెనే యెవ్వరిఁగొనియెతండు, కౌరవులమీఁద నె త్తిరాఁగలుగువాడు.

న. అనిన విని సుజయుండు వెచ్చ నూర్చి టిచ్చవడి మూర్ఛ వోయినచందంబున

డెందంబు మగుడం జేష్టలు దక్కి యుండి కొండొక సేపునకుఁ జిత్తం బొక్కింటి

సేసికొని యక్కటా యీభూపాలుం డింత బేల యగునే యధిష్ఠిరుం డెవ్వరిఁ గొన

యెత్తివచ్చువాఁ డని యడుగుచున్నవాఁ డింత యెఱుంగనివాఁ డెంత నెప్పినన

దెలియ నేర్చునే యితనిభంగి యిట్టి దనినఁ గొడుకుల తెఱంగు వేళ్ల యెన్న నే

యే నింక నే మనువాడ నైనను నన్నడిగినమాటకుం దగినమాటమాట వలుక

వలయున కాద యని తలంచి ధృతరాష్ట్రునకి త్లనియె. 169

చ. వినుము న రేంద్ర పాండువృద్ధివీపతియగ్రసుతుండు సుధి సే

యన మదిఁ గోగు మీగు తమకయ్యయ్యనగంబును భూమి యీక త

క్కిన మఱి కాని ముంద రొకశక్తిఁ దలంపఁడు ఘోబలంబు నె

ల్లను మదిఁ జీరికిం గొనఁడు శ లావున నేలఁ గొనం దలంచినన్. 170

క. అతం డెవ్వరిం గొవి యెత్తివచ్చువాఁడని యడిగితివి నీయెఱుంగనివార లా

వ్యకు గల రవధరింపుము. 17

- . బకవిధ్యంసి జటాసురాంతకు హిడింబప్రాణపారిణిఁ గి
చకవిడ్డాలన కేళిలోలు సమరోత్యాహైకశీలప్రవ
ర్తకు నాగాయతసామ్యకీర్తితబలోదగ్గుం బ్రతివ్యాహదా
హకు భీముం గొని వచ్చు ధర్మజుడు బాహుబోధముం జూపంగన్. 172
- న. నుజీయును. 173
- మ. అట ని స్నందినయట్టివానిపొడ వెంకటేశ్వట్లు ఫాలాక్షు నె
క్కటికయ్యంబునఁ గన్నఫల్లునుభుజాగర్వంబు లెక్కించుటం
తటివానిం గొని ధర్మసూతి సమరోత్యాహంబుమై నెత్తిన
చ్చుటకుం గొంతునె వీపు సక్క నయి నిల్చుం గాక మీపై న్యముల్. 174
- తే. నమలు సహదేవుఁ గొని ధర్మనందనుండు, మొనసి కౌరవబలములఁముట్టికొనఁగ
దలఁచి తఱి వేచి వచ్చుట శ్రధరణినాథ, సింగములఁ బట్టి వేటాడుకథం గి గాడె.
తే. ద్రావదేయులు నాసుభక్తప్రాసుతుండు
నుక్కుతునియలు గారె మీ శ్రమక్కుమార
గనులఁ గొని యొర్పువాఁ డయి శ్ర వచ్చు ధర్మ
పుత్రుఁ డిది నీకుఁ జూడంగఁ శ్ర బోల డెట్లు. 176
- న. అని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె. 177
- క. వృష్ణికుమారోత్తముఁ జా, కృష్ణునితమ్ముండు పాత్యక్షియు దవరహనా
త్యుష్ణప్రతాప దీప్తులు, కృష్ణాసోదరులుఁ దలఁచఁ శ్ర శేవలుతె నృపా. 178
- నీ. శౌర్యోజ్జ్వలుండు పాంశచాలభానాథుండు, మహితవిక్రముఁ డగుశ్రమత్యవిభుఁడు
సధికధైర్యాన్వితు శ్ర లతనితమ్ము లుదగ్గ, తేజస్కులై సతశ్రదీయసుతులు
నన్నదమ్ములు ప్రతాపాన్నతు లేవును, కేకయపతులు సశ్రీణపాపాల
శక్తియుక్తులు జరాసంధసూనుండు సహ, దేవుండు నాజయశ్రేష్ఠవిభుఁడు
తే. వినుము శిశుపాలతనయులుఁపీరధనులు, ధృష్టకేతుండు వృషభుండుఁ గీడ్చరణవి
నోదియదుభర్త చేకితాశ్రనుండు దర్పఘనుండు శ్రే బృహస్పతాలుండుఁ శ్రగలగుగాడె.
క. వీరెల్లఁ బొందురాజకు, మారులపాటునకుఁ గుండుశ్రమనములొడగ
వారివగ దీర్చఁ గడఁగెడు, వారల కా కందు లాత్రిహనుం గలరే. 180
- చ. భీమసేనుసూనుండు ఘటోత్కచుండు దండ్రీకంబును లావును బీరంబునుం గల
వాడు మాయాబలంబున మనబలంబు నెల్లం గలంచు మజీయును దూర్పున
నుత్తరంబునం గలుగునరనాయకులు నానాసేనాసమన్విత ల్గున వచ్చి చి
చ్చుయిననుం బిడికిలింత నునుచున్నవా రదియునుం గాక. 181
- క. సకలభవనములు నటఁజెల్లికిఁ దేరం జాలునట్టిగోధుంతుండు దే
వకొడుకు గలఁడు ధర్మజునికి నాతం డెత్తి రాక శ్ర నిలుచునె యధిపా, 182

వ. అని చెప్పిన నూతపుత్రునకు సంలికాపుత్రుం డి ట్లనియె.

183

భృతరాష్ట్రుడు భీమసేనాదులపర్యాకమంబు దలంచి దుఃఖించుట.

క. వారిచేసె నీపు సెప్పిన, యారథికులు ప్రబలు లగుదు శ రందఱు నైనన్
వా రెల్లను నొకతల య, మూకుతి యొకతల బలప్రమాణము నూడన్. 184

ఉ. భీముఁ దలంచినన్ మనము శ భీఁ గలంగుచు నుండు నాకు రే
లేమియు నిగ్ర రా దతని శ నేడ్చి మార్కొనఁ జాలునట్టివాఁ
డిమొన లేఁ దతం డిలుక శ నెత్తినయాగద కాలదండ ము
ద్దామవిఱునుఁ డై కురుకేదంబములో విహరింప కుండునే. 185

తే. చిలుతనాఁడును వాఁడు నాశితఁ బోఁడు, వీరు చివ్వకుఁ జొత్తురు శ వైర మెత్తి
వానిచేఁ బీడ వడియును శ మాన రదియ, కాదె యీభేదమున కెల్లఁ శ గారణంబు.

క. సమరమున దైత్యదానవ, సమితియు నాతని కెరున్నఁ శ బాలకు భజయు
ద్ధమున జరాసంధుని నొక, నిమిషంబునఁ జంపె నొగులు శ నిలుతురె యెదురన్.

మ. బొమ్ లల్కఁ ముడివడ్డ శాద్రరస ముఁప్పొంగం ననర్పన్ భజా
గ్రమ లిం దెవ్వఁడు నొకు మా అనుచు శైవ్యస్సార్థి శోభిల్లి దు
ర్దిమలీలం గవియంగ భీముఁ గని ధైర్యం బేది కొరవ్యసై
న్యము లారేంతఁ గలంగఁ బాటినటు లై శ సామామునన్ ప్రేతడిన్. 188

క. కరవాలము గద మొన లగు, పరికర మేమియును లేక శ బాహుబలమునం
గరిగతి నడచినను పృకో, దరునకు నొకఁ డెదుర నిలిచి శ తలపడువాఁడే. 189

తే. ప్రళయకాలసముద్రముఁభంగిఁ బొంగి, కడు భయంకరుఁ డగుభీముఁగడవ నీచ
వశమె నాపుత్రులకు విభివశమువొంది, యెదిరిఁదమ్మును నెఱుంగుఁ మదముకతన.

క. చిచ్చునకుఁ పోడు కరువలి, వచ్చుగతిన్ భీముఁడువారవిహారం
బచ్చుపడఁగఁ బ్రాప్తె వి, వ్యచ్చుడు వెన వచ్చు గాండివంబును చామన్. 191

వ. సంజయా వినుము నీ కున్నయాపు సెప్పెద. 192

క. అయద్రునుమగఁటిమి కెస, యేయుగములఁ జూడ వివఁగ శ నెందున్న గలఁడే
నీయెదుర నాడినంతయుఁ, జేయుట కతఁ డోపు రిత్త శ సెప్పెనువాఁడే. 193

ఉ. ఎక్కటిగాండివంబు నుతి శ కెక్కి వెలుంగుట మీఁదఁ గేశవుం
డక్కడ మైనతేడ మది శ యాసపడండు దనంత నన్దును
ఓక్కడ వైరిసేనలకు శ నొట్టినమంట ప్రతాపమూర్తు లి
ట్లాక్కడఁ గూడె నిన్నిటిమహోగ్రపువేడిమి కోర్వ వచ్చుక. 194

క. దివిజదనుజసహితము లగు, భవనము లన్నిట మహేంద్రపుత్రుఁడు విజయో
త్సవలీలఁ గ్రిడ నల్పుం, దవులంబడఁ డెందు నత్యుదగ్ర బలమునన్. 195

వ. అని పలికి వెండియు. 196

క. కురుసేనఁ గదా గెలుచుట, కరము భరం బట్టెనునకు క గాంధీవమునం

జెరిగినయములమంటల, దరిగొని తెగఁ గాల్చునట్టికడయ యగుఁ జమ్మి. 197
స. భీమాద్వనులకోలందులు భీష్మగ్రోలు తెలుంగుసంతకంబె నెవ్వ రెలుంగుదు రె
టింగియు మానుషంబు వాటించి సేనమొగంబున నిలుతుగు క్క వట్టి ప్రాణంబులు
నిడుతు రింతియ కాని చేయునది లే నదియునుం గాక పొన్న లగుటయు శిష్యు
లగుటయు గాంగేయునకు గురునకు సామాన్యం బగుటంచసి రెండుదెలుంగుల
నారికి వీ రొక్కరూప మనకడ నున్నతెప్పనకు మనముంగట నిలువవలయు నను
నింతమాత్రమం గా వీరల కింత వలసె నేను ద్రవాధనతకతంబున బిడ్డల నొత్తి
చెప్పను నియమింపనుం జాల మొదల విచరుం కె మని చాటి చెప్పి నది
యంతయుం బాటిలె జూడంబురాటనుండియుఁ గురుజాతికిం జేటు మూడుట
దోచు చుండు మందబుద్ధియు లోభోపహతుండును నయి గురభిలాషంబున
చుర్యోధనుఁ డింత సేసెఁ గాల పర్యాయంబునఁ గౌరవులకుఁ గడవరానియనన్
వచ్చె సంజయా నే నేమి సేయుదు నెందుఁ నొత్తు నిద్రి జెను వెవ్వరు శరణంబు
వా రిరువురుఁ గలయంతటన పోయెనే విను మని మతియు ని ట్లనియె. 198

చ. అనుజులు నట్టివార ద్రుపదాదిసుహృజ్ఞులు తెల్ల సంతకం

తెను బలవంతు లాహవపరత్తిస్థుఁడు రాజు యుధిష్ఠిరుండు స
ద్విసయవివేకశీలముల క విస్తరుఁ డాతఁడు బంధుభృత్యులం
దనకు వశంబు సేసికొనుకదానికి నేర్చు లభ్యత్వసంపదన్.

199

ల. సత్యశౌచధర్మశాలి దయాపరుం, డట్టిధర్మపుత్రు క నాక్రమింప

మనము దలంచు తెల్ల క మంటలో మిడుతెలు,దగ్రవృత్తి ముఱుకఁ కి దలంచునట్ల.

వ. కావునఁ బాండవులతోడిభండనంబునఁ గులక్షయం బగుట దప్పదు శాంతిఁ బొం
డుటయ మేలు మనపారల కది ప్రియం బగు నేని దానికిఁ దగినయత్నంబు
సేసెద ననిన వినిధృతరాష్ట్రునకు సంజయుం డి ట్లనియె.

201

క. దేవర యానతియిచ్చిన, యీవాక్యము లెన్న నాడు క నీవ యుపేక్షం

బో పిడిచితి నింకను నీ, చే నత్తురు వారు వీరిచే టొప్పుదురే.

202

న. అది యె ట్లం టేని.

203

క. వారు దెస లొత్తికొనియు ధ, రారాజ్యం బిచ్చి పోయిరరా పోరా తా

రారణ్యపీడఁ బడియును, రారాజం తెఱకుఁ బాపరరా మన మెఱుంగన్.

204

వ. అట్టియెడ నైనను.

205

క. రావించి తగవుమై సం, భావింపవ కాక నాడ క పాండవు లలుకం

బో విడువరె మిగులుదురే, నీవచనంబులకుఁ బిలిచి క నిలుపుము చారిన్.

206

దుర్యోధనుఁడు తొడితో స్వపక్షపరులసానుభ్యులు పెట్టుట.

వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు దండ్రీ కిట్లనియె.

207

చ. అడవులఁ గొండలం బడి మహాపద రూ పతీ చన్నవారి ని

హ్నుకు గొని వచ్చి కృష్ణుఁ డొకఁస్త్రోపుగఁ గూటువమూఁకఁ గూర్చిన
బొడుతురె పాండునందనులు క భూవర యేటికి నింతభీతి మా

కడిమియు లావు నీ వనదురగా గణులింపకు గెల్లు మెమ్మెయిన్.

208

తే. పరశురాముని గెలిచినభల్లిదుండు, భీష్ముఁ డవనిశు లీతనికే పేరు వినినఁ

బాటుచుండుట యెఱుంగ వే క పాండుపుత్రులనఁగ నెంతటివారితం క డలిగెనని.

క. కృపుఁడును గురుఁడు నయోనిజు, లవరిమితభుజాబలాఘ్య క లాహవకేరి

నిపుణు లజేయులు వీరులు, కుషితాత్మకు డైన మాటుకొనునే హరుఁడున్. 210

క. ఈశ్వరవరజనితుఁడు హరి, దశ్వప్రతిమాన తేజః క డ ప్రకాశని

త్రైశ్వర్యధురంధరుఁ డి, యశ్వత్థామ గలుగ మన క ని వెఱి పేలా. 211

ఆ. సహజకుండలుండు క శౌర్యధుర్యుండు సము, దీర్ఘబాహుబలుఁడు క గన్గుఁ డింహఁ

గలఁడు వీని కెదురు క గలఁ డని యెన్నుమా, ధర్మపుత్రుల కి ధరిణినాథ.

క. వినుము నరేశ్వర కర్ణని, పెనుపు మహేంద్రుండు వచ్చి క ప్రియమున కచిక్కె

తను నధింపఁగ నిచ్చెను, గొను మనిలోకంబు 'తఱుగఁగ క గుండలయుగమున్.

చ. వీర లాధర్మ పుత్రానులచేతన కాదవ్వరిచేతనుం జెడమి డెల్లంబు బాహ్నికసోమదత్త

భూరిశ్రవశ్యల్యసింధురాజగాంధారరాజప్రభృతిమహావీరులు వీరలకంటెను కక్తి

సమగ్గులు దక్కటిరాజలోకంబును సహాయు లై వచ్చినవినిధదేశాధీశులును

నాతోడిసుఖదుఃఖంబుల కియ్యకొని యగ్గలికమై నగ్గి నైన నుఱుకను సముక్రం

దైన నీదను దెంపు నేసి పొంపిరి వోవుచున్నవారు గావునఁ బాండివులకు మా

దిక్కు దేతీ చూడనుం గొలంది గా ననుమానింపకు మిట్లునుం గాక మాకు

నెవ్వరును లేక చుట్టంబులును జెలులును విడిచి తోడవచ్చినపారును విచ్చి పోయి

భృత్యులును విరక్తులై వారిక పోటుమానుసులును బంధుమిత్రసహాయులును

బ్రజానురాగంబునుం గలిగినట్టి డైన నది వ్రాప్తకాలం బింతియ కాని యే

మింక వారియడుగు లొత్తను బాతీ పోవనుం జాల మెల్లభంగుల సమరంబు

నేయుదుము తలపెట్టిన నాతలంచినట్లొండె వానుడేవుండు దలంచినట్లొండె

నయ్యెడు నె డైన మే లింతవట్టును నిర్ణయం బని పలికి మఱియు నిట్లనియె.

తే. కులములోఁ దలవం పగురకూడు గుడువఁ, బంపఁ జూచెద వొకఁగులఁబటతురప్ప

వారు పైనెత్తి వచ్చినభోరి కోప, మనిన ధృతిచేట కాకపొందగునె చెప్తుమ.

క. నీవు బలిమాలి కొడుకుల, చావునకును జేటునకును క జాలక యిమ్మై

వావిడిచి యటచినం గడు, నేవపడరె జనులు నిన్ను క నే మన నేర్తున్. 216

తే. వీనునీనుని కి వింతకన్న చేసి, పెక్కు భంగులఁ జెసితి యెక్కు గలఁడు

గదకునేర్చునం చెంతయురబడ రెడతడు, నన్ను బోలమి యెఱుంగవేనరవరేణ్య
ఋ. గద నాతో సరి మూడులోకముల నేర గానం జలం బెత్తియు
స్త్రుడు డాభీముడు న న్ననిం, దొడరిన క న్నజ్రప్రహరంబు బె
ట్టిద మై తాకినఁ గూలుపర్వతముమాడ్కిం గుంభినిం గూల ప్రే
సెద నాకోర్కి గదా గదారణము నరచ్చెం బెద్దకాలంబునన్. 218

ఋ. అతఁడు వడిన వెండి క యాసేనఁ గోల్తల, సేయ నొకఁడు లేమి క సిద్ధ మింత
యెఱిగి వెఱచి కాదె క యేనుఱ్ఱలెనను, దమకుఁజాలు ననియె కధ ర్థసుతుఁడు.
స. అర్జునుండు గలం డని తలంచితి వేని. 220

తే. కన్దుపడసియోశక్తి క గలుగఁ బోర, బ్రదుక వచ్చునె నరునకు క నదియుఁ గాక
యతని భీష్మాదిరథికులయతులితాప్ర, మేయదివ్యబాణంబులు క మ్రింగి కొనవె.

స. దుశ్శాసన దుష్పహి దుష్టుభి వివింశతి వికర్ణ చిత్రసేనాదు లగునొకడుకు లోకం
డొకండ జగంబు లెల్ల జయింపఁ జాలుదు రందఱు నొక్క మొగం బై త్రోచినడ
చిన నవ్యసాచి నొక్కరున కాదు పాండవుల నెల్ల నొక్కెత్తున వైచికోన నో
పుదు రట్లునుం గాక మాకు నక్షోహిణులు పదునొకండు వారికి నేడక్షోహిణులు
• మాసైన్యంబు సారవంతంబు వారిబలంబు నిస్సారంబు వారు మ మ్మెన్విధంబున
జయింప నోపుదు రీయెక్కువదక్కువలు విచారింపక వలవనివెఱపు గట్టికొని
ముక్కురి వగచు చున్నవాడవు నిన్ను వగవ కుండ నుడువం జాల మంతియ
కాని లెక్కెల్లపనులనుం జాలుదు మని పలికి. సంజయుడెనఁ గనుంగొని సుయో
ధనుం డి ట్టనియె. 222

క. నానాదేశంబులబలు, మానుసులం గూర్చికొని సకమత్సరబుద్ధిం
దా నే మనియెడు నయ్యేరు, సూనుం డాతని లెఱంగు క నూరిము చెపుమా.

స. అనిన విని సంజయుం డి ట్టనియె. 224
సంజయుడు దుశ్యోధనునకు ధర్మరాజనిశ్చయం చెఱింగించుట.

ఉ. అతిఁడు భండనం బనిన క నార్చిన మూరెడఁ పేర్పు నెంతయుం
బ్రీతి వహించి తమ్ము లొక కెండ్లికిఁ బోయెడునట్ల యున్నవా
రాతెలి వెందునుం గలబె క యందలినాయకు లెప్పు డొక్కొ మా
చేతులతీఱు పుత్తు మనుకచి త్రమ కాని చలింప కెమియున్. 225

తే. నరుని పాశుపతాదిబాణములపెంపు
భీముగదసాంపు నవ్వి యురద్దామలీలఁ
జెలఁగి వెఱ పేది యక్కడిబలము మునురు
గవిసి యెపునుఁ గయ్యమునకుఁ క గాలు ర్రవ్య. 226

క. నావుడు నిది యో సంభవం కై వారము భీమి డివు క లొంటియుం వా

రేవి రణసాధనములు, నా వెటవక నడచువారు క కారపులమయన్ 227

వ. అనిన సుయోధనునకు నూతనందనుం చడ్డునుదివ్యరథ శ్వేతాశ్వ కపిధ్వజ దేవ
దత్తంబులమహానుభావంబులు వేటువేట వర్ణించి చెప్పి యుద్ధిమీర భీమ నకుల
సహ దేవులయరదంబులు దురంగాదిపరికరంబు లిట్టిట్టి వని యేర్పడం బలికి విరాట
ద్రుపదాదులకు వలయునుపకరణంబులు గొలంత లేమియు నెఱింగించిన ధృత
రాష్ట్రుం డిందుఁ గలబలుమానుసు లెవ్వరికి నసాధ్యులు వీరి సాధించుటెఱు
గూహించిరే యని యడిగిన నరనికి సంజయుం డిట్లనియె. 228

సీ. గంగాసుతుండు శిఖండిపా లతనికి, బ్రాహ్మ మత్స్యేశ్వరు కి బలము గుంభ
భవుండు ధృష్టద్యుమ్నుశపా లతనికిఁ బోడు, పడు ద్రావదీపుత్ర ప్రపంచకంబు
రాకాజుఁ డమ్ములు కి మారుతిపాలు కు, మారు లందఱు నభిరమన్యపాలు
శకునిసైంధవులు నశ్వేత్థామకర్ణులు, వ క్కొరుచే బోనిరదండిమగలు

అ. నవ్యసాచిపాలు కి సాత్యకిపా లక్ష్మిత, వర్త చేకితానవమమతీశు
పాలు సోమదత్తుఁ కి డాలంబునకు నిట్లు, నిశ్చయించి రచట కి నృపవరేణ్యు. 229

క. నకులుండు సహ దేవుండును. శకుని నులూకాదిసుతుల కి సారస్వతులం
బ్రకటబలు లై నకాకిం, గకులను సమయించువారు కి కారవనాథా. 230

క. కేకయులు మనలఁ గలసిన, కేకయుల జయించువారు కి కృతపుణ్యుండు ను
క్లౌకుండు ధర్మతనూజుండు, లోకోత్తరు శల్యుం డా గెరుచువాఁ డధిపా. 231

వ. అట్టివలుకులనమయంబున నచ్చోట్లఁ గొందఱుజనంబులు ధర్మనందను నుద్దేశించి.

క. ఇతఁ డెక్కడ మద్రమహీ, పతి యెక్కడ నితని కతఁడు కి పాటియె యనుడుం
బ్రతివచనంబుల శల్యుని, యుద్ధిబలశౌర్యములు వారి కి కాతడ చెప్పెన్. 233

వ. ఇట్లు గాకయు నెవ్వరిమొగంబున నెవ్వరు వడిరి వారికి వార చాలి యుండు
వారని రివ్విధంబునఁ గ్రొవ్వు మిగిలి కొఱంత లేనితెగువం దేజరిల్లు చున్నవారు
నీకు నీకొడుకునకు నెయ్యది గర్జం బై తోచె నదియ చెయుం డనిన విని విచిత్ర
వీర్యతనయుం డిట్లనియె. 234

క. నాకొడుకుల కెక్కడిబ్రదు, కేకొలఁదిఁ దలంప నిప్పు కి డెన్నినవీరా
నీకంబు నోర్వ వచ్చునె, యీకూడినసైనికులకు కి నే మనువాడన్. 235

క. రాజు యుద్ధిష్ఠిరుఁ డై హరి, దా జయ మొడఁగూర్చు నున్నతదత్తై న్యము రా
రా జట్లు సురకుసేయమి, నాజ నము దుఃఖభాజనం బగుటఁ జూచి. 236

క. నా కుడువ పేల నశ మగు, నీకూడినభూపతులకు కి నింతియకాలం
బై కడవన్నది సంజయ, నీ కేవగ పేల యింక కి నిలుపుము పలుకురే. 237

వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు నిజజనకుతో నిట్లనియె. 238

ఏమును బాండునందములు శ నేకకులంబున బుట్టి యొక్కచో
నే మొక్క డైన జేసి గెడ శ నెప్పు చరించినయట్టివార ము
ద్దామబలంబు శౌర్యమును శ దర్శము వారిక కల్గి వార సం
గ్రామమునక జయింతు రనఁగా నొకనిశ్చయ మెట్లు గల్గెడున్.
వారిని వారివారి నిటు శ వర్ణన సేసెడు గాని మమ్ము మా
వారిఁ దలంప విష్వడమి శ వారికిఁ బాయను మాకు నంతయుం
జేరను ముక నృజించె విధి శ సిద్ధము దీని నొకండు మాన్పఁగా
నేరఁ డకారణంబ మది శ నెవ్వగ లేటికిఁ బట్టుకొల్పఁగన్.

239

240

1. అనిన విని సూతనందనునకు నంబికానందనుం డి ట్లను నా కొడు కు న్న త్తప్తలా
పంబులు సేయు చున్నవాఁ డింతియ కాని సత్యధర్మనయపరాక్రమసహాయ
సంపన్ను లైనపాండవులఁ దనకు నెలువ వచ్చునే తాను బ్రబలుం డయినను
బెనకువ గీడ కాక మేలగునే యది య ట్లుండె నొక్కటి యడిగెడ సంజయా
చెప్పము.

241

క. సమరమునకుఁ బురికొల్పుచు, మముఁ దలఁచిన నుల్లికుట్టుకమాటలఁ దచ్చి
త్తము లుడికించుచుఁ బాండవ, సమితిం గడఁగించువారరచట నెవ్వరొక్కఁ.

242

క. నావును సంజయుఁ డి ట్లను, దేవా పాండవులయలుక శ ధృష్టద్యుమ్నుం
డేవేరవుమాట నైనను, నే వోసినయగ్నిధంగి శ నిగుడం జేయున్.

24

వ. అతండు ధర్మతనయుతో ని ట్లను గాంగేయకుంభసంభవాదిమహావీరకూరసత్త్వ
బహుళంబును గరిఘటాగిరికదంబకలితంబును దురంగనికరతరంగవరంపరాఘో
రంబు నగుకౌరవసేనాసముద్రంబునకు నే నొక్కచెలియలికట్ట నై నిలిచెద నన
వుడు నయ్యధిష్ఠిరుండు నీ వింతకుఁ జాలుట యెవ్వరు నెటుంగరే యెట్లును సంగ
రంబున మమ్ముద్ధరింపు మనియె నిట్లు గొనియాడిన నాతండు నాదెసం గనుం
గొని సంజయా మీపాశల కెల్లనుం దెలియం జెప్ప మీశ్వరాదిదేవతలు నమ
కట్టినసవరణ గలయర్జునుచేత నిర్జింపంబడినయత్కృష్టజాతు లనేకు లగుట
యెఱుంగుదుర కాదె మనుష్యులతని కెంతపెద్ద యిట్టిజెట్టి పెన్ను దన్ని చూడఁ
గలవాఁడు గావున మముబోండ్లెల్ల బోక పెనంగినం బోరు భరం బైనం బ్రాణం
బులపై వచ్చునంతకంటెను బరమదయాపరుండైనపాండవాగ్రజమటువు సొచ్చి
బ్రదుకుం డను మంత లంతలు దప్పలు సేసితి మని తలంకవలవ దెంతలు సేసినను
గాంగేయపూర్వహిండు శాంతిసుధానిధి యగుటం జేసి శరణు సొచ్చినం గావు నని
పలికె వనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె.

244

క. పరిజనులకు నీకును ని, ధృతలోన నగంబు సాలుఁ శ దక్కటిసగముం
గర ముచితంబుగఁ బాండవ, వరుఁ డగుధర్మజున కిచ్చి శ బ్రదుకుము నెచ్చిన్.

ధృతరాష్ట్రుడు దుర్యోధనుతో సంధి నేయు మని చెప్పట.

- చ. పెనఁకువ నాక యేల మనఁపెద్దల కెవ్వరి కియ్యకోలు గా
దనుచితవృత్తి గాన గురుఁ శ డాదిగ నాపులు బంధుమిత్రులు
గొనకొని పోరికిం జొర రక్షకుఁతలేజుడు ధర్మపుత్రుఁ డా
తనిఁ దగఁ గూడి మన్ని ప్రమోదం బగుఁ గారవజాతి కెంతయున్. 246
- వ. అని పెండియు. 247
- క. కర్ణుడు లేచి పెట్టఁగ, దుర్జయవరు లైనశకుని శ దుశ్శాసను లీ
నిర్ణయమె మేలనఁగ నీ, కర్ణములకు నిండు పెట్టు శ కార్యవచనముల్ 248
- వ. అనినఁ గటకటంబడి నుయోధనుం డిట్లనియె. 249
- క. నీచెప్పెడి పెద్దలు దోచి, నాచార్ములు మొదలు గాఁగ శ నని కొల్లనివా
లై చేరనివారిం గొని, యే చక్కఁజెట్టువాడ శ నే బాండవులన్. 250
- ళా. రాధేయుండును దుస్ససేనుడును బోరం బ్రావుగాఁ బాండవ
కోధజ్వాలల నార్చు నొంతొకఁడు నాకుం దోడ నీ వింక నక
బాధం బెట్టు వాడినూదిమొన మోరేపం జాల్మనం తైన నే
సీధాశ్రీతల మీను వారలకు నా శ కే లింతచేసిం బడన్. 251
- వ. అనిన గాంధారివల్లభుం డెని కిట్లనియె. 252
- అ. నీకు నంత వగవ శ సీమోవు శివువునఁ, బోవువాడు గాఁగ శ బూని యున్న
వారి కెల్ల నేను శ వగచెదఁ గయ్యంబు, పలవ దుడుగు మయ్య శ చలముకొనక.
- చ. ఉభయబలంబులుం బొగడ శ నుగ్రత భీముడు విస్ఫురద్గద
రథన మెల్లఁ గుంభములు శ వ్రయ్యఁగ వ్రేసిన నెత్తు రొల్కఁగా
నిభములనిండు గావిపెల్లఁజేయలతోడినగంబులట్లు సుం
తుభితము లై పయిం బడవఁ శ జూచి తలంచెడు నాదువాక్యముల్ 254
- చ. ఉజక ధనంజయుండు వివిధోగ్రశరంబుల నిక్కమాత్ర నే
దైట నుఱుమాడినం బుడమిఁ శ ద్రెల్లిన నీ దగుపైన్య మంతయున్
నజరినఁ బడ్డభోరవివికనంబునీధంబున నున్నఁ జూచి య
త్తతి నయినం దలంపు ముచితం బగుసావచనంబుఁ బుత్రకా. 255
- వ. అని పటికి యతనివలనం దిట్లు గానక మనంబు మరలం బెట్టికొని కొడుకులు
జయించు నోవుదురొలో యనునాన సంజయుదిక్కుమొంగంబు నేసి పాండవకౌరవ
పక్షంబులుం గలవారి నడుగుచుం గొలండులు దలపోయఁచు నాతనివచనంబు
లం దనపిచారంబులను బలాబలంబులు నిశ్చయించి పాండవేయు లెక్కు డవుట
యెఱుంగుచుఁ గ్రమ్మట నానూతపుత్రతో లెక్కలు పెట్టుచుం బోలించుచు
బెద్దబ్రాహ్మ వితర్కించి కౌంతేయులక క్తి, దేవతలక క్తియు గాంధారియులక

మానుషకైయం గాః కెలిసికహృదై యశచికానందనుండు నిజనందనునితో
నిట్లనియె. 256

క. నరుఁ డగ్ని దేవుఁ దనకును, వరచునిఁ గాఁ గొలిచినాఁడు శ్రీ వానికిఁ గేతు
స్ఫురణం బాచిగఁ గలసం, గరవరికర మెల్ల నరేఁడు శ్రీ గావించె నయన్. 257

వ. అడియునుం గాక ధర్మదేవతయు బాఱు దేవుండును వానపుండును నాశ్వీనులును
వారలకుఁ బాండురాజుతోడివారలు వారి నొకకేడునుం బొరయనుండ రక్షింతురు
గావున భీష్మద్రోపుముఖులకుఁ బొందవులం బరిభవింప రామిఁ జెల్లంబు. 258

క. శ్రవత లేటికిఁ బాడుఁడు, దేవనముఁడు గాఁచె వాఁడు శ్రీ దివిజలచేతం
బోవనిదైత్యులఁ జంపఁడె, యీవును నీవారు నరని శ్రీ నెఱుంగర చెప్పుచూ. 259

వ. కౌరవులకు వచ్చియుండుహోధయంబునకుఁ బ్రతీకారంబు శాంతిం గడచినయది తే
దెన్నిభంగులం జూచినఁ గయ్యం బుకుగుటయ మనకుం గర్తవ్యంబై యున్నయది
యువకమింప వయ్య దీర్ఘమైరంబు వలన దనినఁ గండ్రికిఁ గొడుకీట్లనియె. 260

క. దేవత లడ్డునునకుఁ దో, డై వత్తు రనంగ వలన శ్రీ దది యెట్లనిన
దేవత్వము రాగద్వేషపావేశము లేమిఁ గాఁచె శ్రీ యైనది మొదలన్. 261

వ. కావున వారొకళ్లబాకుం గా రట్లుం గాక పక్షపాతులై పూని వత్తురయేని
నది దేవత్వంబు గా దట్టి దేవత్వంబున నడ్డునుండును సురక్షితుండు గా నేరఁడు
నీకు నాపనికి జంఠ వలన దని పలికి వెండియు నిట్లనుఁ బెట్టిగి వచ్చుకొన్నిప్పు
నుడుపను బాహిరవస్థంబు వారెంపను మహావాయువు నిలుపను నీళ్లు గట్టిగా
నభిమంత్రించి వానిపైఁ గరిసెరగాదుల నడిపింపను నాసేన నడచునప్పుడు వల
సినచోట జలంబు లుల్పొడింపను జాలుచు సింహశరభశాస్త్రాలఘుతభేతాది
కూరన త్వసంరంధ స్తంభనప్రకారం బెఱుంగుదు మిత్రశత్రువిషయంబు లైనను
భాశుభంబులు వలయుభంగి నావహింప నేర్తు మఱియు నానావిధసిద్ధిప్రదంబు
లగుమంత్రధ్యావాద్యసంపాసంబుల నాకుం గొఱుత లేదు నీచెప్పినయగ్నిప్రముఖ
దేవతలం బ్రసన్ను లగునట్లు గా నారాధించినవాడ వారికి నాకుంబోలె మహాను
భావంబు గలిగినఁ బదుమూఁడువత్సరంబు లబ్ధింగి నిడుమలం బడుమరె వినుము
చెప్పెద. 262

దుర్యోధనుడు తండ్రితోఁ దనమంపర్కమంబులు చెప్పెను.

క. ఏ నలిగినవారిని సుర, లైనను రక్షింప నోప శ్రీ రమచు లలిగినం
బూని చెడ కుండఁ గాతును, మానవు లొకసరకె నాకు శ్రీ మన్మజాధీశా. 263

తే. గర్వమున నాడుమాటలుగఁగాఁ దలంప, వలన దిది మెల్ల నిక్కంబు శ్రీ ననుమతీశ
నన్ను నేఁ జెప్పికొందునే శ్రీ యెన్నఁడైన, నాత్మసంస్తుతి పొరుషం శ్రీ బగునె చెప్పును.

వ. ధర్మతనయాది పాండవేయులును ద్రుపదాదిపాంచాలురును విరాటాదిమౌత్స్య

- లును వాసుదేవాదియాదవులును మఱియునుం గేకయ పాండ్య మాగడి చెద్య
ప్రముఖనిఖలదండనాయకులును నాబారిం బడి మున్నీరు సాచ్చినయేలులచందం
బున నడంగిపోవుట యవధరించెను గాక వా రెల్లఁ దేజోధైర్యపరాక్రమోపాయ
విచారవివేకంబుల నాయెత్తు వత్తురె పితామహగ్రోహకృపాశ్వత్థాములు శస్త్రాస్త్ర
విషయంబులుగా నేమేమి యెఱుంగును రెం తెంత నేర్తు రది యెల్ల నెఱుంగును
సంతయు నేర్తు నని పలికి యందఱు వెఱుగుపడి యుండం దాను సంజయుతో
గుంగరంబు తెఱుగు నానోచనంబుగాఁ బొందవులదెన మాట లాడు చుండఁ
గట్టుండు ధృతరాష్ట్రం గైకొనక ధార్తరాష్ట్రసకుం బ్రియంబుగా నిట్లనియె. 265
- క. గురునలుక నాకు నస్త్రు, స్ఫురణ మెడలె నంద్రు జనులు క బొం కది పూజా
పరతమెయి నమ్మనీశ్వరు, కరుణ గొఱలి మగుడఁ బడయఁ క గాంచితిఁ బ్రీతిన్. 266
- ఉ. కావున నస్త్రుశస్త్రము లభిఱిదితనంపద నొంది యుండు దే
వావలి కైన నన్నుఁ జెనఁయన్ భర మే గలుగంగ నర్జునుం
డే విడిపించు మేదినిఁ గగిడిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగా
నీవు బలంబు మెచ్చ నని క నిచ్చెద గెల్వెదఁ బొందవేయులన్. 267
- తా. గాంగేయాదులు నీకడన్ నిలిచి నేకద్వం జూడఁ గా నర్జునే
నాంగంగంబులమీఁద గాలియును జిట్టాడంగ నీ కేను మీ
కం శౌంతేయులఁ దాకి త త్తమవు లుగ్రస్ఫూరభాణాలిఁ గూ
లం గోదండవిలాసముల్ మెఱయ లీలం బోరఁ గ్రీడించెదన్. 268
- ప. అనిన విని యిననందనునకు మందాకిననందనుం డి ట్లనియె. 269
- క. కాలుఁడు ప్రేరేపఁగ నిటు, ప్రేలినయంతటన నిన్నుఁ క తెదగఁ దలఁపం
బోలునె మాకును నుడుగుము, చాలుదు వీ వెల్లపనులు క సాధింపంగన్. 270
- ఉ. కూలెడువారె పాండవులు క ఘోరపుబోర నొకండుకండ యీ
చాలెడువారె తెల్ల మును క చావఁ గ్రమంబున సేన లన్నియుం
గూలఁగఁ గౌరవుల్ పిదపఁ క గూలుదు రింతియ కాక నోరిచే
టెల వృథాభిమానమున క నిన్నియుఁ ప్రేలెను ఘోరనందనా. 271
- తే. దివిజపతి నీకు నిచ్చినశస్త్రశక్తి
చేతఁ గవ్వడి వడు నని క చూతు వేని
వాసుదేవునిచే నది క ప్రయ్య లయ్యుఁ
దునియ లయ్యును బొడి యయ్యుఁ క దొరఁగు ధరణి. 272
- క. సర్పముఖశరము గల దను, దర్పంబునఁ గ్రీడి నొడరఁ దలఁపకు హరిపెం
పేర్పడఁగ నదియ కా దట, తీర్పవలయువాని నెల్లఁ క పీర్చు నగునత్తె. 273
- ప. అని పలికి ధృతరాష్ట్రునితో ని ట్లనియె. 274

- జ్ఞాతులు దమలో బొందినఁ, తేలోమోదమున వెలిగిరి చెలు వొందుదు ర
న్నీతిం బాసిన విగతవిభూతిం గడకొజవులట్ల ర బాగయును రథిసా. 275
1. కావునఁ దమలో విగోధం బొప్పుదు సరభాషణసహభోజనాదినత్కారంబులను
సవినయవర్తనంబులను నీతి తైనజ్ఞులు లిహపరాధసాధకు లగును రని
చెప్పి వెండియు. 276
2. విను మే నొకశైలమునకు, మును భూసురవర్గసహితముగ నొకపనికిం
బనునెడఁ జన రానితలం, బున నొకజ న్నుండె దానిఁ ర బొగడిరి తజ్ఞుల్. 277
- తే. దీనితేనియఁ ద్రావిప్రమానవులకు
జరయు రుజయును డప్పియుఁ ర జావుఁ గలుగ
దవఁగఁ గొందఱు బోయలు ర విని కడంగి
యుజక మొజకు లై చఱిఁ బడఁ నుటికి రవుకు. 278
- వ. ఇట్లుటికి మృతిం బొంది రట్లపోతె నవినీతి తైననీకొడుకులు పుడమి యెల్లను
దార యేలుతీవుఁ జూచెదగు గాని తమపాలిసిపోవుటం గానరు వీర లర్జును
జ్ఞోడం బెనంగి గూనప్రాణంబులు దక్కించుకొనువారె యట్లుం గాక సమబలు
తైననుం గయ్యంబునఁ గదా వీరౌదురు వా శౌదు రినవచ్చు నది యేలనీలోనికి
ధర్మసందనుం దచ్చికొనుటయ నీకుఁ గర్తవ్యం బనిన బాహ్నికుండు ధార్తరాష్ట్రున
కి ట్లనియె. 279
- క. కను బ్రమసినతెరువరి తన, కనపాయం బైనమార్గ ర మరసి తగ నెఱిం
గినవారు పెప్పఁగాఁ గై కొననికరణిఁ దగినవెంట్రకుం జొర వకటా. 280
- వ. అనిన వైచిత్రవీరుండు సుగోధనున కి ట్లనియె. 281
- మ. కొడుకా యే నెలు లట్ల బాష్ణికుండు నీకుం గూర్పు భీష్టుండు నీ
యెడ సన్నేహుండు వీరిమాట విను మే ర మీమువ్వర్కు మన్ననల్
వడయంగాఁ దగునట్టివారము నినుం ర బ్రాఠించెదన్ ధర్మజ్ఞ
విదువంగాఁ దగ దిమ్మ వారలకు నుర్రెన్ బాల్ నెమ్మిం దగన్. 282
- క. అనినను వెండియు నొడఁబా, బునకుఁ బొరనిదానికిం గొర్రెడుకుతోడఁ గడుం
గినిసి ధరణీశ్వరుం డి. ట్లనుఁ గొలువున నున్నవార రిందఱు వినఁగన్. 283
- తే. బవరములు గావె విడిగిన ర బార వాడు, వచ్చు నే యొక్కరుండ విశ్వవృక్షుడధిరి
మనులఁ బెట్టించువోడు నీరబలము విఱుగ, దయ్యెనే నీవు గడ్డుండు రి చాచి తీరి.
వ. అని రాధేయదిక్కు మొగం బై మఱియు ని ట్లనియె. 285
- ల. వాఁటికిలది గాదు ర గారాయణుండు నొగ. తెక్కఁ నెలన భీముఁ రి డచి నడవ
ననుజతనుజనపిఁతుఁ రి డై వచ్చుచివ్వచ్చు, మార్కొనంగ నశమె రిమనకుఁ గర్ణ.

- చ. బలమును దర్పమున్ మెఱయ ర బంటులనంబున నీవు పాండవే
యల నని మార్కొనం గడఁగు ర టొప్పెడు తెం పగుఁ జచ్చి శుద్ధుఁడై
పలుకులు మాన్పు భృత్యుఁ డనఁగ పాటి దలంచెద విట్లు మేలె య
చ్చలమున నీనుయోధనునిరచావున కొచ్చట గాదె యింతయున్ 287
- చ. అనిన విని కాసీనుండు సంక్షుభితమానసుం డై యిది యెల్ల నిట్లయ్యె నిట్లుం
గాక తక్కినయది యట్లుండె నదీమానుండు నన్ను నిరాకరించి పలికినవలు
కులఫలం బనుభవించుఁ గాక యని యలని నుద్దేశించి యిట్లనియె. 288

కర్ణుడు భీష్మునిపై కోపముచేత నస్త్రసన్న్యాసము పేయుట.

- తే. నీకు నాలావుతోడ్పాటు ర లేక యుండ, వలయు నీ తెగునంతకుఁ గలన నిలువ
నాయుధంబులు విడిచితి ర నంతమీఁద, మెఱసి బలవిక్రమంబులుఁ నెఱపువాఁడ.
చ. అని శస్త్రసన్న్యాసము పేసి కొలువున నిలువ నొల్లక దిగ్గన లేచి పోయె నట్టియెడ
శాంతనవుండు నవ్వుచు దుర్యోధనునితో నిట్లనియె. 290
- క. అంతకుఁ జాలఁడె కర్ణుండు, డింతకు మును బాస యిచ్చి ర యెన్నఁడు బొంకం
డింతటిమానిసి యలిగినఁ, గాంతేయుల కెట్లు బ్రదుకఁ ర గా వచ్చు ననిన్. 291
- క. అని వెండియు నిట్లను నా, తనిమాటల కెట్లు గడఁగి ర ధర్మతనయుతో
నని సేయక తక్కువు నీ, వనుమానము వాయఁ జూడు ర మతనిని నన్నున్. 292
- చ. ఏను బాష్టిక ద్రోణప్రముఖులు గనుంగొను చుండఁ బ్రతివీరుల న నేకసహస్రంబుల
సమయించెడఁ బిదప రాధేయరణంబునుం జూచెదవు గాక యనిన విని
దుర్యోధనుండు గర్జపక్షపాతియు నవినీతుండును నగుటంజేసి సహింపక పితా
మహునితో నిట్లనియె. 293

- చ. ఎఱిగి యెఱిగి యెండె మది ర నేది యెఱుంగక యెండె నెప్పు నం
దఱు వినఁ బాండునందనులు ర దర్పితు లై యని గెల్తు రండ్లు ముం
దఱు నిను బాష్టికున్ గురునిఁ ర నక్కటివారిని నమ్మి యేను నే
డైజ నని సేయఁ బూనితిఁ గరడిందిమగంటిమి తోడు సాలదే. 294

- ఉ. కర్ణుడు దుస్సపేనుఁడును ర గల్గఁగ నా కొరు లేల సదృటా
క్షీర్ణవిరోధిసైన్యముల ర కెల్వఁగఁ జాలుదు మేమ మాకు నీ
యర్ణవపెట్టితక్షితి యశనర్ణశివక్రమ మొప్పు దక్కు మా
నిర్ణయ మెల్ల నిట్టి దవిరసితియొ నీతియొ చూచుమీ తుదిన్. 295

- క. అనుపలుకులకు వివాదము, దనుకఁగ ధృతరాష్ట్రవిభుఁడు ర దననందను నే
మనియుం బలుకఁగఁ జాలక, వెనుఁబాటున నిట్టులనియె ర విమరునితోడన్. 296

- తే. మృత్యుపాశోపహతుఁ డయ్యె ర మీఁదు లేక
సూతనందనుతోఁ గూడి ర నాతనూజఁ

దకట నాశంబుఁ బొందువాఁ ఁ డయ్యె మనకు

నింకఁ జేయంగ నగుపని యెద్ది చెప్పును.

297

అనిన విని విదురుం డతని కిట్లను మనవారలు మున్న దుర్బలులు తమబోసం
జెనంకువ లయి విరసవచనంబు లాడుచు నింతలు పుట్టించుట యాది యుజ్జనునకుఁ
గార్యం బింశియ కాక యే మనువారము వారలు బంధుమిత్రసహాయులుం
దాసును నొక్కతలంపువార లయి యున్నవారు వలవనియీ వెంగలిమాటలు
విడిచి పొండవులం బిలువం బనిచి తగవు నడపుట దక్క మనకుఁ జేయం నగుపని
వేటొండు గలుగునే యని చెప్పిన భృతరాష్ట్రుండు సంజయుచెప్పిన కార్యవచనం
బులకొఱంత వినం గలవాఁ డై యతనిదక్కు మొగంబు సేసి.

298

మొను వరుసతోడఁ దనతలఁచినయన్నియు నీవు వినఁగఁ ఁ జెప్పి తగవుమై
నిను వీడుకొల్పునెడ నర్జునుఁ డేమని నిశ్చయించె ఁ జూతము చెప్పుమా.

299

అని యడిగిన సంజయుఁ డి, ట్లనుఁ దుడిచి బాగుండు నిశ్చయము సేసి సుయో
ధనుతో నిదలిపెద్దలు, వినఁగా నను మన్నపలుకు ఁ వినుము నశేంద్రా.

300

కుదువంశోత్తముఁ డై నధర్మము నాశకుం డంద్రిచా లీఁ దగు
ధరలో నా మని తాన పల్క వినియ్యో ర దర్పంబుమై నీక త

క్రిరయేనిం బటులా న్నదీయవిశిఖాగ్నిజ్వాలలం దాహుతుల్

వరుసం బెట్టును ధార్తరాష్ట్రతపి నై భీష్మర్యం బహార్యంబుగన్.

301

అని పలికి కొలించిని భూమింబువాదికమనీయవస్తువు లొసంగిన నేనునుం
బాండవులను వాసు చేపుని సవినయంబున వీడ్కొని యింతవట్టును చేవరకు నెఱిం
గింప వేగంబ వచ్చితి ననిన నవ్వుటలు దుర్యోధనుం డాదరింపక పెడచెవులంబెత్తి
భృతరాష్ట్రుండును జీచ్ఛవడి యూర కుండె నెప్పు డయ్యికుపురపాలను సంజయుం
డొక్కరుండు దక్క నయ్యాహునంబున మున్ననమ స్తజనంబులును దిగ్గిన లేచి
తమతమనివాసంబులకుం బోయిరి తదనంతరంబ.

302

తనుజవశవర్తి యగున, మునుజేంద్రుండు దనసుతుండు ఁ మర్రింపఁగ నో
పునో యనిఁ బొందుతమాజాల, ననుమతి సంజయనితోడ ఁ నాడె దురాశన్.

సీ, ఈరెండు వీరులతారతమ్యంబులు, నెఱుంగుదు పోరైన ఁ నెవ్వ రొర్తు
రిది నిశ్చయింతమే ఁ యెగుడు నుపాయంబుఁ, బొరువంబును గలవారు గలరు
సూతముఁ చెప్పు మున్న ఁ సూతనందనుండు నన్నడినెడ వే నొంటి ఁ యడుగవలదు
మీయయ్య నాత్యవశతేయుఁ డీయెడకు వేం, చేయునట్లుగ భక్తిఁ ఁ భేసి తలఁపు

తే, పిలువఁ బంపు గాంధారి వాగరలు వినీతిరతులు నిశ్చయవిదులు భరత్తజ్జచిత్తు
లుల్లమున నీకసూయాదు ఁ లొదవెనేని, వాని మాన్పంగనే ట్లరుగమానవేంద్ర.

.కృష్ణవైపాయనుఁడు భృతరాష్ట్రనియోధకు వచ్చుట.

- వ. అనిన విని యెబిశానందనుం డట్ల కాక యని యొకకంచుకిం బిలిచి బానిం బుచ్చి
గాంధారి రానించి సదృశితాత్పర్యంబునఁ గృష్ణదైవపాయనమహామునిం దలం
చిన దివ్యబోధమహానీయుం డైనయమ్మహాత్ముండు విజయంచేయుటయు నందఱు
దండప్రణామంబులు సేసి సమున్నతాసనంబున నునిచి యర్చనాపాద్యాదివిధులు
బూజించి యున్నసమయంబున ధృతరాష్ట్రుండు విన్నపంబు సేయక మున్న య
మ్మహాపురుషుండు ధృతరాష్ట్రసంజయులచి త్తవృత్తులు దాన యెఱింగినవాఁ డగు
టంచేసి సంజయువలనఁ బ్రసన్నదృష్టి నవలోకించి యతని కి ట్లనియె. 305
- క. నీవు సమస్తము నెఱుంగుదు, గావున నీ కూర కుండఁ శ గాఁ దగదు ధరి
శ్రీవల్లభుఁ డడిగినవని, యావిధ మని తెలియఁ బలుకు శ మేను వినంగన్. 306
- వ. అనిన బ్రసాదం బని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రుని కి ట్లనియె. 307
- క. ఆసేనకు నీసేనకు, పాసి యడిగె దీవు నన్ను శ వసుదేవనుతుం
దాసేనఁ గలఁడు తత్సము, నీసేనం జూపుమా నశశేష్యర నాకున్ 308
- వ. వాసుదేవుం డెట్టివాఁ డని యడిగెదేనిం జెప్పెద. 309
- చ. జగముల నన్నిటిం దనవశంబుగఁ జేసినవీరు భంగమున్
బగయు లలాటలోచనుడు శ నావఁగఁ బేర్చినయట్టిబాణు నొ
క్కగడియలోన గర్వ మడఁగెం బరిమార్చె సురేంద్రకల్పకం
బు గరములీలఁ దెచ్చె హరిభూరిపరాక్రమ మప్రసిద్ధమే. 310
- అ. అధికదుష్కరంబు శ లై నకార్యంబులు, క్రిడవోలెఁ జేయుఁ శ శేషవుండు
విను మతండు పార్థ శ నెనసి యేకాధుఁ డై, యుండుఁ బూర్వభవనభుండు గాన.
- వ. అట్టి నానుదేవునిచక్రంబు నిజమాయాబలంబునఁ బాండవుల సర్వసమరసాధనం
బులయందును సూక్ష్మరూప వ్యాపి యై నిలిచి వారికి విజయం బొసంగు చుండు
నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 312
- క. పలుమఱుఁ బాండుతనూజుల, కొలఁది వితర్కించెదవు నిశ్శూన్యం బదియుం
డెలియం బలికెద వారికి, బలమును సత్త్వంబు హరియ శ పార్థివముఖ్య. 313
- వ. హరిమహాత్త్వంబు విన్నవించెద నవధరింపుము. 314
- క. ఒకతల సమస్తజగములు, నొకఁడ జనార్దనుండు నిలిచి శ యొకతల యైనన్
సకలము నసార మాతం, దొకరునిసారంబ చాల శ నుత్కృష్ట మగున్. 315
- క. తలఁపునన వాసుదేవుండు, గలిగింపను నిలువ నడఁపఁగోనోపు జగం
బుల, మఱియును శ్రీ ధార్థము, పలువోకలఁ బుచ్చు చుండుఁ శ వారవనాథా. 316
- క. ఎక్కడఁ నడచును సత్యం, బెక్కడ ధర్మంబు వరంగు శ నెక్కడఁ గలుగుం
జక్కటి నిలుచుం గృష్ణుం, డక్కడ నతఁ డున్నకడన శ యగు జయ మధిపా. 317
- సీ. పురుషోత్తముం డెల్లభవనంబులును దాన, యఖిలభూతాత్మకుం శ డై విహార

లిల విచేష్టింతు శ సీలోకముల మాయ, డొట్టి యెక్కింకమరి శ పుట్టి పెరిగి
కర్తానుచరణముల శ గైకొని వ ర్తించు, శిష్టరక్షణమును శ దుష్టనిగ్ర
హంబును దనవను శ లగుటఁ బొండవుల నె, పం విడుకొని ధర్మబాహ్యులైన
తే. నీతనూజల నిక్క మ శ నిగ్రహింపఁ, దలఁచినాఁ డమృతముండు శ దధ్య మిలని
నిట్టిచందంబువాఁ డనిఁయెఱిగి యెవ్వ, రాశ్రయింతుకు బ్రదుకుదు శ రట్టివారు.
క. అనవుడు ధృతరాష్ట్రుడు విష్ణుని నే నెఱుంగనివిధంబునను డెలియఁగ నీ
కని యున్న తేఱఁగుఁ జెప్పును, యనుటయు సూతసుతుఁ డిట్లునలను నాతనితోన్.
వ. విద్యయు నవిద్యయు ననఁగా రెండు గల వవిద్యాదూషితం డై తమోగ్రస్తుం
డైనవాఁడు విష్ణు నెఱుంగుడు విద్యాసంపన్నుం డెఱుంగు ననిన విద్య యనునది
యెట్టిది యెద్దాన నీ వానశ్వేశ్వరు నెఱింగితి దాని నవిద్య యెట్టిది దానిని చెప్ప
మనుటయు నాంబికేయసకు సంజయుం డిట్లనియె నా డ్విక రాజస తానునవికా
రంబులమిప్పులం బడక ధర్మం బాచరించుచు భావసృష్టి గలిగి యుండుదు దీన నే
నచ్యుతు నెఱుంగుదు విద్య యిట్టిది నీకునుం దక్కెవ్వరి కైనను నలని నెఱుం
గుటకు నిదియ జేగు నిట్టిది గానివిధం బవిద్య యని చెప్పిన నతండు నిజనందనుని
కిట్లనియె.

320

క. మన కాపుఁడు సంజయుఁ డి, తనియుపదేశంబు వట్టి శ ధర్మమున ముకుం
దుని నాశ్రయింప వయ్య య, తనిఁజొచ్చిన బ్రదుకు దీవుఁ శ దమ్ములు సుతులున్
చ. అనిన సుయోధనుండు దమరయయ్యకు నిట్లను నిజగంబు ల
న్నిని నొకపెట్ట స్థింగినను శ నెట్టన సర్వము గాచె నేనియు
స్వినుము ముకుండుఁ డట్లనునిర నెచ్చెలి నాఁ జెపు లార వింపు నిం
క నలని నొక్క బామునకుఁ శ గాధృతిపెం పఱ నాశ్రయింతునే.

322

తే. అనిన గాంధారి కిట్లను శివనవిభుండు, నీతిచూజుండు దుర్మాని శ నీతిబాహ్యుఁ
డుగ్ధతుం డీసు మాని నాఁబుద్ధి వినఁడు, వీడు నెఱుఁ గాని బ్రదుకంగర లేఁడునుమ్మ.
ఉ. నావుడుఁ దల్లి యిట్టు లను శ నందనుతో నిది యేల యాయువుక
శ్రీవిభతుంబులక మము సశేషసుహృద్దనులం నొఱింగఁగా
నీవు గడంగె దిట్టియవిరసితలునుం గలరే వృకోదరుం
డై విధి సంఘఁగా నొగుల శ కాఁగఁగ వచ్చునె యింకఁ బుత్రికా.

324

వ. అనియె నట్టియెడం గొప్పవైషయానుండు ధృతరాష్ట్రుని కిట్లనుఁ గృష్ణుండు
ఏకుం గూర్చు నీవుం భరమాపుం డైనసంజయు నలనిపాలికిం బుచ్చి తది తెన్న
కార్యం బయ్యె వీఁడును నమృతానుభావుమహానియప్రభావం బున్నరూ పెఱుంగు
వీనిబుద్ధి విని యదేవు నాశ్రయింపు మతం జేకాగ్రచితులై యారాధించిన
వారికిఁ జేరువ యగుఁ గామకోధోపహతులై తమతమధనంబులం దృప్తులు

నాక యన్యాయంబున వర్తింతువారలకు దూరం వై యుండు నెల్లభంగుల
నాతనిం జొచ్చి బ్రదుకు మనినం బ్రసాదం బట్ల చేయుదు నని విచిత్రవీర్యసంద
నుండు సూతనందనునితో నన్వాసుదేవనామనిర్వచనంబు నాకుఁ దేటబడం
దెలిసి యతనిం బొందునుపాయం బుపదేశింపవే యని యడిగిన. 825

తే. ఎల్లయందును దా వసియించు తెల్ల
యదియుఁ దనయందు వసియించు శ్రీటండ్లు వాసు
దేవుఁ డనుపేరి కర్థంబు శ్రీ దెల్ల మింత
యెఱుఁగుజనులందుఁ దగ వసియించు శుభము. 826

తే. అతనిఁ బొందునుపాయంబునంతరంగ,నిగ్రహము కాఁగ నాద్యు లననుగ్రహింతు
రోపి చి త్రివికారంబులుడిపి యేక,బుద్ధిఁ గొలువఁ బ్రసన్నతఁ కి బొందు నతఁడు.
వ. నీవును బలుబుద్ధు లుడిగి గోవిందు నాశ్రయింపు మనినం బ్రజ్ఞాచక్షుం డిట్లనియె.
క. నాకు నయనేంద్రియముగతి, లేకుండుట కంతవగపు శ్రీ లే కళలమునో
జ్ఞాకారుఁ డైనహరి నా, లోకింపు గానమికిఁ గరలుగు వగ పెప్రుడున్. 829

ఉ. అతనిఁ గన్ను లారఁగ నరహర్షిశముం గనుఁగొంచు నుండువా
రేతప మాచరించిగొ యుగపేండ్లని నాశ్రితవత్సలుఁ విని
క్షాతకలంకు ధర్మరక్షతం గడుదాకగు సర్వలోకవి
ఖ్యాతుఁ బవిత్రమూర్తి కరణాగతరక్షకు నాశ్రయించెదన్. 830

వ. అని పలికి పరమశాంతం డై పారాశర్య నుద్దేశించి దేవా యేను వాసుదేవుని
శరణు సొచ్చి బ్రదుకువాడ ననుచుఁ గృతాంజలి యగుటయు ద్వాసమహాము
నియు నాశీర్వాదంబు సేసి యంతస్థితృం డయ్యెఁ కార వేశ్వరుండును దుర్యోధన
సంజయుల నిజనినాసంబులకుం బోనం బనిచి తానును గాంధారియు సభ్యంతర
మందిరంబున కరిగి యుచితవ్యాపారంబులం బ్రసరిల్లుదు నుండె నని చెప్పిన
విని నదంపడి పుట్టినవిశేషంబు తెట్టి వని యడిగిన. 831

శా. నిత్యానిత్యవివేకవై భవసమున్న్విద్రాంతరంగస్ఫుట
ప్రత్యక్షౌ పరమేశ విశ్వజగదాశ్రాధ్యా మహానంతచి
త్పత్యాసందవిభుస్వభావమహితా శ్రీ సువిత్సమాధానదౌ
ర్గత్యవ్యాహృతిసంప్రవర్తనవిదగ్ధశ్రీపదాంభోరుహా. 832

క. వ్యాసాదిమునిప్రౌక్తము, హాసందర్భాప్ర మేయతాదూర్ధగునో
జ్ఞానా నైర్గుణ్యసము, ద్భాసి రహస్యానుభావ శ్రీ భక్తాధీనా. 833

మూర్తిని. నమదనిమిషచూడారనవ్యరత్నప్రభాసం

గమరుచిరపదాబ్జాః ॥ గర్వదుర్వారజైత్యో
ద్యనుబహులతమోమాశ్చరాండదోశక్రేడనప్ర
క్రమ లలిత వికాసాః ॥ గాథభక్తిప్రకాశా

334

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర శొమనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసామయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబునయుద్వోగపర్వంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

335

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము.

ఉద్యోగవర్ణము, తృతీయాశ్వాసము.

వాగ్విభవారోగ్య
ప్రావీణ్యప్రాభవానుభవమహితసా
ఖ్యావహపదస్తరణకరు
ణావాసకటాక్షకిరణ శ్రీహరిహరనాథా.

శ్రీకృష్ణనిరాయణారణ్య.

- చ. దేవా నైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2
- తే. సంజయుండు దన్ను వీక్షించి శ్రీచనిన ధర్మ
సుతుండు మఱునాండు దమ్ముల శ్రీసుతుల నిష్ఠ
భృత్యవరులను దొరలను శ్రీబిలువఁ బనిచి
యెల్లవారును వినుచుండ శ్రీనిట్టు లనియె. 3
- క. మనము జనార్దనుపాలికిఁ, జనికొరనసభకు నతనిఁ శ్రీజను మని ప్రార్థిం
చిన మేలు బంధుహితగురు, జనములతో రణము గాక శ్రీసంక్రీతి యగున్. 4
- చ. అని పలికి వార లందఱు బలసి చనుదేక మాధవుమందిరంబున కరిగి యతనిచేత
సత్కృతుం డయి సమస్తపరిజనంబులుం బరివేషింప నొక్కపార్శ్వంబునం
శాంచాలియు సముచితపరివారపరివృత యై యుండ నతండునుం .దానును
సుఖానీనుం డై యుండి యతనితో నిట్లనియె. 5
- క. అపదఁ గడవం బెట్లఁగ, నోపి శుభం బైనదాని శ్రీనాడఁగూర్పను మా
కీర్తనప్రసూనం గాండు, యైచాలుండు నిన్నుఁ జూపి శ్రీచనియె మహాత్మా. 6
- తే. సమయ మిదఁమిత్త కార్యంబు శ్రీచక్కఁజేయ, నీకతంబున నేనువిశితుం డైన
యాసుయోధనుతోడిపోక రాటదక్కి, యనుభవించుము మాయంశ్రీమగుధరిత్రి. 7
- చ. నీకు మేము ప్రద్యుష్ణాదికుమారులతోడివారము వచ్చు దురితంబులు వారయ
కుండ వరసి రక్షింపు మనవుడు చానుదేవుండు నీపంచినయట్ల చేయం గలఁగాఁడ
నెదస్యది తలంపు సెవ్వ మనిద నజాతశత్రుండు నీవు కరివశరంబున కరిగి కొరవల

తోడం, దగినమాట లాడి తెలుగు నేయ వలయు నని ప్రార్థించి యతని నియ్య
కొలిపి యిట్లనియె.

8

నీ. మారెండ్రితలపును నీ నాతనినందను, చందంబు నిన్న యాసంబయుండు
పలికినపలుకుల నీ దెలిసెగదా నీకు, వారిచిత్తముభంగి నీ వాఁ జెటుంగుఁ
బాలువం పని యీక నీ యేలిమాటలన ముప్పులుక దీర్చెదగు తానెరధికమప్ప
గం బైనయాసమరయం లేము పదుమూడు, వత్సరంబులు నల్పి నీ నచ్చి యుండ
ఁ. గులముపాడి నడవఁ నీ దలపడఁ పతి పెడఁ, దలఁచెనేనిఁ గొడుగు నీ వలచినట్టి
వాడు గాన యతనికేవల్ర మాస్ప లేఁ డింతకంటఁ గలదె నీ యెడగు నూగు.
క. జననియు సమస్తబాంధవ, జనములు బ్రయ మంద వారి నీ శాంతిలగాఁ శే
యను నెమ్మిగ నొక్కటి యె, మనసుం దెఱఁ గేది యునికి నీ మాపొనువ మే. 10

క. ఇచ్చటిబంధులు నీవును, నచ్చెరువడి వినుచు నుండ నీ నయదుట్లును మా
కిచ్చిననుఁ జాలు నంటిని, బొచ్చెము గా దింతవట్టు నీ పూర్ణము నుమ్మి. 11

త. అదుగోధనుఁ డంతమాత్రయను శేయం జాలఁడో కాని పెం
పేడం గ్రూరత కోర్క రాదు సిరి సా నీ కేలందు నీ గ్రాసవా
సోదై న్యంబులు నచ్చు నాయరేయనీచుట్టాలకుం గావున
మోదం బందుట గల్గు నొరపులు నేనముం బొంది శ్రీ నొందినన్ 12

ఉ. అక్కట లాఁతు లైవఁ బగ నీ తైనను జంపన కోర నేల యొం
డొక్క తెలుగు లేదె యడ నీ యొప్పుదె బంధుమహ్యజనంబు బా
నిక్కున నున్నవారు గగ్గరింపక సంపదకై నిగించి దూ
తెక్కుట దోష మందు తనునీదురవస్థల కోర్కె నచ్చునే. 13

న. అని పలికి చాండవార్జుండు వెండియు. 14

అ. క్షుత్రధర్ మింతకేష్ట మగునె పెఱ, ధర్త మాచరింప నీ దగద యందు
గాన, శస్త్రజివికయ తగి యున్నది, యైన నంతనాక నీ మనభిమతము 15

వ. అదియునుం గాక. 16

ఁ. కలహ మగుట లక్ష్మీ నీ గావించుఁ బ్రాణహా, నియును జేయు నింత నీ నిక్కువంబు
పలువు కొకని కోడి నీ పాటుట బల్లిదు, లనదచేతఁ జెడుటయును ఘటించు. 17

క. జయమగు నోడుదు మనుని, శ్చయ మొక్కఁడు లేదు వినుము నీ సమరమునఁ బరా
జయము మరణంబుకంటె హృదయపుట భేదనము నేయుఁ నీ దధ్యం బనఘా. 18

క. తాన యవశ్యముఁ బెనఁకువ, గానియుపాయమునఁ బగఱఁ నీ గడతేర్చుధృతిం
బూని నడచు నెవ్వఁడు డెం, దానం జెయి వెట్టికొని యతఁడు నిట్రించున్ 19

ఁ. పగయ కలిగెనేనిఁ నీ బా మున్న యింటిలో, నున్నయట్లు కాక నీ యూఱడిల్లి
యుండు నెట్లు చిత్త నీ మొకమాటుఁ గావున, వలన దధికదీర్ఘ నీవైరవృత్తి. 20
చ. పగ యడఁగించు లుంతయు మరణం బది లెన్న యడఁగిన నీ పగ

- బగ వగ గొప్ప మార్కొనక శ పల్కున యుండగ వచ్చునే కడుం.
జగ మొక తెత్తి పోవ బగ శ దీర్ఘగ వచ్చినఁ శార్వ మొందు నే
మిగతఁ దలంచినం బగకు శ మేలిమి లేమి ధృవంబు కేకవా. 21
- ఉ. కావున శాంతిఁ బొందుటయ శ కర్షము దా నది యట్లు లుండె శ్రీ
గావలె నంచుఁ బోరితము శ గామియుఁ గోరెద మెల్లసాములుం
బోవుటయుం గులత్తయము శ వట్టుటయుఁ వెలి గాఁగ నొందుమై
నేవిధి నైనఁ జక్కఁబడు శ తెంతయు నొప్పుఁ జూచి జనార్దనా 22
- చ. చునమునఁ బక్షపాతగతి శ మాదెస మానుము ధర్మనీతివ .
ర్తనముల రెండుదిక్కుల హితంబును బెంపును గల్లునట్టివో
చ్చున విదురాదిగజ్జనులబుద్ధికి రా నుచితంబుతోడిమె
ల్పునఁ బకునందనంబునను శ భూపతు లెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ 23
- చ. తగవునఁ బోక రాజు బెడిదంబులు వల్కెనయేని సైఁచి యొ
ప్పుగ నిలుమీ గురుత్వముఁ బ్రభుత్వమునుం గలపెద్దవారిమా
ట గొనమి యానుయోధనుకరడక్ నిలువఁ పున మెల్ల గారవం
బుగఁ గుగువృద్ధువల్కుఁ దలఁగవుం జన విచ్చిన మెచ్చరే జనుల్. 24
- ను. సుతువా డై వినయంబు నేకొనక యోచోష్ఠం దగం బెప్ప కా
ధృతరాష్ట్రం దివీతిఁ జేసినను సంధింపంగ రా దంచు వే
గ తెగం బాఱకు తెంపు సేయనెడ లోకం బెల్ల మెచ్చం బ్రకా
శితధర్మని నొంది మామనము నిశ్చేతంబుగాఁ జేయటా. 25
- అ. ఇన్నిసంకటముల శ నిబ్బంగి నెంతయు, నొగులుచి తనృత్తినిొప్పు దీర్చ
వెజ్జ వీవ కావె శ వేయేల యేగతి, నడవఁ దలచి తడియ శ నాకుఁ బ్రియము. 26
- వ. అని చెప్పి. తలంచుకొని వెండియు నిట్లనియె. 27
- క. నీవు సుయోధనుపాలికిఁ, బోవఁగ వల దనియు నొక్కరేబుద్ధి పొడమెడున్ .
గోవింద యతఁడు మంత్రులు, గావరములు చక్కఁ బరతు శకార్యవచనముల్
తే. కుటిలమతు లవిసీతులు శ కూరకర్మ. లట్టిసేనులకడకు ని శ న్ననుపఁ జాల
నీవు సంకటపడియెడుర దేవవదవి, యైన నే నొల్లి నొంటి యం శ దరుగు టుడుగు
చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁ డిట్లనియె శ నాధృతరాష్ట్రుడు నట్టివాడఁ త
త్తనయుడఁ యేల సీసలుకు శ తథ్యము నీతలఁ పే నెఱింగితి
స్తనమున శంక దక్కుము వికనఁ వలతే విను మేను నిక్క మ
ల్లిన నచటం గలండె రణశకేళికి మార్కొన నొక్కడనియున్. 28
- క. పనుపుము కౌరవసభ కే, జను తెల్లును మేల యరగనసంసిద్ధి యగున్
మన కొకటం బాపము గా, కునికికిఁ గత మైనవలుకులొండెను గలుగున్. 29

వ. అని పలికిన యుధిష్ఠిరుం డిట్లనియె.

32

ఆ. మేలు గాక నీకుఁ శ బోలినట్లయిన నం, దరిగి యేము వారు శ నరఁ బొంది
యుండునట్లు గాఁగ శ నొడఁబాటు గావింపు, మెల్లభంగి మనకు శ నిధియ లెన్న-
క. మ మ్మెఱుగు దెదిరి నెఱుఁగుదు, నెమ్మి యెఱుఁగు దరసిద్ధి నెఱి యెఱుఁగుదు పా-
కృములపద్ధతి నెఱుఁగుదు, పా మ్మెవ్వఁడ నేను నీకు శ బుద్ధులు సెప్పన్. 34

కృష్ణుడు ధర్మరాజుతోఁ గారవులదుర్గయంబు పెప్పట.

సీ. అనిన ముకుందుఁ డి ిట్లనియె సంజయునిమాటలును నీవన్నపల్కులును వింటి
నీమది ధర్మకనీష్ఠమై నున్నది, వైరంబు విడువకు శ వారు ద్రోణ
భీష్ములు గల రని శ బిడుదు లై యున్నవా, రగునె రాజన్యుల శ కడగి కుడువ
నక్షేత్రవృత్తి రాజ్యముచవి గొన్నవా, రేల యిత్తురు నీకుఁ శ బాలు సెవును

తే. ధార్మరాష్ట్రులు నడికి నశ్రద్ధమునకు
నలుక రెన్నఁడు విడుపు దైరస్యంబు పొడుపు
కయ్య మరివర్జయమునఁ శ గలుగు నిహవ
రములుఁ జిరకీర్తియును బొందుక రాజతనయ.

35

మ. గురుభీష్మాదులు సూచు చుండ సభ మీరకుం గీడు నాఁ డట్లు ము
ష్కరు లై చేసిరి యంత సేసియును బశ్చాత్తాపముం బొంద నో
పర చా రెన్నఁడు నట్టిచోటఁ గృపయుక్ శ బంధుత్వముం దక్కు మె
వ్వరుఁ గోపింపరె యాదురాత్మకులగశ్రద్ధకృత్వముల్ సూచినన్.

36

ప. కపటపు నె త్తంబు నెవంబుగా మిమ్ము వెడలనడుచునప్పుడుదుర్యోధనదుశ్శాసనశకుని
సూతనందనులు పుయిలోట దక్కి కలకల నవ్వుచుం బలికినపలుకు లుగ్గడింప
వచ్చునే వాని విని సమస్తజనంబులు ధృతరాష్ట్రు నిందించుచు మీరు బలనంగీకుల
రయి యుండియు సత్యంబు వాటించి యారక పోక సూచి యచ్చెరువాటతో
నున్నులించు చుండిరి తిట్టువాట్లం బోయెడువారు దైవోపహతు లై మున్న వెడ
యుండుదురు గావున వారలం జెఱుపనుం జాలుకన క్రూరాత్ము లగుకొరపు లెల్ల
వారికి వధ్యులుగాఁ దగుదురు నీ కేల యవధ్యు లైరి పాపాత్మకు లగుహింసకులం
బాముల నెట్లట్ల నిర్విచారంబుగా నధియించుట కర్తవ్యంబు.

37

క. మీతండ్రికి భీష్మునకుం, జేతోముద మొదవ భక్తి శ సేయన తగు నీ
కాతలకు నేను జని వి, ఖ్యాతంబుగ నీదువినయ శ మభివర్ణింతున్

38

క. చెలులుం జట్టలు దేశం, బులరాజులు వినఁగ నీదురపుణ్యచరిత్రం
టులు నీవు ధర్మ మార్గము, దలఁచుటయుం దలియఁ బలికెడం గునునధిపన్.

వ. దానికి దుర్యోధనుం డియ్యోనక తెఱుగు మాళినమాట లాడుటయు దిండ్రి
యతని వారింపనేరమికిఁ దో దుపేక్షకుండగుటయుఁ జూచి మీతోల్లింటిపాట్లనుం

దలంచి యెల్లవారును వారిని గర్హింతు రింతియి కాక మనకు నొండేమి వలయు
నాయోపి సంతయుఁ బెక్కుభంగుల సంధియ కానింపం జూచెద నవ్విధంబు
సిద్ధించిన మేలు గాదె యట్లు గాక తక్కిన నవ్చోటియుత్సాహంబుచందంబును
నందుఁ జేయం గలవారివ ర్తనంబులుఁ నొలండులు న్నెఱింగి నీకు విజయం బగు
విధంబునం జనుదెంచెద. 40

తే. అనుయోధనుముక్కున శవావి గలుగఁ, బుడమి నీ కీడు గావునఁ శ బోర కలుగు
నేను గయ్యపుశకునంబు శ లెన్నియేనిఁ, గంటి నీ వనుత్సాహివి శ గాఁగ వలదు,
వ. చతురంగబలంబుల నాయితంబు గావించుచు దొరలం బురికిల్పికొనుచు నాల
ప్యంబు లేక సమరంబునకు సన్నాహంబు సేయు చుండ వలయు నని వలికిన విని
వృకోదరుండు ధామోదరున కిట్లనియె. 42

క. సమరంబు గలుగు ననుచును, మము వెఱిపింపంగ వలదు శ మాధవ నీ వా
కుమతి యగుధార్తరాష్ట్రుండు, శమించుకార్యంబు నడపు శ సౌజన్యమునన్. 43
వ. అని వెండియు. 44

తా. పాపాత్ముండు మదాంధుఁ డ్దాతులువ నీపం పెట్లునుం జేయఁగా
నోపం డడ్డము సెప్ప రెవ్వరును మాశనోద్రేకముగ గర్వముం
గోపంబుం దనుఁ ద్రిప్ప నా ప్రజనులం శ గుండించుటం బోయిన
ట్లే పో నిత్తురు గాన ని న్నరేడు జాతలిం బెట్టిడుం జూడుమీ. 45

ఉ. చొచ్చినచోన చొచ్చి తెగఁజూచెద సంచుఁ గడంగు చుండు న
నైచ్చుడు బాహుగర్వమున శ నీచు సుయోధనుఁ డట్టివానితోఁ
బొచ్చెము లేక కూడి మనఁ శ బోవక పోవఁగ రాదు నాకు వి
వ్వచ్చుడు రాచవారుఁ గురువంశముచేటున కోప్పటండుటన్. 46

ఉ. పాండవకౌరవుల్ గలసి శ పాలును నీరును బోలె నెమ్మిమై
నుండఁగ దుష్టచేష్టల సుశయోధనుఁ డింతలు సేసె నాతఁ డా
క్కండ కులక్షయంబునకుఁ శ గారణ మం ద్రది తప్ప దైన నీ
వొం డన నేల యాబిరుదు శ నోవినయంతయుఁ దీర్చు నేర్పునన్. 47

చ. తన పొరిపోవునంతకు మరద గ్రతయుం గవటంబు మాన నే
ర్చునె ధృతరాష్ట్రసూనుఁడు యశోభరితం బగుభారతాస్వయం
బున కొకవింద వచ్చు ననుశబ్ది దురాత్మున కేల కల్లు నా
యనమెయిఁ బోయి హీనగతి శ నైన ఘటించిన నెంత యొప్పునో. 48

వ. మాకును వారికిఁ బితామహుం డగుభీష్ముండు విను చుండ సుయోధనుతోడం
గురుకులేశ్వరునాస్థానంబున నావచనంబులుగా నిట్లనుము. 49

తే. అన్నదమ్ములమైయుండిరయకటమనల, నొరులుదలయె త్తిమాడనొంకదొరులతోడఁ

జనగ నేటికి నీ నేల కెద్దవారి, బుద్ధి విని పంచి కుడుచుట కెవలకొల్పి. 50
 క, అని యెవ్విధమున నైనను, వనకోదర గుంధి సేయ కెవలయుం దగ నే
 మును చారుగు గలయుట భూ, జనులకు నెల్లను హితంబు క సౌభ్యకరంబున్. 51
 చ, అనుటయుఁ బిన్నవప్రసగి కెయ్యుచుభూభుండు వల్కు నెన్నడున్
 విననిది భీమువారి, గుడు కెంతలు వింటిమి మాట లగ్గి చ
 ల్ల నగుట భూతిభూధరము కెలాగున మొందుట గాదె యివ్విధం
 బున నితఁ డిప్పు మాడ్చవముఁ కె బొందుట యింకిట చెప్ప నేటికిన్. 52

క్రీకృష్ణుడు భీమసేనుఁ గారవులతోడియాధమనకుఁ బరిశోత్తుట.

తే, అని సహోదరు లాజ నాయకమడుట
 కోర్కెమియుఁ గారవులఁ జంప కెనొల్లమియును
 గలుగు నెయ్యింబుపెంపునఁ కె గరుణ నాట్టఁ
 జై నపవనజఁ బరిశోల్చి కె నాత్మఁ దలఁచి. 53
 వ, మురమర్దనం దతనితో నిట్లనియె. 54

డి, యుద్ధముమీదివేడ్కయు మోహోగ్రవిరోధుల నల్కుఁ జేయుద
 . ర్హృద్ధతియొ నుయోధనునిరయున్నతి సైఁపనియేపు రాజ్యసం
 సిద్ధి నిజాగ్రజన్తునకుఁ కె జేయుతలంపును గల్గునీ వసం
 బద్ధము వై నవాక్యములు కె వల్కుట యెప్పునె కీచకాంతకా. 55
 వ, అని యంత నిలువక. 56

క, వెఱ పెట్టిదియో యెన్నడు, నెఱుంగనిసియట్టివాని కె కెవ్వరొకో యీ
 పిఱికితన మింత యలవడఁ, గఱపినవా రనుచు శౌరి కె కలకల నవ్వెన్. 57
 వ, దానికిఁ దరహాసిరేవదనుం దగుచు భీమసేనుండు వసుదేవనూనున కెట్లనియె. 58

డి, బంటులసంబంధమాటలకుఁ కె నాజకు పాండునృపాలుపాలు గై
 కొంటయ చాలు నన్న నృపకంఠజరువల్కుల కడ్డ మాడ రా
 కుంట యెఱుంగవే మును సుయోధనుచందముఁ జూపి యప్పుడే
 మంటి యుపేంద్ర న న్నని రశేణాగ్రమునన్ నిను మూడలించెదన్. 59

క, నాకొలది విచారంపక, నీ కెట్లనఁ దగునె మీన్ను కె నేలయు నిష్టఁ
 గాక తిరుగంగఁ బడినం, బో కే ముంజేతు లొడ్డి కె పోవఁగఁ దోతున్. 60

డి, నావుడు నవ్వుటాల్ కనిననం బవనాత్మజ యింత యేటికిం
 గేవలయోధనే పుంసకెల్లిపముల్ దలపోయ కెమ్మెయిన్
 జావడ మైనఁజూచి యిది కె చందము గా దని యంటిఁ గార నీ
 చేవయు లావు నీవు మును కె చేసినధంగులు నే నెఱుంగనే. 61

త, అని చెప్పి మాధవుండు మఱియును. 62

- ఉ. పాదుడు పోరఁ దేరు గడవం దనకు ననుఁ గోరి యెంతయ
బ్రాహ్మణ సేన దాని కనురగాము వొందితి నేను గాన యు
ద్ధారుల మైనమాకు నిను శ నానపడం దగదే యశంబు నా
నారములుక విరోధిపజయంబునఁ దక్కఁ గ నొంటఁ గల్గునే. 63
- న. ఆనవుడు. 64
- క. ఏమీ పాదుడు నీవు దండిమగ లై శ యీవచ్చుకొరవ్యసం
గ్రామతోభను బాహుదర్పమునఁ దీర్వం బెద్దమి ట్టెక్కి మి
మ్మే మెల్లఁ జేఱఁ గంది చూచెదము గా శ కీసారెకుం బోయి రా
భీముం డీత్రజీ చిత్రమాటలకుఁ గోరిపించు నూ పెం పఱన్. 65
- ప. అని పలికి యివ్వధంబున గోసాలదేవుమేలుపుమెయివడికార్యవచనంబులకుం
దగం దానును దోడ్ సరసం బాడుటయ కా మటుమాట లాడి యంతటఁ దని
వోవక బకమర్దనం దతనితో నిట్లనియె. 66
- ఉ. కయ్యము గల్గినట్లయిన, శ గంధగజప్రకరంబుకుంభముల్
వ్రయ్యఁ దురంగపంక్తులు ధరంగ బడఁ దేరిగముల్ బడల్పడఁ
దయ్యమి కీపు వెక్కసపడఁ గడపండువు సేయఁ గోరునా
దయ్యమునె ట్టికోలు దుడి శ దాకుట గాదె భుజంగభంజనా. 67
- చ. అన విని దేవకీతనయుఁ శ దాతని కిట్లనుఁ జెప్పినంతకం
తెను మిగులంగఁ జేయుదు గరడిందిమగండవు నిన్నుఁ దప్పగాఁ
గొని పలుమాఱు నాపదలక్షణభయ మొందక దుఃఖివాధులీ
దినమము నెల్ల నిక్కొఱఁత శ దీర్చి నుభాత్ములఁ జేయు పావనీ. 68
- క. ఇదె పోయెదఁ గారపులఁ బడసికి రాఁ బలికి సంధి శ వాటించెద నా
కది యొప్పుదె కాని తుదిం, గుదు రింతకు నీవ కావె శ గుణరత్ననిధి. 69
- అర్జునుడు క్రికృష్ణునితోఁ దనయగ్నిప్రాచయము చెప్పట.
- ప. అనిన పానుదేవున కర్జునుం డీ ట్లనియె. 70
- తే. చెప్పఁ గలయంతటట్టును శ జెప్పె నీ క, జాతశత్రుండు వింటి వీ శ వాడెఱంగు
మాకు నెల్లను బలుకుంగ శ మాట లొండు, గలవె యైనను జెప్పెదఁగన్నయంత.
- మ. ధృతరాష్ట్రం దతిలోభదూషితుఁడు భాశ్రీభాగ మీ నేర్పునే
సుతుఁడుం గష్టఁడు సంధి మేల యగు నంతచుక మున్న కై పెక్కిన
ట్రితలం పచ్చుత నీకుఁ గల్గినది గాంధీవంబు దివ్యాస్త్రసం
తతీయుం బెట్టినయట్ల యుండ మముఁ జింతం బాప రాక్షో కదే. 72
- ఉ. నీవొనరింపఁ బూనినపగిని గమలోదర కీడు వుట్టునే
కా వనినట్ల యుండి యవుఁ శ గార్యము లట్లగుటం బ్రయత్నసం

- భావన సేత పారుషమునవధతి తత్ఫలసిద్ధి వందుచో
దైవము దోడ్పడక వలయుఁ శ దధ్యము రెండును నీవివోదముల్. 73
- ఉ. వేరిమి ధర్మజం బరిభవించినద్రోహులు వధ్యులన్న నె
వ్వారికిఁ బోలదే సుజననవత్సల నీ విటు లంట వారు మ
మ్మిరస మెత్తి కీడ్పటిచి శ యింతలు సేసినదాన నీమదిం
గూరిననొవ్వసాంపునను శ గోపముపెంపునఁ గాదె యారయన్ 74
- ఉ. ఐనను జిత్తగింపు ద్రుపదాత్మజ నానధ నట్లు సేసినకొ
దానికి సైచు లెస్స యని శ దైవ్యముఁ బొందుట కోర్చి యమ్మెయిం
గాననభూమికిం జనుట శ కారుణికోత్తమ నీ వెఱుంగ వే
కాన సహించి పాండవులఁ శ శౌరవులం దగఁ గూర్పు నేర్పునన్. 75
- తే. అలవియెఱుంగక ధార్తరాష్ట్రులు గడంగి, మమ్ముబ్రటిచినపాలులుమానసమునఁ
జవుటఁ జెట్టినవిత్తులవంద మొంది, యంకురింపక చెడి పోయె శ నంబుజాక్ష. 76
- వ. అమ్మెఱుకల నెమ్మెయి నయినను. 77
- క. బడఁబ్రటిచి మాకు వారికిఁ, ఖడమి సగము గాఁగఁ జేసి శ పొంది పొసఁగి యుం
డమనట్టితెఱుగు సేయుట, కడు మే లది శౌరవము సుఖంబును జేయున్. 78
- క. నీకిట్టిది చిత్తమునకు, రా కుండిననేని వలదు శ రం డిమ్మెయి మీ
రికార్యము సేయుం డని, మా కానతి యిమ్ము కంసమర్దన తెలియన్. 79
- మ. హిత మెబ్బంగిది మాకు ధర్మముతెఱుం శ గిట్లుండు నం చేను నీ
మతి బోధంప వలంతినే హితము ధర్మమున్ విచారించి చూ
చి తగుం బొమ్మని యేది పంచి తది నిశ్చింతంబునం జేసి యు
న్నతిఁ బొందం గలవార మై యనికి కృతార్థు నేడుగా వచ్చెనే. 80
- వ. అనిన విని కృష్ణుండు విజయున కిట్లనియె. 81
- చ. వెరవున లావునం గృషికి శ వేయవిధంబుల మే లొనర్చినన్
దొరకొనునే ఫలంబు దఱిగితోఁ దగువర్షము లేక యన్న నె
వ్వరుసున లెస్స సేసినను శ బారుషముల్ ఫలియించు తెల్ల నా
వరణమునం బ్రసన్న మగురదైవముచేతన చూవె ఫల్గురా. 82
- ఉ. కావున సంధికిం బురుషశకార మొనర్చెద నోపినంతయున్
దైవముచేత యెట్లగునో శ దాని నెఱుంగ సుయోధనుండు నం
భావన సేసి పా లొఘఁగుర పాడియ కల్గిన బాల్య మాదిగా
నేవిధి నైననుం జెఱుప శ నింతలు పాపము లాచరించునే. 83
- వ. అది యెల్ల నట్లుండె నిచ్చట విరాలువనులం జెట్టింప నీవు వోయినయవ్వడు
భీష్ముండు దుర్యోధనుతోఁ జెప్పిన తెఱుంగు. 84

- డి. వచ్చినవాడు ఫల్గునుఁ దశవశ్యము గెల్తు మనంగ రాదు రా
లచ్చికి నై పెనంగిన బలంబులు రెండును గెల్పు నేడ్పున
హెచ్చగుఁ గుం దగుం దొడరు క్కెల్లవిధంబుల కోర్పు లట్లు గా
కిచ్చఁ దలంచి యొక్కమెయి క నిత్రటిఁ బొం దగుచేతయుం దగున్. 85
- వ. అనియె దాని కతం దుత్తరం బిచ్చిన తెఱంగు. 86
- ఆ. మనకుఁ బాండురాజశత్రవయవర్ణమునకు, నెల్లు పొందు గలుగు క నేను రాజ్య
భాగ మీన్తు సమరభంగిక విక్రమ, నిరతిఁ బూను టిదియ క నిశ్చయంబు. 87
- వ. అని పలికె నది యంతయుఁ బదంపడి మన మెల్ల వింటిమ కాదె యానూటల
ఫలం బప్పడ కనియు నాకష్టాత్తుండు వెండియుఁ దెలియండు. 88
- తే. అతనిగుణదోషములచంద క మట్ల యుండె, నాకు ధర్మజుబుద్ధిన క నడప వలయు
నిత్రెఱం గాచరింపంగ క నేగి యచట, నెల్ల తెఱఁగును నేర్పడ క నెఱిగి వత్తు
చ. అనిన ముకుందుతో నకులుఁ క డల్లన యిట్లను నీకు ధర్మజుం
దును బవనాత్మజుండు నగులేడుం దగఁ జెప్పట రిత్త గాదు మా
మనము లరణ్యవాసమున క మత్స్యమహిపతిపాల నున్నయ
ద్వీపములభంగి గాదు కృపఁ క దీప్రతఁ గుంచినచంద మయ్యెడున్. 90.
- క. కడవఁగ నొకళ్లు పసరము, నడిచిన నొక్కఁగులుఁ బెయ్య క నడువ వలయునే
చెడుతెరు వాకొరవృల, కడ నిలుచుం గాక మనకుఁ క గ్రార్యం లేలా. 91
- సీ. గోగ్రహణంబునఁ క నోరె నెంతయు మెత్తఁ, బడ కుండుదురె వారు క పద్మనాభ
నీయసుగ్రహమున క నేమిమైఁ గూడిన, బలము లే డడైహిఁగులను దొరల
పాంచాలయాదవకపాండ్యకై కేయమా,త్స్యలతెంపు తెఱుగక క యున్నవారె
భీమాక్షునులలావుర పెంపును నీసహా, యంబును గలుగుట క కలుక రెట్లు
- ఆ. గురుఁడుఁ గృపుఁడు బాహ్నికుఁడు భీష్ముఁడును బుద్ధి, సెప్పి వారిఁ జక్కఁగ జేయరెట్లు
కార్య మీవు సెప్పఁగిగా విదురుండు వి,నంగ నెట్లు గా దశనంగ వచ్చు. 92
- వ. అట్లుం గాక నీవు దమపాలికిం బోవుట ధార్తరాష్ట్ర లాదరింప కుండ తెలువరే
నీపోయినప్పడ యీకార్యంబు చక్కనగు ననిన విని సహదేవుండు వాసుదేవున
కెట్లనియె. 93
- డి. రక్తేసమాట లాడెదరు క రాజును దమ్ములు వానిలోన నీ
మాక్కటి యెనఁ గా దనక క యూఁగొను చుండుట యంతకంటె మే
లక్కట యిట్లు వేడికొన క నైనను బోయెదు వో నుయోధనుం
డెక్కడ భూమిలోన సగ క మిచ్చుట యెక్కడ దానవాంతకా. 94
- మ. తలఁపెం గూడునె యింతలేసిదొర లీరదై న్యంబు చుట్టంబులుం
జెలులుం దిట్టరె లాఁతిరాజులకు మోచ్చే యివ్వధం బిట్టిదిం

గలదే వేదాంగ ధర్మము జడుగఁ బోయిగాఁ గృష్ణుఁ డాధార్తరా
మృతిలు పా లిక చలంబునం బెనఁగ నిట్లుం గూడు నీ పయ్యెనే.

95

ఉ. వీరలు ధర్మమార్గము సరివిస్తరలం దగ నాడిరేనియు

నారలు దాని కియ్యకొనినన్ విను మచ్యుత యట్టిసంధి పెం
పారఁగ నేర్పునే యుచిత శ మైనది కయ్యమ వంకమాట లే
నేరఁ గురుప్రవీరునధ శ నిశ్చయ మిట్టిద కాఁగఁ జెప్పమి.

96

మ. తుది రాజ్యమునగమ్ము గొ మ్మడవియంశదుం బేరు వంచించియుం
బడుమోఁ డేడులు నీవునుం దిరిగి రాఁ శ బా లిక పో వచ్చునే
యది గాడే డెగి బంట వై యటుము మాయల్ వన్ననే ర్పికఁ జె
ల్లదు నూ నీ కని యాసుయోధనునియుల్లం బుచ్చి పో నాడుమి.

97

మ. అనినన్ సాత్యకి ప్రీతుఁ డై యితఁడు లె శ సైన్యమండఁ జెల్మెం బ్రయో
జనముం గల్గదు గౌరవంబుఁ జెడు దుశ్శాసిత్రకుం డాడుయో
ధను బోధింపఁగఁ బోయినన్ సరభసోత్సహంబుమై నున్నవీ
రనికాయంబున తెల్లనుం బ్రియము సంగ్రామంబు మే లెమ్మెయిన్.

98

చ. అనిన విని రెధికవరు లందఱు సహ దేవుం డింత యొప్పు నాడునే సాత్యకిమలుకు లి
ట్లుండునే తక్కటివి యెక్కడిమాటలు పగవారి నడిగికోసం బోవుట యుచితం
బటె కయ్యంబు కర్జంబు గా దటె భంగంబు నీగికోసం దగ దటె యనునివి మొ
దలుగా ననేకు లనేక ప్రకారంబుల వీరాలాపంబులం గొలువెల్ల నొక్కమోఁగిత
గాఁ జెలంగినయెలుంగులు నింగి ముట్టెఁ దదనంతరంబ.

99

త్రాపది కృష్ణునితోఁ దనమున్నుపడినభంగపాటు చెప్పట.

తే. ధర్మనందనుపలుకులుగదనకుప్పాదయ, తాప మొనరింప మోమునగదైన్య మొంద
నున్నపాంచాలి యిట్లనినయొక్కఁ బలికె, గనలి శౌరితో గద్గదకంఠి యగుచు.

ఉ. అంతలు సేసి పో నడిచి శ యక్కట సంజయుచేతఁ జెప్పి పు

త్రైంతురై యిట్టియూఱట మగదిం బ్రియ మంది యుధిష్ఠిరుండు దా
నంతన యూళు లేవురకు శ నైదు సుయోధనుఁ డిచ్చునొక్కొ యీ
కంతకృపావిహీనమతి శ నాతఁడు నేచునె యన్నదమ్ములన్.

101

చ. తనమునుకుడ్డబన్నములుఁ శ దమ్మునిపైఁ గలకూర్తిపేర్తి నీ
జనపతి సైంధు కున్నెయది శ నక్కన రాజ్యముపాలు లేక తీ
టున కొడఁబాటు గల్గిన నోజుంగమి వెట్టరె చాల రైరి వీ
రనకొని నాన లేమి యని శ యాడరె లోకమువారు కేకవా.

102

శా. పెం పేదం దము కిట్టితక్కువలు హాసంపంగ నేలా విచా
రింపక వారిక మేలు సంధి దము వారెం జూచినం దారు సా

- ధింపం బాల్యో కాక పోరఁ దగ మర్దంపం దలంచేని శం
కింపం బట్టాకో వారు బ్రహ్మలులె యేకీ దైన సైరింపంగన్. 103
- జి. ఓట యొకింత యేనియు మరయోధనుచిత్తమునందు లేదు నీ
మాటలఁ జోపునే దురభిమానము యెక్కుడు పూనుఁ గాక య
చ్చోట న సంకరంబు లగుచోప్పలు వుట్టిన నైనఁ బాండువుల్
పోటున కిచ్చగింతురొక పోదురొ కానల నుండ నచ్యుతా. 104
- చ. ఏ నిటు లంటి నా వలన కిదికను నీవును రాజుఁ దమ్ములుం
గా నుచితంబు సూచి మనకార్యము మీనుజనత్వముం జెడం
గొ నొకభంగి నేయక తగం గురువర్గముతోడిసంధి మీ
తైన లెఱుంగునక వలచినట్టుల చేయుడు నేర్పు లేర్పడన్. 105
- న. అని మఱియు నిట్లనియె. 106
- జి. ఆఱుదఁబోకయ్యక ఫలము క నందుటయుం గని నల్క నేరమిక్
మాఱుటనోరదాన నయి క మాటలు చిత్తమునందు నిల్చి కే
గాఱులు ప్రేలెడక వినుడు క కర్జము నెగును గాన నల్కమై
వీటిఁడి యైనమానిసికి క వెండి వివేకము గల్గ నేర్పునే. 107
- చ. వరమునఁ బుట్టిలి భరతేశ్వరముఁ జొచ్చితి నందుఁ బాండుభూ
వరునకుఁ గోడ లైతి జనవంద్యులఁ బొందితి నీతివిక్రమ
స్థిరు లగువుత్రులం బడసితిక సమాజన్తుల ప్రాప్తు గాంచితిక
సరసిజనాభ యిన్నిటఁ బ్రశస్తికి నెక్కినదాన నెంతయున్. 108
- జి. అట్లుం గాక. 109
- జి. నీవు సుభద్రకంఠుఁ గడు క నెయ్యము గారవముందలిర్ప సం
భావన నేయు దిట్టిననుఁ క బంకజనాభ యొకండు రాజసూ
యావభృథంబునందు శుచి క యై పెను పొందినవేణి పట్టి యీ
యేవురుఁ జూడఁగా సభకు క నీడ్చె గులాంగన నిట్లానర్తురే 110
- జి. అసభ కేకవస్త్ర యగునట్టిననుం గొని వచ్చి నొంచుదు
శ్వాసనుఁ జూచుచుం బతు లనసంధ్రము లై తగుచేప్త లేక నా
యాసలు మూని చిత్తములయాకృతి నున్నయెడక ముకుంద వి
శ్వాసముతోడ నిక గోలువ క వచ్చె మనం బదియుం ధలంభవే. 111
- చ. అరయమిఁజేసి కోడలన క కప్పుదు దాసిగఁ జేసి సమృహ
పురుషునిపాలికిం బతులు క వోవఁగ వీరలతోన యేను జె
చ్చెరఁ జని కోటరంబు దగఁ క జేయుదునో యటు గాక పాడమై
వరపుడ మోపి చేయుదునొక పారికి మాధవ నిశ్చయింపుమా. 112

వ. అని యట్లుగదించి

113

ఉ. ద్రోవది బంధురం బయినక్రోముడి గ్రమ్మన విడ్చి వెండుకల్
దా వలచేత బూని యసితచృవి బొల్పుమహాభుజంగమో
నా విలసిల్లి ప్రేలగ మనంబున బొంగువిషాదరోషముల్
గావగ లేక బాష్పములు శ గ్రమ్మగ దిగ్గన లేచి యార్తయె.

114

వ. గోవిందుముందటం బెట్టి యిట్లనియె.

115

క. ఇవి దుస్ససేనుప్రేల్లం, దవిలి నగము ద్రెవ్వి పోయి శ దక్కినయవి కా
రవులకడఁ దీటుమాటల, యవసరమునఁ దలఁపవలయు శ నచ్యుత వీనిన్.

116

సీ. ఈవెండుకలు వట్టి శ యీడ్చినయాచేయి, దొలుతగా బోరిలో శ దుస్ససేను
తను వింతలించలుఁతునియై లై చెదరి రూ, పటి యున్నఁ గని యుడు శ కాఱుగాక
యలుపాలఁ బొనుపకనట్టిచిచ్చే యది, పెనుగద వట్టినభీమసేను
బాహుబలంబును శ బాటించి గాండీవ, మనుకొకవి ల్లెప్పనమును వహించు

ఉ. కట్టివిక్రమంబుఁ శ గాల్పనే యిట్లు బన్నములు వడినధర్తనందనుండు
సేను రాజరాజప్రీతుండుఁ గన్నారఁ, గానఁ బడయ మైతి శ మేనిఁ గృష్ణ.

117

. నెట్టన యట్టియల్క మది శ నిల్పితి కక్కెనతాల్లిఁ జిచ్చొడిం
గట్టినయట్లు పెద్దయును శ గాలము దీనికి నాటు బెన్నఁడుం
బుట్టదు దుష్టనిగ్రహము శ పూని తగంబులు గాచునట్టితోఁ
బుట్టువు సీపు దేవమునఁ శ బొల్పినధర్తలుఁ గల్గ నచ్యుతా.

118

శ్రీకృష్ణుండు బ్రాపతి హఠాత్తుట.

వ. అనుచు నెలుంగు రాలుపడ నేడ్చివ యాజ్ఞ సేనిం గృపాయ త్రచిత్తుండయి నారా
యణుం దూరార్చి కూర్పురేడ నియమించి కన్నీరు దుడువను బెన్నెటివేణి ముడు
వనుం దగువారి నియోగించి యన్తూనినితో నిట్లనియె.

119

ఉ. ముచ్చీర నేల యే గలుగ శ ముద్దియ నాకు వృకోదరుండు వి
వ్యచ్చుండు దోడు గాఁగ జనశంకయ్యుం ధర్తసుతుండు మంప నీ
మెచ్చుగ శత్రుసంక్షయము శ మేకొని చేసెదఁగాక వేటొకం
డచ్చుపడంగ నేర్పున దురరాత్తులు కారవు లుర్వి యిత్తులే.

120

క. లలనా యుడుగుము నెవే, ద్వులకొలఁదియె కునుస్సపాలపుత్రకళత్రం
బులయేడ్చు లింక వానిం, గలకల నవ్వయ విసంగఁ శ గాలం బయ్యె.

121

క. యమమహిషఘంటికానా, దము వినఁ గౌతూహలంబు శ దళు కొన్నెడుచి
త్తములు గలకారవుల కిష్టము లగునే సంధికార్యశాంతవచనముల్.

122

క. మొదల విధినియతియును న, ట్టిద యందురు పెద్ద లది ఘటంపక పో దే

- మడిఁ జూచి చెప్పినను ద, వృదు మేధువు దిరిగేనేనిఁ గ బాంచాలసుతాః 123
 తే. పూని పలికెద వినుము రిశపుక్షయంబుఁ, జేసి యుజ్జ్వలపుణ్యలక్ష్మీనమేతు
 లైన పాండుకుమారులయధికవిధవ, మీవు సూచెడు తడవు లేక దిది నిజంబు.
- క. అని యూఱడిలఁగఁ బలికిన, విని యంకిలి దేఱుచి త్రవ్వవృత్తి గలుగునం
 గన యే ద్బుడిగెం దగఁ ఫల్గునుఁ డిట్లని పలికె నపుడు గోవిందునితోన్. 125
 తే. పాండవులు ధార్తరాష్ట్రులుఁ గ బుండరిక, నేత్ర చుట్టఱిక్కుంబున గ నీకు నొక్క
 రూపకావునఁగోరియేరూపునందు, నుభయపక్షంబులకుఁ జేయకముచితహితము.
- క. ధర్తారసంగతంబుగ, ధర్తతనయుచెప్పినట్లు గ తగఁ బల్కుగ నా
 దుర్భతులు కారవులు న, త్కర్తమునకుఁ జొరక యున్న క దైవమ యెఱుఁగున్.
- క. అన విని కారవులకు మీ, కును హితముఁ బ్రియంబుఁ జేయఁ గ గోరియ కుంతీ
 తనయౌగ్రజుపని ధృతరాష్ట్రనికడకుం బోయెదను గగడుం బ్రీతిమొందున్. 128
 క. అని పలికిన హరిధర్తన, చనముల తెఱఁగున క జాతశత్రుఁడు చిత్తం
 బునఁ బొంగి యట్లు చేయుము, మననిశ్చయ మిదియ దీని గ మఱవకు మనసూ.
- వ. అని కార్యంబు నిశ్చయించి దినశుద్ధి నిరూపించినారాయణుం జూచి నీనక్షత్రం
 బు రోహిణి గదా యెల్లి రేవతి నీకుఁ జుండ్ల తారాబలంబులు గలవు గమనంబు
 నకు రేవకడయ మేలు పయనం బగుట లేస్స యని చెప్పిన నప్పలుకుల కతండు
 సగౌరవంబుగా నియ్యకొనినం బాండవాగ్రజుండు గొలువుం గలయం గనుంగొని
 యెల్లవారును విన నది యట్లు కాక యని పలికి తదనంతరంబ తానునుం దమ్ములుఁ
 బాంచాలియుఁ బరివారంబును నుచితప్రకారంబున నిజనివాసంబులకుం జనియె
 మఱునాఁ డరుగోదయంబునఁ గృష్ణుండు కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి సూ
 ర్యోపాస్తి సేసి యగ్నిసమారాధనం బాచరించి ధరణీసురులం బ్రణామపూర్వకం
 బుగాఁ బ్రయాణదానప్రముఖపూజావిశేషంబులం బ్రీతులం గావించి వారల
 యిచ్చునాశీర్వాదంబులును సమం త్రాక్షతదూర్వాంకురాదులును క్షకొని
 యుచితప్రదేశంబున నుండి సౌత్యకి రావించి. 130
- క. మనప్రజలోఁ గరిపురికిం, జనుదేరఁగ వలయువారి గ సవరణతో రం
 డని యేర్పడ నియమింపు పయన మై యేతెమ్ము నీవు గ నని తగ మఱియన్.
- వ. దుర్యోధనుండు దుష్టాత్మకుం డతండు మన్నించుమానుసులునుం గుటిలబుద్ధులు
 గావునఁ జక్రగదాద్యాయధంబులు రథంబునం బెట్టింప వలయు నని చెప్పి పనిచి
 నమయజ్ఞతం బొడనూసి నిలుచున్నదారుకుం జూచి తేరు పూన్ప నియోగించిన
 పశుండును ముగిగొప్ప భావటలజటిలం బగునరదంబు వన్ని తై బ్రహ్మస్మృత మేఘపు
 మ్పవలాహకంబు లనంబరఁగుతురంగంబులం బూన్చి గరుడధ్వజం బెత్తి తిచ్చిచం
 దానునుం బయనంపుఁజందంబునఁ గట్టాయితంబై జనంబులచూక్కులకుం బండు

వగుచుఁ బుండరీకాక్షుండు మంగళతూర్యంబులు సలంగఁ జామరంబు లుల్లసిల్ల
రథం బెక్కినయవసరంబున కొదవ సవరివారంబుగా నరుగుదెంచిన సాత్యకిం దన
రథం బెక్కించుకొని యాంగికంబు లైనశుభసూచకంబులు కైకొనుచుఁ బూర్ణ
కలశవృషభాదిభద్ర పదార్థంబుల నవలోకించుచుఁ బూర్ణాంగనలు సేస లొలుకఁ
జిత్తంబు ప్రసన్నతం బొంద నెడలునప్పుడు. 132

సీ. పాండవ యాదవ శ పాంచాల కైకేయ, పాండ్య మాతాస్యదులు భద్రదంతి
హయరథంబులతోడ శ సతికుసూహలమున, వచ్చినఁ గనుఁగొని శ వారి నెల్ల
సంభావనంబుల శ సంభాషణంబుల, నాదరించుచుఁ దగ శ నల్ల నల్ల
విభవంబు మెఱయంగ శ విడిదలపఱ పెల్లఁ, గడచినయ త్తఱి శ గరము శుభము

అ. లైనశకునములకు శ నందఱుఁ బ్రియ మంద, వరుగు చున్నయట్టివసరమున
రథము రథముఁ గడియర నిల్చి ధర్తనం, దనుఁడు నెమ్మి నిట్టు శ లనియె హరికి.

ఉ. వచ్చె జనార్దనుం దనినశవార్తకుఁ బ్రాణము మేని కంతకున్
వచ్చిన సేద దేఱుఁ గురునంశపవిత్రచరిత్ర గొంఱి నీ
వచ్చటి కేగి పాండవులయఁదలమా అని చెప్పి మొక్కిల్కుచున్
శ్రుచ్చియ కౌఁగిలించుకొని శ కుందినచి త్తమునొప్పి దీర్చుమీ. 134

చ. అడవికి నేగునాఁడు మము శ నంపంగ నెంతయు దస్య వచ్చిన
ప్పుడు దనమోము నైవ్యమునఁ శ బొందకునశ్రులుఁ జూచి చూచి య
ట్లాడఁబడి డించి పో నలసె శ నువ్వలికమ్మున గొంతి యింతకున్
బడు గయి పాలలోఁ బడినశబ్దివిధంబున నుండ కుండునే. 135

క. లక్కలులు గాలినది మొద, లక్కట మాతల్లి మాకు శ నై నెవ్వగతోఁ
బెక్కిడుమలఁ బడు చున్నది, ది క్కెవ్వరు లేనియట్లు శ దీవత్వమునన్. 136

క. ఏ ననుట గాఁగ దుఃఖము, లైనవి దెగుసమయ మయ్యె శ నని చెప్పము మీ
మేనత్త నూఱిడింపుము, దా నెప్పుడు నీవు గలవు శ. తన కను చుండున్. 137

వ. అని చెప్పి వెండియు. 138

అ. గురుఁడు బ్రాహ్మికాదిరకురువృద్ధులును సుహృద్బాంధవులు సశేషధరణిపతులుఁ
ప్రీతిఁ బొంద నెవ్వరికి నేది దగుఁ బ్రణామూదివిధుల నడపుర నాదుపలుకు. 139

క. పరమప్రియమున నాకై, పరిరంభణ సేసి గాఢబాంధవనాంధ్రా
దరమున సంభావింపు వి,దురుతో మధ్యమఁ దగుహితం దతఁ దనస్సూ. 140

వ. అనియెఁ దదనంతరంబ, యర్జునుండు. 141

చ. జనులు వినంగ రాజ్యమునశసాము గొనం గలవార మన్నయీ
జనపతికార్యనిశ్చయము శ సమతి కైకొని చేసినన్ సుయో
ధనుఁడును దమ్ములున్ సఖులు శ దానికి నేమును నీయ్యకొందు మొం

- డనిన సవుత్రమిత్తముగ న నడన నందట గ్రొచ్చి పోతుమన్. 142
- మ. అనినక మెచ్చి వ్యూహముం డిరెడు కార్యం బింతదెల్లెలుగాఁ
బొనరం బల్కునె యంచుఁ బేరెలుఁగు సొంపుం బొంద వక్త్రంబుపా
ల్పున దర్పం బొలయంగ నంగములకుం క బొం గార నుద్బుంహిత
ధ్వనియై పొల్పునుహోగ్రసింధురముచందం బొంది యొప్పెం గడున్. 143
- క. నకులసహదేవులును దానికి సంతస మంది యిట్లు క నెయ్యము కయ్యం
బొకతెఱుగు సేసికొని తడయక రమ్మని పలికి రప్పు న డయ్యతులోడన్. 144

శ్రీకృష్ణుడు నారదాదిమహామునులం గని సంభావించుట.

న. ఇవిధంబునం బాడునందను లందఱును గోవిందునకు వలయుమాటలు సెప్పి
యతనిఁ గాఁగిలించికొని యథోచితప్రకారంబున వీడుకొని వలగొని మగిడిరి
తక్కినవారలు స్వర్ణంబు లగుతెఱుంగుల నామంత్రితై మరలిరి మాధవుండును
బ్రహ్మాణసర్వసంభారనిర్వాహకులఁగలయంగనుంగొనితెగినస్థలంబులు సేసి కరి
నగరంబు పెంచెదవుగైకొనిదారుకునిచతురత్వంబునఁ దురంగంబులపటుత్వంబున
సత్యంతసమీచినం బై నయానంబున మనం బబరం జనిచని యొక్కయెడ నారద
జమదగ్నికన్యాదు లగుమహామునులం గొందఱుం గని రథంబుఁగ్గి నమస్కరించి
సద్భక్తితాత్పర్యంబునఁ గుశలం బడిగి మీ రిక్కడకు విజయంచేయుటకుఁ గలం
బేమి సేయం గలపని యెయ్యది నా కానతిం డనిన నారాయణునకు నారదుం
డిట్లనియె. 145

సీ. అనఘ పుణ్యాత్ముడ న వసునిన్నఁ గనుఁగొనఁ, శౌరవసభ నీవు న గారవమునఁ
బలికెడిపలుకులభంగు లాకర్ణింప, విదురభీష్మాదులు క వినుతెఱుంగు
నుత్తరం బిచ్చుకార్యోక్తులు నెఱుంగంగ, వేమక్క వచ్చిరి న వీర లెల్ల
నని చెప్ప విని లెస్స న యట్ల చేయుదురు గా, కని హరి వల్కిన న నమ్మునిండు

తే. లతని దీవించి నీవు పొ న ముచటి కేము, నరుగుడంచెడ మని ప్రితి న ననుప సరిగి
యొక్కపుణ్యశ్రమంబునఁబొందెదట, విడిసి దివసప్రవ ర్తనవిధులు నడపి. 146

వ. కమలనాభుండు గదలి పోయి సూర్యాస్తమయసమయంబునఁ గుశస్థలంబు సేరం
జనునప్పు డందలివిప్రు లెదురు వచ్చి కాంచి నిజనివాసంబులకుం జనుడెం డని పిలి
చినం బ్రసన్నవదనుం డగుచు స్వర్ణంబు వలవదని పలికి విశాలరమణీయం బైనబ
హిరంగణంబునం బటకుటిరప్రకరం బెల్లించి విడిసి తగువారును దానును వారల
గృహంబుల కరిగి యభ్యాగతిపూజలు గైకొని వారిని సంభావించి విడిదలకుం జని
సమయసముచితవృత్తిం బ్రవ ర్తిల్లుచుండ ననిత సక్కడ. 147.

తే. వార్త విని యాక్షణము కౌరవక్షేత్ర

రుండు గాంగేయగురువిదుశరులను బుత్తు
సంజయునిఁ గన్లు సైంధవు శత్రునిఁ బిలువఁ

బనిచి తా నిట్లు లనియె సంరదనునితోడ.

143

వ. కృష్ణుండు పాండవకార్యార్థంబుగా మనయొద్దకు వచ్చుచున్నవాడు నేడు కుశస్థ
లంబున నిడిసె రే పిందు వచ్చునని వింటి మిట్టియాశ్చర్యంబునుం గలదే సర్వో
కాభిగమ్యుం డగునమృహనుభావునకు మన మభిగమ్యుల మైతిమి మన కింతకం
టెను డెం పెయ్యది యతం డెవ్వరివలన సంతృప్తుం డయ్యె వారికి శుభంబును
నెవ్వరిదెస ననాదరంబు సేసె వారికి నశుభంబు నగుట దప్పదతనికి వలయుపూజ
లాచరించుటకు సంవిధానంబు సేయుము గృహాలంకరణాదిమంగళప్రకారంబు
లనుష్ఠింప నియమింపు మతనిచి త్తంబునకు నీవిధవంబునుదనమిడి ప్రియంబునుం
దోచునట్టి తెఱంగున నను స్తంబును సమకట్టుము.

149

క. అనిన ధృతరాష్ట్రునిపలుకులు, గొనియాడిరి సంతసిల్లి శత్రుడును భీష్ముం
డును నొకగా కని దుర్యోధనుడుం బరిచారకప్రకృతిఁ బిలిపించెన్.

150

వ. ఇట్లుచితపరివారంబు రావించి యతండు.

151

క. అలుకుడు మృగమదమున ముగ్ధులు వెట్టుడు గప్పరమునఁగెనుకుమమున గో
డలు పూయుడు మణిదామక,ములు గట్టుడు పెద్దకూటరమున సాం పారన్.

వ. మఱియు నగ ల్లెల్లను శోభిల్ల నలంకారంబు సేయుండు.

153

క. పెనుపుం జతురత మెఱయఁగ, మనయింటను దుస్ససేనుకమందిరమున శో
భనశిల్పము లొనరింపుడు, చనుడు వృకస్థలమునందుఁ శ జప్పరము లిడన్.

154

వ. అది వీడుబట్టు గాఁదగియెడుపట్టని పలికి వాసుదేవుండు రేపకడయ వచ్చు సంతకు
మున్న యింతయుం గావింప వలయు నని పనిచి పురంబున నుత్సవంబు సాటుం
డని నియోగించి వివిధగంధమహితమాల్యంబులు సంపాదించును మణిభూషణ
చిత్రాబరంబులు. సమకట్టను సరసాన్నస్వాదుసానద్రవ్యంబు లొడఁగూర్చును
నేర్పడు లగనతజ్జల నియమించె నట్టియెడ నాంబికేయుండు విదురున కిట్లనియె.

ధృతరాష్ట్రుండు విదురుతో కృష్ణునిరాక చెప్పి సంతోషించుట.

క. వివిధమణిమయరథంబులు, జవనాశ్వంబులును భద్రకసామదళులు ర
త్నవిభూషణములు ధానీ,నివహంబులుఁ జాలఁ గృష్ణునికి నే నిత్తున్.

156

క. మనయింట సుయోధనుగృహమున దుష్టాసనుని కింతమున నెయ్యది యీ
తనిచూడ్కి కించు నది యెల్లను గౌరవ మొప్ప న వలయుమన కనఘా.

157

వ. అన విని యాతఁ డిట్లనియె శత్రుంబునాభునిఁ బ్రేతుఁ చేయుకం

ఁను హిత మైనకృత్య మొకటిం గలదే యది మేలు పాండునకు
దనులకు నైద యాళ్లు లుచితస్థితి నిచ్చుట కొవ మన్నయు
నిన యిటు లోపుకల్పి ధరక్షణివర యేమిట వచ్చెఁ జెప్పనూ.

158

ఉ. నీతలఁ పేను గంటి నొకఁ నేర్చున కౌరికి లంచ మిచ్చి నం
ప్రీతునిఁ జేసి కార్యగతి కేదము నేయఁగఁ జూచె దింత బే
తైతిగదే నుమేరునదృశకారముఁ జూచియుఁ బానుఁ బాయునే
యాతఁడు క్రీడిత కియును క నమ్యులుపెంపును నీ నెఱుంగ వే.

159

తే. అర్జునుఁడు ప్రాణతుల్యుండునహరికి నట్లు, గాన జలపూర్ణమంగళకలశమునకుఁ
బాద్యమునకును గుళలనంఠప్రశ్నమునకు, మిగుల నొండు జనార్దనుఁ మెచ్చుగాదు.

క. మనకడకు నేమిగార్యంబునకై యాతఁడు వచ్చెఁ క బూనికీమియ నా
పని వంచించక చేయుట, విను మతనికిఁ బ్రియము తక్కువేయును నేలా.

161

వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు దండ్ర కి ట్లనియె.

162

క. అది విమరుచెప్పినట్టిద, తుదిఁ గృష్ణుఁడు పాండుసుతులతో వేఱగునే
పదనే యీగికి విచ్చిన, బెదరి రనరె యొచ్చె మైనఁ క బిమ్మట నగరే.

163

అ. అతఁడు పూజనీయుఁ కడగు నే నెఱుంగుదు, నైన ధనము లీగిశననదతనము
వచ్చుఁ బెచ్చుపెరిగి క నైదులుగర్వింతు, రేల పగ యడంగు క నిట్టు లైన.

164

క. అనవుడు భీష్ముఁడు ధృతరాష్ట్రున కి ట్లను నీవునుం గొడుకు నేమే ని
చ్చిన నొకటి యీగి లేకున్నను వేఱొక్కటి దలంచునా కేకవుఁడున్.

165

క. విను మతఁడు నేయఁ బూనిన, పని దప్పింపంగ రాదు క పాండవులం దే
ర్పును గృష్ణుఁడు వెరవుగఁ జొచ్చిన మే లాపురుషువనువు క నేయుము పుత్ర

క. నారాయణుండు ధర్మార్థారాధము గాఁగఁ బలుకుననిది నీవును నీ
వాదును నైకొని యెంతయు, గారవమునఁ జేయ నెల్లకార్యంబు నగున్.

167

క. అనుటయు సుయోధనుఁడు భీష్మున కి ట్లనుఁ బాండురాజసుతులకు నిష్ఠే
దిని హరి నగఁగా లీఁ దగు, ననుఁ బో యే నీను గాని కయది యట్లుండెన్.

168

వ. వేఱొకకార్యంబు నేయం దలంచితి నది వినుము పాండవులకు నేడుగడయు
జనార్దనుం డతనిం బట్టి బంధించిన తెక్కలు విడిగినపులుగులుంబోలె వారు
నాకు విధేయు లగుదురు పాంచాలయాదవాడు లై నతదీయబంధుమిత్రులు నా
వశంబున వర్తిల్లుదురు సమస్తదేశంబులు నేన యేలుదు దీనికిం దగినయుపాయ
సహాయంబు లనువు నేసెద నీవింక నేమి పెప్పెదవు చెప్ప మనిన విని యతిఘో
రం బగునవ్విచారంబునకు నమాత్యసహితంబుగా సంతృప్తితుం డై వైచిత్ర
వీరుండు గొడుకున కి ట్లనియె.

169

క. ఓహో యి ట్లనుట జగన్ద్రోహం బిమ్మాట మజపు క దూతత్వంబు

మాహా త్వంబును ధర్మో, త్సాహంబును విను మబాధ్యతకుఁ గారణముల్. 170
క. ఈకారణములు గల వను, నాకొలదియె వాసుడేవుఁ ॥ డది గాకయుఁ గీ
డే కురువంశమున కతని, రాక యతం డేమి సేసెరెరా పాపాత్మా. 171

ప. అని యదత్సే నప్పుడు గాం గేయుం డాంబికేయున కిట్లను నీకొడుకు ప్రాణగో
డ్డంబై నకార్యంబు సేయం దలంచె దామోడకు నిట్లు సేయం జూచెనేనిం దాను
ను బ్రధానులును వినాశంబుఁ బొందు నింతియ యిది సేసిరేమి సేయరై రేమి య
మహాత్మునడ నీయవకారంబు విచారించినదుష్టాత్ములు నష్టాత్ముల కాక యని పలికి
యే నిట్టిదాని వినం జాల ననుచు మొగంబు గంటువెట్టుకొని దిగ్గన లేచి పోయె
ధృతరాష్ట్రుండును దుర్యోధనునితో నిటుపంటికొఱగాములు మనంబునం దలంచి
నప్పుడు సేయం గలవాఁడవు గావున దీనం జేటు వచ్చు నుడుగు మయ్య యని
చెప్పి యతనిం దక్కినవారినిం బోవం బనిచి తగినవ ర్తనంబుననుండెమునాఁడు.

నీ. కాళాచితము లగుశకరణేయములు దీర్చి, కమలనాభుఁడు రేవకడయ కడలి
తనుఁ గుశస్థలవాసు శ లనుప రా నందఱి, నాదరంబున నిల్పి. శ యరుగునపుడు
గజంబులును బండ్లు శ గంధమాంబులు, ధృతరాష్ట్రముతుఁడు పుర త్రేక బ్రీతి
నడ నడఁ గొని వచ్చి శ యిచ్చిన వాని నె,ల్లను వేడ్క ననుభవించినవిధంబు
తే. సలిపి యనుభవ మొల్లక ॥ చనఁగ నెదురు, బాష్టిక ద్రోణభీష్మాదిగ్రంథుమిత్త
గణముసర్వభూపాలలోకంబుఁ గురుకు, మారవర్గంబుఁ బుత్రైంచె శమనుజవిభుఁడు.

శిశుష్టాఁడు ధృతరాష్ట్రునిమందిరంబునకుఁ బోవుట.

ప. ఇట్లు దుర్యోధనుం ధొక్కరుండు దక్క నెల్లవారిం దూర్వాదిశోభనపదార్థం
బులు సమకట్టి ధృతరాష్ట్రుండు వనుప నెదుర్కొనిన వాసుడేవుండు వారల సరిద
ఱ నయ్యై లెఱంగుల సంభావించి కృతవర్త దమవాఁడు గావున సతనికి సవిశేష
స్నేహంబు సేసి యతండు సేరువ రా సమ స్తజనంబులుం బరివేష్టంపం జని తన
రాకకు నలంకృతంబును బ్రమోద చాపలనుభగజనంబును నై నపురంబు సొచ్చి
రాజమూర్తంబున నరుగునవసరంబున మాక్తికమిళితంబులు బహుగంధలుళితం
బులు. నగునత్యంత ప్రకరంబులును బుష్పనికరంబులునుం జల్లుచు సంతసిల్లుచు
మొక్కిక్కుచుఁ జొక్కుచు నిరుగెలంగుల రమ్యహర్షంబులపై నిలిచి పాలించి
కనుంగొనునంగవాజనంబులు దమలోన. 174

నీ. ప్రాణంబుతోఁ గూడ ర రక్కసిచన్నుల, పాలు ద్రావినపొగిధరబాలుఁ డితఁడ
వేల్చిడిఁ జూడారు ॥ విజిది లోకముల మెచ్చించినయాజగఁజెట్టి యితఁడ
దుర్యోత్తుం డగుకంసుఁ శ దునిమి యాతనితండ్రి, బట్టంబు గట్టినశ్రుభు వితండ్రి
సత్యభామకుఁ బారినజాతంబుపైఁ గల, కోర్కి దీర్చినరసిగకుం డితండ్రి

తే. వెన్నలును గోపికాది త్రవృత్తములును

సరసి ముచ్చిల నేర్చినహరి యితండె
శ్రుతిశిరోభాగములఁ దనశుభగచరణ
సరసిజామోదమును గూర్చుచుతురుఁ డితండె.

175

చ. అనుచు నతికుతూహలంబున నవలోకింప నాబాలవృద్ధం బగుపౌరలోకం బాలో
కనకాతుకంబునఁ దనరథంబు గదిసిన సందడి జడియువేత్రహస్తుల వారించుచు
నారాయణుండు సమర్థమందగనునంబునం జని మణితోరణనుందరం బగురాజ
మందిరద్వారంబు ప్రవేశించి కఠ్ఠాంతరంబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలఁ
జొచ్చి యరదంబుఁ డిగ్గి యల్లన నడచునప్పు డంతకు మున్న యరిగి భీష్మద్రోణ
ప్రముఖు లగువారలు ధృతరాష్ట్రునిం బొదువ నతండుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి
విదురసంజయసహితంబుగా నెదుర్కొనం జేరి.

176

ఆ. అతనిఁ గొగిలించి శ్రీ యచ్చట గలవిదు, రాధిశిష్టజనుల శ్రీ నాదరాద్రి
బంధుదృష్టిఁ జూచి శ్రీ పరిరంభసంభావ, నము లొనర్చి శౌరి శ్రీ ప్రమద మెసఁగ.

చ. వార లందఱును. సాత్యకిని దగినసమాచారంబులు నడపం బనిచె నట మున్న
ధృతరాష్ట్రపనువునందెచ్చి వెట్టిన నచ్చటన యున్నయున్నతకనకానంబున నతం
డునుప నాసీనుం డయ్యె నచ్చానుదేవునకు విహితానుష్ఠానపరాయణు లగునగర
పురోహితులు రాజానుమతంబున నర్ఘ్యపాద్యమధుపర్కాద్యుపచారంబు లాచ
రించి యతనితమ్ముని నర్హాపీఠంబున నునిచి యర్పించిరి సరసాధంబును దొరలును
నిజోచితాననంబుల నుండిరి కొలు వెల్లను సూర్యోదయసమయంబునఁ గమలా
కరంబువిధంబున వికసించి యుండె నయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు ధర్మ నందను
వచనంబులుగా నాంబికేయునకుం దగువారలకుం బ్రణామపరిరంభణప్రముఖ
నముచితసంభావనంబులు వలికి సంభాషణంబులకుం జొచ్చి.

178

క. రాజునకుఁ దియ్య మెసఁగెడు, పూజావచనముల నెయ్యోపుంబలుకులఁ బే
రోజమెయి బంధుమిత్రున, మాజములకు మేలములఁ గుహారులకుఁ భగన్.

చ. ఇంపు వుట్టించుచుఁ గొండొక సేపు నిలిచి పుండరీకాక్షుండు విదురుస్థనంబునకుం
జనియెద మఱియుఁ బోవలయునెడలకుం బోయి వచ్చెద నని పలికి, యాంబి
కేయుననుమతి వడసి యగుగ విదురుండు ససంభ్రమంబునం గడచి చని మంగ
లోపచారసహితంబుగా నెదుర్కొని భయభక్తివిసయస్నేహానందంబులు గండ్ల
లితుం డగుచు గోవిందునకు దేవోపచారంబుల ననేకప్రకారంబుల నర్పన లిచ్చి
కౌంతేయులకుశలం బడిగిన నతనికి వారలవృత్తాంతంబు సమస్తంబును సవి
రంబుగాఁ జెప్పినయనంతరంబ.

180

క. ముదమునఁ గృష్ణుండు గుంతీ, నదనమునకుఁ జనియె నపుడు శ్రీ సమదమున న
వ్విదురుం డొగిర మొనరిం, చెద నని త న్నడుగ నట్ల శ్రీ చేయుం డనుచున్.

న. అని కాంచిన నద్దేవియు వతనితోడునీడయుంబోనితనకొడుకులం దలంచి యడలు
 పుట్టిన నమ్మాధవుడెడ వట్టికొని యెలుం గెత్తి యేడ్చిన నతండు సంబోధించి
 యూరార్ప నెట్టకేలకు నుడిగి యాతనికి నాసనవిన్యాసనాద్యుపచారంబులు
 సేయించి తత్సమీపంబున నుదితపీఠంబునం గూర్చుండి గగ్గదకంఠంబుతో
 నిట్లనియె. 182

నీ. నీతిడు బెరుగుట శ నీతిమంతులు బుణ్యపరులు శూరులుగ దాహండుసుతులు
 సుఖవృత్తి బెక్కుండునూరెల గొలువ నుం, డెడవార లిడుమల శ బడుచు నిర్జ
 నం బైన కానలోనన యెల్లు నిలిచిరి, నను బెట్టి నాయెడ శ గొనుచు బనిరి
 యేను వడ్డింపంగ శ నింపార గుడిచి మె, త్తనికయ్య నిక్రించి శ వినుతభద్ర

తే. గానకరిబృంహితముల మేల్కొంచునట్టి
 చారు కందమూలంబు లాహారములుగఁ
 బొడల బుట్టల బడి యుండి శ పులుగుమెకము
 లఱవ మేల్కొను చుండిరే శ యక్కటకట. 183

ఆ. తండ్రి లేనిప్రజలు శ దల్లిని బీసి పెద్దయునుగాల మివ్వోధమున బడిరి
 •• భంగపాటు దుఃఖిపాటును సంకట, పాటు గలిగె విరటుపాల బిడవ. 184

న. అని వెండియు. 185

ఉ. దానదయాపరుం డయినభర్త తనూభవుసేమ మెట్లు పం
 చాననవిక్రముం డగుబరకారికి భద్రమె యస్త్ర శస్త్రవి
 చ్ఛానిపుణుండు క్రీడి సుఖియా వినయాభరణుల్ కవల్ సమా
 ధాననమీతులే యకట శ ద్రావది సాధ్య సుఖంబె దానికన్. 186

చ. కొడుకులకంటె నయ్యనుఁగుఁగోడలి. కెక్కుడు గూర్తు గోడలుం
 గొడుకులు సేయుభక్తి కట శ కోటిమడుంగులు భక్తి నాకు సె
 ప్పడు దగఁ జేయుచుండు నది శ పుణ్యచరిత్ర కులగ గణ్య క్రి
 త్తడి శుకలంబు జూడ నభ శ దైవ్యము బొండుట నూచి పొక్కితిన్. 187

తే. నాఁడు ద్రావది వడివబ్రహ్మములు నూడ
 నోర్చినప్పడ యంతకు శ నోర్యఁ జెపుమ
 యంత గడచినదుఃఖంబు శ లనుభవింపఁ
 గలవె లోకంబువారికి శ గమలనాథ. 188

న. అట్టియెడ. 189

క. విడుకుం డొక్కడు దక్కగ, నదస్యై లెవ్వరును ధర్మసంక్షయ మిది గూ
 డడు నార యతనిశీలము, కుదు రీలోకమున కింతకుం దలచంగన్. 190

చ. అని యివ్వోధంబున గృహుతోడఁ దనయుష్మలికంబు లన్నియుఁ ద్రవ్వొకొని శోకం

- బు వెల్లిగొనఁ గొండాక దిగం బాతెడుచిత్తంబుతో మఱియు నిట్లనియె. 191
- క. ఇది యెల్లను నొకతల యీ, పదుమూడేడులును నాకు శ బావకొడుకుచే
నడయ మగుకూడు గుడుచుట, యది యొకతల యయ్యె నేమియనఁగలదనఘా.
- క. తన్నుఁ దనతమ్ములను నా, కన్నకొడుకులట్ల తలఁతుఁ శ గాని విభేదం
బెన్నఁడు నాకుది లేమికి, వెన్నుఁడే దైవంబ సాక్షి శ వినుము పలికెదన్. 193
- క. ఇది నిక్కం బగునెనియు, దుది నీవుం బాండవులును శ దురితరహితు లై
చుద మందఁ జూడఁ గనియెద, నది దీనికి మందు సువ్వె శ యంబుజనాభా. 194
- సీ. బావ యొప్పం దనుభవులుకుల నే మగు, నాతనికొడుకుఁ గీరజాడ నేల
కురువృద్ధుఁ డగుబాహ్నిశకుని దూఱ నేటికి, భీష్మునిపైఁ బ్రయి శ నెట్ల నగునె
యిట్టిక్రూరులయింటి శ కిచ్చినమనవారి, నందుఁ గా కట్లు దా శ ననుట మేలె
యద్దునుపుట్టినరయవృద్ధు వీడు లోకము లెల్ల శెల్పుపొగడ మొగులు
తే. ముట్టునట్టిద యగు రణశ్రమన జయించు, గౌరవుల సోదరులుఁ దానుశ్రుతిరాజ్య
గౌరవముఁ బొందు నని యశశరీరవాణి, వలికె నది దిట్టువడుఁగాక శ వలయునేని.
- వ. ధర్మంబు గలుగు నే నది నిక్కం బయ్యెడు దాని కెల్లను నిర్వాహకుండవు నీవు
గలవు గాదె నీమన్నించునెచ్చెలులకుం జెప్పెడుమాటలు గలవు విను మఝ్యు
ధిష్ఠిరుతో ని ట్లనుము. 196
- క. వేడికొని కృపణు లై కను, పోడిమి యది యేల రాజశ్రుతులు దమమై
వాడిమి దప్పిన నిప్పులు, వేడిమి సెడినట్లు జనులు శ విని యులుకుదురే. 197
- వ. భీమాద్దునుల కి ట్లని చెప్పము. 198
- అ. కొడుకుఁ గాంచు రాచరక్షాఁతు రెద్దానికి, నట్టివనికి నుచిత శ మైనసమయ
మొదవెడదయు టింక శ నొప్పుదు జనములు, నట్లు గాని పురుషు శ లనరు మిమ్ము.
- క. భుజబలమున జీవించుట, నిజధర్మము మెత్తఁబడుట శ నింద్యము మాత్రీ.
ప్రజలకుఁ జెప్పము ద్రుపదా, త్తజఁ గార్యం బడుగు మనుము శ తగ నందఱతోన్
- చ. అలిగిన భీమఫల్గునుల శ కడ్డము లేమి యెఱుంగు దంతలం
తలు వడి వాని నీగ వలకదా విను మాపని కెల్లఁ బొండుపు
త్రులె కలవారు నీ కెటులు శ దోచిన నట్టులు నేయువారు గా
కలఘుచివార నాయలఁత శ యార్పుము నగ్ గడ తేర్పు మెవ్వెయిన్ 201
- వ. అనిన, గృష్ణుండు గొంతి ననునయించి యి ట్లనియె. 202
- శ్రీకృష్ణుండు గుంతిదేవి నూఱించుట.
- చ. సుగుణపు పుట్టినింటికిని శ జొచ్చినయింటికిఁ దేజ మిక్కఁగాఁ
దగుచరితంబునగ్ నడచుధన్యపు ధీరపు దేవి నీ వెడ
స్వగ లడఁగింప కున్న భవననంబుల నిం కిట యెవ్వ రోర్పువా

- రు గలఁక దక్కుమీ హృదయశోగము లన్నియుఁ బుచ్చివై చెదన్. 203
- క. తనయులుఁ గోడలు సేమంబున నున్నా రధిక శక్తిరహితముగా నం
డనమస్కారంబులు నీ, కొనరించిరి కొనిలించి శ్రీ నల్లములఁ దగన్. 204
- క. నీకొడుకు లొందుసుఖములు, సేకొన రవ్వీరసుఖము శ్రీ చిత్తములఁ గరం
బాకాంక్షింతు రలంతులఁ, బోక గలుగు నెట్లు లల్పబుద్ధులై వారల్. 205
- క. ఉత్సాహంబున శత్రుకు, లోత్సాదనవిధి యొనర్చి శ్రీ యున్నతసామా
జ్యోత్సవము నొందుపుత్రుల, నుత్సృకతం జూతు గాక శ్రీ యూజుడు మింకన్.
- చ. అన విని మోము విచ్చుచు ముర్రారికి నిట్లనుఁ గుంతి పాండునం
దనులకుఁ దండ్రియై గురువు శ్రీ దైవము నారయ నీవ కావె నీ
మనమున ధర్మము హితము శ్రీ మంచిగఁ జూచి విధించినట్ల చే
సి నెగడువారు గాక నినుఁ శ్రీ జేరిన నాపద లొంద నేర్చునే. 207
- క. వారలక యేల మాధవ, కారవులకు మఱియు నీజగంబుల కెల్లం
జేరుగడ నీవ నీపలు, కారయ వేదంబ కాదె శ్రీ యఖలంబునకున్. 208
- చ. అనినం బ్రసన్నవదనం దగుచు నదేవి గారవించి యామంత్రిణంబు సేసి తదా
వాసంబు వెలువడి తనరాకకు నలంకృతం బైనదుర్యోధనుమందిరంబునకుఁ గృత
వర్తసాత్మకసమేతుం డయి పోవుగోవిందునిం గని తదీయద్వారపాలకులు గుం
భ్రమంబునం బఱచి యతని కెఱింగించి తదనుమతంబునం బఱతెంచి యెదు
ర్కొని కఠ్యోత్తరంబులనందడి నెడ గలుగ జడియుచు వినయంబునం దోడ్కొని
చన నమ్మనవిభుండు కైలాసశిఖరాకారం బగుసౌధంబున బాష్ణికభీష్మద్రోణ
ప్రభృతులును గర్ణశకునిసైంధవాదులును దుశ్శాసనవికర్ణదుర్ముఖములును
మఱియు ననేక దేశాధీశులునుం బరివేష్టింపఁ బేరొలగంబున సింహాసనాసీనుం డై
యున్నయెడకుం జనునప్పు డాసుయోధనుండు సపరివారంబుగాఁ బ్రత్యుత్థానంబు
సేయఁ జేర నరిగి యతనికిం దగువారలకు నాలింగనాద్యుపచారంబులు దానుం
దమ్మండును నాచరించి. 209
- క. అతఁ డనుపగఁ గనకమయో, న్నతపర్యంకంబునందు శ్రీ నారాయణుఁ డూ
ర్జితమహిమ నుండి యభ్యర్చితుఁ డయ్యెఁ దగంగ నతనిశ్రేష్ఠ సత్కృతులన్.
- శ్రీకృష్ణుడు దుర్యోధనుతో సంభాషించుట.
- చ. సాత్మక్యమును సముచితప్రకారంబునం బూజితుం డయ్యెఁ దదనంతరంబ నిజాన.
నానీను లయి తనమొగంబునం జూడ్చి నిలిపి యున్నదుర్యోధనాదులతో
మాధవురేడు మధురసంభాషణంబులు సేయుచుండె నట్టియెడ. 211
- తే. సముచితంబుగఁ గూరలశ్రవంద ముగ్ధుఁడించి కుడుపుతెఱంగు పుర్రట్టించి పలుకు
నాసుయోధనులోఁగృష్ణుఁడచటఁదాను, గుడువనొల్లకయునికియేరృదఁగఁజెప్పె.

వ. చెప్పిన విని దుర్యోధనుండు సూర్యసూనువదనం బవలోకించి యల్లన యిట్లనియె.

క. హరి పలికినవిధ మెంతయు, నెర వై యున్నయది వింటు క యిమ్మాట తెఱం
గరయుదము తొలుత నీపెను, పరిచందం బెల్ల నెలుకరదడియెడు: విడవన్. 214

వ. అని యచ్యుతున కిట్లనియె. 215

తే. పలయునన్న పానంబులు కి పలుదెఱుగుల, నేర్చువిధముల నే మొడఁగూర్చి వేడ్క
నున్న నీ ప్రపయోగింప క నొల్ల కునికి, బాంధవమునకు నీతికి క బాహిరంబు. 216

క. కౌరవులకుఁ బాండవులకు, నారయ నీ వొక్కరూప కి యునదృశ్యధర్మా
చారుండవు రాజనకుం, గూరుతు గత మేమి యిట్లగుటకుం జెపుమా. 217

క. అనుడు నుపేంద్రుడు మనుజేంద్రున కిట్లును దూత లెందుఁ కి నొలితొలి గుడువం
గొనఁ గట్టఁ దొడఁగుదురె వ, చ్చినకార్యము దీర్చి పిదపఁ క జేయుం డెల్లన్

వ. అనిన గాంధారీనందనుండు దేవకీనందనున కిట్లనియె. 219

అ. వేగపడుట మేలెక వినుము కార్యము దీటుఁ, దీట కుండు దానికెఱుఁగు దగిన
యప్పు డాడ రాదె కి యిప్పుడు ముకుంద్రాటఁ, గాలు గ్రువ్వ నేల క కమలనాభ.

వ. నీవు వచ్చినవాడవు మాయింటఁ గుడిచి కూర్చుండి యెల్లవనులుం జెప్పట
యొప్పుఁగాక కుడువనొల్ల ననంగగునె దీనికిం గారణంబు నాయెఱింగినయది లేదు
విచారింపక పలికి తనిన మందరధరుండు మంద స్థితంబుతో నందఱం గలయం
గనుంగొని ధార్తరాష్ట్రకరంబు గజంబు నల్లనం బల్లన తెమల్చునీలం గల నమర్చి
యిట్టిమాటలు లేటవలన పలయునేని విను మని యతని కిట్లనియె. 221

చ. ప్రియ మెనఁగం దగం విలిచి కి పెట్టెనుకూ డద తన్నమాడు ది
క్కయనయహీనతం దమకు క నాపద యైనద నిట్టు నట్టు నే
మియు నన లేనికూ డదియు కి మేవడి యై చను నీవు మాదెనం
బ్రియుండవు గావు మాకు ధృతికేపం పఱ నాపద లే దొకింతయున్. 222

వ. అట్లుం గాక. 223

క. వగవారియింటఁ గుడిచిన, నగుఁ దమ కనుమాన మమృత కి మైనఘ దారుం
బగతురకుఁ గుడువఁ జెట్టఁగఁ, దగ దొడఁగుల కెప్పు డెవ్వోధము వాటిలునో.

వ. నేను బగతుండనె యంటిని. 225

క. అలుగుడు పాండవులకు వా, రలు నాకుం బ్రాణములు ధర్మరావల్లభ యి
ట్టలముగఁ దమప్రాణములకు, నలుగుజనులు వగతు రగుట కి యనుమానంబే.

అ. కారణంబు లేక కి కాంతేయులకు బాల్క, మాది గాఁగఁ గీడ కి యాచరింతు
పుణ్యపరులు దోడఁగబుట్టువు లాన్యులు, వైర మెత్తఁ దగునె క వారితోడ. 227

వ. ఇట్లున్న మీయందఱయన్నంబులు దుష్టాన్నంబులు విడుదం దొక్కనియన్నంబు
భోక్తవ్యం బని నిశ్చయించితిఁ గావున నందుఁ బోయెద నని చెప్పి యజ్ఞసవతి యను

మతిసేయఁ జనునప్పుడు తోడన బాహ్యైకభీష్టాదికారపులును గుంభసంభవప్రముఖులైన మాన్యులును జని మాధవుతోడ మాయొండ నెల్లను గానిక లాయితంబులు సేసికొని నీవు విజయంచేయుటకు నెదుర్లు చూచుచున్నవార మని పల్కి పూర్ణించిన సే నన్ని వోట్లకు వచ్చినవాడన యందఱయర్చనలుం గైకొంటిన మీరు నిలువుండ ని చారల నిలిపి విడుదుగృహంబునకుం బోయిన. 228

1. సంభ్రమస్నేహనిశ్చలభక్తియుక్తిఁ బ, విశ్రమజ్ఞనము గావించి విదురుఁడెల్లవంటకములు శ సేర్పడ బోనాలు, వేర్పింప నెంతయుఁ శ బ్రీతి ముందఁ గోజమై బ్రాహ్మణభోజనం బొనరించి, సపరివారముగ విశాలరమ్య పూతస్థలంబునఁ శ బుండరీకాక్షుండు, దముండుఁ దాను నుత్తమ మెలర్చితే, సరసరంజకమహానీయఁసంప్రయోగ, మగుచతుర్విధపృథ్యాన్న శ మారగించె లలితసంభావనామంజులంబు లైన, పలుకు లెడనెడ విదురున శ కెలమి యొసఁగ.

వ. అతండును. 230

క. గోవింద సంభ్రమము సంభావింపుము మాకు నిదియ శ పరమధనం బొండేవిధమున నీ కర్చన, గావింపం జాలువాడు శ గలఁడె యెందున్. 231

చ. అని మఱియు నత్యంతవినయవాక్యముల సారాధించు చుండ నిట్లు కృతాహారంజైన హరికిఁ జందనచర్పాద్యర్చనంబు లాచరించి యవ్విడురుండు కృతార్థుండై యుండఁ గవిగణక ప్రముఖనిఖలవిద్యజ్ఞనంబులు గాయకపాఠకవాంశికవైణికాది వినోదపాత్రంబులు సప్రమేశ్వరుం గాన వచ్చి పూర్ణు పుచ్చి యభిమతార్థంబులు వడసి చనిరి రాత్రి యగుటయుం దగినయభ్యంతరమందిరంబున హంసహూలికాతల్పంబున భుజంగతల్పు నునిచి యతనికడ నుచితాసనంబున నుండి.

ఆ. విదురుఁ డిట్లు అనియె శ నిది యొక కార్యంబు, గాఁగఁ బూనియిందు శ రాఁగఁదగు నెదుప్తబుద్ధి నీచు శ దుర్యోధనుండు నీ, మాట వినునె దురభిమానఘనుండు. 232

క. వచ్చిన సైన్యంబుల గని, పెచ్చు పెరిగినాడు ద్రోణభీష్మలలావుల వచ్చియుఁ గర్ణుం డొక్కఁడ, యిచ్చుడనకు విజయ మనియు శ నెంతయుఁబొంగున్.

వ. నీ విట వచ్చుట వినినయప్పుడు ధార్తరాష్ట్రు లందఱుం గూడం బాతీతమహానిశ్చయించిన తెఱంగు నీశాసనం బుల్లంఘింపం గలవారు పాండునందనులకు నేమియు నీ కుండువారు దార యాధాత్రి యంతయు బీటు వోవ కుండ నేలు పారు వారిం గూడినరాజు లెల్లను దిగ్విజయంబునాడు పాండవులచేత భంగ పడినవారు గావునఁ గర్ణతో నేకార్థుల మై చతుము గెలుతు మింతియ కాని యొండు లేదని నిశ్చయించుకొని యున్నవార ట్లగుటంజేసి దుర్యోధనుండు గండు మిగిలి యున్నవాడు సంది గానేరదు చారల కందఱకు నిది ప్రాప్తకాలం బై యున్నయది యెల్లును నుడుగ నేర్పినవారు గా రిట్లు ద మ్మెఱుంగనిదుష్టాత్ముల

నదుమం గూర్చుండుటయు నవ్వెంగలివిత్తు లజయవీటిడియజవులకు వంక లొత్తి
మాటు సెప్పుటయు నొప్పుకయుండు వెడంగు లగుటం గార్యవచనంబు లెటుంగరు
మొఱకు లగుటం బ్రతాపభాషణంబులకు వెఱవరు వారలతలంపులు గీడు. నీ
మహాసేయప్రభావబుద్ధిపౌరుషంబు తే నెటుంగుదు నయినను బాండవేయులపై
న్నహంబునను. నీమీఁది భక్తినిం జెప్పెద నందుఁ బో వలన దనిన. చానుదేవుం
డతని కిట్లనియె. 236

తే. నీనివేకంబు నా ప్తియుఁ నెఱపి తీవు, తల్లిదండ్రులమాడ్కి హితంబు సెప్పి
తేను నారాక తెఱఁ గెల్ల కి నేర్పడంగఁ, జెప్ప విని యేమి సెప్పినఁ న్ జేయువాడ.
శ్రీకృష్ణుడు విదురుతో సంభాషించుట.

క. ఎఱుంగుదు నేను సుయోధనుఁకొఱగామియు నతనితోడఁ న్ గూడిననృపు లా
దఱు. బగ మనమున నిడికొని, యెఱుముటయును సంధిపొసఁగననియు మహాత్మా
ల. వ్రదమియెల్ల నొడ్డనెడ వయి గజవాజి, యతముగాఁ గడంగి న్ యుగ్రమృత్యు
ముఖము మొరఁగఁ దివురుమాఝత మాన్పుట, యధిక మైనపుణ్యమనఘచరిత.
వ. చానువ దచ్చునే యంటుని. 239

క. దొరఁగొని పుణ్యముఁ బాపము, నరుఁ డర్థి జేయు చుండ న్ నడుచు నొకట. న
వ్వెర వెడలి తప్పినను ద, త్పరిణతిధల మొందు నందు న్ కర్తవ్యధిజ్ఞాత్. 240
వ. అట్లుం గాక. 241

తే. చుట్టములలోన నొప్పుమి న్ పుట్టినప్ప
డడ్డనడి నారితోడఁ గోట్లాడి యైనఁ
దాన యడుపంగఁ జొర కున్ననానిఁ గ్రూర
కర్తుఁ డని చెప్పుదురు కర్తృకాండవిదులు. 242

వ. కావున నీరెండువెఱంగులవారికి శాంతి గావింపం బ్రయత్నంబు సేసెద . ధర్మార
సహితం బైనతెఱంగుమాటలు మంత్రిజనసహితం బైనసుయోధనునకుం తెప్ప
దఁ దనకుం బాండునందనులకు లోకంబులకు హితం బయినవిధంబు పంచన లేక
చెప్పెడునన్నుఁ బాండవులవాఁ డని శంకించి యతండు నామాట విసం డయ్యె
నేనియు మేల కాక యిట్లు పొచ్చి చెప్ప కున్న నన్నదమ్ములు దమలోనం బోరఁ
కృష్ణుండు వానింపక యుపేక్షించెఁ దనచేతఁ జక్కంబడదా యని యజ్ఞు లైన
జను లాడుదు రెల్లభంగులం గార్యం బార్జ్య చియ్యకొసం జెప్పుదు ధార్తరా
ష్ట్రులం దమకు బ్రదుకుతెన వైన నాచలుకులు వట్టుదురు పట్టికి నీతలంచినచంద
మునం దులువ లై కలఁగంబొతిన వారు నాముందఱ నిలువం జాలుదు లే యని
వలికిన విదురుం డట్ల కాక యని నవ్వుతించి యామంత్రిణంబుసేసి నిజశయన
శానంబునకుం జనియె ననంతరంబ. 243

2. అతనివచనరచన కయ్య తల్లఁ దలపోసి, యిట్టివాఁడు గలఁడె కయెందు ననుచుఁ బాలకదలి కడలి కి పాటి యై యొప్పున, ప్పాన్పునందు శౌరి కి పవ్వడించె. 244

3. ఇట్లు సుఖనిర్మ సేసి వేగుంబోకట మాగధమంగళగానంబుల మేలుకొంచి సమయ కర్తవ్యంబులు నలిపె నట్టియెడఁ గృతవర్తయు సాత్వకీయు వచ్చి పొడనూపినం బురుషోత్తమండు వారలు మొదలుగాఁ గలయిష్టజనంబులు పరివేష్టించ నుచిత ప్రదేశంబున నున్నంత. 245

4. ఇనతనయశకునిధుశ్యా, నననహితము గాఁగ నెలమిఁ కి జనుడెంచి సుయోధనుఁడు ప్రియోక్తులఁ దగువా, రును చానును వారిజోదంగ్రుం గొనియాడెన్.

5. అతండును మధురసంభాషణంబులు సేయ వార లతనికి ధృతరాష్ట్రుండు బంధు మిత్రాద్రినమ స్తపరిజననమన్నితం డయి పేరొగంబున నునికి యెఱింగించినఁ బ్రియంబునఁ గట్టాయితం బై నలే రెక్కి భేరిశంఖచామరప్రముఖధ ద్రచిహ్నం బులతో వెడలి గరుడభ్యజంబు గ్రాలఁ గృతవర్తసాత్వకు లొక్కరథంబు నను దుర్యోధనాదిచతుష్టయం బొక్కరథంబునను బార్శ్వంబుల రాఁజారు లకుఁ గన్నులపండు వగుచు సౌజమందీరద్వారంబు సేర నరుగునప్పటియుల్లివు నకుఁ గొలువువా రెల్ల సత్యుత్సకు లై యెదురుచూడ రథోత్తమంబు నవతరించి యరవిందనాథుండు. 247

తే. ఎదురువచ్చినవిదురునిరయిచ్చుకరముఁ, దమ్ముచేయును రెండుహస్తములఁ బట్టి నడచె ముందటఁ గదియునందడిఁగడంగి, కర్ణ దుర్యోధనులు దొలఁగింగఁ జడియ.

వ. కృతవర్తాదియాదవులు లోనుగాఁ గలయభ్యంతరు లై నబలుమానుసులు పొదివి కొని పోవఁ దననమోపంబునఁ గౌరవులు రవిసన్నిధిఁ దారాగ్రహంబులచందం బగుచుండఁ దేజోరాశి యగురాజీవాత్ముండు నని తనకుం బ్రత్యుత్థానంబు సేసిన కురురాజును దొరలను నభినందించుచు. 249

క. తన కని పెట్టినమణిమయ, కనకోన్నతపీఠమునఁ బ్రకాశంబున నిల్చినయెడఁ దోచిరి నారద, మునిప్రముఖు లంతరిక్షమున నుజ్జ్వలు లై. 250

వ. ఇవ్విధంబున సన్నిహితు లయినయమ్మహామునులం గురుపితామహునకుం జూపి సారాయణుం డి ట్లినియె. 251

ఆ. మనలఁ జూచువేడ్కఁగ జనుడెంచినారు మ, హస్త్యు లై ననారకధాదిమునులు వీరి కర్ణపాద్యోరవిధృ లొనరింపు మా, ననము లిడఁగఁ బనుపు కి సత్కరముగ.

వ. వీరలు సముచితాననంబుల నుండక మనకుఁ గూర్పుండుట దగవు గా దనివం గొలువువారెల్ల సంధ్రమాశ్చర్యంబులతో మృదులవలన చూచుచుండ భీష్ముండు పరిచారకులం బనిచి కనకమణిమయాననంబు లనేకంబులు దెప్పింప వారలగుగుడెంచిన వారలకు నమస్కరించి యాసనార్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజలు

సేయించి కృష్ణుడు గూర్చున్నయనంతరంబ ధృతరాష్ట్రండును దక్కటివారును
నులితప్రకారంబుల నమ్మునీంద్రులకు నభివందనంబులు నేసి నిజాననాసీను లైరి
దుక్ఖాననుండును వివింశతియును గద్దియ లిడ సాత్యకియుఁ గృతవర్తయుఁ గృష్ణుం
గడిసి యిరువంకలం గూర్చుండిరి కర్ణదుర్యోధనులుం కేదవ నొక్కగద్దియ నుండిరి
విదురుండును మణిపీఠంబునఁ గృష్ణుని వెనుక దెనఁ దదీయోన్నతపీఠంబునఁ గరం
బత్తమిల్లి యుండె గాంధారరాజు నిజపుత్రపరివృతం డై యొక్కదిక్కున సుచిత
వీతాసీనుం డయ్యె నట్టిసమయంబున.

253

క. అంబుదశుభగాత్రుం బి, తాంబరధరుఁ గమలదళనిభాకున్ హరిఁ జూ
డం బడసి లోచనము లమృతం బానిసమాడ్కి నమ్మనదంబునఁ దేలన్.

254

క. ఆకొలుపువారు గర మచ, లాకృతి నొకపలుకు లేక యందలు వింజం
బాఁ కిడినకరఁగి నవశము, చాకారితచిత్రవృత్తు లై యుండంగన్.

255

శ్రీకృష్ణుడు ధృతరాష్ట్రుతో సంభాషించుట.

క. జలదస్యనగంభీరత, నెలుఁ గొప్పఁగ దంతదీపు లెనఁగ ముకుందుం
డలరుచెల్ల నఫలజనం, బులు విన ధృతరాష్ట్రభూవిభున కిట్లనియెన్.

256

క. జననాథ నీమెఱుంగని, పనులు గలవె యైనఁ దగవుఁ ఓ బరమహితంబుం
దనవారికిఁ జెప్పన తగు, నని వచ్చితి భారతాన్వయము ప్రియ మొందన్.

257

క. ఓరోదకగతిఁ బాండవ, కారపు లొడఁగూడి మనికీ ల కార్యం బది నీ
వారసి నడపుము వా రన, వీ రనఁ గురుచుఖ్యు నీకు ల మెఱుంగలసే,

258

చ. భరతకులంబు ధర్మమును ల బాడియు సత్యముఁ బొత్తుఁ జెప్పునుం
గరుణయుఁ గల్గి యుండు ననఁ ల గా నుతిఁ గన్నది యందు సద్గుణో
త్తరులరు నీవు నీయనుఁగుఁడమ్మఁడు నీతనయుల్ చుశోధురం
ధరశుభశీలు రీసుచరితక్రమ మిప్పుడు డప్ప నేటికిన్.

259

శా. ఈవంశంబున కెల్ల నీవ కుదు రిం ల దెవ్వరిచందంబు లె
పై వ ర్తిల్లినఁ గీడు మేలుఁ దుది నీరయం దొందెదం గాన స
హ్యవం బారసి లోనిపాత్తు వెలివృత్తంబున్ జనస్తుత్యముల్
గావించుం దగు నీక యెవ్వధమునం ల గౌరవ్యవంశాగ్రణి.

260

చ. వినుము సుహృథనాదు లగునీమి సదర్శులు గాక కార్యము
ల్లోనక, మహార్థసిద్ధి యెడనెలుం దమ కిట్లన కన్వయంబున
ర్తన మిది గాదు నాక బెడినదంపుఁదనంబున బంధుకోటికి
న్యనసులు నొవ్వఁగా నవగుణంబులకుం బుయిలొడ రేమియున్.

261

కౌరవపాండవుల్ తెఱఁగు ల గైకొని శాంతతఁ బొంది యున్కి- మే
లారయ నాకు నీకుఁ గుల ల మంతకు నీవృషకోటి కుర్వికిం
బోలెర మైన నింతకును ల బుట్టు మహావద గావునన్ ధరి

- ప్రీతమగ్రగణ్య గణుకొనించి యవశ్యముఁ బొందొనర్పవే. 262
- సీ. నీకు వీరలఁ దీర్చంగ నే నేర్ప వచ్చు, నధిప తెఱంగు నీవశమునఁజూచియు కాన
నీకు వీరలఁ దేర్చుట నెఱియ కాదె, నిధ మెప్పురిఁ బెలి వొండఁ జేయ నేర్తు.
- జీ. అందు పృథోదరాజులు న నాహవరంగమునందు మీఱువా
రెండఱో యెన్నుమా యిచట నీగురుభీష్ముల గ్రేడి నేయవా
రెండఱో వారు వీరు నని నీ నీలుటకంటె భవద్బలంబు లై
యందఱుఁ గూడు టొప్పుదె జనాధిప శాంతి యొనర్పు మెమ్మెయిన్. 264
- తే. జగతిఁ గలజనపతులు నీకదరణవీక, మర్థి గొలుప నముద్రచేరలావృతోర్వి
యెల్ల నేలుటయెప్పుడే నల్లి ప్రజల, యెడ విరోధంబు వాఱించు నీ తుంతమేలు.
- క. నరనాథ నీ వుపేయో, పరుడ వయినఁ గారవులక నీ పాండవులక కా
దరయఁగ భూప్రతి కెల్లను, దురితం బొనరించినట్ల నీ తుదిఁ గీడు సుమీ. 266
- క. కౌరవపాండవులం దె, వ్యూరలకుం జావు నొవ్వ నీ వచ్చిన మేలు
ర్వీరమణ చిత్తమున ని, ట్లారయుమా నీక దూఖ నీ మగు నెట్లయినన్. 267
- జీ. వీరును నారుఁ బండితులు నీ వీక్రమవంతులు బాహుగర్వను
ర్వారులు లోనిరి త్రబవరంబున నాఱడిఁ జావఁ బోవ నె
ట్లారక యుండ వచ్చుఁ గడునొప్పెడుమేనులు వాడికై దువుర
కొరఁగ నాటినం బుడమిఁ నీ గూలుట కక్కట యొర్వవచ్చునీ. 268
- అ. ఇట్లు గాక యుండ నీరెండుదెఱఁగల, వారిఁ గాదుకొనుము నీ పనుమతీక
నీమద్రాధవంబు నీ నీతియ కాంతియ, నజలజనులుఁ బొగడుకొనట్లు గాఁగ. 269
- వ. అని చెప్పి వెండియు. 270
- క్రీస్తుండ పాండవులు చెప్పినమాటలు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పట.
- తే. పాండవులు దండ్రి నచ్చిననీప్రజలు వారి, నరసి భోదితి తైకవ నీ మూది గాఁగఁ
నదుమ నిష్కారణమ దిగ నవిమవఁ దగుని, పార మొందంగరక్షించు నొకరవమున.
- వ. పాండవుమారులు నీకుం బరమధ క్తిం బ్రణమిట్టి యందఱు నొక్కమూటగానీతోఁ
జెప్ప మని నాకుం జెప్పినవిధంబు వినుము తనకుపుత్రం బంధ్రండువత్సరంబులు
వనంబున వసియించితిమి పదుమూఁ దగునేడు జనపదంబున నజ్ఞాతవాసంబు
నుం జలిపితిమి మాతండ్రినమయంబు పరిపాలించి యే మధ్యరాజ్యం జెల్లునుం
బడయుదుమని కృతసిశ్చయుల మై పడితిమి తల్లియుఁ దండ్రియు నెల్లమట్టంబులు
నేడుగడయును మాకుఁ దాన మావలన నేరమి గల్గినం గిదిసి యిట్లు గా దట్లని
చక్కంబెట్లునది తనగొనపదివేలేండ్లకుం దన్న కాని మఱి యెటుంగ మెట్టివార మై
నను మమ్మును దుండీధ గాఁగ నీల మన రెవడండుఁ దెఱంగు గలిగిన నెవ్వరు
గొఱ గాదున్నను గులంబుపాడి సెడక చెల్లు నని రని పలికి మఱియుని ట్లనియె.

డి. సారపుధర్మము విమలసత్యముఁ బాపముచేర బొంతుచేఁ
బారముఁ బొంద లేక చెడఁగి బాలివి యైనయవస్థ దక్షు లె.

ద్వార లుపేక్ష సేసి రది కి వారలచేటగుఁ గాని ధర్మని
స్తారక మయ్య సత్యశుభ్రదాయక మయ్యను దైవ ముండెనున్. 273

వ. అని యీసభ్యులకుం జెప్ప మనిరి నీవును సభాసదు లైనరాజులు నే మనియొగ
రనుం డేను ధర్మంబును నీతియును మున్నిడిగొని మనోవాక్పాకారంబు లేక
రూపం బైనసత్యంబ కా జెప్పితి నిత్రైటంగు మీకు మేలు కోధమానమత్సరం
బులు విడిచి యిట్లు సేయుండు. 274

అ. పాండవులకుఁ దగినరీతి మేదినిఁ బంచి, యిచ్చుకంటఁ గార్య కి మెద్ది గలదు
ధర్మ మెద్ది సముచితం బగువిధ మెద్ది, శక్య మెద్ది చెప్పుడ కి వాక్యవిదులు. 275

శ. అని పలికి మహారాజా, విను మని ధృతరాష్ట్రతోడ కి వెండియుఁ దా ని
ట్లని చెప్పె వాసుదేవుడు, తనమది నట లేక కార్యకడక జెలియంగన్. 276

అ. వారితండ్రిపాలు కి వారికి నిచ్చి నీ, పాలు నీవుఁ బుత్రపౌత్రవయము
ననుభవించి సుఖులరై యుండుఁ డిది బంధు, మిత్ర సుజనకోటి కి మచ్చు తెఱఁగు.

శ. ఎఱుంగవె యజాతశత్రుని, నెఱియును ధర్మంబు సత్యనిష్ఠయు మిము నె
త్రైటంగున ననుపరించెనొ, యెఱుంగవె తగుచేవ గలుగురెఱుంగవె యధిపా.

వ. నీ వెఱుంగు దైవము జెప్పెద విను మింద్రప్రస్థపురంబుననుండి పాండవాగ్రజు
డు నీకుం బెంపునుం బెరునుం జేయంగోరి. 279

చ. మద మడఁగించి భూపతిసమాజము నెల్లను నిన్నుఁ గొల్వఁ జే
యుదు నని పూని దిగ్విజయ కి మున్నతిఁ జేసి మహావిభాతితో
మదిమది నుండ నీసుతుడు కి మంత్రులు పౌబలు జాడ మార్చి సం
పద గొని యంతః జోవక సభక ద్రుపదాత్మజ భంగపెట్టరే. 280

డి. దానికి నీ వొడంబడితి కి ధర్మ జుఁడంతయుఁ జూచి సత్యముం
బూని వ్యకోదరాష్ట్రములు కి బొంగులు గాఁ బెడచేరఁ గన్ను నీ
రూపంగ నొత్తుకొంచుఁ జనిఁగి యుగ్రవనంబున దుఃఖమగ్నుఁ దై
దీనత నుండి పూన్కి దగఁ కి దీర్చియుఁ గూడి మనంగఁ గోరెడిన్. 282

శ. తనుఁ దాన పోలుఁ గా కే, మన వచ్చు నజాతశత్రుసతిశాంతతయుగ
వినయము శౌరవమును నే, జనపతులకుఁ గలవు సెవుమ కి సౌజన్యనిధి. 282

తే. ఏ నిం తాడితి నీనం, తానం బిరుదెఱుగునకు హితము గోరి భవ
త్సూనునిమతియతిలోభము, మానిచి పాండవుల దెము కి మనుజాధీశా. 283

డి. వారలు శాంతహృదులు భగవచ్చరణంబులు గొల్వఁ బూని యు
న్నారఁ గాక మీ కది మననంబున కస్మియ మేని నింతకుం

బోరికి వచ్చుచుండుదురు శ భూవర రెండుదెలుగులందు నీ
కారయఁ బథ్య మేది యగు శ నవ్విధ మేర్పడ నిశ్చయింపుమా.

284

చ. అనవుడు రోమహర్షణము శ లంగములం బొడము నదస్య రె
ల్లను బ్రియ మంది నెవ్వనములం బురుషోత్తముఁ డింత యొప్పుఁ బ
ల్కునె మటుమాట లాడ నయఁగోవిదుఁ డెవ్వఁడు ధీనుఁ డెవ్వఁ డిం
దనువరి యెవ్వఁ డంచు నచరలాకృతు లై నెఱి నూర కుండఁగన్.

285

వ. జామదగ్న్వమహాముని సుయోధనుతో ని ట్లనియె.

286

సీ. వినుము దంభోద్భవుం డనురాజు దన కెదు, రెవ్వరు లేరంచుఁ శ గ్రొవ్వి నరుడు
నారాయణుం డనువారలు గంధమా, దన మనునగమునఁ శ దపము సేయ
వారిపైఁ జని యాహావమునకుఁ బిలిచిన, నమ్మునీంద్రులు వల శ దని యనేక
విధములఁ జెప్పంగ శ వెండియుఁ బో కున్నఁ, గుశముట్టి నుజ్జ్వలవిశిఖవృష్టి

త. గురిసి నరుడు సేనఁ శ గూల్చి యాతని భంగ, పెట్టి పట్టి విడిచె శ నట్టియమ్మ
హాత్తు లిపుడు పార్థుఁ శ దనఁ గృష్ణుఁ డనఁగ లీ, లార్థకలితజన్మ శ తైరి నూవె.

వ. కావున నాదంభోద్భవుచందరిలున నుదతి వాటించుటయు నరనారాయణులతోడఁ
దొడరుటయు మీఁద మే లయి యుండదు పాండవులతోడిపొందు మే లనిన
యనంతరంబ కణ్వుండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె.

288

కణ్వుండు దుర్యోధనునితో గరుత్మంతునివృత్తాంతంబు చెప్పట.

క. అది వోలుఁ దన్ను నెదిరిని, మది నెఱుంగక నిగ్రహించి శ మద మెత్తుట యొ
ప్పు దహంకారం బొనరిం,పడె పౌరుషహానిఁ దొల్లి శ పక్షింధ్రునకున్.

289

వ. అది యె ట్లనిన.

290

సీ. అమరేంద్రధనూతుఁ శ డైనమాతలి దన, సుత గుణకేశికఁ శ బలిఁ దగంగ
నొరసి యార్యకుం శ డనుభుడంగాధిపు, మనుమనిఁ జిరకునితనయు సుముఖు
నరిమైఁ గోరిన శ నార్యకుం డుమ్మలి, కంబుతో ని ట్లను శ గరుడుఁ డితని
తండ్రి వధించి యెంతయు నల్కమై పీసి, నింకిట నెల సమరయించువాఁడు

త. గాఁగఁ బూని పోయెఁ శ గావున నే మియ్యకొనఁగ నేర మనిన శ విని బలారి
నడిగి వడసి యిత్తు శ నాయువు రం దని, వారిఁ గొనుచు నరిగె శ సారధియును.

వ. వారలభాగ్యంబున నప్పు డింద్రుండును నుపేంద్రుండును నొక్కచో నుండం
గని మాతలి యక్కాధ్యంబు విన్నవించినం గరుణించి జన్మండు విష్ణునకుం జెప్పి
చేయించువాఁ డై నై నతేయుడెసకుం దాన చాలి సుముఖుం జిరాయురుపేయం
జేసిన.

292

క. మాతలి పాణిగ్రహణం, బాతనిఁ జేయింపు మన్న శ నంతయు నిని తా

- నేతెంచి గరుడుఁ దతికో, పాతురుఁ డై రేగి పెలుద క నమరాధిపుతోన్ 293
 వ. వాసుదేవునిని ధి నిట్లనియె. 294
- క. విను నీ వదితిసుతుండవు, వినతకొడుక నేను విజ్ఞప్తిఁగెడుమనకున్
 జనకుడు కశ్యపుఁ డొక్కఁడ, దనుజుల శోధించి చంపుదమ యిరువురమున్.
 క. ఏమిట నీ కేఁ దక్కువ, నామేరకు నడ్డపడితి క నావుడు నింద్రుం
 డీమహానీయమహిమకును, భామము విష్ణుండు గాక క తక్కిరుఁ డగునే. 296
- వ. అనినఁ గటకటంబడి గరు తుంతుండు. 297
- ఉ. తమ్ముడ నీవు నాకొలది క తథ్య మెఱుంగక నాకు నీచభా
 వ మ్మగుభంగిఁ జేసితివి క వాసవ యియ్యదితిప్రసూతవం
 శ మ్మఖలమ్ముఁ దాల్చి నొక కనన్మ పుటీకన యిట్టినన్ను నీ
 విమ్మెయిఁ దూలపుఁదై యని క యీక్షణోచలఁ గెం పెలర్చఁగన్. 298
- వ. ఉన్నం గనుంగొని కోపించి వాసుదేవుండు వెడనవ్వు నవ్వుచు. 299
- క. నీ వేటిమోపుకాడవు, నావెరవున నిన్ను నడపిసను గర్వం బే
 లా వెడఁగ యంచుఁ దనముం, జే వీఁపున నిడ సురేంద్రజిత్తు వికలుఁ డై. 300
- క. ఎఱకలు విచ్చుచుఁ దుండము, తెఱచుచు వేఁ గడరి సాగన కైల్లి వివశుఁ డై
 యెఱచిన నోడకు మని హరి, నెఱిసక్కఁగఁ బ్రోచి యెత్తె క నెగయంగఁ గృపన్. 301
- వ. ఉద్విగ్ధంబునం గేతవుండు గరుణించి గరుడుని ననునయించి యింక నపుడానికి
 నుద్ధతి మాని బుద్ధి గలిగి యుండు మని వీడ్కొలిపి పుచ్చినం బోయెం గావున
 గర్వంబు గొఱ గా దింతయు నీమహానుభావుం డెఱుంగు నని నారదుం జూపి యి
 తండు మాతలి కన్యాకార్యంబునకుఁ దోడై నడచె నడుగు మదియ కాదు సర్వే
 శ్వరుం డగుమాధవుమాహా త్వం బితనికిం గరతలామలకం బయి యుండుఁ బ్రభ
 విష్ణుం డగునాదివిష్ణుఁడు గదా యీకృష్ణుం డీతనిసహాయత్వంబు గలకొంతయు
 తోడం గూడి మనికి కార్యం బనిన నారదుండు భార్తరాష్ట్ర నాలోకించి. 302
- క. బలవంతులబలములు నగ్గల్గ మగుబల మెదురఁ గలుగఁగఱా గీడ్పడు నే
 కొలఁదులవారికి గర్వము, నిలుచునె నయమార్గవృత్తి క నిలిచినభంగినే. 303
- వ. అని వెండియు నిట్లనియె. 304
- అ. ఇదియ కాని చేయ క నెదియే ననుచు ని, ర్బంధవృత్తిఁ దలపు కిచ్చుకొనిన
 నట్టివాని కెందు క నెలఁపడి వాట్లెల్ల, గాలవుండు గుఱియ క కాడ మనట. 305
- వ. వినుము విశ్వామిత్రుపాల విద్యాభ్యాసంబు నేసి గాలవుం డనుమునికుమారుండు
 గురుదక్షిణ యెమి నమర్చింతు నని యడిగిన సతం జేమియు నేల యని యుడిపి
 నుడుగక యెన్ని సెప్పిన నన్నింటికి నన్ని సెప్పి నిర్బంధించినఁ గటకటంబడి య
 త్తప్తాధనవర్ణుం డట్లేని శుద్ధధవళవర్ణంబు లై యొక్కకర్తంబు నీలం బై నయు త

హాశ్వంబు లెవమన్నాటు తెచ్చి యి మ్మని పలికినం బోయి.

306

క. గాలవుం డవిధముఘోటకముల నెందుఁ

బడియ రేక చింతాభరత్రాంతుఁ డగును

వెడలి యాహారనిద్రలు క విడిచి తా మ

హాపథముఁ బోదుఁ గా కని క యరిగి యరిగి.

307

ప. ఒక్కచో గరుడునిం గని బాలసఖుండు గావున నతనికిం దనవృత్తాంతంబు సెప్పిన నతండు కరుణాభరితుం డై.

308

క. దేవతలు గాని యిట్టివి, గావింపం జాల రీసకలదిక్కులలో

దేవేంద్రదిక్కు బహుదివి, బావానం బందుఁ బోద క నుని మునిపుత్రున్.

309

క. అఱకడ నిడి ప్రాజ్ఞుఁడై, పఱచి జలధిలోనఁ జదలఁ క బాతెడునెడఁ జె య్యుటి దప్పి నిలువఁ జాలక, యొఱగినగాలవుని డించె క నొకగిరిమీఁదన్.

310

ప. ఇట్లు డించి డప్పి దేర్చి యందుఁ గళ్యవనందనుండు శాండిలి యనునొక్కతపస్వి శాపంబునఁ బడుంబులు దుల్లి యనుగ్రహంబునం గ్రమ్మఱ వచ్చిన వివాదమో దంబు లనుభవించి యట సన్ధుట చాలించి మగుడ మహితలంబునకు మునికుమారుం డెచ్చి యచూతి తననెచ్చెలి యని ప్రతిష్ఠాపురనాథుం డగునతనికడకు నాతనిం దోడ్కొని చని యగ్గాలపుత్రెఱుం గెఱింగించిన నతండు.

311

క. తన కట్టిగుఱ్ఱములు లే, కునికిని మాధవి యనంగ క నొప్పుడుపుత్రిక ముని కొనఁగె దీనికై యే, మనుజేశుండు నీడె హయసరమాజము ననుచున్.

ప. ఇట్లు సంగనం దోడుకొని.

312

క. ఇట్టిహయములు గలరాజు క లెవ్వకొక్క

యనుచుఁ దిరిగి యయోధ్యకుఁ క జని లేదీయ

నాథు నిక్షౌకుఁ గనిన నశస్త్రరవరుండు

దనకు విన్నూట కాని లే క వనియె హరులు.

314

క. అసే వివి మాధవి ఋషి కి, ట్లను నొక్కమహానుభావునతులవరమునం దనయవతి నయ్య నేఁ గ, న్యవ యగుదుం గాన యిమ్ము క న స్మితనికిన్.

315

ప. ఒక్కసమయంబు సేసికొని యిచ్చి గుఱ్ఱంబులు వచ్చినవి యెల్ల రాఁ బుచ్చికొ మ్మనిన గాలవుండు నవిధంబునకు సమ్మతించె నపత్యార్థి యై యిహ్వంకుండును నయ్యుంకువునకు భార్య యగుట పుత్రజన్మావధిగా నొడివి యశ్వంబుల నొసంగి కన్యకం బరిగ్రహించి దానియందు వసుమనస్సుం డనుకొడుకుం బడసి గాలవునకు నమ్మగువను మగుడ నమర్పించినఁ జూచి యబ్బంగిం గలచోట్ల నెల్ల సరసి తు రంగంబులం గూించికొ మ్మని యతనికిం జెప్పి సుపన్దుండు ననియె మఱియు మ హీతలంబునం గుప్పరి యమునికుమారుండు గంధువ తెఱింగి పోనం బోన.

316

- క. అసమయంబునను దివో, దానుడు గాశీశ్వరుండు ॥ దరుణికి నిన్ను
తేసిహాయంబుల నిచ్చి ను, హాసత్వుల సుతుల బడసి ॥ రథికి స్త్రీతిన్. 817
- వ. ఇట్లు క్రమంబున గాశీశ్వరునకు బ్రవర్ధనని భోజపురనాథునకు శిబిం గనిన
యక్క-వ్యకం గొని వెండియు వసుంధరం దిగుగు చుండ గరు త్తంతుండు గ్రమ్మతి
వచ్చి యమ్మునితో నీ వింక జాలిం బడ వలన దొక్క-కారణంబున నీరాజులు
మువ్వరకు నివ్యాజులు గలిగె నింతియ కాని యొండెడ నీచందంబున మొత్తంబు
లై దొరక నేర వియ్యాజునూజు గుట్టంబులను గురునకు సమర్పింపు మొక్కటి
సేప్పెద విను మని యి ట్లనియె 818
- క. ఈమువ్వర తెజుగున దగ, నామునియుం గొడుగు బడయునట్లుగ ని మ్మా
కోమలిని గొఱంతకు పి, శ్యామిత్రున కెట్లు లైన ॥ సంప్రార్థనతోన్. 819
- వ. అని తానునుం దోడు సని య త్తపస్విపాలికిం బోయి య తైజం గెఱింగించి గాలవుం
గానిపించి యీతండు బాలుండు నీవు దయాళుండ విలసిం గృతార్థుం కేయవలయు
నని ప్రార్థించి ఫతి రా జక్కార్యంబు చక్కంజేసి పోయిన. 820
- క. మునివరు డప్తుకు డనియెడు, తనయు బడసి శిష్యునకు సుదదతి నొప్పించె
వనితయుఁ దపంబు సేయం, జనియెను గాలవున కిట్టిచరితము గలిగెన్. 821
- వ. కావున నెట్టివారికి నిర్బంధము దగదు దుర్జానంబు దుర్దశ నాపాదించు నయ్యయో
తి దుర్జానంబునం గాదె పుణ్యలోక పరిభ్రష్టం డై మాధవీపుత్రు లగునన్నలువురు
దాహిత్రులకతంబున మార్దవగతిం గనియె న ట్లగుటంజేసి. 822
- క. నిర్బంధము దుర్జానము, దుర్బుద్ధికి గాక తగునె ॥ దుర్యోధన నీ
మార్బలమి పాండవులకు, దౌర్బల్యము వాపు శుభము ॥ దలఁకోను సంధిన్
వ. కృష్ణునిమాట విని నీ విక్కారవాన్వయంబు రక్షింపు మనియె నివ్విధంబు
నమ్మువ్వరు మునీంద్రులు సెప్పినహితోపదేశంబులడన సనాదరంబు సేసి గాంధా
రేయుండు రాధేయుం గనుంగొని చే యప్పలించి నవ్వి వీర లింత వెట్టు లగుమరే
యని పలికి వారల నవలోకించి. 824

దుర్యోధనుండు సారదామహలమాట విసక విరక్తరంతుట.

- క. మునులార నన్ను విధి యే, మని మును పుట్టించె నట్లు ॥ లయ్యెడు గా
వినఁ జచ్చి గానిపలుకులకుఁ, బని గలదే యుడుగుఁ డింక. ॥ బహుభాషణమూలం.
వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డష్టహామునులతో ని ట్లనియె. 826
- తే. మి యు సెప్పినబుద్ధులు ॥ గారవమునఁ, కేయఁ గాంచినఁ బుణ్యంబు ॥ సేయ నెట్లు
నాముఖంబునఁ గార్యంబు ॥ నడవ దేని, సేయవాడ గొండెద్దియుఁకేవలమేను.
- క. అని యతఁడు శౌరితో ని, ట్లను నిహముం బరముఁ గలుగునట్టివిధము నీ
వనఘా చెప్పితి నాకుం, బసపు ననుపు లేదు దీని ॥ సన్నతి నడవన్. 828
- ల. మందబుద్ధి నాదునందగుఁ డీపు వో, రానిచుట్టనుపు మునహానుభావుఁ

- దపు దయాద్వచిత్తుఁడవు వీనిఁ జేర్చవే, యనునయించి యెట్లు నీ లై నఁ గృష్ణ.
 1. అనిన ముకుంధుఁడు దుర్యోధనుతో నిట్లనియె విమలశరవంశమువఁ
 జనియించి తెల్ల గుణముల, ననూనుఁడవు నీకు నీదుర్రాగ్రహ మగునే. 880
- చ. తులువలు గాక యిట్టిదొర నీ దుర్ణయవృత్తికిఁ జొత్తురయ్య పు
 త్రులు ననుజన్మలుం జెలులు నీ దుష్టవధంబునఁ బోవ కుండఁ జ
 ట్టలుఁ దగువారుఁ దండ్రియు నొడంబడఁ జేయుము కార్యమల్పబు
 దులవెడమాట లూఁకొనకు నీ దోషము సేగియు వచ్చు నమైయిన్. 881
- క. పాండిత్యశౌర్యనిత్యులు, పాండునుతులు వారిఁ గూడి నీ బ్రదుకుట ధృతరా
 ష్ట్రుండును బాహ్లికుఁడును భీష్ముండు గురుఁడుఁ గోరు తెఱఁగునూపె నరేంద్రా
 ౮. విను మనశ్యలోభమునసిరి యగునె యాఁకొని ముసిండి దినినఁ నీగ్రవ్యలావుఁ
 గలుగునయ్య శకునికర్ణదృశ్యానన, మంత్రితంబు గార్యతంత్ర మగునె. 882
- శా. తోడం బుట్టినభీమపాదులమహాదోర్దర్పముల్ లాఁతు లై
 తోడంచుం బెఱవారి దుర్బలుల నెంతడు నచ్చి దైన్యంబునం
 గూడం బెట్టెడు నీవ పాండునుతులం నీ గుండింపగా సత్యముం
 బాడిం దప్ప రొకప్పుడుం గినియ రాబంధుత్వ మే లొల్లవో 883
- డి. వారును మీరుఁ బొంది జనశవల్లభు లెల్లను భృత్యభావనం
 జేర నను స్తవస్తువులుఁ నీ జేకుఱఁగా బ్రదు కొప్పుఁ గాక. నీ
 కీరన మెత్తికోల్ గఱపి నీ యిప్పుడు కార్యము దప్పఁ జూచునీ
 వారలు ముట్ట వచ్చిన నశవశ్యము సంతకుఁ జాలరుం జమీ. 885
౮. వీర కారు పాండవేయులఁ బోర మా, ర్కొన నురాసురులకుఁ నీ గొలఁది గాదు
 గాన వారితోఁడికయ్యంబునకు నిర్ణయింప వలను సంధిపెంపుఁ జేయు. 886
- క. కుయున్నరాజు లందఱు, పాయసుతున కొక్క యెత్తు నీ వాఁ డలిగిన శూ
 లాఘ్యుఁడు వడఁకు నాకాం, తేయులతోఁ బాడుచు టుడుగు నీ ధీరవిచారా.
 క. ఒకకార్యము సెప్పెద మీ, నకలబలములందు సవ్యసాచి కెదురుగా
 నొకటేడు గలిగినఁ గయ్యము, నకుఁ బూనుఁడు తిత్త బహుజనక్షయ మేలా
 ౯. పెక్కింద్రు గోవులం గొని, యుక్కు మిగిలి నడవ వెనుక నీ సుద్ధవిడిం దా
 నొక్కడ నరుఁ డేతెంచినఁ, జక్కె నమ స్తంబు నది ప్రసన్నము కాదే. 889
- క. తోడుదొన లేనియప్పటి, క్రిడికొలఁది యట్టి దధిప నీ కినియక, విను మే
 తోడై నా నెదురుట గడు, గిడు వలవ దుడుగవయ్య నీ గెలు పరిది మమీ.
 తే. అనుజతనుజులుఁ జెలులు విరయ్యములు నడుగు
 మాలి పోదురు నీకుఁ గా నీ మనుజునాథ
 పోరకుఁ గులనాశనం డనునదూఱు మేలే

- పాండవులతోడ నొడఁగూడి ర బ్రదుకవయ్య. 341
- ఉ. రాజ్యముభార మెల్ల ధృతరాష్ట్రునియంద వెలుంగు చుండఁ ద
త్సూర్యకుమారపట్టమునఁ శ బొల్పి చరింపఁగ నీవు పాండవుల
సజ్యతఁ దండ్రిచి త్తము ప్రసన్నతఁ బొందఁగఁ గొల్పి యున్గి సా
మ్రాజ్యముగాఁ దలంతు రనుర క్తమతిం దమకుఁ ధరాధిపా. 342
- క. కారవనాయక పాండుకు, మాదులు నీతోడిపొత్తు ర మనియెద మనఁగా
శ్రీ రా మోఁకా లొడ్డిన, నారివిధము కాదె నీవు శ వల దను పెల్లన్ 343
- ధీమత్తోలులు దుర్యోధననకు హితంబు సెప్పట.
- చ. అన విని భీష్మ డి ట్లనియె ర నాధృతరాష్ట్రుతనూజతోడ నీ
జనకునిమాట వట్టుము ప్రసన్నమతిఁ మనవంశ మెల్లఁ బా
వనముగ నిందు వచ్చి బుధశవత్సలుఁ డీహరి యిట్లు సెప్పఁగా
వినమి గడుం తెడుండెరువు ర వీరలపం పొనరింపు పెంపుగన్. 344
- క. మానక ధృతరాష్ట్రుడు స్రా, నానం గలుగంగ బంధునాశము రాజ్య
శ్రీనాశము నుద్దామయ, శోనాశముఁ జేయ నేల శ చూచెడు చెవుమా, 345
- చ. కృష్ణార్జునులతోడివిరోధం బీబంధులోకంబునక కాదు లోకంబున నెవ్వరికినిం
జూడంబోలదు లోకంబులు రెంటికిని హానిం జేయక కూడి బ్రదుకుట మే లనిసేరి
దదనంతరంబ ద్రోణాచార్యుండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె. 346
- తే. పితృపితామహగురుల మై ర శ్రీతిఁ గోరు, చున్నయట్టిమావరమహితోపదేశ
వాక్యములు విని దుష్టవశవచనరచనఁ, గొనక బంధులతో నొడఁగూడిమనుము.
- ఉ. వెన్నుఁడు శ్రీతిఁ జెప్పినసరవిస్తరవాక్పించయంబుతోవఁ బో
వన్న కుమార య ట్లయిన శ నాయువు శ్రీయును నీకుఁ గల్లు మా
కన్నులు సల్లగా నకట శ గన్గొను చుండుదు మేము నట్లు గా
కున్నను నీవ నేర్తు నిను శ నొం డన నేరము నిండుకొల్పునన్ 348
- చ. అనవుడు నాంబికేయుఁడు నిశ్చితజాతృజాదిక్కు మొగంబు సేసి యి
ట్లను హరి నాశ్రయించి భవదగ్గజఁ బుణ్య నజాతశత్రునిం
గను మట వోయి దీన మనశకార్యము లన్నియు సిద్ధిఁ బొందు నీ
తనిపలు కాదరింపమిఁ బరదంపడి పాటిలు నెల్లచేటులున్. 349
- చ. అనియె నట్టియెడ గురుభీష్మ లొత్తి చెప్పం దలంచి గాంధారియెన కి ట్లనిరి. 350
- క. ఈకృష్ణనిసారభ్యము, నాకృష్ణనిగాండివంబు ర నై తోఁపక ము
న్నీకొలఁదిఁ జక్కఁబడి నీ, వీకురువంశంబు గావు ర మిభవురనాథా. 351
- చ. అని పలికి మఱియు. 352
- సీ. ధర్మపుత్రునిపదరద్యయమున కతిభక్తి, నెఱఁగిన వతఁడు ని శ నైతి సుచ్చి
నిమఁ నేలఁబెద్దయుఁడదవుగాఁ గొగిల్చి, వఁగ భీముఁడును నీవు శ బరమహార

మునఁ జాచితరవత్కములు సంగతములు గాఁ, బరిరంభణం బొనర్పంగ నరుఁడుఁ
గవలును మొక్కినఁ శ కర మర్థిఁ దిగిచి నీ, వాలింగనంబు సేయంగ నిట్లు
వారు మీరును దగ బాంధవమునఁ బొదలి

యింపు దళుకొత్తఁ దామరతంప రై నఁ
జెలులుఁ జుట్టులుఁ గలసి పేరేలమిఁ బొంది
యుల్లసిల్లంగఁ గుల మెంత శ యొప్పునొక్కొ.

353

సమరమునకు వచ్చినభూఁ రమణు లుభయకటకములను శ బ్రమదం తెనఁగం
దమతమపురములకుం బో, వ మహీజను లెట్టియుత్సవముఁ బొందుదురో. 354

అని వెండియు ననేకనిధంబులం జెప్పి యారెండుదెలుంగులవారును బంచి కుడిచి
సుఖం బున్న నఖిలభూప్రజకును బ్రమోదం బగుం గావున నట్లు సేసి యందఱ
చేత దీవనలు వడయ నయ్య నీ వనిన విని దుర్యోధనుం డవ్వండ్లరీకాక్షు పీక్షించి
యిట్లనియె.

355

గురుఁడును బితామహుఁడు నీ, నరనాథుఁడు నెల్లప్రాడ్డు శ నను దూఱుదు రి
ప్పుడును నీవును దామోదర దూతెడు గాని తగవుఁ శ దలఁచవు కంటే. 356
వనితం బఱిచి రరణ్యంబున నిడుమలఁ బడితి మనుచుఁ శ బోటరు లై చం
పేను జెఱుపఁ దలచి మా దెసఁ, గనలుదు రప్పొందునులు లభారణమ కడున్.

3. అరయం ద ప్పొకయింత నావలన లే శ దాధ ర్థపుత్రుండు జూ
దరివెంటం దమకించి సౌబలునిచేతఁ భూమి గోల్పోయి ము
క్కురుఁ డై వెండియు నొడ్డఁగా నతఁడు నశ్చపాశ్శిమై గెల్చె నే
తెరు వై నం దనయిచ్చ తోఁ బడియె నింతే కాక యే బూటయే. 358

3. మాతృపాంచాలపాంశ్యాదిగమనుజపతులఁ
గూర్చికొని తార కయ్యంబు శ గోరి యెత్తి
విడిసి రింతియ కాక యివ్వధమునుగ
క ర్తమున కేము దొడఁగుట శ గలదె చెవుమ.

359

ఉక్కటి సేరపతి కై నను, మొక్కిమ్ము నృపధ ర్త మూఁది శ మొనరలఁ బడినక
మిక్కిలిపేరును నిట దివి, నక్కజనుగఁ జెంపుఁ బడయ శ నగుట నుపేంద్రా.

న. చిలుతఁదనంబునం దగవు శ చి త్తమునం దలపోయ లేక ముం
దఱ యటన్ వోన నిచ్చితిఁ బితామహుఁడుఁ జనకుండు నింకఁ గ
చ్చట నిలఁ బంచి చక్కనగ శ మక్కడ నెవ్వరికేని మద్యలం
తెఱుగక యీఁ దలంచినను శ నే నది యెఱికి సమర్థించెదన్

361

3. తొంటిచవి గని యిప్పుడుఁ శ దోచి పాండు
సుతులు రాజ్యంబు సేయంగఁ శ జూచుకలుచ
నాకు నీఁ చీటునే యింక శ నాటిచూఱ

లెక్కడివి ద్రోణభీష్ము లీడిక్కు సుమ్ము.

360

ఉ. ఏమును వారు బంచినొని ర యేలుట గల్గుదు పల్కు కుండు మిం
కేమియు వాడినూదిమొన ర యించుక మోపినయంతమాత్రయున్
భూమి యొనర్చి పాండునృపశ్రువుల కిత్తునె యెవ్వ రైన నం
గ్రామమునన్ జయంబు గొని ర రాజ్యము సేయుట నిశ్చయించితిన్.

361

తే. అనిన విని కిన్క బూనినయలఁతినగవు
చెలుపు మొగమున కొకకొత్తపాలు పొనర్చు
బుండరీకాక్షుఁ డగు పెల్లఁ ర బోయి యవ్వు
డరుణకమలాక్షుఁ డగుచు మురారాంతకుండు.

364

శ్రీకృష్ణుడు దుర్యోధనునితో మున్నుతండు సేసినదుర్గయంబులు చెప్పట.

క. మొనతలఁ బడియెను నీచెప్పినయట్టుల తడవు లేదు ర బిరుదుల రై నీ
వును వీరు నిలువుఁ డిదె భం,డన మెల్లియ వచ్చె నూటకటలు గనుఁ డింకన్.

సీ. అరయంగఁ దప్ప లే ర దంటి సేవలనఁ గీ, డొకనాఁడు సేసియు ర నొక్కనాఁడు
సేయవె నీజనించినయది యాదిగా, నుడక పాండవేయులకుఁ జాల
నెగ్గు సేసితి విమర మిడి పెనుఁబాములఁ, గఱపించి నీరిలో ర గట్టి ప్రోచి
లక్కయిల్ గాలిది ర పెక్కు భంగులఁ జంపఁ, దలఁచిన ర జావక ధర్మరక్షఁ

౩. తేసి నెగడి రాచసరి నొంది యున్న జూ, పోవ కీపు తీవ్రపాపబుద్ధిఁ

గనమి జూద మొకటి ర కల్పించి కపటంబు, సేయ దాన నెల్లఁచెటుఁ బుట్టె.

తే. అన్నదమ్ముల నె త్తంబు ర లాడి సతుల, తలలు వట్టి నభాస్థలంబులకు నీచ్చి
చీర లొలిపింతురే యిట్టివారి నెందుఁ, దడవుమా నీ వొకండవు ర దక్క నధిప

ఉ. అప్పుడు నీవుఁ గర్ణుఁడును ర నాడినమాటలు గొల్వబోవలం

జెప్పెడునట్టివే కులము ర శీలముఁ గల్గినపుణ్యకాంత ర

ట్లాప్పమి సేయు పెల్లఁ గని ర యున్న జనంబులు వించు నుండఁగాఁ

ద ప్పొకయింత లేదనువీధం బది నీక చనుం గుమారకా.

36

తే. ఎత్తి విడిసినవారని ర యెల్లతప్పుఁ, బాండవులమీఁదఁ బెట్టిన ర బ్రదుకు గలదె
ద్రోణభీష్ములుఁడండ్రి యుఁ ర దోడులోడఁ, జెప్పలేగుమాట లేమియుఁ జెవులుసారవు

క. శాంతిం బొందుట నీకుం, గుంతీపుత్రులకు మే లరగున్ దానిక యే

నింతయు నాడెద నది నీ, కెంతయు రుచియింప కునికి ర యెఱిగి యెఱిగియున్

వ. అని యిట్లు నారాయణుండు నానాప్రకారంబులం జెప్పటకుఁ గటకటం బ
యెడుదుర్యోధనునకు దుశ్శాసనం డి ట్లనియె.

87

మ. జనకుండున్ గురుభీష్ములుం దగినకర్ణం బాప్తు లై నీకుఁ బ్రీ

తి నెఱింగించు తెఱంగు గాదు తమబుద్ధిం బోయి సంధాన మి

- ట్లినరం జేయక యున్నఁ గృష్ణునకు నిక న్నిష్పించువారింతవ
ట్టు నిజం బిచ్చట నింక నీయునికి నెట్లుం గీడు పుట్టుం జూచి. 372
- అనిన రాష్ట్రకాదు శలగుకుదువృద్ధుల, నా త్తజనకుఁ గృష్ణుఁ నాదరింప
కలేడు రాజసమున శ నవృదు దిగ్గన, లేచిపోయె నంచలించె గొలుపు. 373
- అతని వెనుక న కర్ణుడుననుజగణము, శకునియును వారిపొం దై నజనపతులును
బోయి రమైయిఁ జని యొక్కఁ ప్రోవుగట్టి, వేఱ యంతం తెనుండిరిఁ కోఁజడమున. 375
- ఇట్లున్నం గనుంగొని గాం గేయుండు, 376
- ఇతఁ డిది యేల క్రొవ్వి ధరఁగోకుండ నంచుఁ వృథాభిమాని యై
మతి నెడి లోభమోహమదశమత్సరముల్ దనుఁ ద్రిప్ప నిట్లనె
గతమునఁ బోయె వీని వెనుకం జని లేమి దలంచియో మహి
పతులును వీరు గొంద యతిభారపుమానును లేమి సేయుదున్. 376
- అని జనార్దనుఁ గనుంగొని యకట కాల
పక్వమయ్యె నీనరపతిప్రతతి యెల్ల
ననుడుఁ దగువారిదెనఁ గలఁయ్యుగఁ జూచి
తగవుమెయి నిట్లు యె నన్నగధరుండు. 377
- శాశుదుర్యోధనుఁ డి గర్వి యగునే యాయున్నవారెల్ల నా
చే దై న్యంబునఁ బదు టొప్ప దని చరన్పింపండ యీభంగికిఁ
లేడె యొందుడె సత్కులముఁ బాలింపంగ నర్జున రా
దే దుష్టాత్మకు నీచు నొక్కరునిఁ బోదే భద మీజాతికిన్. 378
- ఉ. కంఠుఁడు నిట్ల తండ్రిమది శ గండెడుచంద మొనర్చి ధర్మ
ధ్వంసము సేసినం గులముఁభారలు నా కెఱిగింప నేను దు
ర్మాంసము గోయవై ద్యునిక్రమంబున నాతనిఁ ద్రుంచి యన్వయో
త్తంసముఁ జేయనే జనకుఁ శ దద్విధ మొప్పదె మీరుఁ జేసినన్. 379
- ఆ. అంతతోడ నెల్లరాయపదలును దీఱు, వంశ మధిక గౌరవంబు నొందుఁ
గూడి యనుట గలుగుఁగగుపాండవులకు ని. పైఁజు సూడ మీకుననుటవ కాదె. 381
- వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రం దుదరిపడి విదురున కి ట్లనియె. 381
- ఆ. బుద్ధిమంతురాలు శ పొందుగఁ బలుకంగ, నేర్పు వచ్చి కొడుకుఁ శ దేర్చి పోవు
గాన వేగ నిపు శ గాంధారిఁ దోడితె, మునుడు నరిగి యతడు శ నట్ల చేసె. 383
- వ. అదేవియు. 383
- క. చనుడెంచి యుచితపీఠంబున నున్నం గురువిభుండు శ పోలఁతుకతోని
ట్లను సీతసూధవుడు దుర్జినయంబునఁ జనియె నిట్టివెంగలి గలఁడే. 384
- క. నీ వైనఁ జెప్పి శాంతం, గావింపఁగ నోపుదేనిఁ శ గౌరవకుల మీ

గోవిందుశాసనము సంభావింపం గాంచి చెడక ఓ బ్రదుకుం జమ్మి. 385

తే. అనుడు నీపుత్రుఁ డవినితుఁడగుట యెఱిగి, యెఱిగి వానివశంబున నేల పోయె
దీవు పాండవులకు నేమి న యిచ్చి తేని, నడ్డపడ నెవ్వరికి వచ్చు న నధిప చెపును.

క. అని గాంధారి పతియుఁ దానును విదురుం బనిచె నందరనుం బిలువ నతం
దును మొగము శేపుఁజింపఁగ, జనుదెంచెను నభకు విదురసంప్రార్థితుఁ డై.

న. మున్నుదనలోడంబనిన వారలందఱు నచ్చోటన నిలువ నిట్లువచ్చి సుయోధనుండు
నిజాననాసీనుండై యున్నఁ జూచి తల్లి చిత్తంబున గర్హించుచు నతనికి ధర్మంబును
నీతియును జుట్టటికంబును బ్రదుకుఁ దెనుపును నిజశక్తియు సహాయంబుగిలండియుఁ
గులజనచిత్తప్రకారంబును బాండుపుత్రులబలపరాక్రమంబులుఁ దెలియునట్లుగాఁ
దెఱంగువడం జెప్పి బుజ్జగించియుం గినిసియు ననేకవిధంబుల నాడిన నమ్మాటల
దెస ననాదరంబు నేసి యుద్ధతిం గ్రమ్మఱం జని యతండు కర్ణాదులం గలసి వాగు
నుం దానును దుర్మంత్రంబునకుం జొచ్చి. 388

దుర్యోధనాదులు శ్రీకృష్ణునిం బట్టికొని చెఱం చెట్టఁ దలంచుట.

క. హరితలఁ పొప్పుదు భీష్ముని, గురునిం గూర్చికొని మనలఁ నే గ్రొవ్వఱఁ బట్టం
గర ముత్సహించు చున్నాఁ డరయు నతనివచనరచన నంతయుఁ దెలిసెన్.

క. మును దాఁ గంసునిఁ బరిమూర్చినచందము వారి కెల్లఁ నే జెప్పెడుఁ దనకున్
మును మనము గడఁగి వెనఁ బట్టినఁ గార్యం బగుఁ జలంబు నేడింపకుఁ డింకన్.

తే. పట్టి యీతనిఁ జెఱఁజెట్టి నే పాండవులకు, దిగులు పుట్టింత మంతటఁగడగక యెత్తి
వచ్చిరేనియు నిర్జింప నే వచ్చుఁ గోఱ, లెల్లఁ బుచ్చిన నురగంబు నే లేమి నేయు.

వ. అని విచారించె నిట్లు దుష్కార్యలోచనంబు నేసి దుర్యోధనదుశ్శాసనశకునికర్ణు
లగుదుష్టచతుష్టయంబు మొదలుగాఁ గలయవినితులు దై తేయమర్దను మర్దింప
నిశ్చయించి రయ్యవసరంబున. 392

చ. అడఁకువ లేమి నల్కి యుర్రయాడుట నొండొరుఁ గూడ కుండుటన్
బుడిబుడి మాట లాడుటను నే బోవుచు వచ్చుచుఁ గ్రందుగ్రమ్మఱం
బడుటను చెల్ల మైన మును నే పన్నుగఁ దాఁ బరికించి యున్కి న
వ్వడు హరిఁ బట్టునంకులము నే పుట్టుట సాత్యకి నిశ్చయించుచున్. 393

తే. బఱటి కొనిపోయి కృతవర్తఁ నే బన్నఁ బనిచె, నీవు బలమునుపాకిలనీలువు మేను
లోపలికి నెల్లఁ జాలుదుఁ నే బాపబుద్ధు, లన్న దెసఁ దప్పి గని నిర్భరయమునఁ జెప్పి.

వ. ఇట్లు పరమాత్ముం డగుహార్దిక్య నట పుచ్చి సాత్యకి సత్వరంబుగాఁ జనుదెంచి
జనార్దనునకు నత్రైతం గెల్ల నెఱింగించి తదనుమతిం గౌరవేశ్వరబాహ్నికభీష్మ
విదురులలో నిట్లనియె. 395

కు. అదె కౌరవ్యు లతే క్కదుర్జనత నేయం బూని పైఁ బాఱఁ జూ

- చెడ రమ్మై దమచేతఁ దీటునె జయశ్రీ కాంతు డైద్యులకుం
బాదువం దారు దలంచు తెల్ల నవలంబుం జీర బంధింపఁగా
మది నూహించినయట్లు కాక తమదుర క్షంశ్రంబులం బోవునే. 396
- వ. అనిన విదురుం డదరిపడి వైచిత్రవీర్యున కిట్లనియె. 397
- ఉ. భూవర నీతనూభవులు శ పుణ్య నగణ్యపరాక్రమున్ హరిం
గేవలమద్భుత గాఁ దలఁచి శ కటివఁ బటివఁ దాను మంటపై
చావిరిఁ గ్రమ్మునాశలభరవర్గముచాడ్చున మ్రుడి పోరె కా
లావధి యయ్యెఁ గావలయు శ నక్కట వారికి వారివారికిన్. 398
- వ. అనుటయు గోవిందుం డందఱు విన నంబికానందనున కిట్లనియె. 399
- ఉ. రోషము నాపయిం గలిగి శ కూరతఁ గారవు లింత సేత సం
తోషమో సీవు ప్రాభవముతోడ దగ నాకు ననుజ్ఞ యిమ్ము ని
ర్దోషత సేను నోవుగతి శ చోర్బలదుర్జయు లై నవారి వి
ద్వేషముఁ జక్కఁబెట్టి జగత్తీవర యంతక పోయి వచ్చెదన్. 400
- క. అనుడు ససంభ్రమముగ నజ్ఞనపతి దుశ్శాసనాదిరసకలపరిజనం
బును నాదుర్జనునిం దోడ్పొని ర మ్మని విదురుఁ బనుచుఁడుం జని యులఁడున్.
- వ. సవరివారంబుగా దుర్యోధనుం దోడ్చెచ్చినంజూచి యతనికిధృతరాష్ట్రుండిట్లనియె.
- చ. అలవి యెటుంగ కిట్లు దనుకజారికిఁ గీ డొనరింప సీవు నీ
తులువలు నుత్సహించితిరి శ దుర్మదులార సమీకు మీకుఁ జోఁ
కలవడి పట్ట వచ్చునె మోహాద్రిఁ గదల్చఁగఁ బోలునే దవా
నలుఁ జమరంగ శక్యమె వినాశముఁ బొందెద రేమి సేయుదున్, 403
- ఆ. అనిన విదురుఁ డిట్లు శ లను సుయోధనుతోడ, బాలకేళిఁ దొడఁగి శ లీలఁ గృష్ణుఁ
డెఱుట. నెచట నెవ్వ శ రెవ్వరి నేమేమి, సేసె వినవె యేల శ చెడియె దిట్లు.
- వ. అనియె నట్టియెడఁ గట్టెదుర నున్నయక్కరపతికుమారుం జక్కం జూచి యే
నొక్కరుండన యని తలంచియె దుర్మదంబునం బొదివి పట్ట నుత్సాహంబు సేసి
తనుచు దరహాసంబు సేయువాసుడేవునిఫాలప్ర దేశంబున బ్రహ్మయు వక్షంబున
విరూపాక్షుండును వదనంబున వహ్నియుఁ బూర్వంబుల సింధ్ర యమ వరుణ
కు పేరులు నాదిత్యమరుద్విశ్వేదేవాశ్వినులు నుద్భవించిరి హలగాంధీవ్రమండిత
బాహు లగుబలదేవార్జునులు సవ్యదక్షిణభుజంబులను నిజాయుధహస్త లగు
యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులసహాదేవులు వీఁపునను వివిధప్రహరణపాటులగుయదున్మస్తిభో
జాంధకవీరు లూరులను బ్రభవించిరి జనితవానాహస్తవిద్య స్తంబులయి శంఖచక్ర
గదాఖడ్గశక్తి శార్ఙ్గప్రముఖనిఖిలసాధనంబులువెలింగె నేత్రశోతనాసావివరంబుల

సహామహామకేతుజ్ఞానాచాలంబులు నిగిడె రోమకూపకలాపంబులం దరణికిరణ
నిధప్రభలువెడలె నిట్లు దుర్నిరీక్ష్యం బగున తేజోదూపంబుఁ గనుంగొనం గొలది
గాక సకలజనంబులు నయనంబులు మొగిచ్చి యద్భుతభయానకరసంబుల జొత్తిల్లు
చిత్తంబులతోడం గదల కుండ నవ్వందరికాక్షుండు నారదాదిమహామునులవల
నను భీష్మవిదుర ద్రోణసంజయులయందును గరుణాతరంగితం బగుకటాక్షవీక్షణం
బాలయ వారలకు దివ్యదృష్టి యొసఁగిన నాపుణ్యపురుషులు సాంధ్రానందంబునం
దేలుచుండి రయ్యవసరంబున. 405

తే. దేవదుందుభివ్రాతంబు ॥ దివిరెఁ గల్పు, వృక్షపుష్పధారాయశ్రవ్యప్తి గురిసె
సిద్ధసాధ్యవిద్యాధరశ్రేణి భక్తి, నిచ్చుజయజయశబ్దంబు లెసఁగెఁ జదల. 406
వ. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుం డమృహాసంకులంబు విష్ణుని దివ్యవిద్యంభణంబు గావలయు
నని యూహించి. 407

క. కరుణింపుము సంశ్రితభయ,హరణాధురీణా సహింపు ॥ మజ్జానంబు
శరణంబు వేడెద భవ,చరణంబులు గనుంగొనం బ్రసాదంపఁగదే. 408
చ. అనుడు దయార్ద్రచిత్తుఁ డగునప్పర మేశ్వరుఁ డిచ్చె దృష్టి య
జ్ఞనపతి కదృతం బడర ॥ సమృదధూరము గ్రమ్మ నాతఁడుం
గనుంగొని భక్తి మొక్కి నినుఁ ॥ గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతి నింక నొ
ల్ల నొరులఁ జూడ లోచనమునలం బురుషోత్తమ సంహరింపవే. 409

క. అనినవలుకులకు నచ్చటి,జను లెల్ల నృపాలు సితవిశాలాక్షుఁ గనుం
గొను చుండి రపుడు దమనె, మనమ్ము లాశ్చర్యరసనిమగ్నంబులు గాన్. 410
వ. తదనంతరంబ దామోదరుండు ధృతరాష్ట్రసభిమతం బొడఁగూడ నతనికన్ను
లెప్పటియట్లు కావించి నిజవిశ్వరూపప్రపంచంబు నుపసంహరించి ముసింద్రుల
నామంత్రణంబుసేయ నమ్మహాత్ము లంతర్ధానంబుసేసిరి దానును నముతానంబుసేసి
యంతకు మున్న సన్నిహితు లై యున్నకృతవర్తకరంబును సాత్వికహస్తంబును
నవలంబించి యూరక వెడలె నని చెప్పిన. 411

ఆ. ఇవిధమునఁ గృష్ణుఁ ర దేగినపిదపటి,కథ వినంగ నాకుఁ ర గౌతుకంబు
మనము నిండి కడలుకొనుచున్నయది వివరించి చెప్ప మునివరేణ్య యనుడు.

ఉ. భక్తమనఃప్రమోదకరకపాదసరోజవికాస చేతనా
శక్తిమయప్రభావ మునిరసంస్తుత సాత్వవశేయభారతి
ప్రొక్త నిగూఢసంప్రకటభూమనమాశ్రయ వర్సలత్వసు
వ్యక్త కృపాభిరామ గుణవర్జన నిష్కల నిత్య పుష్కలా. 413

క. అవ్యయనిర్లబిధవా, దివ్యప్రభవా సుభైకరదీప్తానుభవా
నవ్యత్వనిత్య యతిసం, సేవ్యసుసాంగత్య లోకరజివనకృత్యా. 414

మాలిని. రవిశశిమయశేత్రాప్రస్థురత్కంఠిన్యద్యా
 సవజరతవికారస్యాసలీలానవద్యా
 వివృతనిగమశాఖాసమృత్తాగ్రైకవేద్యా
 వివిధనియతచర్యారవిత్తచిత్తప్రసాద్యా.

415

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజ
 తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబునయుద్వేగపర్వంబునందుఁ
 దృతీయాశ్వాసము.

416

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః.

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

ఉద్యోగచర్యము, చతుర్థాశ్వాసము.

మత్తులసీపల్లవ

దామచ్ఛవిలబమరకశతప్రతిమతోష్ఠి

ద్దామప్రభాస్థిమాలా

శ్యామాయితవిపులవక్షః శ్రీహరిహరనాథా.

కృష్ణుండు గుంతియింటికిం బని యాయమతో మాట లాడుట.

౪. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లునోయెఁ గృష్ణుం డత్రైఱుంగున వెడలిన
 విస్థిత యై గాంధారి యభ్యంతరమందిరంబున కరుగం గొరపు లెల్లను బంధు
 మిత్రసహాయసహితంబుగాఁ దనతోడన వెడల మొగంబు గంటు వెట్టికొని
 కత్యంతరంబులు గడచినవ్వుడు దారుకుండు తేరికొగలపై నుండి పొడసూపి కే
 లు మొగిడ్చి ఫాలభాగంబునం గదియించినం దత్ప్రదేశంబున నిలిచి వారలదెస
 మరలి చూచి మీరింక నిలువుం డని పలికిన నాంబికేయుండు వుండరీకాక్షుం
 డేరి నిజలసూజల నుపలక్షించి.

౩

౬. వీరును బాండుపుత్రులును శ్రీ వేరము దక్కి పొసంగి మన్నికై
 పోరిత మాడి యే నటులు శ్రీ బుద్ధులు సెప్పినభంగియుం గులా
 చారము నిర్వహింపఁ బలుశచందములం దగ దుఃఖపాటు నీ
 కారవజాతికిం దెలిసెఁ శ్రీ గాదె గదాధర నీదుసన్నిధిన్.

౪

౮. అని వెండియ.

౫

తే. నీకు శుద్ధుండ నగుటయు శ్రీ నిఖలబంధు, మిత్రగురుజనకోటికి శ్రీ ధాత్రి కెల్ల
 నంబుబాక్ష నిర్దోషుండ శ్రీ నగుటగాన, నా లెఱుంగు నీ వెఱుంగుట నాకుఁ జాలు.

౮. అనిన విని యుచ్యుతుండు బాహ్లికభీష్మద్దోణకృపప్రముఖనిఖలవిశిష్టజనంబుల
 నాలోకించి.

6

తే. ఇవ్వు డీసథఁ బుట్టినయింతవట్టు, మీకుఁ దెల్లంబు గాదె యీరమేదిసేవి
 భండు దా నేమిటికిని ముశ్యుండఁ గాను, దవ్వుదనదెస లే దని శ్రీ చెప్పి విడిచె.

౮. కాశన నాకు నియ్యడం దడయుం బని లేదు పోయి వచ్చెద ధర్మపుత్రునకు సంత

- వృత్తాంతం జెరింగిన వలయు నని పలికి వారల నామంత్రణంబు సేసినవాడై
రథారోహణంబు సేసి ధృతరాష్ట్రుండును నచటిజనంబులును వెనుకం జనఁ జని
కుంతిగృహద్వారంబున సరదంబు డిగ్గి. 8
- క. వా రందఱుఁ దనతోడన, గౌరవమున నడుగుదేరఁ శ గాఁ జొచ్చి మహా
దాదుఁడు గుంతీచరణాం, భోరుహముల కెఱఁగి వినయభూషణుఁ డగుచున్. 9
- క. కొరవసభఁ దా నాడిన, శౌరవవాక్యములుఁ గార్యభిక్షకమవా
క్పారములు సుయోధనుడు, స్వారంభము నల్పవచనపథతిఁ జెప్పెన్. 10
- వ. ఇట్లు ధృతరాష్ట్రకొలుపునం బుట్టినవిశేషంబులు పాండురాజమహిషి కెఱింగించి
మాధవుండు మఱియును. 11
- తే. కుదుకుమారులు దమయంతఁగఁగడిచిక్రొవ్వి, మీఁదెఱుంగరు మాకేమిశమేలకాక
నాలుకలుగ్రోయనన్దనాశనలముదఱిసి, యెరగొనఁగని సంతృప్తియెసక మెసఁగు.
- వ. పాండుకుమారులపాలికిం బోయి వచ్చెద వారికిం దగినబుద్ధు లానతి మృనిన నదేవి
విక్రమోపజీవు లయిన ముచుకుందుండును స్మంజయుండును ననుతోంటినరపతుల
చరిత్రంబులుసెప్పి యుద్ధిష్ఠిరుండు వీరిని వినఁచొకాక యని పలికి యెల్లవారును
విను చుండ వెండియు నిట్లనియె. 13
- ఉ. రాజుల కెందు నారయఁ బరరాక్రమజీవనవృత్తి దక్క నొం
డోజ నిషిద్ధ మంద్రు మును శ లు త్రమసత్త్వలు వంశధర్మముల్
పూజితభంగిఁ జేయుదురు శ బుద్ధివిహీనులు వానిఁ దక్కి ని
స్తేజవుఁగూటి కియ్యకొని శ దీనతఁ బొందుదు రంబుజోదరా. 14
- క. నీవిద్యుంబులు సంధియ, కావంపంబడిరి వీరిఁ శ గలయుట కష్టం
బావెరవు దప్పటయ మే, లై వచ్చెం బొమ్ము విడువు శ మనుమానంఘ్నన్. 15
- మ. నిజవంశోచితవీరవృత్తమున కుగ్గనేషంబుగా నాకపి
ధ్వజఁ డుత్సాహము సేయ కున్న నకటా శ దైన్యంబు వాటిల్లదే
భుజధర్మోద్ధతుఁ డైనభీమునకు నీరపాం దొప్పఘే నీవు న
ర్వజగన్మాన్యుఁడ విందు రాఁ దగునె డైవం బిట్లు దప్పించునే. 16
- వ. అని యంత నిలువక గొంతి యిట్లనియె. 17
- క. మఱచీరె కొలువున ద్రావడిఁ, బఱచినబన్నంబు ధర్మపథము దొఱంగఁ
వెఱచుట కప్పటి కది దగుఁ, జెఱచినచో వెదక వలదె శ చిరతరకిరీన్. 18
- క్రిక్కుళ్లుఁడు కల్లనిఁ దనరథం జెక్కించుకొని కొన్నిరహస్యాత్ములు పలుకుట.
- వ. అని పలికి పుండరీకాక్షుం గొగిలించుకొని యచ్యుతుండు మొక్కిన దీవించి
యేను సుఖం బున్నదాన నని పాండవులకుం జెప్పము చేతులలావునం గనినజీవనం
బున బ్రదుకుం డనుము పోయి ర మ్మని వీడుకొల్పిన సింహగమనసుందరంబుగా

వడలి తనతోడన కదలి వచ్చినధృతరాష్ట్రుడుల విలువం బనిచి రథారోహణంబు
సేసి గోవిందుండు కర్ణుడెసం గనుంగొని నన్ననిచి వత్తు గాని రమ్మని కరంబు సా-
చి చెయి వట్టి తనయరదం బెక్కించుకొని సాత్యకి వేసరి నెక్కి కెలవం జనుచేధం
గదలి చని యనుప వచ్చినకృతతర్క నుచితప్రకారంబున నన్నీహంబుగా విలిపి
యరుగునవసరంబునం పొరలోకంబు. 19

ఉ. అక్కట వాసుదేవుపను శ పాదరణంబునఁ జేయ రైరి వీ
రెక్కడిబుద్ధిమంతు లని శ నిందును నందును లోక మెల్లఁ బే
రుక్కున వ్రుగుటం దలచ శ నొల్ల కపాయము సేసి రత్న యీ
యొక్కిపు లెందునుం గలరె శ యొప్పురు వో ధృతరాష్ట్రనందనుల్. 20

వ. అని మఱియు ననేకు లనేకప్రకారంబులం బలుకుచు నిద్రగెలంకుటం జూచుచుండఁ
బుండరీకాక్షుండు పురంబు నిర్గమించె నిట ధృతరాష్ట్రుండును మగిడి కొలువుకూ
టంబునకు వచ్చి యెప్పటివారలు పరివేష్టింప నుండి కృష్ణునివలనిమాట భాడు
చున్నసమయంబున సుయోధనుతో భీష్మద్రోణు లిట్లనిరి. 21

చ. పలుకున యిట్లు గొంతి విని శ బమ్మెరవోయితి గుంతబెట్టిగం
బు లగునె మాట లయ్యమయుఁ శ బుణ్యుడు గృష్ణుడు గార్యవాదముల్
పలికెడువార లిట్లు బెగఁ శ బాటిరి ధర్మజవారిరాశికం
జెలియలికట్ట వాసె మనశ్చే నగుకర్మముచంద మెట్టిదో. 22

వ. అని పలికి వెండియు. 23

శా. మాకుం జూడఁగఁ బోలుకార్య మిది ధర్మరక్షితి నీ వేగి ను
శ్లోకుం డైనయధిష్ఠిరుం గని జనశ్రుత్యంబుగా శాంతిమై
నీకారవ్యుల నెల్లఁ గాచికొనవే శ యె పొప్పు డెందుం దుర్ది
శోకం బొందక వేగమై గదలి కృష్ణుం గూడఁ బోవే నృపా. 24

వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు మొగంబు రాజుచుండ నూరకుండె గాంగేయుండును
గురుండును దిగ్గన లేచి యతని నవలోకించి. 25

క. కురువృష విను సంసారము, దరి ద్రొక్కినవార మింకఁ శ దలకెదమె సం
గరమునకు నేము నీకై, పొరలితి మె టైన నగును శ బోయెద మనుచున్. 26

క. అరిగిరి రాజును నభ్యం, తరమునకుం జనియె రాజితనయుండు బహిః
పరివారముఁ బోవుని మిత,పరిజనుఁ డై యేగె నా త్తభవనంబునకున్. 27

తే. అంత నక్కడ నచ్యుతుఁ శ డరిగి యరిగి, యధికసంప్రీతి దలకొనశ వర్కతనయు
నాననంబు వీక్షించి యి రట్లనియె నెమ్మి, నన్యు లెవ్వరు విన కుండ శ నతనితోడ. 28

సీ. నీవు వృద్ధజనోపాసేవివి ధర్మసం, వేదివి తెలియంగ శ వినుము సిద్ధ
మంత్రబలంబున శ మార్తాదువరమునఁ, గన్నియతటి గొంతి శ గన్నవాడ. 29

- వగుటఁ బొందునృపాలుఁడనగ్రనుతుండవు, ధర్మమార్గంబిది ధర్మతనయు.
 డాదిగాఁ గలతమ్ము శబదలు నాచేత, నెఱిగి నీయదుగుల శతఁగి నకల
 ల. పుత్రమిత్రబంధుభూషణసేనాసమ, స్వితము గాఁగఁ గొలిచి శనిన్ను రాజ్య
 భారవహనమునకుఁ బట్టంబుఁ గట్టను, జ్వలించు వగుదు రమ్ము శవారికడకు. 29
- వ. ఏను నిన్ను సామ్రాజ్యంబునకు నభిషిక్తుం జేయుదు నీవు దొలుత వెడలునప్పటి
 మహోత్సవంబునకు యువరాజై యుద్ధమేరుండు నీరథంబున నుండి నీకు ధవళ
 చామరంబులు వైచు వాయుపుత్రుండు సితచ్ఛత్రంబు వట్టు నవ్యసాచి సార
 థ్యంబు సేయు మఱియుఁ బాంచాలయోధవసాంధ్యమాత్యులు లోనుగాఁ గల
 రాజులొకంబుతోడఁ గవలు నభిమన్యుప్రభృతికుమారులు బెరయ నే మెల్లం
 బలసి పరివేష్టించి వత్తు పుట్టిమహేంద్రవిధవంబున మహానీయుండ వగుచు మహీ
 చక్రం బేలు మని చెప్పి మఱియును. 30
- క. పాంచాలరాజపుత్రయు, సంచితముగ నిన్నుఁ బొందు శ నార్యురవరునా
 సంచితపుణ్యుడ వీ లొక, యించుకయును వేటు సేయ శ కేతె మైలమిన్. 31
- వ. ఇట్లైనఁ గుంతికి సమస్తబంధుమిత్రులకుఁ బ్రియం బగు ననిన విని రహస్యంబుగా
 రాధయుండు మాధవున కిట్లనియె. 32

కట్టఁడు శ్రీకృష్ణుననుఁ దగినయుత్తరంబు లిచ్చుట.

- చ. వెడవెడ యేనుఁ దొల్లి యిది శ వింటి ననుం గని కుంతి యెంతయుం
 జెడ నది వైచి పోయెఁ గృపఁ శ జేకొని సూతుండు దెచ్చి తాను మున్
 కొడుకులఁ గాన కున్కిఁ బ్రియశకుం దగ నిచ్చినఁ జేపెఁ జన్ను ల
 వృడఁతియు నప్ప డాదిగ శుభభస్మితిఁ జెంచె బ్రయత్నశీల యై. 33
- క. మూత్రపురీషాదులు ధమ, గాత్రములం దింక వారు శ గారవ మెసఁగం
 బుత్తుం డని సంవర్ధిత, గాత్రునిఁ గాఁ జేసి రింతశకాలముఁ గూర్చిన్. 34
- క. నేఁ దింక నెఱిగి యొరువుల, వాడఁ గదా యనుచు నేను శ వారిఁ దొఱఁగినం
 బోడిమి సెడదే మదిఁ గడు, వాడి గలదె నాకు నకట శ వారిజనాభా. 35
- వ. వృద్ధోపసేవనంబును ధర్మసంవేదనంబునుం గలవాడ వని నన్ను నీవ చెప్పితిని
 రాధయు నధిరఘండును నాకు జాతక గ్రాదిసమ స్తసంస్కారంబులు నిజకులొచితం
 బుగా నాచరించి రట్టితల్లిదండ్రులకుఁ బుత్రకృత్యంబులు నిర్వర్తింపక వారలు
 బాసి యేను వచ్చుట ధర్మం బగునే యని పలికి వెండియె. 36
- క. పోదరులుఁ బ్రియులు ననుజులు, నాదెనఁ బెక్కండ్రు వారి శ నందఱ విడువం
 గా దని యూహింపక దా, మోదర నన్నిట్లు పిలుచు శ టుచితమె చెపుమా. 37
- వ. అదియునుం గాక. 38
- త. ఘోరమగుతుండు వీఁ డనక శ సూనులతమ్ములకంటె నాకు సం

శ్రీతి యొనర్చి తేజమును శ బెంపును నాటికి నాటి కగ్గలం
బై తనరార నన్నుఁ దనశయంతటిమానిసిఁ జేసి యుండ నే
నేతగ పూడి యాకురుకురలేశ్వరుఁ బాయుడు ముట్ట వచ్చిసన్. 39

క. నను నయ్యుద్ధనునకు నెదు, రని పెద్దయు నమ్మి యుండు శ నక్కట దుర్వో
ధనుఁ జానమ్మిగ వమ్ముగఁ, జనునే పాండవులఁ గలయఁ శ జన నా కసహూ. 40

ఉ. ఏను నర్జునుండు శ నెక్కఁ తెక్కటి దల,పడకయున్న నగరె శ పుడమిజనము
లందు నాదువచ్చు శ టలేనికి నపకీర్తి, యనిన నాకు వేఱ శ యడుగ నేల. 41

క. హిత ముపదేశించితి నీ, నతిని ర్లబుద్ధి వగుట శ నై నను నిది నా
మతి సారదు రహస్యము ర,క్షితముగఁ బాటించుమయ్య శ చిత్తములోనన్. 42

వ. అది యేమిటి కంటిని. 43

తే. ధర్మతనయుండుదాను నారతమ్ముడగుట, యెఱిగె నెనియుసామ్రాజ్యమేలపూను
నట్టిధార్మికఁ డాధిపత్యంబుఁ జేయ, వలవదే శాశ్వతంబుగ శ వసుధ యెల్ల. 44

క. అనుజాలు ఋత్విజాలు గ నీ,పని యిటు నేయు మని నీ పురపద్రవ్వు గా
విను కురుకుమారపశువిశే,సనమున రణయజ్ఞ మతఁడు శ సమృత్తిఁ జేయున్. 45

వ. దానం బుణ్యభూమి యగుకురుక్షేత్రంబున మముబోం ట్లెల్లను సద్గతి వడయు
దురుగాక యనిన విని నను దేవనందనుండు సూతనందనున కి ట్లనియె. 46

మ. దయ నాయాడినమాట గైకొనవు సంకతాపంబుఁ దెచ్చుం జమి
స్తయ మెట్లుం దుది నీకు నర్జునునితో శ మాత్సర్య మైనం బరా
జయ మొండొక్క మృతి యొండొక్క గాక గెలువక శ శక్యంబై పెక్కండ్ర కిం
తియకాలం బగునట్టె నీమనము శాంతిం బొందఁగా నేర్చునే. 47

క. గాంధీవముఁ గవదొనలు న,ఖండితదివ్యాస్త్రములు నొకగలపై నేను
జండభుజబలము నై యు,ద్గండత నరుఁ డడర నెదురఁ శ దరమ నీకున్. 48

వ. ఎల్లభంగులం బాండవుల గెల్తురది యట్లుండె నీవు పొ మ్మివ్వుడ పోయి సుయో
ధనునకును గురుభీష్ములకును మీకుం దోడువచ్చినరాజులకందఱకుం జెప్ప మిమ్మా
సంబు సౌమ్యంబై శీతోష్ణంబులులేక పుష్పఫలపేతంబును సమగ్రధాన్యంబును
సులభయవస్త్రైంధవంబును నగుచు నొప్పి యున్నయది యేడెనిమిదిదివసంబులకు
నమావాస్య వచ్చు నది పుణ్యదినంబు నాడు భండనంబు గావలయు ననికఁ గానీ
నుండు కమలనాథున కి ట్లనియె. 49

క. కలవు నిమిత్తస్వప్నంబులు కొరవపాండవులకుఁ శ బో టగు దానక
గెలు వయ్యుధిష్ఠిరునకును, గల దెఱుంగుదు నీవు సెప్పఁగగా నేమిటికిన్. 50

వ. అట్లు గాన కదా యే నందు రా నని పలికి మఱియును. 51

క. దీనికి మూలము శకునియు, నేనును దుశ్శాసనుండు శ నింతియ కుంతి

మానుల వారలు గలసిన, రానేరగ వచ్చు నాకు శ రాజవాహు. 52

ఈసమరసముద్రింబు దటియ నీది నిన్నుం గనియెడ గాదేని మార్గల్లోకంబు నం గాంచెద నీవింక నేమియుం బలుకకుము పనివినియెద నని కౌగిలించుకొనిన నట్ల కాక పొ వ్వుని విష్ణుండు వీడుకొలుప రాధేయుండు రథావతరణంబు సేసి కనకరత్నమయం బగుతనయరదం బెక్కి కరిపురంబున కరిగె నచ్యుతుండును సాత్యకిం దనరథం బెక్కించికొని దారుకుం జూచి పద పద పో నిమ్మ పోని మ్మని పలికి లలితాటోపకలితుం డగుచు జనియె నట్టియెడ విదురుండు విషాదంబుతో బాండురాజమహిషిపాలికిం జని యి ట్లనియె. 53

1. అక్కట కౌరవాన్వయమహార వ మింకెడునట్లు పుట్టె నిం దొక్కరుఁ డైనఁ శేశపుహితోక్తికి మేకొనఁ డయ్యె నర్జునుం డెక్కిటి దాన చాలుఁ డము శ నిందఱఁ దీవ్రతరాగ్నిఁ గాల్చుఁ బెం పెక్కినపాండునందనులరయే డెఱఁ దొల్లియుఁ దా రెఱుంగరే. 54

2. అన్ని వడియును బంధుత్వయంబు సేయ, నొల్ల కెల్లవిధంబుల శ నుపశమంబు కోరి రహ్మాండవేయలు శ వారికిట్టి, దొనఁగు నచ్చెనె తులువలరతోడఁ బుట్టి. 55

3. అని వెండియు నివ్వధంబుమాటలఁ బొండవులకుఁ గయ్యంపుటలజడి యైనవగపు దోప నాడుచుం గొండొకపూర్వు నిలిచి నిజనివాసంబునకుం బోయినయనంత రంబ కుంతి యి ట్లని వితర్కించె. 56

4. తమవారికొ సిరికై వధించు టిది సరధర్థంబె యక్లేశకృ త్యమె తాఁ గయ్యము ద్రోగభీష్మకృపకర్ణాటోపముల్ మాన్పు ట ల్పములం దీటునె యందు సర్వజనియశ్రేల్లం బెప్పుడుం గ్రోధదీ ప్తము భీమాదులహిఁదఁ వకొరుల కుత్సాహంబు లే దాజకిన్. 57

5. అని యి ట్లెఱంగునఁ బెక్కులు చింతించి తలంచుకొని కర్ణునకుం బుట్టువు దెలిపి స హోదర స్నేహం బావహించెద న ట్లయిన నాహవంబువలనికడంక యుడుగకుండు నె యనిచివారిం చి యతనిపాలికిం బోవ నిశ్చయించి యుచిత్రప్ర కారంబున పెడలి యతర డనుష్ఠానార్థంబు భాగీరథికిం జనుట విని తత్ప్రదేశంబున కరిగి యతనికి జపకాలం బయి యనికిం జూచి వెనుకవలనఁ గూర్చుండఁ గొండొక సేపునకు జవంబు దీటి గలయం గనుంగొని యప్రహేదేవిం గాంచి కానీనుండు సంగ్రహ విసయంబులతోడం శ్రేరి సూతగోత్రంబును రాధేయానామంబునుం జెప్పి యభి వాదనంబు సేసి నీవు విజయంచేసినకార్యం బేమి నాకుం జేయంగలసేని యెయ్యది యానతి మ్మనినఁ గుంతి యేకాంతంబుగా ని ట్లనియె. 58

కుంతిదేవి గర్భనకు నతండు దనపుత్రుం డగుట వెలుపుట:

6. వినుము సూతాన్వయంబున నీవు పుట్టుట, బొం కెను మాకుంతిభోజనింట్లఁ

- గన్నియనాడు భాస్కరుని రావించితి, వరమంత్రబలమున | వచ్చి యతఁడు
సంప్రీతి నొసంగంగ శ జన్మించినాడవు, నాకుఁ గావునఁ బొందుకొనెదనుండ
వగుదు ధర్మశ్రీ పట్టిసి వితరులఁ, గొలువ నేటికిఁ గురుకులవరేణ్య
౪. ధర్మరథయాదు లై నవీరములకును, ధార్మదాన్తులకును నీవ శ్రీ తగువిధుండ
వేలు మీలోక మెల్ల నీ శ్రీ కేల రాధ, కొడు కిరెం డనుతక్కువ శ్రీ కొడుకుఁగఱ్ఱ
౫. అని పలికినయవసరమున, నివలించుములోన నుండి శ్రీ యిది నిజ మిబ్బం
గిన నెగడ వన్న మే లగు, ననుమాక్యము వెడలఁ గర్ణుఁ శ్రీ జాకర్ణింపన్. 60
౬. దాని వినియును నవుడు రాశ్రాసూతుండు, దిరుగఁబడనిమనంబుతో శ్రీ ధీరవృ
దల్లి కి ట్లను నీమాట శ్రీ తథ్య మగున, యైన నొక్కటి సెప్పెద శ్రీ నవధరింపు. 61
౭. శ్రీ త్రియసంస్కారమునకుఁ, బాత్రముగా నీవు నన్నుఁ శ్రీ బాటింప విహా
ముత్రఫలములకు నీ శ్రీ, బుత్తుడ నని వచ్చు టింకఁ శ్రీ బాసఁగున చెపుమా.
౮. సూర్యానుగ్రహంబునంజేసి నింద్యంబు గాక తక్కి నేనియు నాజన్మంబు వరమ
రహస్యంబు నై యున్నయది దీనిఁ బ్రకాశంబు నేయుట మన కెంతమే లట్లుంగాక.
౯. విజయువిక్రమంబు శ్రీ విఖ్యాత మై యుండ, నేను గుంతికొడుక శ్రీ భానుజుండ
ననుచు నతనిఁ జేర శ్రీ నరిగిన నతనికి, వెఱచి పోయె ననరె శ్రీ వేయు నేల. 64
౧౦. కడిఁదివిగఱ నేఁ దెప్పఁగఁ, గడవంగా నీఁడఁ దలఁచుకొరవనాథుం
డెఱుఁ గాక యంచు ని త్తత్ర, విడువఁ దగునె యతనివలన శ్రీ వెలసినవాడన్. 65
౧౧. కారవులచేతఁ గుడిచిన, వారికి నీది సమయ మెట్టివాడును సంగ్రా
మారంభంబునఁ బాయుదు, శ్రీ రాజులు మనలఁ దిట్టరే య ట్లయినన్. 66
౧౨. ఏ నవశ్యంబును దుర్యోధనునకై నీకొడుకులతోడం బెనంగుదు. 67
౧౩. నీపలు కెంత వోలినను శ్రీ నిర్ణయ మిట్టిద కాని యొందు లే
దీపనిమీఁదిభారమున శ్రీ నీ విట వచ్చితి గాన పాండవులే
నేపడిరేనిఁ జంప నఱ శ్రీ నేయక చెప్పెద సవ్యసాచిపైఁ
గోపము పెద్ద చాఁడు సమరకూరిన బిట్టఁ జంపుదుం జామీ. 68
౧౪. సవ్యసాచిచేతఁ శ్రీ జమ్బుటియును గీర్తి, కరమ యతఁడు లోను శ్రీ గాఁగ నేవు
రేను లోను గాఁగ శ్రీ నేవురు గాని నీ, కొడుకు లాచ్యురనుట శ్రీ విడుపు మింక, 69
౧౫. అనుటయు నష్ట గొంతి హృదయంబున శోకము నివ్వటిల్ల ని
ట్లను నిది దైవసంఘటన శ్రీ ముక్కట యెట్లును దప్ప నేర్చునే
యనువషమసత్యవిస్మరణ శ్రీ నాడినమాట మఱాకు మన్న నీ
యనుజల నల్వరం గడవు శ్రీ మద్దునుఁ జేతకు సమర్థించితిన్. 70
౧౬. అనుచుఁ గొఁగిలింప శ్రీ నర్కజం డట్ల కా, కని ప్రియంబు మెఱయ శ్రీ వినయఁడై
నరిగె నదనమునకు శ్రీ వదేని యతఁడును, జనియె విజనివాసగ్గునకుఁ న్నీతి. 71

- అక్కడ వానుడేవుండుచితప్రయాణంబుల నుపప్లావ్యంబునకుం జని ధర్మతనయు
చేతం జూజతుండు ధీమసేనాదులు విరాటద్రుపదముఖ్యులగుతగువారలు
దన్నుం గాంచిన వారి నెల్ల నభినందించి కొలువున నుండి యుద్ధిష్ఠిరుతో నిట్లనియె.
1. ధార్తరాష్ట్రులు నత్తుల 1 దగినవలుకు, లేల విని సంధి సేయుట 2 కిచ్చగించు
రెదిరి: దమ్మును నెఱిగిర 3 యేని వార, అంత లంతలు సేయుదు 4 రయ్య నాడు.
2. అని యెల్లవారును వినఁదనపోయివచ్చినకార్యంబు తెఱం గెఱింగించి పథిశ్రమంబు
పుచ్చువార డయి పుండరీకాక్షుండు నిజమందిరంబున కరిగె నాఁటిరాత్రి ధర్మ
నందనుం డనుజనహితంబుగా నుచితప్రచేశంబున నుండి గోవిందుని రాఘించి
నీవు సుయోధనుతోఁ బలికినచందం బెట్లు లతండు విని యెవ్విధంబున నుత్తరం
చిచ్చె నని యడిగిన నమృతం డిట్లనియె. 74

క్రికృష్ణుడు ధర్మరాజునకుఁ గారవసథం బుట్టినవిశేషంబులు చెబుట.

3. కయ్యము గానితెఱంగున, నెయ్యం బగునట్లు గాఁగ 4 నెఱిఁ బలికితి నే
నెయ్యది సుఖంబు పథ్యం, బెయ్యది యెఱుంగంగఁ దథ్య 5 మెయ్యది దానిన్. 75.
4. బహువిధంబులఁ బలుకునారసంబుకులెల్లఁ, జీదకనుపడి తనపెదరచ్చెలుఁ బెట్టి
యీతాతాఱులుమఱుమాటరలిచ్చియపహ, సిం చెదుర్యోధనుడువేయుఁజెప్ప సేల.
5. అనిన విని ధర్మజుం డిట్లను నప్పడు దండ్రీ యుచిత 6 మాడఁడె భీష్ముం
డును గురుఁడు విదురుఁడుం ద, క్కినపెద్దలుఁ బలుకరే తగినచందమునన్. 77
6. నావుడు హరి యిట్లను న, ద్భావమున విచిత్రవీర్యతనయుఁడు దగ నా
నావిధములఁ జెప్పినసం, భావన వినఁ డతఁడు వలుకు 7 బ్రతికూలంబుల్. 78
7. శంతనుపుణ్యవంశశం బంకురించిన, చందంబు నంబికాశనందనుండు
జాత్యంధుఁడై యుండ్రసాన్వ్యాజ్యమంతయుఁ, బాలించి పాండునృపాలుఁడతనిఁ
గొలిచి యుండుటయును 8 గురుకులంబునకెల్లఁ, దేజంబుగా మీరు 9 దిగ్విజయము
సేసిఁకావించినరసిరి వారు వంచనఁ, గొనుటయు నత్య మరకుంతితముగ
10. సీవు సమయంబు నడవినర నెఱియుఁదండ్రీ, పాలు మీకు సీఁ దగుటయుఁరబాడి లేమి
నడరఁ జేడుదురు కౌరవురలనియుఁ జెద్ద, లెల్లఁ జెప్పిర ముగమోట 11 యింతలేక.
11. బలయక యందఱుఁ జెప్పం, గలయంతయుఁ జెప్పి రతఁడు 12 గటకటాబడి య
కొల్లుపు పెడలి పోయెం ద, ముల్లుఁ గన్గఁడు రాజలోకముం దో నరుగన్. 80
12. ఇట్లు గొడుకు ముమ్మఱుం డై యరిగిన ధృతరాష్ట్రుండు గాంధారి రావించి. 81.
13. తగ విదురుఁ బంచి యాతని, మగుడఁగఁ బలిపించె నాయుగమయుఁ దనయునకున్
వగయును గూర్చియు పేరవును, మిగిలినవచనముల సంధి 14 మెయికోనఁజెప్పెన్.
14. ఎవ్వరెంత సెప్పినను గైకొనక కడంగి దుర్యోధనుండు దనకుం గలవారలనెల్లను
గురుత్వేత్రంబునకు నడవుండుని చెప్పం బనిచె భీష్ముని సేనాముఖంబు సేసికొని

యెత్తి విడియం గలవాఁ డిదిధార్తరాష్ట్రులనిశ్చయం జేనును నాయోపసంత సాహ
నాదంబు లాడితి నారదాదిమహామునులను సుయోధనునకు బుద్ధులు సెప్పసట్లు
సేసితి నేమి సెప్పినను నెంతటం బో కున్నం గినుక దెచ్చి కొని జంకించియు భంగించి
యు ధిక్కరించియుఁ దృణీకరించియుం జూచితిఁ గార్యంబు భగ్నం బగుట కొల్లక
వెండియు శాంతవచనంబులు వలికితి నతం డత క్తదుర్జనత సేయంజూచిన నమాను
షంబు లగువానిం గొన్ని వెడమాయలం బన్ని పెక్కుపోకలం బోయితి నెన్ని
భంగుల సంధియ కావలయు నని పొరలం గలయంతయుం బొరలితి నప్పుపాత్రుం
డెట్లునుం జక్కంబడక తనచలంబుతోన పొట్టపొర లయ్యుఁ గయ్యంబు పొడు
చుం గాని యవశ్యంబును రాజ్యంబుపా లిచ్చువాఁడు గాఁడు కౌరవులయెడ దం
డంబు దక్క నొం దుపాయంబు లేదు మీకుం బోలినతెఱంగు సేయుం దనిన
ధర్మతనయుండు దమ్ములం గనుంగొని యి ట్లనియె. 83

క. తునుసభఁ బుట్టినచందము, హరి యంతయుఁ జెప్పె నింక శ్రీ ననుమానము లే
దరిమిద్దనమున కయ్యెను, వెరవుం జేవయును మెఱయి శ్రీ వెడలుడు గడఁకన్. 84
వ. అని పలికి యభాతశక్తుండు కరుణాయ త్తచిత్తుం డై యచ్చుతు నాలోకించి, 85
క. కురువంశము ద్రుంచుటకుం, పొరఁ జాలక నామనంబు శ్రీ సుడివడియెడు సే

వెరవును దొరకొనదు గదే, సరసీరుహనాభ పొందు శ్రీ సంపాదింపన్. 86

వ. నామనంబును దమ్ములతలంపును నీ వెఱుంగును ధార్తరాష్ట్రులచందంబును భీష్మ
ద్రోణవిదురాదులచి త్రంబులును నెఱింగి వచ్చితి మాకు ధర్మచ్యుతి లేకుండునట్లే
కార్యంబు నిశ్చయింపు మనిన నారాయణుం డి ట్లనియె. 87

ఉ. యుద్ధము కాక శార్యమును శ్రీ నొండాక బుద్ధియుఁ గల్గ నేర్పునే
బుద్ధులు సెప్ప వాక్యముల శ్రీ పోల వినం డన సేల యట్టిచో
బదునిఁ జేయఁ జూచె ననుఁ శ్రీ బట్టి సుయోధనుఁ డింక నయ్యసం
బద్ధునితోడిసంధికి నుశసాయము నామదిఁ దోప దెప్పెయిన్. 88

వ. అని చెప్పి విదురుం డ్దేశాంతంబున నాడినమాటలును భీష్మద్రోణబాహ్మికాద
లగుపెద్దలకు ధార్తరాష్ట్రులదెసం బుట్టినమనఁబో భంబును గుంతి కౌరవులు విన
బలికినపలుకులుం బ్రకటించి ధర్మపుత్రుఁడై బాపంబు లే కునికిఁ దెలిసి నమర
బవశ్యక ర్థవ్యంబుగా నిశ్చయించె నట్టియెడఁ దమ్ము లన్న మొగంబునం జూడ్చి
నిలిపి యూర కుండి రతండు వారలం గలయం గనుంగొని యి ట్లనియె. 89

ఉ. కౌరవకోటిచేత మనశకష్టపుఁబాటు దలంపు వచ్చినం
గూరవిచేష్టితంబునకు శ్రీ గొంతి యొడంబుడై బంధుపర్యము
భ్రాతృగముగా వధించుటకుఁ శ్రీ గోల్కొన కున్నది బుద్ధి మీరు ని
గూరఁ సేయుఁడా హితము శ్రీ ధర్మము నయ్యెదువృత్తి మెట్టిదో. 90

- వ. అనిన విని యద్దనుం డతని కి ట్లనియె. 91
- చ. హితమును ధర్మముం దగవు శ నిట్టిది నా మన మేమి నేర్తు మ
చ్యుతుండు సమ స్తధర్మపరిశోధకుఁ డావిదుఁడుఁ బొందుభూ
పతిసతియుం దగం బలుకువల్కుల సందియ మెల్లఁ బాసె ని
ట్టితఁడు రణంబు సేయుఁ డన శ నిక విచారము లెల్ల నేటికిన్. 92
- ఆ. అనిన నట్ల కాక శ యఖిలధర్మజ్ఞానఘనుండు మనకు నేడుగడయుఁ దాన
శౌరి నిష్ప్రియింప శ సంశయం బేటికి, సంఘటింపుఁ డుగ్ర సమరవిధము. 93
- వ. అని యుద్ధిషిరుండు దములతో నెట్టకేలకుం దెగువ పెచ్చి. 94
- క. బాహుగర్వము వివిధపూర్వావిధిజ్ఞతయుఁ గలిగి శ యొకఁడుం డే డ
తోహిణులు నడచి భీష్మ త్యాహంబున కోర్పు చాపధరుఁ డెవ్వఁ డొకో. 95
- వ. అట్టివానికి చాహిననాయకత్వం బిచ్చి యభిషేకంబు సేయ వలయు. 96
- తే. అనిన సహదేవుఁ డి ట్లను శ నధిప పుత్ర
పాత్రసోదరవంతుండు శ బాహువీర్య
ఘనుండు మన కాశ్రయం బయి శ మనిచె మత్స్య
దేశపతి గాఁడె సేనాపతిత్వమునకు. 97
- వ. అనవుడు నకులుండు. 98
- చ. బలగముఁ బెంపుఁ దేజమును శ బాహుబలంబును నగ్గలంబు పె
క్కు లెఱుంగుఁ గార్యఖిష్టములకుం దగుత్రోవలు ద్రోణులందు భీ
ష్మలదెనఁ గోపముం గలఁ డశమోఘపరాక్రమశాలి నీబలం
బుల కధినాథుఁ గా న్రుపదధూపతిఁ బట్టముఁ గట్టు లెట్లాకో. 99
- వ. అనుటయుం దదనంతరంబ ధనంజయుండు. 100

శుప్తద్యుష్మాదులకు సేనానాయకత్వంబు నిర్ణయించుట.

- సీ. లగ్నికుండమున ద్రోణాచార్యునకు నాశ, మునరించుదానికై శ యుద్భవించె
రథరథ్యములు ధనుర్వ్యాణంబును దను, త్రాణఖిష్టములు నురద్దామలీలఁ
డనతోన జన్మించె శ దహనశిఖామూర్తి, బుడవీర్యవిక్రమసన్నాధిశాలి
పైన్యనాథుండు ధృష్టద్యుష్ముఁ డగు నని, తలచెద నాతఁడు శ దక్క నొరులు
తే. భీష్మతాఁ కోర్వ రుగ్రంపుఁబిరుదు ధైర్యధనఘనుండు శిఖండి భీష్మము మృత్యు
వై జనించినవాఁడు మరహాబలుండు, దండనాయకుఁ జేయ నశతించు దనును. 101
- వ. అనవుడు ధర్మ నందనుండు గోవిందుం బూపి యితండు నకలచగావరచారతమ్య
సంవేది విశేషించి మనకు నితనిచూటయ విజయమూలంబుగావున నిమగ్నముం
డు నిరూపించినవాఁడు వరూధినీముఖ్యుండు. 102
- క. అనుటయు దామోదరుఁ డి, ట్లను ధృష్టద్యుష్ముఁ డప్పుఁ శ డగు నభిషేకం

- బాసరింపుము పేరోలగమున నహోహిణుల కెల్ల శ్రీ ముఖ్యుడు గాంగన్. 103
- క. సురగంధర్వభిచరకిం, పురుషాదినమ స్తదివ్యభూతంబులబం
ధురభూరివ్యాహంబుల, విరచనముల నెఱుంగు నతఁడు శ్రీ వీరోత్తముఁడున్. 104
- క. నీయొద్దిరాజు లందఱు, ధీయుక్తులు విక్రమప్రదీప్తుల యెనన్
వే యేటికి ధృష్టద్యుమ్నాయుత్తము సేయు సైన్య శ్రీ మంతయు నధిపా. 105
- వ. అనిన విని యధిపిరుం డహోహిణులకుం బ్రత్యేకనాయకులను నీవ నిర్దేశింపు
మనుటయు నతఁడు. 106
- తే. సేన దమకును గలవారు శ్రీ లేనివారు, సనక తగువారిఁ జెప్పెద శ్రీ నఖిలసమర
పండితుల నేర్పి వారి నీరబలము లేదు, నడపఁ జాలించి యభిషేచనం బొనర్చు..
- వ. అనిన నట్లు చేయుదు వా రెవ్వ రెవ్వరు నిరూపింపు మని యడిగినఁ గుంతీనందను
నకు దేవకీనందనుం డిట్లనియె. 108
- సీ. పటుపరాక్రమనిధి శ్రీ పాంచాలపతియు న, మానుష తేజుండు శ్రీ మత్స్యవిభుఁడు
శత్రుభీకరమూర్తి శ్రీ సాత్యకియును జరా, సంధాగ్రతనయుండు శ్రీ శౌర్యఘనుఁడు
సహచేవుఁడును ధైర్యశాలి యాదవశిరో, మణి చేకితానుండు శ్రీ మహితనిధవ
ఖని యగుశిశుపాలాతనయుండు దొర్దర్ప, ధుర్యుధిండు ధృష్ట కేశతుండు సమర
- తే. లంపటుండు శిఖండియు శ్రీ లావు వెరవుఁ, గలరు నీయెడ ననురక్తి శ్రీ గలరు సాలఁ
బెంపు గల రుక్మ ముట్టినశ్రీతెంపు గలరు, కోరి పతులుగఁ జేయు మహోహిణులకు..
- వ. అని దండనాథుల నిశ్చయించి వెండియు. 110
- క. కురుసైన్యము నిస్సారం, బరయఁగ మనబలము లెల్ల శ్రీ నతిదృఢములు నీ
నరచాయి గొనక నడపుము, ధరణీశ్వర సేనమొగము శ్రీ దైవమ నీకున్. 111
- క. నీయనుజులు దివిజలకు న, జేయులు ధృతరాష్ట్ర సుతులఁ శ్రీ జెఱుచుట వ్రేగే
తోయజ నాశము గజలీ, లాయుత్తము గాదె యెత్తు శ్రీ మాహవమునకున్. 112
- వ. అని నిర్ణయించి నారాయణుండు నిజనివాసంబునకుం జనియె ధర్మతనయుండును
దమ్ములుం బ్రియంబుండి యారాత్రి సుఖనిద్ర సేసిరి లేపకడయపాండవార్జుం డను
జననజడనుజాంతిక సామంతనుంత్రి పురోహితసహితంబుగాఁ బేరోలగంబున నుండి
సమస్తపరివారంబును వినఁ గార్యంబునిశ్చయంబుఁ దెలియంబలికి తగువారలతో
సముచితసంభాషణంబులు సేసి మహానీయమహిమ వెలయం బుండరీకాక్షుండు ప
నిచినట్లసాంచాలనాథప్రముఖుల నహోహిణులకు నధిపతులుగా వేఱు వేఱయభిషే
కించి శ్పేతజాతుం డగుటఁ జేసి శ్వేతుం డనం బ్రఖ్యాతుం డగుధృష్టద్యుమ్నునకు
నుక్కొప్పప్రకారంబున నభిషేకం బొనర్చి సర్వసేనాధిపత్యంబునకుం బట్టంబుగట్టి
యయ్యెనమండ్రను దక్కటిదొరలను గనుంగొని మధురవాక్యంబుల నగ్గించి
కొరవులతోడికయ్యంబునకుం గుగుత్తేత్రంబునకు విడియం బోద మని చెప్పి

చారి నెల్ల ధనంజయునకుం జూపి,

113

ఉ. ఎప్పుడు నెయ్యెడం బొదివి శ యిందఱకుం దగ సేవు కంటికిఁ
తెప్పయుఁ బోలె మాటయి నెఱిఁ బను లారసి యొజ్జవాఱునం
జెప్పుచు వీరిబుద్ధి గొని శ చేయుము కార్యము నీకు రక్ష దా
నివ్వరమేశ్వరుండు గలఁ శ డిచ్చు శుభం బని చూపె గృష్ణునిన్. 114

చ. ఇట్లు గాంభీర్యమాధుర్యధుర్యం డైనయుధిపిరుండు పరిష్కప్తభువులచిత్తంబు
లారాధించి సర్వజనసమ్మతంబుగా సమర్థోత్సాహంబు సేసి మహోల్లాసంబునం
బ్రసానభేరి సజవం బంచిన. 115

సీ. బీతండతాఁకున శ బీటలు వాతిన, పచ్చిగోడలమాడ్కిఁ శ బగిలె దిశలు
కాగినయెసరులకరణిఁ బొరింబారి, శరనిధు లుప్పొంగి శ పారలఁ బడియెఁ
గలముపైఁ గీలించి శ గాలి కెత్తినచాప, వోలె మి న్నంతయు శ బూరటిల్లెఁ
గులపర్వతావళి కులిశభయంబున, బెదరి వాపోవున శ ట్లెదుగు సెలఁగె
తే. ధాత్రి కుమ్మరిసారెవిధమునఁ దిరిగె, జిత్రరూపులభంగి నిశ్చేష్టితంబు
లయ్యె సర్వభూతములుఁ బ్రయోణభేరి, భూరినిష్ఠురఘోరభాంకార మదరి. 116

సాండవులు కారవులతోడియుద్ధంబునకు వెడలుట.

చ. ఇట్లు ప్రసానభేరి సెలంగిన సకలపై న్యంబులు దండనాథసహితంబుగా సన్నద్ధంబు
లయ్యె ముఱునాడు. 117

ఉ. భూరివిభూతిఁ పెండ్లికిని శ బోవుతెఱంగునఁ బొందునందనులే
దారును బుత్రులొ హరియుఁ శ దమ్ముడు నుజ్జ్వలచారులీల శృం
గారము సేసి సమ్మదవిశ్కాస మెలర్పఁగ వీరసంభ్రమో
దారసముద్ధతిం జనిరి శ ద్రోపది యున్నెడ కందఱుం దగన్. 118

చ. ఇట్లు సని యమ్మహాదేవి నామంత్రణంబు సేసి తత్ప్రేభృతిపుణ్యస్త్రీకరకలితలిలి
తాక్షరంబులు గైకొని విప్రశీర్వాదంబు లాదరించుచు భద్రపాతకశ్లోకంబు
లొకర్ణించుచు శోభనపదార్థంబులు గనుంగోనుచు నాంగికమాంగల్యపూచకం
బులు సేకొనుచు వెడలునప్పుడు. 119

శ. తగుశంఖకాహళాదిక, మగుమంగళతూర్యసంప్రయము గంభీరం
బుగ మ్రోసె జయముఁ డెలుపుచు, జగతిశ్వరుమ్రాల నాకశసము దీటుకొనన్

శ. మనుమనిజయప్రయాణం, బనుమోదింపంగ నానుభాంశుఁడు సనుచరి
చినకరణి గొడుగు కుంతి, తనయౌగ్రజమ్రాల నతిసిరతప్రభ నొప్పెన్. 121

చ. అట్టియెడ నమ్మహీవల్లభుండు. 122

క. ఉచితకఠిఁ జేరి వంది, ప్రచయము గీర్తింప నెక్కె శ రథమం దొనరె
ఖచియించినవజ్రంబుల, రుచులను బోలు పారు నీవిరదులు బెరయంగన్. 123

చ. తదనంతరంబ. 124

సీ. వక్షస్థులంబున నవనమాల గ్రాలంగ, వెలిమాపుగెడలవారగెలు ధరించి
నొగలపై హరి యొప్పు నవగచర కేతువు, మెఱయంగ నరదంబు మెఱుగులడర.
దివ్యకిరీటంబునదీ పులు భూనభోం, తర మెల్ల గలయంగుల బరగుచుండ
గాండీవతూణయుగములు పూర్వావర, భాగంబులకు నవారధరణములుగ

తే. దెలిమొగుంటతో నల్ల నేతెంచి యొక్క

పార్శ్వమున బొడనూపి భూపతికి మొక్కి

దేవదత్తంబు పూరించె న దేవదేవు

పాంచదన్యంబు మున్నగా న ఫలునుండు.

125

తా. భీముండుం గవలుం గునూరులును సంక్రీడిత గదాద్యాయుధో

ద్వామస్తీతరుచుల్ వెలుంగ రథసంతానంబు రమ్యోజ్జ్వల

శ్రీ మీఱం దగ వచ్చి శంఖములు గర్జిల్లంగఁ బూరించుచున్

భూమీశుం గని యగ్రభాగమున కొరవ్వం బెంపును జేయుచున్.

126

క. నిలిచిరి దక్కటిదొరలును, బలుమానుసులును మహోగ్రరథంగి నవరణల్

చెలు వొంద నధిపుచుట్టల, నలంకరించిరి నిభూషణాంశుచ్ఛటం.

127

వ. అప్పుడు పాండవాగ్రజున కభిముఖంబుగాఁ జనుచెంచి.

128

క. సాష్టాంగ మెఱంగి సమరా, వస్తుంధం బొప్పు దివ్యవాహన లీళ

తృప్తగతి ముంగలి యై, ధృష్టద్యుమ్నుండు పొలిచె న దేవోమహిమన్.

వ. కన్యధంబునం గారుభీషణంబుగా నన్నధుండై యుద్ధిర్పరుండు గదలి శుభమాచకం

బులుగైకొనుచు నడచె నట్టిసమయంబున నెల్లవారిపరిచారకులును శకటాదినకల

సాధనంబులును బటగృహంబులును మొదలుగా వలయునమ స్తవస్తువు లొడఁ

గూర్చి నెడలినదండు పఱ పై సముద్రంబు గాఁపువోవుచందం బయ్యె నిట్లరిగి

ధర్మపుష్టుండు కురుక్షేత్రంబు దఱియం జొచ్చి ఋష్యాశ్రమంబులకు దేవతా

యాతనంబులకు నలజడి గా కుండం బరిహారంబు సేయుచుం జని తృణకావ్యజల

సమృద్ధం బై తగియెడుసమస్థలంబున హిరణ్యతి యనుపుణ్యనదిపాంతోవిడిదలగా

నిరూపించి యచ్చో నిలిచె దదనంతరంబ.

130

తే. విడియుటకు సూచకంబుగ న విష్ణుఁ డొత్తై, బాంచదన్యంబు ధర్మరక్షపార్థ లాది

గాఁగఁ దమతనువీరశరణంబు లెల్ల; దొరలు నొత్తిరి దివిమోతఁతఁదూఁటుగట్ట.

వ. తదనంతరంబ యొక్కరమ్యప్రదేశంబున రాజమందిరంబును నుచితస్థానంబుల

సమ స్తజననివాసంబులు నై రమణీయబంధురంబును సింధురాశ్వశాలామాలికా

హనోహరంబునుం గా వీడెల్ల విడిసె వీటిచుట్టునుం దిరిగి ధృష్టద్యుమ్నుండు సుర

క్షీతంబు చేసి వచ్చె రాజును దొరలును దమ్ములును నేకలపరివారంబును దగిన

తెఱంగున నుండిరి నానావస్తుబహుళసంభారంబుల మహోదారం బగుచు.

- బాండవస్కంధావారంబు మహానీయాకారంబున నొప్పు సంత నక్కడి 133
- క. చారులచే సంతయు విని, కౌరవపతి విననియట్లు శ కర్ణాదులతోఁ
బోలగమున విగతవి, కారుం డై యిట్లు లనియె శ గర్వ మెలర్పన్. 133
- క. తనవచ్చిన కార్యము మన, మనుకూలతఁ జేయ కున్న శ హరి యలుకమెయిం.
జని యప్పాండులేనూజలు, మనములఁ గిను కూనునట్టిమాటలు సెప్పున్. 134
- చ. మును మనచేత భంగపడి శ ముచ్చిరి యుండుటఁజేసి పాండునం
దనులును నెత్తి వత్తు రుచితంబుగ సంగర మెట్లుఁ గల్గుఁ బే
ర్చినబహుస్సైన్యముల్ బయలఁ శ జేరఁ డగ్గ విడియింత మెల్లి దం
దని పురిఁ జాటఁ బంచి దొర శ లండఱకుఁ బడి సేయుఁ డేడ్డెఱన్. 135
- న. మనకు విడిదల కురుక్షేత్రం బని పలికి దుశ్శాసనం జూచి నీవును గర్హించును
గాంధారపతియును సమస్తంబును సమకట్టుం డనుటయు వారలు ప్రియంబునం
బని పూని వెడలి దండు సాటించి తగువారల కెల్ల నెఱింగించి వుచ్చిన సకల
పరిచారంబును బ్రమోదంబు నొందె భూవల్లభుండును గొలిచి యున్నవారలం
బోవం బంచి వలయునెడకుర జని తగినవర్తనంబున నుండె నట్టిసమయంబునఁ
బ్రయాణోచితంబు లగుబహుప్రకారవ్యాపారంబులయందుఁ దత్పరు లయిన
దొరలనానాచేష్టితంబులను గరితురగరభంబులకు సవరణలు సమకూర్చుచతుర
పరిచారకులసంభ్రమంబునను వివిధాయుధంబులు రవణంబులుగా నాయితంబులు
సేయఁ బ్రవర్తించుపదాతివర్గంబులసంరంభంబునను నయ్యెసరకులు పయనంబున
కనువు సేయుబలుమానుసులతిరుగుడువడుటనుం బురంబు సమరోత్సాహచం
ద్రోదయంబునకు మహార్ణవం బై ఘూర్ణిల్లు చుండె నవరదినముఖంబున. 136
- క. త్వరితగతి సమయసముచిత, కరణీయము లాచరించి శ కమనీయాం
కరణోజ్జ్వలుఁ డై యెలమిం, గురురా జేతెంచె గొలుపుకూటంబునకున్. 137
- వ. వచ్చి దుశ్శాసనప్రముఖిఖిలగుహోదరపరివృతుం డై యుండి. 138
దుశ్యోధనుడు ద్రోణప్రభృతుల సేనపతులం జేయుట.
- సీ. అరిభయంకరుడుద్రోణాచార్యుడును రణోత్సాహాలంఘుడు రాక్షసాసురుండు
శరత త్వవేది యశశ్వతామయును భూరి, బాహువిలాసుండు శ బాహ్నికుండు
శౌర్యవైభవశాలి శ శైల్యుండు ధైర్యసంపన్నిధి గృపుడును శ బ్రకటశక్తి
సారదుర్జయమూర్తి శ భూరిశ్రవుండును, దక్షోజ్జ్వలుండు గంధాకపతియు
తే. సుగ్రతేజుండు గృతపర్వయును బ్రతాప
ఘనుడు గాంధోజుడును బరాక్రమధనుండు
సింధురాజును బతులుగాఁ శ జేయఁ గోరి
కొనఁగఁ దగువార లగుదు రక్షోహిణులకు.

చ. అని మది నిశ్చయించి తగ నందఱు బిల్వగఁ బంచి వారితో
ననిపని మాటలాడి వివరయమునఁ బ్రార్థన సేసి మీర లీ
యొనరిన సైన్యముల్ షడునొకొంటికిఁ బ్రార్థన మాచరింపఁ జొ
చ్చిన సకలంబు నొప్పు నభిప్రేకము నైకొనుఁ దుత్సవంబుగన్. 140

క. అనవుడు నందఱు నాఁగా, కని సంతస మంద నభిప్రేకంబు
జను లెల్ల సంప్రమోదంబునఁ బొందఁగ నప్పు డతివిభూతిం బ్రభులన్. 141

వ. ఇట్లు మహామహిమ వెలయ నక్షోహిణీనాయకుల సమకట్టి రారాజు పితామహు
చాలికి వారిం దొడ్డొని చని నవినయంబుగా నతనికిఁ బ్రణామంబు సేసి వారలం
జూపి వీరల మనయతోహిణులు చదునొకొంటికిం బతులఁ గావించితి నిన్ని
సైన్యంబులు నొక్కలావున వర్తించుచందంబు సూచికొనవలయు నని చెప్పఁచుఁ
డతలు మొగిచి యిట్లనియె. 142

చ. నెఱిఁ బడి యాజి నీమొనలు నేరవు గూడి తగం జరింప నిం
దఱమన సొక్కఁ డై చనక నేరవుఁ గదా బహుదేవవాసు లం
ద తొకటి సేయచో వెరవు నేరవుక చెల్లుట యెట్లు గల్గు ని
తైఱఁ గొకచాలువానిబలుకీర్తునఁ గాక పొసంగ నేర్పునే. 143

అ. అమరసేనలును నరమంతన వర్తింప, నేర కునికి నాకుమారుమొగము
గా నొసర్ప వలసెఁ నే గాదె నమస్తసే, నలను నీవ యరసి నేరవ వలయు. 144

క. తారలకుం జంద్రునిగతిఁ, గారవులకు మేటి వీవ నే కావున నీ వీ
భారంబు పూని మముఁ గడ, చేరుపఁ దగు నెవ్వయిం బ్రసేదచరిత్రా. 145
తే. సర్వసేనాధిపత్యంబు నే నిర్వహింప, నీవు దక్క నిం దొక్కడు నే నీవ యరసి
చెప్పమా కలఁడేని రక్షింపు మమ్ము, బూనివట్టంబుదాల్చుముఁపొడిచిగెలుము.

వ. అనిన విని గాంగేయుండు గాంధారేయున కిట్లనియె. 147

అ. మీరుఁ బొందునుతులు నే నారయ నాకొక్కరూప కార్య మున్న నేరూపువలుక
వలయుఁ గయ్యమైన నే వత్తు మీలోన నా, యనికిచందమునకు నేనుచిత్త మిదియ.

క. సేనాధిపత్యమును దగఁ, బూనెద నను మార్కొనంగఁ నే బురుషుల నుత్తిం
గానఁ గిరిటికి నొక్కని, కే నోర్వ నతండు శరము నే లెక్కు డెఱుంగున్. 149

క. పెఱవారి నెల్లఁ దర మిడి, నఱకురుఁ బొందుకీర్తిశ్రేంద్రులను రూ
పఱ నేయం జే యాడదు, దఱుమరు నామీద నత్తుడగ్రత వారున్. 150

వ. అప్పటికిఁ దగినభంగి యయ్యెడు నది యట్లుండె నని వల్లికి మఱియు నిట్లనియె.

అ. ఘున్న కర్ణుండె నే నన్నొండె గయ్యంబు, సేయఁ బనువు మిట్లు నేయవాఁడ
వైనఁ గాని సకలసేనాధిపత్యంబు, బూన నేరఁ జమ్మ నే భూవలనయ. 152

వ. అనినం గర్ణుండు కౌరవపతితో నిట్లనియె. 153

1. ఇప్పుడు గ్రాతగ వీనిం, జెప్పంగా నేల మున్న క చెప్పితిఁ గాదే
యెప్పుడు భీష్ముడు వడు నే, నప్పు డనికి నచ్చునాడ క నని సభలోనన్. 154
2. అనిన నట్ల కాక క యని సర్వసేనాధి
పత్యభారపట్టబంధమునకు
నియ్యకొనియె భీష్మఁ క డయ్యగ్గలికఁ గొని
యాడె విభుఁడు ప్రముదితాత్ముఁ డగుచు. 155
3. భేరిమృదంగశంఖకు, లారవములు సెలఁగఁ జేయుఁ క డని పనిచి మహా
చారపతాకాద్యుత్పన్న, గౌరవములు నడచె నెల్లకడలం బురిలోన్. 156
4. ఇట్లు పట్టణాలంకారంబు సంఘటించి రత్న కాంచనకలఘౌతమయంబు లగుకలశం
బులఁ దీర్థజలంబులు దెప్పించి మణిప్రకరంబునఁ గుసుమనికరంబున మంగళతరు
త్వక్ష్మచయంబున మహావిధిచయంబున విహితమంత్రంబుల నుచితతంత్రం
బుల ఋత్విక్కురోహితసహితం డై తల్పింన్మూర్తప్రకారం బాచరించి. 157
5. గురుఁడును గృప్తుఁడునులోనగు, గురు లనుమోదింప బాష్టిశకుండు మొదలుగాఁ
గురుబాతి యెలర్పఁగ న, న్నరవీతి భీష్మాభిషేచనం బొనరించెన్. 158
6. ఇద్విధంబున నభిషేక క మెలమిఁ జేసి, పరమధర్మి నక్షోహిణీశపతులఁ జూపి
వీరికిని సైన్యములకును క మీర యెడయ, లనుమఁబట్టంబుగ బృశంశలేనుతనూజు.
7. అ త్తతఁ బాషాణంబులు, నెత్తురు నెమ్ములును గురిసె క నిష్ఠురనినదా
య త్త మయ నభము పిడుగుల, మొ త్తంబులు వడియె నగరశ్రమున నెల్లడలన్. 159
8. దానికి జను లుత్సాహవి, హీనతఁ బొందంగఁ గౌరవేంద్రుఁడు నానా
దావాదు లయినశాంతివి, ధానము లొనరించి యానందతృప్తిరమతి యె. 161
9. తల్లియుఁ దండ్రియు నెఱుఁగునఁ, బుల్లవడన్ పారికడకుఁ క బోయి లేడయఁగా
నొల్లక పయనపుష్కొ, తల్లెం దనయిచ్చ నడపి క యే డైత వెడలెన్. 162
10. వెడలి తమ్ములుఁ దగువారు క వివిధభృత్య
గణముఁ దానును నేల గ్రక్కడలఁ గదలి
రాజరౌజు గాంగేయుఁ బురస్కరించి
కొని నముద్ధతి నడచె దిక్కులు వడంక. 163
11. నడచి కరుణేత్రంబు దతీయం జొచ్చి యం దొక్కరమణేయప్ర చేశంబు విడిదల
గా నిరూపించి నిలిచి, భానుసూనుండునుం దానును మెలంగి ముల్లవారిని విడి.
యించి నడుమ నిబనివాసంబు గావించినఁ గౌరవేశ్వరుస్సంఘావారంబు వారణ
పురంబున నెవ్వ రెయ్యెడ వసియింతు రాచందంబున వందం బై యొప్పె నిట్లు
రెండువీళ్లును సన్నద్ధంబు లై నసమయంబున. 164
12. సంధికి నేగి కార్యము పోసంగక కృష్ణుఁడు రాకయున్ సుహృ

ద్వాంధవసంఘయు క్తముగఁగి బాండవకౌరవవీరు లవ్వడి

క్లింధరకంధరంబు లడఁగించుబలంబులపెల్లుతోడ గ

ర్వాంధత నాజి కత్తుటయు కి నాబలధన్రుడు విన్ని నార్తుఁడై .

165

బలరాముడు పాండవుల వీడ్పొని శిర్ధయాత్ర వోవుట.

చ. కలివయపరివారంబు పరివేష్టించి రయంబునం జనుడెంచి సముచితప్రకారంబున
ధర్మనందనుం బేరొలగంబునం గని సంభ్రమాలింగనాననార్జ్యపాద్యంబుల సత్స
చేత సంభావితం డయి దామోదరభీమార్జుననకులసహా దేవులయభివాదనంబు
లాదరించి పాంచాలవిరాటప్రముఖు లగుతగువారలవినయంబుల సభినందించి
యాదొరలతోఁ దత్కాలయోగ్యమితసంభాషణంబులు సేసి యనంతరంబ వార
లకి ట్లనియె.

166

క. కౌరవపాండవు లెంతయుఁ, స్మారత నాటించి బంధుకోటికి నిఘ్నా

ర్వీరమణులకుం జేటుగఁ, బోరికిఁ జెని రెట్టిహోరశ్రవుంబని యగునే.

167

తే. ఇట్టిదానికి నోరవ్వక శయన్మండనిఁ, గృష్ణుతోడ నేఁ జెప్పినిఁ కినిసి యుచుండ
ఱంగువారికిఁ దగఁ జెప్పిసంగతంబు, సేయువుని యెంత సెప్పినఁ శత్రుఁడయ్యె.

క. పలుకులపాం చెఱుంగనివా, రలఁ బూజావాక్యములఁ దిరం బై తనకుం.

దెలువం దగదే యే మని, యలుకమెయిన్ సంధి చెఱిచి శహరి సేయెఁచెన్.

తే. వీరు వారును సంబంధవిషయబంధు, లగుట సరి గాదె హరికిఁ ధా శ సర్వమునకుం

బక్షపాతంబు సేయుటఁ శ. బాండవులను, బెట్టుచోటులు గానక శ పట్టి క్రాలు.

ఉ. కావున వీరికిఁ జయము శ గల్గుట నిశ్చయ మెల్లధంగులం

జావు నిజంబు వారికి నశనంశయ మై యిటు లుండ దీని నె

ట్లే వినఁ జూడ నేర్తుఁ దగ శ నింతప్రవీణుల నేన చెసితిం

జూవె నుయోధనుం బవనశ్రమానుని నొండొరుఁ జంపఁ జూతునే.

171

క. హరి యెఱుంగనిచక్కటియుం, బురుషార్థము నా కెఱుంగఁ శ బోలునె యీని

మృరత వినఁ జూడఁ జాలక, సరస్వతీతీర్థమునకుఁ శ జనియెడుబుద్ధిన్.

172

చ. మీకుం చెప్పి పో వచ్చితిఁబోయి వచ్చెద నని పలికి బలదేవుండు వాని దపభక్త

పుత్రు లొడంబడి యనుమఁ దీర్థయాత్ర వోయెఁ దదనంతరంబ.

173

రుక్మి పుత్రాంతము.

సీ. కృష్ణుని దేవిఃసర్వ క్షిణిసోదరుడు రుక్మి, యనువాడు బలవిక్రమన్వితుండు

శార్ఙ్గగాండీవవిజయములు నాఁ గల, దివ్యచాపములఁ దృప్తియ మైన

చాపంబు గలవాడు శ సైన్యసమేతఁడై, చనుడెంచి ధర్మఁ శ గని శక్తియ

సత్కారములుగాంచి శ సముచితాశ్రయమున, నుండి యక్కొల్లువున శ సున్నవీరు

ల. లెల్ల వినఁ గిరీటి శ కి ట్లను సమదంబు, సేయ వెఱచి తేని శ జెప్పు నాకు

నడుగు లేరు జగతికి నెవ్వరు నీకుఁ దో, ధృతి జయింతు నెట్టివగఱ నైన. 174

అని తన్ను నాక్రమించి తనతోఁబుట్టువురు క్షిణిం గొనివచ్చినయాకృష్ణునిసన్నిధి న
సిగ్గులేక యాడినమాటలు విని చిలునెవ్వ నెవ్వఁడుం గవ్వడి యతనియాననం
జాలొకించి. 175

చెనసి గంధర్వసేన నిశ్చింతించునపుడు, మత్స్యనాథుగోవర్గంబుఁ మరలఁ దెచ్చు
నెడను దప్పె నీకందువ నెఱుంగునైతి, నీక నాఁ గాని తోడు గ నెచ్చెచటికై న
అని యతనియొత్తరమునకుఁ దగినయట్లు పలికి మఱియును. 177

మున్నే ననహాయుడ నై, చన్నకడం బగఁగి నైననవంగం బయ్యెన్
వెన్నుడు దోడు గలఁడు వెఱ, వెన్నుండును వలవ దింక నేమిటి కై నన్. 178

వెఱచితి రాఁ గదే యనిన న వెండి కదా పగఁ దీర్తు నీవు నా
వెఱ పెటు లున్న నీరథకరేపీకులు వాపెద రొల్ల నిన్ను నీ
యెఱుకడ కేగి తోడువడు న మొడ్లకు నెవ్వరికేని నన్న నే
దైఱ నతఁ దేగి కారవప్రతిం గని యట్లుల బెట్టు వల్లి నన్. 179

ఆతఁ డివి దేహి మాటలు, నీతో డగు టొల్లఁబొ న్ననైన ను క్తి వృథా
యాతాయాసవిష్ణుం, డై తనపురమునకు మగుడ న సరిగం బెలుచన్. 180

తే. ఇట్లు బలదేవరుక్మల న కిద్దఱకును, గయ్యమునకు నన్నాహంబు న గలుగదయ్యెఁ
గాని తక్కులోకమునఁ న గలుగునృపతి, కోటి యిరుసాఁగునందును న్నూడె ననికి.

స. అట్టియెడ నిశానమయంబున ధృతరాష్ట్రంబు నంజయు రావించి యిట్లనియె. 182

స. బవరము గీ డని యెఱుంగుదు, నవినితేం డై నకోడుకు న నవలిచి యుడువం
దివిరియు నోరాడమి డై, నవశం బప్పనికి మనకు న నగ పింకితా. 183

క. ఎయ్యది గా నున్నది యది, యయ్యెడుఁ జేయునది గలదె న యవినిశులకుం

గర్భాశ్రయ జచ్చుటయు మే, లయ్యెప్పుట వెన్న గాక న యది యట్లుండెన్.

వ. రెండువీళ్లును గురుత్వేత్రంబున విడిసినపిదపం బుట్టినవిశేషంబులు గలవేని నెఱిం
గింపుము. 185

సంజయుండు ధృతరాష్ట్రుని కుటూరుండు పాండవుల నాడినమాటలు నెప్పుట.

తే. అనిన సంజయుఁ డిట్లనునకట కొడుకు, మీఁదఁ దప్ప పెట్టెగవు నీరమిఁదికొఱఁత
నీకుఁ గానంగవచ్చు నె నని వెఱుంగ, కుండఁ బఱచెనె యాతండు న పాండుసుతుల.

వ. ఆపని గడవంబడియె వార్తలు వినియెద వేని వినుము మర్యోధనుండు మర్యాసన
శకునికర్ణులతో విచారించి యుటాకుం బిలిచి నీవు నోయి పాండవులం గని
వానుదేవునన్నిధిని బాంచాలవిరాటప్రముఖులు వినఁ బలుకు మని పరుసని
మాటలు గఱపి పుచ్చిన సతండును. 187

క. చని కొలువున ధర్మసుతుం, గని మర్యోధనుండు నెప్పుఁ న గా నను నియమిం

- చివమాటలు గొన్ని గలవు. విను మలుగక యనిన నతఁడు శ్రీవిని యిట్లనియెన్
 ఆ. నీకు వెఱవ నేల శ్రీనిన్న నాబుద్ధిమం, తుండు సెప్ప మనినశత్రులువమాట
 లెన్ని గలవు వాని శ్రీ సన్నింటి ననుమాన, మింత లేక యాడు శ్రీ మెల్ల వినఁగ
 వ. అనిన నులూకుం డిట్లనియె. 190
- సీ. కయ్యంబునకుఁ బెద్దకాల మేనియుఁ బూచి. పట్టి వచ్చితి కడుబరవసమున
 సంజయుతో మీరు శ్రీ శంక లే కాడిన, యెక్కుడుమాటలు శ్రీ పెక్కు గలవు
 భూమిభాగము గోలుబోయినయలుకకు, ద్రాపదిఁ బఱచినోదైవ్యమునకుఁ
 దగ మంచిబంట వై శ్రీ తఱి యిది బాహుబ, లాస్త్రవిద్యలు సూప శ్రీని తెలంచి
 ఆ. నిలువ వలయు నీకుఁ శ్రీ గలవారి నెల్లను, గూర్చి మోహించిరొని కడంగి
 నడవు నమరమునకుఁ నెడఁకఁ బో దింకఁ, దప్పఁగ్రుంక లేదుఁ తఱికిఁ జారుము.
 క. ఆతతలుఁ డగుభీష్ముని, చేతి బలువు ద్రోణునంపఁ సెల లవియుటయుం
 జాతు రలు రండు కృష్ణుని, చేతన సకలంబుఁ జక్కఁ శ్రీ జేసికొనుండీ. 192
- క. వారిద్దఱవాలముల, భారిం బడి యద్దునునకు శ్రీ బ్రదుక వశమె మీ
 నా రెల్ల నెఱుంగరె య, వీరులదివ్యాస్త్ర శస్త్ర విభవసమృద్ధుల్. 193
- వ. అని భీమసేనుం జూచి. 194
- క. ఈవాయుపుత్రుఁ డాజిం, ద్రావుదు నే దుస్సనేనుశ్రీర క్తం బనియెం
 ద్రావఁగ శక్యం బేనిం, ద్రావు మనక రాదె యింకఁ శ్రీ దడ వేమిటికిన్. 195
- క. విను నూతికప్పవిధమున, నిను నీవ యెఱుంగు దెఱుంగ శ్రీ నేరవు గర్వం
 బున నావలొలఁది రణం, బున నొకమరి పెట్టువడక శ్రీ పో నేర్చుడవే. 196
- వ. అని పలికి నవ్యసాచిం జూచి. 197
- తే. వినుము గాండీవ మనునొకశిల్లు దాటి
 పొడవు గలిగియుఁ గృష్ణుండు శ్రీ పూని తోడు
 గూడుకొని వచ్చుటయు నెఱుంగుదుము వీని
 కెల్ల శంకించి భూమి పా శ్రీలీము గాని. 198
- క. పవనజగదయును నీగాం, డినమును నెట వోయె సంగఁడికిఁ బాంచాలిం
 దివిచిగొని వచ్చు నెడఁ బరి, భవ మెఱుంగవె బీర మేల శ్రీ పలుకుదు తోడ్దోన్.
 చ. వలలుఁ డనక విరాటుకడ శ్రీ వంటలవాఁ డయి భీముడుఁ బ్రహ
 న్నల యన నాడుపేడి వయి శ్రీ నాన యొకింతయు లేక నీవు న
 గ్గల మగుడై న్య మొంది కడుఁ శ్రీ గాఱియ పొందితి రుర్వి యెలునా
 సలఁ బడి నవ్యసాచి యిది శ్రీ శౌర్యమొ బాహుబలంబో నెప్పునూ. 200
- ఉ. మాయలు నింద్ర జాలములు శ్రీ మాధవుఁ డిందును గొన్ని వన్నినక
 వాయుపురజ్ఞు లెప్పుడు నశవారణ నీ వెటు లాడితేనియున్.

వేయును నేల పాగులును శ్రీ విష్ణులు నేలదివేలు వచ్చినం.

జేయుదు మేము గయ్య మొకశీరియు సంపదఁ బంచి యిత్తుమే.

201

వ. అనిన భీమార్జునసకులసహదేవు లొండొరులం జూచుచు నానందములు చలింప
మొగంబులు జేవుటింపఁ గోధాయ తచిసై యున్నం గనుంగొని నవ్వుచు
నారాయణుం డులూకున కిట్లనియె సీపు పోయి సుయోధనుతో నెల్లవారును
విస నిట్లనుము.

202

తే. బవర మెల్లియ బిరుద వై శ్రీ బరవసంబు, గలిగి చావుము చావకశోలఁగరాదు
కృష్ణసారథికం బగురజ్జురధము, దొడరి స్థి వెందుఁ జొచ్చినఁ శ్రీ దోనచొచ్చు.

క. రిత్తలు రజ్జెడువాడే, మత్తగజాయలబలుండు శ్రీ మారుతి యని ను

ద్వైత్తుఁ డగుదున్నసేనుని, నెత్తు రురము వ్రచ్చి త్రావు శ్రీ సీపుం జూడన్.

204

వ. అని యిట్లు హరి పలికినయనంతరంబ యర్జునుం డులూకున కిట్లనియె.

205

క. వారు గలరు వీరు గలరు, పోరికి నని చెప్పి దీవు శ్రీ పొం గాదుచు మీ

చారిని మిమ్మును రేపు గ,దా రూ పేర్పడఁగఁ జూచెదదం గితవసుతా.

206

చ. తనభుజక కి లేక మొరుగదర్పము యూఁది పరాక్రమింప వ

చ్చిన నది సెల్లున కులవిశిష్టుని సువ్రతు వృద్ధు నాద్య భీ

ష్టుని నెనకొల్పి సేనలకు శ్రీ ముఖ్యుడ వీ పని యుబ్బు జేసి యీ

సునఁ దలపెట్టి చంపికోనఁ శ్రీ జూచె సుయోధనుఁ డింత నే మగున్.

207

చ. తనతలఁ పెల్లు భీష్ముభుజదర్పము లోకముకంటె నెక్కు డీ

తని నొకభంగి నండ గొని శ్రీ తప్పదు చావున కంచు నున్నవాఁ

డనిఁ దొలుముద్ద గొందుము రశయంబున నాతని వెండి ద్రోణులం

దునుముదు మప్పు సూతసుతుఁ శ్రీ దోలుదు మంతల నాన మాతెడున్.

208

క. అనుజులతనుజులచావులు, గనుంగొని మతి తాను భీముశ్రీగదచే నిలఁ గూ

లినయప్పుడైన దుర్యోధనుఁడు మదిం దలఁచుఁ గాక శ్రీతనదుష్కృతముల్.

209

వ. అది యట్లుండె సీపు వేగ పోయి రేవకడయ మీరాజుం గలనికి నడపింపు మనియె

నప్పుడు భర్త నందనుం డులూకునకుం దాంబూలాధరణంబు లిచ్చి వీడుకొలిపి

ధృష్టద్యుమ్ను నవలోకించి యెల్లి గయ్యం బని మనసై న్యంబుల కెఱింగించి సర్వ

సన్నాహంబులు సమకట్టు మని పనిచి కొలువు విరిసి చనియె ధృష్టద్యుమ్నుం

డును ద్రోణులం దొడరం బడసితి నని యుబ్బుచు వెడలి భీష్మం దలపడఁ గంటి

నని పొంగుశిఖండి దోడుగా రాజశాసనంబు నిర్వర్తించె నిట యులూకుండు

వచ్చి దుర్యోధనుం బేరొలఁగంబునం గని యతనికిఁ గృష్ణార్జునులపలుకు లున్న

రూపు విన్నవించిన సతండు కర్ణుడనఁ గనుంగొని సమస్తసేనలకు రేపు బవరం బని

చెప్పి పుచ్చుము సకలసాధనంబులు నాయిలంబులు సేయు మని పనిచిన సతండు

నట్ల చేసె నిట్లభయకటకంబులు రణంబునకు నుత్సహించి విజృంభించి యుల్ల
సిల్లె ననిన భృతరాష్ట్రండు సంజయున కిట్లనియె. 210

క. వినుము హరితోడు గలయద్భుతు గలున నదీసుతునకుఁ శ్రీ జొప్పడునే యా
పని నిలుపు ములూకునిచె, స్త్రీనమాటల కేమి యనిరి శ్రీ పిదపఁ గొలుపునన్. 211

న. అనిన విని యంబికానందనునకు నూతనందనుం డిట్లనియె. 212

ఆ. అయ్యలూకుపలుకు శ్రీ లన్నియు విని భవ, తనయుతోడ నిట్లు శ్రీ అనియె భీష్ము
డేను గలుగ నెఱవ శ్రీ నేటికి సేనలఁ, గాత్ర సేవు మెచ్చు శ్రీ శారనేంద్ర. 213

క. నడిసింపఁగఁ బొడిపింపఁగ, నెడమడు వై కలఁగినప్పు శ్రీ డేర్పఱుపఁగ సే
గడు నేర్తుఁ బ్రస్తువాదగు, కడిమియ న్నిస్సన్యమునకు శ్రీ గౌసెన గాడే. 214

క. అనినం గురురా జిట్లను, వినుము వితామహా మహా స్త్రీవిత్తము లనఁగాఁ
జను సేవును నాచార్యుండును గలుగఁగ నాకు నెన్నఁడును వెఱ సేలా. 215

తే. ఏను గంధర్వకిన్నరదానవాది

దివ్యభూతంబులకును భీష్ముల ననినఁ

బాండుపుత్రులమాత్రకు శ్రీ భయము నాకు

నెక్కడిది ప్రేల్చిడిన వారిశయ్యుక్కుమడఁతు. 216

భీష్ముండు శారవసేనలో నతిరథమహారథాసుల నిరూపణంబు సేయుట.

న. అని నలికి మఱియు నిట్లనియె.

21

క. నీయందు వారియందుం, జేయం గలమానుసులవిశ్రేష్ఠంబులఁ జి

త్రాయ త్రంబుగఁ జెప్పము, నీయెఱుంగనియవియు లేవు శ్రీ నిక్కపుండరముల్. 217

క. అనవుడు నీ విట్లడిగిన, విని యూరక యుండఁ దగదు శ్రీ విను మేర్పడ నె

ల్లను నున్నరూపు సెప్పెద, మనవారల వారివారమానము లధిపా. 218

వ. అనిన గాంకేయుం డిట్లనియె.

22

సీ. నీ నతిరథుఁడవు శ్రీ నీ తమ్ము లందఱు, సమరథశ్రేష్ఠులు శ్రీ సమరమునకుఁ

బరుసనివీరులు శ్రీ పాంచాలసేన నీ, క్షింతురు నను సేన శ్రీ చెప్పికొనఁగ

నేర నాయే డైఱ శ్రీ మీ రెఱుంగుదురు భో, బాగ్రణి కృతవర్త శ్రీ యతిరథుండు

దృఢవేధి యాతంకు శ్రీ దీర్ఘ సంతటిపని, యైనఁ గైకొని శిల్ప్యుఁడతిరథుం.

ఆ. వాసుదేవుతోడిరూసువా డల్లార, విడిచె నిన్నుఁ గూడి శ్రీ విక్రమమునఁ

భేరుకొనఁగఁ బాలు శ్రీ భూరిత్రపుం డతి, రథులమొదలియనికి శ్రీ రక్కసుండు. 219

క. విను సైంధవుండు మహారథుఁ, డనిఁ బోక పెనంగు నతని శ్రీ నాద్రాపదికై

పను పఱఁ బఱచిరి కుంతి, తనయులు ఛారల కెదుర్ప శ్రీ దపముం జేసెన్. 220

వ. కాంభోజరా జగుడుడయ్యిండు సమరథుం డితనిపాల రథబృందంబులు మేఱ

గలుగుఁ బొండవబలంబులం గలంచు మూహిష్టతీపతి యగునీలుం డతిరథుం డి

నికి సహ దేవునకుఁ దెగనివగ యై యుండు దానంజేసి యాలంబున నోల మాస
గొనం దనంతిదేశాధీశు లగువించానువిందు లరరథులు పరస్పర స్నేహంబున నా
హసికు లై యొకట్టికళ్లం బెట్టి పోవక పోరుదురు త్రిగ రపతులు దోడంబుట్టువు
లేవురును మహారథులు గోగ్రహణంబునం బడినబన్నంబుఁ బాపికోనంగడంగుదురు
వీరికి భుజబలం బగ్గలం పై యుండు. 223

క. సమరభుండు బిరుదు లడగా, కుమారకుం డేచి మొనలఁ గోల్తల సేయున్
మిము నెల్ల మిగులుభుజగ, వ్యము మనముం గలండు కొనఁ దర్రాతుల నధిపా.
ప. బృహద్బలుండు సమరమండు గోనలబలంబులతోడం గడంగి చిచ్చునుం గరువలి
యునుం గొని తాను దండధారుఁడు సమరభుండు సేనసఱపు గలండు బెట్టిదంబు
గాఁ గయ్యంబు సేయు. 225

తే. అతిరథో త్తముఁడిప్పీటికయందు మేటి, కృపుఁడుతన పెంపువాటించిరెలుచుఁజచ్చు
గాని నాలుగు దెఱంగుల సేనలకును, దివియఁ డించుకయును నరఁ దేవముఖ్య. 226

క. శకుని నిను సమరభుండు పాం, చుకమాకులతోడ నెప్పుడం బగ గొని వా
రికి గీడ రోయు భృత్యులు, ప్రకటబలులు గలరు నేర్పు శ బవరంబునకున్. 227

మ. వరదివ్యాస్త్రవిదుండు బాహుభునుఁ డివ్వతామ గాంధీవితోఁ
బురుడింపం దగువాఁడు నీని కెన యాశ్రమాలోకసంచారు లె
వ్వరు లేరీతఁడు ప్రాహ్లాదుం డననిభావం బూనఁగా నోర్వమిం
దర మూహింపఁగ లేడ కాని జముచంద్రం బయ్యెడుం బోరులన్. 228

నీ. అతిరథో త్తముఁడు గోగ్రహచార్యుఁ డందలి, యిందలివిలుకాండ్ర శ కెల్ల గురుఁడు
హితుఁడు నీ కెంతయు శ నేర్చిన మొన లితం, డడరినఁ జమరినయట్ల న్నుండు
నృధని యితని భావంబు రా దనిలోన, నంగవిస్మరణంబుభంగి నూడ
నడునుపైఁ గూర్చి శ సతని నో నేయఁడు, సచరాచరం బైనశజగము లెల్ల

తే. నొక్కమొగ మై కడంగినఁ శ జగ్గువఱుచు, దివ్యబాణజాలంబుల శ దీటుకొలిపి
స్రాములు డాఁడు డీతనిరపాటిదొరలఁ గాన మేరాజ్యములయందుఁ గారవేంద్ర.

క. అతిరథుఁడు బాహ్నికుఁడు విను, మతులితబలుఁ డితనియట్ల శ యా త్రజఁడును వి
శ్రుతశక్తి సోమదత్తుం, డితనికి సీతనికి సమర శ మెన పెండిలికిన్. 230

క. అనురవరుఁ డిహాలాయుధుఁ, డసమానబలుండు సమరభాగ్గణి విను పాం
డుసుతులయెడ గోషము గలఁ, డసంఖ్యమాయాబలమున శ నలుల గలంచున్.

తే. వినుము ప్రాజ్ఞోత్తిపాధీశుఁ శ డనుపమాన, శక్తియాభగదత్తుండు సమరభుండు
గజము నెక్కి తా నేనికకయ్యమైన, నేర్పు నై రావణముమీఁదిరయింద్రాబోలి.

భిష్ముడు కర్ణుని వర్ధరథుం డని చెప్పట.

వ. గాంధారరాజు లగువృషకుండును నచలుండును సమరథులు మానిసితనంబును మానుసులుం గలవారు వీరిసమరోపాయం బజేయం బై యుండు. 233

సీ. నీకుఁ బ్రెగ్గడయును శ నెయ్యంపుఁజెలియునై, కయ్యంబునకు నెప్పుఁగాలుద్రవ్వఁ బాండుపుత్రులతోడిపగకు ని న్నెనకొల్పు, గొలువున రజ్జులు శ వలుకు నట్టి రాధాసుతుం డగ్రరథుండు గుండలములు, గవచంబుఁ బోవుట శ కారణముగ బీటువాఁతనచాడు శ వీఁటిఁడి కృపఁ బెద్ద, పరశురాముండు శాసమున వీని

తే. యస్త్రవీర్యంబుఁ జెఱిచె న శ ట్లగుట వీడు

పార్థు మార్కొని మానంబు శ బ్రాణములును

దనకు సాముగఁ దక్కించుకొనఁగ లేమి

యెల్లవారికి నెంతయుఁ శ దెల్ల మధిప.

234

క. అనవుడు గురుఁ డిట్లనుఁ గ, స్థనిచందము మున్ను గడఁగు శ రోయఁడు పాటా విను మేమఱి యుండుం గా, పున నీతం డగ్రరథుఁ డగ్రవుం దలపోయన్. 235

వ. అనిన నిని రాధేయుండు గోధతామ్రాక్షుం. డగుచు గాంశేయున కి ట్లనియె.

క. ఒంటమిని లేనియెంటర, మింటరములు వలుకు టుచితశ మే యగ్రరథుం

డంటి నను నేమితక్కువ, గంటి చెవును దీన నీవు శ గన్నది గలదే. 237

తే. నావ్యఁ బలుకుదు సభలోనఁ శ జివ్యకొల్ల, కేను గురుపతిఁ జూచి నహించి పోదు.

సురనదీపుత్ర విను నాకుఁ శ జూడ వర్ధర, ఘడ వగు దీవులావు బీరంబు నరయ.

వ. అని పలికి కొలువుఁ గలయం గనుంగొని, 239.

చ. హితుఁ డని నమ్మఁగాఁ దగునె శ యీతనిఁ గార్యపుమాట లిట్టివే

వతిదెనకూర్చి చావుటకుఁ శ బట్టుగ నెక్కువ తక్కువంచు ను

న్నతు లగుమేదిసీశులకు శ నానగఁ బల్కుట గాక యిట్టివా

రితవులు తండ్రికి సుతుల శ కేమన నేర్తుము పెద్దరాజులన్. 240

వ. అని దుర్యోధనుం జూచి యి ట్లనియె. 241

ఉ. కర్జము దప్పె నీయెదురఁ శ గన్తపుమాటల కేల యోర్తు రీ

దుర్జనుఁ డైనశాంతనపురదోర్బల మేటిది యీతఁ డొక్కఁడు

వర్జితుఁ డైన నేమి నృపవర్గము గుందుట యెంటఁ బాయనే

యర్జునపక్షపాతి యితఁ శ శాలము మేకొని చేయఁడుం జూచి. 242

తే. చాలఁ గాలంబు వోవక శ చతురు లైన, వృద్ధజనములబుద్ధులు శ విండు గాక

ముదియ మతిదప్పి నోరికినొడవీనట్లు, పలుకువెడఁగులమాటలురపాటియగునె.

క. సేవమొగ మీతఁ డైన, బూని మహిశ్వరులు నీకుఁ శ బొడిచెదరే దు

ర్శని యని కాడె యీతనితో నడచుట కొల్ల నైతి శ దురమున కధిప. 244.

- వ. అనిన భీష్ముండు సూతసూనున కిట్లనియె. 245
- చ. ముదుకండ నైననాదుబలముం జలమున్ విచిత్రాస్త్రశస్త్రసం
వదయును బోయి నీగురుండు శ భార్గవుచే విగు మాజిభూమి నా
శ్రుతిరసవారు పెక్కడల. శ నేమయిరో యెటుంగుఁ జగంబు నా
ముదిమియ నీకుమారులనర్మున్ పరుసన్ విజయం జెటింగెడున్. 246
- క. అనుమానింపక సభలో, నను నేఁ జెప్పిగొన వలసె శ నాకియైదు దు
ర్జనితుండ వగునొడ నీ, నున నాకిటు వలుకవలసె శ సూతతనూబా. 247
- తే. కార్యమును భిక్షమును నింత శ గలుగునీవు. గలుగఁ జేటువాటిల్లె నికక్కోరపులకు
దీని మముబోటు తెల్లను దీర్చ నెట్లు, సాలెదము మంచిబంటవు శ నక్కనగుము. 248
- చ. నెవ మిడి యోహటించి యిటు శ నీవు దొలంగినఁ బోవ వచ్చునే
కుశితమనస్కుఁడై నరుడు శ గూల్చు గ్రమంబున దొడ్డ తెల్లఁ జ
న్నపదవ నెట్లుఁ జచ్చెను రణంబున నప్పుడు సాన కున్న బై
నృపుఁబరివారముం బతియు శ నైన నెఱింగెద రెల్లచందముల్. 249
- వ. అని పలికి దుర్యోధను నుపలక్ష్మించి కన్గతో నెడియి. 250
- ట. సూతపుత్ర యితఁడు శ నాతలఁ బెద్దనా, పెత్తి నమ్మ యున్నరయిట్టిచోటఁ
గ్రండు సేయ నాకుఁ శ గా దని పైరించి, యున్న బ్రదికి తింక శ నూర కుండు. 251
- చ. అని యాడి మొగంబు గంటు నెట్టుకొని యున్న సురనదీనూనుదిక్కు. మొగం బై
సుయోధనుండు నీకుం గోపింప నగునె నన్నును గార్య భారంబునుం జూచి నా
బ్రతుకునకై సర్వంబును నహింప నలయు నని తేర్చి యంగరాజుం గనుంగొని
మీ రిద్దఱు నొక్కటి యై భరంపడి యిప్పని సక్కుంజేసి కాక మీలోన నిట్టి
యెరవుమాట తల యని భూదివి పలికి తదనంతరంబ పాంశవపక్షంబువారల
తారతమ్యంబులు వినువాఁడై యమ్మాట పుట్టించిన నతనికి భీష్ముం డిట్లనియె. 252
- తే. పాండుపుత్రుల యద్దెన శ దండిమగల, కలనిజం బేను జెప్పినఁ శ గర్జమనసు
నొచ్చు నీచి త మెట్లగునో యెటుంగ, నాకు నిది యేమి పని రత్తనడుమనుండి. 253
- చ. అనిన మఱియు దుర్యోధనుండు దఱిమి యడుగుటియు నిట్లనియె. 254
- భీష్ముండు పాండవవీరులం దలిరథమహాశ్రావల నిరూపించి చెప్పట.
- తే. అతిరథుండు యుధిష్ఠిరుం శ డగ్నికల్పుఁ, డాహవంబున నప్రతిహతుండు భీముఁ
డతిరథశ్రేష్ఠుఁ డతనిమహాబలం బ, మానుషము విక్రమం బుభయమాన మధిప,
క. సమరథులు గవలు భీజగ, ర్వము పలువిక్రమము దుర్నిరవారంబులు వా
రిమనంబులు నిర్భయములు, దమమొనలకు మించి జెట్టు శ దాచుదు రధిపా,
సీ. వా రందఱును ధర్మశ్రైభవంబునఁ దప, స్సంపద నెక్కుడు శ జనుల కెల్ల
ధనపునాటంగంబులను బరిణాతులు దాఁ, కోరురు పరులకు శ నోర్వరాని

- కోల్లల గలరు పెక్కులు పరాక్రమములు, వేర్వేట చేసిన శ వీరు లొక్క
మొగ ములు లాకిన శ వెగ డంద కుండునే, మనసేన ము న్నవమానపాటు
- చ. దుఃఖపాటు గలిగి శ తొడరంగ నచ్చిన, వారు గాన యలఱిఁ శ బోరు ప్రాణ
మానపడక యోషితంతయుఁ బెనఁగుదు, రది సహించి నిలుచు శ బరది మరకు
మ, నరుఁ డీమానమువాఁ డనంగ వశమే శ నా కంతవా రెందు నె
వ్వరు లే రింకను బుట్ట రావులిక దుశ్శవారోద్యముం డైనయా
హరియుం దోడట యేమి చెప్పదు నతం శ నాసేనలం గాచు నొ
క్కరుఁడుం గీటడఁగించు నీబలముల్ శ గాంఢీవదుర్దాంతుఁ డై. 258
- వ. అనిన విని యక్కొలుపున నున్నరాజులమనంబు లెల్లను జేన సెడియె భీష్ముండు
వెండియు ని ట్లనియె. 259
- సీ. ద్రావిడేయులు మహారథు లేపురును వారి, తరమ యుత్తరుఁడును శ ధరణీనాథ
యతిరథవర్మఁ డర్యభిమన్యుఁ డర్జున, వాసుదేవుల కెన శ వచ్చువాడు
లఘుచిత్రములు నేర్పులొనను దాల్చియుఁగలఁడుతండ్రులపాటుఁడలఁచుచుండుఁ
గొనన బెడిదంబుగఱా బోరు సాత్యకీ, యతిరథోత్తముఁడు శౌర్యాన్నితుండు
తే, పాండవన్నేహస్తకృడైశ్యుండుఁగాన, యలుకమనమాదఁ బెద్దయఁగలిగిపెనఁగు
వీర లిరువురుఁ బరుసనివారు సమర, పరుల నొప్పించు రీయోధావరుల నెల్ల.
మ. అలఱిఁ బోరు మహారథుల్ ద్రువదమఃత్స్యాకీశు లుద్యమ్యజా
బలశౌర్యావ్యులు పాండురాజసుతసంబంధస్త్రి యన్నేహముల్
గలిపింజేసి తదీయ డైవ్యమునకుం శ గా నొచ్చియుం జచ్చియై
గలిపింపం దమకించి చొత్తు రని కేకీభూతచేతన్ము లై. 261
- అ. వీరగుణము బలము శ వీరయఁ గలఁడు మ, హారథుఁడు శిఖిండ్ శ యతనితమ్ముఁ
డతిరథుండు దర్శయితుఁడు ధృష్టద్యుమ్నుఁ, దుగ్ధతేజఁ డనికీ శ నుగ్రుసట్ల 262
- క. అతనిసుతుఁ డర్థరథుఁ డా, ధృతవర్మఁడు పిన్ననాడు శ త్రిముటకాఁ డై
మతిహీనత శస్త్రాస్త్ర, ప్రతతిపరిశ్రమము లేక శ పాలనుఁ డగుటన్. 263
- అ. చేదిభూవిభుండు శ శిశుపాలశసయుండు, ధృష్టకేతుఁ డధికధీరమతి మ
హారథుండు భీజుఁ శ డజా డనురాజులు, నట్టివార తెంపు శ నలపుఁ గలరు. 264
- వ. ఉత్తమాజుండును యుధామన్యుండును శ్రుత్రీదేవుండును జయంతుండును నమి
తౌజుండును విరాటుండును సత్యజితుండును నసం బరగుపాంచాలకుల ప్రదీపకులు
మహారథులు మత్తమాతంగబృందంబుచందంబునం బ్రతిబలంబుపలుం గవిసి
కోటాహలబహుళంబుగఱా గలంపం జాలుదురు కేకయపతు లేపురు సహాదకు
లు మహారథులు గడించెమగలు గెంపురథంబులమొత్తంబులతోఁ గొచ్చిచ్చు
పగిదిం బొదువుదురు కాశీశుండు నీలుండు సూర్యదత్తుండు మదిరాక్షిండు

శంఖండు విరాటజ్ఞాతులు మహారథులు వివిధాయుధవిద్యావిశారదులు వారి పోరు భరం లై యుండు. 265

సీ. చిత్రాయుధుండును శి శేకితానుండు మహారథు లిద్దలు శి నద్దునునకుఁ
సూర్తురు కయ్యాన శి శోర్తురు నేర్తు రా, యుధముల కెల్ల నశ్రయ్యగ్గు లవ్వ
ధమువార చంద్రదశ త్రవ్యాఘ్రిదత్తులు, వినము సేనాబిందుఁ శి డనునృపాలుఁ
డతిరథోత్తముండు మామ్రుతపుత్రు నెనయతం, జొక్కరుండును వారియిటిదిలాపు
అ. పాండ్యుఁ డతిరథుండుఁ బలఁగంబుగల్గవాండు, సమరథుండుగా శ్రుతఁడమితబలుండు
కుంతిభోజుఁ డాజ్ఞికోవిదుఁ డతిరథుం, డతనియొద్దిజోడు శి లభికబలులు. 266

వ. రోచమానుండు మహారథుండు దేవసమానుండు. 267

తే. అతిరథుల కెల్లఁ దల దండ్రీకయట్టివాడ
యసురవిభుండు ఘటోత్కచుం శి డాహిసింబ
కొడుకు మాయాబలంబున శి నొడుచుఁ బగల
నతనికడ దానవాసక శి మగ్గలంబు. 268

వ. తోచినవారిం బేరుకొంటి నింతియకాని రెండువీళ్లను మంచిమగలు పెక్కండ్లు
గల రని చెప్పి గాంగేయుండు. 269

స. పాండవులదిక్కువీరు లభింజితబలు లైన నామొగఁగంబునఁ బడి యు
ద్ధందత చూపఁగ లేరు శి, భండిని, నొక్కరునిఁ జంపఁ శి గాని కుమారా. 270

క. అనవుడు దుర్యోధనుఁ డా, తని మీరు వధింపమికిఁ గఁతం బేమి యొకో
వినఁ దగునేనిం చెప్పఁడా, యనుటయు నిట్లనియె భీష్ముఁ శి డతనికి నెమ్మిన్. 271

వ. ఏ నాశిఖండిని జంపమికి మూలంబు సాలం గలదు తత్సేవంచం బంతయు వివ
రించెద నాకర్ణింపుము. 272

భీష్ముండు దుర్యోధనున కంబోపాఖ్యానంబు పెప్పట.

సీ. శంకనుపిమ్మట శి సత్యవతిచేవి, యనుమతితోడఁ జరత్రాంగదునకు
స్థామూర్జ్యపట్టంబు శి సమృతిఁ గట్టితి, నల్పకాలంబున శి నతఁడు దీతె
దత్పరోహివఘ్నఁ శి దదనుసంభవుని వి, చిత్రవీర్యుని రాజుఁ శి కేసి పెండ్లి
సేయంగఁ దివిరి కాశిపతికూతులు, కన్యలు మువ్వర్దు శి గలుగుటయును

తే. నాతఁ డధ్వి దదీయస్వరాయంపరమున, కఙ్గలనృపతులఁ బిలిపించెఁ ననియు నెఱిగి
తల్లి కెఱిగించి యొంటిమైగ్రేదత్పురమున, కాయితం బయి పోయితి నసరద మెక్కి.

వ. ఇవ్విధంబునం జని యుమ్మహోత్సవంబున నలంకృత లై యున్నీయంటియు నం
బికయు సంబాలికయు ననుముద్దియల మువ్వరం బట్టి రథంబుపయిఁ బెట్టికొని రా
నచ్చటిరాజు లెల్లను జతురంగబలంబులతోవచ్చి నన్నుం బొదివినఁ బలువిశిఖావల
శిఖాకలాపంబున వేడిమిసూపి వారి నిలువరించియరుగుడెంచి సత్యవతికినప్పలం

- తుల నొప్పించిన నడ్డేవి విచిత్రవీర్యునకు వారలవివాహంబుసేయ నుద్యోగించె నట్టి
యెడ నమ్మవ్యసరయందుం బెద్దయది యైనయంబ యనుకన్యక నాలో నిట్లనియె.
- తే. సౌంధపురవల్లభుం డై నరసాభ్యుమీదఁ, దలఁపుగలదునాకతఁడునురదగులుగలిగి
యుండు నాడెన నీవు ధర్మోత్తగుండ, వలెనిపాలికిఁ దగ నన్ను ననుపవయ్య. 275
- క. అన విని సత్యవతికిఁ జె, ప్పిన నాయమ వనుప వంబఁ న బెంపుగ వృద్ధాం
గనలం బోడుగ నప్పుడ, పనిచి యనిచితిని జనంబు న ప్రస్తుతి సేయన్. 276
- న. ఇట్లు పనిచి లక్ష్మీనకన్నెల నిరువురం బాణిగ్రహణంబు సేయించితి. 277
- క. అంబయు నట సాభ్యునికడకుం బోయిన నతఁడు భీష్మునిహోయినదా
నిం బరచుం గైకొన ధ, ర్మంబే కన్యాత్వ మెడలె న మగునా నీకున్. 278
- వ. ఇంక నిన్ను భార్యఁ గా వరియింపం దగునె యనినఁ గామశరపీడిత యగుచు
నక్కామిని యలని కిట్లనియె. 279
- తే. తమ్మునికిఁ గాఁగ భీష్ముఁడురద గ్రవృత్తి, గన్నియలఁ గొనిపోయెడుఁ న గాన బలిమి
నన్నుఁ గొనిపోయె నాచేతనిన్నుచినిన, యపుడెపుత్తెంచె దూషింపననఘతగునె.
- వ. మాతండ్రి యెఱుంగక స్వయంవరాలంబారంబు నాకుం జేయించినకతఁబున
నింత పుట్టె భీష్ముండు నాచెలియంద్రం దనతమ్మున కిచ్చి నన్ను నీకడకుం దగ ననిచె
దీన నేమిలె ప్పని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బలికిన వినక తన్నుం జేకొనక
సాభ్యుండు. 281
- క. కరుణంబుగ నేడ్చుతలో, దరిఁ బో ప్పిచట నింకఁ న దడయకు మని మం
దిరము వెడలంగ నడిచిన, నరిగె నదియు నా ర్తచిత్త న్మై వికలగతిన్. 282
- వ. చని చని యవ్వెలంది యిట్లని వితర్కించు. 283
- తే. సాభ్యునకుఁ గానియపుడ సంసారమునకుఁ, బాసితిని యింక భీష్మునిపాలి కేల
యరుగ నాతండు మూల మీరహానికెల్లఁ, గాన యాతని సాధింతుఁ గాక యేను.
- క. గాంగేయు నెల్ల నెవ్వరికిం గొలఁదియె తపముపేర్చి నెలిచెదఁ గా కం
చుం గాంత సనియె సంయమి, పుంగవు లొకకొంద టున్న నపుణ్యస్థలికిన్. 285
- వ. చని వారలకుం దనవృత్తాంతం బెఱింగించిన వారిది రాజులు నేసినపని సాధుల
చేతఁ జక్కంబుడునే యనిన నవ్వనీత దపశ్చరణంబునకు వచ్చితి ననుటయు నీవు
నుకుమారపు నీ కిది సాప్యమనే తండ్రిపాలికిం బొమ్మిదియ పరమధర్మం బని
పలికిన వారి కన్నారీరత్నం బిట్లనియె. 286
- క. ఎవ్వరు నెఱుంగక యుండఁగ, నివ్వనమునఁ దపము సేత నెది నిర్ణయ మే
నెవ్వరికడకు నే మని, యెవ్వఁ డి బో నేర్చుదాన న నేటికి బంధుల్ 287
- వ. అని చెప్పనవసరంబున నయ్యాశ్రమంబునకు హోత్రవాహనుం దనురా
చ్చిన నమ్మును లభ్యాగతపూజలు సేసినయనంతరంబ యంబం గనుంగొని యి

క్కున్నియ యేక్కడిది దీనివిపాదంబునకుం గారణం బే మని యడిగి చారివలన
హనిజ స్తప్రకారంబును దద్యుత్తాంతంబును విని తనకూతుకూతు రగుట
యెఱింగి యయ్యంగన విసం దపస్విజనంబులకుం జెప్పి యప్పలంతిం దనయంక
తలంబున నునిచిగొని వెండియు నడుగ పవి స్తరంబుగా నచ్చేడియ పెట్టిన విని
శోకించి యవ్విషమప్రకారంబునకు నిస్తారంబుఁ జరిపించి. 288

ఉ. నీ కిది యేటికిం దప మననిండ్యచరిత్రపు నీవు నిన్ను నేఁ
జేగొని కాతు నొక్కగతిఁ శ జెప్పెద భార్గవరాము నాశ్రిత
శ్రీకరుఁ గాన్పు మావదలు శ పెండగ నీఁ డతఁ జాత్రయించిన
శోకము డక్కు మన్న విని శ సుందరి యల్లన య త్తపస్విశోన్. 289

అ. పరశురాముఁ గానత బడయుట యెక్కడఁ, గలుగు నాతఁ డెట్లు శ కరుణసేయు
ననఁ దపస్వి యిట్లు శలను మహేంద్రం బను, పర్వతమునఁజేయుఁ బరమతపము.

వ. నన్ను మన్నించుం గావున మదీయదాహిత్రి వగుట యెఱింగిన నిన్ను రక్షించు
నందుఁ బొమ్మనునమయంబునం బరశురామశిష్యుం డగునకృత ప్రణం డనుముని
నచ్చి యతిథిసత్కారంబులంబూజితం జై యున్నఁ బ్రియపూర్వకంబుగా నా
హోత్ర వాహనుండు భాగవుం డెయ్యెడ నున్నవాడని యడిగిన నతం డిట్లనియె.

క. తపస్రియసఖుఁడవు నీ వని, మునిజనులకుఁ జెప్ప చుండు శ ముదముడ నిన్నుం
గనుఁగొనఁగ నెల్లి యిచటికిఁ, జనుదెంచు న నేకశిష్యసంఘముతోడన్. 292

తే. అనిన విని యెల్లవారును శ సధికహర్ష
మెసఁగ నున్నంత మఱునాడ శ యేగుడెంచె
భాగవుం డమ్మునీంద్రులు శ పరమభక్తి
నర్చ లిచ్చిరి హోత్ర వాహనుఁడుఁ గనియె. 293

ప. కని పరశురామునిసంభావనంబును సంభాషణంబును బడసి కాశిరాజకన్యకం
జూపి యిది నాదాహిత్రి దీనివృత్తాంతం బంతయు విను మని యమ్మానినిం గాని
పించిన నదియును. 294

చ. కనుగవ నశ్రుధార లొలుకకం జరణానత యెనే రాముఁ డి
ట్లను విను హోత్ర వాహనునిశయట్టుల యేనును నీకు నీమనం
బునఁ గలచింత యంతయును శ బుచ్చెద నాకడఁ జేరి తింక నీ
వనటఁ దొలంగఁ జెట్టి గరురవంబుగఁ జెప్పము దీనిమూలమున్. 295

ప. అనిన విని యమ్మహోత్తునకు నెంబ దనవృత్తాంతం బంతయు నవి స్తరంబుగాఁ జెప్పి
నీ వార్తశరణ్యుండవు నాపరిభవంబుదీర్చి నన్నురక్షింపుమనవుడు నతం డిట్లనియె.

క. పరిభవము రెండుబెఱిగులఁ, దరుణీ లోఁచినది సామ్యం శ దగఁ జేర్తునొ యు
ద్ధరుఁ డగుభీష్మునిఁ చేర్తునొ, కరముప్రియంబెద్ది హృదయగతముం జెపుమా

చ. అనవుడు నింతి యి ట్లను మహాపురుషా నను సామ్యం డింకఁ గై

కొనఁ దది సాలు భీష్మదేనఁ శ్రీ గోపము నామదిఁ గల్గి యుండు నా
తని వధియింపఁ బూని యిటు శ్రీ తాపనవృత్తికి వచ్చి యిచ్చుటకొ
నినుఁ గని యాపరాధవము శ్రీ నీలగఁగ నీశరణంబుఁ జొచ్చితిన్. 298

తే. అనిన నాచెప్పినట్ల గంఠగా త్తజుండు, సేయుఁ జేయక లేక్కిన శ్రీ శిరశరముల
నతనిఁ బడవై య నూఱుకరముబల నీకుఁ, దపము సేయంగ నేటికిఁగదనువు డయ్యు.

పరశురాముఁ డంబం దోడుకొని భీష్మునియొద్దకు వచ్చుట.

క. అని పలికి పరశురాముఁడు, ననుడెంచెను మునిజనంబు శ్రీ సమృద్ధమునఁ దోఁ
జునుదేరఁ గురుక్షేత్రం, బున కుద్ధతిఁ గాశిరాజశ్రవృత్తిం గొనుచున్. 300

వ. వచ్చి సరస్వతీతీరంబున విడిసి తనరాక నా కెఱింగించిన నేను ఋత్విక్కురోహిత
ప్రభృతివిశిష్టబ్రాహ్మణసమేతంబుగాఁ బూజాద్రవ్యంబులు గొని తత్ప్రదేశంబున
కరిగిన సమృహతుండును మదీయభక్తివినయసంభ్రమంబులు సంప్రీతి నభినం
దించి యర్చనలు గైకొని కాశిరాజకన్యకం జూపి నాతో నిట్లనియె. 301

తే. బలిమి మున్నెల తెచ్చి తిప్పడఁది మగుడఁ
ఘోచి పుచ్చంగఁ దగునయ్య శ్రీ నీచవృత్తి
వచ్చె దీనిఁ దమ్మునికి విశవాహ మింక
నైనఁ జేయుము చెఱుచుట శ్రీ యనుచితంబు. 302

క. అనుటయు ననఘా తెలియకొని మిది నాతోడ సాశ్వర్యవిభునకు నేఁ గూ
ర్చినదాన నతనిపాలికి, ననువుము న న్ననినఁ గాదె శ్రీ యనిచితి మగుడన్. 303

తే. ఇంక నాతమ్మునికి దీని శ్రీ నెట్లు పెండ్లి, సేయ నేరుతు ననుచు నాచెప్పినట్లు
సేయవై తేని నిన్ను నీచెలులఁ జట్టములను జంపుదు ననియె నతమ్మునివరుండు.

వ. ఏను వినయంబు వదలక విసతుండ నగుచు వివిధవాక్యంబులం చెలుప నంతకంత
కు నతనికిఁ గోపం బగ్గలం నైన వెండియు. 305

అ. గురుండ వై సమగ్రకోదండవిద్యామహాత్మ్య మిచ్చినాడఁ శ్రీ వలుగఁ దగునె
కారణంబు లేక శ్రీ యీర్షస మెత్తి యి, ట్లనినఁ బరశురాముఁ శ్రీ దాగ్రహమున.

చ. గురుఁ డని న న్నెఱుంగు దనశ్రమండపు నావచనంబునం దనా
దరణము సేసి తెన్నియొవిధంబులఁ బల్కెను భక్తితోడ నీ
వెరవులు దక్కు మీయబల శ్రీ వేగమ పెండిలి సేయు మంతలో
మరలు మదీయకోపశిఖి శ్రీ మానదు వేటొక వేయుఁ జేసినన్ 307

వ. అనిన విని ధర్మాచరణంబున కింత పట్టి పెనంగ నగునె పరానురక్తచిత్త యగుమ
గువ నిల్లాని జేయవారు గలరె యిట్టియకృత్యం బాచరించుటకంటె నీచేత నె
ట్లయినను తెన్న తొల్లి పెద్దలు సెప్పినచో పువధరింపు మని యిట్లంటి 308

తే. గర్వియై కార్య మిట్టి దశకార్య మిట్టి, దని యెఱుంగక లోకంబుననుపథమునఁ

దిరుగ కు వృద్ధవృత్తి వర్తించునట్టి, వాని గురు నైన దండింపకవలయు నందు.
క. అనుమాటకుఁ గాలానల, మునుబోలెను మండి కయ్యోమున కొయిత మై
మొన లేర్చి వేగ యిచటికిఁ, జనుదె మ్మని భార్గవుండు శ సంరంభమునన్. 310
న. పలికిన సేనును. 311

క. అలుకడనంబున విప్రున, కలుగంగాఁదగదు గురుఁడు శ నై యున్నాఁడం
చలయక తలఁచితిఁ గా కిటు, నిలుమీ నీరణము సేత శ నిజ మగుసేనిన్. 312
క. క్షత్రియులఁ దొల్లి యలుకకుఁ, బాత్రము సేసి తట నాఁడు శ బలియుఁడు గంగా
పుత్రుఁడు పుట్టమిఁ గాకిది, యీత్రయి నిం కేల చెల్లు శ నలుఁగవ నన్నున్. 313
క. ఏ నొకదుండ నచ్చెడఁ, గాని బలము దేను నీవు శ గజపినశప్తా)

స్తానేకవిధవిలాసము, దాన వలయుసేన గాదె శ తక్యం బరయన్. 314

చ. అని పలికి యతనికిం బ్రణామిల్లి చనుదెంచి సత్యవతి కింతయు విన్నవించి యద్దేవి
యనుమతి వదసి సర్వసన్నాహసమేతం బగురథం బెక్కి విస్తారవాదంబులు
సెలంగ వెడలి వచ్చి కురుక్షేత్రంబుఁ దఱియం జనునెడ భాగీరథి భామిసీదూహం
బున నగుగుదెంచి త న్నెఱింగించి మదీయభక్తి నభినందించి యే నాయితం
బై పోవుటకుఁ గారణం బడిగి నాచేత నత్రైతం నెఱింగినది యై నన్నుం గినిసి
భార్గవుచాలికిం జని నీశిష్యుండు నిరపరాధుండు నాకొడుకున కలుగందగునే యని
చెప్పి యతనియందుఁ బిక్కుగానక మగుడ నేతెంచి నావలనను మెత్తంతాటు
లేకున్నం జనియె నవ్వుడు సిద్ధవిద్యాధరమునిగణంబులు గాతుకంబునం గనుం
గొనుచుండ నేను జమదగ్నితనయున కనతిదూరంబునం దేరు డిగి వినతుండ నై
నిలిచి నీవు భూచారివై యున్నవాడవు రథికుండ నైననాకు నీతోడ నమ
రంబు సేయ సగునే యనినయనంతరంబ యతండు దివ్యంబు లగురథరథ్యంబులు
శస్త్రాస్త్రంబులునుం గలిగి యశ్వరేవ్రణుండు సారథిగా సమరసన్నద్ధుం డై
తోఁచినం జూచి రథారోహణంబు సేసి శంఖంబు పూరించి గుణంబు సారించి
సూతు నగ్గించి తనకు నమస్కరించి కడంగిన నప్పరశురామదేవుండు. 315

భీష్ముండు పరశురామునితో యుద్ధంబు సేయుట.

క. శరవర్షము నామీఁదం, గురిసిన నే నొకసమునఁ శ గుదియించితి నా
యకడంబుపొంతకును న, చెరువుగ నొకబాణ మైనఁ శ జేరక యుండన్ 316

క. ఒకమొగి నలువదియమ్ముల, బ్రకటబలుం డై నపరశురాఘుండు నాయఁ
గకములు దాఁడఁ నశ్వ, ప్రకరము నో నాట సూతురైఁ బడ నేసెన్. 317

క. దానికి నవ్వును వేగం, బే నొకభల్లంబు దొడిగి శ యేసితి సాంద్ర
జ్యోవాదభిరోదసి, యైనత దీయోగ్రచాప శ మతిముఱి దునియన్. 318

ఉ. ఒండొకవిల్లు పుచ్చికొని శ యుజ్వలరోషమహానలాద్భు లొం

- ఁడ మొగంబుపై నగయ శ నుర్వి చలింప గుణధ్వని నము
ద్దండతః దీప్తమార్గణశతంబున నాయరదంబు ముంచె నా
ముందు వియచ్చరప్రకరసముల్ వెఱఁ గందుచుఁ బ్రస్తుతింపఁగన్. 819
- క. ఊటక మదీయాంగంబులు, గిటికొన న శ్లేయటయను శిశుక గదిరిన్
మెఱుఁ గారునారసమ్ములు, దఱచుగ వించితిఁ గడంగి శ తద్ధాత్రమునన్. 820
- తే. ఉచ్చిపోయిన యేటలు శివాలకుశోణి, తమున సర్వాంగకంబులుఁ కదడిసి యొప్పెఁ
జగురుఁదఱచునఁ గెంజాయ శమిగిలిచెలువు, వడయున్మోహానిచాడ్పున శ భార్గవుండు.
- క. నెత్తురు వడిసిన మూర్ఖా, యత్తుం డై సాగయుటయును శ నాతనిఁ గని యు
ద్యౌత్తక్ష త్రియధర్మా, పాత్రం బగుతేజ మొల్లభా పై లోఁచెన్. 822
- వ. అప్పుడు మనంబున నన్ను నేన గర్హించుకొను చుండితి, 823
- అ. అంతఁ దెలిసి రాముఁ శ దతికుపితాత్ముఁ డై, యేటు వాటు తెంచు శ ననక మెఱఁగ
నప్ర మేయశరము శ లడరించె నవి సత్వరముగ నేను బ్రతిహతములు నేసి. 824
- క. మరుద స్త్ర మేయ గుహ్యక, శరమున వారిం చె నతఁడు శ సరభసముగ ను
ద్ధరశిఖిభాణం బేసిన, గురుఁడు వరుణవిశిష్టాస్థాతిఁ శ గుదియం జేసెన్. 825
- క. ఇమ్మెయి నతఁడును దివ్యా, స్త్రములు నామీఁద నేయ శ రయమునఁ బ్రతిఘా
త మ్మొనరించితి దివిజగ, ణ మ్మంబరవీధిఁ గీర్తన మ్మొనరింపన్. 826
- తే. రాముఁ డంత్యకాలానలోద్ధామలీల
మండి నాయరస్థలి యొక్క శ మార్గణమున
నేసె సంతత నున్నముగ్ధసిశ్యులును
గాశిరాజకన్యకయును శ గడఁగి యార్వ. 827
- క. ఆనిశితాస్త్రం బెయ్యది, యో నాకుం దెలియ దధి మరహోగ్రత నాటం
గా నొచ్చి పడితి సరదము, పై నప్పుడు సూతుఁ డచట శ వాపె రథంబున్. 828
- తే. చేతనుడ నయి యేను మరత్సూతుఁ గినిసి, రాముఁ డున్నెడ కప్పుడు శిగ్మముఁగ
రథముఁ దోలించి భాణప్రసంపరాని, మగ్నుఁ జేసితి నంబ నేమనము దలఁక.
- వ. ఇట్లు బహువ్ర కారంబుల' బోరుచుఁ బ్రాప్త గ్రంథిసప్పుడు రణం బువసంహ
రించుచు రేపకడ దొడంగుచుం బెనంగ నిరువదిరెండుదివసంబులు చెల్లిన మఱు
నాటికయ్యంబున నేనునుం గడంగి. 830
- క. కడుబెట్టిదముగఁ గదీయం, బడి హయములు నొవ్వ ధనువు శ భగ్నంబుగఁ జే
డ్పడి సారథి దెరలఁగఁ దన, యొడలు సిరుగ నేసినను మరహోద్ధతి గురుఁడున్
- క. ఒకశ క్తి వైవ సఱకితి, నకుటిలముగ శ క్తిదశక శ. మడరించిన స్త్ర
క్కక త్త్రుంచితి బహుశ క్తుల, నికరము పరఁగించినం దుగనిమితిం బెలుచన్. 832
- క. విస్తయము నొందు భార్గవశ్చ త్కర మవుడు లాఘవాయాధముగా

స్వేతుః డగుచుం బటుదీ, టిన్నే రాస్త్రముల నేసికలిం బరవతుఁగాన్. 333

౪. ఇట్లంతకు మార్చిల్లిన మునిజనంబులును నంబయ నధికశోకసమాకులత్వంబు నొంది హాహాకారంబులు పెలంగఁ బొదివి రంత. 334

౫. తెలిసి భార్యవుండు క దృఢతీవ్రనారాచ,పం క్తి గురిసి నన్నుఁ క బారవశ్య మంది నేలకొఱగుకన్లుగాఁ జేసి మ, చూతుమ స్తకంబుఁ క దునియ నేసె. 335

౬. అట్టియెడ నెనమం ధ్రువిపులు సమానవయోదూపంబుల నొప్పువారలు న న్నేత్తి నేక దేర్చి రథంబుపయిం బెట్టి గగనగమనంబునం బోయి రంతకు మున్న మందా డిని మున్న నాకన్నచందంబున నొగలపంబు నుండి మదీయరథ్యంబులపగ్గంబులు ధరియించి యున్నయది యేనునం గనుంగొని నమస్కరించిన దీవించి చనియె వెడియె. 336

౭. సారథ్యంబును జేయుచు, ధీరత వాటించి రామక దేవునితోడం గూర్చరాస్త్రంబులఁ జతురవి,హారం బొనరించితిని నుకరావలి వొగడన్. 337

భీష్మనకు వసువులు స్వప్నసాక్షాత్కారంబున మోహనాస్త్రం బిచ్చుట.

౮. ఇవిధంబునం బోరి సూర్యాస్తమయం బగుటయు నెప్పటియట్లు చని యే నారాత్రి యేకాంతంబున దర్శశయనంబున నుండి సురభాసురవర్గంబులం దలంచి ధక్తిం బ్రణామంబులు చేసి పరశురాముని జయింప రా దయ్యెడు దినంబులు పెక్కులు ననియె నతని నాజి జయించుట గలుగునేని మీరు నాకుం నోఁచి యూఱడింపవలయు నని స్థారించి నిద్రించు చుండం బవలు న న్నేత్తి రథంబు పయిం బెట్టినయెనమంధ్రునుం బ్రభాతసమయంబునం గలలోన వచ్చి. 338

తే. నీవు నేమును నొక్కటి క నీకు వెఱవ, నేల గాంగేయ రాము జరయించువట్టి శరము ను వుని మోహనాస్త్రంబు నాకు, నిచ్చి పోయిరి క్రమృత క నెక్కడేని.

౯. ఏను మేలుకాంచి సంతోషించి తనంత్రస్వరూపంబును బ్రయోగోపసంహారప్ర కారంబులును జిత్తంబున నిలిపికొనుచుఁ గాలోచితకృత్యంబు లాచరించి యొక్క సారథి నగీకరించి యరదంబు పూన్పించి సన్నద్ధుండ నై సత్వరంబుగా నమరం బును కరిగినం బరశురామదేవుండు. 340

౧౦. నిన్న యట నచ్చి పోయితి, వున్నయటయు నేడు దీర్చి క యుడిపెద నీగ ర్వోన్నతే యిం కెట వోయెదు, నన్ను నెఱుంగ వెట్లు లనుచు క నాపైఁ గవిసెన్

౧౧. కవిసేనఁ గడంగి యేనును, గవియించితి నంపవెల్లెఁ క గడుఁ గూర్చిత భా ర్యవుండును మధ్యాహ్నంబున, వివిధాస్త్రప్రతతి నించి క వెగ డొందించెన్ 342

౧౨. ఏనుం గోపించి.

343

తే. రయము మెఱయంగ నొక్కనారసము ఛాల

దేశమునయందు నాటించి క తీవ్రశక్తి

మరము వైచినఁ దూఁగాడి ర యొకగ నూఁది

పట్టి యక్కతప్రణామ దేర్చెఁ ర బరశురాము.

344

క. అప్పుడు దెప్పిటి కన్నుల, నిప్పులు రాలంగ నన్ను ర నిశ్చలదృష్టిం

దప్పక చూచి యలఁతిన, వ్యాఘ్రంగ బ్రహ్మాస్త్ర మూతఁ ర దుగ్రత నేసెన్.

క. తెగ గాని బ్రహ్మాస్త్రమ యే, దగ నేసిన నొకటి నొకటి ర దాహ్ని రెండుఁ
గగనం బంశయుఁ దేజ, స్థగితముగాఁ జేసె సురలు ర దైత్యులుఁ దలఁకన్.

తే. సకలభూత సంఖ్యోభసంభవనక మైన, యట్టియెడఁ గని యిది దటిర యని తలంచి
మోహనా స్త్రంబునందితాశవాహనంబు, నేయుటయును జరాచరశ్రేణిమోగి.

వ. తదవసరంబున.

348

క. ఉడు గుడుగు మోహనా స్త్రము, విడువకు మనునెలుఁగుతోడ ర వేగంబున న
య్యెడ కేఁగుదెంచి నారదుఁ, డెడపడు టించుకయు లేక ర యి ట్లను నాతోన్.

క. గురునకు నవమానము ని, ఘరవృత్తిం జేసె చీపు ర సూచిలిమె యి

ప్పరునునఁ బరుసపునడవడిఁ, గురువంశప్రవర యిట్లు ర గూడునె చేయన్. 350

వ. అని సువ్యక్తంబుగాఁ జెప్పి.

351

క. వీరె వసువు లాకసమున, గారవమున బుద్ధి సెప్పఁ రగా నీకడకుం

దా రేఁగుదెంచి రని క, న్నారంగాఁ జూపె నాకు ర నయ్యెనమండ్రన్. 352

వ. ఇవ్విధంబున నెప్పటివిప్రవరులు నన్నిధి నేసి నన్నుం జూచి నగుమొగంబులతో
నెఱుంగనివారపోలె ని ట్లనిరి. 353

క. నారదముని త్రైలోక్యసమారాధ్యుం డితనివలుకు ర లాగమవాక్యో

దారములు వినుము వీనిం, గూరత వాటింపఁ దగదు ర గురువిషయముచన్.

వ. అనినవిని యేను సమ్మోహనా స్త్రంబేయుట యుడిగి బ్రహ్మాస్త్రంబు దీపింపంజేసితి
నప్పుడు జామదగ్న్యం డధి యెల్ల నెటింగి యోటమి యెక్కించుకొని చలంబు

మిగిలి యున్నం దజ్జనకుండు జమదగ్నియుఁ దదీయపితృవర్గంబును నతనికి నన్నిధి
నేసి వేడికొని శాంతవచనంబులం దేర్చి యి ట్లనిరి. 355

క. వినుము వసుమూర్తి యీతం, డనన్యసామాన్యతేజః ర దాహవభూమి

మనకు జయింప వశమె బీచ్ఛని విప్రన కగునె రోషకమును మత్సరమున్. 356

తే. సమర ముడుగు నారాయణశఖుఁడు నరుఁడు

సవ్యసాచి నా నిం కొకకజ స్త మొంది

యితని వధియించుఁ గాని తక్కితరజనము

లకు నసాధ్యుండు భీష్మఁ డారంబులోన.

857

వ. అనిన నతండు వోక పెనంగిన వెండియు ననేకప్రకారంబులం జెప్పి యమునులు
నాకడకుం జనుదెంచి యుపశమనవాక్యంబులు వలికి జామదగ్న్యతోడం దమ

యాదీనమాటలు చేటవలచి యప్పుడు పొడనూపినకావ్నవియుం దారు బహు
విధంబుల నన్ను ననునయించి భార్యప్రసాదికి నమ్మహాదేవిం దోడ్పొంది యరిగియుం
గ్రమ్మట మిల్లమీహంబునకు వచ్చియు నెట్టకేలకుం జలం బుడిపిన నే మిరువుర
మును దివ్యాస్త్రంబు లుపగుహరించి సమరం బుడిగితి మట్టియెడ నయ్యెన.
మండ్రి విప్రులుం జేరి నాతో నిట్లనిరి. 858

- అ. గురుడు బ్రహ్మవిదుఁ డకనుంకిత తేజుండు, పరశురాముఁ డతనిప్రసాది కీపు
భక్తిమెఱయ నేగిశ్రవణమిల్లి తదనుగ్రహంబు పడయవలయు నననఘ యిపుడు
- క. అని చెప్పి యతనికడకుం దారును నార్కడమునీశ్వరుండును జమదగ్నిప్రముఖు
లును భాగీరథియును జని నీలిఘ్నండు దేవవ్రతుండు వానియెడ నలుగం దగునె
బాడు దగవు మాలినపనిఁ జేయం జాలక పెనంగెనింతియ కాని విరోధి గాఁడు
వానిం గరుణింపు మని తెలిపి నన్నుం బిలిచినం బోయి యే నమ్మహాత్మునకు
సాష్టాంగదండప్రణామంబు సేసిన నతండు దీవనతో గ్రుచ్చి యెత్తి కౌగిలించి
కొని గాంశయా నీత క్తికి భక్తికిం బ్రీతుండ నైతి నని సన్నేహంబుగా సంభావించి
యంబ వవలాకించి నన్ను భీష్మండు గెలిచె నావలన నయ్యెడుపని యింతియ నీవింక
నీకుం జూడం బోలినగతిం బో మునిన నమ్మానిని దేవా యిది యిట్టిద నీయోపి.
నంతయుం జేసితి నీచేతం బోకున్న నేమి సేయుదు నేను దపంబుపెంపున భీష్మని
వధించెద జన్మాంతరంబున నైననుం జలంబు సాధ్యంబుసేయుదు నటు సూడు మని
వలికిపోయెఁ దదనంతరంబ యమ్మునిజనపితృ దేవతాసమూహంబుభుభృగునందను
నన్ను నామంత్రణంబు సేసి యంతర్ధానంబుసేసె భార్యవుండును నన్ను విడిచిపె
మున్ను దనతోవచ్చినతపోధనవర్గముం దానును మహేంద్రశైలంబునకుంజనియె
నేను మగిడి యెడ నెడ నుర్విసురులయాశీర్వాదంబులు సంభావనవచనంబులు
బ్రస్తుతివాక్యంబులుఁ గర్ణంబుల కింపు నేయ నిట వచ్చి సత్యవతికి నమస్కార
పూర్వకంబుగా నంతయు నెఱింగించిన నదేవి యభినందించి. 860

వారదుడు భీష్మన కంబవృత్తాంతం బంతయుం జెప్పట.

- తే. అంబవృత్తాంత మరయంగ క ననుదినంబుఁ

దగినవారలఁ బుచ్చుచుఁ క దలకు చుండు

నేను నది యాదిగాఁ జింత క నేపు దక్కి

స్రక్తి యుండియు రాజుల క నుక్కు మడఁతు.

861

- చ. ఒకనాడు పారాశర్యనారదులం గని యక్కార్యంబు భయంబు దోష విన్ప
వించిన వారలు దైవాధీనం బగుదాని మానుషంబున మానిపింప వశంబు గా
దాచింత విడుపు మని రండు నారదుం డక్కాశీశ్వరకన్యక తెఱంగు విను మని
యిట్లనియె. 862

నీ. అతన్ని యమునానదీతీరమున కేగి, యత్యుగ మగుతప క మాచరించి
యందుండి కాశికుశావాస మాదిగా, గలుగుసిద్ధాశ్రమంబులకు వెళ్లె
జని చని తత్ప్రదేశశంబుల నిష్ఠుర, వ్రతములు సలుపంగ క వచ్చి నీకు
జనని జాహ్నువి యిట్లు కవనితల కతిదుష్కరము లగుబహునియోగములు నీకు

తే. నడపఁ గత మేమి యనుడు సరన్నాతి పలుకు:

దగ్ధ యవమానపడితి శాంతనపుచేత

నపరజ స్తంబునం దైన క నతనిఁ జంప

నేను జాలుట కై యిట్టిదాన వైతి.

363

చ. అనిన విని భాగీరథి గుటిలప్రచార వగుట నీ వీరనువు విడిచి యేటయి పాటంగల
దాన వింతియ కాని యెందు గా నేర ననిన నవ్వెలంది నవ్వుచు సరకుసేయక
తిరిగి తొంటికంటెను దీప్తం బగుతపశ్చరణంబునం బ్రవర్తిల్లుచు మత్స్యదేశ
వాసిని యై యుండి యొక్కనాడు నిజవ్రతఫలంబులో సగంబున నంబ య
నుపేర నది యై యుద్ధండలంబునం బరగి యున్ననగంబునను దనరూపు సెడ
కుండ వహించికొని జాహ్నువీప్రభావంబు నా శ్రీయప్రభావంబునగెలిచి వెండియు.

శ. పుణ్యాశ్రమ దేశముల న, గణ్యం బగుతపము సేయఁ క గా రుద్రుడు గా
రుణ్యము వాత్సల్యము దా, ఘోర్యము మోఘయంగ నింతికిం బొడనూపెన్.

శ. మును లచ్చెరు వండి కనుం, గొన శంభుడు నిల్చి వరముఁ క గోరు మనుడు భీ
ష్ముని నాకుఁ జంపఁగా దొర, కొనునట్లుగ నొనగు మనియెగోమలి యెలమిన్.

చ. అనవుడు నదేవుఁ డట్ల కాక యని యనుగ్రహించిన నంబ యైత్రేటంగున నది
యయ్యెడు నని యడిగిన.

367

నీ. ఈమేను విడిచి నీ క వేగినయప్పుడు, ద్రుపదభూవిభునకుఁ క దొల్ల పుట్టి
వై పుట్టి పిదపఁ బుత్రాకృతిఁ గాంచి శి, ఖండినామమున నుద్దండ బాహు
బలమునఁ గోడండరపాండిత్యమును బట్టు, శౌర్యంబు నొప్పఁ బ్రశస్తి, క్షి-
యనిఁ జంపఁగలదాన క వారిని నామాట, దప్ప మాటడు మని క చెప్పి హరుడు

తే. సనియెనాసోద్రు నమిధలభసాలఁ గూడ, వైచియనలంబుగూర్చియశ్వనిత కోడ
దీప్తమూర్తియై భీష్మవశధించుదాన, నమచు సాదసాచ్చ మునులకుశనమ్మతముగ.

చ. అట్టియెడ ద్రుపదుం డనవత్స యశవతనమహిషివిపాదంబు దీర్ఘం దివురుటను
గాంగేయతోడిగోపంబునను శివుని నుద్దేశించి తపంబుసేసిన నదేవుండు ప్రత్య
క్షం 'బయి'వరంబు వేడు మనిన భీష్మ వధియించునట్టివాని నొక్కపుత్తుని
నొసంగ వలయు ననుడు.

369

తే. కూర్మరై పుట్టి పడపడికొడుకుడనము, గాంచి భీష్ముని నాజరంగమునఁ జంపు
నట్టియజ్జ్వలావత్సంబు క పుట్టు నీకు, దప్ప దిది యని రుద్రుండు క సెప్పి చనియె.

- వ. ద్రువమును బ్రతుం దయ నిజస్థియకు వర్విధం బెఱింగించె దదనంతరంబు
కాశీశ్వరకన్యాచైతన్యం బుదరంబు ప్రవేశించిన. 871
- క. పాంచాలరాజభార్య సుమందితగర్భంబు దాల్చి శ్రీ మునుపడఁ గూఁతుం
గాంచి నిజవతియుఁ దానును, వంచనఁ గొడు కనిరి యెల్లవారును వినఁగన్
- వ. ఇట్లు పుట్టినవిడ్డకుఁ బుత్రప్రకారంబున జాతకర్తాదికృత్యంబులు నిర్వర్తించి శిఖం
డి యనుపేరు పెట్టి యతిప్రచ్ఛన్నంబుగాఁ బెంచి రహస్యంబులెఱుంగఁగొని
యకుం జెప్పి యక్షరశిఖాదు లాచరించి ద్రోణాచార్యుకడ శస్త్రాస్త్రపరిశ్రమంబు
సేయించుచుండ జన్వంబుచొరవకుం దట్టి యగుటయు నమ్మగువంజూచి వగచి
తల్లిదండ్రులు దమలో విచారించి వేగంబు వివాహంబుసేయవలయుఁ బరమేశ్వరు
వరంబుకొఱంత దన నెఱసినప్పుడ నెఱయుంగాక యని నిశ్చయించి దశార్ణదేశా
ధీశుం డగు హేమవర్మ యనురాజుకన్యకం దగిన లెఱంగునఁ బాణ్యహంబు
సేయించి తెచ్చి యున్నంత. 873
- అ. అక్కమారి చతుర శ్రీ యగుట శిఖండివ, ర్తనమునెడఁ బ్రమాదశ్రమన నెఱింగి
యగ్గడింప నొల్లరీకూరక యెఱుంగని, యదియపోత నుండ శ్రీ నాత్మ నొచ్చి. 874
- వ. ఇట్లు దశార్ణవిభుపుత్రి యెఱింగి శిఖండి పుగుఱుండు గామి దనదాసికిం జెప్పిన న
దియు నప్పు డన్నరనాథున కెఱింగించి పుచ్చిన నతండు ఖిపాదరోషంబుల నొంది
దూతం బుత్తెంచిన వాఁడు వచ్చి పాంచాలపతిం గాంచి యిట్లనియె. 875.
- చ. గొడు కని తెచ్చి యిట్లగునె శ్రీ కూతు వివాహము సేయ దీన నీ
పడసినలాభ మేమి నగుఁబో లగు నింతియ కాక యెల్ల నే
ర్పడ నెఱుంగంగ వచ్చితి నశరాతిభయంకరు హేమవర్మ నా
గడమున గానిచేసితి మశగంటిమి నీదెన నైనఁ జూపుమా. 876
- అ. అనిన నగుచు వాని శ్రీ కనుద్రుపమం డివి, యేటిమాట లిట్లు శ్రీ లేల చేయ
వచ్చు నింత వెఱ్ఱివారును గలరె యి, తైఱుగు వొసఁగ కునికి శ్రీ యెఱుంగరాదె.
- వ. అని వెండియు నేర్పునం దీర్పుమాట లనేకంబు లాడి నిక్కం బరయం జూచిన
వానికిం జొరవ యీక త్రోపునేసి వీడ్కొల్పి పుచ్చినం బోయి వాఁడును నిజ
నాథున కవ్విధంబు విన్నవించిన. 878
- క. కోపోద్ద్రేక్యంబున నతఁ, డాపాంచాలపతిమీఁద శ్రీ నతులితస్సైన్యా
టోపమున వచ్చి పురివరి, భావరిసరతలముచుట్టుఁ శ్రీ నైకొని విడిసెన్. 879
- వ. ఇట్లు విడిసిన. 880-
- అ. పట్టు వడ్డము చ్చురవేడిఁ బాంచాలభూ, నాయకుఁడు దనకు శ్రీ నానఁచే
రాక కుమ్మరించి శ్రీ యేకాంతమునఁ బెట్టి, యొక్కరియును గొల్వ శ్రీ మూరకుండ.
- వ. తదీయదండనాథులు సమరోత్సాహంబునం బ్రవర్తిల్లి రంత సూర్యాస్తమయ

సమయం బగుటయు రెండువీళ్లును భండనంబుతోడి వేడుకంజేసి వేగుటయు చేచి యుండె. 882

క. అప్పుడు శిఖండి మరణము, తప్పగ నడి కొండుప్రతివిభానము సేయం
శాపుడమిఁ దలచి యొరులకుఁ, జెప్పక వెన నరిగెఁ బురమునఁచెంతయుడవికన్.
శిఖండి యతునివలనఁ బురుషత్వంబు నొందినపుత్రాంతము.

వ. అవ్విననంబు స్థూలకర్ణుం డనునొక్కయతునికి నివాసం బై యునికింజేసి నిర్జనం
బై యుండు శిఖండియు నత్రైతం గెలుంగుం గావున వతని నుద్దేశించి యందుఁ
జొచ్చి తత్ప్రదేశంబున మహానీయసుందరం బగుతదీయమందిరంబున కరిగి
యచ్చటఁ బ్రాణవియోగం బగువిధం బాచరింపం బూనిన. 884

ఉ. యతుఁ డెఱింగి వచ్చి యిటు శ లాటడి చావఁగ నేల చెప్ప మ
జ్ఞాతీ భవన్తనోరుజకు శ నాషధ మే నొనరింతు నన్న ఘా
లాటుఁడు దక్క నొడ్డకును శ నాపని సేయఁగ రాదు నాదుచి
త్తక్షతి పుంస్త్య మేను దగఁ శ నాల్పక మానదు గుహ్యకోత్తమా. 885

క. అని తనవృత్తాంతం బా,తని కెఱిగించుటయు,నతఁడఁ శ దన దగుచి తం
బునఁ గరుణ వృట్టి యెంతటి,పని యిది యే నిత్తు సమయశపరిపాలనతోన్. 886

క. నాపురుషత్వము గైకొని, వే పోయి దశార్ణవతికి శ నెలయించిన మీ
యాపదలు దొలగి చనఁ బొడ,సూపుము పదినాల్గయంతసూన్యత మొప్పన్.

క. అం తవునంతకు నీ దగు,కాంతానూపరంబు నేను శ గైకొనియెడ ని
శ్చింతమున మగుడఁ జను మని, యింతికిఁ బురుషత్వ మిచ్చె శ నంతయువేడ్కన్.

తే. ఇచ్చి తాను భామాకృతి శ నెలమిఁ దాల్చి
వీడుకొల్పి శిఖండియు శ వీటి కేఁగు
డెంచి నిజమందిరంబు సాకతైంచి తల్లి
దండులకు మ్రొక్కి నిలిచి ముడం బెలర్ప. 889

క. తనతెజఁ గంతయు నెఱిగించిన నద్భుతహర్షమగ్నశచేతను లై త.
జ్ఞననీజనకులు బహువిధ,వినుతులఁ గొనియాడి రంత శ వేకువ యయ్యెన్. 890

వ. తదనంతరంబ సూర్యోదయం బగుటయుఁ గాలోచితకరణీయంబులు నిర్వర్తించి
పాంచాలవిభుండు సంబంధితో వలయుమాట లాడం దగువారలం బనిచి రావించి
సంభ్రమంబులేక వేగిరపడక నాగరికప్రకారంబున శిఖండిపురుషత్వంబు దేట
పఱచి యతనిమాట గీడ్పఱచి సపరివారంబుగా నద్దశార్ణవతికి విందుపెట్టి కట్టుం
బు లిచ్చి యతనియనునయాలాపంబులు గైకొని యనిచిపుచ్చిన వతండు తన్నుం
దాన నిందించుకొనుచు నిజపురంబునకుం బోయె నట్టియెడ నయ్యెత్తవరువంది
రంబుచక్కటికిం గ్రీడాగ్రంబు గిన్నరవిభుండు విమానానూషుం డయి చని దాని

- బున నొక్కరిత వగచి యీ, తనికి వుగతనంబుపూన్ని శ దగు నని పలికెన్. 404
- న. తదనంతరంబ కొలువునం గలయ సమరవిషయంబు లయినసల్లాపంబులు పెల్లు చుండఁ గొండొక సేపు విను చుండి సుయోధనుండు సురనదీసూనున కి ట్లనియె. 405
- అ. పాండవులకుఁ గలుగుబలము లన్నియు సమ, యింప నీకు దినము శ లెన్ని వట్టు గురుఁడుఁగృపుఁడుగురునికొడుకుఁ గల్గుండు నెం, తెంతమానమునవశధింతురనఘ. 406
- వ. అనిన విని గాంగేయుం డతని కి ట్లనియె. 407
- క. అనిఁ బాండవసేనలఁ జం, పను జెఱుపను సేమి చాలుభంగుల నీ కి ట్లనుమానము వాయఁగ నడు, గన తగుఁ గడు లెస్స విందు శ గాక నశేంద్రా, 408
- వ. ఏను నాచాలెడుకొలంది పెప్పెదఁ దక్కటివారుఁ దమతమచాలుటలు దార చెప్పెద రది యెల్లను బిడప విందు గాని మున్ను నీ కొక్కబాస యిచ్చెద నాకర్ణింపుము. 409
- క. మీఁటు గలరాజరథికుల, నాఁటికి వేపుర వధింతు శ నరుశరములు నో నాఁటి పడ నై చునంతకు, వేఁ టాడెదఁ బ్రతిబలంబుఁబీరుల నెల్లన్. 410
- వ. అట్లుగా నాకయ్యంబు సేయదివసంబులలోన. 411
- క. 'పదివేలఁ జంపఁగా నో, పుదు నే ననునెత్తికోలు శ వుట్టినయది నీ పదునొకఁడయ్యెహిజులను, జదురున నడపింతు నెదిరిసైన్యము గలఁతున్. 412
- వ. అని పలికి వెండియు. 413
- క. నీ వడిగినపని యేర్పడఁ, గా విను మే నొక్కనెలఁ దెగఁ జేయుదు నా నావిధదివ్యాస్త్రంబుల, లావున నప్పాండవులబలంబుల నెల్లన్. 414
- వ. అనవుడు గురుకృపాశ్వత్థామకర్ణులం గనుంగొని గాంధారీనందనుండు మీమీ చందంబు లెట్లనిన నాచార్యుండు మంద స్త్రీతాననుం డగుచు నిట్లనియె. 415
- తే. ఏను ముదిసినవాడ మహీశ యెట్టు, లయిన నోవినభంగి నీ శ యనుఁగుదాత సాలినన్నిదినంబులఁ శ జాల వచ్చు, నబ్బలంబుల నని సమరయంగఁ జేయ. 416
- క. అనినఁ గృపాచార్యుం డీ, యినుమడిదివసములఁ దీర్చ శ నే నోపుదు నా విని గురుతనూభవుండు వది, దినములఁ గడతేర్తు ననియె శ ధీరవిచారా. 417
- వ. అండజవలుకు లాకర్ణించి కర్ణుండు. 418
- క. నానాశ్రుశ్రుచయబడ, బాలనముం గవియఁ జేపి శ యత్కుగ్రత నే నేనాల్లన యప్పాండవ, సేనాసాగరము నిపురఁ శ జేయుదు నధిపా. 419
- వ. అని ప్రతిపదీసినఁ గలకల సేవ్వి గాంగేయుండు. 420
- చ. పలికిన సేమి యెన్నియును శ బల్క నగున్ మనరాజునొద్ద మా ర్పలికెడువారు లేరు విను శ పాండవమధ్యముగాండివంబు దీ

- మైల మిలుమిట్లు గొన్నకనుకోయి గుణధ్వని వ్రయ్య లై నవీ
నులు నయినా బలే పలుకు ర నూల్కొన కుండుదు సూతనందనా. 418
- వ. అనియె నివ్వధంబున నీగొడుకుకడం బుట్టినవిశేషంబులు ధర్మతనయుండు చారుల
వలన విని తమ్ముల రాఁ బనిచి వారలతో ని ట్లనియె. 419
- సీ. మనచారు లిప్పుడు ర చనుడెంచి రా వీట, నుండి దుర్బుద్ధి సురయోధనుండు
గొలుపున గాంగేయరకుంభసంభవకృపా, శ్వత్థామకర్ణులవలను సూచి
యనిఁ బాండవులబల ర మంతయు సమయింపఁ, జాలుదు రెంఁతేసికాలమాన
మున నన్న భీష్ముండుదన కొక్క నెల వట్టి. నని యాడె ద్రోణుండు ర నట్లవలెఁ 420
- అ. గృవుండు రెట్టి సెప్పెఁ ర గృపికొడు కోపుడుఁ, బదిదినముల ననియె ర బాహువీర్య
ఘనుండు గాన సూతరతనయుఁ డేనాళ్లన, తీర్ప నేర్తు నని ప్రతిజ్ఞ సేసె. 420
- వ. అని చెప్పి యర్జునుం గనుంగొని వారు నమతమయోపినచందంబులు సెప్పిరి నీచే
తం గౌరవబలంబు లెంత దడవునకుం డెగు నాకుం జెప్ప మనిన నతం డిట్లనియె.
తే. వార లంతకుఁ జాలనిరవారె నీబ,లముల సమయింపఁ జాలెడురలావు వెరవుఁ
గలర కాక యారాజుతో బలికి బాస, దప్ప వచ్చు నె వారికి ర ధరణిసాధ. 422
- అని దరహాసోహాసభాసితవదనుం డై . 423
- మ. అనుమానం బది యేల నీమది మదికయస్సార బాహుబలం
బు నిరూపింపఁ దలంచి తేని నిను మీరవుం జేవయుం బాపి కృ
ష్ణునితోఁబ్బటునఁ బేర్చి యే గడఁగినం ర జార్జంబు గావించు నా
కొనిమేషంబున దేవదానవులతోఁ ర గూడం ద్రిలోకంబునున్ . 424
- వ. అది యెట్లం లేనిఁ గృత్రిమకిరారుం డై నపశుపతి మెచ్చి జగత్సంహారసమయం
బునం దాను బ్రయోగించునట్టిపాశుపతమహాస్త్రంబు నాకిచ్చె నది నాయుండు
సన్నిహితం బయి యున్నయది గావున శత్రునిరాసం బవాయాసం బై యుండు
నప్పాశుపతంబుమహానీయప్రభావంబు భీష్మం డున్నరూ పెఱుంగఁడు ద్రోణకృ
పాశ్వత్థామలు నెఱుంగరు కర్ణున కెఱుంగ నెంతద వ్యట్టిఘోరసాధనంబున సమ
స్త్రంబును సమయించుట యుక్తంబు గాదు తక్కినయాయుధంబులం బోరి వై
రులం బరిమార్చినం బౌరుషంబు దీపించు నని తలంచెద నప్పటికి వలయువిధం
బయ్యెడు నది యట్లుండ నీవారక్కడివారికిం దక్కువవారె భీమసేనుండు గవ
లభిమన్యుండు ద్రావదేయులు సాత్యకి విరాటదుపదులు ధృష్టద్యుమ్నుండు శిఖండి
యత్తమాజుండు యుధామన్యుండు ఘటోత్కచుండు జెట్టాశిలె ట్లన్నవారు
మఱియు ననేకులు వీరలయట్టివార యందఱుం జెప్ప నేల యేనుంగునోలె నీ
లావు నీ వెఱుంగవు దివిజాలకు నశేయుండవు నీయొక్కనికిఁ ద్రిభువనంబు నెదురె
నీరే నీకొం బలుగవు గాక నీవలిగిన నెవ్వ రెట్లయ్యెదగో యట సూడుము

నీసైన్యంబుల నెవ్వరికి నేమి నేయ వచ్చు సునకు విజయానందంబు సులభంబు
యని పలికె నని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రున తెలింగించె నని వైశంపాయనుండు
జనమేజయునకుం బెప్పటయు. 425

చ. కమలభవాదిదైవతముఃఖస్ఫుటనిర్గతప్రళయవా
గమృతరసప్రసారకలితాంచితసేకవిధిప్రకన్వనం
గమ సముదీరితోల్లసనశకందళితప్రహరణయాలతా
సుమహదుపాశ్రయప్రమదశోభితవిశ్వంగస్తధువ్రతా. 426

క. సమయబహుత్వారణ్య, భ్రమణపరిశ్రాంత్యనంతరంగనితాంతో
త్తమసరళమార్గదర్శన, సమర్థపుణ్యాభివాననకృదుచ్ఛరణా. 427

మాలిని. అనగమితరహస్యోష్ఠాంగసన్మృక్యకారో
త్సవగురుకరుణావిస్తారగాఢప్రశాంతి
ప్రవణహృదయపద్మోద్భాసివిజ్ఞానమారా
వ్యవహితపరమానందానుభూత్యేకమూనా. 428

గద్యము. ఇది శ్రీమదుధయకవిమిత్ర శిష్యుహవాత్మపుత్ర బుధారాధసవిరాజ
తిక్కనసామయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున యుద్యోగపర్వంబునందు
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము. 429

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి

యుద్యోగపర్వము సమాప్తము.

ఆదిపర్వము

సంపూర్ణము.

మ. 1156

